

UNIVERSITÄTS
STERNWARTE
□ W I E N □

250 Jahre

Institut für Astronomie, Universität Wien, Türkenschanzstraße 17, 1180 Wien

Astronomicum Caesareum

1540

Petrus Apian

Astronomy Library of the Vienna University

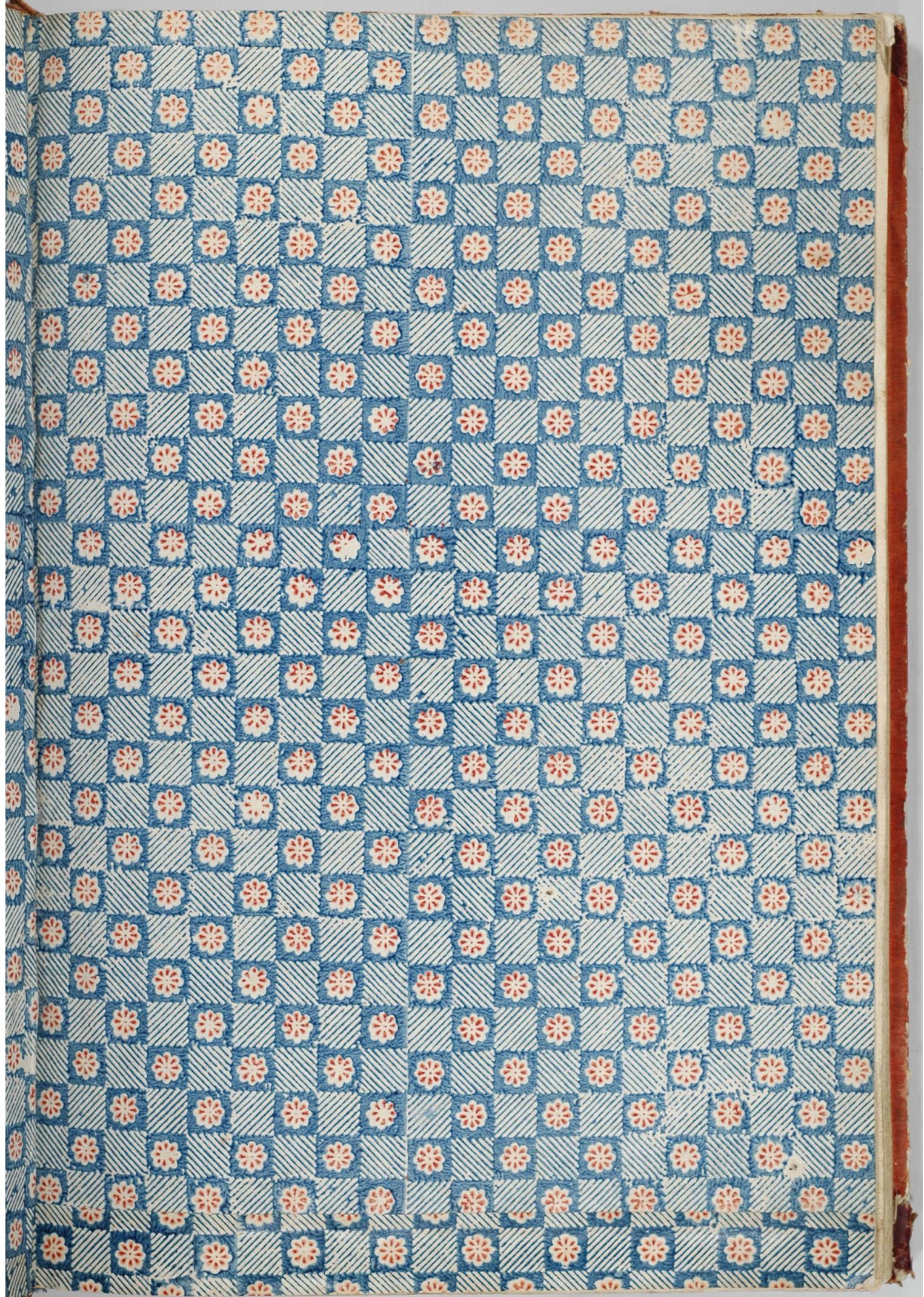
Version: Colour - Medium Quality

Digitized and composed by H. Petsch, A. Partl & U. Kuchner

Hw16

BIBLIOTHEK
der k.k. Sternwarte
WIEN
Währing Türkenschanze.

Nº 704
A

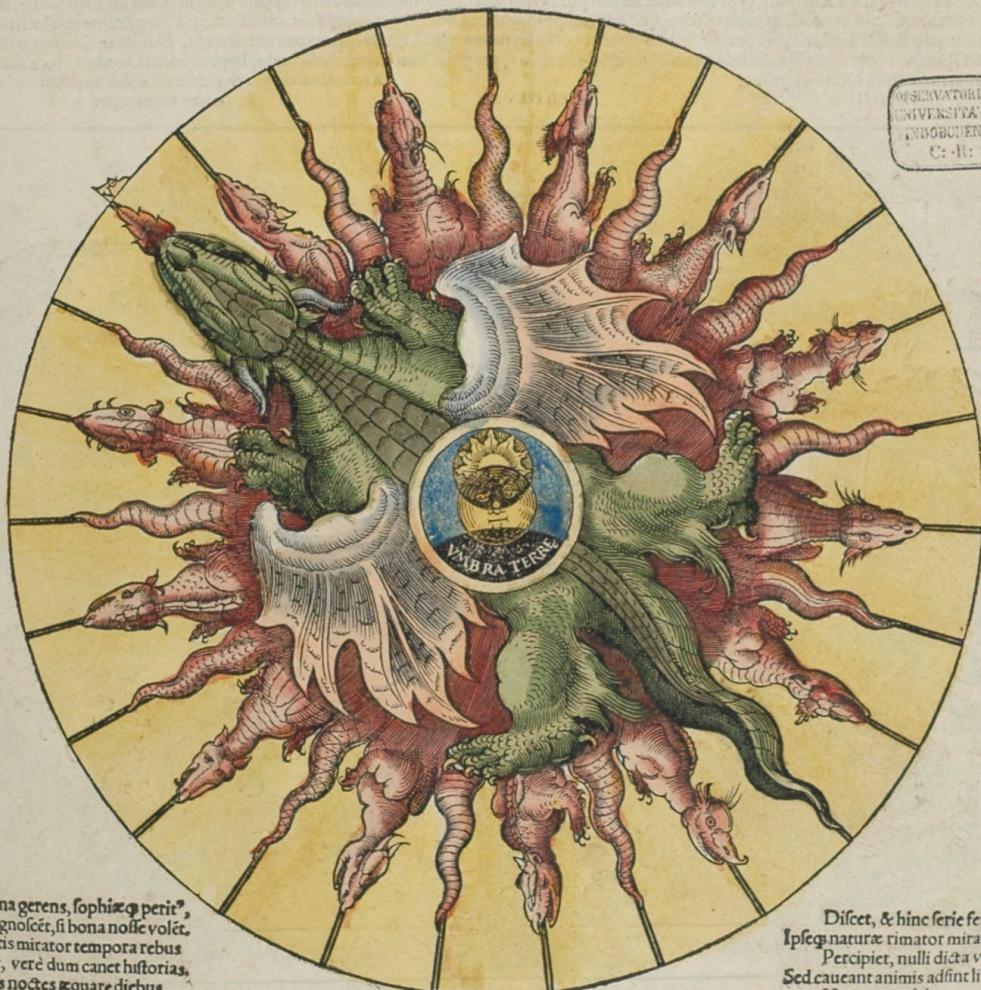

卷之三

No 80

10-

1564

OBSECVATORIUM
UNIVERSITATIS
TRIBOCHENSI
C. R.

Historicus, diuina gerens, sophisq; petit,
Hic sua cognolcet, si bona nosse volet.
Namq; vetustatis mirator tempora rebus
Distribuet, verè dum canet historias,
Ipse sacri præses noctes sequate diebus.

Discet, & hinc serie festa locare sua;
Ipseq; naturæ rimator mira cometæ
Percipiet, nulli dicta vel acta prius,
Sed caueant animis adfint luore perustis,
Hæc crenim labes cernentे vera negt;

AROLVS QVINTVS

DIVINA FAVENTE CLEMENTIA ROMANORVM IMPERA-
tor semper Augustus, ac Germania, Hispaniarum, vtriusq; Siciliae, Hierusalem, Hungariae, Dalmatiae, Croa-
tie, &c. Rex, Archidux Austriae, Duke Burgundie, Brabantie, &c. Comes Habsburgi, Flandrie, Tyrolis &c.
Vniuersitatis & singulis notum esse volumus. Quam noster & Imperii sacri fidelis, dilectus Petrus Apianus Ma-

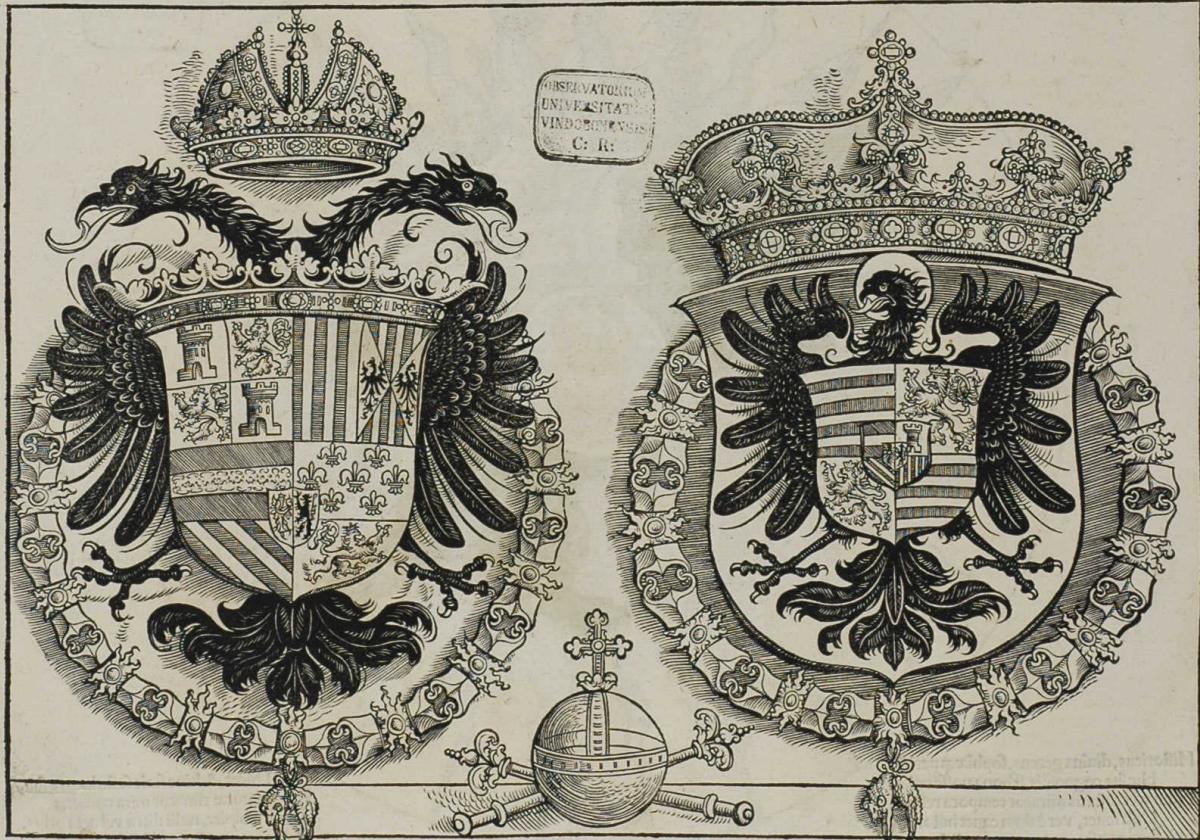
thematica rei in primis peritus, nobis humilime supplicauerit, quod Ephemerides quasdam, vna cum aliis infra
commemoratis opusculis, maximo suo sumptu, pariq; tum inuentioneis tum aeditionis labore, in communem bonorum studiosorumq; omnium
vsum candide & humaniter edere secum constituerit, Vereatq; iam ne eadem ab aliis quoq; qui ex alterius incommodo suum aucupari co-
tendunt commodum, quiq; alieno labore beneplacita, in suum ipsorum male convertunt vnum, imprimerentur, id quod in suum haud vulga-
re detrimentum redundaret, quatenus Priuilegi nostri prerogativa ad certum annorum numerum, in quo nemo planè illud tentare auderet,
se adiuuare dignaremur. Quicunq; nos eorum, qui tum opera diligent ac sedula, tum vigilancia sua non mediocri, quam & prouochendis bonis
artibus gnauiter impendunt, & inuulgantibz vtilibus libris nulli nec sumptui parcentes nec labori, liberaliter infundunt. Reipub. insigniter pro-
deße solent, emolumenit promouere, contra dispendium amouere, pro germano & innato nobis ad eximia honestissimaq; ingeniarum ar-
tium studia fauore stndeamus, fit vt facilius Apiano quoq; praedicto, præcibus ciuidem & supplici petitione condescendentes, Gratiam no-
stram hac in re impertiamus singularem. Omnibus itaq; & singulis Calcographis, Bibliopoliis, & quibusvis alijs tenore presentium districte in-
hibemus, ne videlicet infra scriptos libros, quos prænominaut Apianus vel iam aeditioni definiti, vel editurus, eruditis omnibus in publicis
communicatur est vñquam, puta Ephemerides ab anno salutis nostra Millefimo quingentesimo tricelimoquarto ad Septuagesimum supra Mil-
lesimum & quingentesimum duraturas, præterea libros de Vmbris, Catalogum Arithmetices: & alium adhuc de Arithmetica libellum, cum
Regulis Cosmæ demonstratis: De mensuritione valorum cum artificiali partivacue inuentione: Schedulas diarias sive Almanak cum iudicis an-
nali bus, seu (vt vulgus loquitur) Practicis, quibus aëris mutationes, dierumq; electiones singulæ continentur: Libros item de coniunctionibus,
Ptolemaeum ex nouissima illa Vuilibaldi Pyrkameri translatione, antehac nunq; aeditum, cum Tabulis correctissimis, & in quadrangularē figurā
(cuiusmodi haec tenus excusa non sunt) conformatis: Ptolemaei etiam libros Grace, eruditos eos fanè, & (quod tanto autore dignissimum erat)
elegantes, natuamq; illam suam gratiam in propria lingua retinentes: Librum de Eclipsibus: Librum Azophi Astrologi vetustissimi: Libros Ge-
bri: Vitellionis quoq; authoris antiquissimi simul ac doctissimi Perspectivam, opus & ingens & ipsa materiae iucunditate laudatissimum: Astrono-
micum Imperiorum: Librum de diebus Creticis: Libros de Iride. Tabulas relolutas iam per cendem recens supputatas: Radium nouum Astro-
nomicum, similiq; & Geometricum, vna cum vario Sinuum & Chordarum vnu: Librum de Speculo ad pulcherrimas dimensiones apte adcommo-
dato: Introductionem Cosmographicam cum omni generis obseruationibus itidem per sinus & chordas, adiuncto insuper Meteoroscopio dupli-
ci, plano & (quod inauditum erit pleriq;) numerorum, Astrolabiumq; numerorum vniuersale, vt recens ita vtilissimum: Tabulas seu Mappas, vt
vocant, vniuersi terrarum orbis generales, aut etiam quarundam Regionum seu Provinciarum particulares: & quicquid in Mathematicis rebus
dictus Apianus sub Titulo & nomine suo, aut si qua aliena rerum Mathematicarum monumenta prius neutiquam excusa, sua vero iam industria re-
cognita & restaurata, vel etiam figuris tantum illustrata, per quoscumq; volet Impresores, in lucem addiderit, intra spaciū triginta annorū, ab ipso
aeditionis die computando, præter suam ipsius voluntate, excludant, seu excudere faciant, neq; sic excusos venum exponant seu vendant, sub poe-
na Decem Marcharum Auri puti, pro vna Camere nostre Imperiali, altera vero mediate dicto Apiano irremissibiliter exoluendarum, tum amis-
sionis librorum sic ad simulationem excuforum, quos vbi cunglo locoq; nactus fuerit, per se sive suos, aut adiumento Magistratus eius loci, sibi vendi
care & in potestatem suam redigere poterit. Harum testimonio literarum Sigilli nostri appensioe munitarum. Datum in Ciuitate nostra Im-
periali Ratispone, die tertia Mensis Iulii, Anno Domini Millefimo Quingentesimo Tricelimo secundo, Imperii nostri Duodecimo, & alioq; Res-
gnorum nostrorum Decimo septimo.

Vidit Held

CAROLVS.

Ad mandatum Cesare & Catholice Majestatis proprium.

Ioannes Obernburger.

A V G V S T I S S I M I S C A E S A R I
R I B V S C A R O L O E T F E R D I N A N D O , I M P E
R A T O R I I L L I R E G I Q V E H V I C R H O M A N I S , F R A
T R I B V S I N V I C T I S S I M I S &c. I L L V S T R I S S I M I S P R I N
C I P I B V S , A V S T R I A E A R C H I D V C I B V S &c. D O M I N I S
S V I S C L E M E T I S S I M I S , P E T R V S A P I A N V S ,
a Leysnick, Salutem obsequentiissimus præcatur cliens.

OS EST, INVICTISSIMI CAESARES, AEDITVRIS ALIQ VID,
vt quos sui patronos statuunt, laudum nominibus, virtutumq; insigni operosissime describant, quo videlicet,
& Mæcenates scribentum præconis illustriores, ipsi vero rerum traditores patrociniorum prestantia celebriores
euant. Quod equidem vtrumq; mihi tam feliciter cessisse dum vestris maiestatibus hanc dedicationem paro,
pergaudeo. Cum enim maiores sitis, quam qui encomia admittatis, ego vero indignior quam qui inferiora
audaceam, indoctiorg; quam ut paria possum, plane veniam huius cœfitudinis me imperialis reor. Nisi vero quis
nodum in scypho querere malit, quam nihil agere! At si Horatius ille Flaccus Poëta disertissimus sagacissi-
musq; Agrippa carmen negauit, metuens se laudes eius culpa ingenii detrimentum, quid non trepidationis mihi
homini ab omni arte, eloquentiaq; alieno aliquid hic austro, puer quis impendere? etid cum non desint innume-
ri buccinatores in hoc dies & noctes incubentes strenuissime, qui elegia, vitas, & acta vellent totis viribus, om-
nig; orationis varietate orbi prædcent, proclament, longumq; in aërum diffundant, adeo, vt si post tatos & tot
præclaros viros, in præsencia quid molar, merito iuxta prouerbium, ne pictos quidem adhuc nouisse Cæsares argui queā, quare ne tā turpis
insimul ignoranzie & quasi coelum mathematicus non videam, plura nūc addere supercedeo. Cæterum cur vestris maiestatibus, & Cæla-
ribus, & Austria Archiducibus, potissimum assertoribus gaudeam, hoc malo persegu. Consideranti mihi paulo altius Cæsarum Impre-
ratorumq; Rhomanorum in excolendis, prouehendis atq; adeo perpetuandis, ut si loquar, mortalium ingenii, studia & operas, nō inuenio
alibi gentium gloriam parem vnius nominis existere. Neq; vero est q; hic se facet vel Græcia, vel Phænicia, vel Egiptus, quantumuis
litterarum artiumq; principia sibi vendicent. Quandoquidem ille non minus conduxit videtur qui inuentum probe in usum humanum
transfundit, quam ille qui rem primus ostendit. Inuentor prodeß cogitat, alter re ipsa prodeß. Ut enim architectus non magis am-
plexatur, ubi opus structa est, gnomoni doctorem, q; datorē, sic puto neminē requirere, quando exiguntur artis opera, potius inuentorem quā
artis traditorem presentem. At qui melius tradunt hæc in manus hominum, his qui curant assidue, vt optimi quique autores in orbem
diuulgentur? quicq; ingenia hominum, vt cum Plinio loquar, rem publicam faciunt! lam vero hac in parte qui plus contulerint multis iam seculis
populo rhomano et populosissima certe orbis patri Europa, quām rhomani Cæsares nulli sunt. Ut enim a primis ordiari. Nonne Augustus
statim, tantum non gentis huius & nominis princeps, si Iulius demas, ille (nec fine deo quidem) Apollinem suum palatinum voluminibus
tum græcis tum latinis magnificentissime instrūctum, perpetua utilitati consecrauit? ibiq; non modo sua, sed & omnium linguarum & ætatum
authores selectissimos ipse eruditissimus, suis quantumvis grandibus coenit sumptibus, salutiq; hominum gratuito dedicauit? Inde enim innu-
merabiles viri, & in omni disciplinarum genere consumatissimi prodierunt sedulo, cui rei si cæteros taceam, argumento certissimo vel vnicus
Celsus poëta esse potest, qui quantus quantus fuit, ex Bibliotheca redditus est Augusti. Dum enim scripta palatinus quacunq; reponit
Apollo, Lufrat, vt inquit ille, quātū nō dī boni cognitionis haust! Atqui hic mihi optarem, eam eloquendi vim quantam neq; Graius, neq;
latinus orator habuit, vt hanc tam sanctam Cæsareæ gentis pietatem dignæ admiratione adfererem, vereq; sufficiendam mortalibus edoce-
rem, quod equidem, quia non licet, admitor vnicce interim, exofculorq; optans, imo depræcans ab omnibus parem religionem in adorandis
Cæsarum virtutibus. Sed ut ad rem redeam, Augustus Rhomanorum Imperator secundus primus studit libris æternitati conferandis
& certe primus, cum nemo sit qui Asinij Pollonius operam (quanquam prior Marci Varonis bibliothecam Rhomæ exhibuerit) cum Cæ-
saris thesauris conferre audeat, quis enim priuatum consili, consulem Imperatori gentiumq; domino preftissime crediderit? Quos autem &
quales rerum fontes mundo præparauerit, facile colligere est ex tanti principis iudicio. Quantus enim ingeniorum delectus in eo fuerit, vt
reliquos preteream, Virgilius noster, qui etiam hodie omnium consensu, parent eruditissimæ appellatur, testis est, quantus item doctrinae fauor
amorq; penes hunc extiterit, partim & idem Maro docet, quem ex mediis flammis, (dum eius operâ contra testamenti verecundiam cre-
mati vetat,) eripuit, partim ali. Anthonio namq; Musæ medico suo statuam erigi iuxta signum Aesculapii passus est, Cornelium Gal-
loni poëtam eximium ad præfecturæ gradum vñq; promovit. Frontonem philosophum ob insignem scientiam Consulari dignitate
donauit. Neq; illud quoq; obscurum est quod Alexandrinus pepercit non magis ob aliam rem villam, quām Arri philosophiam. At
qui huiusmodi sexcenta ni longior esse nolim, in re aperta, suppetenter, quibus Augusti & litteras & literatos ornasse, auxilie, ditasq; palam face
rem. Verum enimuero quid in vno immoror? quia non venerandum hunc, neq; satis laudandum morem, omnes fere sequentum equali
studio, simili ardore, nec minoribus expensis, continuauerint. Ut enim aliquot dimittaxat exemplis (nam singula singularorum patrocinia re-
censere infiniti fore) rem probem. Nonne Tyberius Claudius Nero, Vespasianus vterq;, Anthonini ambo, Traianus Tacitusq; Im-
peratores, Valerii, Senecam, Lucanum, Andromachum theriae inuentorem, Iosephum, Plinium vtrumq;, Plutarchum, Cornelium Tacitum
autheores orbi dederunt? quorum ultimus non modo vt in omnibus bibliothecis collocaretur, verum sed decies ad usum publicum quot-
tannis transcriberetur, edito cautum est. An non legimus lulum ipsum dictatorem omnes medicinæ liberaliumq; artium professores,
quo libentius vrbe incolerent, ciuitate donasse? Vespasianum latinis græcisq; rhetoribus, annua centena (qua duorum milium, quin-
gentorumq; aureorum nobis summa est) perfoluisse? Anthoninum pium rhetoribus philosophisq; non salario tantum, verum sed honores &
provincias decreuisse? Gordianum deniq; sexaginta duo milia voluminum bibliotheca sua intulisse? Antonius Imperator Seueri filius Op-
pianicus poëtam pro opere de piscibus sibi dicato, tot aureis donauit, quot versus dederat. Domicianus Statium et Sylum yates, hunc
tertio cōsulatu illum corona insigniuit. Posterioris memoriam Martialis poëta his versibus celebrat. Augusto pia thura victimasq;
pro nostro date Sylio camenæ. Bissenos iubet en redire fasces, Noto confule nobilioq; virga, Vatis Castalam domum sonare, Retum
prima falus & vna Cæsar, Gaudienti superfeti adhuc quod optet, Félix purpa tertiusq; consul. Theodosius Aurelium Prudentium ad
militia præfecturam perduxit. Aufonius à Cæsare Gratiano cuius filium erudit Consul est factus, Quintilianus stipendum meruit sub
Domitianu è fisco accipere, Adrianus & Antonius Arrianum historicum propter Alexandri historiam scriptam ad Consulatam dignitatem
euixerunt, Traianus Dionem Prusium philosophum curru suo non semel dignatus est, Cyrus Pannapolita poëta Theodosii junioris bene-
ficio factus est Episcopus, Constantinus Ablabium philosophum vna cum filio rectorem imperii fecit, Claudio statuam exerunt Archä-
dius & Honorius, quam in foro Traiani collocauere, Marcus Antonius Imperator Junio rusticó philosopho, consilia sua publi-
cavit omnia, consulari viuum, statua mortuum decorauit. Dies me citius papirufq; deficiat anteq; omnia omnium Imperatorum præ-
conia, qua litteris earumq; cultoribus fouendis haec tenus meruerunt, singulatim persequear. Breuiter ita omnes reliqui diuinis certe ani-
mati studiis profuerunt, omnes inquam, paucis exceptis, quos aut mors maturior, aut valetudo iniquior yetuit, nunquam non commodis
mortaliū inuigilando, optimisq; indolibus iuxta extollendis incubuerunt. Emulantes nimurum peruetuſa maiorum suorum vestigia, Si quis
dem Pergami reges, vnde rhomana origo, primi omnium iam olim hoc institutum, studiosissime coluerant, quibus maximis certaminibus bi-
bliotheca semper sum institute, Plinio teste, imo vt Plutarchus tradit grauissimus author, ducentis librorum millibus coaceruata, adeo pla-
nè genuinum, & à proavis vñq; ingenitum, fuit Cæsariis honestis artibus studiisq; hominum adesse, consulere & prospicere. Ad nostra
propria tempora veniamus, atq; adeo ad imagines vestras Austricas centum iam perpetuis annis (quaclaus nulli alii domui cum vestra
communis est) Imperio rhomano felices augustasq; in quorum annorum spatio, quantum bona litteræ & artes omnes ab Imperatoribus, Au-
A II stræg

striæ ducibus adiute sint, dictu ut est promptum sic rufus p̄e copia difficile. Initium autem summi à Diu Alberto secundo, potentissimo Cæsare, Boemæ, Vngariæ rege in hac nostra tempora Imperium vestrū continua serie demittente, occurrit præter alia studia & que admirati Mathematicam tanta fide cultam nomini Austraciō. Ioannem Gmündensem, Peurbachium, Ioann. Regimontanum, Stabium, mathematicos incomparabiles, nec vili veterum dissimiles, nonne vestrī maiores tulerunt Austria duces, sacratissimi Imperatores Albertus, Fridericus, Maximilianus! Vt interim Poëtas, Oratores, Historicos, Iurisprudentes, Medicosq; fileam, quibus profecto nulla extas, aut vidit copiosiores, aut mirata est doctiores. Nominarem aliquos, nisi omnes malint, nominarem omnes, nisi complures nolint, proinde dum hosce præterea posteritati nūquā taciturae cunctos relinqu. Quis autem enumeret eos quos nunc vos Invictissimi fratres prodūctis huic æuo, indiesq; excitat? quos sane, ingenue dicam, qui referre conabitur, nō aliud facturus, quam arenas Istri, aut folia Hercinæ distinguatur est. Atqui hæc est vna ratio cur Cæsaribus potissimum tutoribus gestam, quia hanc aram non pluribus vñpiam, nec turius, nec perennius cultam uideam. Sicut etiam altera quare Austraciō Duxibus, quando mathematicis excellentibus saluberrimam hactenus an coram hanc extitisse sciā. Nec minus animi mihi addidit Regum Hyspaniæ benevolentia longe semper in Matheſeos studia propensissima, quod abunde Alfonſus Rex Castellæ Clementissimus, Mathematicusq; eminentissimus, partim opere ipso comprobauit, partim Alfonſus rex Arragoni, dubiū an eruditior, an potentior, in Iouiano Pontano artis mathematica Scientissimo, splendidissime per Iulium Massanensem p̄fectum tractat, ostendit. Idem spei fecit Mathias Rex Vngaria Christianissimus (quod nomen nunc alter vestrū induit, sicut & priorum regum nomina vestrū alter quoq; tenet) qui Ioannem de Monte Regio Germanum, mathematica alterum Hipparchum amplissimis honorebus, diuīsiq; auxit, ita plāne, Hispania, Vngaria & Austria (qua omnia vox Augustissimi Cæsares estis) sibi similes sunt in alendis, sounis, honestatisq; mathematicum interpretibus, Summatim dicam, quam grati fuerint, sintq; nunc, harum disciplinarum doctores Austriae Archiducibus, testis est celeberrima, talū virorum, patens, Academia Vienna, Ducatus Austraci metropolis, vnde non secus atq; ex equo quadam troiano, aut Amaltheæ cornu, omni natione, omniq; regioni mathematici sufficiunt. Ea igitur in arte cum nos quoq; videremur ea præstisſe, quæ ante nos nemo, cuperemus autem hoc pacto mundo prodeſſe, auscultantes Platonis, non potuimus adduci, vt crederemus illud rectius confiteri posse q̄ Cæsaribus tutantibus. Cum enim alteri occasus, alteri ortus pareat, facile vtrinq; sperauimus nos, sub vestrā tutela, plurimum momenti hominibus allatuſ. Adhac cum subinde astronomica in hoc opere tractaremus, occiduamq; sic & orientis partem affidit contemplaremur, non potuerunt non Cæsares nobis ob oculos, mentemq; versati cerebrim. Quod postremum medium diu non mediocrem etiam vestris maiestatibus hoc muneri deferendi ansam iam pridem singenti hoc opus, preluit. Accedit hiis quod Comitia Augustana me iam olim vestris maiestatibus devouerunt integrè, quibus non solum illud, sed totum me debet fateor. Nondū enim exciderunt vestra mihi indigno collata beneficia, pro quantulacq; sepellis instrumenti fez per me vestris maiestatibus exhibita, vbi non modo eniit vestrū in studia sublimis fauor, verum matheſeos singularis amor cognitus est, ita vt omnino quod de Archiducibus Austriae celebratur, videlicet quod mathematicos nemo illis adāmet sincerius, nec honestet largius, verissimum esse ipſe compereſem. Quæ res me gratum quoq; in praesens, volentem & nolentem, vt dicitur esse compulſit. Habetis igitur quo conflit & icerſet & inscripſerim hunc librum Cæsares Sanctissimi, procudiblo patrociniis vestris clientelam hanc non grauitam admisſi, Apianiq; non magis opus hoc, quam vestrū assertur. Delibri ordine non est vt quicquam addam, quando omnia suo loco patient clarissime. Deſu vero & praefantia eiusdem, verbo dicam. Quæ mathematicorum turbahunc vñp; in diem, difficultatibus, laboribus tediisq; non dicendis, per numeros, calculationes, ſpe culationeq; &c. in motibus coeleſtibus, stellarum fixarum locis veris, longitudinibus, latitudinibusq; planetarum septē, Solis, Lunæq; eclipti bus, breueri, omnibus primi mobilis commoditatibus inuestigandis, aegerunt, ea tanta facilitate, circa omnem ſuppurationem, & contemplationem, praefenti volumine traduntur, vt affſere audeam, vix vñlibi lyderalis scientiæ studioſis, aliud quicq; vtilius extare. Inter quæ omnia, non vñtum opere precium reor, monstratum a nobis, quo pacto historiarum mendas corrigi debeant, prius à nullo vñquā dictum, nec animaduerſus, quæ res quantum momenti habeat, ille demum videbit, qui quid historiarū ordo in rebus humanis quæat, perpendet. Quo in loco etiam alia quædā recentē nō ab re fore, vt aquinotū evidētē cognitionē, nec antea à quoquā tanta facilitate relata, ſimiliter cometarū obſeruatiōes, nemini ante nos ita certe sincereq; proditas, pluraq; quæ operis processus ostendit, ſed tamen ne vñtro mea cantare, Sybaritaq; iuxta adagium per plateas ferri videar, prudens omittit. Postremo deum Optimum Maximum precor, vt vestrā Majestates orbis humani bina ſubſidia, quam diutissime publicis commoditatibus refueret,

DE INVICTISSIMIS, CARLO ET
FERDINANDO Fratribus, Orbis Rho
mani Imperatoribus, Epigramma Chri
ſtopori Statuionis M. D.

Ipſe ſub affini moderamine gaudet olympus,
Terraq; cognato gaudet in imperio.
Sydera cum Luces noctes, fraterna gubernent,
Ortus, Occafus, frater vterq; regit.
Ambo Rhomanæ gentis, hunc laſius inumbrat,
Phæbus, cum vigili roridus orbe videt.
Dicigitur cœlum potius tellure quid ornet?
Hochabet, eft poſthac illa datura deos.

EIVSDEM IN AVTOREM.

Inuenit Hipparchus, Ptolemæus illuſtrat, at illos.
Eiuſdem facti ſingula fama colit.
Nunc Apianus erit modicus, qui preſtat vtrumq;
Prima ſimil nobis & manifeſta ferens!
Si meruit grauius ſtatua puer arte Berofus,
Quid ni germanuſtempla magiſter habet?

ARGUMENTVM OPERIS PER EVNDEM.

Quos peragant cursus errantia sydera, quoſue
Fixa; quibus phæbe ſubtrahat ora vii.
Quis fit in aequato ſigndus terminus anno,
Vt numeret ſextos litera ſacra dies,
Quam variet grauius, quam nec latius ſibi conſter,
Historicus, Crisēs tempora quaq; ferant.
Cuncta bipartito ſed prima volumine cerneſ,
Mille quibus ſpecies membragi mille fluent.
Altera pars ſubdet primo quotus vñlus ab orbe;
Sit, veluti caudam à Sole Cometa ferat.
Innumerous fructus Torqueti nobilis inde,
Structuramq; ſuo quaq; nitore decens,

Omnia quæ tanto ſpectabili acutum nata,
Quam poteras nūq; ſi prius acta forent,
Adde quod eft numeris ſine quiduis & fine calcis,
Quod tenuit priſcos noſq; moratur opus,
Estimet authori quid lector debet ergo,
Estimet & prudens hoc bene poſteritas.

IN ASTRONOMICVM CAESAREVM P.
Apiani Sebaſt. Linckius ad lectorem.

Sedula quæ fruſtra quæ ſiuſit ſepe vetuſtas,
Abdita linigeri vatibus aſtra choſi.
Quæ nec marmarici, perſpexit ſenſus Atlantis,
Sufſinuit qui humeris sydera clara ſuis.
Cuncta ſuis numeris dimenſus quæq; ſagacis
Nec ſci Euclidi calculus ingenii.
Optabat radii quæ & puluere ſepe notato,
Confundens artis ſanguine ſigna ſuo,
Quæ nec Dædalea monumentum circinus artis
Tortilibus gyris vel ſinuare potet,
Hæc cuncta docent, Apianæ rata Mineruæ
Pignora; tum facili (lector amice) modo.

LIBER LOQVITVR.

Quid faciam! vulgi ſum memet in ora daturus
Vñtro, num tutus malo latere domi!
Posterius certe ſatiuſ: ſed publica cogit
Quem magis utilitas dep̄ſeoſ huic quid agas?
Huic ego parendo nil non ſum ferre paratus,
Nec fieri mundo fabula nota queror.
Spes tamen eft ingens fruſtum sydere fauſto,
Teſtum cæſarcis non male nominibus
Hiis etenim ſemel acceptus, ſemel hiſce probatus,
Iudicium vulgi nil moror instabilis.
Quem penes incerti certi quoq; norma vacillat,
Conſimili censens & quæ & iniqua fide.

INDEX

INDEX IN QVO OCVLIS PA:

TENT OMNIA QVECVNQVE IN

hoc opere continentur scitu digniora, alphabe
tica serie exposita.

APIANVS LECTORI

VM VIDEREMVS, CHARISSIMB
Lector, pleraq; insignia, artifc Astronomicæ audis-
fimaingenia, hoc nōtō x̄o passim extare, verum
ad eam capessendam accedentia, illico p̄tē numero
rum copia, compute difficultate, speculatiōnīq; acu-
mine, auerti, immo prorsus in fugam cogi, indeq;
adeo aliarum disciplinarum, quantumuis scientiſ-
mos innumeratos, paucissimos huius libertim artis, vel aliquatenus
peritos reperi, ex animo non dolere non potimus. Sed dic obſe-
cro qua nam huius rei cauſa fit? alia profecta nulla, quād quod pri-
ma ētate ſinistris in Arithmeticis inſtruuntur plurimi, ſine quibus,
neq; Astronomia, neq; cetera recte diſi possunt. Numeros enim
cognitio, non tantum ſyderali scientia feruit, verum ſed ingenia ho-
minum omni alio ſtudio p̄parat, magisq; idonea reddit, vi non te-
mere Pythagoras eum omnia nouiſe dixerit, qui numeros norit.
Hoc inquam cum videmus, tantumq; mathēm̄ odiū, difficulta-
tis nomine, conciliare ſibi animaduerteremus, cogitare cepimus quo
nam pacto huic naūo remedium inueniret, auxiliūq; illis adhuc
quos Arithmetica quoniam deſeruit, Astronomia ſaltem non re-
pudiari, ferri queat. Cogitabim⁹ diu: tandem, ſi theoreti cele-
ſtis vniuersa, ſine numeris & calculis ad instrumenta redigeretur, fieri
poſſe ſuccurrat. Facies horreda ſane, & quā vix anim⁹ cogitādo ſuffi-
nere valeret primo viſa eſt, niſi tēpore ſui alſeritatē ponere, trātabi-
liorē ſe postlōgū offerret. Nonnullā igitur cū de ſe adhuc colen-
da ſpēm promitteret, adnisi deo duce nos (quāmuis nihil quidquām
eiuſmodi à quoquā mathematicorum hactenus ſomniatum, nedū
opere tentatum ſit) adinuenimus, quomodo Astrorum cursus, errā-
tium ſyderum motus, ecliptiā rationes, aliorumq; celeſtium con-
templationes, citra calculandi labores vilos inquirere, dicto citius
per instrumenta nemo non noſtro auſpicio poſſit. Inter laboran-
dum interim nos non ſemel dehortati, qui ſic infanteſ iter tam
impliciū tam inexpeditum, tam nullis omnino veſtiū, nulliplā
rē, nullis pedibus tactum, ingredi ſic confidentes auderemus. Imo
cum res omni conatu aliquandiu ſuperior apparet, partim rei di-
ficultate terri, partim nouitate artotoni, pedem non ſemel retulim⁹
progreſſiū non tantillum, fatemur, quantumuis nobis occinēret in
arduo poſtām virtutem Hesiodus, laboremq; improbum omnia vin-
cere Maro, niſi labore ſummo, fructum longe maximum, tuum ſez
quiēcūq; ſis proxime bonum ſcirentur. Quo dum re-
ſpeximus, vniuersi oneriſe facile obliuſi potimus. Tibi enim na-
rum iam olim me docuerat p̄tē Platōne diuina iuſtitio. Quod
viciſſim & tu, dum perpendes meq; tibi conſulueſteve perſuadebis,
nō dubito, quin noſtrā operā, ſi quā optimē interpretatur. Reliquā
eſt quod te ignorare nolim, totius operis ſtrukturā ſeu instrumēta
per Cæſarum genituras R̄omanorū CAROLI & FERDI-

NANDI illuſtrata eſe, ita tamen ut tempora qualia affer-
tur nequaq; ita ſe habeant, dies enim & anni tantummodo
in his cognosci poſſunt, quod ad horas & minuta attinet
neutiq;. Haec autem exempla dupli ratione motus
ſubſtuli, partim, quia demonstratione omnino ali-
qua opus eſſe viderem, citra quam inutile quodam
modo erat, nudum iuſtrumentorum vſum propo-
nere, partim, quia demonstrationes non aliq;
quas perpetuati remittere digniores oc-
cureret. In hiis ergo, ſi nihil aliud me-
morabitur, dies tamen & annus quā
ſolum aeternæ posteritati memorā
dum nemo non videt certus ve-
rusq; legetur. Hoc in de-
monſtrandi opere quan-
tum ſudauerimus, eſti-
ma tu, lector candi-
de, dum tuo vſui
in uigilauimus
indeſſi.

Hoc enim quicquid
laboris eſt, tuo nomine ſub-
latum putare omni-
no debes.

Quod ſi feces
ris, coges me olim.
Deo luuante, quoddam
de ecliptib; peculiare opus
parere, ſicut & tabulas, quas vo-
cantur ſolutas expeditiori, ſuccinctio-
riq; via, breui poſt polliceri venturas tibi, ſic, id
eft, noſtro conatu fauens, poteris. Vale optime.

A Nni ab Adam ad Christum iuxta alfonſum, Eusebium, Albu- mazar & Hebreos.	Enunciato.
Artaxerxis, Aſueri dicti, regnum quando fuerit.	enunciatio.
Aristoteles quando extiterit.	Enunciato.
Alexandri mors quo annos Christum p̄cesserit.	enunciatio.
Araſus poēta & Astronomus quo x̄o ſcriperit.	enunciatio.
Archimedis geometra etas.	enunciatio.
Abrahās Astronomus quando vixerit.	enunciatio.
Andromachus Cretensis Theoretice inuentor quād floruerit.	enū.
Agrius astronomus quando ſtellæ conſiderarit.	enunciatio.
Alcmeon medicus & Astronomus quando floruit.	enunciatio.
Albatagri Mathematici etas.	enunciatio.
Azophi Arabis ſeculum.	enunciatio.
Autēma medici tempus.	enunciatio.
Abrahāmi Auenzire Iudei ſeculum.	enunciatio.
Alfonſi Rom. & His. regis & astronomi clarissimi etas.	enunciatio.
Aritis Impreſſor inuenitio, per quem & quando facta.	enunciatio.
Annus Solaris quid.	enunciatio.
Annus Biſextilis.	enunciatio.
Annus intercalaris.	enunciatio.
Annus civilis quid.	enunciatio.
Annus Lunaris.	enunciatio.
Annorum diuerſitates variae.	enunciatio.
Astronomis à meridiē in meridiē dies computantur.	enunciatio.
Aſtronomorum error per radicem Christi, annos Christum p̄cedē- tes, computantur.	enunciatio.
Arietis principium vere eclipticæ vbi ſitum ſit	enunciatio.
Aequinoctiū punctum ſubinde variari in æquatore, i.e. circa & tempo- ra ipsa.	enunciatio.
Aequinoctiū vernalē Christi tpe quando cōtigit	E. 2
Aequinoctiū vernum quando noſtro x̄o contingat	E. 2
Aequinoctiū diesquām vmbra describat	enunciatio.
Aequinoctiū tempore vrbis conditæ.	enunciatio.
Aequinoctia quibus temporibus eueniant.	enunciatio.
Aequinoctia meridianis omnibus adaptare.	enunciatio.
Abhominalis error quorundam de aequinoctio vernali.	enun.
Auges planetarū ante & poſt Christi tempora quomodo ſciātur.	enū.
Auges errantium diluui tempore.	enunciatio.
Auges planetarum Caroli & Ferdinandi Cæſarē tēpōribus.	enun.
Auriga variis nominibus inſignis.	enunciatio.
Aquila celeſtis forma.	enunciatio.
Andromedes figura in celo ſtatute.	enunciatio.
Australes ſtellæ vbi ptius cum Sole occidunt quām oriūtūr.	enun.
Atlantides Pleiades vnde dictæ, & quot numero ſunt.	enunciatio.
Aſini ſtellæ vbi locatae.	enunciatio.
Argonaui ſituatio.	enunciatio.
Argumentum latitudinis lunaris vtinuenias.	enunciatio.
Alpectus quid ſit & quid per eum intelligentum.	enunciatio.
Alpectus numerus quis ſit.	enunciatio.
Alpectus quoſlibet Lunæ cum planetis omnibus quomodo per calcu- los aſſequariſ.	enunciatio.
Aspectus planetarū inter ſe excepta Luna qua rōne deprehēdas.	E. 2
Aspectus planetarū inter ſe Lunam p̄tē ſitum per numeros inuenias.	enunciatio.
Applacare planeta quando dicatur.	enunciatio.
Argumentum Solis medium quomodo habeatur.	enunciatio.
Argumentum Lunæ medium quo pacto indigetur.	enunciatio.
Anaxagoras qñ ceperit de motu Lunæ ſcribere. In exēplo.	enū.
Atheniensēs menſium ſuotum numeros quomodo Lunæ attribu- ptarint.	enunciatio.
Aureus numerus veluti reperiatur.	enunciatio.
Aurei numeri inuenio.	enunciatio.
Aurei numeri vſus	enunciatio.
Aureus numerus quare ſit à posterioribus poſthabitus.	enun.
Aureus numerus Iulii Cæſarē tempore.	enunciatio.
Annū biſextilis inquifitio.	enunciatio.
Annus Solaris quo diebus conſter ſecundum Iulii Cæſarē.	enū.
Aſtrorum diuine virtutis instrumenta vñt ſit.	enunciatio.
Aſtronomorum dispositionibus inferna omnia affici.	enunciatio.
Arcalis Methoroscopii ingressus quid ſit.	enunciatio.

A III Ballus.

INDEX

B Assus quando vixerit.
Blanchini ferrariensis tempus.
Bifextilis dici ratio
Bootes quomodo vocetur, qualisq; & vbi in celo luceat. Enunciā. 4
Bellum Nicæ quando in Sicilia gestū sit En. 1 & exemplo E. 30
C Aius Sulpitii Galli qñ ecl̄p. apud Liūū prædixit. E. 1 & 30.
Claudi Ptolomaei Alexandrinī Mathe. & philo, seculū E.
Concilium in Nicæ factū
Caroli Quinti Romanorum Imperatoris ortus
Christus 25 Decembrie natus.
Christus natus anno intercalari.
Coronae Septentrionalis situs.
Cigni alterius & nominis.
Cor Leonis quomodo dicatur.
Cetus quibus ex stellis cōponatur & quā varie appelletur.
Cassiopea stellæ.
Canicula vel Canis maior.
Caniculare tempus quando sit.
Canis minor sive Procyon, quomodo plinio dicatur.
Crater quibus stellis connectatur.
Corvus vbi in celo videatur.
Centaurus que affra posideat.
Corona meridionalis que sit
Capitis Cauda sive draconis Locum ceu reperias.
Coniunctio quid sit & vnde dicatur.
Combusus planeta quando dicatur.
Coniunctiones magnas veluti quis indaget
Coniunctionum magnatum vires.
Coniunctionum magnarum appellationes trisplices.
Conceptionis horā ex nativitate cognoscere,
Caephei constellatio & nomina
Clavem festorum mobilium quomodo indages
Cycli Solaris inuentio
Concurrentes dies quomodo noscantur.
Cycle Solaris vnde dicatur.
Christianus Cœciliū primū vbi gentiū & qñ habitū sit. Enū. 38
Criticos dies inuenire
Crisis cognitionis quibus perscripta.
Criticismus dierum necessitas.
Crisis quid.
Critici dies quadruplices
Crisis vnde auspicianda sit.
Crisis hora veluti inquirenda sit
Crisis qua ratione contingat.
Crisis quomodo salubris vel insalubris cognoscatur.
Crises quibus de causis varientur.
Crisis inditum quale ecl̄p̄s coincidens
Crisis vt sit iudicanda secundum planetas
Cometa tertii motus contra signos ordinem vt fuerit, parte secunda.
Caudas Cometarum à Sole generati quomodo cogniti sit parte secunda.
D Aniel & Ezechiel propheta quando extiterint.
Diocletianus dominum.
Draconis constellatio & appellatio.
Delphini situs.
Dierum naturalium æquatio.
Dierum naturalium inæqualitas
Dies naturales dupli ex causa inæquaes fiunt.
Dies apparentes & differentes qui sunt.
Dierum æquatio in supputatione motuum quid valeat
Dierum æquatio in aspectibus quid agat
Darius quo tempore ab Alexandro vicitus sit Eusebio teste Enū. 29
Darius qñ ab Alexiō debellat? sit Ptolemaeo & Alfonso E. 1 & 29
E Euclides geometri quo tempore fuerit.
E Ecl̄p̄s quo in celo vera statuenda sit.
Eridanus sive Padus quibus ex stellis continetur
Ecl̄p̄s Luna Solis quo die possibilis contingere sit. enun. 22
Ecl̄p̄s die cogniti horam & minutum vt inueniantur. enun. 24
Ecl̄p̄s colorum præfigere. H ii & H iii.
Eusebius quantum erret in ecl̄p̄s tradenda, sub qua Darius ab Ale-
xandro vicit est. En. 29
Eusebii error de Macedonici imperii fine. enun. 30
Eusebius in hy storia Nicæ quot annis euariet, in exemplo. enū. 30
Ecl̄p̄s in quaefunq; libet formas redigere. enun. 31
F Ferdinandi Romanorum Vngarie & Bohemiæ regis ortus en. 1
Fomahant stella que sit.
Foet' vietur, cur neq; citra 7, neq; ultra 10 mēsem nascatur E. 33
Fortuna pars veluti inueniantur.
Fortuna pars quid sit.
Fortuna pars & ascendens Lunæ, cur idem.
G Galeni Medici ætas.
Guidonis Bonati astrologi seculum.
Georgii Peurbachi mathematici obitus.
Gentes quomodo tempora sua numerarint

INDEX

INDEX

H Omerus poëta quo tempore floruerit.
Heliodus qua ætate vixerit.
Hippocrates Cous quo tempore fuerit.
Helicon Crizicenus Astrologus quando vixit.
Hipparchus quo seculo claruerit.
Hadriani Imperatoris regnum.
Hali Habenrāgel Astrologi seculum.
Herculis situatu & nomenclatura.
Hyades stelle vbi sint sita & vnde dicantur. enum. 4
Hydra quem afterustum habeat. enun. 4
Horæ aspectus Lune cum planetis qua via quis pernoscat enum. 20
Historia quomodo per ecl̄p̄ses emendari possint. enun. 29
Historiæ in annis mundi & conditæ romæ afferendis variatio
mira
Hippocrates cur quartum & 20 criticos statuerit. enun. 20
Illi firmici Materni æcum. enun. 3
I Ioannes de Gmünden mathematicus quando clavuit. enun. 1
Ioannis Regimontiani germani exitus miserabilis. enun. 1
Intercalare quid.
Iouis motum accidentiaq; eiusdem quomodo sciuntur. enun. 8
Iupiter calidus & humidus. enun. 8
Iupiter fortius vita veteribus dictus. enun. 8
Iouis aux quantum à ventre sui Draconis distet. enun. 8
Iouis locus Rhomæ condite aūo quis fuerit. enun. 8
Inditionis Romane cyclum inuestigare. enun. 35
Inditionis romanae origo. enun. 36
Inditionis romanae dignitas & usus necessitasq;. enun. 36
Intercalatio quadriennis cur non sufficiat ad veram anni quantitatem
obtinendam. enun. 37
Interualli cognitionis. enun. 37
Intercalationis necessitas. enun. 37
Iudeorum error in celebrando paschate. enun. 38
Iudeorum superstitio in die paschali eligendo. enun. 39
Iudiaci paschatis cognitionis tabularis. enun. 39
Indicatiū dies quis sit. enun. 40
Intercedens dies quis sit. enun. 40
Ignem & supremam aëris sphæram non rapi à Luna. In obserua-
tione tertii Cometæ.
L Vetus Aemilius Paulus quo æuo Perseū cepit. enun. 1 & 30
L Lunaris annus.
Lōgitudo stellarum ante & post Christi tpa quomodo sciatur. E. 4
Lyra constitutio & appellaciones. enun. 4
Leonis cor quomodo dicatur. enun. 4
Lepus quale sydus. enun. 4
Lupi lydus quale sit. enun. 4
Latitudo Saturni quomodo noscatur. enun. 7
Latitudo stellarum fixarum quo pacto haberi queat. enun. 7
Latitudo Iouis quomodo haberi possit. enun. 9
Latitudo Iouis vrbis extructæ tempore. enun. 9
Latitudinem Martis veluti inuenias. enun. 13
Latitudo Veneris quomodo inueniatur. enun. 14
Latitudine Venetæ causa tres. enun. 14
Latitudo Veneris condite vrbis tempore. enun. 14
Latitudinem Mercurii quomodo quis inuestiget. enun. 16
Luna motum omni tempore quomodo quis ieiatur. enun. 17
Latitudinem Lunæ quomodo quis repertiat. enun. 18
Luna cū Capite vel Cau. draconis sive cōsuetudo vt habeat media. E. 23
Luius quo tempore vixit. enun. 1
Luius eclip̄p. S. Galli euensis tradidit segnus atq; euēnit. E. 30
Luius quomodo intelligentius de hora ecl̄p̄sis fug. enun. 30
Litere dominicalis inuentio. enun. 37
M Oses quando vixerit.
Moses quando obierit. enun. 3
Marinus Tyrius geographus quo æuo extiterit. enun. 3
Mardochæus quo tempore vixerit. enun. 3
Miles Astronomus quando claruerit. enun. 3
Mahomet quo tempore heresim efflauerit. enun. 3
Martis aux quantum distet à capite vel cauda sui draconis. enun. 8
Martis cursum ceu inuenias quoctūq; tempore. enun. 30
Mars temperaturne calidæ & sicca. enun. 30
Mars flave bili non abfamilis. enun. 30
Mars quare vocetur pyrois. enun. 30
Mars quem locum tenerit Troiæ diriū temporibus. enun. 30
Mars latitudo excidiū Troiani tempore. enun. 33
Mercurii motus quo pacto sit inueniendus. enun. 15
Mercurius quare Stilbon dicatur. enun. 15
Mercurius Proteo similis. enun. 15
Mercurius anceps. enun. 15
Mercurii in fluxus alterabilis quare. enun. 15
Mercurii motus fundatæ urbis tempore. enun. 15
Mercurius falso translatus in Scorpionem à Lucio Tarutio mathem.
urbis extructæ æuo. enun. 15
Mercurius cur raro appareat. enun. 15
Mercuria

INDEX

- Mercurii distantia à Sole, enuntia. 15
 Mercurius triplicem latitudinis suę causam habet, enuntia. 16
 Mercurii epicyclus in qua latitudine sit, enuntia. 16
 Mercurii latitudo fundatae vrbis seculo, enuntia. 16
 Mora media eclipsis Lunaris quomodo inueniatur, enuntia. 28
 Metus Nicias ob eclipsis visam, Exemplo enuntia. 30
 Mensium græcorum latinorumq; collatio, in exemplo enun. 30
 Moram infantis in vtero reperire, enuntia. 33
 Mora infantis in utero triplex, enuntia. 33
 Mora inquirendæ ratio communis quæ sit, enuntia. 33
 Mora indagandæ modus à communis diuersus, enun. 33
 Meteoroscopum quid sit, enuntia. 1 partis secundæ.
N Oē diluvium quo seculo fuerit, enuntia. 1
 Nabochodonosoris regnum quando cœperit, enuntia. 1
 Notius p̄scis quibus stellis constat, enuntia. 4
 Nicias ducus Atheniensis exemplum, enuntia. 30
 Natinitatis horoscopus qualis sit secundum Ptolomeum & Herme-
 tem, enuntia. 33
O Rionis clarissimi syderis constitutio, enuntia. 4
 Oppositio quid sit & vnde dicatur, enuntia. 4
 Oppressus planeta quis sit, enuntia. 21
 Obsessus planetæ quis sit, enuntia. 21
P Latu philosophus quando vixerit, enuntia. 1
 Philippi Alexandri patris obitus, enuntia. 1
 Proclus astrologus quando clarerit, enuntia. 1
 Plini secundi mors, enuntia. 1
 Ptolemei mathematici alexandrini seculum, enuntia. 1
 Persei sydus, enuntia. 4
 Pegasi astra sint & quomodo vocentur, enuntia. 4
 Polo inclinantes stellæ ortum suum priorem occasu pergant, enū. 4
 Pleiades vnde dictæ & quorū numero sunt, enuntia. 4
 Præsepe stellæ quæ sit, enuntia. 4
 Protrigetes siue anteuidemicator stellæ virgīs alā dextrā occupat E. 4
 Piscis notius quibus stellis confert, enuntia. 4
 Puncta ecliptica quomodo per instrumentum repertantur, enun. 28
 Perseus iuxta Eusebium quando regnauerit, & quando victus sit a Lu-
 cio Paulo Romano consule, enuntia. 30
 Persei captiuitatem quam eclipsis designet, enuntia. 30
 Plutarchi interpres arguitur trālatiōis iniquitoris, in exem. E. 39
 Ptolemai sententia de horoscopo nati inueniendo, enuntia. 33
 Pars Fortune quid sit, enuntia. 34
 Pars fortuna & Luna ascendens cur idem, enuntia. 4
 Partium loca omnium omnia quomodo eligantur, enuntia. 34
 Pascha & reliqua festa mobilia ex cyclo suo veluti habeti quæat. E. 38
 Pascha quomodo primitus in primo mense cultum sit, enuntia. 38
 Pascha decimaquarta mēsi primi iuxta Moyen celebrari soluit, E. 38
 Paschatis colendi tū primitiuā, tū sequentis ecclesiæ diuersitas, E. 38
 Pascha quando celebrandum sit, enuntia. 38
 Pascha in Arietē celebrandum, enuntia. 38
 Pascha Iudeorum cur errat, enuntia. 38
 Pascha vt varietur ratione meridianorum, enuntia. 38
 Planetæ quos humores imitentur, enuntia. 40
 Planetarū exaltatio & casus, enuntia. 40
 Planetæ quos morbos rēficiant, enuntia. 40
 Planetarū paſſiones, enuntia. 40
Q Vot anni ab Adam ad Christum, iuxta Alfonsum, Eusebium, Albimazar & hebreos, enuntia. 1
 Quæ sint & quomodo vocentur Pegasi astra, enuntia. 4
 Quo die possiblē sit a spectum aliquem fieri, enuntia. 19
 Quartus aspectus quid sit, enuntia. 19
 Quomodo astronomia incumbenti sedendum sit in studio, enun. 19
 Quomodo Cosmographia operā daturo sedes instituenda sit, enun. 19
 Quare Cosmographus & astronous fedendo disconueniant, E. 19
 Quare Theologus & poëta diuersi diuersa respiciant, enun. 19
 Quomodo durnus planetæ motus inueniatur, enuntia. 20
 Quomodo eclipsis Luna in piano sit formanda, vt partes obscuratae
 Lune cognosci queant, enuntia. 27
 Quibus nam opus sit ad eclipses praefagiendas, enuntia. 27
 Quid per puncta ecliptica intelligendum, enuntia. 27
 Quare intercalatio Bis sexti Kalendas in Februario fiat, Enunc. 37
 Quæ membra, tum signa, tum domos tueantur, enuntia. 40
 Quotuplex meteorologii ingressus, Enū. 1 partis secundæ
 Quomodo Plinius intelligendus sit de occasu Cometa loquens Ca-
 16 secunda partis, enuntia. 27
 Quid per Metagittionem Plutarchi mensē intelligendum sit, in
 exemplu, enuntia. 30
R Omā quando condita, enuntia. 3
 Radices omnes à fine anni sumuntur nō à die 24 Decē. E. 3
 Romanum Kalendarū quomodo Dionisius abbas fundauerit, enuntia. 3
 Ratione meridianorum vt Pascha varietur, enuntia. 38
S Soligenes Astronomus quādo annū Solis cursui adaptarit, E. 1
 Strabo Gæographus quando fuerit, enuntia. 1
 Sole principium veræ eclipticæ tenente æquinoctiū vniuerso
 orbē fit, enuntia. 2
 Serpentarius

INDEX

- Serpentarius vbiā in cœlo sit, Enuntia. 4
 Septentrionales stellæ prius cum Sole oriuntur q̄ occidunt, E. 4
 Stellæ quanto longius ab ecliptica distant tanto maturius, cum Sole
 occidunt & serius oriuntur, Enuntia. 4
 Septentrionalium stellarum summa quantitas & appellatio, Enū. 4
 Saturni motus vt inueniatur, Enuntia. 6
 Saturni passiones & accidentia vt reperias, Enuntia. 6
 Saturnus ex colore & effectu deprehensus frigidus & siccus est, E. 6
 Saturni latitudo ab ecliptica, Enuntia. 7
 Saturni aux quantum a ventre draconis sui absit, Enuntia. 7
 Solis locus quemadmodum inueniatur nullo non tempore, Enū. 12
 Solis locus qui fuerit abeunte Macedonū rege, En. 12
 Sextilis aspectus quid sit, Enuntia. 19
 Separari planeta quando dicatur, Enuntia. 23
 Solis & Lunæ ♂ & ♀ dras medias quomodo aliquis cito co-
 gnoscat, Enuntia. 22
 Solis eclipses quomodo cerni oculis innoxiae possint, in fine E. 30
 Sol & Luna cur nature parentes crediti sint, Enuntia. 34
 Solaris cycli inueniuto, Enuntia. 37
 Solaris annus quot diebus cōstet secundum Iulium Cæarem, E. 38
 Signa duodecim triplicia, Enuntia. 40
T Roia capta quando sit, Enuntia. 1
 Timocaris astronomus quando floruerit, Enuntia. 1
 Theon & Pappus mathematici, Enuntia. 1
 Turcarum origo quando cepitur, Enuntia. 1
 Trepidationis motus 7000 annorum spacio absoluitur, Enū. 2
 Trepidationis motus quomodo fiat, Enuntia. 2
 Tempus suppeditatione electum cuius meridiano adaptare, Enū. 3
 Telum astrum vel sagitta qua cœli regione locetur, Enuntia. 4
 Tempus casis in eclipti Lunari quomodo cognoscatur, Enun. 28
 Trianguli confestallatio quæ sit, Enuntia. 4
 Thuribuli syderis concinnatio, Enuntia. 4
 Trinus aspectus quid sit & vnde dicatur, Enuntia. 19
 Triangulorum latera quomodo nominentur, E. 1 secunde parti
 Triangulorum sphæralium non rectangulorum endatio Ibidem
 Triangulorum nō rectangulorum in duos rectangulos resolutio, Ibidem
 Triangulorum sphæralium omnium tam rectangulorum quām ita
 rectangulog, id est, totius primi mobilis geometrica demō, Ibidem
 Torqueti comppositio quomodo fiat, In fine operis
 Torqueti commodates quæ sint, Ibidem
V Viatorum architecti ætas, Enuntia. 3
 Vitellionis mathematici tempus, Enuntia. 1
 Vrſæ minoris constitutio & nomenclatura, Enuntia. 4
 Vrſæ maioris nomina & stellarum numerus, Enuntia. 4
 Vergiliæ vnde dictæ & quorū numero sunt, Enuntia. 4
 Veneris locus quomodo inueniatur, Enuntia. 13
 Veneris appellatio, Enuntia. 13
 Veneris auctoratum cum Sole conueniat, Enuntia. 13
 Veneris locus tempore vrbis extructæ, Enuntia. 13
 Veneris motus quid participat cum Sole, Enuntia. 13
 Veneris distantiā maxima à Sole, Enuntia. 13
 Venus à Tarutio perperam in Scorpione locata est tempore vrbis
 condita, Enuntia. 13
 Veneris epicyclus qua latitudine sit, Enun. 16
 Vacuus Planeta quando dicatur, Enuntia. 21
 Veræ ♂ & ♀ nis luminarium tempora vt sint inquirenda enū. 26
 Videre alcor, adagium, Enuntia. 4
 Yed stellæ duæ sinistram manū serpentarii occupantes, enuntia. 4
 Zodiacalium signorum stellæ quot sint & quantæ, ortusq; & occasus
 earundem qui sit, Enuntia. 4

AD LECTOREM.

FIERI nō potest, opti Lector, quin inter cūdendū thende nōnūng
incident, quas nīsi pius lector antea certior cognoverit, an hōri non rā
ro nēligentiae aut ineruditōis notam inurunt, quapropter eas que
passim in hoc volumine se ingesserunt, formula quadam succinctiori
proponere libuit.

Legaturigit Enūctiato Tertio, columnā prima, versu vicesimo se
cundo, Quoties pro quoties.

Ibidem versu 23. Quid notat, lege, quod notat.

Versu 29 Huius itaq̄ rei exemplum est, pro est lege esto illud.

Enūctiato 4, Versu 8, nī fallos, legendum ni tallor.

Titulus imaginum cēlestium habet stellas de 4 mag. 44, lege, 474.

Enūctiata, 6 versu 22 Legēndū, deprehēderunt astrologi varietate.

Ibidem versu 30, Agendis & belicis, lege, belicis.

Ibidem versu 42, legendum non temere, pro non tenere.

Enūctiata 8, versu 4, huimde, lege, huimde.

Folio D 1 versu 14. Agmentum, lege, Argumentum.

Ibidem in margine, pro æquarum, lege, æquatum.

E ii Enūctiata 13 in exēm. Regis, versu 34 similitati pro simulari.

Ibidem versu 36, p 30 vel dissensio, lege, 30 vel 40 i dissensio.

Ibidem linea 65 pro, & Mercurio, scribe, de Mercurio.

In sequenti columnā, versu 13, excidet pro excedet.

Enūctiata 14, versu 17, diametri ponendū.

Enūctiata 15, versu 5 pro cuiq̄ plā, legendum, cuicq̄ planetarum.

Ibidem versu 6, appellit eisdem, lege eidem.

Enūctiata 17, versu 15, pro transī, scribe, transfigi.

Ibidem versu 33, pro reduco, lege redūto.

Ibidem versu 48, inquire lege, non inquire.

Ibidem versu 52, legendum intuens, pro intuaris.

versu 58, pro cernis, scribe cernes.

Versu 68, Lege innuere pro inuenire.

Versu 73 pro illicet, legendum illicet.

Versu penultimo scribe volens pro velens.

Enūctiata 18 versu 23 lege monstra pro monstrē.

Enūctiata 29 versu 1 scribe Aspectuum non Aspactuum.

Versu 17 lege impendet non impender.

Ibidem versu 58 Cosmographie legendum.

Ibidem colum, secunda, pro trinus lege trini aspctus.

Enūctiata 21 versu 28, Aperius, scribe apertus.

Columna secunda versu 44 pro ardoris lege tardioris.

Enūctiata 22 versu 19 lege distribuere, non disribuere.

Versu 25 pro eueniēnt legendum eueniēnt.

Versu 39 Luminarum, lege luminarum.

Ibidem in margine, Cautela lege non Contela.

Enūctiata 24 versu 17 Pari ratione & examinabis, legengum est.

Paritatione & oppositiones examinabis.

Enūctiata 25 versu 2, coniunctionis autē, lege aut, non autem.

Enūctiata 26 ver. 15, si argumento, scribe, Argumentum.

Versu 32 pro intelliges scribe intelligas.

Versu Ibidem 40 pro litera lege literam.

Versu 46, pro maiori, in limbo &c, scribendū est, maiori in limbo,

Ibidem pro Ac scribe At.

Ibidem in exemplo ante Christum ab Alexandro abeunte mutuatum,

versu 10, pro, Quo exēpta, lege. Quā exēpta.

Versu 18 pro pomeridianos, scribe, pomeridianis.

Versu 20, pro postulat, Indicē, lege, p̄stulat, adducem. Indicēt

H 1 col. 1 versu 4 scribe, vtrum fc̄ necne certo fiat.

Ibidem col. 2 ver. 1 Hec omnium, scribe, Hæc omnia.

H 1 col. 1 versu 48 pro Lunæ lege Luna.

Ibidem versu 59, pro G andauo lege Gandaoo.

H iii col. 1 versu 15 scribe præcellentiorē non præcellentiorē.

I iii col. 2 HVIVS ECLIPSIS HANC SVMME IMA. &c.

Ibidem col. 4 versu 3 pro cognoscis lege cognoscitur.

I iii col. 2 versu 3 lege, obseruationum tempora (quā post Salua

toris nostrinatuitatem 152 anno ceperant) &c.

Ibidem versu 15 pro tptā lege tempora.

Enūctiata 30 versu 18 pro contingit lege contingit.

K II col. 1 versu 10 pro ecl̄p̄ses quas fusissime descripsi, lege, ecl̄p̄ses Solares, oculari &c.

Enūctiata 32 versu 10, pro ortus in tertiusq̄ scribe ortus interitusq̄.

Ibidem versu 18, similiter & aliis, lege similiter & reliquis.

Linea 25 tabula, sic ut planetarum, lege, tabula, planetarum duos

velutrum vel quotcunq̄.

Versu 28 legendum, Annorum numero, Radix &c.

K ii col. 3 versu 2 exprimat, & effet, lege est pro effet.

Versu 4 pro etiam in 2 uem, lege, etiam 2 uem.

Enūctiata 33 versu 25, secunda mansio vocata est media, pro media

scribe minor.

Versu 28, pro minor dicta, scribe Media dicta.

Versu 34 pro nono mense, vt patet, scribe, nono mense, aut postea, vt

patet &c.

Ibidem versu 41, pro ascēdens erat, scribe, ascēdens erit.

K iii, col. versu 39 legendum Apotelofmaton non Apotheles.

Ibidem versu 48 lege ambas non ambobus.

Versu 69 pro, quā 44 Solis, lege, quā & solis &c.

Ibidem in limbo, pro futurorum partes lege futurorum partis.

Ibidem col. 4 versu 35 In parte anorum lege, nocte contra, non

in nocte contra.

Ibidem Pars hereditatum, pro tacti, legetam.

In parte pacis legē exercitū.

Enūctiata 35 versu 17 pro Quem, lege Quim.

Versu 30 hoc tempore lege, hoc, tempore.

Ibidem literam alphabeticam, lege litera alphabeticā cominus reperta,

non repartam.

Versu 32 pro Annos lege Annus.

Ibidem præstitutos lege præstitutus.

Enūctiata 36 versu 8 pro vsu habita, lege vsu habitus.

Versu 9 pro se umelius lege, seu melius.

Columna 2 huius enūctiati versu 2 pro deputati sunt, legendum

deputata sunt.

Versu 10 pro, argenteū stipendiis lege, argenteū stipendiis.

Versu 13 pro es & ferrum lege, &s & ferrum.

Versu 31 lege proaddo, adde.

Versu 44 quā refiant lege que restant.

Tabula radicum aurei numeri sic habet,

Tabula aurinumeri & Cycli Inditionis, scribe, (NOVALIS,

TABVLA AVREI NVMERI SIVE CYCLI DECEM,

Enūctiata 37 versu 16 pro, ex bisextilibus duobus, lege, & ex bisexti

libus duobus.

Versu 26 lege. Intercalatio ista nullibi commodius fieri potest.

Enūctiata 38 versu 62 lege, terminus Theophilis est, non Theophilis.

Ibidem col. 2 versu 12 pro sanctūm lege sanctūm.

Linea 29 pro. Quod æquinoctium, lege Quod vero equinoctium,

L iii col. 1 linea 30 pro vacarunt lege vacarent.

Versu 39 lege, dum sit, non ultima festiūtatis &c.

M ii col. 1 linea 10 legendum, non nihil.

Versu 11. Obvia sunt, evidentiora &c.

Versu 13 legendum permittim, non permittim.

Versu 62 lege perambulat, non perambulat.

Col. 2 versu 40, ab iniquiori aliorum contuitu vel contiūtio &c.

legendum.

Col. 4 linea 9, quorum alter, lege, quod eorum.

Versu 27 pro Aut lege, Vt in &c.

Linea 35 pro animaduersu lege animaduersu.

Linea 74 pro carētis alio, lege carētis aliquo.

Versu 3 prologi secundā partis, lege complectitur.

Ibidem col. 2 versu 13 enū. 1 duplēcē aditum, non additum.

Ibidem versu 31 pro cui rei, lege cuius rei.

Versu 38 legendum, arealici numero, ingressus arealis dicit &c.

N i col. 2 versu 45 lege, trigoni, qui, pro trigon, iqui.

Ibidem versu penultimo lege, litera M, finem D exprimit.

Col. 3 linea 2, perq̄ merito F L, lege, perq̄ ipsum F L &c.

N ii col. 3 linea 40 lege, quam interim pro quem interim.

Columna 4 versu 2 pro iusmodi lege iusmodi.

Versu 32 pro forfam lege forsan.

N iii col. 2 in titulo cap. 6 pro aliis amplitudine lege alias &c.

Versu 3 huius cap. lege G dicendi, cuius.

Ibidem col. 4 versu 29 pro occidentali lege occidentali.

N iv col. 2 linea 21 lege à Sole tractos, non tractus.

Ibidem col. 3 linea 3 pro verē autem, lege, ferē autem.

Linea 6, mane defit, lege mane defit.

Linea 8, pro propinq̄uor lege propinq̄uor.

Versu v linea 17 pro possederet lege possideret.

Versu ultimo pro contingit lege contingit.

Col. 4 versu 28 lege, heliacē occidit.

O i col. 2 linea 3 pro ab aēris lege ob aētis.

O ii col. 4 versu 14, pro eodem rectos transuersos, lege, eodem

transuersos.

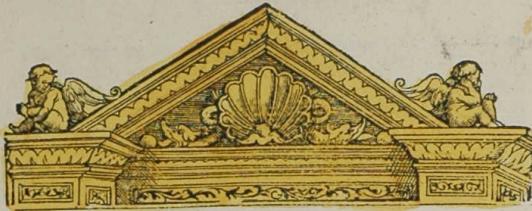
Versu 16, legetendentem, signorum &c.

Versu 23 pro ginginile gigni.

O iii col. 1 linea 12, quam alius, lege, quam alios.

Versu 28 parerat lege, par erat.

O iii versu 4 QVETI MAGO lege QVETI IMAGO.

ASTRONOMICI CAESAREI PERPETRVM APIANVM

MISNENSEM EXACTISSIME
CONCINNATI, INDVCTIONVM,
DEMONSTRATIONVM, EXEM-
PLORVMQVE FIDELISSI-
ME REFERTI.

ENVNTIATVM PRIMVM.

Tempora sequentibus instrumentis vñsi futura, colligere.

NNORVM DIVERSITATES, que multis partibus gentibꝫ sunt, in praesentia, neliōgior sim, prætermitto. Aliis enim ut Romanis, annus Solaris, cuius principiū Januariꝫ est. Aliis, ut Arabibꝫ Lunaris, quē Septēbræ auspicatur, habetur &c. Huiusmodi autē varietates in vniuersum omnes femel missas facio, anno Solari, quē nobis Sol curſu suo de ſerbit, tātuando int̄tus. Hic aut̄ quia impari Solis motu designatur (quādo quidē Sol non id pūctū quottannis aſſe quirit, sed quartā partē vñius diei propemodū adicit) facit, vt quartū quilibet annus integro die ſuperet tres præcedentes, qui quartus propter ea vocatur intercalaris, quali dicas Interpoſitiꝫ. Intercalare enim veteres appellabat, quod nos interponere. Et re ipaſi vñus dies interponitur, qui in aliis annis nō eſt, dicā id ālo nomine Biſextilis. Hunc inquit Rhomanū Solis annū in praefitibus ſequar, ſecundū quā mo- tu coeleſtes omnes inuenire docebo. Orifurū eundē à Januario, qui eſt finis præcedentis eiuslibet anni. Hoc ita intelligas volo, vt à meridiē nouissimi diei Decēbris, inītū fiat. Astronomi etenim à meridiē in me- ridiē perpetuo rationes inuent, ſic vt tēpū ante meridiē, præcedentis ſem- per diei numeretur. Cū autē motus coeleſtes ab anno Christi p. omnia inueniē, radicemq; ad eundē annū ponā, Christi fez, nō exiſtimandū et vice iniquitū dii Decēbris me innuere, tametsi eo Saluator noſter natus fit, ſed finē eiusdē anni. Astronomi ſequuntur, sex illos dies, qui ſequuntur a 25 in fine vñſi Decēbris, abicerunt, & radicem potius in vñltimū dii eiusdē anni, in quo Christus Orbi adiit, eſt, retu- lerunt, ibi q; ſtabiliuerunt. Eſt aut̄ finis illius anni, principiū ſequentis. Radicē ad dii nativitatis Domini iniquitū, retro querendū erit, tot diei ſpacii, vt dicetur. Hic tacere noſ pollū hactenus ferē omnes errore proſum abominabilis deceptor Astronomos, dum per Ra- dicē Christi, ſtellaz curſus, Cōiunctiones, Oppoſitiones, Aſpectusq; reliquos, conati ſunt depræhendere, aqua em̄ Cōmunes & Biſextiles ratione ſe ponere nō animaduertirū, ſu ante & post Christi annos, famili p̄portione diiudicarēt, cū tamē Saluatoris noſtri nativitas non Cōmuni vel Ciuiti, ſed intercalari anno cōtigerit. Arqui hoc dico cō- monerat̄ eos, qui instrumentis tabulisq; illogi aliquando ſunt vñſi, qui dīc agant cautius, & tentent prouidentius. In praefenti opere, nū hil hoc ingeret dubii. Ad hanc cū Astronomos angustiores religione quādā videā radicessuſ variè ad regū ducit̄ principiū & interit̄ fun- daſſe, veluti ad obitū Philippi, & ad regni Nabuchodonozoris inītū. Menini ego pariter aliquot, memorabilium actor, quale eſt diluvium illud vniuerſale &c. Præterea aliquoſ insigniōe doctrina & nomine Astronomos eō, vt ſi qui forent qui curſus ſyderales ad eorū tpa, re- quirent, in promptu habere poſſint. Exēp̄ gratia. Si noſſe quis cupiat q; loca ſtellæ Ouidii tpe, tenuerint, querat̄ ſequant̄ tabula, qn̄ Ouidius vixerit. Reperier aut̄ 19 poſt Saluatorē anno eu obiitſe, ad il- lum ergo annos numer, ſtellaz motus inquiēdiſt. Aliud. Audis q; Diluvium ſerē biennio præcessit cōiunctio magna. Hocq; vñſi fit, ambigis. Annos ergo diluvii qui fuerunt, 310 ante Saluatoris adiu- tū ſcribis, addiq; 2 & habes, 310+ Illū iā annū ſi examinas per instru- mentū, quale inſtrā patet, vñſi in, 310+ anno cōiunctio euenerit ma- gna nec ne, cōfertim liquebit. Adhuc aliud. Fertur Luna eclipsis fuſte, ſecundo anno, poſt auguſtissimi Cæſaris CAROLI Quinti na- uitatem

ASTRONOCAESAREVM

uitatem, vel proximo anno ante FERDINANDVM, Potentissi- mum Romanorū, Vngariae & Bohemicæ Regem &c. natum, dubitans vero, vñtrum ita res habeat. Querer in tabula temporum nomen Regis FERDINANDI, iuxta illud enim annus poſt Christum, 1503. oſ- fertur. Videnti nunc, an priori, hoc eſt, ſecundo poſt ſequimilesimum Eclipsis Luna viſa ſit, 15 Octobris die fuſte, & tercia vñus horæ pa- te pomeridiana, reperietur. Eodemodo in confimilibus operaberis.

SEQVITVR TABVLÀ TEMPORVM.

Ab Adam ad Christum ſecundum Alfonſum ann.	6984 dies 121
A Creatione mundi ad Christum ſecundū 70 interp; ann.	5199
A Mundi exordio ad Christi aduentum, ſm Albumazar, ann.	5328
A principio mundi ad Christum natum, ſm Hebraeos anni	3952
Diluvium Noë præcessit Christum, annis	3103 dieb. 319
Confutatio linguarum ante Christum	3000
Moses in deferto præcepit genti Iudaorū,	1495
Moses legislator obiit ante Christum, annis	1470
Troia capta ante Christum	1149
Homerus poēta græcus floruit ante Christum	989
Hesiodus ante Christum claruit, annis	889
Daniel & Ezechiel prophetabant ante Christum	760
Rhoma condita effante Christum, 1 Kalen. Maias, ann.	753
Nabochodonozor regnare ceperit ante Christum, ann. 746 dieb. 310	723
Mardochaeus ante incarnationem agnoscitur, anno	584
Thales Milesius eclipsis predixit, ante Chri,	521
Darius primus regnare ceperit ante Christum, anno	440
Hippocrates Cous medicus floruit ante Chri, annis	414
Nicias dux atheniac̄ ob eclipsis metu opes atque affixit aſi chri.	400
Helicon Cīcēnus alfrōlogus vixit tempore Afueri, ante Chri,	343
Plato & Aristoteles philophi claruerunt ante Chri,	323 dieb. 51
Philippus pater Alexandri obiit ante Chri, an.	311 dies 93
A morte Alexandri Magni ad Saluatorē anni	292
Timocærus astronomus conſiderauit ſtellas ante Chri.	291
Euclides geometer tpe Ptolomei primi regis Aegypti, aī Chri.	282
Aratus poēta græcus & astronomus ante Chri.	199
Archimedes syracusanus geometer præcepit Christum, annis	172
L. Aemilius Paulus, C. Sulpitius Gallus ecl̄p. 2. pdix, ante chri.	120
Hipparchus Rhodus in Alexandria cōſiderauit ſtellas, ante C.	115
Abrachis ſtellas in Rhodo contemplatus eſt, ante Chri.	59
M. T. Cicero & Lucius Tarutius astrocl̄aruerunt, ante Chri.	47
Iulius Cæſar opa ſoligenis astro, anni ad Solis curſum reduxit.	45
Virgilis poēta & Victorius architectus ante chri. floruerunt	38 die 3
Cæſar obiit ante incarnationem Saluatoris anno	30
Ptolomei & regnum Aegyptiorum defuerunt, ante Chri,	20
Strabo Geographus antecellit incarnationem Christum	

IESVS CHRISTVS FILIVS DEI IN BETLEM
hem Iudee nascitur, quo anno ceperit Christianorum salus.

T. Liuſpataquinus & Ouidius poēt; obierunt, anno poſt Chri.	19
Marinus Tyrius geographicus ſcriptor agnoscitur, poſt Chr.	60
Andromachus Cretēi theoreci inītū. & Lucanus po. floruerunt	67
Agrias contemplatus eſt ſtellas in Bithinia poſt partum virginis	94
Proclus Astrologus agnoscitur poſt Christum, anno	95
Mileius ſtellag loca queſciuit Romæ a Christo nato, annis	99
C. Plinius Secundus peti, dum inuitis Vefuum montem	112
Hadrianus Imperator poſt Christum regnare ceperit, annis	120
Galenus medicus Pergamenis ſequitur Christum annis	142
C. Prolemaeus phis & mathē, Aegyp, obſervauit ſtellas Alexan.	150
Diocletianus regnum incepit ab incarnatione anno	283 die 241
Iulius Firmicus Maternus & Mauortius Lollianus vixerunt	320
Concilium in Nicæa congregat, in quo Atrius cōdemnatur	320
Theon & Pappus mathematici alexandrinis floruerunt	390
Alchmeon medicus & Astrologus claruit anno	490
Mahumet cum Sergio monacho in Arabia hæresim inchoauit	622
Albumazar ab aliquibus lauar dictus ſcripti circiter annum	844
Balſus, anno humanae ſalutis vitam egit vel circiter	849
Turcarum origo poſt humanam ſalutem, annis	870
Albategnius mathe, in Aracā ci. Syria considerauit ſtellas	880
Campanus philosphus & mathēma, claruit an.	1031
Azophi Arabs ſtellas per imagines deſcripit	1061
Auencenna medicus Hispalensis poſt Christum, anno	1100
Abraham Auenſtrudeus & Auenczoar agnoscuntur	1145
Hali Haben Ragel astro, arabs, vixit anno	1202
Alkindus phis, medicus, & astro, floruit anno	1235
Alphonſuſ Ro. & Hispania Re & Astro, poſt chri.	1251 dieb. 152
Nicelio mathema, ſcrip̄t ingens opus opticæ, anno	1274
Guido Bonatus astro, floruit poſt humanā ſalutem	1284
Ioannes de Gmünden mathematicus clarus habetur	1406
Ars impræſoria inuenta Maguntiæ per Ioannem Faustum	1452
Georgius Peurbachius germanus mathēma, obiit anno,	1462
Blanchinus Ferratiensis mathematicus claruit	1464
Ioan. Regimontanus mathē, germ, Romæ veneno interempt⁹	1467
Carolus Quintus Romanorum Imperator nascitur, anno	1500
Ferdinandus Romanorum Vng. & Bohe, Rex nascitur	1503

CHRONOGRAPHIA CHRISTVM SEQVNDS

CHRONOGRAPHIA CHRISTVM PRAECEDENS.

ASTRONOMICVM

ENVNCTIATVM SECUNDVM.

Octauæ, Nonæ, decimæ & sphæræ motus intelligere, Zodia cumq[ue], secundum quem omnia sequentia instrumenta regulantur, verè imaginari.

Motus Nonæ
& Decimæ
sphæræ.

VILLA ERAT HIC OPVS DECLARATIONE, DECIMA, NONÆ, & OCTAUÆ SPHÆRÆ, CUM SIT INSTITUTUM NON ALIUD HUIUS OPERIS, QUAM DOCERE, QUOMODO CIRCA VILLAM SPECULATIONEM MOTUS CELESTES INVESTIGENTUR. VERUM, QUI INTERDÙ ONTROVERBIACONTRADICTIONIBUS SUBORI SOLER, DE PRINCIPIO ECLIPPTICE, QUAE IN DUODECIM SIGNA DISTRIBUITUR, VTRUM IN OCTAU NONA & DECIMA, PONI DEBEAT. PATEREA, CUM REBRA, PER ROTUM HUNC LIBRUM, HUIUS LINEÆ, SIGNORUM Q[UE] DUODECIM, MENTIO FIAT, COMMITTERE NON PORTU, QUIN STATIM AB INITIO, HOC DUBII DISCUTERET. NE MINIM LATER, POST SEPTREM ERRANTIA FUDERUM ORBES, AHDUC TRES SUPERESTE, NEMPE OCTAUUM, CUI STELLÆ FIXÆ INSUNT, NONUM INSUPER & DECIMUM, QUI & VLTIMUS EST. DECIMA SPHÆRA AB ORU IN OCCULUM 24 HORIS FERTUR, VELUT OCULIS INDIES DISCIMUS. VIDENUS ENIM QUEMADMODUDI SOL & ASTRA RELIQUA (QUE FECU VNA VIOLENTE LINEA RAPIT) ORIANTUR & OCIDAT. NONA AB OCCUFI IN ORTU PER CÆLI SUMMUM AGITUR, CONTRARIA DECIMÆ, & NATURALITER LOQUENDO, CURSUS SUUM IN 4900 ANNUM ABSOLUIT. IN HUIUS CURSUS MEDIO ECLIPPTICAM NOS IMAGINABIMUS, SIGNATAM INFRA LITERIS C A E M. ARIETIS INITIUM EST A, QUOD CIRCUM INTELLEGENDUS EST CIRCULUS, QUI IN SEMIDIAMETRO NOVUM GRADUS COMPLECTATUR, QUIQ[UE], IN DUODECIM SIGNA DIVIDATUR, NON SECUS AC ALIAS QUIDAM CIRCULUS AUS EPICYCLUS. SIGNA IN CO NOTANTUR NUMERIS A B VERSUS C, QUIA B PARUI HUIUS CICLIC CAPUT EST, DECLINANS IN SEPTENTRIONEM. Eodem modo cogita circum paruum describi ex opposito littera A, ubi librae principium statutus. In hac inquâ NONÆ SPHÆRA ECLIPPTICA 12 signa, si liber, loces, quamquâ nullius vius lunt, p[er] ARIETIS EXORDIUM, QUOD LITERA A REFERT. HUIC NONO ORBI OCTAUÆ SUBFELLE INTELLIGE, CUI INDIU PARTER ECLIPPTICA QUÆDAM OCCUPAT, IN QUA PUNCTUM SUPPOSES, C QUALEM SEQUENS FIGURA PER H LITTERAM EXPRIMIT QUOD ITID VOCABIMUS INITIUM ARIETIS, LED OCTAUÆ SPHÆRA. HUIUS SPHÆRA MOTUS, N[ON] EST ALIUS, NI SI Q[UE] C[ON] PUNCTO H IN MINORI CIRCULO ROTETUR, SECUNDU SIGNORUM SUCCESSUM, HOC EST, AB IPSO B VERSUS C, CURSUS SUUM PERAGIT PER D & E RURSUS Q[UE] IN B 7000 ANNUM SPATIO, &ILLE MOTUS TREPIDATIONIS VOCATUR. SIC ETIAM PUNCTUM DIAMETRICO H STATUTUS, QUOD LIBRAE PRINCIPIV APPELLABIS, OCTAUÆ SEZ SPHÆRA, & QUALITER MOBILE CUI PRINCIPIO LIBRA NONÆ SPHÆRA. ET QUAMUIS

Motus Trepidationis.

CAESAREVM

Et quamus H p[er]tinet dicitur initium Arietis, reliqua tamen Zodiaci signa non sunt subintelligenda. Signiferum ergo, quo recte, imaginis notato. Primo Equinoctiale ab utroq[ue] polo aequidistantem, superficiemq[ue] eiusdem, rotas mundi machinam dividenter. Post huc superfcieem cel[est]icem octaui orbis, eodem peruenire, videlicet ad Decimum cœlum. Erilic tandem veram eclipticam ostendi. In quo autem loco Equinoctiale cum ecliptica se intersecat, illuc principium, Ecliptice, primusq[ue] Arietis punctus est. Hanc lineam vna cum signis 12 verâ dic, secundum enim illam, omnia sequentia instrumenta accipiendâ venient. Interfecta Zodiaci & equatoris punctum veri equinoctii refert, quem similac Sol intrat, Equinoctium vniuerso orbi efficitur. Scindunt tamen est punctum illum non semper eodem in loco sifere, sed subinde hinc illum in æquatore mutari, sicut in epicyclo quodam, puncto augem medianam designavit viu[er]e. Quia ratione æquinoctia per petuū variantur & anticipant. Tempore enim Christi vernali æquinoctium contigit 24 die Martii. In anno Bisextili, Communis vero 25 die Martii. Veluti nostro anno communibus annis 11 Martii. Intercalatibus autem 10, si modo tabularum calculis fidem non abrogamus, fieri solet. Quod pariter obseratio vmbrae radiorum solarium attestatur, quæ simplex & aperta est, & absq[ue] instrumentis omnibus, in qualicunque superficie, siue horizontali, siue verticali, siue inclinata, siue declinata, experiaris, haberi potest. Equinoctii siquidem tempore, extrematis fili, rectam vmbrae lineam signat perenniter, quæ alias semper obliqua, siue arcuata ab umbra defertur. Tam faciliter autem & expedita æquinoctii inuestigatione existente, quis non admittetur quosdam tam ineptius, ut cum conarentur rhomanum emaculare Kalendarium, & equinoctium fint aut in quintum Martii transference, putantes se emendare, cum diebus quinq[ue] integris imperfectiorum, quam antea esset, reddenter. Motum itaq[ue] octauæ sphærae, æquinoctiique puncti, quo verius intelligas exemplo opus est. Quo tempore Cæstares maximus CAROLVS & FERDINANDVS natifunt, motus octauæ sphærae medius, nullius signi 11 gradum, 1 minuti 40 secundorum ferre fuit. Idem quoq[ue] motus erat principii Arietis Nonæ sphærae, à Christo genito, vñq[ue] sub decima. Initium vero arietis octauæ sphærae, à puncto septentrionali B, quod est initium parui circuli vñq[ue] ad litterâ H, & ille arcus octaui orbis, Argumentum dicitur. Vnde liquet Cæstorum nativitate Eclipticam octauæ sphærae eiusmodi fuisse, quæ motu est per H K F M, Areus autem ab F in K vñq[ue] medius ciudat[us], à K vero ad H æquatio[n]e, erat 8 gradum 45 m. prope. Ia medius motus æquationi copulatus, 19 gra. 45 mi. 40 secunda facit, id q[uod] vocatur auxilium, totidem in gra. mi. & secunda stellæ fixæ & auges à Seruatori Christo, in tempore Cæstorum vñq[ue] promouerunt. Quod si iam lineam fingas produci ex centro mundi per sectionem eclipticæ octauæ, similiq[ue] æquinoctialis, q[ue] est punctus F, tum ostendit linea illa, principium Arietis in decima sphæra, iuxta litteram G, q[ue] & punctus est æquinoctii. Et hæc prælibasse haec tenus sufficit.

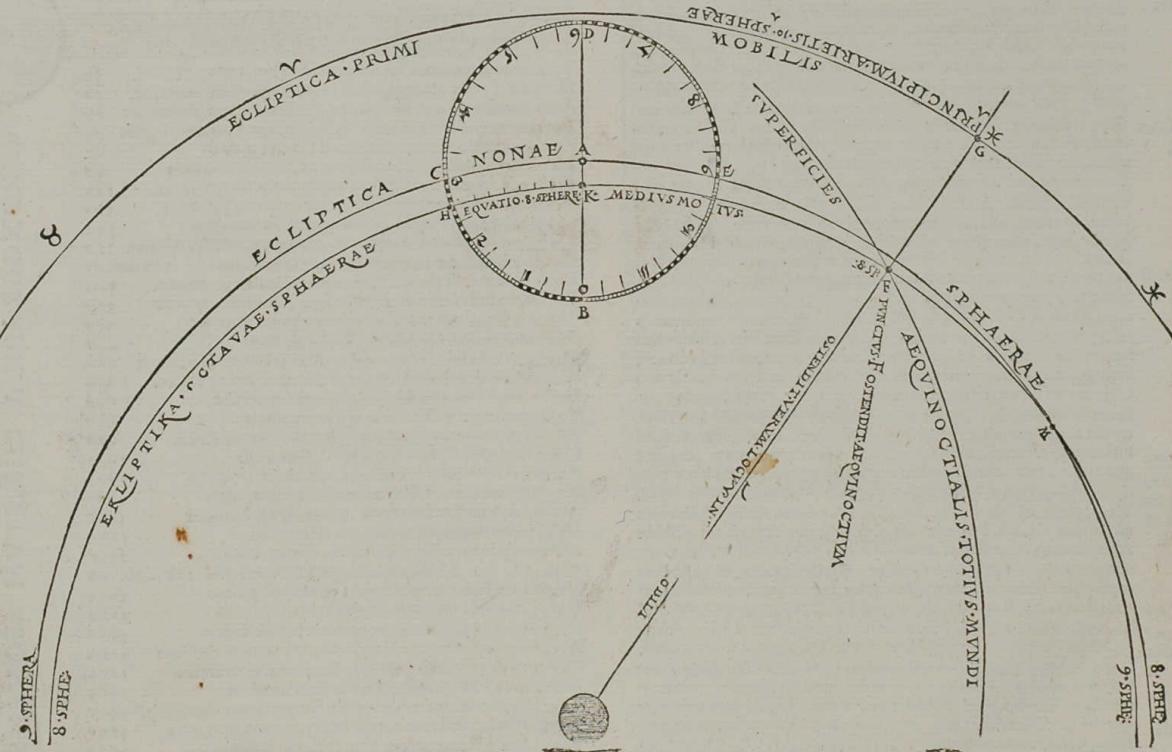
Vñq[ue] ecliptica, secundum quam & alio nomorum & astrologorum iudicia procedunt, statuenda sit.

Aequinoctia cur perpetua varientur.

Aequinoctii per radios so[lo] lares inuestigare.

Motus Nonæ & octauæ sphærae tempore CAROLI & FERD. NANI.

Principium decimæ sphærae.

ASTRONOMICVM

ENVNCTIATVM TERTIVM.

Radices, quae in sequentibus instrumentis, ad meridi-
num Ingolstadiensem, suppositae sunt, reliquis quaque regioni-
bus, & mundi partibus accommodare.

VM TERRA SIT GLO-
bi modo rotunda, fieri non posse, ut
regiones uniuersas, eundem simul meridi-
num habeant, sed haec maturius, illae se-
rius. Radices vero omnes sequentes, in
ingolstadiensi meridianio respondeant, pa-
lam est, horas aliorum locorum, non esse
eisdem cum nostris. Fieri enim potest,
ut nobis lumen deliquit, appareat hora
10 pomeridiana, alii vero hora 5 an-
temeridiana, Icicreto, ut huius nostri la-
boris, nulla non orbis pars, esse queat
participes, subordinatus quam tabulam, in qua regionum, ur-
bium, oppidorumque nomina describuntur, quibus numeri quoque, nunc
horas, nunc minuta, significantes, adiunguntur, quibus item, ex vno las-
tere A. littera, ex altero M. adiungitur. A. norat addit, M. mi-
nuta, sic, ut quoties reperitur A., iuxta horas vel minuta, significetur
eisdem horas vel minuta invenientia adiungere, tempore nouilunii, ple-
ni lunii, eclipsis vel alterius cuiusdam aspectus, a te reperti, quoties
autem sinistra obtinet A., tortis dextra M. referre debet. Quod no-
stat, ubi locum aliquem elegeris, in quo ad tempus aliquod certum, scire
defyndas planetæ aliquius loci, totidem horas & minuta, penes que
M. scribitur, minuta, id est, subtracta, a proposito tibi tempo-
re, qualia inter A. & M. deprehenduntur, & hoc modo hora istius
loci uerificata erit, ad presentem radicem, qua cum planetarii cursus,
inquire, ut infra. Huius itaq; rei exemplum est,

Imperator noster semper Augustus, CAROLVS Quintus,
Gandau, Flandria nascitur, 15 hora 44 post meridiem. Quia-
re iam Gandauum in tabula regionum, iuxta quod M. inuenies, ho-
ram nullam, minuta 39 & A. Vbi M. hortatur, ut quoties Gan-
dauum coniunctionis, oppositionis, eclipsis, aut alterius aspectus, horam
minutamq; per instrumentum indagasti, demas horam o minuti. 39. Si
vero ad nativitatem horam Imperatoris cupias motu planetæ aliquius
nostræ, scilicet ad horam 15 minut. 44. tum addes horam o minu-
ti. 39. Ex quo 16 horæ 23 min. configuntur, quibus cum planetarum
loca inuestigues, licet,

Aliud Exemplum. Rex FERDINANDVS. Oriundus est ex
Medina, ciuitate Hispanie. Quare in Tabula nomen Medinae, cui ad
ditum videbis literam M. Horam, i. 12. Ab aspectibus afferen-
da est, Hor. 12 M. Sed quia hora 20 M. 47 post meridiem, natus
est idem Rex FERDINANDVS, ad eam quæ sit uero, cursus erran-
tium, hor 1 mi. 12 sunt addenda, quod facit horas 21 mi. 59 cum
summa ista planetarium motus, inquiri deinde poterunt.

TABVL A IN SIGNIORVM LOCORVM, CIVI- TATUM, & Oppidorum, Europa, Africa & Asia.

Noia locoru.	Pro eclipsib, & planet, aspect.			Noia locoru.	Pro eclipsib, & planet, aspect.		
	Hor.	Minuta.	Pro motu planetarum inueniendo.		Hor.	Minuta.	Pro motu planetarum inueniendo.
Thertos	M	1 24 A C	Sarragoſſa	M	1 13 A C	Drefen	A 0 10 M R
Nadar	M	1 21 A C	Valentia	M	1 11 A C	Egra	A 0 4 M R
Lammon	M	1 39 A C	Toletum	M	1 20 A C	Praga	A 0 14 M R
Reba	M	1 20 A C	Medina cā. †	M	1 12 A C	Gorlicium	A 0 26 M R
Lundunum	M	1 15 A C	Pampilona	M	1 15 A C	Olmuntza	A 0 16 M R
Oxonium	M	1 25 A C	Compitella	M	1 44 A C	Sittavia	A 0 14 M R
Iorg	M	0 56 A C	Rodes	M	0 54 A C	Vratilauia	A 0 23 M R
Ettenburgum	M	0 47 A C	Nantes	M	1 20 A C	Martisburgū	M 0 9 A C
Granatum	M	1 30 A C	Turonia Tors	M	0 48 A C	Ephordia	M 0 1 A C
Corduba	M	1 29 A C	Amiens	M	1 2 A C	Monsterium	M 0 15 A C
Iſpalis	M	1 39 A C	Bizantium	M	0 39 A C	Vuittenberga	A 0 6 M R
Portugalia	M	1 48 A C	Lugdunum	M	0 31 A C	Prunfuga	M 0 3 A C
Lifypona	M	1 47 A C	Vienna Prou.	M	0 31 A C	Luneburgum	M 0 3 A C
Barſalona	M	0 59 A C	Lutecia Parifio.	M	0 36 A C	Lubeca	M 0 1 A C
Burges	M	1 27 A C	Genuora	M	0 22 A C	Brandeburgū	A 0 8 M R

CAESAREVM

RESIDVVM TABVLAE REGIONVM & Civitatum insigniorum,

Noia locoru.	Pro eclipsib, & planet, aspect.			Noia locoru.	Pro eclipsib, & planet, aspect.		
	HM	Hor.	Minuta.		HM	Hor.	Minuta.
Mariſſia	M 0 26	A	C	Drefen	A 0 10	M	R
Mons Pefſul	M 0 35	A	C	Egra	A 0 4	M	R
Narbona	M 0 38	A	C	Praga	A 0 14	M	R
Tolofa	M 0 44	A	C	Gorlicium	A 0 26	M	R
Gandauum †	M 0 39	A	C	Olmuntza	A 0 16	M	R
Valentines	M 0 36	A	C	Sittavia	A 0 14	M	R
Marteburgum	M 0 54	A	C	Vratilauia	A 0 23	M	R
Bruxella	M 0 27	A	C	Martisburgū	M 0 9	A	C
Antuerpia	M 0 36	A	C	Ephordia	M 0 1	A	C
Metis	M 0 25	A	C	Monſterium	M 0 15	A	C
Treueris	M 0 20	A	C	Vuittenberga	A 0 6	M	R
Crucinacum	M 0 15	A	C	Prunfuga	M 0 3	A	C
Luzelburgum	M 0 22	A	C	Luneburgum	M 0 3	A	C
Geldriæ	M 0 21	A	C	Rostochium	A 0 6	M	R
Cleue	M 0 24	A	C	Stettinum	A 0 20	M	R
Iuliacum	M 0 22	A	C	Dantiscum	A 0 42	M	R
Aquigranum	M 0 23	A	C	Gulmen	A 0 55	M	R
Constantia	M 0 10	A	C	Riga	A 0 22	M	R
Baflea	M 0 17	A	C	Reualia	A 0 27	M	R
Spira	M 0 26	A	C	Roshilde	A 0 23	M	R
Vurmatia	M 0 13	A	C	Copenhagna	A 0 26	M	R
Argentina	M 0 16	A	C	Vpsalia	A 0 44	M	R
Moguntia	M 0 13	A	C	Stocholma	A 0 58	M	R
Colonia Agr.	M 0 18	A	C	Nodrosia	M 0 5	A	C
Dauentria	M 0 23	A	C	Rumeſſalche	A 0 12	M	R
Seleſtadium	M 0 32	A	C	Parentium	A 0 11	M	R
Vrbs S. Galli	M 0 10	A	C	Ragufia	A 0 37	M	R
Lucerna	M 0 13	A	C	Cafelnouo	A 0 38	M	R
Nordlinga	M 0 4	A	C	Vrataria	A 0 40	M	R
Vlma	M 0 6	A	C	Belgradum	A 0 50	M	R
Augufta	M 0 3	A	C	Brepurgum	A 0 30	M	R
Tubinga	M 0 9	A	C	Buda Oſen	A 0 37	M	R
Laubinga	M 0 5	A	C	Varadimum	A 0 51	M	R
Eſlinga	M 0 8	A	C	Cracouia	A 0 38	M	R
Badena terr.	M 0 15	A	C	Poznania	A 0 26	M	R
Phorcenia	M 0 11	A	C	Lipnicza	A 0 43	M	R
Pretra	M 0 14	A	C	Vuſchegrad	A 0 45	M	R
Heydelbergeſi	M 0 12	A	C	Vuilde	A 0 6	M	R
Amberga	M 0 2	A	C	Cholme	A 0 10	M	R
Nouuum forū	M 0 1	A	C	Neapolis	A 0 30	M	R
Ingolſtadium	M 0 0	A	C	Capua	A 0 27	M	R
Monachū Ba.	M 0 1	M	R	Roma	A 0 16	M	R
Neoburgum	M 0 1	A	C	Volaterræ	A 0 5	M	R
Aichſtadium	M 0 1	A	C	Florentia	A 0 4	M	R
Landishuta	A 0	M	R	Bononia	A 0 7	M	R
Frisingum	A 0	M	R	Ferraria	A 0 3	M	R
Salzburgo	M 0 7	M	R	Venetia	A 0 6	M	R
Ratisbona	A 0 4	M	R	Padua	A 0 4	M	C
Straubinga	A 0 7	M	R	Turinum	M 0 6	A	C
Patauia	A 0 10	M	R	Genua	M 0 11	A	C
Iudeburgum	A 0 17	M	R	Syracuse	A 0 27	M	R
Gretza	A 0 16	M	R	Cornus	M 0 9	A	C
Pons ad mu.	A 0 20	M	R	Nebio	M 0 9	A	C
Vienna Auf.	A 0 25	M	R	Brixina	A 0 3 M	R	R
Nouua ciuitas	A 0 20	M	R	Gurtia gurg.	A 0 13 M	R	R
Lintza	A 0 13	M	R	Vilacum	A 0 11 M	R	R
Tridentum	A 0 2	M	R	Nurenberga	M 0 3 A	C	R
Enipontus	A 0 2	M	R	Herbipolis	M 0 6 A	C	R
Brixina	A 0 3	M	R	Babenberga	M 0 3 A	C	R
Gurtia gurg.	A 0 13	M	R	Curia Hoff	A 0 1 M	R	R
Vilacum	A 0 11	M	R	Zuicka	A 0 3 M	R	R
Hierufalem	A 0 2	24	M	Lyptzgium	A 0 4 M	R	R
Gangamelis †	A 0 3	12	M	Torga	A 0 6 M	R	R
Alexand. Aeg.	A 0 54	M	R	Leynwick	A 0 3 M	R	R
Temiftitan	N 4 48	A	C	Muluccæ inf.	A 1032	M	R
Iucatana	M 5 20	A	C	Calicut	A 5 32	M	R
Peru	M 4 0	A	C	Taprobana	A 6 18	M	R

ASTRONOMICVM

ENVNCTIATVM QVARTVM.

Stellarum fixarum longitudines in Zodiaco, earundemque latitudines, id est, ab ecliptica deviationes, à mundi usq; creatione factas, gradus insuper, minuta, augē, & planetarum ante & post Christi tempora certas, Adhac quibus stellis fixis, quilibet planetæ indicies appropinquent, quas vicinia sua obtegant, indagare.

ECVNNDVM NI FAL
lor, pronuntiatum abunde docuit,
Octaua, Nonæ, Decimæque sphærae
motus. Quocirca in præsenti nihil am-
plius, quātud ad theoramic attinet, ad
dam. Verum, breuiter & sine amba-
ge, quomodo omnium stellarum fixarum
curſus, planetarūq; augē, dicto ciuiti,
per instrumentum sequens, deprehen-
das, aperiam. ¶ Quandoquidem
decimus orbis, ab ortu in occafum mo-
uetur, ut dicitur est, ecliptica uero uel

Zodiacus in eodem celo nobis statuatur, nihil ultra de mortu huius a-
geminus, qui per Zodiacum illum immobilem seu fixum intelligitur, sed
Zodiacum ita firmum per omnia instrumenta, tanquam decimum cœ-
lum, extinū post hac semp̄ positiū sumus. Qualem igitur & nunc ui-
des, post quem & consequenter rotulam, quandam uolubilem, cui inſit
imagines coeli. Imaginum quilibet, suas stellas complectit, stellarum
quædam sunt in medio alba, sex in extremitate acies gerentes, cuiusmo-
ti est, que oculum tauri, queq; os canis maioris, polsidet, cuius figu-
ra hæc est. * Et illæ sunt quantitatis prima, qualesq; plures, 15, astro-
nomi descripserunt. Post has, 45, secunda magnitudine lucent, paulo
minores inferioresq; primis, tales sunt septem, vrlam maiorem conſi-
tuente, preceipue caudam representantes tres, que etiam ad differen-
tiam aliatum, nigrae depinguntur, in sex acuminata detraherat, queam hic
vides. * Quanqua uero alfronomis in sextam usq; differentiam stellæ
descriptæ sint, ego tamen primam & secundam magnitudines faltem
indicavi, stellas quoq; nebulosas cum nota huiusmodi. ¶ Reliquum
discrimina, ob instrumenti angustiam, significare non potui, ueri sim-
pliciter nota quadam, o. expresi. In medio ferè istius rotæ circulus
quidam niger cernitur, qui eclipticam refert, in quo duodecim signa
ex ordine describuntur. Luxta Scorpionem transfleria, quædam linea
apparet, in 15 gradus secta, vtrinque ab ecliptica, 8. contiens, qui la-
titudinem zodiaci demonstrant. Sub finem Eridani, stellamq; nomē
Acarum est, iuxta quā index habetur, cui inest Y, cōmē augē notans,
per quem noscitur, quot gradus octaua & nona sphæra simul, in tem-
pore aliquo proposito, similiter stellæ fixæ, errantiaq; augē, pera-
gant. Penes stellam Canis majoris altius index est, augē Solis & 2 si-
gnificans. Rursus ad nauim indices bini sunt, augē 3 & 24 fuentes,
Apud Centaurum. Apud Aram hæ augē deferrit vides. Huius indices
perpetuū in eadem & aquilæ ab initioem distantiæ manent. Pofremo
circulus quidam undequaque in partes diuisus. Ceterū uicimus cum indi-
ce, cui signum est X, uidetur, qui circulum illum parvum, de quo prius
dixi, qui uidelicet principium. V. nona sphæra ambit, repreſentat.
Quoniam uero Aries exordium, 8. sphæra, huius circuli circumfe-
rentiam, 7000, annis semel circuit, fecit hunc quoque circulum in
totidem partes, ita ut quilibet sectio, 100, annos notaret. Annorum
post Christum numeros, interiori circulo inferui, de 500, in 500, pro-
cedendo, ab indice inchoando. Annū autem ante Incarnationem Chri-
sti elapsi, exteriori circuli parte scribuntur, per quos octauæ sphærae
trepidatio indagatur. Patribus instrumenti declaratis, eiusdem usum
subiungam. ¶ Si uis stellas fixas una cum planetarum augib; ad
tempus propositum tibi qualeque, uerificare, eleua rotam iuxta, 24,
decima sphæra, ubi gradus quodam reperies, quorum singuli, 100, an-
nos continent. Sitempus propositum ante Christum sit, numerabis
deorūm a + incipiendo verius principium. ¶ Si autem post Chri-
stum, numerabis a + incipiens sursum, secundum signorum ordinem,
finis inueni numeri, ostendit in zodiaco proxime, quantum nonus or-
bis sub decimo, in totidem annorum spacio promouerit, cui loco indi-
cem cum X signatum adnoue. Post hæc totidem annos in circulo par-
uo trepidationis ab indice ordiens (uel intus, & hoc si tēpus post Chri-
sti nativitatem, vel extra; si tempus ante Christum proponatur) num-
era, & fini annorum requisitorum filum applica, quod ex centro rotæ
pendet. Quo bene extenso, obserua, quod inter filum & indicem, in zo-
diaco gradus sint, illi namq; exequationem octauæ sphærae cum nona
indican. Immoto sic filo permanente, duc indicem. Y, qui est aux com-
munis, sub idem, atq; ita rotam inuariatam relinque, ad tempus enim
tuum iam uerificata est. Qua scilicet, filum è centro eius, stellæ, cui
cunq; libuerit, super extende, quod in zodiaco gradum, in quo, vel fue-
rit, vel futura sit, tempore præfinito, demonstrat. Præterea indices pla-
netarum, docent, gradus & minuta augium, in quibus eo tempore fint
vel fuerint. Cuius rei exemplum cito.

Auges plane-
tarum perpe-
tuo in eadem
& equali ab in-
uicem distan-
cia.

Operandi mo-
dus.

CAESAREVM

¶ CAROLVS Quintus Romanorum Imperator, semper Au-
gustus 23. Februarii natus est, 15. hora 44. m̄ pomeridianis, post Chri-
sti annum felquimillestimū. Ad tempus hocc figuram præsentem cū
suis indicibus, ubi direxi (quamvis dies horas m̄, in motibus hisce tar-
dioribus, non adeo confiderebimus) scire uolo, quem locum cooli tenue-
rit, eo tempore cor leonis. Extendo itaq; filum per stellam, & inuenio
eam in longitudine, 22. gradum, 8. m̄ 20. occupare. Sic agas etiā in reli-
quis, & uerius motus semper in zodiaco ostendetur.

¶ Aliud Exemplum FERDINANDVS Romanorum Bohe: &
Vngaria Rex, anno Christi, 1503. in hunc orbem prodit, 10. Martii
8. hora 47. m̄ ante meridiem. Ad quem, numerum, figura locata, coro-
na septentrionalis stella, 4. ḡ 15. m̄ m̄ tenere reperitur. Aux O. 1. ḡ 12
m̄ 20. h 13. ḡ 10. m̄ 24. 23. ḡ 24. m̄ 10. 14. ḡ 59. m̄ 20. 26. ḡ 26
m̄ m̄.

¶ Latitudines autem si requiris, id est, distantias ab ecliptica cuius-
dem stellæ, duc filum per ipsam, & quo in loco ecliptica fecatur, illuc al-
terum pedem circini fige, altero extenso in corpus stellæ, illam eadem
circini extensione deinde examina in scala latitudinis, iuxta caudam
baginarii de limitam, in qua manifeſte cognoscet, quanta fit latitudo. Si stella ab ecliptica versus centrum, in septentrionali, si versus limbū
ab ecliptica declinatur, in meridionali latitudine esse dicetur. Neque
vero scit est iniundicuſ, cui stellarum fixarum planeta aliquis affi-
stat, eamue obteget. Qua de re documentum illud habeat. FERDI-
NANDI Regis nativitate Luna primum gradum, 21. m̄ 20. tenuit,
latitudine ciuius ab ecliptica, 3. ḡ 24. m̄ ad Septentrionalis erat, la si in scala,
qua poenes caudam Scorpis est, ab ecliptica incipiens, Aram uerius,
3. ḡ 24. m̄ numerus, perq; ea filum trahes, margaritamq; super gradū
& m̄ imponas, filum deniq; una cum margarita immobili super, 1. gra-
dum, 21. m̄, ubi Luna secundum longitudinem erat, dirigas, tum mar-
garitam inter, 17 & 18 stellas, q; qua sunt in uentre & locum demon-
strat, quo 2 tempore nativitatis regie, visa fuit. Propter dueritatem
vero aspectus eius, duas illas stellas in uentre & positas, 17. videlicet,
& 18. luna obscurata seu obteget.

Opere precium facturus es hoc loco, si amorum, qui sunt ante Chri-
stum ratione habeas, ad quas stellas fixas & planetarum auges dedu-
cere uis, quam rem, ut clavis intelligas, exemplo proponam.

¶ Auges & stellas fixas ad Diluvii tempus inquisituras, quispiam si
fit. Primo in tabula temperum Noe Diluvii, 3101. anno, 319, die-
bus ante Christum eueniſſe dicet, mox à Cruce & inchoans contra fa-
gnorum succedunt, 3101. annos, dieſq; uerisimili conjectura, qui quo-
dammodo annum efficiunt, querat, quæſis indicem X, qui s. 11. ḡ
m̄ 29, m̄ 29, m̄ 29, ostendit, super imponeſt. Deinceps uero totidem anni in par-
uo circulo, qui circulus trepidationis motus octauæ sphærae nomina-
tur, extimo numero requiret, & per requisita filum dictum, in zodiaco
s. 11. ḡ 3. m̄ 8, que sunt aux communis, indicabit, super quod filum,
si denuo ostendorem Y, posueris, rotam verissime locaueris. Si uero li-
buerit poteris orbem alio modo quoq; præparare (hoc autem ideo di-
co, ut uideas in omnibus instrumentis theoriticarum, non hac uina uia,
sed etiā adhuc altera nos ut posse) Est autem huiusmodi. Principio Di-
luvii extatē tabula scribe, qua 3101. annorum 319, dierum est. Pro-
ximus nunc centenarius, qui est, 3200, afflumendus, totq; anni a cru-
ce & incipienti retroſum numerandi, quibus inuenitis index X aptan-
dis, qui mox in Zodiaco s. 11. ḡ 29. m̄ ostendit. Post in trepidati-
onis circulo, numero extiori, ante Christum uideſit, 3200, queran-
tur, punctumq; notetur, cui B nomen erit. Ab hinc 3101. anni 319.
dies, 3200. annis subtrahantur, remanent, 98. anni, 47. dies, qui, 16.
Februarii lucem contingunt, iam denuo à 3200. annis retro & contra
signorum ordinem annos refidios, 98. (diebus ob instrumenti parui-
tatem neglegit) numera, quib; rursus indicem X adiunge, qui in lim-
bo Zodiaci fig. 11. ḡ 7. m̄ 12. indicabit. Deinceps punctum B rursus
in circulo trepidationis, ante iuxta 3200. notatu, videatur, à quo ite-
retro, 98. annis summatur, (dies enim habent non possunt) per 98. an-
num ducatur filum ex centro, quod augem communem, in zodiaco s. 11.
fig. 4. ḡ 8 m̄ referit. Quib; index Y rursus applicabit, q; facto, rotula ad di-
luvium omnino verificata erit, qui fuit, j. 6. Februarii & dies Louis, q;
tempore litera dominicalis A esse debuit. Aux Solis, 15. ḡ 34. m̄ 2,
Aux. h. 22. ḡ 32. m̄ 2. Aux 4. 7. ḡ 45. m̄ 2. Aux 5. m̄ 29. ḡ 20. min.
II. Aux 5. m̄ 1. 4 grad. 48 min. m̄. Quæ auges omnes, cum oftenforib;
suis patent, simulacra prima communis scilicet aux locum suum verè te-
nuerit. Stellarum fixarum loca vera, si filum per eartum centra, seu me-
dictates extenderis, in Zodiaco videbis. Hoc autem omnino videba-
tur esse necessarium, cur adsonorem.

Auges plane-
tarum Diluvii
tempore.

Au Exempli
hri ROLI
ci ruma,
ta
ve-
mo
rei

c &
Auges
uni
coro
FERD
NAN
Regi

Auges
tum
tempor
par
na
m
li
di
Di
Pro
tru
can
an
ira
rai
am
an
idie
s
min
re
me
cha

ASTRONOMICVM

SEQ VVNTVR NVNC . XXXXVIII.

IMAGINES COELI VNA CVM STELLIS
suis interlinet, quarum numerus est 1022, à percututis
Astronomis animaduertitus, inter has stellas, prime ma-
gnitudinis sunt 15 secundæ 45, tertiaæ 208.
quarte 474 quintaæ 217 sextæ 49, ne-
bulosaæ quinq; obscuraæ nouem.

PRIMA IMAGO EST VRSA MINOR.

Vrsa minor.

RSA MINOR SEPTEM
stellis conspicua est, Hæc, quia polo uicina
ipsi nomen dat arcticæ. Nam α & β urſæ est. Prima urſæ stella qua ultima caudæ est, polaris vocatur, ideo ga-
proxima poli sit, à nautis stella maris.
Et est magnitudinis tertia, sequentes
hanc quatuor quartæ, reliquæ due se-
cunda. Hoc astrum dicitur quoq; septé
trio minor, Arctos, Gynoſura, plauſtrū
minus, phœnicæ pariter ab inuictoris no-
mine. Ceteri huius urſæ imminet que-
dam stella informis, quarta magnitudine insignis. Urſa illa minor no-
stro Climatori nuncquam occidit, nec oritur, quapropter missam facio.

Vrsa maior.

Adagium.
Vidisti alcor,
sed non lunam
plenan.

Draco.

Cepheus.

Bootes.

Corona septem-
trionalis.

* Urſa major tiginti septem stellas continent, quarum septem illu-
striae plauſtrum confitunt, dicitur Arctos maior, Plauſtrum Ma-
ius, Hamaxa, græce Helice, Calisto, Major septentrio. Stellæ tres qua-
rotas repreſentant, secundo quantitatæ gradu sunt, quarta tertio.
Temonem referentium proxima, alioſ nomine, secundæ dignita-
tis est. Extrema autem caudæ Arabibus Benenuz vel Benenaim, que
tero in dorso est dulce iſdem appellatur. Ultra has infidere videtur ad
huc medias caudæ stella minutissima quedam, quam Arabes Alcor,
id est, paruum equitem uocant, imbecillioribus non adeo aciebus ob-
via, unde adagium natum apud Arabes, uidisti alcor, sed non Lunam
plenan. Etiam sydus hoc perpetuò nobis appetat, Stellæ insuper octo
informes urſam hanc comitantur,

* Draconis imago triginta stellarum est, quarum luminosior caput
habet, Babylonis dicta rafidæn, tertii ordinis, alio nomine serpens,
anguis, heptadum cufos nuncupatus. Ille nobis ſemper manifellus
quoq; est. Ex draconis conſtellatione facit Azophi Arabs quinq; dro-
medarios duolq; lupos.

* Cepheus nunc uideatur, Babylonio Phicares,
Arabi Cheichius, quod est inflammatuſ, Flammiger.
Inuenſis fonans, vnde dic habens stellas, cum duabus
informibus, alijs elatior humerum dextrum posidet.
Caldeorum Alderamim, ſemper & ipsa climati noſtro
conſpicitur. E duabus stellis in dextera manu collocaſis
facit Azophi duas alas, & ex illis qua fuit in pede de-
xto & ſinistro, paſtorem, canem & oves.

* Bootes ſequitur, quia bubulus, Arctophila, id est, urſæ uel plauſ-
tri cufos, Arabibus Thegius, quæ dicas plorans aut uociferans dici-
tur, viginti duas stellas gerens, noſtro Hemisphaerio celatur totus,
preter quatuor ſinistra manuſtella. Apud hunc ſtella quædam inſignis,
informis tamen lucet, quam græci Arcturum, Caldaeæ Azimech,
Ariamech, uel Colanza, vocant. Interduum Arcturus pro Boote uir-
patur, & rufus Bootes pro arctore, qui iuxta Pliniū nuncquam fer-
sine procelloſa grandine emerget. Nobis oritur adiungem cum ſole, &
die Septembri, cum tñ die ante in oriente non conſpectus fuerit, ſed
in occasu poſt ſolis defenſum, Poſt viceſimum ſextum diem Septem-
bris cernitur in parte orientis & occidentis uſq; in 15 Nouembri
diem, quo rufus occultatur haſiac, id est, ſub ſolem. In parte occidua
ita, ut poſt ſolis occafum non amplius uideatur. Sexto Decembri pra-
cife cum ſol abſconditur. Cegnius ſtella qua est in humero ſinistro Bo-
otis occidit, 14 Ianuarii, & ſurgit 15 Auguſti. Luxa Azophi ſenten-
tiam A retur ſignificat gladium aut pugionem. Stellarum autem, quæ
pes dexter obtinet, clavam quandam effe uult, eam quæ ſinistrum pede
habet lanceam. Ex aliis autem ſtellis Bootis ſimiliter eius lancea aſinu
conſtituit, ſicut ex tribus, quæ ſinistra debentur, tres ſielas.

* Corona ſequitur septentrionalis, quam Azophi Arabs parma fa-
cit, Balionio Alpheta, Caldaæ Malphelcare dicunt, alijs Ariathne no-
men habet. Ruffus eadem gnoſyam ſtellarum appellat. Hac nomina
tamen tribuantur omnia lucidioti huius ſyderis ſtellaræ, quæ ſecundi or-
dinis

CAESAREVM

diniſ est, cui alia ſeptem quartæ & quinque duntata dignitatib; ſint. Idē
cum arctuſo eft in apparentiis 21. Septembri oritur cum Sole, & ideo
in parte occidentali cernitur poſt occasum ſcilect Solis. Tertio No-
uembri conſpicietur denuo in oriente. Nec minus in occidente à ſolis de-
ſcenſu, decembri, 15. occurratur, nec amplius occidentalib; appetet, 33
vero eiusdem menſis vna cum ſole in tra horizontem labitur.

* Hercules nīc conſideranduſ uenit, alio nomine Engonafis, id
eft genu flexus uelnixus, ingenuus, Salator, aper, Cerber, Algie-
thi, id eſt, incurvatus, ſtelli 29 conſtaſt. Fulgidiōr eft in capite, & Cal-
dæ Rafaſalgithi, quod eft caput Herculis, nominatur. ſtella iſta to-
tus conſellationis appellationem ſortitur, oritur & Ianuarii, occidit
23 Octobris.

* Lyra ſe ostendit, alijs Testudo, Lyra orphica, Cheliſ, Fidicula,
Chaldaicæ Afange, Allobare, Albegala, Vultur cadens, quod ultimiſ
quare dicatur non memini euide me legiſte. Conflatur ex decem lu-
minibus, inter qua vnum primo quantitatæ diſcrimine ſuper pupillam
uega dictuſ lucet. Reliquæ tertiae quartæq; diſferentia exiſtib; Vue
ga cum ſole horizontem ſcindit 7 Octobris, videturq; ante ortum
Solarem 19 die eiusdem menſis 22 Februarii cum eodem obſcu-
ratur.

* Cygnus videri geſtit, græcis κύνος καὶ ὄψις, id eft, latiniſ Olor
& Avis, Gallinaq; 17 ſtelli micans, quatum treſ præ ceteris clarer.
Prima in roſto gallina Albreyo uocata, Secunda in extremitate alæ
ſinistro, Altryph noīe. Tertia uero de ſeunda magnitudine in cauda,
Vropygium Gallinæ, Arrioph addigege Arabib; dicta. Nebulofa
una ſtella adiuſe eft genu dextro immenſus, præfulgens autem hęc ſtel-
la caudæ, de qua dictuſ eft, nobis ſemper appetet.

* Cassiopeam deinceps intuere, Throni, ſellæ, Siliquaſtri noſten
obtinemt, alrum quod pectori inefl, Ghaldæ ſcheder dicitur, Syd
hoc ſemper conſpicuum nobis manet.

* Perſey Effigies offertur, Chelub Arabicè deferentis caput Me-
dusa, Algol, Diaboli, Gorgonifue. Conſellatione iſta tribus figuris con-
ſinatur, Imagine Perſei, Enſe eiusdem & capite algol. Enſis dicitur
Falk Adamanthina, Gladius Falcatus, Incurvus, uel Harpe. Capitiſ
Meduſe ſtella quatuor, Gorgonea nominantur, inter quas vna luci-
dior eft, ſecundæ lucis diſferentia, ſicut in Perſei lateri dextro inſignior,
eiusdem magnitudine quedam eft Alchemib; dicta. Nroſto parallelo
parum de corpore Perſei oritur occiditq;. Sed Georganis aſtrum oris
nobis cum 19 Ianuarii, Mox 16 Februarii ante Solem cernitur.
12 Maii poſt eundem uel peti abſconditut.

* Auriga ſyndus, quod hemiſchum graii, latini aurigatorem, agitato-
rem curruſ, Capraruſ cuſodem, habentem hircum, Capellas uel He-
dos, Oleniam capram, Arabes Alhaioth uocant, ſequitur. Sinistro au-
riga humero incedit quadam ſtella prima diſſerentia, qua ſeptimo cli-
mati ſemper conſpicitur, multo magis ſeptentrionalibus. Vnuerſa
haec configuro quatuordecim ſtelli conſtat, quarum, que dicuntur
hircus, primam quantitatæ obtinent, dexter uero humerus ſecondum,
Hodi quartam. Sinistrum cubitum poſſideb; Arabicè ſodatheni ſtel-
la nuncupantur. Horizontem leuiſime ſubeunt, ſicut & dextri hu-
meri ſtella nihil omnino.

* Serpentarius modo contemplanduſ venit, alio nomine anguite
nens, Aelculapius, Arabicè Alangue, græcis ὄφεως, id eft, anguifer
Eſſeminateſ, Serpentis lator, eo quod ſerpente inuolutus circumda-
culg; eft. Ptolemeus & Alfonſus Serpentariuſ tribuent ſtelli 24 tertii,
quarti, & quinti luminis, cum tamē non ſint adeo inſignes, præter du-
as ſinistra manus, dictas Yed Arabicè 7 & 8 in ordine exiſtentis,
que tertiam quantitatæ referunt, ſicut etiam alia eiusdem magnitu-
dini ſtella in capite eft ſerpentarii, Raſalangue, que 28 die Octo-
bris ſurgit cum ſole, diu p̄cedenti uero 7 Yed, id eft, palma ſinistra
ſerpentarii oritur. Eadem 5 die Decembri occidit. Caput autem
8, Ianuarii. Adhæc ſunt inforſes ſtelle ſerpentarii uicina.

* Succedit hinc telum ſuſ ſagitta, qua & temor meridianus ap-
pellatur, quinq; ſtella quarti, quinti, ſextique diſſerentia gerens, 17.
Nouembri Coſmice prodient. Iterum 3. & 4. Februarii oc-
cumbens.

* Aquilam mox conſpicaberis ſeu uulturem uolantem aſtris con-
ſtitutam 9 formalibus, informibus. 9 Luminosior omnium inter-
ſpatulas Alkay nomen habet, ſecundæq; dignitatib; eft, 12. Ianuarii in
occidente uideri deſinit, mox 25. eiusdem menſis Coſmice omnino ca-
dit. Cumilla patiter ſtella occidit, Antinous nomine, que caudam aqui-
la occupat, & autem Nouembri alkay uideatur, ſequentię ea pars
que Alkay p̄cedit, colli uidelicet aquilini, 13 Decembri appetet
rufus haſiac.

* Delphin Delphinifue ab hiis cernitur, decem luminibus tertia,
quarta, & ſexta magnitudine inſignibus, medium horum clarissim eft,
Delphin & 3 decembri cum ſole emerget 7 uero Ianuarii rufus cum codem,
occidit.

ASTRONOMICVM

Equiculus.

* Stellarum globus post hac ostenditur, vocatus Equus minor vel Equus prior, caput Equi, quem quatuor quidem, sed occulta altra, consti-
tuunt, duo que in fine orientis 16 & 17 Decembris supra finitorum ele-
vatur, 11 Februarii infra eundem labuntur. Alia duo fronti inheren-
tia, 23 Decembris esse tollunt, 7 & 8 Februarii rursus precipitat.

Pegasus.

* Nunc Equus secundus chorum suum profert stellarum 20, pariter
autem, Equus volans, Equus Aereus, Pegasus, Equus dimidiatus, Ala-
tus, Arabice Alpheratz audit. Ille quidem non integre fed Aliotenus
conspicitur. Quatuor stellis lucidioribus de secunda magnitudine ini-
gnitus. Prasignior vna, ad radicem dextram ale, aut dextram humeri, quar-
ta in ordine ponit, vocata alias Yed. Aphérat, Marcab, ea 9 Ianua-
rii surgit, iterum 6 Martii occidit. Quae sine ala dextra efficit. Mus-
cida pegas alias dicta, oritur 4 Februarii, 10 eiusdem occidit. Vmbili-
cum Equi capitispq Andromeda summittatem tenens, Alpheratz no-
mine oritur 4 Ianuarii, mox primo Aprilis cosmicè occultatur. Quae
autem Equipectus habet stellam terram in ordine, Scheat Alpheratz no-
mine, surgit 14 Decembris, 19 vero Martii occidit. Quatuor iam
enumeratae stellæ quartum sibi vindicant quantitatis gradum.

Andromeda.

* Andromedes figura pre oculis versatur, alter Cathenata mulier ap-
pellata, cuius syderis & li 23 stellarum numerus sit, tritum tam ibi
potissimum ratio habet solet, veluti prima caput obtinetis, cuius pau-
lo ante memini, qua & Vmbilicus Pegasi dicitur. Secunda Alhames
nuncupatur, in finistro pede sita, magnitudinis tercia, et cuius ortus in fi-
ne anni, occasus 21 Maii. Tertia qui Mirach in Vmbilicus Androme-
da, de 3 lumina ordine, qua 2 & 3 Ianuarii supra, 23 & 24
Aprilis infra horizontem it.

Triangulus.

* Ultimo triangulo, qui græcè ΔΙΑΤΡΟΥ vocatur, se aperit, quatuor
stellis conseruens, quarum que est in vertice huius tertie quantitatis, 13
Februarii affurgit, 22 Aprilis occumbit. Relique tres 7 & 8 die
Februarii videntur. Quarta vero Maii obliteratur.

Hec de stellis qua 28 Imaginib. Septentrionalibus inferuntur. Nu-
merus 360 est, Inter quas prime magnitudinis tres, Secunda 10. Ter-
tia 32. Quartae 177. Quintae 8. Sextae 13. Nebulosa vna, obscuritate 9.
Sequuntur nuncigna 12 Zodiaci circuli per medium eius, cui inuenies
inscriptum iuxta caudam in nomen ECLIPHTICA. In illo circulo re-
peries ex ordine signa Zodiaci scripta, per quae Sol, Luna, reliquæ pla-
netæ continuo cursu feruntur, quorum principatum gerit Aries.

Aries.

V Aries itaq; primum in ordine sydus 13 stellis cōstitutus, tertii, quar-
ti & quinti luminis, quarum que in cornu est, tercia quantitate, decimo
quinto Martii oritur, 23 Aprilis occidit. Altera quoq; cornu stella
eiusdem magnitudinis 12 Martii oritur, 11 Aprilis occidit. Ultima
cauda, quartæ luminositatis, surgit 30 Aprilis, & 26 eiusdem mensis
cadit. Subit autem hoc loco mirari illos, qui hanc ultimam caudam stel-
lam exemplaribus quibusdam decepti, septentrionali supponere audent,
cum tamen prius cum 0 occidat quam oritur, 26 enim Aprilis occi-
dit, 30 vero eiusdem oritur. Argumentum autem est certissimum atq;
ad eo infallibile. Quod quæcūq; astra sint latitudine meridionali, prius
cum sole occidunt, quam cum eodem orientantur. Et quato longius distet
ab Ecliptica, tanto maturius cum Sole occidat, & serius orientantur.
Quæcunque vero pulm versus arietum inclinat, ortum suum prio-
rem occasu peragant, & tanto citatiorem ortum, segniorem vero occa-
sum, quanto remotiora ab ecliptica fuerint.

Taurus.

V Taurus sequens 33 stellarum complectitur, extra formam 11 adhuc
habens. In huiusdorsum apparuit globus quidem stellarum, que dicuntur
pleiades, à Plione matre. Arlanthes, ab Atlante patre, à latiniis Vergi-
lis. Vestis insitoris, Mæla, Gallina, Septicellium, Angli Burrio, quasi
dicas gallina, pullus fouetrum, teuthio. Bruthenn. Prima & quarta plei-
adum cum 21 Aprilis, Secunda 24 Aprilis die, Tertia 26 eiusdem
orte, Sexto Maii occidit. Caput tauri in fronte huius stellas gestat,
græco verbo οερη, quod est pluere, deriuatas, succula alias, Palilicum
& Parilicum sydus appellatum. Illatum vna primæ quantitatis, oculo
infest, dicta Aldebaran, que & Martis qualitate participat, 9 autem Maii
cum 0 occidit 24 eiusdem oritur.

Gemini.

V Gemini tertii sunt, qui & διδυμοι vocantur 18 stellæ cōtinentes, quas
circum & extra constitutionem septem aliæ existunt. In capitio syncipio
testella lucet secundæ differet, apud Chaldeos Anelar, græcis Apol-
linis astrum nominata, 19 Junii occidit. Altera que caput figurantis
gemelli ornat, eiusdem magnitudinis cū priori, & à Chaldeis Abracha-
leus, à græcis Herculis Astru dictu, 13 Iulii planè occidit, oritur 21 eiusdem.
Eratum autem quæcūq; astra sunt, prima Propus, latine Praepes,
græco luminis, ideo dicta est, quod pede finistrum gemelli prioris pecedat.
Et Cæcer quartus, græco κακης 9 stellæ habet. Quatuor pterea, que
formæ nihil addunt. Prima corporis est nebulosa, animaduersa astro-
logis, qñ in ascendentem aut aliquo positionis circulo cum luminariis re-
petiatur, oculorum perniciem portendere. Hac stella, etiam præsepe
vel præcipuum, Arabibus pefebre, Meelef, græcis Phatne, quod est pfe-
pe, Nepheloïdes, i. nebulosa, Systropheq; appellatur. Ascendit 13 Iu-
lii, 15 eiusdem descendit. Stella Afina meridionalis, que est quintain
capite canceri, occidit 14 Iulii, emergit 15 eiusdem. Quartæ stellæ
in capite canceri nomen est, alio septentrionali.

Leo.

Ω Leonis quinto, stellæ sunt 27, extra statutam corporis octo, vna in
formium nebulosa est, splendidior aut, quæ in pectore consistit, Tube-
toni, Cor Leonis, pectus Leonis, Basilica, id est, stella regia. Chaldaicæ
Calb Eleced, noia accepit. Est autem de natura Louis p̄cipue, Martis dein

CAESAREVM

de, prima magnitudine insignis. Sexto Augusti exoritur & eodē die
occidit. Altera stella fulget in Leonis cervice loba dicta, quæ 30 Iu-
lii oritur. Primo autem Septembribus occidit, Tertia quoque stella inter
lucidiores numeratur, q; in dorso magnitudine secunda est. Illa oritur
10 Augusti, Octobris 2 omnino occidit. Quarta pariter est prime
quantitatis stella, caudam Leonis extremam occupans, Saturni colo-
rem, & parum de Mercurio referens. Chaldaicæ Deneb Alazer, 22 Au-
gusti oritur, quartoo Octobris occidit. Videntur etiā aliae stellæ iuxta
Leonis caudam, q; quibus altera Triches, altera Rosa dicitur. Triches
stella nebulosa est, quæ eritis Betenices quoq; dicitur. Triches enim
græci trines vocant. Oritur 9 Augusti, 27 Septembris, occidit, Rosa
18 Augusti, oritur 15 Nouembribus occidit.

η Virginis sextus locus excipit, ornatam stellis 25, inter quas das
præ cæteris claret, scilicet Spica & protrigetes, id est, ante undemia-
tor, Spica est de prima luminis quantitate, quam virgo sinistra manus
ferit, hæc Arabes, Chaldaici aut Saraceni Azimech vel Azimō, Inher-
mis, Alazel, Græcis, Strachin, vna latini vindemiatorum Erigonēq;
dicunt. Ea latitudinem habet meridionalem ab ecliptica, proinde loca-
dit priusquam oritur. Ortus fit 23 Septembribus, Occafus 1 Octo-
bris. Protrigetes in dextra virginis ala, dicitus, quasi ante undemia-
tor, quia præcedit vindemiatorem, Tertium quantitatis gradum tenens,
octauo die Septembribus affurgit, 27 Octobris occidit.

ε Librae septimus ordo debetur, cui Iugo nomen alias est, græci fre-
quentius Chelas appellant, antiquiores enim libram non nouerunt,
sed Scorpionis duorum signorum loca assignantes, alterum, quod nos
libram vocamus, ipsi Chelas, id est, brachia Scorpionis. Chaldei Che-
las, Azubenes nuncupant. In hoc signo duæ notantur præcipue stellæ,
Lanx meridionalis & septentrionalis. Hæc 22 Octobris tollit, 23
eiusdem premittit. Illa 21 Octobris oritur, 13 Nouembribus cū Sole
abscinditur. Novem aliae iuxta libram informes consuntur.

m Scorpius vel Scorpio octauo est, Stellis 21 cōstatis, vocat alia dictio-
ne Napæ, Omnibus stellis duæ præludent, vna in corde secundo lumi-
nis ordinis nobilitate, vnde & eot Scorpiōis nominatur, Chaldaicæ Ala-
trab, græcis Ἀρά, id est, stella Martia, stella quoq; rapina intendens
quibusdam exponitur. Hæc 19 Nouembribus oritur, & Decembribus ite-
rum cum Sole succumbit. Secunda consideratur in extremitate caude
Scorpionis, de quarta magnitudine, 25 Octobris occidit, 20 Decem-
bris exurgens. Cum tres informes Scorpioni quoq; assistant, vna tan-
tum obseruantur, quæ nebulosa est, prope spinam, sub sagittarii sagitta,
Occafus 30 Octobris, ortus 27 Decembris habens.

ξ Sagittarius uno loco, sive Aricentem aut Chironem dicas, idē
agis, 31 stellarum sydus decor, cui nebulosa vna in maxillo est, que
cum Sole 16 Decembris occidit, 18 eiusdem mensis oritur. Post hæc
duæ aliae secundæ quantitatis, formales ambe, vna poplitem finistrum
habet, indies vix tribus horis super nocturnum horizontem extans, Alte-
ratio eiusdem pedis vngulam insignit, nobis perpetuo occulta. Stellæ qua-
fasciam capitis efficiunt, satis alte supra horizontem nocturnum tollit, 25
Capricorni effigies decima est, qui Egocerus, Caper, Arabice Alca-
tarus, imbrifer, Capricornus appellat. Stellæ huius 28, quartum vna
in radice caude, tertia magnitudine, reliquæ superæ, Chaldei Deneb
Algedi vocant, 24 Ianuarii occidit, 31 eiusdem oritur.

η Aquarii signum penultimum stellis 42 cōstitutus, Ganimedes, alias
Hidrydatus, stelle tres extra imaginem adduntur. Vas quod finistra
geritur, Amphora & Cōtyle dictu, stellæ habet duas, Effusio vel aqua
perfusa, alio nomine aqua Ganymedis, 19 stellæ continet, quarū po-
strema, prima magnitudine paulo luminosior Fomahād Arabice, 19
Ianuarii occidit plane. Primo Maii iterum elevatur. Pannus quem
Ieu Aquarii extendit, tribus stellis notatur, hatum secunda, tertia lu-
minis dignitate, tertia vero quarta constant.

η Piscis datur nouissimus locus, insignis 24 stellis. Nō adeo qui
dem claris, vt quæ tertiam magnitudinem non excedant, græci pilces
ἰχθύες, Arabes Ichiguon vocant. Connectunt autem hec cum filo
quodam varias appellationes sortito, nunc enim filum, nunc vinculum,
nunc linea, nunc linum, nunc alligamentum, nunc cingulum, piscium
subaudi semper nominantur. Nodus etiam in medio fili & colligatura,
ligamentum, coniunctio, commissura, Syndesmos quoq; dicitur. Ille
nodus 29 Martii occidit, 25 Aprilis oritur.

Summa stella-
rum in toto zo-
diaco, 340.

Cetus.

V Cetus secundus stellæ nōero 340 repertus, primi luminis quinq;
Secundi noui, Terti 6 & Quarti 133. Quinti 109 Sexti 27 Ne-
bulosaq; tres Hæcten? Septentrionales stellæ declarare sunt, nūc conse-
querter de meridionalibus tractabitur, primumq; à Cetō exordiū sunetur.

* Cetus 22 stellæ compitus multifariam appellatur, Pistris, Pistris
Belua Marina, Leo marinus, Vrbus marinus, & Balena, inter reliquæ
stellæ tres lucidiores habet, quanquam non ita magnas, nec multo ma-
iores terræ quantitate. Prima Naris Ceti vocatur, Arabice Mencar,
que decimo Aprilis cadit, 16 Maii surgit. Secunda venter Ceti est,
Chaldei Batē Kaytos, occidit 15 Martii. Oritur rufus 14 Maii.
Tertia cauda ceti, Arabice, Deneb kaytos nomen accipit, cuius occa-
sus 24 Februarii, ortus 4 Maii est.

Orion.

Algeutze

* Orion lucet 38 stellarum numero, plerisque insignibus, afteritus

præclarissimus omnium quos ecclum nobis ostendit, tum viu facili-

mus, tum cogniti facilius, præter quam in Maio & Iunio, vbi paulo

obscurior, nec multa sui parte cernitur. Huius nomina quoq; multipli-
cia sunt. Audax enim, Sublimatus, Gigas fortissimus, lugulum, insip

veteribus vocabat. Sinistri pedis stella primo splendoris gradu Arabice

ASTRONOMICVM

CAESAREVM

Piscis Notius

Algeutze 25 Aprilis occidit. Prima lulli rufus est Sole attrahitur. Se-
quuntur deinde tres stellae, ferè in via linea cōprenēse, de secunda
magnitudine, cingulū Orionis efficiētes, quas Sancti Iacobi baculū
vulgus appellat. Prima carū, & polo nostro vicinior, 5 Maii, secunda, 7.
tertia 8, eiudē occidunt, 27. autē lunii iterū prima, 28. secunda, 29. ter-
tia oriuntur. Præterea in sinistro humero stella est secunda dignitatis,
quæ dicitur Bellatrix, illa occidit 9 Maii, 10 lunii oritur. Dexter hume-
rus orionis Bedalgeuze arabib, vocatur, cui prime magnitudinis stel-
la ineft, ea occidit 15 Maii, oritur 25 lunij. Præter has, singulariter ob-
seruat hic, stella nebula capitis, que occidit 11 Maii, & horizonten
rufus scandit 23 lunij. Post hac nouē adhuc stelle sudarioli, alijs cori-
bous dicti, numerat, quod sinistra manus sustinet. Has, quia saltē
3, & 4 splendoris locum habent, prætereo. Postremo dextra clauam
quandam gestat, quæ pariter duas stellas continet.

Eridanus.

*Eridani figura, stellis triginta quatuor concinnata, duabus splendi-
dioribus, una primæ, altera secundæ claritatibz existente, tertia quoq;
Eridano Orionis cōmuni, q; principiū Eridani, finistrumq; Orionis
pede posidet, de qua ante, reliq; stellis, vltra terrā dignitati, nihil sibi
afflumentibus. Vocabatur Eridanus alias Padus, Gyon vel Nilus, Ocea-
nus etiā. Stella curvatur Eridani inferta, Angenterar Arabicē dicta,
occidit 17 Marti, oritur 15 Junii. Extima Eridani primū luminis lo-
cum tenet, Acastar nomine, 15 Februarii abscondit, 28 lulli surgit.

Lepus.

*Lepus 12 stellarum est, terriam claritatem non excedentium. Qua-
tuor stellæ leporis auriculae vtrinq; binæ, insidentes, 22 Aprilis occi-
idunt, & lulli rufus emergunt.

Canis maior.

*Canicula, Canis major vel Canis secundus, id est, 18 stellas cōple-
ctens, Informes 11. Vna omniū fixæ stellæ fulgentissima, Arabicē
Alhabor, vocabulo satis visitato. Dicitur & Syrius siue Syron, Afše-
re, Aliemeni. Huius sub ortu, Solaris calor auger multiplicatior, q;
adeo ut tellus quasi vratur, canefq; in rabiem agantur. Nostro climati,
occidit ferè 8 Maii. Rursus 2 & lulli cū Sole ascendit, cū 12 ferè gra-
du, & hoc cīf, circa festū Sancti Iacobi, quando initū pariter est dies
Caniculariū. Illa autē principiū subinde, iuxta regionū climatum q;
diuerfitates, mutatur. Hippocratis faculo, qui quartū clima habitauit
aī natū Christū 400, ferè annis principiū illud 13 vel 14 Iuli euénit.
Sub Autunnā, quidē in 4 Climate degit, a Christo 1100. annis quo
dammodo, eccepit hoc, 15 vel 16 Iuli. Iā nostra artas, & leptimo Clima-
ti subiecta, 15 & 16 lulli experit, quo tēpore etiā Canicula Coſmīcē ele-
vatur. Apparet primo 9 ferè die Auguſti. Post cōtinuū magisante or-
tum Solis cōspicua, q; apparetia fūne caniculariū p;aulatim inducit.

Canis minor.

*Procyon, qui Canis minoris nomē gerit, duas stellas tantū præfert,
dicitur & Canis primus, & præcanis, quia aliū in ortu præueniat, Ara-
bibus Afere, Algomeſa, Ascēmie, Hanc Plinius Canicula eſcē vult.
Nos autē veteres sequuti πολύνομον, id est, Antecanem vel Præcanem
vocabamus. Incipit hāc 10 Maii Vesperina obscurari, die Junii post
verē occidere, & tandem lulli rufus præcīl cum Sole eleuator, 31
lulli à Sole elongatur, id est, heliacē oritur cerniturq; in oriente.

Nauis.

*Nauis, Argo, Nauis Iaſonis, Argonautis, quibusdam Arca Noē,
appellatur. Hæc stellas 45 complectitur, Tres eminentiores, quarum
una est quantitatibz primæ, in Remo sita, nostro climati semper operta,
quoq; circa, eandem huic carta non inferi, Ratione namq; latitudinis,
hanc cartam multo capiatiōem defuderat. Vocabatur eadem Cano-
bus, ἄργος, id est, æquus, Subhæc aut Suhel Arabibus. Præter hanc
Canobum adhuc Nauis insunt 4 stellæ, quantitatibz secundæ.

Hydra.

*Hydra, Hydrus aquaticus, Anguis, Magnanimus Anguis à recenti-
oribus vocabatus. Componitur ex 25 stellis tertii magnitudine non
superioribus, præter vnam, quæ in secunda claret, & dicitur Alphart
Hydra, id est, lucida Hydra. Cuius occasus Colmicus 24. Iunii, ort²
15 Auguſti fit. Sunt præterea duas quoq; informes juxta sistentes.

Crater.

*Crater sequitur (licet aliqui Craterem, Coruum, Hydram vna ima-
ginem faciūt) qui & Vas & Patēra dicitur, 7 stellæ confitit, quarta
magnitudine omnibus. Prima Hydram Crateriq; communis est, Bafis
seu fundus vas dicta. Hæc occidit 5 lulli, oritur 11 Septembri.

Coruus.

*Coruus habet 7 tertio splendoris gradu non maiores, quarum quæ
in ala dextra, Arabicē Algoreb vocata, tertia est dignitate prædicta. Il-
lius occidit cōtingit cū Sole 4 die Auguſti, ort² cū codē 25 Septembri.

Centaurus.

*Centaurus 37. stellæ possidet. Ex illis sex claret, 5, de secunda quan-
titate, & vna de prima. Spatula Centauri dextra 26 lulli se subducit,
7. Nouembri rufus emergit.

Lupus.

*Lupus, Fera, Bestiola seu Bestia, ἄρκος, 19. astris constat, 3 4 &
quintæ luminositatis. Sed quoniam nihil hic est notatu dignum, plura
dicere supercedo.

Thuribulum.

*Thuribulum frequentori notiori, vocabulo A rat vel altere appel-
lant, Sacrarium quoq; Larem, Templum, Puteum & Focum. Illud 7
stellæ constituit, duæ quinti luminis, reliqua quarti.

Corona meridionalis.

*Corona quoq; meridionalis habetur, quæ & Corona notia, Coro-
na australis, grācis ἀστέρων, id est, parum cœlum, alijs rota Ixionis
nominatur. Cuius stellæ, quoniam quartum magnitudinis ordinem
non excedunt, supercedo.

*Piscis notius postremus est, meridianus, austriñus magnus pariter
vocatus 1) Itellis, quartæ & quinto gradu, luminosus gerit. E quibus
qua in dorso cōf 16 Ianuarii occidit & 1 Martii oritur.

Breuer itaq; stellarum summa est meridianarum 3, 6. prima lumi-
nositas insignis cōpem, secunda 18, Tertia 6, Quarta 16, Quinta
5, Sexta 9. Nebulosavina Numerus vero stellarum omnium octauū
orbis ordinis nūc enumeratarum tam maiorum quam minorum, 1022.
Sic ergo tractationem de stellis fixis, absolutam habes.

ENVNTIATVM QVINTVM.

Dies inter se naturales (causis earundem inæqualitatis in-
tellectis) conferre vel aquare.

VONIAM DIES NATIVITATIS

rales de meridiē in meridiem numerentur, scilicet, à momento Solis meridiū num contingentis, in quo meridiū est, qd; fit tanto spatio, quāto Aequinoctia lis vniuersam terram ambīt, & paulo plus, hoc est, tanta portione aequinoctialis respondentis zodiaci, in quo Sol mo-
tetur, quanta æquator integre circumvoluit. Portio autē illa aequinoctialis additamentū nobis vocabitur in poste-
rum, quod quidem additamentū, quo-

Diversitatis
dierum natura
lium cause,

niam nō omni die equalē est, sequitur necessario easdem dies dissimiles fieri oportere, ita dies quoq; naturales motibus astrorum inuenientis inidonea sunt. Duplici aut ratione contingit huiusmodi dierū diuer-
sitas. Una, quod cū sol vniiforme motum in circulo eccentrico abfol-
uat, in zodiaco non possit, tēporibus iſdem arcus eisdem describeri.
Altera, quod quantumvis Zodiaci arcus parcs, sicut nō fit, vt dicitur est,
a sole indies designarentur, illis tamen propter obliquitatem dissimili-
tudinem declinationū ascensiones equalēs vel additamenta æquato-
ris similia non fint. Iccirco dies naturales, qui ab uno meridiē in alte-
rum computantur, sibi in quantitate discunueniunt. Eadem de causa,
aspectum inquisitionis, & planitarum cursibus inuenientis nihil con-
ferunt. Dies autem ille, apparentes quoq; & differentes vocantur. Ad
motus ergo syderū certo inuestigando opus erat dierum paritate seu
mediocritate. Tamerisi vero diei naturalis & equalis dicitur videatur
quasi nullum, pluribus tamen collectis, sensibilis differentia temporis
efficitur, quæ in motibus velocioribz, maxime lunæ & eius aspectibus,
non negligenda est. Quo autē secundæ huius theorematis parti satis
fiat, intrinsecū sequitur, ab hinc aliquot centenis annis seruēs. Cuius
circumferentia extima pars, dies anni, intima vero minuta æquationis
refert. Principiū illius iuxta Februarii diē primū, signatū cum littera,
B, est, & B autem vtrinq; gradus nigri & albi coloris occurront, quo
rum quilibet decem secunda temporis cōriner, sextus quilibet gradus
cum zifra, minuta temporis notante, signatur, ita vt B vtrq; ad L dēx
trorum, 20 minuta habeantur. Ab L vtrq; ad E singuli gradus &
secunda indicant, sed a 50 secundi vtrq; ad litteram, quælibet diui-
sio, 1 secundum notat. Eadem ratio est ab M vtrq; ad E. Præterea
numerantibz A, finistrorum quilibet gradus pars, 1 secunda, zifra
cum lineis suis minuta significat, vtrq; in O quod 32 minuta comple-
ctitur, ab O autem in C vtrq; secunda quævis, 10. secunda Similiter ab
N vtrq; ad C, nisi quod proximus gradus vtrinq; apud C 8 secunda
plusquam 32 minuta notet. Sciendum est quoq; gradus singulos in-
tra litteras F D G vnu secundum referre, quorum initium D est
cum 52 secundis, id est, ultra 11 minuta. Filo enim precise supra
D literam cadente, diuerum equatio erit 11 minutorum 52 secundo-
rum. Deinde reliqua secunda vtrq; ad 60 id est, 12 minuta iuxta F
& G repertis. ¶ Vtus instrumenti eiusmodi est. Si cursus planetarū
velociorēs (tardiorēs enim non egunt) ad certum aliquem diem requiri-
tur, quare primo diem quem constitutis extimo circulo inscriptum, cui
filum a centro propendens applica, simul aduertens minuta & secun-
da in interiori circulo a filo tacta, quæ tempori tuo subtrah, tum dies
& horæ æquata erunt, cum quibus motus, & infra audies, inuestigare li-
cerit. In coniunctionibus tamen & aspectibus alia est ratio, vbi enim
(vt in sequentibus dices) diem, horam minutumque cuiuspiam aspectus
inuenieris, aspectus adhuc dicetur diebus non equatis, quando per tem-
pus inveniuntur inquirendā sumit primū minuta & secunda æquationis
in instrumento, inuenita autem tempori non æquato addenda, & tum
aspectus diebus æquatis prodibit. ¶ Exempli res potebit. Pone 23 diem
Februarii, 15 horā 44 min., natale Imperatoris CAROLI esse,
ad quē cursus erroneos certò cognoscere vis. Die itaq; quæ sit, filo
huius aptato 2 minuta 50 secunda à filo interiori circuli parte secta,
cernuntur. Ita cum subtrahis tempori nativo proueniunt 23 dies
equati 1 hora 44 min. secunda. ¶ Aliud, Rex FERDINANDVS
10 die Martii, licet anno non eodem genitus est, ideo ciuius æquatio 7 m
30 secunda erit. Illam demes a tempore uatiuitate scilicet horis 20
minuta 47, supererunt 20 horas 39 minuta 30 secunda. Et hoc
dicetur tempus æquati regis Ferdinandi. Quod si eodem Nativitatis
die coniunctio vel aspectus evenisset, ad certam aliquam horam & mi-
nutum, hiis iam addenda forent 7 minuta 30 secunda. Et sic tempus
illius coniunctionis vel aspectus tempus diebus æquatis dici possit.

Instrumen-
tus.

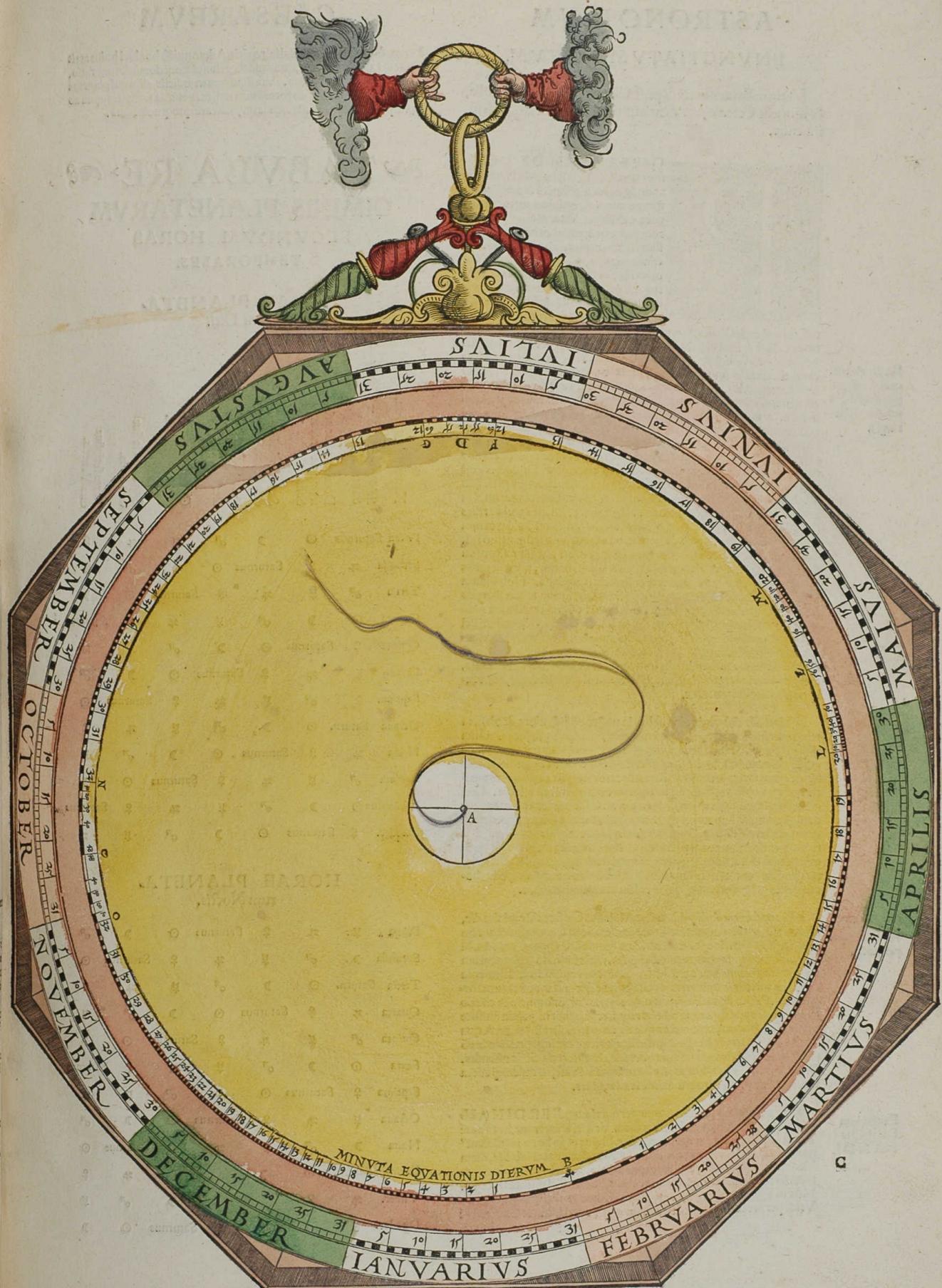
Aequatio tem-
poris, promov-
tu planetarum
subrahædæf,

Aequatio ad-
denda, in con-
sideratione
aspectibus,

Exemplum
CAROLL.

Ferdinandi.

Exemplum
CAROLL.

ASTRONOMICVM

ENVNCTIATVM SEXTVM.

Motum Saturni ante & post Christi aduentum, sine ulla, & mora & Calculo, accidentia insuper & passiones eiusdem, inuenire.

OSTE A QVAM DE DECIMA nona & octaua sphera, sellisq; fixis abunde nobis & distincte dictis, in posterum quoq; ne ordinem turbemus, operam dabimus. Saturni itaq; planetarum supremi & primi, orbem, ut cuius superficies conuexa ab octauo coelicoen cava tangatur, paucis absoluemus, Cui orbisille Septimus vnum duxat astrum regat, per perpetuissim Astronomis, non semel, nec indiligerenter obseruatus, talis, qualis in sequenti instrumento tradetur, deprehensus istius est motus. Temperamentum uero illius planetarum ex colore & effectibus iudicatum est frigidum & siccum, intemperici pessime correspondens, nemp Melancholicae. Præterea cum hanc dies dic naturales (quarum binæ domum cœli unam perpetuo constituant, temporales, erraticæ uel inæquales nominare) iuxta influentias errantium syderum sub octaua sphera repertorum uariati deprehenderunt. Varietatem illam temporum & effectuum considerantes, cui potissimum diei Saturnus, ueluti primus & summus errantium, dominaretur, intuerentur. Illam autem diem, Sabbati nobis appellatam esse uiderunt, qua Saturnus primus post Solis ortum precipue operationem suam in hac inferiora transuideret, exerceretur. Dividet post hanc noctem & diem in 24 partes inæquales (ueluti uberior ex nostro planisphærio disces) cuilibet divisioni, id est, hora, suum planetarum, à su præmo ad infimum descendendo, a signarunt, ita, ut qualibet dies appellationem suam a planeta primam diei horam, post Solem ortum tenente, summeret. Quoniam uero veterum astrologorum nemo nō, Saturnali astri tribuerit, solitudines, imaginatrices aliissimas, profun dissimiles speculations, ingenii acumen solidissimum, adeo ut mens etiam uocaretur, quasi eminentes & diuinam contemplans. Non iniuria Moses legumator hanc, cui præslet Saturnus lucem, rebus seuerioribus agendis & bellicis ineptam, sed diuinam potius tractandis idoneam esse iudicauit. Qua ratione eadem Iudei Sanctificandam uel feriandam, cum dei cultu præcepit. Hunc morem Christiani inuententes, à Christi Salvatoris & nati & rediuiui diebus, qui ambo Solis dies fuere, festum mutuarunt. Solis iccirco, diem dominicum appellantes, ad discrimen iudicæ festiuatæ, quæ Saturni die celebratur, honora- re non tenerere decreuerunt,

Licet aut̄ alia, ut in planisphærio nostro cōsummatiora de planetarum dominii seu regimini, horarum scilicet, quibus præsunt, dominibus, reperies. Nunc tamen, quia columna subsequens uacatura plane erat quicquam huic loco quoq; inferre super eadem re placuit. Horas igitur, planetarias in præfens allatas, ne fasidiat quis, quasi intentum ppter inferas, obsecro. Tabellæ in sequentis argumentum est tale. Dici cuīuslibet horam, quam uocant temporariam, seu diurnam seu nocturnam uis, simulac habueris, eam in præfensi tabule linea prima defensdens quærendo dispice. Diem in super in capite tabellæ considera, à q̄ recta linea deorsum pergers, itidem ab hora inuenta recta aream, quo usq; linea diei attingas, intrans, communem angulum, qui est diei & horæ quæ sitate contractus, offendis, quo in loco planeta appetet, illius horæ præses uel gubernator, qui & eidem horæ nomen indit.

Exemplū CAROLI Imperatoris.

Id quod exemplo liquidum fiet, Maiestas Cæsarea Dominicæ die, id est, Solis, Orbi natus fertur, in nocte, diem Solis sequitur, hora autem post occasum iam (loquendo secundum temporales horas) peracta. Id tempus modo quis planetarum suo gubernarit imperio (planetarum enim gubernaculum iam olim Astronomorum vetustissimi, Elementa eorumq; mixturas uniuersas subesse potentissim demonstrantur) cognitus. Primo diem dominicum, quem nos Astronomi, Solis esse doceunt, in capite sequentis tabulæ require. Similiter in prima sinistra partis linea, horam decimam, ea que 22 ab ortu Solis est, relege. A qua si recta processeris donec lineam diei dominicæ contingis, illuc in contactu, qui & angulus communis uocatur, characterem Solis offendes. Proinde nati Cæsaris horam Soli attributam uisitare, in eademq; cūcta hæc inferiora. Solem tum maximè rexisse, uides.

Exemplū FERDINANDI.

Regem quoq; Rhomanorum ter maximum E R D I N A N D V M, Sexta Feria, quam ueteres diem Veneri tribuerunt, hora autē Tertia post Solis ortum natum constat. Huius ergo hora intellexetur nomen, a quo planetarum appellata fit, illius dominatiū subdita, diem Veneris prædictam per tabulæ caput lustras, ab ea inuenta, deorsum recta linea (quam facilioris gratia captus, lineam diei uocabis) pergers. Mox in linea à sinistra manu primū obvia, horam diei quoq; accipis. Vnde per arcam digressus dici lineam usq; Veneris, scilicet Charactere

CAESAREVM

Luna, dñatricis horæ natalis, rep̄ris. Admonuisse hoc loci huius artis studiosos, nō ab fuerit, quod uidelicet huiusmodi dominiorum ratio, non in omnibus probetur. Via siquidem in iudiciis, eligendi planetas alia est. Verum hanc ideo formā non nullam penitus facientes, quia ab Antiquis tantopere commendatur, indicare quoq; uolumus.

TABVLA RE GIMINIS PLANETARVM SECUNDVM HORAS TEMPORALES.

HORAE PLANETA rum Dici.

Numerus horarum.	Sabbatum & dies Saturni.	Dominica & dies prima feria, quæ dicitur dies Solis.	Secunda feria sive dies Lunæ.	Tertia feria sive dies Maris	Quarta feria dicitur dies Mercurii.	Quinta feria sive dies Iouis.	Sexta feria sive dies Venetiæ.
Prima Saturnus	○	☽	♂	♀	☽	♀	♀
Secunda	♀	♀	Saturnus	○	☽	♂	♀
Tertia	♂	♀	♀	♀	Saturnus	○	☽
Quarta	○	☽	♂	♀	♀	♀	Saturnus
Quinta	♀	Saturnus	○	☽	♂	♀	♀
Sexta	♀	♀	♀	Saturnus	○	☽	♂
Septima	☽	♂	♀	♀	♀	Saturnus	○
Ottaua	Saturn.	○	☽	♂	♀	♀	♀
Nona	♀	♀	Saturnus	○	☽	♂	♀
Decima	♂	♀	♀	♀	Saturnus	○	☽
Vndecima	○	☽	♂	♀	♀	♀	Saturnus
Duodec.	♀	Saturnus	○	☽	♂	♀	♀

HORAE PLANETA rum Noctis.

Prima	♀	♀	♀	Saturnus	○	☽	♂
Secunda	☽	♂	♀	♀	♀	Saturnus	○
Tertia	Saturn.	○	☽	♂	♀	♀	♀
Quarta	♀	♀	Saturnus	○	☽	♂	♀
Quinta	♂	♀	♀	♀	Saturnus	○	☽
Sexta	○	☽	♂	♀	♀	♀	Saturnus
Septima	♀	Saturnus	○	☽	♂	♀	♀
Ottaua	♀	♀	♀	Saturnus	○	☽	♂
Nona	☽	♂	♀	♀	♀	Saturnus	○
Decim.	Saturn.	○	☽	♂	♀	♀	♀
Vndec.	♀	Saturnus	○	☽	♂	♀	♀
Duodec.	♂	♀	♀	Saturnus	○	☽	♂

STRONOMICVM
ENVMERATIO
PARTIVM INSTRV
MENTORVM.
SEQVENTIVM.

Partes instru-
mentorum &
quales sunt.

Partes nunc instrumentorum, tres superiores planetas docen-
tium, in genere & una, ut dictur fidelia, cum inter se per omnia con-
ueniant, persequemur. Saturni autem motus solummodo tradetur,
per quem reliquor quoq; cursus scies. Primum itaq; in proximè suc-
cedenti figura Zodiacus quidam fixus seu firmus ostenditur, in deci-
mas & sphera imaginandus. Post hunc rotula uolubilis cum indice, cui
inscripta litera M, uoluitur hec in centro mundi, cuius limbo numeri
infunt, lineis quibusdam confuso ordinis assignatis, ab 1 in 100 usq;
prodeunt. Linearum qualibet unum annum notat. Iuxta indicem
istius figuræ mensis anni duodecim exprimuntur, quorum singuli in
gradus sunt secuti, gradus quilibet 5 dies continet, præterquam in
Ianuario, Martio, Maio, Iulio, Augusto, Octobre, & Decembre, In
quibus ultimus gradus 6 dierum est, in Februario autem saltem trisi.

Et hoc anno Communi, In anno bisextili, alia est ratio, ubi motum ali-
cuius stellæ ad diem statutum habitus, 24 Februarii diem obserua-
bit. Si cuim dies propositus, 24 Februarii sequitur, addendum adhuc
alter est, & deinde motus querendus, ut si in anno bisextili, motum h
cupias ad 25 Februarii, tum non ad 25 sed ad 26, inuestigabis.
Alter: Motum Saturni his ad 12 Martii, iam pro duodecimo deci-
num tertium sumes, & ita per totum anni reliquum cursum ages. Hec
rota nihil amplius theorice confert, nisi quod per eam medium motus
fine calculatione inquiri possit. Hanc sequitur rota altera, idem centrū
mundi sc̄ habens, indicem uel offensorem littera P notatum. Duos
insuper circulos per G H I K L M, penes oppositum augis si-
gnatos, gerit, quilibet eorum, more astronomico, in 360 gradus, id est,
32. Signa diuidit, Quanquam uero K L M circulus ex deferentis
centro ducatur, nihilominus tamen diuisio eiusdem à centro equan-
tis summittur. Circulorum amborum gradus, lineis quibusdam exili-
bus conneuctant, numeri horum seu zifrae infra circulum K L M,
ab offensore P oriundo, sinistrorum describuntur, per illos gradus
centrum quæritur, quo cum deinde latitudine inuestigatur. In eadem ro-
tula adhuc signa liliorum duo à deferente occultata habentur, quæ in
rectifications deferentis & Eclipticæ indicant, caput caudæ draconis
dicuntur. Scias præterea Saturnum, donec à medio (quod uenter me-
tionalis dicitur) inter caput & caudam, iuxta augis oppositum, cum
Epicyclo suo in deferente usq; ad caput mouetur, meridionalem ascen-
dentes nuncupari. Rursus, Epicyclo una cum deferente à capite dra-
conis ad medium suu uentre Septentrionalem, iuxta augem promou-
ente, planetam septentrionalem ascendenter dici, quod significant
littere M A & S A ibidem exproesse. Eodem modo altera media-
tis nota, ad caudam usq; draconis, Septentrionalis descendens, alte-
ra uero usq; ad mediū, iuxta augis aduersum, meridionalis descendens
appellabitur, quod representant littere S D & M D. Ultra haec
Tertia rota cum inscriptione DEFERENS SATVRNI, quæ
epicyclum gestat, supereft, in qua Epicycli duo offeruntur, quorum infe-
rior 360 gradus, id est, 12 Signa complectitur. Principium illius
Cruce + signatum est, notatq; augem epicycli medianam. Alius est epicy-
clus, cui index cum Y est, extremitas huius annos habet, minutis line-
olis interfinctos, numeris ab 1 usq; in 100 circa ordinem adiectis.
Deinde uerius centrum Menses, dictum (ut sic loquar) perfibuntur.
Postremo omnium, modica & centro uicina circumferentia stella qua-
dam notata certinat, ueram epicycli Saturnini circulationem exhibet.
Fila insuper tria, unum è centro mundi A, alterum è centro Aequan-
tis E, Tertium è centro epicycli F, ad huius theoricae confirmationem
pertinent, prominent. Atque nuna mihi videor satis superq; instru-
menti partes declarare, admōnes interim, ut similia de loue & Martæ
intelligantur, qualia de Saturno prodita sunt. Interesse tamen hoc unū,
ut uera circulatio Martis, in extremitate epicycli, cum stella pariter,
ut Saturni signata, depingatur.

SEQ VIT VR
VSUS INSTRV
MENTI.

Vfurus hoc instrumento motumq; Saturni inuestigatur, prin-
cipio annum ad quem liber nosse proponat. Ille autem annus, cum sit
ante uel post Christum consideretur. Quoniam si posterior est nativitate
dominica, radix erit ad tot centenarios, quot propositus numerus
in se continet, quærenda, semper enim in centenos annos radices in
præsenti tabula ponuntur. Si uero prior Christo nato est annus, tum ra-

CAESAREVM

dex inquirenda est ad proximum centenarium sequentem post illum
annum, ueluti ex sequentibus disces. Radice itaq; ex tabulis adiunctis
accepta, toridem signa, gradus & minuta in Zodiaco requirenda sunt
ad quorum repertorum finem index infimi orbis, cui litera est M po-
nat. Ab inde in limbo annum præpositum, annum puta compleatum
& elapsum ultra centesimalium numera, per quem filum è centro A heré
tentrahe, cui inuarato sic indicē M una cum fiducie linea substitue.
Rota hoc modo firma permanente, filum ex A centro per diem men-
sis quoq; duc (horæ siquidem in motibus adeo tardis, & instrumento-
rum huiusmodi angustiis obseruati nequeant) rufusq; offensorem.
M subitus idem filum repone, & ita prior uel maior tabularum uerē
ordinata erit, cuius index in Zodiaco medium Saturni motum, qui à
principio arietis secundum ordinem signorum accipi debet, ostendit.
Et quamus motus ille medius nihil omnino per se huius instrumenti
usum adiuuat, nihilominus tamen, orbis ille hoc pacto sequuturo usu
præparandus seu accomodandus erat.

VSVS SECUNDÆ.
ROTULÆ.

Jam ergo ad secundam tabulam perge, & offensorem eius, ubi Secunda ro-
turni aux scriptum intenſus, augi saturniæ in Zodiaco per 4 Enunciati
antea quæsitæ, superpone. Quam sic immotam pariter custodies, do-
nec uerum motum habueris. Ibi uero considera, quinam graduum cir-
culi G H I indicem M contingat, eundem gradum in circulo K. L.
M quoq; uidero, ubi centrum Saturni medium terminatur, ueluti si in-
dex litterarum G tangat, tum à linea G transeat usq; ad K &c. Post
hac filum centri E extende per punctum illud seu gradum centri, lib
quod filum denuo deferenter, una cum Epicycli centro statue, sicq; de-
ferentem firmum tene. Epicyclum deinceps ordina, quod ita fiat, si sum-
mas ex secunda tabula, sub titulo argumenti, è regione centenarii inter
clivi in annis propositis. Signa gradus & minuta, quæ numera in epi-
cyclo inferiori uel minori à cruce + secundum signorum succellum, fi-
ni illius numeri admoue indicem Y inferioris epicycli. Consequenter
in lybro superioris epicycli tempus propositum quære, cui reperio fi-
lum è centro F impone, indicem uero cum sua fiducie linea subiunge,
quo facto diem statutum vna cum hora in Calendario superioris epi-
cyccli iuxta rationem examina, examinato iterum filum applica, intra
quod offensorem Y reducit. Vtrumq; sic epicyclum firmum seruans,
filum æquantis ex E protrahe per centrum epicycli, inferiorem epicy-
clum cum cruce sub idem loca, & ita uniuersam theoriam ad præsens
institutum cum rotis absolutam habes. Jam ergo contemplari potes
quam altus planeta in epicyclo subficit, quantum epicyclus à mundi
centro in deferenti euant, quem planeta epicycli locum occupet &
huiusmodi.

VERVM LOCVM SATVR
NI INVENIRE.

Adhuc si motum Saturni uerum (cui rei gratia instrumentum
præsens factum maxime est) scire cupis, filum ex centro mundi pro-
vidende per medium paruæ stellæ in uera epicycli circulatione sitæ, quod
filum in Zodiaco uerum Saturni locum ad præstitutum diem in-
dicat.

CENTRVM SATVRNI VERVM
QVO PACTO SIT
INVENIENDVM.

Centrū uerum & æquatum filum è centro A per centrum epi-
cyclici tractum ostendit in circulo G H I, eo autem opus est ad lati-
tudinem Saturni inueniendam. Signa uero, gradus & minuta nu-
meranda erunt ab indice, P. inchoantibus secundum signorum
successionem.

Centri Aequa-
ti suppeditatio.

C ū

ASTRONOMICVM

CAESAREVM

**Quonodo inueniantur & medium & ue-
rum Argumen-
ta.**

Argumentum uterum habebis ducento filum à centro mundi per centrum epicycli, ubi aduersus locum à filo inferioris epicycli tactum, illic enim uera epicycli aux est. Si nunc à puncto augis uera numeres figura, gradus & minuti, secundum ordinem, usq; ad indicem Y, cōsurgit Argumentum uterum Saturni, quo pariter opus est ad latitudinem Saturi in indagandam. Quae reliqua sint Saturni accidentia & passiones, nūc doceboimus. Quando Saturnus in summitate sui eccentrici, hoc est, in auge eccentrici conficit, tum se ipso minor appetet, tardusq; curfu est. Verum 90 gradus ab auge aquantis siue deferentis utrobiq; distans, uteram quantitatatem sibi exhibet. Ex aduerto autem augis deferentis maximus uidetur, & uelox cursu dicitur. Saturnus etiam uocatur Orientalis & Velox cursu, orientalis auctuq; lumine, quando Sol ab eo recedit ad oppositionem. Auctu lumine usq;. Idem occidentalis diminutusq; lumine, quo ad coniunctum eius cum Sole rursus contingit. Autem numero eundem appellamus, quando uetus eius motus à principio arietis remotior est quam medius motus. Cōtra diminutum numero, ubi uetus motus eius medius minor est. Vero lox uel auctus cursu dici metet, ubi linea tertii motu, uelocior, quā linea medii motus, mouetur. Diminutus & tardus cursu contraria ratione. Quando à Sole non ultra 9 gradus elongatur, combutitus dicitur.

Combustus.

In Saturno quoq; acentus & defensus latitudinis obseruādi sunt, qua de re infra tractabitur. Scinduntur, Saturnum, Iouem, Martem, in mediis coniunctionibus cum Sole perpetuo iuxta crucem + epicycli, id est, in auge media epicycli reperiuntur, quemcumq; tandem eo tempore epicyclis in deferente locum teneant. Similiter in oppositionib; mediis, nunquam non in oposito augis epicycli Planeta inuenitur, unde facile intellectu est, planetarum aliquem ex illis tribus, semper in epicyclo ab auge media distare, atq; medium motum solis, à medio istius planetarum motu. Interdum errantes directi, quoq; retrogradi, & Stationarii appellatur, quod ita accipio, quod si filum ex centro mundi tendas, ita ut à latere epicyclum attingas, ille ipse punctus contactus, qui est fecundū signorum ordinem, statio prima dicuntur, in quo planeta aliquis exiſt̄, stationarius nominatur, sicut ediuimus, punctus contactus, contra secundum signorum, secunda statio, & planeta in eodem subiungens, statiorum similiter uocatur. Inter has stationes, qui uersatur planeta, superiorem epicycli partem ambit (quoniam ordinatum secundum signa mouetur) directus dicitur. Haecenus igitur quicquid de Saturno dicatum est, idem de Ioue & Marte intelligendū est. Hac omnia quo clarius accipiuntur, visum est subiecte demonstrationem quandam exemplarem, ueluti imaginem, unde quæ supra sunt recte dicta, iam certius, & tanquam oculis exposta, cognoscantur.

**Planetas cum iuncti apparet in auge epi-
cyclici media.**

**Planete directi
retrogradi &
Stationarii quod
dicuntur,**

**Exemplū CA-
ROLI impe-
ratoris.**

**Verus hū locus
in Zodiaco tē-
pore nativitatis Imperato-
ris.**

Argumentum uterum habebis ducento filum à centro mundi per centrum epicycli, ubi aduersus locum à filo inferioris epicycli tactum, illic enim uera epicycli aux est. Si nunc à puncto augis uera numeres figura, gradus & minuti, secundum ordinem, usq; ad indicem Y, cōsurgit Argumentum uterum Saturni, quo pariter opus est ad latitudinem Saturi in indagandam. Quae reliqua sint Saturni accidentia & passiones, nūc doceboimus. Quando Saturnus in summitate sui eccentrici, hoc est, in auge eccentrici conficit, tum se ipso minor appetet, tardusq; curfu est. Verum 90 gradus ab auge aquantis siue deferentis utrobiq; distans, uteram quantitatatem sibi exhibet. Ex aduerto autem augis deferentis maximus uidetur, & uelox cursu dicitur. Saturnus etiam uocatur Orientalis & Velox cursu, orientalis auctuq; lumine, quando Sol ab eo recedit ad oppositionem. Auctu lumine usq;. Idem occidentalis diminutusq; lumine, quo ad coniunctum eius cum Sole rursus contingit. Autem numero eundem appellamus, quando uetus eius motus à principio arietis remotior est quam medius motus. Cōtra diminutum numero, ubi uetus motus eius medius minor est. Vero lox uel auctus cursu dici metet, ubi linea tertii motu, uelocior, quā linea medii motus, mouetur. Diminutus & tardus cursu contraria ratione. Quando à Sole non ultra 9 gradus elongatur, combutitus dicitur.

In Saturno quoq; acentus & defensus latitudinis obseruādi sunt, qua de re infra tractabitur. Scinduntur, Saturnum, Iouem, Martem, in mediis coniunctionibus cum Sole perpetuo iuxta crucem + epicycli, id est, in auge media epicycli reperiuntur, quemcumq; tandem eo tempore epicyclis in deferente locum teneant. Similiter in oppositionib; mediis, nunquam non in oposito augis epicycli Planeta inuenitur, unde facile intellectu est, planetarum aliquem ex illis tribus, semper in epicyclo ab auge media distare, atq; medium motum solis, à medio istius planetarum motu. Interdum errantes directi, quoq; retrogradi, & Stationarii apppellatur, quod ita accipio, quod si filum ex centro mundi tendas, ita ut à latere epicyclum attingas, ille ipse punctus contactus, qui est fecundū signorum ordinem, statio prima dicuntur, in quo planeta aliquis exiſt̄, stationarius nominatur, sicut ediuimus, punctus contactus, contra secundum signorum, secunda statio, & planeta in eodem subiungens, statiorum similiter uocatur. Inter has stationes, qui uersatur planeta, superiorem epicycli partem ambit (quoniam ordinatum secundum signa mouetur) directus dicitur. Haecenus igitur quicquid de Saturno dicatum est, idem de Ioue & Marte intelligendū est. Hac omnia quo clarius accipiuntur, visum est subiecte demonstrationem quandam exemplarem, ueluti imaginem, unde quæ supra sunt recte dicta, iam certius, & tanquam oculis exposta, cognoscantur.

Hac omnia quo clarius accipiuntur, visum est subiecte demonstrationem quandam ex exemplare, ueluti imaginem, unde quæ supra sunt recte dicta, iam certius, & tanquam oculis exposta, cognoscantur.

Maiestatis Cæsareae ortum, annū à Christo sesquimillefimus, dies 23 Februarii, hora 15, m 44 pomeridiani libi uenientur. Cum uero tempus hoc dupli aequatum sit ratione. Prima propter diueritatem meridianorum, Secunda propter dierum inæqualitatem, consurgit numerus 23 dierum, 16 horarum 20 minutorum, quo cum numero motu requiriendam sunt. Principio itaq; quia 1500 post Christum numeratur, querēdū fuit, sub titulo (radix medii motus Saturni) 1400 anni, 1500 em nondum elapsi integrum fuit. Ibi aut reperitur radix in 12 & 38 m. v. eandem in zodiaco numerabis, termino istius ostensorum M inferioris rotulae admoue. Deinde in eadem rotula require annum 99 (quia tot anni ultra 1400 peracti sunt) per illum duc filium A, cui immoto sic permanenti, indicem M suppone, 23 postea dien Februarii uide in Kalendario, iuxta M monstratorem (16 horas & 20 m. omittantur, p. anguita quippe instrumenti non ita exacte dimiscuntur) dici ergo filum A, adiunge, filioq; extenso indicem M rufus cum fiducia linea applica, quo facto, recte fatus operatus est. Quando per indicem M medius Saturni motus in Zodiaco, gradus uidelicet 25 m 39 ostendit. Indicem deinde P secundi orbis, 13, gradui 9 minut. suppone, quod est a uero Saturni, sicut ex 4 Enundiatu doctus es. Et sic utramque rotam rectificaueris. Vides igitur quomodo index M circulum G H I ante G ad signum 5 grad. 12 min. 30 (quod est centrum à medium) contingat. Eundem signorum, graduum & minutorum finem, in linea K L M require, per quae filum ē centro E ducatur, deferentem cum centro Epicycli sub illud statuatur, Inferior quoque epicyclus cum cruce + sua, sicut crux a centro epicycli uersus circumferentiam Zodiaci vergat, & idem epicyclus pariter, & deferens, ut debent, ordinati erunt.

Post hac Radix argumentū in tabula argumentū uideatur, penes numerum 1400, ubi signum o grad. 5 minut. 56 reperies, totidem signis gradibus, & minutis superioris epicycli indicem adiunge, annos post hac residuū quos sunt 99 ultra 1400 exactos, in superiori epicyclo inspice, per quos filum F ē centro epicyclitende, cui tenet Y ostensorum subde. Præterea filum F 23 diei 16 horis 20 minutis (litter instrumēti arctitudo non sat satis possit hanc distincte admittere). Applica, cui in variatio indicem Y cum fidei linea iterum submite, qui in limbe inferioris epicycli signa 9 grad. 15 minut. 49. quod est argumentum medium Saturni, refert. Epicyclis autem firmatis sic, theoria omnis cum omnibus pariter rotis absoluūsima fuerit.

Verum Saturni cursus discis. Filum ē tentro A per medium stellæ dirigendo, ubi in Zodiaco 17 gradus 40 minut. 2 ostenduntur, quæ sunt id quod

Centrum Saturni

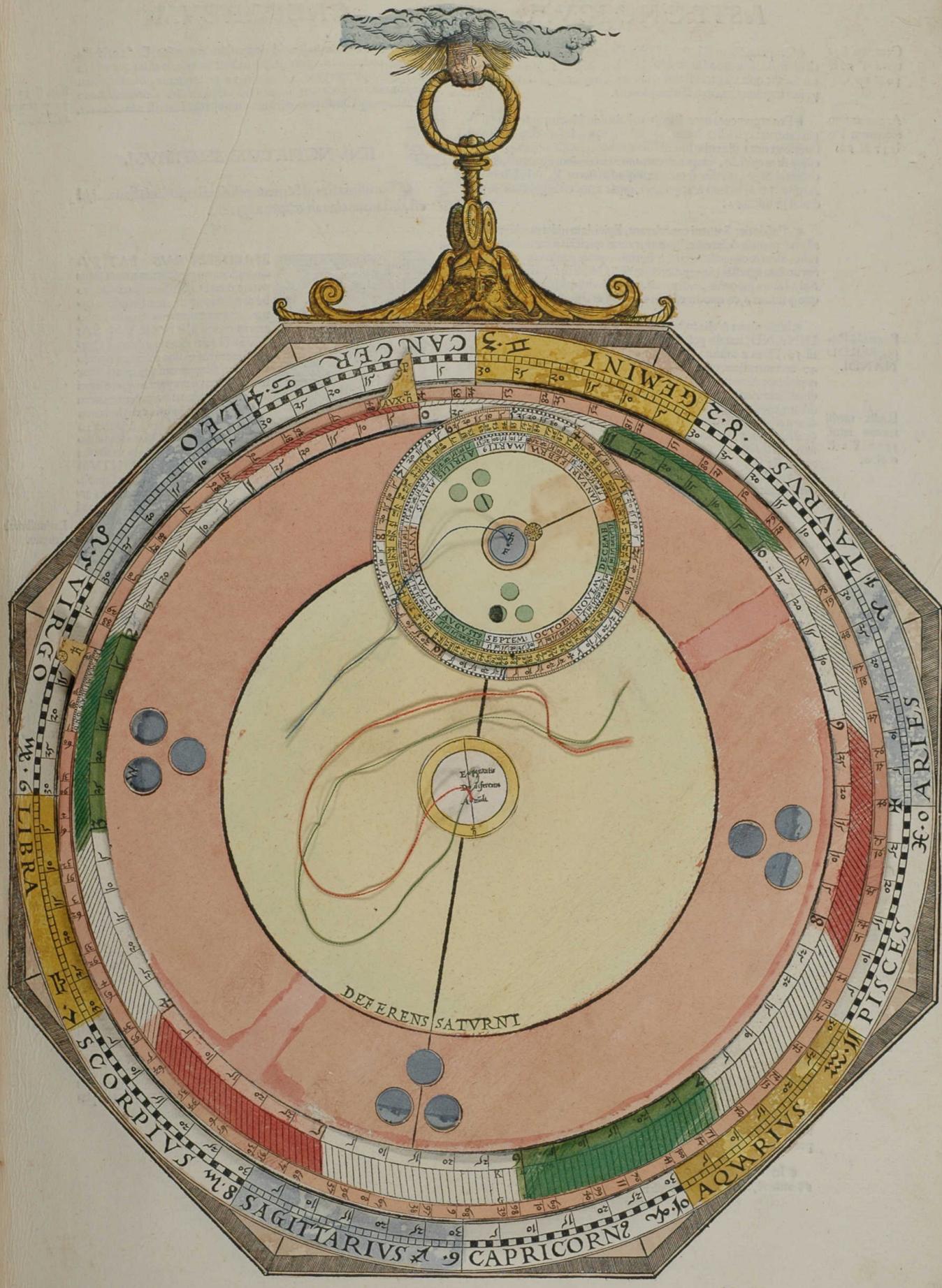
TABVLA MEDI MOTVS.

TABVLA MEDI ARGVMENTI.

SATVRNI.

SATVRNI.

Centenarii annorum ante & post Christi adventum	Radices post Chri- stum,			Centenarii annorum ante & post Christi adventum	Radices post Chri- stum,		
	Radices ante Chri- stum,	Radices post Chri- stum,	Radices ante Chri- stum,		Radices post Chri- stum,	Radices ante Chri- stum,	Radices ante Chri- stum,
Annum	s. g. m.	s. g. m.	Annus	s. n. m.	s. g. m.		
Christi	II 14 5	II 14 5	Christi	6 24 12	6 24 12		
100	m 7 33	m 20 37	100	2 1 28	11 16 56		
200	m 1 1	m 27 9	200	9 8 44	4 9 40		
300	m 24 29	m 3 41	300	4 16 0	9 2 24		
400	w 17 58	m 10 13	400	11 23 16	1 25 8		
500	m 1 26	m 16 45	500	7 0 0	2 17 52		
600	m 4 54	m 21 16	600	2 7 48	11 10 36		
700	x 28 22	m 2 48	700	10 15 4	4 3 26		
800	m 21 50	m 6 20	800	4 12 10	8 28 4		
900	w 15 18	m 12 52	900	11 29 36	1 18 48		
1000	m 8 46	m 19 24	1000	7 6 52	6 11 22		
1100	m 2 14	m 25 56	1100	2 14 4	11 2 6		
1200	x 15 42	m 2 28	1200	9 20 40	1 26 50		
1300	m 19 42	m 9 0	1300	4 28 40	8 19 14		
1400	w 12 38	m 15 32	1400	0 9 56	1 12 28		
1500	m 6 7	m 22 4	1500	7 11 11	6 5 2		
1600	m 28 25	m 28 36	1600	2 20 28	10 27 56		
1700	x 2 3	m 5 8	1700	9 27 44	3 20 40		
1800	m 16 31	m 11 39	1800	5 5 0	8 13 24		
1900	w 9 59	m 18 1	1900	0 12 16	1 6 8		
2000	m 3 27	m 24 43	2000	7 19 22	5 28 52		
2100	m 26 55	m 1 15	2100	2 26 45	0 21 46		
2200	x 20 23	m 7 47	2200	10 4 4	5 14 26		
2300	m 13 51	m 14 19	2300	5 11 20	10 7 4		
2400	w 7 19	m 20 51	2400	0 18 36	1 29 48		
2500	m 0 47	m 27 23	2500	7 25 56	7 22 32		
2600	m 24 16	m 3 55	2600	3 3 8	0 15 16		
2700	x 17 43	m 10 26	2700	10 10 24	5 8 0		
2800	m 11 12	m 16 58	2800	5 17 40	10 0 44		
2900	w 4 40	m 21 30	2900	0 24 55	0 21 28		
3000	m 28 8	m 0 2	3000	8 2 12	5 16 12		
3100	m 21 36	m 6 34	3100	3 2 28	10 8 56		
3200	x 15 4	m 13 6	3200	10 16 44	3 1 40		
3300	m 13 1	m 19 18	3300	5 23 1	7 24 24		
3400	w 2 0	m 16 10	3400	1 1 16	0 17 8		
3500	m 25 18	m 2 42	3500	8 8 31	5 9 52		
3600	m 18 36	m 9 14	3600	3 16 7	10 2 36		
3700	x 12 24	m 15 46	3700	10 23 3	2 25 20		
3800	m 5 52	m 22 17	3800	6 0 39	7 18 4		
3900	x 29 20	m 28 49	3900	1 7 35	0 10 48		
4000	x 22 49	m 5 21	4000	8 14 51	5 3 32		
4100	m 16 17	m 11 53	4100	2 22 7	9 26 16		
4200	x 9 45	m 18 23	4200	1 29 23	2 19 10		
4300	m 1 13	m 24 57	4300	6 6 39	7 11 44		
4400	x 26 41	x 1 20	4400	1 13 55	0 4 28		
4500	m 20 9	m 8 1	4500	8 21 11	4 27 12		
4600	m 13 3	m 14 33	4600	3 28 47	9 19 56		
4700	x 7 6	m 21 5	4700	1 1 5 43	2 11 40		
4800	m 0 34	m 27 36	4800	6 12 52	5 24 24		
4900	m 24 2	x 4 9	4900	1 20 1	11 28 8		
5000	x 17 10	m 10 40	5000	8 27 31	1 40 52		
5100	m 10 58	m 17 12	5100	4 4 47	9 13 36		
5200	x 4 26	m 23 44	5200	11 12 3	2 6 20		
5300	m 27 54	m 0 16	5300	6 19 19	6 29 4		
5400	x 21 22	x 6 48	5400	1 26 37	0 21 48		
5500	x 14 50	m 13 20	5500	9 3 57	4 14 12		
5600	m 8 18	m 19 52	5600	4 11 7	9 16 16		
5700	x 1 46	m 26 24	5700	11 18 23	2 0 0		
5800	m 25 14	m 2 56	5800	6 25 39	6 2 44		
5900	x 18 42	x 9 28	5900	2 2 56	1 15 28		
6000	m 12 10	m 15 59	6000	9 10 11	4 8 12		
6100	m 5 59	m 22 31	6100	4 17 27	9 0 56		
6200	m 29 7	m 29 3	6200	11 24 43	1 23 40		
6300	m 22 35	m 5 35	6300	7 1 59	6 16 24		
6400	x 16 3	x 12 7	6400	2 9 15	0 9 9		
6500	x 19 21	m 18 39	6500	9 6 21	4 1 53		
6600	m 2 59	m 25 11	6600	4 13 47	8 24 36		
6700	m 26 27	x 1 43	6700	0 1 3	1 17 21		
6800	m 19 55	m 8 15	6800	7 8 19	6 10 5		
6900	x 1 21	x 14 47	6900	2 15 35	1 1 2 49		
7000	x 6 51	m 24 18	7000	9 22 51	3 25 33		

ASTRONOMICVM

Centrum Sa-
turni 5. 5.
10 M 29

Argumentum
æquatum 5. 9
G 17 M 52.

Exemplum Re-
gis. FERDI-
NANDI.

Radix medi-
motus anni
1500. 5. 2 G
5 M 6.

Radix arg. me-
anni 1500. 5. 8
G 23 M 53.

Verus locu-
s est 28 G 36
M II.

Operatio an-
te Christi tem-
pora.

Observatio
motus h tem-
pore Diluuii.

¶ Centrum Saturni hoc modo. Ex Centro A per centrum Epici-
cli filum ducatur, quod in circulo G H I. Signa 5 grad. 10 min. 29 secundit, quæ Centrum Saturui verum & æquatum, ad latitudinem, postea inquirendam necessarium docent.

¶ Pro argumento uero & æquato habendo filum ut antea centri A per centrum epicycli trahatur, quo in loco autem inferiorem epicyclum intersecet nota, illa enim intersectio aux uera epicycli dicitur, quæ ubi-
cunq; fit in epicyclo, semper ab ea numero secundum signorum epicycli ordinem Signa, gradus, & minuta usq; ad indicem Y, & habiturus es Argumentum verum & æquatum, quale nunc est Signorum 9 gra-
duum 17 min. 52.

¶ Passiones Saturni considerans, Epicyclum uideret meridionalem ascendentem in deferente. Inuenitur enim epicyclus inter uentremeridionalem & caput draconis. Saturnum quoq; paulo ante stationem Secundam egressam, iamq; directum esse, Occidentalem insuper, quia Sol ad illum mouetur, eadem ratione diminutum lumine. Diminutum quoq; numero, eo quod medi motus linea ueri motus linea p̄cedat.

¶ Idem placet & alia inductione manifestissim reddere, Regis FER-
DINANDI natalis post sesquimillesimum tertius annus, dies Mar-
ti 10. Hora 8 minuta 47 antemeridiem. Dies uero 9 Hora 20 M
47 antemeridiem, quod idem est celebratur. Quod tempus si cum
æqualitate diuerteratur, dies erunt 9 Hora 20 M 39. Si cum
diuerterit meridianum comparatur, Dies 9. Hora 21. M 51 pro-
dibunt, cum qua ultima æquatione motus stellarum aggredi licet. Ra-
dicem ergo medi motus Saturni ante omnia requiro, ad annum 1500
que est, grad. 5 M 6 II, cui indicatorem M superpone, filum ad 20
annos in limbo rota tendo (duo em annis sunt elapsi super 1500) quo
rurus M duco, pothafilum per 9 diem 21 horam 56 M prope
uerum in Meno Martio dirigo, quo denuo M indicem reponens, ro-
tam inservientem habeo. Secundi orbis indicem P angit Satur-
ni, quam 4 et cunctum docuit, grad. 13, minut. 10 x̄ impone,
sic & secundum rotam ad uisum p̄sentem parauero. Quo p̄eracto ui-
deo quem gradum index M in circulo G H I teneat, vnde secun-
dum lineam transeo ad circumferentiam K L M, per punctum ibi-
dem inuenientur rhabens filum æquantis in centro B, epicyclum cum
suo centro, unaq; crucem + inferioris epicycli filo subdens, ita epicyclū
inferiorē recte pariter locatum habeo. Quibus locatis, radicem Ar-
gumenti ad 1500 ex tabula accipio, que est Signorum 8 grad. 23
minut. 53, illa quoq; in Epicyclo inferiore, indicatoremp; Y mino-
ris sc; 3 epicycli addo, filum insuper per secundum annum supremi epici-
cli tendens tanquam iam completem, iterumq; indicem Y, substituo.
Ultimo filum 9 diei 21 hor. 56 minut. applico, indicemq; Y ei-
dem iungo. Et perfectissimum ad tempus natuum FERDINAN-
DI Regis æquatorium conspicio, ibi nunc an Saturnus, in oppolito
deferenti & epicycli, an in Statione, an directus, an retrogradus fit
spectare licet.

¶ Fili Extensio per stellam, in zodiaco 28 grad. 36 M
II, qui est uerus Saturni locus commonstrar. Si uero per cen-
trum epicycli fit extensio eiusdem fili, tum Centrum uerum
& æquatum planetae. Signa sc; 3 grad. 21 & 56 in circu-
lo G H I. In epicyclo autem maiori, augem uerum ostendit, à qua auge si numeretur usq; ad indicem Y. Signa 8.
grad. 21 M 39 inuenientur, quæ Argumentum uerum &
æquatum erit. Que duo postrema Centrum videlicet &
argumentum æqua latitudinem Saturni postea dabunt.

¶ Quod si motum planetæ aliquius ex tribus dictis ante Christi
tempora nosse cupias, obserua quot centenarios in propposito comple-
ctaris. Nam si anni ultra centenarios adiecti pauciores sint centum,
addendum eis erit, donec centenarios efficiant, nam Radices omnes
centenarios solis respondent. Ultima ergo numeri summa in tabula ra-
dix dicuntur, cui ex aduerso sub inscriptione (ante Christum) Ra-
dix medi motus & argumenti per signa, gradus & minuta ponitur.
Subrahatur deinde tempus oppositum ab illiscentum residuumque
seruetur.

¶ Iam index M super radicem ponatur, filumq; A super annorum
residuum, &c. Simili modo in argumento inueniendo agatur. Compé-
dia huius rei demonstratio sit hac. Ut si desideres uerum Saturni
motum tempore Diluuii. Nomen Diluuii primo ex tabula temporali
excerendum erit, quod statim anno 3101 dies 219 secum habet, qui
numeris tellatur Diluuium tanto natum Christum spatio p̄cel-
lisse. Ad hoc tempus motu Saturni adiuuentur, Radicem mediomo-
tus ante Christum ad annum 3200 eligat, quæ ostendit grad. 9 mi-
nut. 51 M. Subducatur nunc annos 3101 cum 219 diebus à 3200.
annis, resiliunt 98 anni 14 dies, qui numerus in 27 usq; Mai diem
procedit.

¶ Index M radicem sc; 3 grad. 9 minut. 51 M teneat. Filum autē
9 annum, ostensoru rursum sub illud ducto, amplius filum super 27.

CAESAREVM.

diem Maii ponatur, inde M denuo sub idem posito, Et sic orbis ille
Diluui temporibus conuenit. M indice medium motum Saturni in
Zodiaco, uidelicet grad. 13 minut. 39 M referente. Similiter cum
argumento fiat, & ueru Saturni motus habebitur. Consimili modo
in aliis quoq; Christi precedentibus annis operandum esse admonemus,
h in 6 13 M
39 M tempo-
re Diluui,

ENVNCIATIVM SEPTIMVM.

¶ Facillima simul & promptissima latitudinis Saturni, id
est, diuinitate eius ab ecliptica agnitus.

EPREHENSVRVS LATITUD-
inem Saturni per instrumentum se-
parat, membra, divisiones eiusdem pro-
be cognoscat præhortor. Principio ig-
nitur occurruunt dictiones due in limbo
exteriori, sc; CEN TR VM SA:
TUR N I per quas significatur Cen-
trum Saturni in hoc exteriori circulo
numerari, filumq; desuper aptari opor-
tere, a decimo namq; gradu quarti signi
usq; ad 10 gradum decimi signi quarti
da sunt signa gradusq; in exteriori circu-

lo. Vbi uero centrum minus est 4 Signa & 10 gradibus, & maius 10
Signis totidem gradibus, ex interiori limbo sumi debet. Linea sequit de-
inde à B usq; C. Centrum uersus secta in 5 Signa sursum, in alia fe-
deris computando, cui in scriptum uides ARGUMENTVM
AEQVATVM. La titudinem itaq; Saturni intellecturus, super li-
neam B C filum in Centro A fixum dirigit, Margaritam uero ar-
gumento æquato applicet, ducaturque filum in limbo tam du quoad
Signum gradus & minutum Centri ueri & æquati planetæ uerè signet,
ita unio uerum Saturni latitudinem in area instrumenti offendit. In de-
xtra medietate meridionalem, in sinistra septentrionalem, latitudinem
alteram S, alteram M prope Eclipticam designat. Quodif Margari-
ta linea G ranguit, latitudo meridionalis unius gradus. Si I duos,
Si L trius est. Ruris si F lineam tum latitudo Septentrionalis 1.
grad. Si H duos, si K tres complectitur. Reliquæ lineæ omnes
per 5. minutu.

HOC SI NON DVM SATIS
affueris. Ecce tibi luci-
dus exemplar.

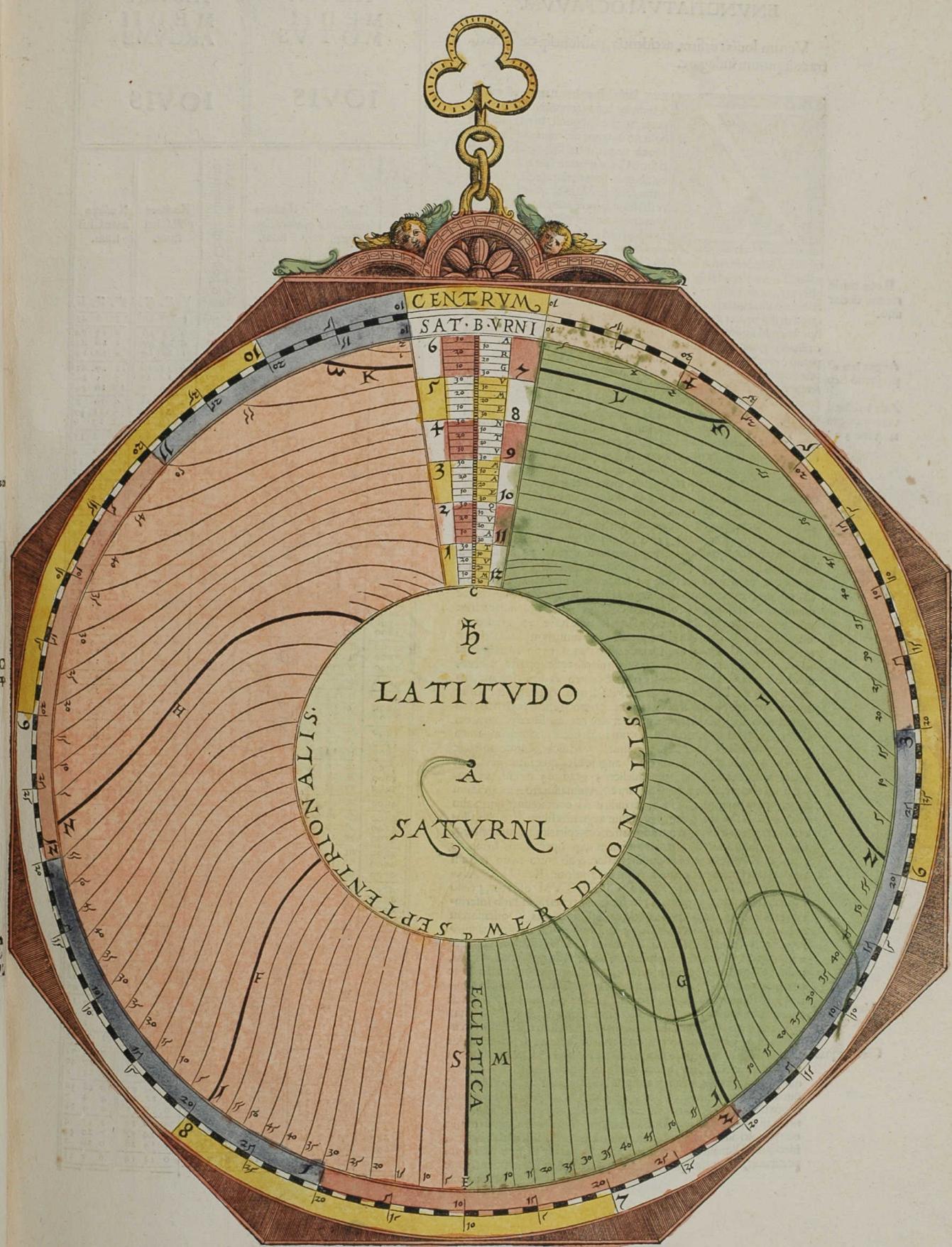
¶ In priori Exemplo Imperatorio, Centrum Saturni uerum erat si-
gnorum 5 grad. 10 minut. 27. Argumentum uero æquatum Signa
9 G 17 minut. 52. Nunc si uixta iam tradita latitudinem Saturni
inuestigio, unio lineam I incidit, que duos gradus ab ecliptica Satur-
num eo tempore distat manifestat meridiem uersus, quod per M li-
teram intelligitur.

¶ Appellatur etiam meridionalis ascendens, quoniam Vno infe-
quentibus diebus Eclipticæ, id est, lineæ D. E. incumbit, id quod in
limbo exteriori (in quo centrum ad p̄fens numeratur) appetat,
quando signorum ordo graduumq; Centri æquati Eclipticam uersus,
non autem illa computatur. Quam primum uero Centrum æqua-
tum signorum 7 fuerit & 11 minut. 12 graduum tum septentriona-
lis ascendens uocabitur.

EXEMPLVM REGIS FERDINANDI.

¶ Ultra Imperatorium doctum regium quoq; accipe. FERDI-
NANDI natuitate, ut p̄dictum est, Centrum Saturni Signorum
5 grad. 10 minut. 56 fuit. Argumentum Signorum 8 grad. 21.
minut. 39, quarrenti iam iuxta p̄cepta latitudinem Saturni gra-
dus o cum minutis 47 meridianus appetat. Hoc est 9 linearum à li-
teria D E uersus G. Quandoquidem uero, filum magis ac magis eclipti-
cam uersus lineam sc; D E mouetur, manifestum fit latitudinem
subdens minui, eoq; Saturnum meridionalem descendenter dici. Con-
siderato autem diligenter in deferente epicycli loco, inuenitur idem in
ter uentremeridionalem & caput draconis, quo Circa Saturnus me-
ridionalis quoq; ascendens uocatur, ita uno momenlo diuersa idem pla-
netæ, alterum latitudinis, alterum deferentis nomine dicitur.

Exemplum
FERDI-
NANDI

ASTRONOMICVM

ENVNCTIATVM OCTAVVM.

Verum Iouis cursum, accidentia, passionesq; eiusdem circa computum indagare.

ΕΥΣ, latinè Iuppiter, naturæ est calidæ & humida, humorq; optimo cōgru? tem perie, nemppe sanguini, in eo enim uitæ politam maxime uidemus, ob quod etiā Iouem ueteres uitæ focum interpretati sunt. Huius motum iam ante in Saturno abunde fatis declarauimus. Saturni enim Iouis & Martis cursus nihil differre diximus, uentre tamen, capite, cauda que draconis in præsenti figura, diuerſam a priori partitionem fortius, duxi confutum partium earam paucis mes-

minisſe. Deinde motum Iouis per Cæſarę, ut prius fecimus, exempla palam facere. Prima itaq; præsens instrumenta, rota cum indice M offertur, cui ab 1 usq; 100 numeri infunt, sicut & in epicio fit. Inter et autem illud inter præsens Iouis, & præcedens Saturni æquatorium, quod in illo uenter draconis ab auge differt 20 gradibus tantum, & hoc secundū signo ordinem, quin Saturno 50 graduum, & contra ordinem signorum, habitus est. Auges Saturni, Iouis, & Martis, perpetuo Septentrionalis perfeuerant, propter quod epicio dum a capite draconis usq; ad caudam, iuxta signorum successione, mouetur, semper superficie eclipticæ septentrionalis uerſus appetet, à cauda uero usq; ad caput per augis oppositum uerſus gradiens, meridionalis dicitur. Ex quo liquet, quod Epicio, donec a uentre septentrionali, qui non longe abest auge septentrionali, secundum signorum successione, usq; ad alium uentre fertur, descendens, à uentre quidem superiori ori usq; ad caudam, Septentrionalis descendens, à cauda deinde usq; ad uentre inferiorem, meridionalis descendens, nuncupetur. Ita quoque in altera medietate ascendens vocatur, in latitudine meridionali constitutus, meridionalis ascensio, inde usq; ad uentre aduersum, septentrionalis ascensio, dici solet. Instrumenta sub sequentis usum duplici pro more documento nunc exequar. Ortum non semel diximus CA ROLVM Imperat. Anno 1500, die 3 Februario, Hor: 15 min. 44 post meridiem, huic numero iam æquato 2 min. 50 secunda de mo. Meridiani autem ratione 39 minuta rursus addo. Post quas æquationes, summa 23 dierum, 16 horatum, 20 minutorum reduc dat, ad quod tempus, motum quærere in istituto, hoc pæcto. Radicem me dii motus Iouis super 1400 annum, eodem quod 1500 nondum est integrè compleetus, ex tabula adiuncta summo, que habe 27 gradus & minutis. 34. Totidem libras gradibus & minutis in Zodiaco accepis, indicem M admoveo. Deinde ultra annos 1400 ad nativitatē usq; Cæſarū adhuc 99 annos, quoniam elapsos esse apparēt, obseruo. Illis in limbo ipsius rotæ quæstus, filum ē centro. A superinpono, indicem postea M. Subito idem duco. Filii denuo. A per diem Februario 23 etiam per horas & minutā, iuxta proportionem, extendo, sub quod denus indicem M loco, quo peracto rotam usui respondentem habeo. Cuius ostensor medium motum Iouis hore nativitæ conuenientem, signa uidelicet 11 grad. 7 minut. 54 in dicat. Rotam post hac alteram aggredior, cuius indicem P. Augi Iouis (qua supra per 400 etiā inuenta est) signorum uidelicet 5 grad. 23 minut. 22 ap plico. Ita quoque eadem rota uerificata est. Animaduerto num gradum & minutum in circulo G H I, ab indice M contactum (qui in alio circulo K L M offenditur) per illum æquantis filum E traho, filio que centrum epicioi una cum auge inferioris epicioi qua cum cruce + signatur, substituo, filo interim ad finem usq; operationis firmo sic retento. Rursus vero tabulam ingredior, & ab anno 1400 recta linea dextrorsum donec columna cum inscriptione RADIX ARGVMENTI IOVIS POST CHRISTVM offertur, pedeo in qua tabula signa 2 grad. 21 minut. 0, reperta, in limb inferioris epicioi iterum requireto. Inuentis, epicioi superioris Y ostensorum applico. Residuos pariter annos 99 in limbo eiusdem epicioi numerō, per quos filum F duco, unaq; indicem Y subiici. Idem filum per 23 quoq; diem (horis & minutis saltem omisissis) dirigo, directo scilicet, indicem Y postremo subiugo, quo facto, orbis omnes in istituto meo accommodati sunt. Quod si nunc filum A perstellam in Epicio depictam trahō, mox in Zodiaco, septem gradus. 21 minut. X, qui est uerus locus Iouis, ostenduntur. Centrum æquatum, quod est, Signa 5 12 15 (quo ad latitudinem infra utendum erit) filum circulo G H I, extensum per centrum epicioi indicat. Considerandus etiā hic diligenter locus, à filo per certas epicioi ducto, tactus, ille enim aux uera epicioi dicitur, quoniam remotissimus à centro mundi est, à quo, si signa, gradus, & minutā usq; ad ostensorē Y secundū signa ordinari numerantur, 5 0 0 5 3 33 quæ sunt argumentum uerum, deprehenduntur. Obseruabis autem hoc argumentū latitudini post modum inuenienda necessarium. Leuato nunc deferēte, oculis statim obuiat epicioi à cauda draconis uentre meridiani uerſus perges, ideoq; meridionalis descendens vocatur. Stella epicioi, quæ Iouem representat, in superiori parte epicioi appetet, quare Iupiter directus, & propemodū

Rota medii
motus declar atio.

Auges h 24°
perpetuo Sep

Aux h distat à
ventre 20 gra
24 vero 50

Exemplū CA
ROLI Impera toris.

Verus locus
a tpe Caroli.

Cētrū æquarū

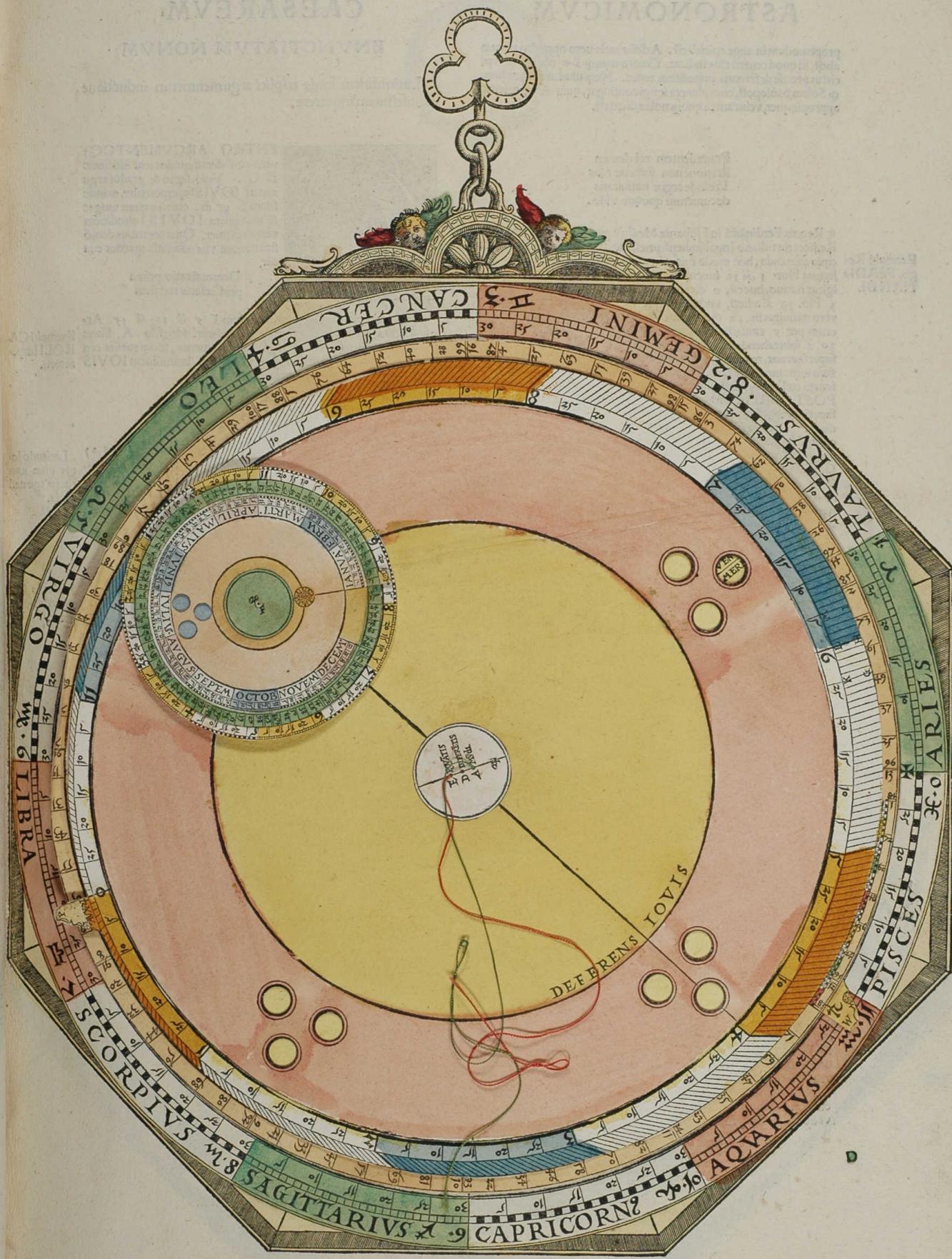
TABVLA
MEDI
MOTVS

IOVIS

TABVLA
MEDI
ARGVME

IOVIS

Annum Christi	Centennarii annorum ante & post Christi aduentum.			Centennarii annorum ante & post Christi aduentum.		
	Radices post Chri stum.	Radices ante Chri stum.	Radices post Chri stum.	Radices ante Chri stum.	Radices post Chri stum.	Radices ante Chri stum.
100	10 2 16	8 1 1 54	3 7 43	3 7 43	3 7 43	3 7 43
200	4 2 26 47	1 1 8 43	8 1 1 54	8 1 1 54	8 1 1 54	8 1 1 54
300	11 21 19	6 24 12	10 19 2	10 19 2	10 19 2	10 19 2
400	6 15 50	11 29 41	11 29 41	11 29 41	11 29 41	11 29 41
500	1 10 21	5 10 39	10 10 39	10 10 39	10 10 39	10 10 39
600	8 4 51	7 2 35	7 2 35	7 2 35	7 2 35	7 2 35
700	2 29 23	11 12 56	10 27 24	10 27 24	10 27 24	10 27 24
800	9 23 54	8 19 27	8 19 27	8 19 27	8 19 27	8 19 27
900	4 18 25	2 13 52	2 13 52	2 13 52	2 13 52	2 13 52
1000	11 12 56	7 2 35	7 2 35	7 2 35	7 2 35	7 2 35
1100	6 7 27	0 8 4	0 8 4	0 8 4	0 8 4	0 8 4
1200	1 1 58	5 13 33	5 13 33	5 13 33	5 13 33	5 13 33
1300	7 26 29	10 19 2	10 19 2	10 19 2	10 19 2	10 19 2
1400	2 21 0	1 24 31	1 24 31	1 24 31	1 24 31	1 24 31
1500	1 15 31	8 20 49	8 20 49	8 20 49	8 20 49	8 20 49
1600	4 10 40	2 15 28	2 15 28	2 15 28	2 15 28	2 15 28
1700	11 4 33	7 10 57	7 10 57	7 10 57	7 10 57	7 10 57
1800	5 29 1	0 16 49	0 16 49	0 16 49	0 16 49	0 16 49
1900	0 23 35	6 17 49	6 17 49	6 17 49	6 17 49	6 17 49
2000	7 18 7	10 27 24	10 27 24	10 27 24	10 27 24	10 27 24
2100	2 17 38	4 2 54	4 2 54	4 2 54	4 2 54	4 2 54
2200	9 7 9	9 8 2	9 8 2	9 8 2	9 8 2	9 8 2
2300	4 1 40	2 13 52	2 13 52	2 13 52	2 13 52	2 13 52
2400	10 26 11	7 19 20	7 19 20	7 19 20	7 19 20	7 19 20
2500	5 20 42	0 24 49	0 24 49	0 24 49	0 24 49	0 24 49
2600	0 15 15	6 0 18	6 0 18	6 0 18	6 0 18	6 0 18
2700	7 9 44	11 4 34	11 4 34	11 4 34	11 4 34	11 4 34
2800	2 4 15	4 11 26	4 11 26	4 11 26	4 11 26	4 11 26
2900	8 28 46	9 16 57	9 16 57	9 16 57	9 16 57	9 16 57
3000	3 21 1	2 12 14	2 12 14	2 12 14	2 12 14	2 12 14
3100	10 17 48	7 27 43	7 27 43	7 27 43	7 27 43	7 27 43
3200	5 12 19	1 3 12	1 3 12	1 3 12	1 3 12	1 3 12
3300	0 6 50	6 8 40	6 8 40	6 8 40	6 8 40	6 8 40
3400	7 1 21	11 14 9	11 14 9	11 14 9	11 14 9	11 14 9
3500	1 25 23	4 19 38	4 19 38	4 19 38	4 19 38	4 19 38
3600	8 20 52	9 25 37	9 25 37	9 25 37	9 25 37	9 25 37
3700	3 14 54	3 0 36	3 0 36	3 0 36	3 0 36	3 0 36
3800	1 0 26	8 6 5	8 6 5	8 6 5	8 6 5	8 6 5
3900	5 3 18	1 1 19 57	1 1 19 57	1 1 19 57	1 1 19 57	1 1 19 57
4000	1 1 28 28	6 17 49	6 17 49	6 17 49	6 17 49	6 17 49
4100	6 22 59	11 22 32	11 22 32	11 22 32	11 22 32	11 22 32
4200	1 17 30	4 28 1	4 28 1	4 28 1	4 28 1	4 28 1
4300	8 12 1	10 3 30	10 3 30	10 3 30	10 3 30	10 3 30
4400	3 6 31	3 8 59	3 8 59	3 8 59	3 8 59	3 8 59
4500	1 0 3	4 18 28	4 18 28	4 18 28	4 18 28	4 18 28
4600	4 25 34	1 19 57	1 19 57	1 19 57	1 19 57	1 19 57
4700	1 1 20 5	6 2 5 16	6 2 5 16	6 2 5 16	6 2 5 16	6 2 5 16
4800	6 14 36	0 0 55	0 0 55	0 0 55	0 0 55	0 0 55
4900	1 9 7	5 6 23	5 6 23	5 6 23	5 6 23	5 6 23
5000	8 3 38	10 1 52	10 1 52	10 1 52	10 1 52	10 1 52
5100	2 28 9	3 17 22	3 17 22	3 17 22	3 17 22	3 17 22
5200	9 22 47	8 22 51	8 22 51	8 22 51	8 22 51	8 22 51
5300	4 17 11	8 28 20	8 28 20	8 28 20	8 28 20	8 28 20
5400	6 0 45	5 14 46	5 14 46	5 14 46	5 14 46	5 14 46
5500	1 0 45	5 14 46	5 14 46	5 14 46	5 14 46	5 14 46
5600	1 0 45	5 14 46	5 14 46	5 14 46	5 14 46	5 14 46
5700	1 0 45	5 14 46	5 14 46	5 14 46	5 14 46	5 14 46
5800	1 0 45	5 14 46	5 14 46	5 14 46	5 14 46	5 14 46
5900	1 0 45	5 14 46	5 14 46	5 14 46	5 14 46	5 14 46
6000	1 0 45	5 14 46	5 14 46	5 14 46	5 14 46	5 14 46
6100	1 0 45	5 14 46	5 14 46	5 14 46	5 14 46	5 14 46
6200	1 0 45	5 14 46	5 14 46	5 14 46	5 14 46	5 14 46
6300	1 0 45	5 14 46	5 14 46	5 14 46	5 14 46	5 14 46
6400	1 0 45	5 14 46	5 14 46	5 14 46	5 14 46	5 14 46
6500	1 0 45	5 14 46	5 14 46	5 14 46	5 14 46	5 14 46
6600	1 0 45	5 14 46	5 14 46	5 14 46	5 14 46	5 14 46
6700	1 0 45	5 14 46	5 14 46	5 14 46	5 14 46	5 14 46
6800	1 0 45	5 14 46	5 14 46	5 14 46	5 14 46	5 14 46
6900	1 0 45	5 14 46	5 14 46	5 14 46	5 14 46	5 14 46
7000	1 0 45	5 14 46	5 14 46	5 14 46	5 14 46	5 14 46

ASTRONOMICVM

propemodum in auge epicycli est. A deferentis uero opposito parum abest, id quod centrū eius indicat. Centro namq; s; & obtinente, epicyclus precice deferentis oppositum tenet. Neq; illud negligendum, q; Solem paulopost, cum planeta iungi contingat, quia Augi epicycli, appropinquet, velut anteā quoq; nobis dictu est.

Præcedentem rei demon
strationē non sufficere reor
Proinde regie nativitatis
documētum quoque addo.

Eemplū Regis FERDINANDI. ¶ Regem Ferdinādū in Hispania Medinæ genitū cōstat. Nūc, quia Radices meridiano Ingolstadiensi præfentes cōueniunt, hora nati principio aequanda, hoc modo fuit. In tabula regionū Medinae vrbū ad scripta Hor. 1 M 12 inueni, motibus planetarum addenda. Tempī igitur nativo, hoc est, 9 dies Martii, 20 ho., 47 m pomeridianis, 1 Ho. 12 m adiici, vnde 21 Ho. 51 m redundarunt. Quoniam vero nativitas in 10 diem Martii cadit, cum eodem aequationem diērum per 5 enunciatum prius adiūcentium inuestigauit, vbi 7 M 30 z̄ subtrahenda reperi, quibus subtractis, 9 dies 21 horae 51 m superfluerunt, tempus quod verū & aequatum est, ad quod lous motū nunc inquirere licet. Primum icerco 1500 annos in tabula adiuncta colligo, & sub titulo RADIX MEDII MOTVS IOVIS POST CHRISTVM s; o ē 3 M 47 repertis, indicem M superimpono, filo per residuos duos annos directo, indicē rursus subducō. Tercio filum per 9 diem, 21 horas Martitendo, indicemq; sub filium reduco, qui medium motum Louis s; 2 ē 10 M 12 aperit. Consequenter radicem Argumenti lous sub titulo POST CHRISTVM, cum annis 1500, velut iam perfectis, inspiciens s; 9 ē 15 M 31 esse cognoui. Cum reliquis aut̄ duobus annis, & 9 diebus, 21 horis, vt supra actum sapere est, fieri. Actisq; illis, rotā nativitatis propōta conformem omnino reddidi. Motum verū huc uia postinueni. Filum A per stellam epicycli tetendi, quod in Zodiaco gradus 5 M 46 II absedit, motum videlicet quezitum. Centrum aequatum, filo per centrum epicycli directo, in circulo GHI s; 8 ē 21 M 25 patuit. Observauit quoque locum inferioris epicycli à filio incīsum, (qua Aux vera fuit,) à quo vñq; indicem Y s; 9 ē 10 numerata, pro Argumēto vero ad latitudinem ingrediam, reseruauit. Aspiciens adhac epicyclum in æquante siue deferente, intra vētem meridionalem & draconis caput, Meridionalem ascendentem nominauit. Reliqua, stationum, directionum, retrogradationumque accidentia, quia quilibet p se promptissime accipit, milia fatio.

TERTIA
OSTENSIONIS
VIA
RHOMAE CONDITAE
E X E M
P L O
patet.

Locus Iouis
tpe conditae
vrbis.

¶ VRBS RHOMA 753 annis condita est ante Chiffi aduentum. Ad quod tempus, verū Iouis locū defiderans, subtraho 753 ab 800, quoniam proximus centenarius est. Residuis adhuc 46 annis existentibus, Eregero 800 annorum, sub titulo, MEDII MOTVS IOVIS ANTE CHRISTVM, radicē excipio, Signum scz. o ē 10 M 47. Iuxta quā etiam Radix Ar. Iouis habetur, s; 8 ē 21 M 30. Augem quoq; ad hoc temp̄ in enunciato 4 quæstam prius, videlicet 22 gr. 28 m 8, accipio. Ad radicē mediū motus, indicē postea M statuo, filiū per 46 annos ducens, cum indice rursus compono. Per 21 deinceps diem Aprilis filo tenso mediū Iouis motus scz. S 11 gr. 6 m 38, a filo secatur, cui rursus index M applicatur. Hoc pacto etiam argumentum ex amino, ad cuius augem p ostensem ponens, rotas omes vere dispossitas habeo. Ibi nunc Centrum aequatum S 6 g 15. Argumentū verum S 1 gr. 13. Et epicyclum ratione deferentis, meridionale descendēt contuor. Verum locum Iouis, filo per stellam epicycli tracto gra. 14 m 30 X, qualis iam olim Lutio Tarutio mathematico ut Solinus haber proditus est, in Zodiaco contemplor.

CAESAREVM.

ENVNCTIATVM NONVM

Latitudinem Iouis trīplici argumentorum inductione manifestatam inquirere.

ENTRO ARGUMENTOZ;
veris consideratis, inducatur filiū lineæ
B C. Vnū signo & graduī argu
menti IOVIS superponatur, exinde
filum S gr. m. centri aquati tangat
& margarita IOVIS latitudinem
vere exprimet. Quæ res tribus demō
strationis viis adhibitis apertior ea
det.

Demonstratio prima
per Cæsaris natalem

Cæsarea nativitas Centrum aequatum s; 5 ē 12 m 15. Ar
gumentum verum S 0 gr. 5 m 33 habuit. Ideo filo A, lineæ
B C imposito, margarita argumentum tenente, filoq; rursus cen
trum occupante, vñio gra. 0 minut. 51, id est, latitudinem IOVIS
meridionalem & ascendentem refert.

Demonstratio secunda per
ortum regium.

¶ Regis FERDINANDI ortus, Centrum Signorum s; gr. 21 Latitudo
minutorum 25, Argumentum Signorum 9 graduum 10 habuit, us quæ nō
Vbi iuxta regulam, latitudo meridionalis Louis minu. 40 cernitur.
Quia vero ecliptica vicinior fit, latitudoque minitur, Meridionalis
ascendens vocatur.

Demonstratio tertia per
exemplum fundata
Vrbis.

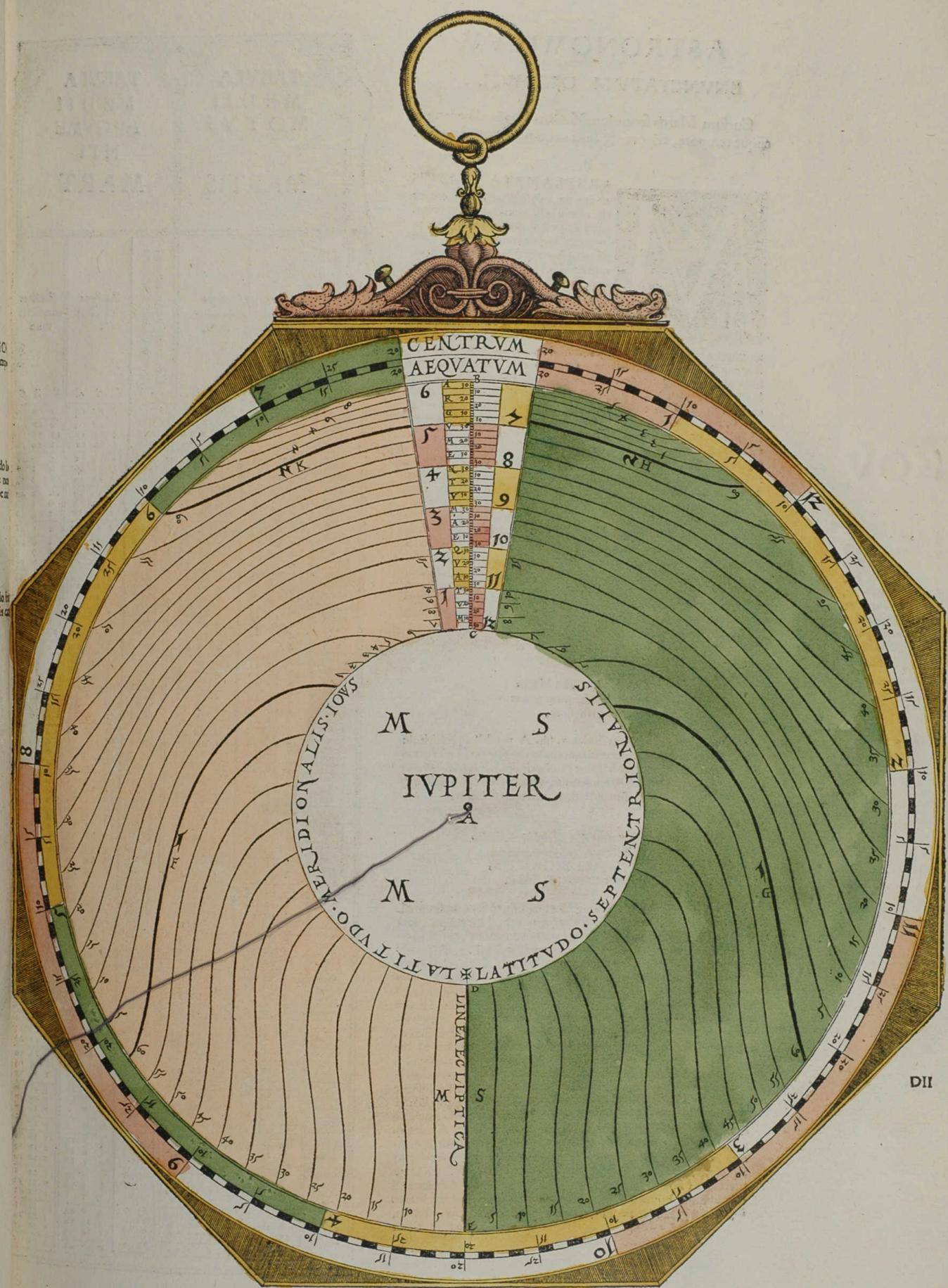
¶ Rhoīna condita Argumentum 1 S gra. 13, Centrum & Sign. Latitudo lo
15 gra. videbatur, vnde latitudo ab ecliptica versus meridiem gr. 1 tpe vrbis ca
minu. 13 descendens erit, quanq; cito ad eclipticam reuerſura fit. Et uā
hactenus mihi sufficienter Louis motum aperuisse videor.

SEQVITVR INSTRVMENTVM

TRADITIONIS

PRAEMISSAE.

ASTRONOMICVM

ENVNCTATV M DECIMVM.

Cursum Martis secundum Zodiaci longitudinem, quo
tunc tempore, celeriter & citra negotium deprehendere.

ARS PLANETA TERTIVS
à Saturno, calida sicq; temperaturę est, ideoq; bellorum dominus putatus, quod flava bili non absimile quid, in corporib; humanis efficac. Hinc enim est, q; eum græci PYPOΔA id est, ignitum vocent. Huius motum qui est scitur, Rotas singulatū p̄spiciat hortor. Quas quidem non ita multum a prioribus differre videbit, nisi p; in Marte venter Draconis recte in auge deferens habet, semperq; aquilonē versus, ab ecliptica spectat. Venter aut meridionalis ex aduerso augis situatur, sedulog in latitudine meridionali perdurat. MARTIS cursum quesituro, propositi temporis centenarius p̄xime p̄cedens minor, ex tabula accipiens erit, & hoc, si tempus sit post Christum natum. Radices præterea mediū motus & argumenti, sub titulis suis capiendi. Sive ante Saluatoris ortum, tempus proponitur, iam centenarius p̄positi numeri proximus sequens seu minor, eligendus est. Habita ex tabula radice mediū motus & argumenti, eadem in Zodiaco queratur, indice M eidem superposito. Annos deinde centenarium superantes, in limbo rotas illius inspice, per quos filum A tensum cū fuerit, index M rursus subordinetur. Filo A, diebus & horis electis temporis adiūto, index denou substitutur. Eo facto, simulacrum rota pro voluntate operarii instituta est. In Zodiaco autem mediū motus Martis cernitur. Ostensorē P augi Martis (quam & enuntiatū inuenire docuit) adhibens, rotam eandem rite locaueris. Ad epicyclum veniens, nota cō tactū linea indicis M & circuli G H I, eundem locum in circulo K L M, secundum lineam sequutus obserua, per quem filum A educatur, epicycli centro cum cruce + augi subornato. Epicyclo sic ordinato, queratur argumentum radix ante per tabulam accepta in limbo inferiori, cui indicem Y superioris circuli supercripta. In superiori quoque circulo, annos superfluos numeras, cum filio epicycli nota, indice Y eodem ducto. Præterea cum diebus similiter agenti, epicyclus perfecte locatus erit.

Quomodo verus Martis
locus, argumentum & cen-
trum inueniantur.

¶ Verum locum Martis in Zodiaco, filo A per stellam epicycli du-
eto videbis. Idem filum per centrum epicycli tensum, in G H I circu-
lo centrum verum dat. A sectione exterioris epicycli vñq; ad indicem
Y superioris, numerans. Argumentum verum habebit. Centro &
Argumento custoditis, infra ad latitudinem opus esse scito.

Hactenus dicta, triplici cōpendio
libet repetere, quoꝝ primum
Imperatoris Ā R O LI
natiuitas, illuſtrabit.

¶ Natiuitatis Imperatoris tempus æquatum, ut sepe auditum est,
1500 annos, 23 dies, 15 hor. 20 mi, continet. Hoc tempus, quia
post Christum est, proximè antecedens minor centenarius, quicq; 1400
accipiens erit. Illius radix mediū motus, 5° 6' 32" 21. Argumentum
verò 5° 3' 15" 3, sub titulis accomodis habentur. Signa ergo,
gradus & minuta mediū motus in Zodiaco inuestiganda, inuestigataq;
cum indice M notanda. Quandoquidem vero à 1400 vñq; ad 1500
natiuitatis tempus, adhuc 99 annos superfluit, iccirco idem in limbo
eiudem querendi sunt. Quæstis filum A addendum, indice sub idē
reduco. Eodem modo cum diebus & horis, rationabiliter distinctis,
agendum. Ibidem igitur filo & indice firmato, mediū motus Martis
in Zodiaco adhoram p̄positum, 5° 2' 21" 56 cernetur. Aux postea
per 4 enuntiatū habita cum est, quaꝝ 1400 57" 28 habet, eadem in
Zodiaco requiratur, & cū P monitratore firmetur. Locus insuper
circuli G H I, ab indice M tactus, obseruat. Transtetig in K L M
circulum, punctus ibidem inuentus notetur, per quem filo æquantis
eduto, centrum epicycli cum cruce + augi supponatur. A cruce +
post, radix argumenti ex tabula sumpta, ubi numerata fuerit, cum in-
dice Y signetur. Filum epicycli rursus per 99 annos (& hoc in limbo
superioris epicycli) ostensorē Y admoto extendatur. Ultimo filum
per dies 23 hor. 16 mi 20 Februarii ducatur. Cui filo, si denuo indi-
cem substatutus, in limbo inferioris epicycli, medium argumentum Martis
Signor, 8 graduum 20 minutorum 31 patet, lam filum A repete,
quod perstellam

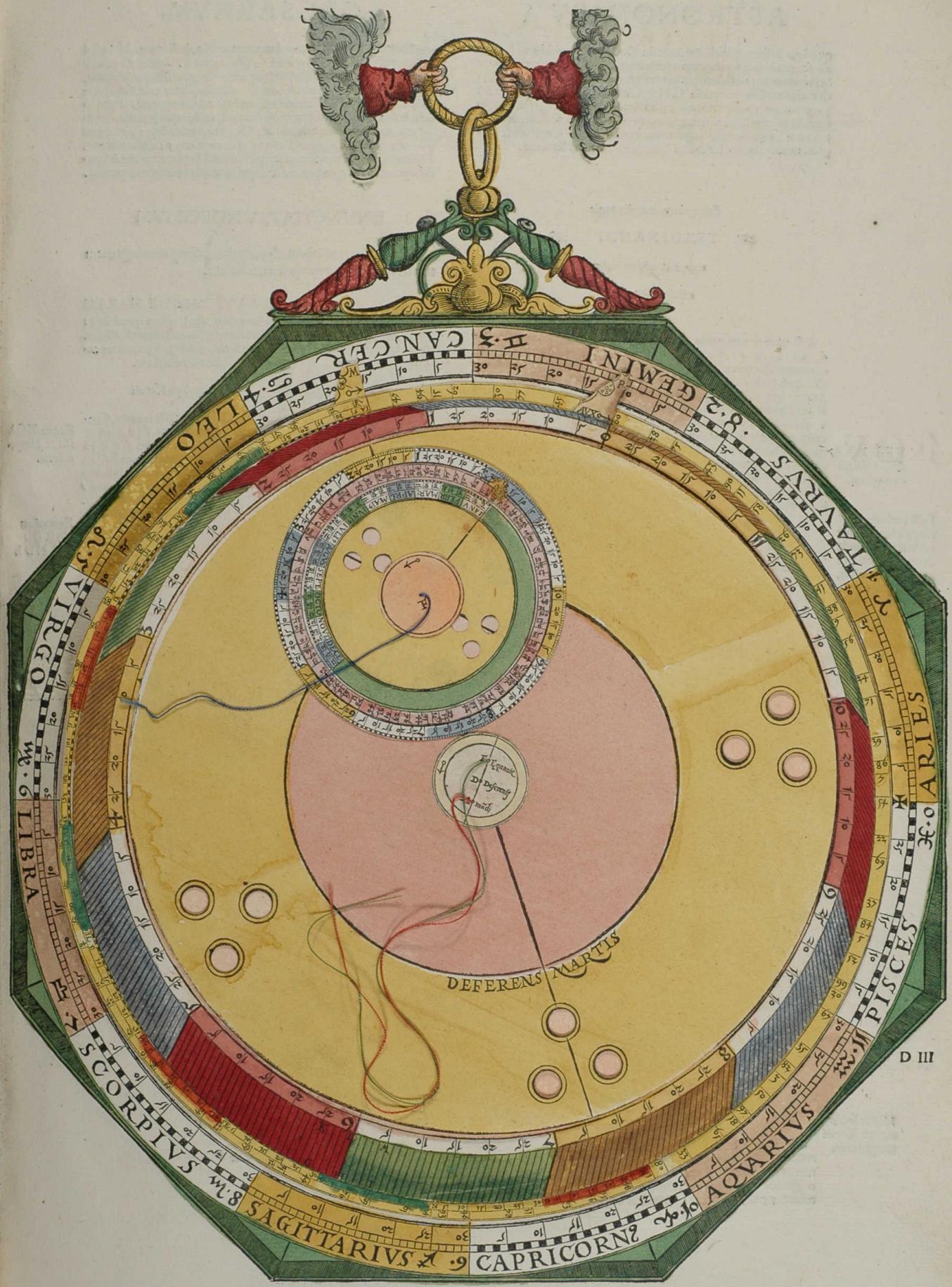
TABVLA MEDII MOTVS

MARTIS

TABVLA MEDII ARGVME NTI

MART.

Centenarii annorum ante Annus	Radices post Chri- stum,			Radices ante Chri- stum,			Centenarii annorum ante Annus	Radices post Chri- stum,			Radices ante Chri- stum,		
	S.	G.	M.	S.	G.	M.		S.	G.	M.	S.	G.	M.
Christi	1	1	24	1	1	24	Christi	7	26	54	7	26	54
100	3	12	58	11	9	49	100	5	26	12	9	27	44
200	5	14	33	9	8	14	200	3	25	12	11	28	35
300	7	16	8	6	3	39	300	1	24	21	1	29	16
400	9	17	43	5	5	4	400	11	23	31	4	0	17
500	11	19	18	3	3	29	500	9	22	40	8	1	58
600	1	20	53	1	1	55	600	7	21	49	10	2	49
700	3	22	27	11	0	20	700	5	26	59	10	2	49
800	5	24	2	8	28	45	800	3	20	8	0	3	40
900	7	25	37	6	27	10	900	1	19	17	1	4	19
1000	9	27	12	4	2	35	1000	11	18	26	4	5	21
1100	11	28	47	2	24	1	1100	9	17	36	6	6	11
1200	1	20	21	0	22	26	1200	7	16	12	8	7	3
1300	1	1	56	10	20	51	1300	5	15	54	10	7	53
1400	6	3	31	8	19	16	1400	3	15	3	0	8	44
1500	8	5	6	6	17	41	1500	1	14	13	2	9	35
1600	10	6	41	4	16	6	1600	11	13	22	4	10	35
1700	0	8	16	2	14	32	1700	9	12	16	6	17	16
1800	2	9	50	0	8	57	1800	7	11	41	8	12	30
1900	4	21	25	10	1	22	1900	5	10	50	10	12	51
2000	6	1	0	8	9	47	2000	3	9	59	0	1	48
2100	8	14	35	6	8	12	2100	1	9	8	2	14	30
2200	10	16	10	4	6	38	2200	11	8	18	4	15	30
2300	0	17	44	2	5	3	2300	9	7	27	6	16	21
2400	2	19	19	0	3	28	2400	7	6	36	8	17	12
2500	4	20	54	10	2	53	2500	5	5	45	10	18	1
2600	6	22	29	8	8	18	2600	3	4	55	0	18	1
2700	8	24	5	5	28	43	2700	1	4	4	2	19	44
2800	10	25	38	3	27	9	2800	12	3	33	4	20	31
2900	0	27	11	1	25	34	2900	9	2	23	6	21	21
3000	1	28	48	11	23	59	3000	7	1	23	8	22	16
3100	5	0	23	9	22	24	3100	5	0	41	10	23	7
3200	7	1	58	7	20	49	3200	2	29	50	0	23	57
3300	9	3	33	5	19	15	3300	0	28	59	2	24	41
3400	11	5	7	3	17	40	3400	10	28	9	4	25	33
3500	1	6	42	1	16	5	3500	18	27	18	6	26	30
3600	3	8	17	11	14	30	3600	6	16	27	8	27	30
3700	5	9	52	9	12	55	3700	4	25	36	10	28	31
3800	7	1	27	7	11	20	3800	2	24	46	0	29	2
3900	9	13	2	5	0	46	3900	0	23	55	2	29	2
4000	11	14	6	3	8	11	4000	10	22	4	5	0	48
4100	1	16	11	4	6	36	4100	8	22	14	7	1	34
4200	3	17	46	11	5	1	4200	6	21	23	9	2	27
4300	5	19	21	9	3	23	4300	4	20	32	11	1	31
4400	7	20	56	7	2	52	4400	2	19	41	4	6	37
4500	9	22	30	5	0	17	4500	0	18	50	5	7	41
4600	11	24	5	2	28	42	4600	10	18	0	5	7	41
4700	1	25	40	0	27	7	4700	8	17	9	7	6	31
4800	3	27	32	10	25	32	4800	6	16	18	9	7	31
4900	5	28	50	8	21	57	4900	4	15	28	11	1	31
5000	8	0	25	6	22	22	5000	2	14	37	1	9	11
5100	10	1	59	4	20	48	5100	0	13	46	3	10	1
5200	0	3	34	2	19	13	5200	10	12	55	5	10	57
5300	2	5	9	0	17	38	5300	8	12	51	7	11	24
5400	4	6	44	10	16	3	5400	0	8	42	3	15	6
5500	6	8	19	8	14	29	5500	10	7	51	5	15	6
5600	8	9	53	6	11	54	5600	2	9	32	1	14	15
5700	10	11	28	4	11	13	5700	6	6	9	9	17	10
5800	1	13	3	2	9	44	5800	10	7	51	5	15	6
5900	2	14	38	0	8	9	5900	8	7	0	7	16	4
6000	4	16	13	17	6	34	6000	6	6	9	9	17	10
6100	6	17	48	8	5	0	6100	4	5	13	11	18	31
6200	8	19	21	6	3	25	6200	2	4	28	1	19	16
6300	10	20	57	4	1	50	6300	0	3	37	3	20	16
6400	0	22	32	2	0	15	6400	10	2	47	5	11	1
6500	2	24	7	11	28	40	6500	6	1	5	7	21	15
6600	4	25	42	9	27	5	6600	6	1	5	9	22	45
6700	6	27	16	7	25	31	6700	4	0	14	11	23	31
6800	8	28	51	5	23	56	6800	1	29	24	1	24	24
6900	11	0	26	3	22	21	6900	11	28	34	3	25	37
7000	1	2	1	1	20	46	7000	9	27	42	5	26	37

ASTRONOMICVM

quod per stellam epicicli directum, in Zodiaco verum Martis locum, 24 sec gradum 38 minutum & ostender. Eleuato deferente, Mars Septentrionalis ascendens pariter cernitur. Filum per centrum epicicli rursus tensum, in circulo GH I, Centrum verum, Signorum sec 10 graduum, 6 minutorum 50 indicat. A cuius iuxfectione, in epiciclo inferiori facta, (quaer a vero dicitur) usq ad indicem Y 5 8 G 10 M 31 numerata, Argumentum verum sunt. Centrum & Argumentum posterioris latitudini Martis inquirendae seruent.

Secundum natalia regis
FERDINANDI
tempora, cōpendium
exhibebunt,

FERDINA
NDI Regis
exemplum.

Post verbum, &
cōtemplor, adhuc
adde illa. Deinde
Augem, qua per
entia: & confat,
vcc 14 M 59 &
cum indice Pyb in
Zodiaco requisita
est, exprimo. No-
to insuper ind: &c

Regem natum anno 1503 scimus. Quo tempore aequato, dies hor. 21 mi. 51 Martii consurgunt. Hic, quia 1500 elapsi sunt, qui centenios perfectos constituant, radices ambas, altera medii motus, qua facit Signa 8 gradus 5 minutus 5, altera argumenti, qua Signi 1 gra. 14 minu. 12 est, subtibus post Christi aliciendae sunt. Radici mediū motus in Zodiaco habita, indicem M impono, filum p 2 annos eiusdem rotæ extendo, (duo namq anni post 1500 integrè confecti sunt) filoque rursus M oftenorem subordino. Per 9 etiā diem, 20 horas, 51 minutum Martii, filum mitro, oftenore simul sublato, vbi tandem medium Martis motum, hora natali consentaneū in præfensi. Sig. 10 gra. 3 minu. 45 in Zodiaco contemplor. Noto insuper indicem M cum circulo GH I contiguitatem. A qua iuxta finea ductum, in KL M circulum usq promouens, per punctum illuc oblatum, filum E dirigo, subitus illud epicicli centro, crucis precise locatis. Postea radicem in tabula ad 1500 repertam, in limbo inferioris epicicli cum indice superioris signo. Sic etiam per annos residuos 2, in su periore epiciclo filum cum indice subducto, tendo. Per dies 9, deinde 21 horas, 51 mi Martii, filum idem eiusdem epicicli subfirmato indice duco, & orbis instrumenti omnes instituto temporico formes, habeo. Verum cursum Martis, qui est 24 gra 6 minutorum 22 filum A in Zodiaco per stellam epicicli recta eductum, commonstra bit. Deferentem si eleuens, epicicli ante augis oppositū paulo reperies, qd oppositū, venter etiam draconis meridionalis dicitur, Mars autē eo in loco repertus, meridionalis descendens, id quod literis M D manifestum fit, vocatur.

Centrum verum, quod est Signorum 5 graduum 16 minutorum 15 filum A per centrum epicicli traxi in circulo GH I innuit. Id est filum in epiciclo inferiori augem veram refert, à qua si usq ad indicem Y numeras, argumentum verum, quod est Sig. 1 gra. 19 mi prodibunt. Centri Argumentumq usq ad latitudinem nem post hac requirentur.

Martis locus
diruta Troia
temporibus.

Tertia sequitur exemplificatio, rationem, cum annis ante Christi opandi sub Troiana historia prescribens

Troiam historie testantur cuieram, anno 1149 ante Seruatorē mīdo datum, Istius numeri centenarii sequentem, id est 1200 populi, tabulam ingredior. Radicem mediū motus, qua habet Signum 0 gradus 22 minutus 25, radicemq argumenti, qua Sig. 8 grad. 6 minut. 53 est, excerpens. Similiter augem in 9 gradu 5 minutu constitutā

CAESAREVM

constitutam, ex enunciato & inuentam, capio, indicemq M radici superpono. Hinc 1149 a 1200 subducens, & residuo 51 reperiens, eos in limbo rotæ inferioris requiro. Per quos filum traductum, cum indice M subduxo locato, teneo. Ab solito itaq orbe illo, motus Martis mediū seculo Troiani respondens excidi apparet. Epiciclo deinde simili ratione post radicem firmato, motus quoq verus, qui in 17 gra. 30 mi. 8 erat, ostenditur. Centrum verum Sig. 11 gra. 1 mi 40. Argumentū aequatum Sig. 11 gra. 15 minu. 51 demonstrant. Deferens postmodum si leuetur, epicicli etiā Septentrionalis Ascensus proximus augi aequantis & capitī draconis imminentē reperitur.

ENVNCTIAT, VNDECIMVM

Martis elongationem ab ecliptica vtrinop contingentem tribus exemplis propositis manifestare.

E LATITUDINE MARTIS
nihil habeo aliud, quam quod supra de Saturno & Ioue allatum est, afferre. Proinde circa ambigem prioribus exemplis declarandis insistam.

Exemplum Caroli

Contra Natale imperatoris tempus, Centrum aequatum Martis 5 10 G 16 M 50, Argumentum verum 5 8 G 10 M 31 tenuit. Filo iam linea B C immo posito, margarita 8 Sig. 1 gra. 19 mi. 58 adiungit. Filo ubi Centro vero, id est Sig. 5 gra. 16 minut. 15 fuerit superpositum, margarita gradum 0 minutum 17 ab ecliptica auctro inclinans intersecat. Latitudo igitur augefens, ascendentē planam demonstrat. Exemplum

diruta Troia.
Diruta TROIA, Centrum
Sign: 11 gra. 1 minut: 40,
Argumentum Sign. 6 gra
56 minut. 51 habuit. Et
quibus latitudo Martis
Septentrionalis ab eclipsi
tica gra. 3 minut: 10
colligetur. Ascendens
autem, quia magis
semp ac magis Aquilonem adlabitur,
intelligitur.

PRAEMEMORATA

MARTIS LATITUDINEM

PRAESENTIS SCHEM

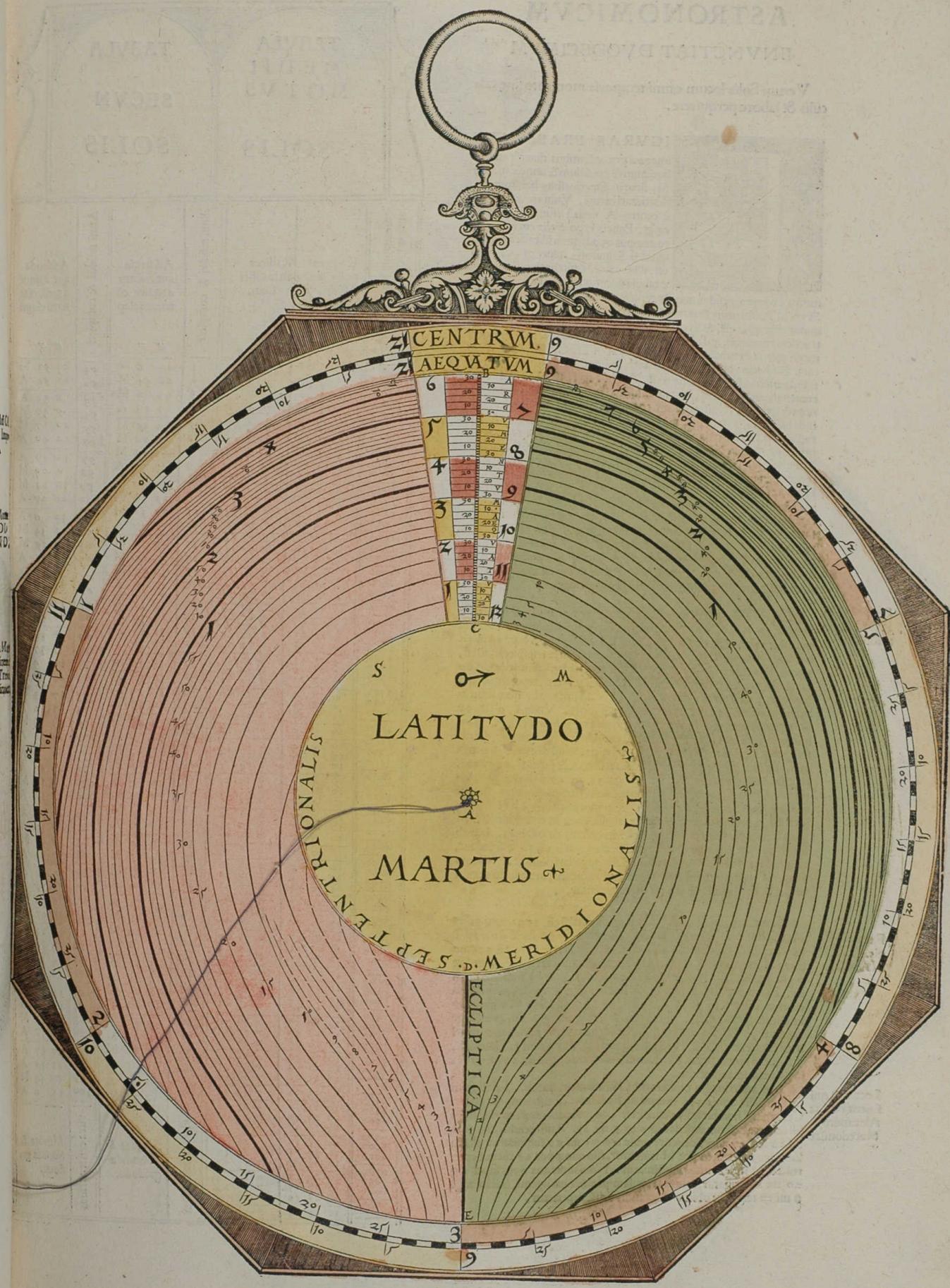
REPRESENTAT

* * * *

Exemplum CA
ROLI Impo
ratoris.

Exemplum
FERDI
NANDI

Qua Martis
latitudinem
cidii Troiani
tpe obtinuerunt

ASTRONOMICVM

ENVNCTIAT DVODECIMVM

Verum Solis locum omni temporis momento sine calculis & labore perquirere.

IGVRAE PRAESENTIS
imago à praecedentibus diuersa est. In
haec enim & epiculum & annos in rota
M, sicut in superioribus habitum est,
desiderari cernit. Vnus præterea fili
è centro A emisi vsum tantummodo
exigi. Paucis ergo Solis cursum scitu
ro, tempus quodcumq; liber definitur,
quod si Salvatoris aduentu posterius
est, illius minor centenarius, statim hic
è tabula discatur, radice eiusdem medi
motus excerpta, residua annorum summa, cōpletorūq; non neglecta.
Si vero Christo prius fuerit tempus, centenarius proposito numero
major eligendus est, & ab eo propositum demendum, relictis ex sub
tractione numeris, qui anni residui vocantur, referuntur, radice pariter
medi motus ex tabula, quæ inscribitur ANTE CHRISTVM, no
tata. Radicem vbi habueris, siue ante, siue post Christum inscriptam,
tabulam secundam, cui nomen est, ANNI RESIDVI ultra
centenarium &c. intra, in qua residuum querenti, ad dextram mi
nuta & secunda, vel alterum ex iis occurrit, cum M literat. A sub
inde adiuncta, quarum M minuenda, A addenda, tot minuta & sec
radici docet. Adiectis adiiciendis vel demptis demendis, radice æqua
ta dicitur, que in Zodiaco requisita, cum ostensori M signabitur.
In limbo post, circuli inferioris mensem, diem, & horam q; si potes,
reperita, cum filio exprime, filio rursus M indicem subiunge.
Rota sic firmata, ostensorum P ad Solis augm, prius per 4 enūciatū
manifestatā ducito, ibidem cōtactū indicis cū circulo G H I, pun
ctum ex aduerso in circulo K L M, situm obseruato. Punctus
siquidem ille, Solis argumentum, quod ab auge vsp; ad illum, in supe
riori rotula numeratur, solisq; locum in deferente aperit. Filum ves
to ex centro A puncto impositum huic puncto, verum locum Solis
in Zodiaco designat. Prædicta vt actum nobis est asfide, adhuc
manifestiori traditione, & ea trifatis prosequemur.

**Eempli CA
ROLI Impre
ratoris,**

CAROLI Quinti tempus æquatum 1500 anni, 23 dies Fe
bruarii, 16 hora, 20 min. cum finit, radix medi motus super cente
narium 1400, sub titulo post Christum videnda, quæ 5 gr 18 m 34
habet. Demptis postea 1400 ab annis propositis completis, id est,
1499, superfluit 99 anni, 23 dies Februarii &c. Anni deinde 99
in tabula, quæ inscribitur ANNI RESIDVI &c. repertantur, qui
bus repetitis adhuc vides M & Z 44 cum nota M, quæ subtra
henda totidem à radice motus medi admonet. Vnde 5 gr 18
m 33 resultant, que sunt radix certificata ad annum 1499. Illam
autem in zodiaco que sitam radicem, cum indice M signabis, die mē
sis horaq; & minuto (si fieri potest) acceptis. Filiis deinceps A per ea
extendatur, ostensorum rursus sub idem ducatur, & protinus in zodiaco,
motum Solis medium, Sig. scz 31 gr 32 m 27 à filo exprimi vi
debis. Ostensorum aut P ad augm Solis, superius quartu enunti
ato repertam, gvidelicet 1 m 12 pones, circulij G H I & in
dicis M contingentiam obseruabis, ab illa enim in circulum K L M
promouens per lineam, locum Solis in eccentrico offendis. Iam ab
auge vsp; in praesentem O locum numerans 5 8 g 1 m 16 offertur,
quæ & Centrum & Argumentum Solis appellari possunt. Ultimo
filum A per punctum illud argumenti transiens, in zodiaco verum
locum Solis, qui est 14 g 23 m, representat.

**Eempli Re
gis FERDI
NANDI.**

Tempus FERDINANDI Regis æquatū est, 1502 anni 9 dies
Martii, hora 21 mi 51. Radix centenarii 1500 facit 5 gr 19 m
18. In tabula residuum annorum iuxta annos duos M 28 & 41 cum
litera M inueniuntur, quibus à radice media subtractis, superfluit Sig
9 gr 18 mi 49. Huic radicem in Zodiaco accepta M indicem appli
ca. Filum per 9 diem Martii 21 hor. 51 extende, quod medium
motum Solis, S 11 gr 26 m 45 in Zodiaco, ostensori M eidem filo
substituto, demonstrat. Postremo P indicem augi Solis, que est gr
1 minu. 12 & admouendo, punctū argumenti, vt patuit non semel
in circumferentia K L M require, quod Sig. 8 gr 25 mi 32 contingit.
Traducto autem per ea filo, locum Solis verum, gra scz 28 mi 55 &
id q; intenderas, habebis.

**Locus O qui
fuerit obitus
Alexandro
Macedonire**

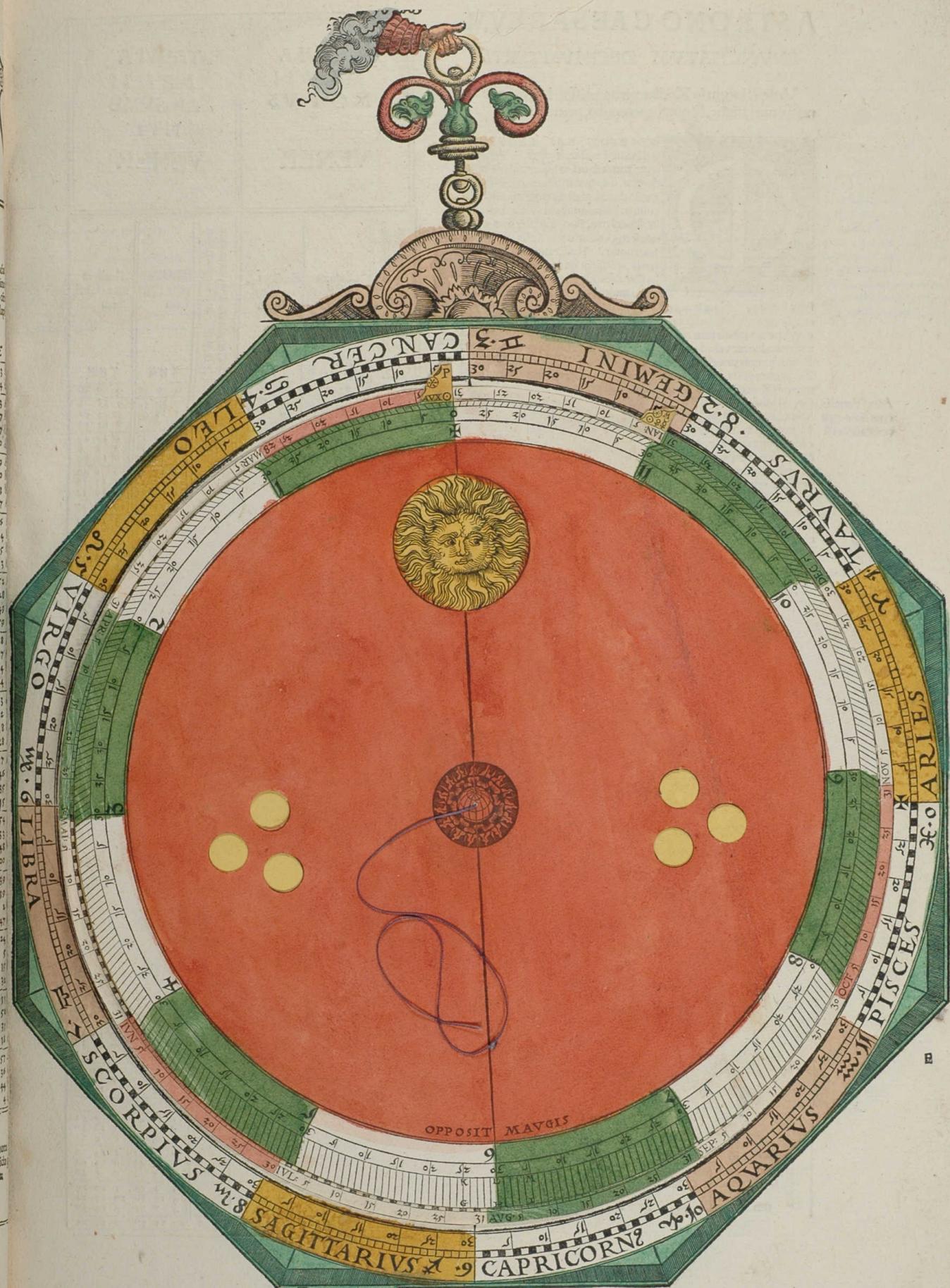
Alexandri magni obitus ante Christum memoratur. Tabulam
porum illum annis 311 diebus 93 fuisse ante Christi tempora docet.
Centenarii numeri huius maior est 400. Radix medi motus Solis
illi centenario conueniens Sig 9 gr 5 mi 21. Anni residui 88, quib
mi 38 scd 47 adiici debent, vnde 5 9 g 5 mi 59 subsuntur. Illa in
Zodiaco reperta, indice M notentur, filo quoq; per 29 diem Septē
tracto, M index rursus substitutatur. Nouissime aux Solis super 6 g
20 mi 3 dirigatur, & iuxta regulam predictam agenti, Solin 2 gr
8 mi 3 tempore obitus Alexandri fuisse reperiatur.

TABVLA MEDII MOTVS

SOLIS

TABVLA SECVN SOLIS

Centenarii annorum ante Annus	Radices post Chri stum.	Radices ante Chri stum.	Anni residui & completi	Addenda aut Subtra à radice cē tenarii clap		Anni residui & completi	Addenda aut Minu à radice cē tenarii clap
				M	Z		
Christi	9 8 17	9 8 17	1	14	2 M	51	21 53 M
100	9 9 1	9 7 33	2	28	41 M	b52	22 54 A
200	9 9 46	9 6 49	3	43	2 M	53	8 33 A
300	9 10 50	9 6 53	b 4	146	A	54	5 47 M
400	9 11 54	9 5 21		12	35 M	55	20 7 M
500	9 11 58	9 4 37		26	50 M	b56	24 40 A
600	9 12 42	9 3 53		3	32 A	57	10 19 A
700	9 13 26	9 3 9	7	41	16 M	58	4 00 M
800	9 14 10	9 2 25	b 8	3	32 A	59	18 23 A
900	9 14 54	9 1 41		10	49 M	b60	26 27 A
1000	9 15 38	9 0 57		25	10 M	61	12 6 A
1100	9 16 22	9 0 12	10	39	30 M	62	2 14 M
1200	9 17 6	9 28 28	11	5	17 A	63	16 35 A
1300	9 17 50	8 28 44	b12	34	24 M	b64	28 33 A
1400	9 18 34	8 28 0		19	52 M	65	13 52 A
1500	9 19 19	8 27 16	13	9	3 M	66	0 0 28 M
1600	9 20 2	8 26 32	14	23	24 M	67	14 49 M
1700	9 20 47	8 25 48	15	37	45 M	68	29 59 A
1800	9 21 31	8 25 4	b16	7	3 A	69	15 38 A
1900	9 22 15	8 24 20		17	7 17 M	70	1 17 A
2000	9 22 59	8 23 36	18	21	38 M	71	13 4 M
2100	9 23 43	8 22 52	19	35	59 M	72	32 23 A
2200	9 24 27	8 22 8	b20	8	49 A	73	7 2 A
2300	9 25 2	8 21 23		12	21 A	74	1 2 2 M
2400	9 25 55	8 20 39	21	5	32 M	75	11 18 M
2500	9 26 39	8 19 55	22	19	52 M	b72	33 28 A
2600	9 27 12	8 19 1		34	13 M	76	9 35 M
2700	9 28 8	8 18 27	23	10	35 A	77	20 54 A
2800	9 28 56	8 17 43	b24	3	43 M	78	6 33 A
2900	9 29 36	8 16 59		12	21 A	79	7 48 M
3000	10 0 20	8 16 15	26	18	6 M	b76	22 39 A
3100	10 1 4	8 15 31	27	32	27 M	80	8 19 A
3200	10 1 2	8 14 57	b28	12	21 A	81	20 54 A
3300	10 1 2	8 14 5		14	6 A	82	6 33 A
3400	10 3 16	8 13 19	29	2	0 M	83	7 48 M
3500	10 4 0	8 12 34	30	16	21 M	b80	35 15 A
3600	10 4 44	8 11 50		31	30 39 M	84	20 54 A
3700	10 5 28	8 11 6	31	14	6 A	85	22 39 A
3800	10 6 10	8 10 9	b32	14	6 A	86	8 19 A
3900	10 6 57	8 9 38		33	0 14 M	87	5 2 A
4000	10 7 41	8 8 54	34	14	35 M	b84	37 00 A
4100	10 8 25	8 8 10	35	28	50 M	88	2 14 M
4200	10 9 9	8 7 26	b36	15	52 A	89	11 31 A
4300	14 9 53	8 6 42		27	9 A	90	4 35 M
4400	10 10 37	8 5 58	37	1	32 A	91	40 32 A
4500	10 11 21	8 5 14	38	12	49 M	92	24 24 A
4600	10 12 5	8 4 30	39	27	10 M	93	9 15 M
4700	10 12 49	8 3 45	b40	17	38 A	94	11 31 A
4800	10 13 33	8 3 1		41	3 17 A	95	2 31 M
4900	10 14 17	8 2 17	42	11	5 M	b96	42 18 A
5000	10 15 1	8 1 33	43	25	24 M	96	27 57 A
5100	10 15 45	8 0 45	44	5	3 A	97	13 36 M
5200	10 16 30	8 0 5	b44	19	24 A	98	9 9 44 M
5300	10 17 14	7 29 21		45	9 17 M	99	44 4 A
5400	10 17 58	7 28 37	46	27	38 M	vitra centenarium	Minuta & Secunda graduum
5500	10 18 42	7 27 53	47	23	38 M		
5600	10 19 26	7 27 9	b48	27	9 A		
5700	10 20 20	7 26 25		49	6 50 A		
5800	10 20 54	7 25 41	50	7 32 M			
5900	10 21 38	7 24 57					
6000	10 22 22	7 24 12					
6100	10 23 6	7 23 28					
6200	10 23 50	7 22 44					
6300	10 24 34	7 22 0					
6400	10 25 19	7 21 16					
6500	10 26 3	7 20 32					
6600	10 26 47	7 19 48					
6700	10 27 1	7 19 4					
6800	10 28 15	7 18 20					
6900	10 28 59	7 17 36					
7000	10 29 43	7 16 51					

ASTRONO·CAESAREVM

ENVNCTIATVM DECIMVM TERTI-

Veneris locum in Zodiaco promptissimè absq; omni numerorum ratione, & quasi opere nullo, pernoscere.

Aux Veneris
cum Sole ppe
ruo eadem est

ꝝ TABVLA ꝝ
PRIMA

M	Z	M	Z	M	Z	M	Z									
1	14	2	M	25	3	43	M									
2	28	41	M	26	18	50	M									
3	45	21	M	27	3	27	M									
B	4	1	46	A	B18	12	21	A	B52	22	54	A	B70	33	28	A
1	12	35	M	21	2	2	M	53	8	33	A	177	19	7	A	
6	26	56	M	19	10	21	M	54	5	47	M	178	42	46	M	
7	41	16	M	11	30	39	M	55	20	7	M	179	9	35	M	
B	0	3	32	A	B13	14	0	A	B56	24	40	A	B80	35	15	A
9	10	49	M	31	0	14	M	57	10	19	M	181	20	54	A	
10	25	10	M	34	14	35	M	58	4	0	M	182	6	33	A	
11	39	30	M	35	28	50	M	59	18	21	M	183	7	48	M	
B12	5	17	A	B6	24	51	A	B60	26	27	A	B84	37	0	A	
13	9	3	M	37	32	3	A	61	12	6	A	B85	22	39	A	
14	23	24	M	38	11	40	M	62	2	14	M	186	8	19	A	
15	37	45	M	39	27	10	M	63	16	35	M	187	60	2	M	
B16	7	3	A	B40	17	38	A	B64	2	1	A	B88	18	47	A	
17	7	17	M	41	5	17	A	67	13	52	A	189	24	24	A	
18	21	38	M	42	11	5	M	66	0	28	M	190	10	5	A	
19	35	59	M	43	25	24	M	67	14	49	M	191	4	15	M	
B20	8	49	A	B44	19	24	A	B68	19	59	A	B92	40	32	A	
21	5	32	M	45	3	3	A	69	15	8	A	93	11	11	A	
22	19	52	M	46	9	17	M	70	1	17	A	94	11	50	A	
23	34	13	M	47	23	38	M	71	13	5	M	95	2	31	M	
B24	10	35	A	B48	21	9	A	B72	31	44	A	B60	42	18	A	
			A				A				A	97	27	57	A	
			A				A				A	98	13	36	A	
			A				A				A	99	9	44	M	

			Signa additionis & subtractionis à radic
		Minut	
	&	Secund	
		gradu	iii
Anni residui & elapsi vtra centenarii			
	Minut		
	&	Secund	
		gradu	iii
Annirestdui & cōpletivtra centenarii			
	Minut		
	&	Secund	
		gradu	iii
Signa additionis & subtractionis à radic			
	Minut		
	&	Secund	
		gradu	iii
Annirestdui & cōpletivtra centenarii			
	Minut		
	&	Secund	
		gradu	iii
Signa additionis & diminutionis à radic			
	Minut		
	&	Secund	
		gradu	iii
Anni residui & elapsi vtra cēcenarii			

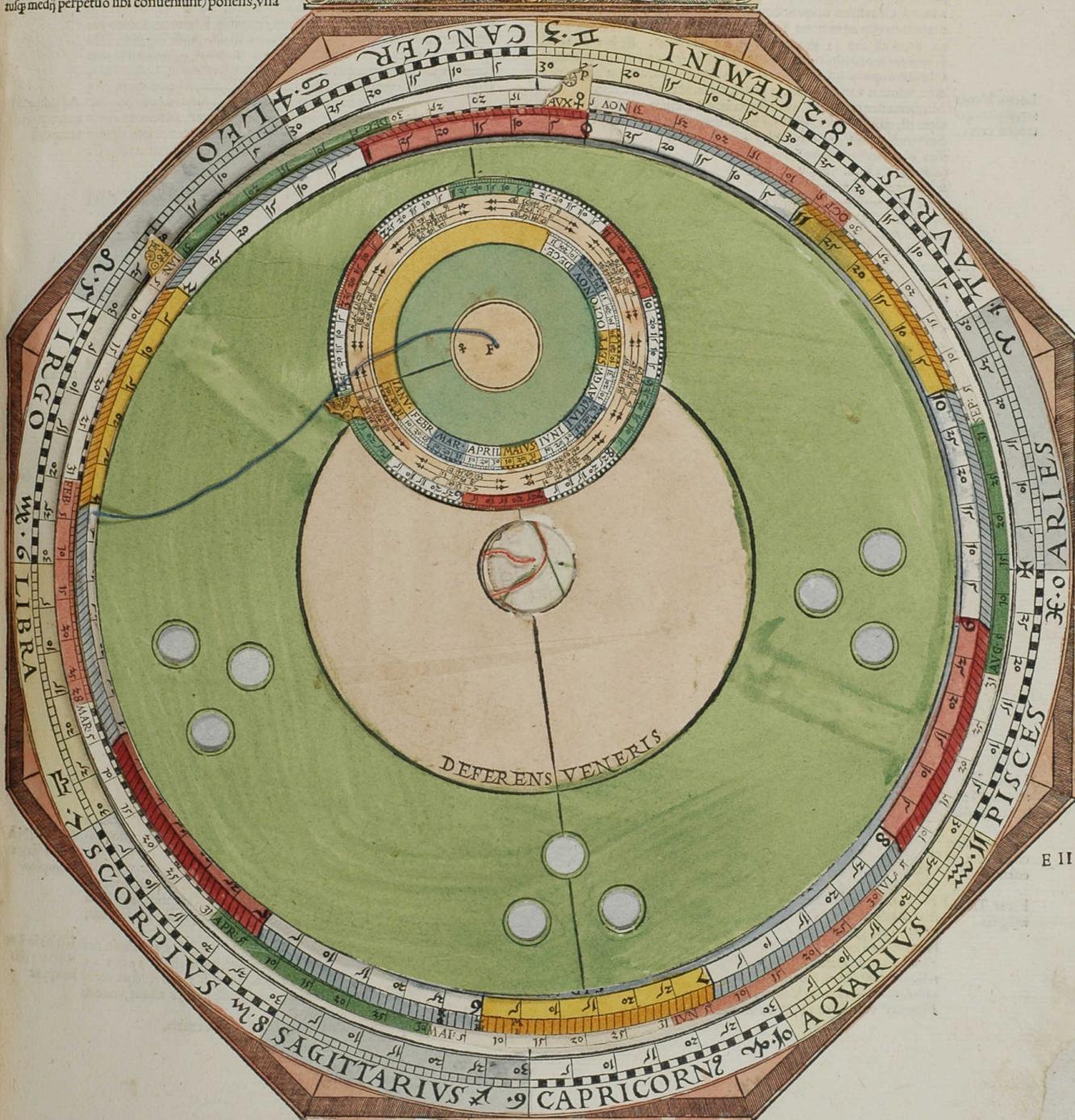
The title page features two columns of Latin text. The left column contains 'TABVLA MEDII MOTVS' above 'VENER'. The right column contains 'TABVLA MEDII ARGVME NTI' above 'VENER'. A decorative sunburst emblem is positioned between the two columns.

Centenarii annorum ante Ann ^o post Christi aduentum			Radices post Christi aduentum			Centenarii annorum ante post Christi aduentum			Radices post Christi aduentum			Centenarii annorum ante ante Christi stum			
	S.	G.	M.		S.	G.	M.		S.	G.	M.		S.	G.	M.
Christi	9	8	17	Christi	9	8	17	Christi	4	9	20	4	9	20	
100	9	9	1	100	10	27	34	9	21	6	1	10	27	34	
200	9	9	46	200	5	15	48	3	5	51	8	14	37		
300	9	10	30	300	0	4	3	0	19	54	0	19	54		
400	9	11	14	400	6	22	17	1	26	23	1	26	23		
500	9	11	58	500	1	10	31	7	8	9	7	8	9		
600	9	11	42	600	7	28	45	0	13	26	4	25	12		
700	9	13	26	700	2	17	0	6	1	40	10	6	57		
800	9	14	10	800	9	5	14	11	13	26	10	11	42		
900	9	14	54	900	1	23	28	2	1	32	6	17	32		
1000	9	15	38	1000	10	11	42	1	18	43	10	21	49		
1100	9	16	22	1100	4	29	57	3	18	43	11	18	43		
1200	9	17	7	1200	1	11	18	2	12	15	2	12	15		
1300	9	17	50	1300	6	6	25	0	24	49	7	24	0		
1400	9	18	34	1400	7	12	54	7	12	54	2	1	8		
1500	9	19	19	1500	2	1	8	6	17	32	6	17	32		
1600	9	20	3	1600	8	19	27	1	19	18	11	19	18		
1700	9	20	47	1700	3	7	36	5	11	21	10	21	49		
1800	9	21	31	1800	9	25	51	4	4	35	4	4	35		
1900	9	22	15	1900	8	24	20	0	25	51	0	25	51		
2000	9	23	0	2000	8	23	36	2	14	5	2	14	5		
2100	9	23	43	2100	8	22	52	1	2	19	9	16	21		
2200	9	24	27	2200	8	22	8	5	20	33	8	28	27		
2300	9	25	11	2300	0	8	47	8	9	7	0	8	47		
2400	9	25	55	2400	6	27	2	1	21	38	1	21	38		
2500	9	26	39	2500	1	15	16	7	15	34	0	15	34		
2600	9	27	23	2600	8	3	30	5	13	26	0	13	26		
2700	9	28	28	2700	2	21	44	5	26	55	11	8	41		
2800	9	28	52	2800	9	9	59	3	18	23	10	21	49		
2900	9	29	36	2900	3	28	13	10	16	27	10	21	49		
3000	10	0	20	3000	8	16	15	10	16	27	10	21	49		
3100	10	1	4	3100	8	15	31	5	4	41	3	13	58		
3200	10	1	48	3200	1	11	22	6	15	56	2	5	44		
3300	10	2	32	3300	6	11	10	2	7	30	0	7	30		
3400	10	3	16	3400	0	29	24	7	16	21	0	29	24		
3500	10	4	0	3500	7	17	38	1	1	1	2	5	33		
3600	10	4	44	3600	2	5	53	6	12	47	0	12	47		
3700	10	5	28	3700	8	24	7	11	24	33	3	12	21		
3800	10	6	13	3800	3	12	21	5	6	19	0	18	43		
3900	10	6	57	3900	10	0	35	10	18	43	0	18	43		
4000	10	7	41	4000	4	18	50	3	29	50	0	29	50		
4100	10	8	25	4100	11	7	4	9	11	23	0	11	23		
4200	10	9	9	4200	5	25	18	2	23	22	0	23	22		
4300	10	9	53	4300	0	13	32	8	5	7	0	13	32		
4400	10	10	37	4400	7	1	47	1	16	53	0	16	53		
4500	10	11	21	4500	1	20	1	4	11	36	4	15	42		
4600	10	12	5	4600	8	15	15	0	10	25	0	10	25		
4700	10	12	49	4700	2	26	29	5	12	20	0	12	20		
4800	10	13	33	4800	9	14	44	11	3	56	4	15	42		
4900	10	14	17	4900	4	5	58	4	15	42	0	15	42		
5000	10	15	1	5000	10	21	12	9	27	28	0	27	28		
5100	10	15	45	5100	5	9	26	8	17	41	0	18	50		
5200	10	16	30	5200	11	27	41	8	20	55	0	20	55		
5300	10	17	14	5300	6	15	55	1	2	49	0	2	49		
5400	10	17	58	5400	1	4	9	7	14	33	0	14	33		
5500	10	18	42	5500	2	23	22	0	23	22	0	23	22		
5600	10	19	26	5600	2	10	38	6	8	24	0	10	38		
5700	10	20	10	5700	8	28	52	11	19	49	0	19	49		
5800	10	20	54	5800	3	17	6	5	1	34	0	17	6		
5900	10	21	38	5900	10	5	20	11	13	19	0	13	19		
6000	10	22	22	6000	4	23	34	3	25	5	0	25	5		
6100	10	23	6	6100	11	11	49	9	6	57	0	6	57		
6200	10	23	50	6200	0	6	3	0	18	52	0	18	52		
6300	10	24	34	6300	0	18	17	8	0	22	0	18	22		
6400	10	25	19	6400	7	6	31	1	18	8	0	18	8		
6500	10	26	3	6500	1	24	48	6	20	55	0	20	55		
6600	10	26	47	6600	8	13	0	5	1	54	0	13	0		
6700	10	27	31	6700	3	1	44	5	17	29	0	17	29		
6800	10	28	15	6800	9	19	28	10	29	11	0	29	11		
6900	10	28	59	6900	4	7	43	4	10	57	0	10	57		
7000	10	29	43	7000	10	25	57	9	22	48	0	22	48		

Zodiaco disces. Si idem per centrum epicycli tendas, Centru verum in circulo GHI cernes. Ab interfectione autem in epicyclo interiori contingente, filii sic invariati, si numeres vobis ad indicem, Argumentum verum deprehendes. Denique Centro vero Sig. 1 gra. & adiacens latitudinem aggredi potest. Verum ut apertius ante dicta percipias, Exemplo rem proponam.

¶ CAROLI Imperatoris Rhomani ad aquatum natale 1499, Die Februario 23, Hor. 16 min. 20 esse cerebrime iteratu iam tenes. Radix centenarii 1400 Sig. 8 gra. 18 mi. 34 est. Annis 99 superfluis, scz M o Z 44 adiuncta inveniuntur, que radici mediae dempta, exquatum efficiunt, Signorum videlicet 9 gra. 18 mi. 34. Ei in Zodiaco reuixa, ostensor M applicabitur, filium 23 diei, Hor. 16 mi. 20 Februario ad motum in Zodiaco mediū motum Veneris Sig. 11 grad. 12 min. 28 ostendens, cum indice M rursum componatur. Ostensorum vero P super Augem supertius in motu ☽ habitam, quæ fuit gra. 1 mi. 11 (Solis enim ac Veneris aux, motus modi perpetuo sibi conuenient) ponens, yna-

coadunationem indicis M & circuli GHI, correspondenter gradum circuli KLM aduerteret, per eum enim exquantus filium trahet, sub eius epicyclum cum centro & cruce & sitet. Argumento deinde 1400 annis debito, quale est Sig. 1 gra. 24 mi. 40 quæsito, index Y superinducatur. Filo post hac annos, dies, horas, & minuta exprimenti, index M subiungatur, qui argumentum medium in epicyclo inferiori Sig. 1 gra. 0 mi. 50 offendit. Filii extensio pstellam epicycli verū Veneris locū, id est, 26 gra. 39 mi. ex aperit. Eiusdem per centrum epicycli ductus, Centrum verum, quod est Signorum 8 gra. 12 circuli GHI representat, cui si addetur Sig. 1 gra. & latitudini inquirende idoneum fiat. Præterea indicis Y in epicyclo insimo distantiam ab incisione filii & epicycli reputant, Argumentum verū Sig. 1 gra. 2 mi. 58 (idem latitudini seruiens) profiliat. Diferens postremo sublatius parumper, epicyclū in auge deferentis consistente, rursusq; ecliptica imminentē, à borea digrediente pariter (quamobrē & septentrionalis descendens vocatur) prodit. ¶ Regii natalis aequatio &c

ASTRONOMICVM

CAESAREVM

Exemplū Regis. FERDINANDI.

¶ Regnnatalis equatio 1502 anni, 9 dies Martij, Horæ 21, mi: 51 cum sit, statim ex secunda tabula medium Veneris motum anno 1500, centenario scz minori congruentē, Sig 9 gra, 19 mi, 19 capies, Ex prima tabula annos residuos 2 penes quos $\tilde{M} 28 \tilde{Z} 4$, inuenta radici medi motus surripies, vnde Sig 9 gra, 18 mi, 50 remanebunt, quibus si index M superagatur in Zodiaco, diebus, horis minutisq; ritè applicetur, medium Veneris motum, Sig 11 gra, 26 mi, 45 verissime commonstrarib; Index P insuper cum auge, quæ est gra, 1 mi, 12 (vt in Sole auditum est) componetur, epicyclum pariter cum Cruce sua ordinetur, quo ordinato radicem Argumentū ē tabula tertia, centenario 1500 competenter excipe. Radix aut, habet Sig, 7 gra, 12 mi, 14. Eadem indicem in epicyclo imponens, annos, dies, horas & minuta residua cum filo & indice, vt doctus es, preparato. Ecce nunc ostensorum qui medium Argumentū Veneris in epicyclo Sig, 11 gra, 26 mi: 3 dat. Filii autem per stellam epicycli eductum, verum locum Veneris in Zodiaco, hoc est, gradus 26 mi: 3 x ad tempus scz nativitatis regis indicat. Centrum verum & equatum quod est Signorum 8 gra: 28 in circulo G H I videtur à filo A per centrum epicycli directo, cui pro latitudine habenda Sig, 1 gra: 6 addicito, idem filium in epicyclo inferiori augem veram epicycli innuit, à quo loco vñq; ad indicem Y computans, Argumentum verum Veneris, quod est Sig 11 gra, 22 min, 40 offeretur. Et hec duo post Christum motus inuenire docent, Tertium sequens exemplum ante Christum operatur instruet. ¶ Vrbs Rhoma condī ep̄ anno 753 ante Salutem Orbi factam, 11 Kalendas Mayas, Si Lutio Tarutio Mathematico credimus, inter secundam & tertiam, 11 Kalendarum, idem est, quod 21 die Aprilis, Horæ autem numerati debent ab ortu Solis inchoantib; ita astrologica ratione horas accipiendo, 21 Aprilis dies imperfectus adhuc supponetur. Horas autē à meridiis diei repudiati hora 19 mi, 30 statuerunt. Quamq; vero non desint (inter quos & Plutarchus est) qui Rhomam non 11, sed 12 Kalendas Mayas tam extrui autūm, id quod 20 die Aprilis designat. Ea tamē res nihil plus Tarutis quo minus in motibus deuiaſſe non tollerabiliter insinuari queat, saluar, vt in presentibus liquidissime cuius lecturo constatur est. Esto enim (quod tamen fieri prorsus nequit) vñ veniat 30 vel 40 differtio hoc loco, nunq; tamen huiusmodi motuum absorditas, qualis Tarutio accidit, in hoc nostro instrumento cuiquam timenda erit. Motus igitur originem Romanæ vrbis referentes hic visurus, primo, vt sepe moniti est, 753 annos proponat, quos à proximo maiori centenario, videbilet 800 auferat, ablatis vero 64 superesse completos videbit. Radix medii motus Veneris, quæ Sig, 9 gra, 2 mi, 25 ē tabula secunda, cui inscriptio ante Christum querenda sunt, apud annos deinde residuos $\tilde{M} 9 \tilde{Z} 17$ cum M litera in prima tabula inuenta, radici demanda, vnde Sig, 9 gra, 2 mi, 15 superabunt. Hunc numerum mox cum indice M in Zodiaco notabis. In limbo huius rotæ inferioris dicitur 20 Aprilis, 19 ho, 30 mi: (quoniam horæ & minuta à meridiis vicefime dici numerantur, inter 2 & 3 horam vicelime prime diei, post Solis ortum incidentur) require, per que filo trago & indice M sublocato, rotula rite ordinata erit, cui index M in Zodiaco Sig, 9 gra, 2 mi, 29, medium motum Veneris scz exhibebit. E tercia deinde tabula radix Argumenti summetur ē regione 800 annis, que Sig, 11 gra, 13 mi: 20 facit. Augi post hac per 4 Enunciatum quiescit, gra, 0 mi, 17 illi ostensorum P admone. Epicyclum pariter vna cum centro suo & cruce sub filii A loca, Y indicate radici affixi, annis elapsis, diebus, horis, minutisq; pro more dispositis. Exin filum A in epicyclo Argumentum verum Sig, 10 gra, 27 mi, 50. Centrum simili equatum in circulo G H I Sig, 10 gra, 22 mi, 50, cui si addetur Sig, 1 gra, 6, prouenient Sig, 11 gra, 28 mi, 50, ostendet. Fili eductio per stellam epicycli, locum Veneris, quem hoc tempore possefederit, in Zodiaco, 9 scz gra, 25 mi, 50 indicat. Quid igitur Luciū Tarutū fascinavit, vt Venerē auderet tempore vrbis fūdate in Scorpionem locate, Mercurium, Saturnum & Martem? Cum hoc tantummodo in Saturno verum esse deprehendatur, qui gradus 2 mi, 20 m tenuisse tunc cognoscitur. In Marte vero minime locum haberet, qui gra, 1 mi, 15 (2 occupauit. Neq; vero certius quicquam & Mercurio statuit, quem in Scorpionem posuit, cum hoc ex diametro pugner. Non enim in sed & tuisse, & hoc 3 gra, 15 mi, cernitur. Semel autē ex theoriciis constar lineam Mediū motus Solis, Veneris & Mercuriū eandem perpetuā esse. Eorum itaq; trium motus cum sit idem, facile est coniectari, corundem epicyclū centra, non procul à linea, quæ à Sole centrum mundi verius educitur, distare. Quod dum sit, Venerem ultra 48 gra, siue precedat, siue sequatur, à Sole nunquam elongari necesse est. Mercurium vero, quoniam epicyclo tam modico volutur, 27 gradibus à Sole vtrobiqui positum, non amplius abesse. Qua ratione fretus igitur Tarutus Solem in Tauro, Venerem & Mercurium in Scorpione, auffus est collocare! Erid cum Scorpious, diametraliter Tauro opponatur, quod disserunt totius medii circuli, id est, 180 graduum est. Qui error, quantus sit apud Solinum, quilibet prudens iudex estimet volo. In mentem quoq; hoc loco venit lullii Firmici, qui de quadra Veneris & Mercurii libro 6 c, 14 scriptum reliquit, cum eadem tamen nullo vñquam feciliu cuquam vñsa sit, nec videri possit, cum enim Venus ultra 48 gradus a Sole non recedat, Mercuriū vero ultra 27, Ponantur vero utringa a Sole vñq; planetę, ita, vt alter

Locus Veneris
in tempore ex-
tructæ vrbis.

**Linea Mediū
motus** \textcircled{O} & \textcircled{Y}
perpetuā eadē.

Maxima Ven-
eris & \textcircled{Y} a \textcircled{O}
distantia

Error Taruti-
ni insignis

ita, vt alter dextram, alter leuam occupet, adhuc tamen 77 gradibus tantum diffidere cernes. Quartus aut̄ alpeſtus 90 gradus desiderat, quos dum Venus & Mercurius aſſequi diffando non possunt, ſequiſtū nullo quadram tempore Veneris & Mercurii, contra Firmici opinionem euenire poſſe. At inquis, radiali alpeſtū fieri potest, vt Veneris Mercuriū quartus contingere valeat. Sed illud nisi 83 gradibus fieri, ſicut reuera fit, concedas, nescio quem quartum dicas. At 83 gradus ſic quadranguli creant, vt 90 Sextilem. Adhuc Tarutio Sol in Tauto ponitur, quod nihil ſerius nobis improbat. At dicet aliquis in cauſa eſte, quod non ad 12 Kalendarum (ſicut Plutarchus & alii volunt) ſed ad 11 Kalendas, vrbem fundatam eſſe conſtituerit, verum enīmo tantum abſeffit, vt hoc vñis diei diſcriben Tarutium abſolutat, (quod vñis tantum gradus differentiam arguit) vt etiam, ſi propter 30 vel 40 annorum diuerſitatem die certa excedit, nunquam tamē ſolem in Taurum, & multo ineptius, Venerem & Mercurium in Scorpionem tranferens, culpabilis eſſe non debeat. Proleme in 3 Magne ſug constructionis dictione traditæ eā, ē quibus eiudicifimē colligunt ſuſ tempore, videlicet 132 post natum Seruatore, 22 Martii equinoctium vernalē eueniſſe, vnde ſi retro eatur, vñq; ad ortum Christi, diei in noctisq; equalitas, 24 & 25 Martii ſuſſe reperitur. Ad hoc longius putanti, tempusq; Rhomane vrbis conſiderant, diem 29 aut 30 Martii noctem adequaſſe liquebit. Ello igitur 40 annis a vera vrbis fundatione deuiciet, equinoctiū tamen temp⁹ in illo annorum ſpacio idem perſiftere fatebimur. Solemo vero, cum conſteret indies non ultra gradum 1 in Zodiaco promoueri, pālam eft à 29 die Martii (in quo equinoctium fuit tempore conditae Rhomae) vñq; ad 21 diem Aprilis non amplius iter, ad ſuſum quo^o extre^o vrbis dammodo, 22 gradibus Arietis emenſum eſſe. Adeo ſe ipſo clarius ostendit Sol in Ariete & non in Tauro, dum Rhoma extreueretur, ſe fuſſe.

ENVNCTIATVM DECIMVM QVARTVM

Veneris digreſionem, id eſt, latitudinem ab ecliptica, per prelēns instrumentum indagare.

F LATITUDINE VENERIS
tamen plura dici poſſent, deberentq; quia tamen papiri, vt patet ob oculos, breuitas ferre nequit, breuitate eſſe cogimur. Planetæ huius latitudinem cauſantur tria. Primi, deferentiſ ratio efficit, quandoconq; enim epicyclus hu- ius in capite vel cauda draconis eft, dū illius deferentiſ in ſuperficie ecliptice fer- tur, quamprimum vero epicyclus extra interſectiones conſiftit, tum & deferentis

Cauſa latitudi-
nis 2 primæ

vna cum epicyclo Aquiloni inclinat, quam ob rem & deferentiſ nomine Septentrionalis iugiter manet & dicitur. Alterum aux epicycli facit, eius diameter ſubinde a ſuperficie deferentiſ. Tertia latitudinem cauſa eft, diameter refleſio per longitudines medias transiens. Cœ- terum nil opus fuerit prolixiori informatione, qua Veneris cursum inuenire docearis, cum idem in omnibus planetis labor ſeu modus agendi fit. Per exempla ligatur rem omnem, vt Soleo, tractatus com- pendio ſum.

Secunda cauſa

¶ Exemplum Imperatorium poſſedit Centrum verum Sig 8 gr 13 cui addebetur Signū 1 gra 6. Signa vero 9 gra 19 ex additione prodierunt. Argumentum verum Signū 1 $\tilde{G} 2 \tilde{M} 58$ habuit, quod nunc obſeruabitur in linea B C dupliци ziphra ſcriptum. Nigra quidem a Signo 0 vñq; 6, Candida vero a 6 vñq; 12, Ziphra- rum vñq; consimiles in limbo ſignorum numeros obtinent. Quoni- am vero 1 $\tilde{S} 2 \tilde{E} \tilde{C}$ & $\tilde{C} \tilde{E}$ Argumentū eft, in atro ſignorū ūntero à Cver- fufus B ascendend o ſumī debet, cui filium cu vñione adiungetur, iccirco etiam Signa Centri, que ſunt Sig 9 $\tilde{G} 19$ in eodem numerorum colore querenda ſunt, qui in limbo exteriori ſcribuntur. Illis ſi filum ſupponitur, margarita $\tilde{G} 0 \tilde{M} 20$ attingit, Meridionalem, que etiam propterea, quod ecliptice appropinquat, Ascendens vocatur. Intelligitur autē hoc ex promotione fili in centro per 1 aut 2 \tilde{G} , vñbilio apparet vñrum accedat ecliptice, an candem deſerat.

Exempla CA-
ROLI Im-
patoris.

¶ Ferdinandus Rex in Centro vero motus Veneris Sig 8 gra 28 comprehendit, cui additum Sig 1 $\tilde{G} 6$, Centrum equatum nouiffi- me, ſez 5 $\tilde{J} 10 \tilde{G} 4$ conſtituant. Argumentum fuit 5 $\tilde{J} 11 \tilde{G} 22$ NDI Regis exemplum. Id quod in linea B C, numeroq; ſignorum albo videndum eft, huic applicabili vñionem. Filium Signis & gradib; \tilde{C} Centri in circu- ferentia interiori reperiſt, induces, quo facto margarita 42 \tilde{M} . id eft Me: Aſc latitudinem, dum ſedulo magis eclipticam adoperat, ostendet.

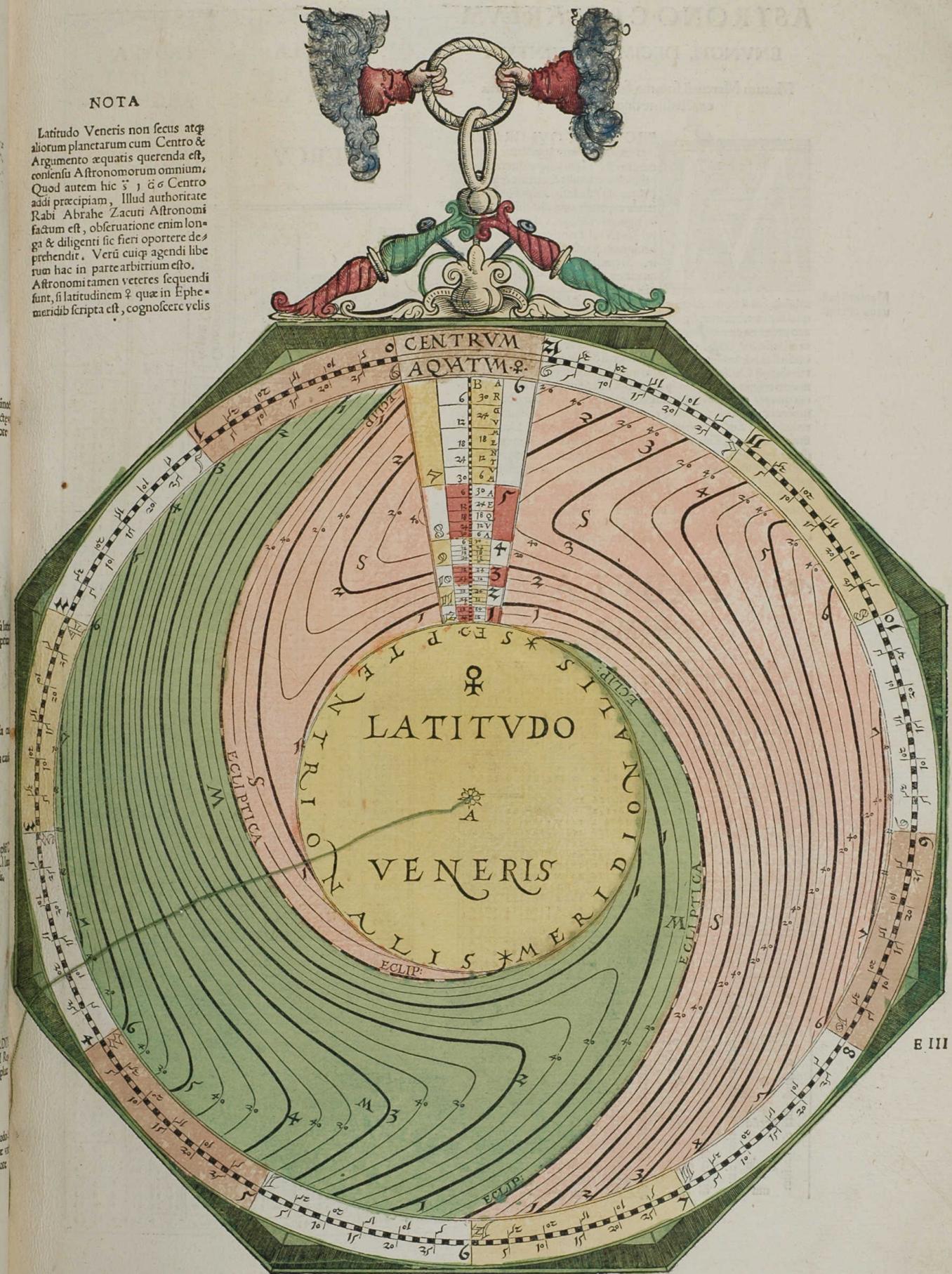
FERDINA-
DI Regis
exemplum

¶ Rhoma condita Centrum $\tilde{S} 10$ gra 22 $\tilde{M} 50$ habuit, cui Latitude^o a additum $\tilde{S} 3 \tilde{G} 6$, verum Centrum dant, quod eft $\tilde{S} 11$ gra 28 tructæ vrbis $\tilde{M} 50$. Argumentum erat $\tilde{S} 10$ gra, 27 mi, 50, ē quibus colli- gitur Venerem eo tempore ecliptice inclinasse per 38 minut, vnde & Meridionalis Ascendens dicta eft.

Sequitur instrumentum latitudinis Veneris.

NOTA

Latitudine Veneris non secus atque
aliorum planetarum cum Centro &
Argumento aequali quisquerenda est,
confusa Astronomorum omnium.
Quod autem hic sit, & in Centro
addi praecepimus, Illud autoritate
Rabi Abrahe Zacuri Astronomi
factum est, observatione enim longa
& diligenter sic fieri oportere de-
prehendit. Verum cuip agendi libe-
runt hac in parte arbitrio emulo.
Astronomi tamen veteres sequendi
sit, si latitudinem & quæ in Ephe-
meridib scripta est, cognoscere velis

ASTRONO·CAESAREVM

ENVNCTI. DECIMVM QVINTVM

Motum Mercurii summa facilitate, numerosq; circa exactissimè disquirere.

Mercurii iufl-
uxus alterat

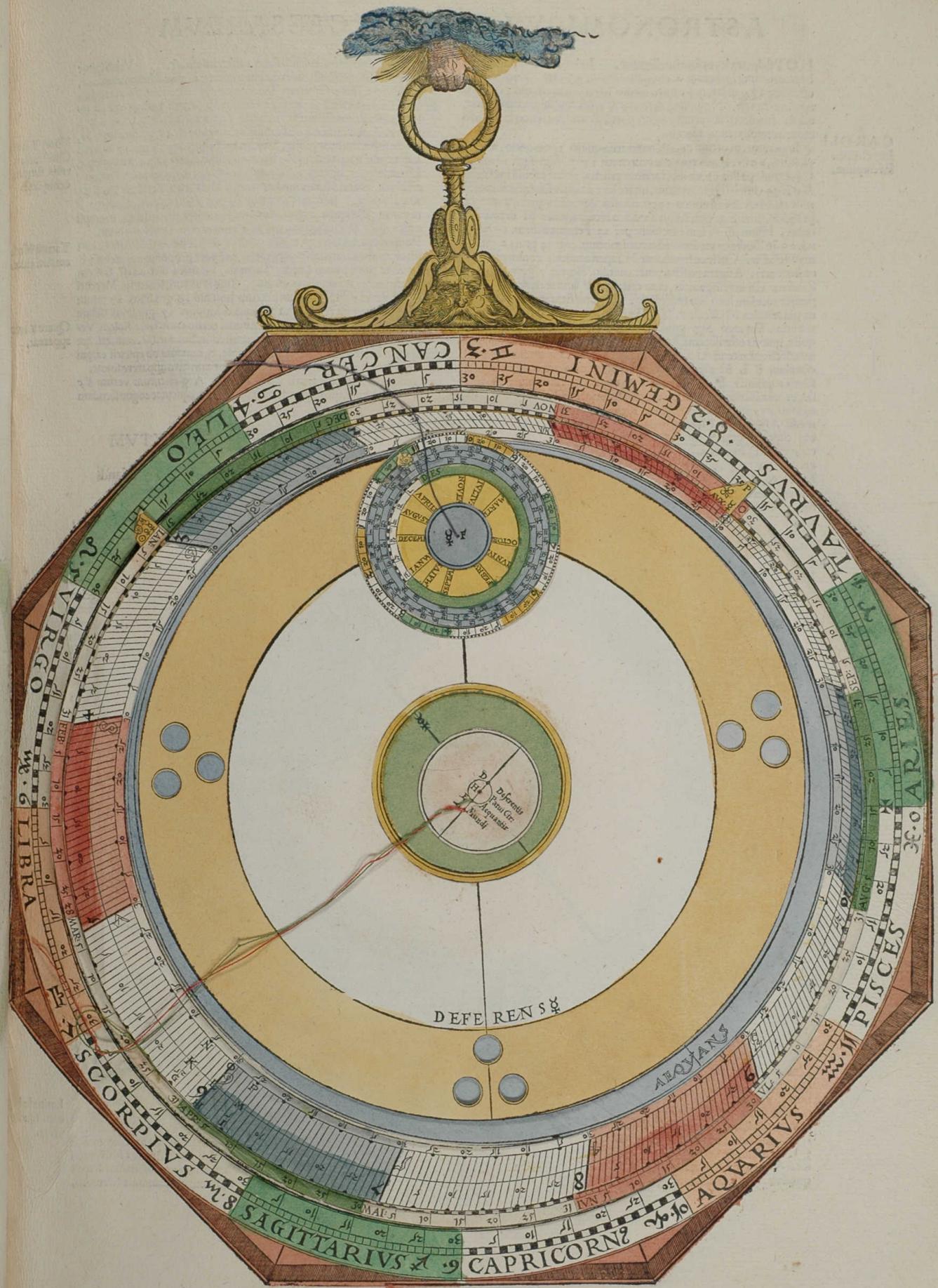
¶ TABVLA
PRIMA

TABVLA
M E D I I
M O T V S

MERCV

TABVLA
M E D I I
ARGVME
NTI

Centenarii annorum ant Ann ^o & post Chrifti aduentum	Radices post Chri- stum.			Radices ante Chri- stum.			Centenarii annorum ante & post Chrifti aduentum			Radices post Chri- stum.			Radices ante Chri- stum			
	S.	G.	M.	S.	G.	M.	Ann ^o	Chri- stif.	S.	G.	M.	Ann ^o	Chri- stif.	S.	G.	M.
Christi	9	8	17	9	8	17			1	15	12			1	15	12
100	9	9	1	9	7	33	100		3	27	31	11	2	54		
200	9	9	46	9	6	49	200		6	9	49	8	20	36		
300	9	10	30	9	6	5	300		8	22	7	6	8	17		
400	9	11	14	9	5	21	400		1	16	43	3	25	59		
500	9	11	58	9	4	37	500		3	29	29	1	13	41		
600	9	12	42	9	3	53	600		4	18	15	1	12	10		
700	9	13	26	9	2	9	700		6	11	20	8	19	5		
800	9	14	10	9	2	25	800		8	23	38	6	6	46		
900	9	14	54	9	1	41	900		11	5	56	3	24	28		
1000	9	15	38	9	0	57	1000		1	18	15	1	12	10		
1100	9	16	22	9	0	12	1100		4	0	33	10	29	52		
1200	9	17	6	8	2	38	1200		6	12	51	8	17	33		
1300	9	17	50	8	2	44	1300		8	25	59	5	15			
1400	9	18	34	8	18	0	1400		11	7	28	3	11	57		
1500	9	19	19	8	17	16	1500		7	19	48	1	10	39		
1600	9	20	3	8	16	22	1600		4	2	4	10	28	20		
1700	9	20	47	8	2	48	1700		6	14	22	8	16	2		
1800	9	21	31	8	2	4	1800		8	26	41	3	3	44		
1900	9	22	15	8	14	20	1900		11	8	59	3	21	26		
2000	9	23	0	8	2	36	2000		1	21	17	1	9	7		
2100	9	23	43	8	2	52	2100		4	3	35	10	26	49		
2200	9	24	27	8	2	8	2200		6	15	54	8	14	31		
2300	9	25	11	8	21	23	2300		8	28	12	6	2	23		
2400	9	25	55	8	20	39	2400		11	10	30	3	19	55		
2500	9	26	39	8	19	55	2500		1	22	48	1	7	56		
2600	9	27	23	8	19	11	2600		4	5	6	10	25	18		
2700	9	28	8	8	18	27	2700		6	17	25	8	13	0		
2800	9	28	52	8	17	43	2800		8	29	43	3	18	23		
2900	9	29	36	8	16	59	2900		11	12	1	1	6	5		
3000	10	0	20	8	16	15	3000		1	24	19	1	5	5		
3100	10	1	4	8	15	31	3100		4	6	38	10	23	47		
3200	10	1	43	8	14	47	3200		6	18	56	8	11	29		
3300	10	2	32	8	14	3	3300		9	1	14	5	29	10		
3400	10	3	16	8	13	19	3400		11	13	32	3	16	52		
3500	10	4	0	8	12	34	3500		1	25	51	1	4	34		
3600	10	4	44	8	11	50	3600		4	8	9	10	21	16		
3700	10	5	28	8	11	6	3700		6	20	27	8	9	57		
3800	10	6	13	8	10	22	3800		11	15	3	5	27	39		
3900	10	6	57	8	9	38	3900		1	15	3	3	15	21		
4000	10	7	41	8	8	54	4000		1	27	2	1	3	3		
4100	10	8	25	8	8	10	4100		4	9	40	10	20	45		
4200	10	9	9	8	7	26	4200		6	21	58	8	8	26		
4300	10	9	53	8	6	42	4300		9	4	17	5	26	8		
4400	10	10	17	8	5	58	4400		11	11	35	3	13	50		
4500	10	11	21	8	5	14	4500		1	28	53	1	3	52		
4600	10	12	5	8	4	30	4600		4	11	31	10	19	13		
4700	10	12	49	8	3	45	4700		6	23	29	8	6	55		
4800	10	13	33	8	3	1	4800		9	5	45	5	24	37		
4900	10	14	17	8	2	17	4900		11	18	6	3	12	19		
5000	10	15	1	8	1	33	5000		2	0	24	1	0	0		
5100	10	15	45	8	0	49	5100		4	12	28	10	17	42		
5200	10	16	30	8	0	5	5200		6	15	31	8	5	24		
5300	10	17	14	7	29	21	5300		9	7	19	5	25	6		
5400	10	17	58	7	28	37	5400		11	19	37	3	10	47		
5500	10	18	42	7	27	53	5500		2	1	55	0	28	29		
5600	10	19	26	7	27	9	5600		4	14	14	10	16	11		
5700	10	20	10	7	26	25	5700		6	26	32	8	5	53		
5800	10	20	54	7	25	41	5800		9	8	50	5	21	35		
5900	10	20	38	7	24	57	5900		11	21	8	3	16	16		
6000	10	22	22	7	24	12	6000		2	3	26	0	26	53		
6100	10	23	6	7	23	28	6100		4	15	45	10	14	40		
6200	10	23	50	7	22	44	6200		6	28	33	8	8	21		
6300	10	24	34	7	22	0	6300		9	10	21	5	20	3		
6400	10	25	19	7	21	16	6400		11	22	40	3	7	45		
6500	10	26	3	7	20	32	6500		2	4	58	10	25	27		
6600	10	26	47	7	19	48	6600		4	17	16	10	13	9		
6700	10	27	31	7	19	4	6700		6	29	34	8	0	50		
6800	10	28	15	7	18	20	6800		9	11	52	5	8	32		
6900	10	28	59	7	17	36	6900		11	24	11	3	6	14		
7000	10	29	43	7	16	51	7000		2	6	29	0	23	56		

ASTRONOMICVM

CAESAREVM

CAROLI
Imperatoris
Exemplum.

NO P à dextra leuorum intelligatur. Index autem P super augem Mercurii supra inventam & enunciata ponendus est. Tertius orbis ostensor Q gaudet, qui centro medio Mercurii in circulo N O P applicandus est. Non solum defers & epicilus, sicut in aliis patet, adeit. Intellexit itaq; instrumenti partibus, ciudem ysum solito pro more exemplis tribus aperiam.

¶ Imperatorem orrum auditi tempore a quo 1500 anno, 23 dic, 16 hora, 20 mi. Radicem vero centenarii 1400, Sig. 9 gr. 18 mi. 34. Cum annis postea 99 ex subtractione relictis, primâ tabulâ ingressus M 0 2 44 cum M litera reperies, quare hac à radice subtrahens medium motum Mercurii ad annos 1499 elapsos Sign. fez 9 18 mi. 34. perfipci, que Sig. gra. & c in Zodiaco accepta, index M exprimere debet. Filum em A iam extensem per 23 Februarii diem, 16 horas, mi. 20, in Zodiaco medium Mercurii motum, Sig. 11 gr. 12 mi. 27 manifestabit. Cui loco si indicem M superlocutus, rotam perfectè ordinaueris. Augem post hac, ante notam, Sig. fez 7 gr. 0 mi. 25 in Zodiaco vbi invenitur, cum ostensor P firmabis, & secundam pariter rotulam loco suo reddideris. Tertiū firmaturus, vide qua ex parte index M circulum G H I contingat, qd sit in Sig. 4 gr. 12 minu. 2. Tertio Sig. grad. & mi. in circumferentia N O P require, quibus ostensorum Q addens, voti compus factus es. Postea ab intersectione circuli G H I & indicis M, imaginare lineâ vsq; ad circulum K L M productam, ibidem & punctum statue, per quod filum & quantum E epicili centro & cruce + subornatis ducito, sic, utrux Zodiacum versus vergat. Inferiore epicilio vsq; ad finem operationis inuariato persistente. Deinceps in tertia tabula radicum mediis Argumenti Mercurii iuxta 1400 centenariu[m] fez elapsum, vbi Sig. 11 gr. 7 mi. 27 habentur, inspice, in inferiori epi- cilio quæsita hæc, cum indice Y superioris signa. In limbo eiusdem epicili 99 annos querito, per quatuor filum F trah, indice Y substituo. Filum insuper ad lineam Ianuario debitam exende (Januarium enim integer & completus est) rursumq; ostensorum Y subiunge. Postremo filum quoque per 23 diem, 16 horas, 20 mi, quod fieri potest, duc, indicemq; Y suppone. Quod vbi actum est, totius instrumenti labor consumatus fuerit. Atqui nunc videri potest stelle locus epicilo insite qd pinnaculo terra sit, quantitatem ab ea differt, & huiusmodi accidentia pleraq;. Locum autem verum illius nosciturus, filum A per stellam educens in Zodiaco aspices, qui est 20 gr. X Rotis etiam immotis Centrum æquatum. Argumentum verum, quæ ambo filum A per centrum epicili tractum reddit, agnoscet. Centrum æquatum est Sig. 4 gr. 9 in circulo G H I. A filo vero augem inferioris epicili exprimete, si numeretur ad radicem vsq; Y, signa ordine sequendo Sig. 5 gr. 15 mi. 34, quæ sunt Argumentum verum, p. bunt. ¶ Quod si adhuc dubites, ecce alteram operandi viam.

Exemplum
FERDI-
NANDI.

Tempus aequatum Regis FERDINANDI sapientum est, 1502 anni, dies 9 Martii, hora 21 mi. 5 postmeridiana clapsa omnia. Anno currente 1503 Martii 10 hora 8 mi. 47 antemeridiana. Ceterarius proximus est 1500 qui cum radicem medium motus Mercurii è tabella secunda exerce, que Sig. 9 gr. 19 mi. 18 facit. Vtterius adhuc duo anni restant elapsi, quibus cu[m] primam numerorum columnam ingressus M 2 8 2 4 1 inuenies, ratione M litera subtrahenda. Demptis his radiis, superant Sig. 9 gr. 19 mi. 47, que in Zodiaco re- quisita cu[m] ostensor M signabuntur. Filum deinde A per 9 diem Martii 21 horam 51 mi. duduca, quod in Zodiaco Sig. 11 gr. 27 mi. 42, medium fez Mercurii motu existentia referet, quibus si index M adiungit, rotam fixa pseueret. Per 4 enunciatum augem Mercurii scies, que in gradu 0 mi. 26 m. habita, in Zodia co nunciteretur, cum indicem P exprimatur. Posthac ostensoris M circuliq; G H I sectione inuestigata, que sit in 4 Sig. 27 gr. 15 mi. ab aug. fez seu indice P numerando, vocatur Centrum mediū. Signa haec, gradus & mi: in circulo N O P accipio, indicemq; Q addo, quo perfecte tres rotulas ad votum constitueris. Diferentia autem cu[m] epicilio firmaturus sic ages. Lineam imaginam ab incisione indicis M & circuli G H I inter medios gradus duces in circulum vsq; K L M, vbi & punctum statues, per quem filo A extenso, epicilus cu[m] centro & cruce supponetur. Radicem postea mediū Argumenti ex tertia tabula summittu[m] ad annum 1500, que Radix est S 1 g 13 mi 45. Signa illa, gradus & minutæ & c in inferiore epicilio numerans, cum ostensorum Y affige. Filum F per annos 2 in circumferentia superiore epicili trah, indice Y deno subacto, Linea deinde Februarii (quoniam Februarius plenus & exactus qd est) filum impone, ostensorum Y sub idem relato. Demum 9 diem, 21 horas, 51 minuta cu[m] filo abscede, indice Y rursus sublocato. Univerisic rotulis ordinatis, verum locum Mercurii filum A in Zodiaco dabit per stellam epicili directum, gra 29 fez X. Per centrum vero epicili filii extensum, Centrum versus in circulo G H I, quod est S 4 gr. 25 minu. 10 decernit, sicut & in infinito epicilio augem idem ostendit. A qua aug. si vsque ad ostensorum Y numerus Si, o gr. 12 mi. 45, quod est Argu, verum, intelliges. ¶ Nunc quæ sit ante Christi

tempora motus inueniendi forma afferendum est.

Vrbis igitur Rhomæ fundatio est in exemplum adducta, ante salutem exortam, annis 753 facta. Ceterari? inde maior capiēd, qui est 800, cui dem pti 753, remittent 46 annos cu[m] diebus 20 Martii, horis 19 mi. 30 res fiduis, Radix mediū moti centenario 800 respōdens Sig. haber 9 gr. 2 mi. 25. Apud annos 46 in tabula primavides M 9 2 17 cum nota M, quare subtrahuntur radici. Veraq; radis Sig. 9 gr. 2 mi. 15 superat. Queratur hæc igitur in Zodiaco, quæsita cum ostensor M signetur. Diem insuper, horam, minutæ, quo scis modo, cum filo & indice rectificabis, quando index medium moti Mercurii in Zodiaco 5 0 2 1 M 29 refert. Item aux quæ fuit 29 gra. 31 mi. ne cum ostensor P notetur. Reliquos orbes secundum præcepta prædictorum exempli ordinabis. Radix argumenti 800 annis vicina 5 0 6 6 46 est.

Motus 2 annis Christum per vrbis fundat exemplum.

Posthac epicili, annos residuos, dies quoq; & horas debito more consti- tute, quibus rite omnibus peractis, tempore proposito appetib[us] 3 0 2 1 15 mi. 8 (qua tamen Lutus Tarutius, vt ante dictum est, falso in Scorpiionem transfluit) posseidit. Imo Taurutii sententia Mercurius a Sole 180 gradibus absuit, cum non nisi 10 gradibus 27 minutis euariuerit, ino reuera a O nonquam longius 27 gradibus diffare possit. Mediocriter Astronomiæ peritos non latet, Sole, Ves- terem & Mercurium perenniter coniunctionibus mediis connecti, q[ue] apparat, fit ut Mercurius nunq; remotori a Sole, & maximè ob epicili exigui tam, esse queat, que causa etiam est, cur tam raro apparet soleat. Centrum verum Mercurii 5 0 6 2 3 mi. 15. Argumentum verum 5 0 6 2 3 mi. 15 sunt, quæ duo ad latitudinem consequenter cognoscenda obleruari oportet.

ENVNTI. DECIMVM SEXTVM

Latitudinem Mercurii confessim & citra calculandi onus indagare.

ERCVRIVS ET IPSE TRI-

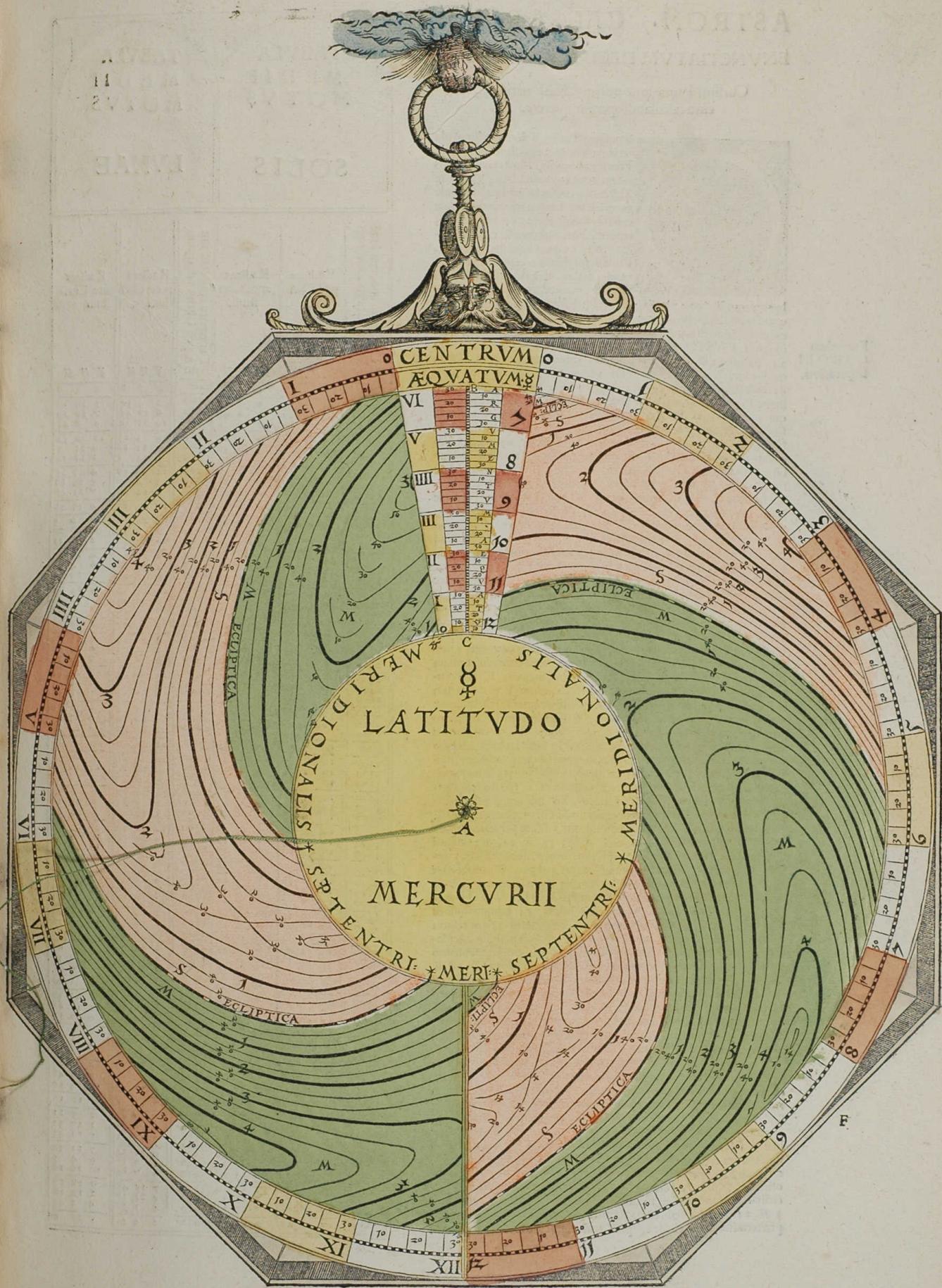
plicem suæ latitudinis causam præfert, quas si præfent patreter pluribus re- censerem, verū quia impedit, vt patet angustiis papiri prudens dimittit. De- ferentia epicili hoc cum superficie eclipses comune haber. Quod quando epicilus in nodo cauda vel capitio con- sultit, tum deferentia superficies, eadem cum eclipsice superficie est. Epicilus aut ab intersectione digrediente, deferentia metidas illico meridi versu declinat viga ad ventrem draconis, quo in loco declinatio maxima 45 mi. est. Abhinc enim rursus eclipsipicam accedit, ad alium vsq; ventrem proce- dendo. Quam primum enim epicilus nodum attigerit, superficies de- ferentis vna cum eclipsices superficie sit, quando aut epicilus cu[m] de- rente rursus a nodo discedit, tum incipit iterum ab eclipsice in meridi versu moueri. Ita Mercurii epicilus iugiter (quando videlicet extra nodos est) in latitudine meridionali, sicut Ven- nus in septentrionali pseuerat. Quomodo autem planetæ secundum latitudine moueatur in suo epicilico, alias fuisse declarabitur, cu[m] haec res paucis absolui in præfentia neq[ue]. Instrumentum hoc latitudinis Mercurii duodecim Signa Ce- tria continet, semel ad sinistrâ, vbi signorum numeri sunt ei- usmodi 1 II III IIII V & c, ad quæ numerū attingit Sig. Argumēti ab o vsq; ad VI Signa cōpleta, iisdem cifris alphabeticis scripta. Id quod è nativitate CAROLI Cesa- ris clarissim deprehendens. Vbi Argumentum verum Sig. 6 gra. 15 mi. 34, & in linea B C inuenitur, quo poſtq; vno perdutus est. Centrum verum in sinistro limbo queretur, quod simi- liter per numeros I II III & c exprimitur. Quibus habitis latitudi- nem Mercurii die Cesari natali gr. 3 sept̄, ascendentē esse cognos- ces. Eodem modo cum Argumentum FERDINANDI Regini minus 6 Signis fez 5 0 6 2 3 mi. 45 sit. In sinistro lateri queritur Ce- trū, quod est Signorum 4 grad. 25 minutorum 10, unde latitudinem gradu. 1 minutorum 5 meridionaliē felicit ascendentem colligis. Similia planè in terris quoque exemplo (quod de RHOMA condita est) eueniunt. Hic enim pariter Argumēti verum 6 Sig. non allo- quitur. Signa enim 5 gr. 15 mi. 42 Centru[m] habet. Quocirca filii cu[m] margarita Signa Centri leua limbi medietate exprimere debet, Signa fez 6 gr. 23 minu. 15. Ex quo latitudo Mercurii gra. 1 mi- nu. 15 meridionalis descendens reperiatur. Quando vero vnu venerit Argumēti verum esse maius o Sig. tum in dextra limbi medietate, Centrum verum & aequatum cum filo sig illud posito, inuestigandū erit. At si cōtingat Argumēti verum Sig. 8 p[ro]fice in se cōplecti, Centru[m] autem verum Sig. 5 gr. 19 mi. 20, tum in dextra medietate limbi Centri quærendum fuerit. Illi enim filum adiunctū in area instrumenti gra. 3 adiungem quoq; exprimet, latitudinem meridionalē defen- dentem indicans.

Sequitur instru, latitudinis Mercurii,

Exempli Cea-
ROLI Imp-
ratore.

FERDI-
NNDI Rati-
onem.

Latitude-
curi funda-
viris.

ASTRON. CAESAREVM
ENVNCTIATVM DECIMVM SEPTIMVM

Cursum Lunæ ante postq; Christi tempora,
citra calculandi operam, querere.

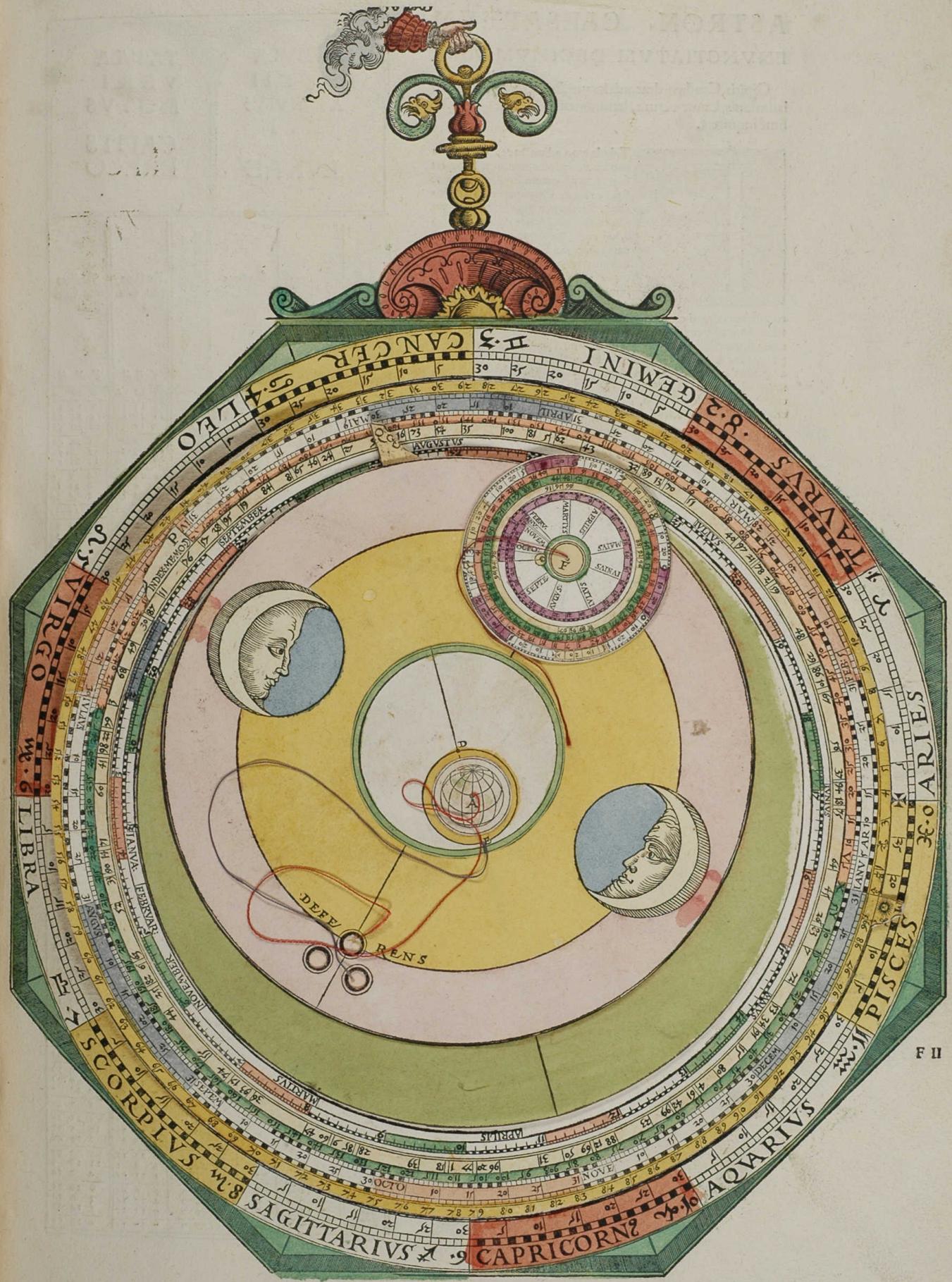
Exemplum
CAROLI
Imperatoris.

Stensum est prius, Soli cum reliquis planetis, communione esse nō modicam. Tres superiorum vii sunt epicyclos suos mortui Solis accommodare, Venus & Mercurius cursus sui medios cum Sole parer habent, Luna pariter quiddam perculare cū Sole obtinere cernuntur. Nisi enim medium Solis præscias, nullo pacto verum Lunæ motum habituras es. Proinde sphaerarum extima littera M nota, Solis nomine inscribitur. Verū ne planetarum ordo negligatur, brevi bus restransfi (qua pluribus si fiat, praesenti columna includi nequeat) postulat. Posthabitis ergo præceptis, regulis generalioribz, ad exemplarē docēdi normā, qua ut huc qd̄ cōsuevimus, veniemus. ¶ Di ui igitur CAROLI I tempus æquatum, annos scilicet 1500, dies 23, Februario, Horas 16 m. 20, ex antedictis efficiet. Radix medi⁹ motus Solis ad centenarium 1400, tanq; plenum & perfectū ē tabula prima capiatur Sig: fez 9 gr: 18 m. 34. Eadem in Zodiaci limbo requiri, cum ostendente litera M, affigetur. Annī postea reliqui 99 in circulo R S requirentur, punctumq; inuentum e, cum filio A dirimetur, fdeinde punctum, rotā paulum retro ducta, rufus filo substituetur. Orbe illo sic firmato, diem insuper 23 mensis Februario in Calendario sumes, per cum locum, fili A transitus, in limbo Zodiaci medium Solis motū, S. 9. ē 7 m. 38, aperit. Huic filo, si denuo M indicem subduces, rotā Solis perfectè sita erit. Sequenti mox tabella radicem medi⁹ motus Lunæ centenario 1400 de bitam scrutare, quam S. 3 ē 10 m. 12 habitam, in Zodiacoq; renumeratam, cum ostensorē P secundas rotas exprime. In limbo eiusdem annos 99 superantes, cum filio A nota, indicem P subiung reduco. Tertio diem, horam & minuta, cum filo (gradus autem qui liber dies intra expreffus, horam representat) signa, indicemq; P rur sum substitue. Perfectis his, gradū in rota Solis fez VXY abindice monstruantur aspice, gradus autem 90 m. 28 occurrit, ab X per Y pertinet (sic. g. littera docet) tortidē gradus ab X per V transeundo numera, terminum numeri cum puncto h signa, ostensorēq; Q puncto super pone. Quibus constituti, licet oculis surpare, quomodo Sol, cum suo medio motu, perpetuū medium teneat, inter Lunę medium motum, deferentemq; augis lineam. Nam ergo deferentem vna cum epicyclo firmaturus, filium A super indicem P, deferentemq; cum epicyclo sub idem duces. Eo facto, filium E per centrum epicycli mittes, cruce vel auge eiusdem cicli subordinata. Demum ex tabula argumenti iuxta tabulam Ω, Argumenti medi⁹ Lunæ, anni 1500 congruam, quere, Sig: 3 gr: 10 m. 12, & in inferiori epicyclo accepta cum ostensorē Y, alligā. In superiori epicyclo limbo 99 annos relictos inquere. Illis inveniens filium F admoue, indi cemq; Y subloca. Filium posthac linearē mensis Januarii super imposte (Januarius erenim completus est) et indicem Y filo eidem coniunge. Postrem 23 diem, 16 horas, 20 minuta, in circulo spiram referente, intuaris, quilibet autem dies in 6 partes difficit, quarum singulæ quatuor horas constituentur) filium per inuenta rendas, & Y indicatrixem (qua s. 9 gr: 11 m. 31, argumentū scilicet Luna medium in epicyclo inferiori prodit) subeis fistas. Verum igitur locum cōtempaturus, filium A per punctū interioris cīculi, verā circulationē experimentis, extendes, ubi in Zodiacō ē 7 m. 7, id quodqueris, cernis. ¶ Regis FERDINANDI Aequationem 1502 annos, 9 dies, 21 horas, 51 minuta fuisse dicimus, vnde radicem medi⁹ motus Solis, centenario 1500 respon dentem, ex prima tabula sumo, 3 9 gr: 19 m. 18, hinc ostensorēm Solis M adjungo. Annos residuos, diesq; & horas &c solito mō re dispono. Ad finem igitur medium motus Solis motū 3 11 ē 26 m. 45 reprehendens, cum indice M noto. Radicem vero medi⁹ motus Lunæ, 3 ē 29 m. 22 accipiens, cum P littera in Zodiacō signo. Cum annis, diebus, horis, minutisq; iuxta prescripta agens, ostensorē P medium motum Luna horū regis natali conueniente, Signa vicez 4 gra: 26 m. 7, inuenire video. Secari nunc circulū VXY abindice P in puncto i cernis, iuxta gradum 207 m. 21, quorū gradus ab X per Y numerabis, ibiq; punctum R scribes, & puncto ostensorē Q applicabis. Nam vero filo A littera E per centrum epicycli due, illiq; crucem inferioris cicli (Zodiacum ramen respicit crux +) subnece. Ex tabula modo tertia, sequētis enuntiati, queres radicē Argumentū lunaris, qua s. 9 gr: 28 m. 54, super hāc Y ostendente induces. Insuper epicycli superiorē firmabis iuxta modum prædictum, quo, vt decet, firmato, index Y medium Argumentū. Signa fez 9 gr: 26 m. 39, in limbo inferioris epicycli ostendet. Nume A filum per punctum lunulae existentis in vera epicycli circulatione, tensum, in Zodiacō verū locū lunæ dabit, gra: vicez 3 m. 21 y. ¶ Tertiū exemplū ante Christi tempora, hoc loco volens pratermitto, infra vbi de eclipsis tractabitur suo loco resumpturus.

TABVLA
MEDI⁹
MOTVS
SOLIS

TABVLA
MEDI⁹
MOTVS
LVNAE

Centenarii annorum ante & post Christi aduentum	Radices post Christi stūm		Radices ante Christi stūm		Radices post Christi aduentum		Radices ante Christi stūm	
	Ann⁹	S. G. M.	Ann⁹	S. G. M.	Ann⁹	S. G. M.	Ann⁹	S. G. M.
Corus	9 8 17	9 8 17	100	2 9 57	100	4 2 8	4 2 8	4 2 8
100	9 9 1	9 7 33	200	0 17 45	200	5 24 18	5 24 18	5 24 18
200	9 9 46	9 6 49	300	10 25 34	300	7 16 29	7 16 29	7 16 29
300	9 10 30	9 6 5				9 8 41	9 8 41	9 8 41
400	9 11 14	9 5 21	400	9 3 23	400	11 0 52	11 0 52	11 0 52
500	9 11 58	9 4 37	500	7 11 22	500	0 23 3	0 23 3	0 23 3
600	9 12 43	9 3 53	600	5 19 1	600	2 15 14	2 15 14	2 15 14
700	9 13 26	9 3 2	700	3 26 50	700	4 7 25	4 7 25	4 7 25
800	9 14 10	9 2 25	800	2 4 37	800	5 29 36	5 29 36	5 29 36
900	9 14 54	9 1 41	900	0 12 28	900	7 21 47	7 21 47	7 21 47
1000	9 15 38	9 0 57	1000	10 20 17	1000	9 13 58	9 13 58	9 13 58
1100	9 16 22	9 0 12	1100	8 28 6	1100	11 6 9	11 6 9	11 6 9
1200	9 17 6	8 29 28	1200	7 5 55	1200	0 28 26	0 28 26	0 28 26
1300	9 17 50	8 28 44	1300	5 13 44	1300	2 20 31	2 20 31	2 20 31
1400	9 18 34	8 28 18	1400	3 21 33	1400	4 12 42	4 12 42	4 12 42
1500	9 19 19	8 27 16	1500	1 29 22	1500	6 4 53	6 4 53	6 4 53
1600	9 20 3	8 26 32	1600	0 7 11	1600	7 27 4	7 27 4	7 27 4
1700	9 20 47	8 25 48	1700	10 15 0	1700	11 11 26	11 11 26	11 11 26
1800	9 21 31	8 25 4	1800	8 22 49	1800	1 3 37	1 3 37	1 3 37
1900	9 22 15	8 24 20	1900	7 0 38	1900	2 25 48	2 25 48	2 25 48
2000	9 23 0	8 23 36	2000	5 8 27	2000	3 16 16	3 16 16	3 16 16
2100	9 23 43	8 22 52	2100	3 10 56	2100	4 17 59	4 17 59	4 17 59
2200	9 24 27	8 22 8	2200	1 24 5	2200	6 10 10	6 10 10	6 10 10
2300	9 25 11	8 21 23	2300	0 1 54	2300	8 1 21	8 1 21	8 1 21
2400	9 25 53	8 20 39	2400	10 9 43	2400	9 19 15	9 19 15	9 19 15
2500	9 26 39	8 19 55	2500	8 17 32	2500	1 1 26	1 1 26	1 1 26
2600	9 27 23	8 19 11	2600	6 25 10	2600	1 8 54	1 8 54	1 8 54
2700	9 28 8	8 18 27	2700	5 3 8	2700	3 1 6	3 1 6	3 1 6
2800	9 28 52	8 17 43	2800	3 10 56	2800	4 23 17	4 23 17	4 23 17
2900	9 29 36	8 16 59	2900	1 18 48	2900	6 15 28	6 15 28	6 15 28
3000	10 0 20	8 16 15	3000	1 26 36	3000	8 7 39	8 7 39	8 7 39
3100	10 1 4	8 15 32	3100	10 4 25	3100	9 29 50	9 29 50	9 29 50
3200	10 1 48	8 14 47	3200	8 12 14	3200	1 1 22	1 1 22	1 1 22
3300	10 2 32	8 14 3	3300	6 20 3	3300	1 14 12	1 14 12	1 14 12
3400	10 3 16	8 13 19	3400	4 27 52	3400	3 6 23	3 6 23	3 6 23
3500	10 4 0	8 12 34	3500	3 5 41	3500	4 28 34	4 28 34	4 28 34
3600	10 4 44	8 11 50	3600	1 13 30	3600	6 20 45	6 20 45	6 20 45
3700	10 5 28	8 11 6	3700	1 21 19	3700	8 12 56	8 12 56	8 12 56
3800	10 6 13	8 10 22	3800	9 29 8	3800	10 3 7	10 3 7	10 3 7
3900	10 6 57	8 9 38	4000	8 6 57	4000	1 17 18	1 17 18	1 17 18
4000	10 7 41	8 8 74	4000	6 14 46	4000	1 19 20	1 19 20	1 19 20
4100	10 8 25	8 8 10	4100	4 22 35	4100	3 11 40	3 11 40	3 11 40
4200	10 9 9	8 7 26	4200	3 0 24	4200	5 3 51	5 3 51	5 3 51
4300	10 9 53	8 6 42	4300	1 8 13	4300	6 26 2	6 26 2	6 26 2
4400	10 10 37	8 5 58	4400	1 2 56	4400	7 1 19	7 1 19	7 1 19
4500	10 11 21	8 5 14	4500	9 23 51	4500	10 10 24	10 10 24	10 10 24
4600	10 12 5	8 4 30	4600	8 1 40	4600	0 2 35	0 2 35	0 2 35
4700	10 12 49	8 3 45	4700	6 9 29	4700	2 44 44	2 44 44	2 44 44
4800	10 13 34	8 3 1	4800	4 17 18	4800	3 16 57	3 16 57	3 16 57
4900	10 14 17	8 2 17	4900	2 2 57	4900	5 9 7	5 9 7	5 9 7
5000	10 15 1	8 1 33	5000	1 2 56	5000	7 1 19	7 1 19	7 1 19
5100	10 15 45	8 0 49	5100	11 10 45	5100	8 23 30	8 23 30	8 23 30
5200	10 16 30	8 0 5	5200	9 18 34	5200	10 15 41	10 15 41	10 15 41
5300	10 17 14	7 29 21	5300	7 26 23	5300	0 7 53	0 7 53	0 7 53
5400	10 17 58	7 28 37	5400	6 4 12	5400	8 23 30	8 23 30	8 23 30
5500	10 18 43	7 27 53	5500	4 12 1	5500	3 22 15	3 22 15	3 22 15
5600	10 19 26	7 27 9	5600	2 19 50	5600	5 14 26	5 14 26	5 14 26
5700	10 20 10	7 26 25	5700	0 27 38	5700	7 6 37	7 6 37	7 6 37
5800	10 20 54	7 25 41	5800	11 5 27	5800	8 28 48	8 28 48	8 28 48
5900	10 21 38	7 24 57	5900	9 13 16	5900	10 20 59	10 20 59	10 20 59
6000	10 22 22	7 24 12	6000	7 21 5	6000	0 13 10	0 13 10	0 13 10
6100	10 23 6	7 23 28	6100	5 28 54	6100	2 5 21	2 5 21	2 5 21
6200	10 23 50	7 22 44	6200	4 6 43	6200	3 27 32	3 27 32	3 27 32
6300	10 24 34	7 22 0	6300	2 14 32	6300	5 19 43	5 19 43	5 19 43
6400	10 25 19	7 21 16	6400	0 22 21	6400	7 11 54	7 11 54	7 11 54
6500	10 26 3	7 20 32	6500	11 0 10	6500	9 4 5	9 4 5	9 4 5
6600	10 26 47	7 19 48	6600	9 7 59	6600	10 26 16	10 26 16	10 26 16
6700	10 27 31	7 19 4	6700	7 15 48	6700	0 18 27	0 18 27	0 18 27
6800	10 28 15	7 18 20	6800	5 23 37	6800	2 10 38	2 10 38	2 10 38
6900	10 28 59	7 17 36	6900	4 1 26	6900	4 2 49	4 2 49	4 2 49
7000	10 29 43	7 16 51	7000	2 9 15	7000	5 25 0	5 25 0	5 25 0

F II

ASTRON. CAESAREVM ENVNCTIATVM DECIMVM OCTA.

Capitis, Caudæq; draconis locum, similiter argumentum latitudinis Lunæ verum, latitudinemq; eiusdem, promptius simè inquirere.

Tabula ergo adiuncta centenarios numeri decretae prome, minores, sinumet summa Christi ortum sequatur, maiore si præcesserit. Quos penes capitis locum reperiens per Signa, gradus, & mi nuta distinctum, quem deinceps in Zodiaco postq; numerauerit, cum indice capitis affige. Deinde filo per annos reliquos completos ducto, ostensorum capitis subiunge, ex quæ cum mense, die, hora (minuta instrumenti angustia nō admittit) operatus, verum locum capi tis index aperit, cui cauda diametraliter opponitur. Mox deinceps filam ducatur per Lunæ locum ex pronuntiato antecedente habitu, ybi intersectio fili cum circulo interiori latitudinem Lunæ dabit, per gradus & minutæ expressam. Graduum singuli 5 minutæ (quo ad gradus 4 mi. 50 abfoluantur, quos ultra quilibet gradus vnum minutum tantummodo continet) referunt. Idem quoq; filum in circulo, exteriori limbo vicino, Argumentum latitudinis Lunæ verum monstrat, illud quod eclipses in uitigatu prouersus vtile erit.

Exemplum
GAROLI
Imperatoris

In Imperatorio dogmate locus Capitis Sig. 6 gra. 9 mi. 54 ad centenarium 1400 repertus est, cui indicem Capitis impones, Per 90 annos filo extenso ruritus index capitis substitutatur. Tertio per diem 23 Februarii trahatur, ostensorum codem supposito, qui in Zodiaco gra. 12 mi. 15 II ostendit, verum scilicet locum capitis. Enunciatum præcedens docuit Lunam in gradu 7 mi. 7 VV esse, quibus filum applicans in circulo ovali (vt sic dicam, quoniam ouum refert) gradus 2 mi 6, latitudinem Lunæ scz meridionalem cognoscere. In circulo autem, limbum proprie, ostendit filum Argumentum latitudinis Lunæ, scz Sig. 6 gra. 24 mi. 53. Inter limbum, circulumq; latitudinem Lunæ representantem, cernuntur binæ litteræ. M D, Lunam meridionalem descendenter signantes, quoniam magis ac magis ad eclipticā videtur discedere.

Exemplum
FERDINANDI
Regis

Rex Ferdinandus Caput Draconis gra. 25 mi. 45 V censenario videlicet 1500 correspondens habet, cui si adiunxeris often forem capitis, filumq; rufum per annos reliquos, scz duos, per q; dies 9, Horas 21 Martii, traduxeris, indice capitis simul sub filum acto ostendit index tandem verum Capitis locum in Zodiaco, gradus nempe 13 mi. 27 V. Præmissò ex enunciato Luna 1 gra. 21 mi. V tenuisse discebat, per quæ filum nunc missum, in circulo ovali latitudinem Lunæ gra. 3 mi. 24 Septentrionalem descendenter, veluti litteræ S D docent, admonebit. Idem filum in circulo proximo ipsi limbo Sig. 4 gra. 15 mi. 53, quod est Argumentum latitudinis, arguit.

Hic cum nihil aliud deesse videatur ad oīnes dñscp, & præsentim Veri & æquati ad eclipses quam Argumentum Lunæ verum, (nam illud in superiorib; ob papiri angustias omissum est) oportunitum nunc est eiusdem meminisse, Verum ergo Arg. Lunæ requiritur, orbis primo omnes Lunatis theorice, vt prædictum est, debite formes oportet, quibus actis, si ē centro A per epicli medium filum dirigis, augem epicli veram in inferiori epiclio demonstrat. Ab auge vera deinde si numeras indicem Y vsq; Lunata: Argumentum verum, a quatuor per spicis. ¶ Natiuum Caesaris Argumentum est Lunæ, medium quidem, quale supra vñsum Sig. 6 gra 11 M 33. Verum s 5 gra; 29 M 3. ¶ In Regia natiuitate Argumentum Luna medium tenuit Signorum 9 gra 26 M 39, Verum & æquatum Sig. 9 G 17 M 53.

TABVLA MEDII ARGVME NTI LVNAE		TABVLA VERI MOTVS CAPITS DRACO	
---	--	--	--

Centenarii annorum ante & post Christi adventum Ann'	Radices post Christi stum	Radices ante Christi stum	Centenarii annorum ante & post Christi adventum Ann'	Radices post Christi stum	Radices ante Christi stum
1. 0 18 21	6 18 21	6 18 21	8 28 4	8 28 4	8 28 4
1. 1 2 4	11 29 39	10 0 53	4 13 53	1 12 13	5 26 22
100 200 300	5 10 57	10 22 57	11 29 44	10 10 36	10 10 30
400 500 600	9 14 28	10 26 8	7 15 57	11 22 58	
700 800 900	4 29 17	8 7 26	1 18 59	4 7 9	8 21 18
1000	12 17 59	1 18 44	9 4 50	1 5 26	
1100 1200 1300	6 6 41	7 0 2	9 0 30		
1400 1500 1600	0 25 23	0 11 19	1000	0 6 31	5 19 35
1700 1800 1900	7 14 5	5 22 37	1100	7 22 22	10 3 46
2000	8 21 30	11 3 55	1200	4 8 11	2 17 55
2100 2200 2300	4 15 13	1300	10 24 3	7 1 4	
2400 2500 2600	9 10 12	9 26 38	1400	6 9 54	11 16 12
2700 2800 2900	9 28 54	3 7 48	1500	1 25 45	4 0 21
3000	4 17 36	8 19 6	1600	9 1 34	8 14 32
3100 3200 3300	11 6 19	2 0 26	1700	4 27 25	0 28 40
3400 3500 3600	5 25 1	7 11 42	1800	0 13 17	5 12 49
3700 3800 3900	0 13 43	0 23 0	1900	7 29 8	9 27 0
4000	7 2 25	6 4 17	2000	3 14 57	2 11 9
4100 4200 4300	1 21 7	11 15 53	2100	1 1 49	6 25 17
4400 4500 4600	4 26 53	2 23 45	2200	6 16 40	11 9 18
4700 4800 4900	2 28 32	10 8 11	2300	2 2 31	3 13 37
5000	9 17 14	5 19 29	2400	9 18 21	8 7 46
5100 5200 5300	4 5 56	2 12 4	2500	5 4 12	0 21 54
5400 5500 5600	10 24 38	2 12 4	2600	0 20 3	5 6 5
5700 5800 5900	5 13 21	7 23 22	2700	8 5 52	9 20 14
6000	0 2 3	1 4 40	2800	3 21 43	2 4 22
6100 6200 6300	6 20 45	8 15 58	2900	11 7 35	6 18 31
6400 6500 6600	1 9 27	11 27 15	3000	6 23 26	11 2 42
6700 6800 6900	7 28 9	5 8 5	3100	2 9 15	9 16 51
7000 7100 7200	2 16 52	10 19 51	3200	9 25 6	8 1 0
7300 7400 7500	9 5 34	4 1 9	3300	5 10 58	0 15 8
7600 7700 7800	3 24 16	9 12 27	3400	0 26 49	4 29 19
7900 8000 8100	10 12 58	2 23 45	3500	8 12 18	9 13 28
8200 8300 8400	5 1 40	8 5 0	3600	3 28 0	1 27 26
8500 8600 8700	11 20 23	1 16 20	3700	11 14 21	6 11 47
8800 8900 9000	6 27 38	6 27 38	3800	7 0 12	10 25 56
9100 9200 9300	0 8 56	3 9 56	3900	2 16 2	3 10 4
9400 9500 9600	0 20 14	4 20 14	4000	10 1 53	7 24 13
9700 9800 9900	2 5 11	11 1 31	4100	5 17 44	8 24 2
10000 10100 10200	8 23 51	4 22 49	4200	1 3 33	4 22 33
10300 10400 10500	5 12 33	9 24 7	4300	8 19 24	9 6 41
10600 10700 10800	10 18	3 5 25	4400	4 5 16	1 20 50
10900 11000 11100	4 10 20	8 16 43	4500	11 21 7	6 5 1
11200 11300 11400	1 28	0 4000	4600	7 6 56	10 19 10
11500 11600 11700	5 27 24	7 9 18	4700	1 22 47	3 3 18
11800 11900 12000	0 16 7	0 20 36	4800	10 20 30	7 17 27
12100 12200 12300	6 1 54	4 54	4900	5 24 30	0 1 38
12400 12500 12600	1 23 11	11 23 12	5000	1 10 19	4 15 47
12700 12800 12900	8 12 13	4 14 29	5100	8 26 10	8 29 55
13000 13100 13200	3 0 53	10 5 47	5200	4 12 2	1 14 6
13300 13400 13500	9 19 38	3 17 5	5300	1 27 53	5 18 4
13600 13700 13800	4 8 20	8 28 23	5400	7 13 42	10 12 23
13900 14000 14100	1 27 2	2 9 47	5500	2 29 34	2 26 32
14200 14300 14400	5 15 44	7 20 58	5600	10 15 25	7 10 43
14500 14600 14700	0 4 26	1 2 16	5700	6 1 14	11 24 52
14800 14900 15000	6 23 9	6 13 34	5800	1 17 5	4 9 1
15100 15200 15300	1 11 51	11 24 52	5900	9 2 57	8 21 9
15400 15500 15600	8 0 33	5 6 10	6000	4 18 48	1 7 20
15700 15800 15900	2 19 15	10 17 27	6100	0 4 37	5 21 29
16000 16100 16200	9 7 57	3 28 45	6200	7 20 29	10 5 37
16300 16400 16500	3 26 40	9 10 3	6300	3 6 20	2 19 46
16600 16700 16800	10 15 22	2 21 21	6400	10 22 21	7 3 57
16900 17000 17100	5 4 4	8 2 39	6500	6 8 1	1 18 6
17200 17300 17400	11 22 26	1 13 57	6600	1 23 51	4 2 14
17500 17600 17700	6 11 28	6 25 14	6700	9 9 43	8 16 25
17800 17900 18000	1 0 11	0 6 31	6800	4 25 24	1 0 34
18100 18200 18300	7 18 52	5 17 50	6900	0 11 25	5 14 42
18400 18500 18600	2 7 35	10 29 8	7000	7 27 15	9 28 51

F III

ASTRONOMICVM

ENVNCTIATVM DECIMVM NONVM

Aspuctum possibilates, vt vocant, siue euentos possibilis, quatenus in Zodiaco fiunt, per instrumentū subsequens omni momento discernere.

Quid aspectus & quid per eū intelligendum.

Aspectus nū
merus.

Specus certa est stellarum distantia in Zodiaco errantiū, secundum quam effe-
ctus, nū salutares, nū insalutares
mutuamus. Boni enim aspectus salutare
Mali pernitient rebus minantur. Aspe-
ctus numero sunt quatuor, Sextilis, Tri-
nus, Quartus & Diametralis. Tametū
nō definit, quibus cōiunctio quoq; aspe-
ctus dici mereatur, revera tamen non
est, quia cum distinctione pugnat, distan-
tia enim nulla dicitur.

Coniunctio, cuius Character hic est ♂.

Coniunctionem quāmuis, vt monimus aspectum dicere nō licet, quando tamen istius tanta necessitas impendet, vt nullo aspectu minus, immo sollicitus obseruanda sit, necesse fuit & de illa, quantum res in praefectia exigit, pertractare. Coniunctio ergo effigie aut planis stellarum in eodem Signo, gradu & minuto coaduacio. Et hoc secundum Zodiaci longitudinem accipiendo. Si enim in latitudine conueniant pariter sic, vt altera alteri in diametro sub vel super ponatur, tum eiusmodi coniunctio per emphasiā quandam obseruatu dignior alij. Nam citra controuerse in vehementioris efficacie talis est. Ambas huiusmodi coniunctiones, verisimile s̄nes dicuntur, à gemelliacis studioe in nativitatibus, iudicis & directionibus quibusq; animaduertende. Quidam & precipue illi qui acris statum, orbisq; accidentia rimantur, coniunctionibus longe inferioribus, vi solent, quia lis est, cum ali quis planetarum alteri vicinus in tantum sit, vt radioru mutius fiat contactus, quod quidem accidit cum planeta velocior se-
gniorē assequitur, veluti, si Solem in 14 p̄ficiū statuas (quo in loco tempore nativitatis Caroli fuit) 9 autī 25 ♀ vel 0 in 28 ♀ (qua-
lem rex Ferdinandus natus habuit), Venerem vero in 25 ♀. Huius iusmodi radiales coniunctiones plerumq; aëris varietates caufantur, maturioresq; mutationem efficiunt. Meo sanè iudicio, coniunctiones iustimodī modicas omnino parēt effectuum anticipations creduntur, præter Solis & Lunæ coitus, quæ subinde notabiles sunt. Plane tarum radij, qui & orbis vocantur, hi sunt. Saturnus circumarea radios emittit ad gradus 9, Iupiter itidem ad 9, Mars ad 8, Sol ad 15, Venus & Mercurius ad 7, Luna ad 12. Hi autē radij in limbo instrumenti præsentis, iuxta singulos aspectus vtrinq; suis notis prostat.

Carolus.
Ferdinandus.

Quosq; pla-
netæ radios ei-
ciant.
d. 9 gra.
z. 9 gra.
d. 8 gra.
o 15 gra.
z 7 gra.
y 7 gra.
d 12 gra.
Quid sextilis,
& quid per eū
intelligendum.

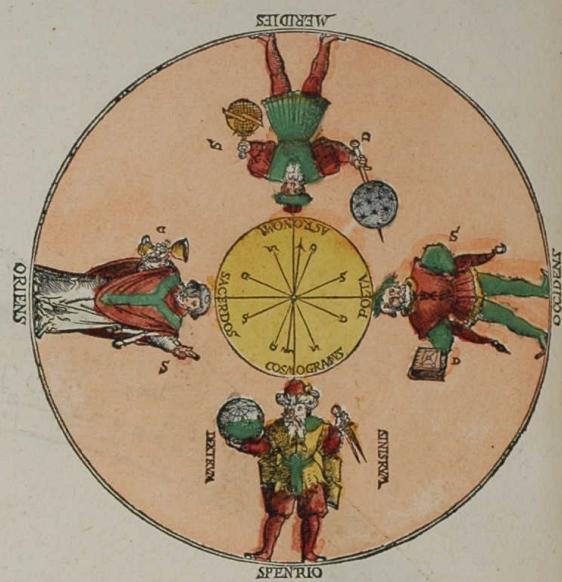
Quomodo
Altronimia
incubitur, se-
dendū sit in stu-
dio.
Quomodo
cosmographie
operā daturus
sedere debeat.

Mundi partes
siue cardines,
aliter theolo-
gis, aliter poē-
tis vñpātūr.

Hic aspectus bonus est, imperfectam tamen amiciciam arguit, sex aciebus in modum stellæ, constans, cō quod 60 gradus, id est, sextam circuli partem possidat, quandoq; enim duo planetæ per signa duo distant, sextili aspectu iungi dicuntur. Vnus & idem planetæ vtrinq; aspectus omnes, præter coniunctionem & oppositionem, habete cōde tempori momento potest, quod nouetis similac figura sequenti rote volubili indicem craci principio adduxeris, tum enim sextilis sinistra primū gradum ♀, dexter primum ♀, sextiles vtrōq; exprimit. Hic obliter succurrat, quod te latera quoq; nolim, quicunq; operam studio astronomico, saltē non vanam nauare insitūs, vt perpetuo meridiū intuatur, sic enim astronomia studium, & rectius perdices, & promp̄tū tenebis. Astronomis siquidem oriens sinistra, occidens au-
tem dexter, vocatur, dum enim velociores syderum motus potissimum inueſigat, eos neq; otyus neq; absolutus habere posſunt, q; in meridiē versi, id quod palam facit proximum instrumentū, i indicem illius ad principium craci fixeris. Neq; clam te fit Cosinographæ incubitu rum, vt semper septentrionis intentus es velis. Si enim meridiem alpe xeris, nunq; satis (misi rem ante probē & qualis memoria tenueris) tibi futurum est. In instrumentis enim Cosmographicis, altitudo poli am-
dueretur sedulū, qua de causa Septentrionis fitimur aspiciendus est, alias enim absurdum quiddam evenit. Quicquid enim orientem re-
spicit in tabulis vel instrumentis Cosmographicis, illud idē verso in me-
ridiem lectori occasum innuerit videbitur, & econtra, occasus tabule es-
se qui debet, orientē simulabit. Eādem quoq; meridiē & septentrionis inordinatio suboritur est. Sicuti vera Astronomi cū Cosmographis
hac in re pugnant, ita theologi & poētæ dissident. Id enim quod theolo-
gis dextrū est, hoc poētis leui appellatur, quoniā theologi res diuinās pergentes, ortum suspicunt, Poēta contra, in suis ecclī aut plagarī mudi distinctionib; , occulum intueri solēt, vnde Aquilonē dextrū Au-
strū vero sinistrū illis esse oportet, id quod ex 3 Pharsaliae Lucaū clarū fit, vbi alloquitur Arabes Rhomā translatos, nō amplius sinistras vmbreas, hoc est, meridionales mirari, hijs versibus. Ignotum vobis Ara-
bes venisse in orbem, vmbreas mirari nemorum nomine sinistras. Hec
omnia graphicē representat subsequens figura,

Trinus

CAESAREVM

Trinus aspectus signum tale △

Trinus contingit quatuor signorum, id est 120 gradus, differentia, inter planetas facta. Aspectus amicicia perfecte, beneficus, adiuuās, consentientib; nuncupatur, vltimum illud ideo, quod planetæ huiusmodi aspectu sese contuentes, collatis viribus, mutuo sibi auxiliuntur. Dexter idem & sinistri, vt ali eis potest, quod appareret inde ad cancri exordium locato, vbi trinus leuis, capricornum, dexter, pisces tangit. Alter id est, sinistri pars, aspectus signi ordine succedit, alter dextri lateris, Trinus, contra ordinem nūtatur.

Quartus aspectus sic scribitur □

Quartus siue quadratus vel græcē τετράγωνος fit quando tribus signis planetæ ciantur, id est, 90 gradus, Maleficus & imperfectus inimicicia aspectus, vt cuius radij mūrto pugnantes, discordiam quādam & similitatem excitent, vocatur. Vtrāq; partem sicut alii occupatē codem temporis puncto potis est.

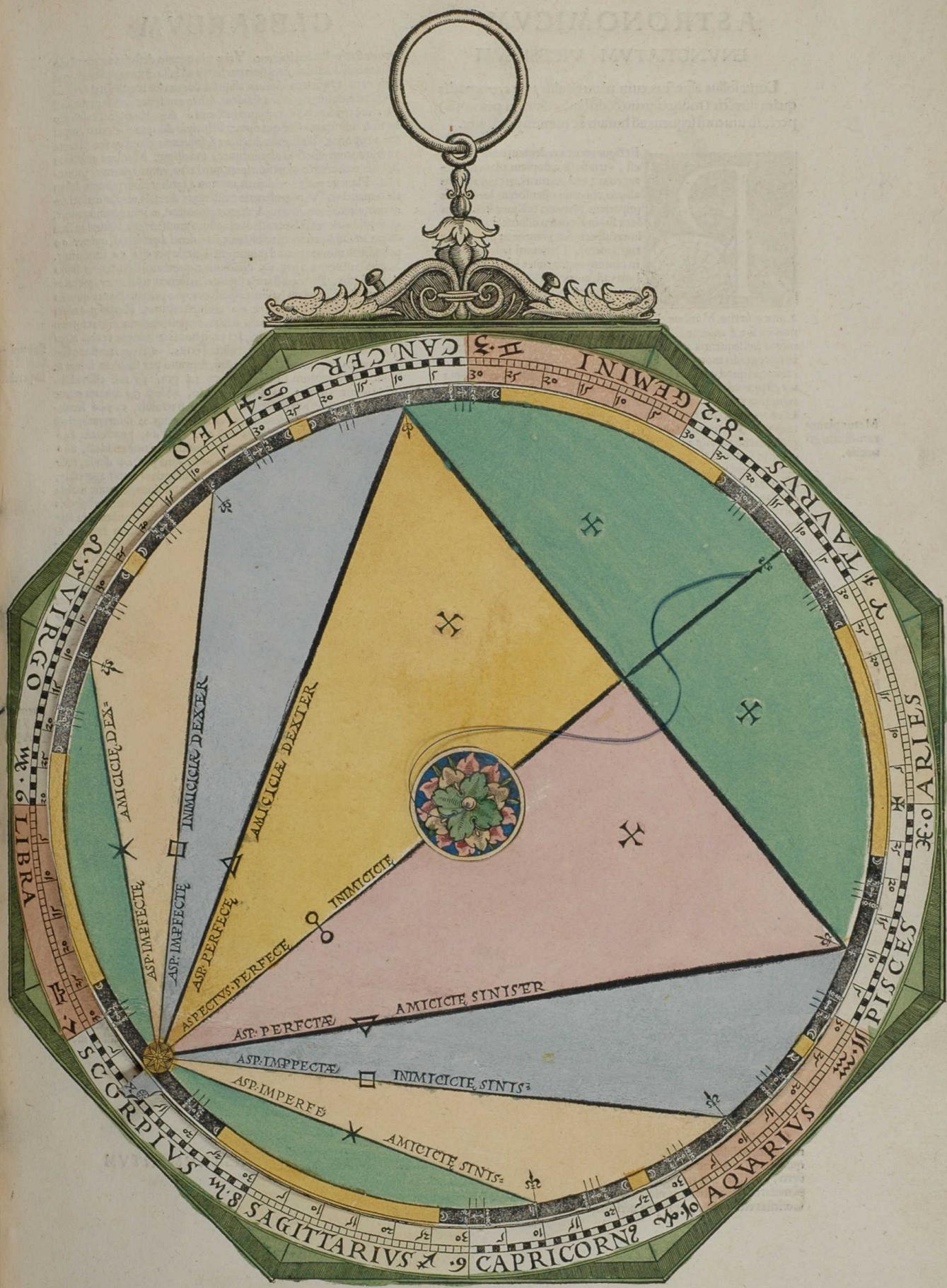
Oppositio signatur hoc modo ☷

Oppositus aspectus vel diametralis radiatio fieri dicitur, quādō plā-
neta ex diametro in Zodiaci parte aliqua opponuntur. Hic neq; dext-
ram neq; sinistram admittit, per se vnu existens, inimiciciam quoq;
præfectam denotat. Huiusmodi radiationem fieri contingit, si plane-
ta per 6 Signa distent, id est, 180 gradus, quod est circuli medium,
tunc enim se vicissim more vētūm oppositorum radiis adueris ducet
berant. Instrumenti commoda quo verius intelligentur, exemplo uti
prefat. Tēpore Caesaris Caroli, qui fuerint aspectus, sic discess. In
dice X Solis gradum signa, qui est 14 ♀, locum post Lunam in Zo-
diaco require, sc̄z 7 6 7 8, ibiq; continuo sextilem aspectū 2
cerne. Si enim ē cōtrō filū protrahasper 7 6 7 8 9, manifeste il
lū in area migruat, inter literā b & d incidet. Aspectus autem
ille radialis tantū est, quia Sol radios Lunæ tangit, suis quoq; ra-
dis 2 contrētās. Consequenter Sarum loco suo infere, qui est 17
6 40 9 8, Quatenus igitur Saturnus terminū inter suū cadit,
hoc est, inter h & characterem b, merito Sextile facere cum Sole di-
cetur. Iupiter tempore nativitatis Cæsareæ 7 6 21 8 tenuit,
qua si in Zodiaco repeatas apparebit nō confūctus cū Sole, sed combi-
stus, quia 7 ē tantummodo a Sole elongatur. Mars in 24 6 38
8 cōstitutus, nullū eti 0 aspectū habet, quia sextilis Solis af-
fectus terminum radiorum 2 nō assequitur. Venus 26 gra. 39 9
8 cum posidat, & longius abit 9 vt radiis suis corpus Solare contin-
git, nihil feci ramen a radiis Solaribus tegitur. Mercurius proxi-
mē Solem accedit, propterea eum 0 cōiungit si dicas, nō erraueris.
Hoc igitur modo Solis cum planetis reliquis aspectus sufficien-
tē cōrēplatus es. Nunc indicem super gradū h dirige sc̄z 17 gra.
40 9 8, cōsiderans simul cui planetarū aliorū aspectu quoq; par-
ticipet, Sole excepto, qui iam examinatus est, cum ceteris vero plana-
tis idem est agendi modus.

In Regia nativitate similiter indicem gradui Solis 28 9 55 8
adiunge, Secundo quemlibet planetarum suū in loci statue, quē rēpo-
re nativitatis incoluit, vt lunam in primū gradū 20 9 9 6, in 28
gra. 36 9 3, 24 in 5 gra. 46 mi. 2, 6 24 gra. 6 mi. 2
9 in 26 gra. 3 mi. 8, 9 28 gra. 56 mi. 8. Quibus ita dige-
sis Lunæ nullus aspectus cum Sole, h quartus, 4 ♀, radialis ta-
men, 6 itē nullus, Veneris & 9 cōiunctiones legitimā cernuntur.
Ita Sole vbi videris cōde pacto cū ho. 24 9 6 & reliquis agēdī scias.
Hec nimirū demōstrationis iteratio abūde huius instrumenti vnum te p̄do-
cuit, proinde omisī plurib; ad alia aspectū cōsiderationē pergamus.

Exemplū R
CAROLI
Imperatore

Eis FERD
NANDI

ASTRONOMICVM

ENVICTIATVM VICESIMVM

Lunæ solius aspectus cum planetis alijs, tam retrogradis quam directis (motu diurno & distantia illorum prænotis) per instrumentum sequens ad horam & minutum præfigere.

Motus plane
tarii diurni in
venitio.

Exemplum
CAROLI
Imperatoris
de planeta di
recto.

Exemplum
CAROLI
deplaneta re
trogrado.

Er figuram præcedentem nosse datum est, utrum die quopiam planeta fuerat cum Luna coituras, nec ne, aspectu aliquo, ubi enim oftenorem loco Luna imponebat, planetas reliquos secundum loca sua in Zodiaco disponueras, qui nam linceis aspectum, planetæ appropinquaverint, videras. Planetarū iam si aliquis in tantum approximat linceis, ut in 24 horis assequi posse eadem putetur, tum istius planetæ locum verum præsentem & sequenti diebus conuenientem, locumque Luna querito. Motibus deinde ambobus quasfitis, unum ab altero, minorē scz à maiore, subtrahe, nisi planeta retrogradus sit, tunc enim motus dici sequentis a motu dici præcedentis demandus erit. Ideo q in retrogradis motus dici sequentis sedulo minor est, cum subinde decrescat, id quod in Luna seces est. Cuius motus sequens perpetuo maior est præcedente. Qualis qualis tandem sit, semper (vt verbo dicam) minorem maiori subripe, quo facto remanebit motus planetæ diurnus. Hic non prætermittatur moneo, planetarum cuiusvis in aliud signum transitus. Locus enim planetæ at integrō subtrahendis tunc sit signo, distantiāq vsq ad finem signi inde redundans, addenda motu, quem in sequenti absoluti planeta. Luna postea & planetæ distantia sumuntur, quæ habebit, loco Luna à loco planetæ dempto, illa autem distantia in limbo sequentis instrumenti inuestigabitur, & cum puncto occulo signabitur. Si planeta directus sit (Luna enim semper ob velocitatem directa manet) subtrahetur motus eius diurnus à motu Luna diurno, residuumq in linea F G, iuxta gradus & minutam, queratur. Linea vero a centro limborum pergens in 9 partes, id est, à 9 gra: vsq iu 18 diæcta est, graduum singuli rursus in 20 partes sub dividuntur, quarum qualibet 3 minutæ continentur. Residuum ergo habuit, cum margarita superinducta exprimatur. Filum post hac in punctum distantie ante occulto puncto obseruatæ, distendatur, & margarita ostendat protinus, in instrumenti area, horam & minutum aspectus, que ambo iusta proportionis ratione à quovis disci possint. Sed res per exemplarem viam lucidior euadet. In die Natiuo Imperatoris Caroli proximè locum non longè absit ab aspectu sextili sinstro Luna didicimus, cum indicem X super locum Luna aptauimus. Proinde ad sequentem diem, scz 24 Februarii, locum Lunæ per instrumentum accepimus. Locus Luna in 11 gra: 48 M 29. Louis in 7 gra: 26 M X, repertus est. Cum itaq die nativitatis propofitæ, Luna 27 gra: 9 M X, 24 autem 7 gra: 12 M X tenuerit, motus diurnus Luna 14 gra: 39 mi: 4 vero gra: 0 M 14 fuerunt. Iam ergo motus 24 à Lunæ motu, scz minorem à maiore subtrahe, restant 14 gra: 25 mi: quod residuum in linea F G cum filo & margarita exprimum, accipe. Posthac distantiam inspice, id est, spaciū illud, quod Luna pergradiuntur restat, donec ad Louis locum perueniat, quod per subtractionem fieri. Nam facta illa, 10 gra: & totidē mi: resilient, quib' in limbo acceptis, filii superiniciatur, quo facto, margarita simul horas 10, m. 10, in instrumenti area prodet. Tordem horas & minutam post meridiem, die natalis constituti, computato. In illis enim Luna sextilem cū locu aspectus obitura est. Hucusq nobis actum est de directo tantu, nunc de retrogradi plauta, Lunam & Mercurium contemplanti, ad natalem Cæsaricium apparet. Luna iam discidebat à quarto Mercurii, quoniam eadem die (dici intelligendo à meridiis præcedentis scz 22 Februarii vsq ad meridiem nativitatis) aspectus contigerat vicefimo secundo diei, Luna motus compar est 13 gra: 4 mi: X, 3rū motus 21 gra: 9 mi: X. Dicautem nativali motus conueniens Lunæ quidem 27 gra: 9 mi: X Mercuri vero 20 gra: 30 mi: X est. Nū quia retrogradari cernitur, motus eius minus solet. Motus Luna diurnus 15 gr. 5 mi. Motus X diurnus gra: 0 mi. 39. Motus antea planetæ directi demptum à Luna, iam eundem, propter retrogradum, addes, prouenientem numerum 15 gra: 44 mi. scz ad lineam F G cum filo & margarita examina, distantia post hoc Luna & X 8 gra: 12 mi. in limbo cū filo exprime, quo extenso, margaritam horam & minutum preteriti aspectus, Horas scz 12 mi. 30 ostendit.

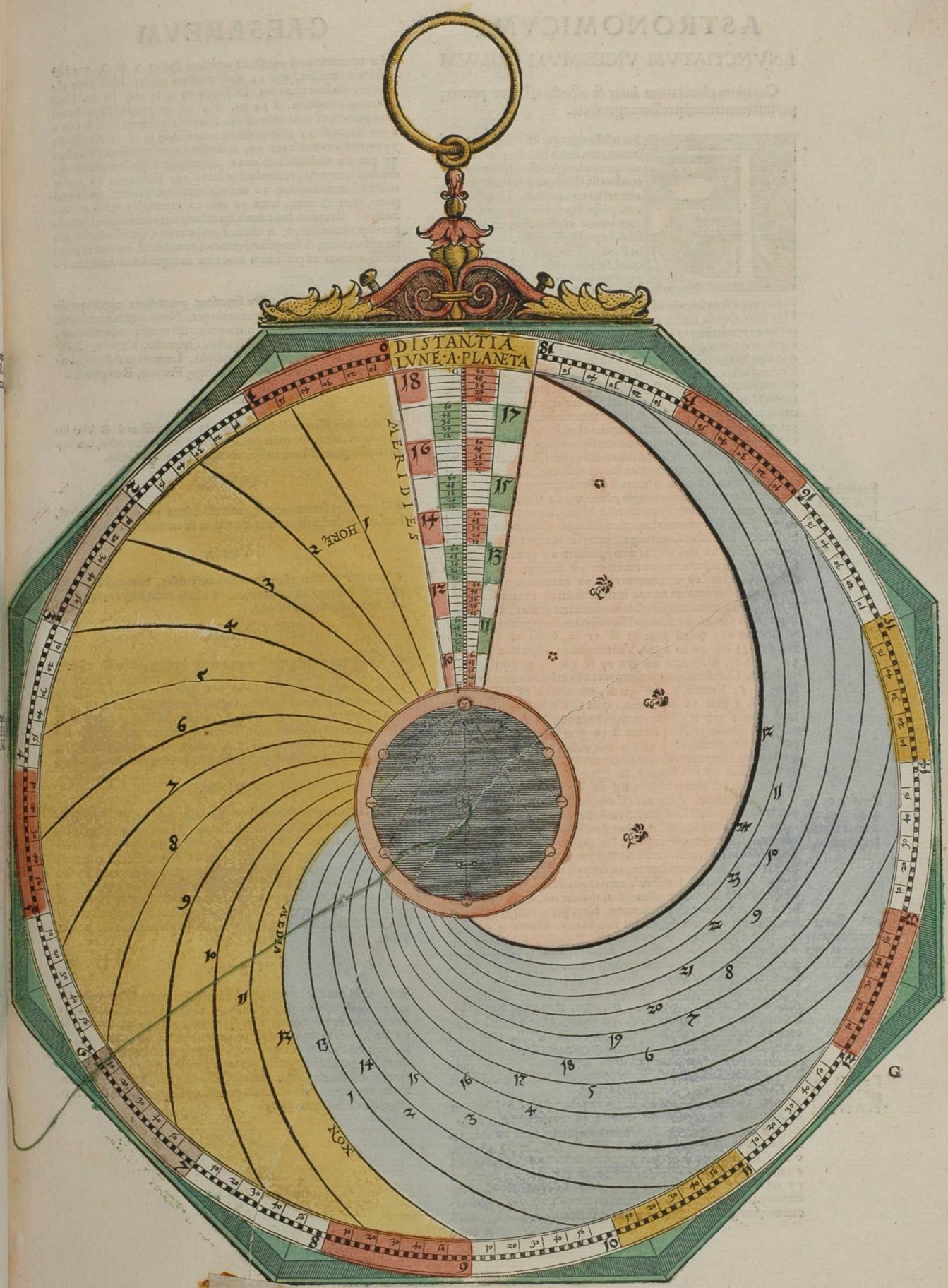
Documentum insigne, ac omni astronomiaco negotio perquam vtile.

Comperti non semel plerisq permolestum esse, quod authores Ephemeridum, nullibz horas & minutaz simul aspectibus adnotent, præter quam in Solis & Lunæ coniunctionibus oppositionibusq, in quadrilibz, vero, sextilibz aut triangularibus minime, sicut etiam in aliorum planetarum aspectibus, in vniuersum nullis minutaz cū horis assignet. Celestes etenim huiusfiguras pro aeris saltem mutationibus structi, primo

CAESAREVM

primo statim limine hærent. Utq ad ynguem definita temporis momenta desyderantes, neq satis per semet ad talia diffingenda ingenii habentes. Quocirca communè aliquod dogma seu regulâ, in genere cō præfam, de hiis omnibus subdere, & hæc eandem per exæpla premissa il lustriore reddere non inane opus iudicavi. Aspectus igitur cuiuscumq horæ & minutaz nouisse qui optat. Principio dñe que euentur quæpiæ fit, proponat. Illus mox diei sicut & sequentis (diuorum scz planetarum, quorū aspectus requiriuntur) inuestiget. Motibus ambobus habitis, minorem maiori subripiat, quo facto, motus diurnus proueniet. Planetæ postea velocioris, motum à tardiore subtrahenti, distantia remanebit. Vtq planetis existribus directis, minor maiori determinatur, altero vero directo, & altero retroante, motus coniungantur, quicquid autem vel subtractione vel additione remiserit, illud omne in secunda per multiplicationem resolutur, incipienti à gradibus, qui per 60 primum in minutis, mox à minutis in secunda per alia 60 scinduntur. Secunda ista omnia per 24 dividuntur, quotiente seruato, cui dividendi nomè esto. Postea distantia similiter in secunda resolutur, que refoluntur per diuifornem iam habitum secabitur, quo peracto, horas quoties dabit. Residuum denus per 60 multiplicabitur. Rursusq cadem multiplicata, per diuifornem remiam dictum examinabuntur, minutazq tem potis in quotiente produbunt. Ita ergo horas & minutaz vtrq aspectus contingens cuiuslibet exactissime cernis. ¶ Regulam hanc Cæsare inductione manifestiore dabo, & primo per sextilem Luna & Louis, in quo motum Luna diurnum 14 gra. 39 mi. effevidisti. Solue igitur 14 gra. in minutis per 60, addeq 39 minutis, et sunt 279 mi: que iterum in secunda per 60 si resolvi, 52740 secunda proueniunt. His referuntur, ad motum quoq 24 diurnum, qui est 14 mi. accedes. Multiplicata 14 mi. cum 60, procreant 840 secunda. Directi iam cum fint ambo, minorem à maiori, id est, 840 à 52740 auferes, & restabunt 51900, quæ per 24 diuina, redunt 2162, diuifornem scz futurum. Distantiam nunc aggressus, que est 10 gra. 10 mi. in secunda quoq resolvi, & etiæ secunda 36000, partens illa in diuifornem 2162, horas in quotiente habebis scz 16. In residuo postquæheserunt, 2018 resolues iterum in minutis, quando resilient 12080, ea adhuc per diuifornem repetes, & minutaz 56 quoties remittere. Sic igitur horas 16 mi. 56, postmodne ridem numerata, aspectum sextilem 1 & 2 præsintur. Nunc de 1 & 2 repetam, quod eo libentius facim, quia X retrogradus sit. Motus 2 diurnus 15 gra. 5 mi. eare soluta, 54300 faciut secunda. Motum X diurnum 39 mi. scimus, que resolute pariter 2330 secunda sunt. Mercurius autem, ex quo retrogradus est, utriusq planetæ secunda, iuxta regulam addenda sunt, è quibus complicatis 5640 resolventur. Quæ post diuifornem producent 2360, quidam foris posterum erit. Distantia postmodum resoluator pari modo, scz 8 gra. 12 mi. resoluta illa 29520 faciunt, diuina iam hac, horas dant 12, et residuum 1202, quod in secunda per 60 denovo reacti, diuifumq si fuerit, mi: horæ causabit scilicet 30. Horæ igitur huius aspectus 12, mi. 30 pomeridianæ apparent, ¶ Sed ne prorsus à proposito cedam, quod haec tenet solui, Regis quoq natum in demonstrationem adducam, per quem aspectus similiter discitur. Rex Ferdinandus 10 Martii natus ante meridiem, noſcitur. Scituri ergo num eo di Luna planetas reliquos aspiciat. Lunæ motum principio consideramus, atis 20 gra. 10 mi. & suffit confat, iam si prioris instrumenti indicem X huic gradui & minuto applicas, & reliquorum quemvis suo loco differibus, Martem ferè opponi Lunæ, qui in 23 gra. 37 mi. 22 fertur, certes. Quoniam vero nullam aspectus contingentiam ita propinquam vides quam hanc, Luna locum sequentis diei examinandum accipe, qui est gra. 2 mi. 26 y. Martisq locum, ciuidem dici sequentis, scilicet 10 Februarii 24 gra. 24 mi. 22. Motus diurnus amborum quere, prouenientq Luna motus diurnus, gra. 32 mi. 16. Motus autem diurnus Martis habet gradus 47 mi. 47. Dempto iam Luna motu à Martis motu, distanția remanebit, gra. vix 3 mi. 27. Mars, quia directus est, subtrahitur à Luna, & relinquuntur gra. 11 mi. 29, quæ in linea F G cum filo & margarita signantur. Filo autem rursus in distantiam, quæ facit gra. 3 mi. 27 distracto, mar garita bo. 7 mi. 12 post meridiem 9 diei Februarii refert, ubi Luna & Mars exacta fuit oppositio. Anteq autem finem facio, admonitione astronomiæ tyronem volo, vt quoties iudithum aliquod latutus est de rebus astronomicis, perpetuo ordine planetarum signorum, capitis caudæq, sicut in Ephemeridibus cernitur, cursus, ad meridiem, & præfentis & sequentis dici, colligat. Hoc enim mode quiduis expeditum, & ad manus, vt dicitur, erit.

SEQVITVR INSTRUMENTVM

ASTRONOMICVM

ENVNCTIATVM VICESIMVM PRIMVM

Omnium planetarum inter se aspectus, Lunæ præter, per instrumentum presens cognoscere.

Sto nihil exigat, cur istius figura vsum iterem, cum antea satis superq; confet, attamen non longius tibi ad priora discutendum sit, istius quoq; instrumenti præxi verbo uno apertam. Horam minus tumq; aspectus cuiuscunq; intellectus? ante omnia considera enunciati 19 subtilio possibiliter eius, id est, an pos sit statu tibi die aspectus contingere, quod fit hoc modo. Index X locis planetarum inducitur, quando si planetarum aliquis lineas aspectuum contingit vel propè suos fines inciderit, ab alio dicetur aspici, si minus, non. Hoc acto abunde noxies q; insinueras. Planetarum igitur bidiani cursus, ut pædiximus, id est, duorum dierum motus, preparandi sunt, è quibus posterior cognitione aspectum surgit. Certus cum iam sis de ali quo aspectu, quocunq; tandem die futuro, eorum planetarum loca in Zodiaco lustra. Principio illius diei & fini competenter, id est, meridiçi pæcedenti, metidiçq; sequenti congruentia, vnde non difficulter motus planetarum diurnos venaberis. Si sint directi vel retrogradi ambo, minorem à maiori demes, si alter retrosum alter antrosum pergit, coniunges vtrumq;. Subtractionis vel additionis residuum in linea F G repete, inveniens vniōem superades. Distantiam mox planetarum requires & in limbo numeratam cum filo equaliter tenso, exprimes, quo retento, margarita locum obserabis in lineis horariis comprehenfum, illuc enim & horas & minutam aspectus factivel futuri cernes. Id quod Cæsar exempla adhuc aperius disces. Diuus Cæsarus semper Augustus Francofordia Mœni, anno domini 1519, die 28 Iunii, Rhomanum Imperium suscepit. Quo in die aspectus planetarios fecit laboro, quero igitur loca planetarum vniuersa, meridiēbus 27 & 28 diei debita (dico signanter 27 pæcedentis & nō sequentis, nam aspectus antemeridianos 28 diei quero, q; si pomeridianos velim, iam 29 diei motum cum 28 examinarem) quibus inuenitis, ad instrumentum accedo iuxta enunciati 19 prescriptum, videoq; planetarum inter se nullas irradiationes præter. * 4 & %. Nunc ergo horam & minutum istius aspectus scribre gestiens, motum 27 ad diem 28, qui est gra: 11 ⅓ 35 ⅔, Et ad 28 diem, quo fuit gra: 11 mi: 40 ⅔ 1igno. Veneris quoq; tursum in 27 die gra: 10 ⅓ 34 ⅔, in die vero 28 gra: 11 ⅓ 46 ⅔, existente inuenio excipioq;. Cuicilibet motum diurnum ex subtractione cum teneo, vt Iou: 5, Veneris 1 gra: 12 ⅓, minorem, id est 5 ⅓ à maiori, id est, 1 gra: 12 ⅓, demo, (quia directi ambo sunt) residuumq; gra: 1 mi: 7 esse reperiens, in linea simulacrum F G cum vno ne signo. Demo posthaec locum 2 ⅓ gra: 34 mi: a loco 4 ⅓ gra: 35 mi: remanent 1 gra: 1 mi: distantia dicta, quæ in limbo dinumerata, filoq; expressa cum fuerit, margarita horas 2 ⅓ mi: 19 post meridiem 27 diei demonstrat. Quæ si ad nostras horas reduco, hora 9 mi: 19 ante meridiem diei 28 Iunii aspectum hunc, 4 & % * fuisse inuenio. Adeo astra Cæstari benigna se præbuisse, prædictæ reqüindites nemo non fatebitur. Sextilem enim & Trinum olim etionis Caroli Imperatoris,

Sextilis 4 & 2 tempore celestis nō tempore elec-
tionis Caroli Imperatoris.

Recens aspectuum in 5 mi: sez resolutus, 2 ⅓ 300 efficit. 2 motus 1 gra: 12 ⅓ mi: quisito per nu-
meros.

Exemplum Regis FERDI-
NANDI.

Exemplum aliud. Dienatali Regis Ferdinandi, sez 9 Martii ex pronuntiatio 19 reperta fuit □ h & 0. Saturni motus ad 9 diem est gra: 28 mi: 35 ⅔. Decima autem die gra: 28 mi: 37 ⅔ Motus 0 in 9 die, 28 gra: 1 mi: %. Decima die 29 gra: 0 mi: %. Motum 0 diurnum repertis duorum mi: 0 minorum 59, quare minorem subtractionem, ambobus sez directis, superfunt 57 mi. Hæc requisita, in linea F G vno exprimat. Post illud distantia que est gra: 0 mi: 34 in limbo accepta, cum filo signetur extento, margaritaq; horas 1 ⅓ mi: 22 notans obseruetur, tantu-

CAESAREVM

enim temporis post meridiem vendicat sibi □ h & 0, quod est 2 hora decimi dici, mi: 22 ante medium noctis. Illud idem ad hue per calculum probabo. Distancia 0 & 0 erat 34 mi. Diurni motus amborum 0 59 mi. h 2 mi, qua tria precipue necessaria moneo, ut scitu cognoscas. Nam ergo quoniam directi, sint 2 à 59 demo, & 57 reliquuntur, qua iterum in 2 reducta, facit 3420, tortidem diuide per 24, & diuisor surget. Similiter distantiam 34 per 60 multiplicata, & 2040 resolvantur. Distributus cædem cum diuisore iam noto, redundantq; horæ 14. Residuum 52 rursus multiplicatum diuide, & 22 minuta horaria prodibunt. Ita falli nō potes, quin □ hunc, hora 14 mi: 22 contingere certò affere audeas. Regulam hanc non idea adieci, vt ea utr debas in segnioribus vñq; adeo moribus, & sibi iniucem proximis, sed velociorum gratia planetarum, & longissimè distantium videlicet, ne hac in parte quicq; omnino ad perfectam motuum indagationem desiderati vi- deretur.

¶ Enumerauius enunciatio superiore generaliora aspectuum di- scrimina, & ea quæ principalia vocantur. Num autem specialiores, & si maiores, minus principales nominare differentias recensebimus. Huiusmodi autem sunt. Combustio, Oppressio, Vacatio, Obsessio, Applicatio, Separatio, Prohibicio, Luminis translatio, ciuiusdemq; relatio, vel, vt si dicam, Redditio, Pulsatio, Receptio &c.

Combustio.

¶ Combustus planeta dicitur, quæminus 15 gradibus à 0 hinc in- positus distat, tot enim gradibus Solaris continet orbis, tantog; interhallo potentissimè radios circunquaque suos diffundit.

Oppressio.

¶ Oppressus planeta vocatur, quando minus 12 gra. à 0 absit, hoc autem declaratione non eget, cum sit nemini non obuium.

Vacatio.

¶ Vacuum dicitur planetarum, ratione cursus, tuum enim vacuuus est, cum ab aliquo aspectu exit, nec in aliud recta labitur, sed omni irradiatione priuatus incedit.

Obsessio.

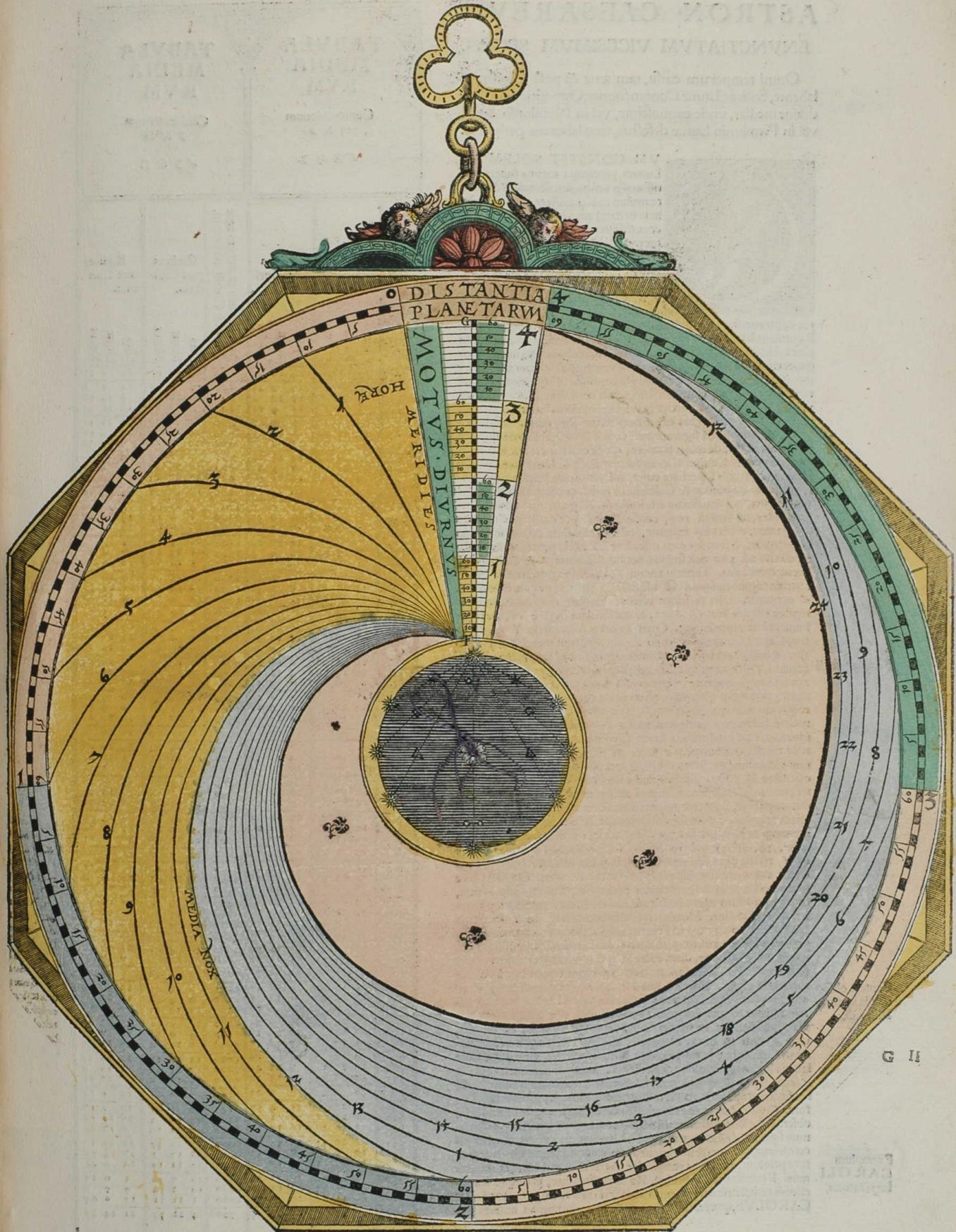
¶ Obsesso notum est, quasi occupato & irrestito, cum ab aspectu vnius planetæ malignioris in aliun aspectum, maligni quoq; (mali autem planetæ dicuntur 0 & 0) incurrit, ita enim de uno malo in aliud defertur, quasi iniuitus. Exempli causa, Si 0 cum 0 coniuncta, à 0 abiens in □ h incidat, quale quiddam fieret, si 0 & 0 principium cancri tenerent. Saturnus autem tertium vel quartum librat gradum, hoc pacto enim 0 malum malo addere videatur, id est obsessa, vocabulo apud Astorum petitos recepto diceretur.

Applicatio.

¶ Applicatio contingit inter duos planetas, quoties enim inter sedi- flant in tantu, vt cursu citatiō centro suo orbēs ardioris pertingere po-test, id est, tardioris orbē suo cetero attingere, nō velociter applicare se- ori dicitur, vt Iupiter radios suis proicit 9 gradibus, à quibus si 0, qui orion in motu (si modo retro non erat) absit tanto spacio. Ita radios 2 contingit, eidem applicari dicitur, quia coniungi appetit Ioui. Ptolemaeus tamen non nisi per 3 graduum distantiam appli-cationem vocari concedit. Scindum præterea applicationem non modo in coniunctionibus, verum sed in aliis aspectibus vñ venire solet.

Separatio.

¶ Separari contrarium prior est planētæ, Separatio fit quando pla-netæ à coniunctionibus digrediuntur, velociorq; a tardiore penitus (ita vt non amplius cum radis suis contingat aliū) discedit, id est, separatur vel defuit. Quidam adhuc præcius examinant, & separari velociorē volunt, postq; vnum dumtaxat minuto à tar-dio remouetur. Plures adhuc recenseri possint aspectum, vel pa-sionum differentias, sicut, Pulsatio, Luminis translatio &c, ad pra-sentia autem, quia nihil faciunt, omittit. Legere si libet in prom- ptu est libri Auenze cap. 7.

ASTRON· CAESAREVM ENVNCTIATVM VICESIMVM SECVN.

Omni temporum cursu, tam ante & post Christum, labente, Solis ac Lunæ Coniunctiones, Oppositiones, Quadrature medias, vnde cognoscitur, vel in Nouilunio Solis, vel in Plenilunio Lunæ defectus, cítra laborem perspicere.

VM CONSTET SOLEM AC Lunam, preciosos naturæ fontes, potissimum rerum, & nascientium & interrenunt causas existere, optimè vero suas in naturam, vires, virtutes & effectus, tum denum, cù minime præpediatur transfundere, vicissim cum quid obster eis, impedit, angere, iamo & natum corrumperet, obstat illa sollicitus, consideranda, non inutiliter iudicauimus. Quapropter & oppositiones, medias, & eclipticas, quibus res mundi circa contoversiam alterantur, diligenter hoc loco tractare placuit. Res autem illas, quia uno instrumento comprehendere non licet, in plura distribuere coactus sum, patrum, ut nihil omnino moleste cogitatur relinqueretur, partim, vt sic exactior ab solitiori rei ex ministris fieret. Prinde quatuor illa continuæ in sequentia instrumenta subordinatis, continua serie, veluti connexa. Hora siquidem non ad ynguem Coniunctionis vel Oppositionis habita, (quorum usus in iudicis præcipuus est, earum rerum scz, quæ mundo euentu) impossibile est figuram coeli veram struere, multo minus autem iudicium certius, de rebus statuere, quare non temere hoc loci curio fior esse volui. Coniunctionem idcirco Solis & Lunæ, aut Lunæ & Capitis Draconis, qui scire solet, instrumentum praesens confidet, orbibus est quatuor & Calendario quadam compositum. Orbium primus, qui & infimus est, indicem X gerit, cui annos infraeius videt, ab uno in 100, confusè tamen, & ordinem citra inter se signatos, cuius usus exigitur, coniunctionibus instrumentibus inquirendis. Secundus cum ostensor Z orbis patet, annis similiter ab uno ad 100 præscriptis, coniunctionibus D & S inuestigandis accommodus. Tertium rotam Y index insignit, in cuius circumferentia rotula eiusmodi nigricula passim vna cum charactere & apparent, Solis & Lunæ coitus signantes, quemadmodum integræ effigies haec & corniculata lunula, quadratas luminarium representant. Quartus orbis ostensorum Y amplectitur, Capita, Caudasq; draconis aliquot, quorum utendi ratio sequitur. ¶ Solis Lunaq; coniunctiones, oppositiones seu quadratas nouissime conanti, radix ex tabula adiuncta sumenda est, radix centenarius proximo minori conueniens, hoc modo Leua parte centenarius requiratur prior anno proposito, quem iuxta continuæ dies, hora, minuta, & coniunctionis, in dextra scz sese offerent. Eadem vero in Ianuario instrumento vestigabis, indice X primum super adducto, qui invariatus ad operationis finem usq; sic perdurable. Ex secunda pariter tabella radicem pro & & elige, vbi dies, hora, minuta, & coniunctionis, prius veluti, et in Ianuario limbi requirita, cum ostensor Z affigatur. Ambos iam orbes cum sera, alias non rite sat permansuros, firma. Centum autem annos perpetuas rotas sic durare possint, si præter centenarium illum non aliud tempus quispiam requiratur. Iam in superficie rotulae X annum propositum, cur rentemq; inspice, per huncq; filum terde, ostensorum Y ad Ianuarium diem, 14, vel 15 vel 16 locato, inde videndum operanti, quæ nam & tertie rota filo proxima sit, eaq; sub filum ducenta, quæ subducta, rotas denum dispositas habuerit ad votum. Quod si usque hanc interim coniunctiones binas pati vtrinq; spacio a filo distare, tum pro arbitrio agere licet, & filo substituere utramcumq; libuerit, sine discrimine. Meminerat tantummodo indicem Y semper in Ianuarium, non autem in Februarium vel Decembrem traducendam, post quod filum cuicunque malueris coniunctioni, oppositioni aut quadratura admovere, diem enim illud futuri aut facti aspectus consfestum in limbo Calendarii referet. Tria sunt tamen hoc loco anni manducieris digna. Primum, quod in anno bisextili non certò & aut & ostendat, & hoc à 24 Februario usq; ad finem anni, ea autem ratione semper demandus vñus est dies, vñc à die coniunctionis oppositionis, eo namq; dempto quæsus resulst. Secundum, vt si & cum nota, Decembri incidenter, nulla fit, sin vero in Ianuarium, diem iam iuxta prædicta custodiendu esse, anni enim illius labetis scz, oppositio illa prima dicitur. Tertium, coniunctionem & cum signo & quæ Decembrem incurrit, nouissimum anni esse currentis, seu proposti, que vero Ianuarium attingit, proflus inutilem fore. Quæ res metodo exemplari familiariter fieri. ¶ In iudiciorum observationibus Astronomi studiosè coniunctionum seu præventionum figuræ, id est, eas, quæ proxime nativitates antevenerunt, perspicere solet, quo circuere & nos luminarium coniunctionem Caesaream genitura priore proxime, exempli vice, perfectiori quadam via docebimus. Et tabella numerali, id est, Radices cōtinente, principiū coniunctionis radice destinatam, anno currenti 1500, in quo natus fuit CAROLVS, quæzc, inuenis autem diem oī, horam 22 minutū 54.

Modus operandi

Cautela obser-
vanda in anno
Bissextili.

Exemplum
CAROLI
Imperatoris

TABVL A MEDIA RVM				TABVL A MEDIA RVM			
Coniunctionum O & S		Coniunctionum D & S		Coniunctionum O & D		Coniunctionum D & O	
Ant.	Radices post Chri- stum,	Radices ante Chri- stum,	Radices post Chri- stum,	Ant.	Radices post Chri- stum,	Radices post Chri- stum,	Ant.
Ann.	Dies	Hora	Minut	Ann.	Dies	Hora	Minut
Christi	24 10 24	24 10 24	24 10 24	Christi	23 6 33	23 6 33	23 6 33
100	28 18 53	20 1 13	100	17 1 50	2 6 8	8 10 52	8 10 52
200	3 14 1	15 18 2	200	10 21 5	14 15 33	14 15 33	14 15 33
300	7 22 12	11 9 51	300	4 16 26	20 20 15	20 20 15	20 20 15
400	22 0 2	7 1 40	400	15 16 49	15 16 49	15 16 49	15 16 49
500	16 23 34	2 17 29	500	19 12 7	27 0 32	6 0 32	6 0 32
600	20 22 45	27 22 2	600	13 7 24	7 2 45	12 5 15	12 5 15
700	25 6 56	23 13 52	700	8 21 59	18 9 58	18 9 58	18 9 58
800	29 15 7	19 5 41	800	21 22 23	24 14 43	24 14 43	24 14 43
900	4 10 33	14 21 30	900	13 4 26	22 4 26	22 4 26	22 4 26
1000	8 18 44	10 13 19	1000	15 17 40	3 14 18	3 14 18	3 14 18
1100	13 2 55	6 5 8	1100	9 42 58	9 19 1	9 19 1	9 19 1
1200	17 11 6	1 20 57	1200	3 8 15	15 2 43	15 2 43	15 2 43
1300	21 19 17	27 1 30	1300	24 8 37	22 1 35	22 1 35	22 1 35
1400	16 3 28	22 17 20	1400	18 3 56	1 4 40	1 4 40	1 4 40
1500	0 21 54	18 9 5	1500	11 2 14	7 8 43	7 8 43	7 8 43
1600	5 7 6	14 0 58	1600	5 18 32	13 1 25	13 1 25	13 1 25
1700	9 15 16	9 16 47	1700	26 18 55	19 18 9	19 18 9	19 18 9
1800	13 23 27	8 36	1800	10 14 12	25 22 51	25 22 51	25 22 51
1900	18 7 38	1 0 25	1900	14 9 30	4 12 47	11 3 11	11 3 11
2000	22 15 45	26 4 58	2000	8 4 47	11 3 11	11 3 11	11 3 11
2100	27 0 0	21 20 47	2100	2 0 4	17 7 53	17 7 53	17 7 53
2200	1 19 27	17 11 37	2200	23 0 29	21 1 18	21 1 18	21 1 18
2300	6 3 38	13 4 26	2300	16 19 40	2 11 18	2 11 18	2 11 18
2400	10 11 48	8 20 15	2400	10 15 2	8 10 53	8 10 53	8 10 53
2500	14 19 59	4 12 4	2500	4 10 19	14 2 20	14 2 20	14 2 20
2600	19 4 40	0 3 53	2600	25 10 45	20 2 20	20 2 20	20 2 20
2700	23 12 21	25 8 26	2700	13 6 2	0 0 54	0 0 54	0 0 54
2800	27 20 32	21 0 15	2800	13 20 37	12 10 21	12 10 21	12 10 21
2900	2 15 59	16 16 5	2900	0 15 54	18 16 46	18 16 46	18 16 46
3000	7 0 16	12 7 54	3000	2 16 17	24 20 46	24 20 46	24 20 46
3100	11 8 21	7 23 43	3100	15 11 34	3 20 21	3 20 21	3 20 21
3200	15 16 31	3 15 32	3200	9 6 50	10 1 3	10 1 3	10 1 3
3300	20 0 42	2 8 20 5	3300	0 15 54	16 5 46	16 5 46	16 5 46
3400	24 8 53	24 1 54	3400	3 2 9	22 10 28	22 10 28	22 10 28
3500	28 17 40	10 3 43	3500	24 2 32	22 10 28	22 10 28	22 10 28
3600	3 12 31	15 19 32	3600	17 21 49	28 15 11	28 15 11	28 15 11
3700	7 20 49	11 11 22	3700	11 17 7	7 14 46	7 14 46	7 14 46
3800	12 4 53	7 3 31	3800	5 12 25	13 19 28	13 19 28	13 19 28
3900	16 13 5	2 19 0	3900	26 12 50	20 0 11	20 0 11	20 0 11
4000	20 21 24	27 23 33	4000	20 8 7	2 4 56	2 4 56	2 4 56
4100	25 5 25	23 15 22	4100	14 3 25	15 4 31	15 4 31	15 4 31
4200	29 13 13	18 7 11	4200	7 22 42	11 9 14	11 9 14	11 9 14
4300	4 9 1	14 2 3 0	4300	1 18 0	17 13 56	17 13 56	17 13 56
4400	8 17 14	10 14 49	4400	21 18 25	2 18 39	2 18 39	2 18 39
4500	13 1 26	6 3 39	4500	16 13 43	2 18 39	2 18 39	2 18 39
4600	17 9 36	1 22 28	4600	10 9 0	8 22 58	8 22 58	8 22 58
4700	21 17 46	2 7 3 1	4700	4 4 18	15 3 40	15 3 40	15 3 40
4800	27 1 57	22 18 50	4800	25 4 41	2 8 24	2 8 24	2 8 24
4900	30 10 8	18 10 39	4900	18 2 58	0 7 58	0 7 58	0 7 58
5000	5 12 56	14 2 28	5000	12 29 16	6 12 41	6 12 41	6 12 41
5100	9 13 46	9 18 17	5100	6 14 53	12 17 24	12 17 24	12 17 24
5200	13 21 57	5 10 7	5200	0 9 48	18 22 6	18 22 6	18 22 6
5300	18 6 8	1 1 56	5300	21 10 13	25 2 49	25 2 49	25 2 49
5400	22 14 18	26 6 29	5400	15 5 31	4 2 24	4 2 24	4 2 24
5500	26 22 29	21 22 18	5500	9 0 46	10 7 7	10 7 7	10 7 7
5600	1 17 56	17 14 7	5600	2 20 4	16 11 49	16 11 49	16 11 49
5700	6 2 7	13 5 56	5700	23 20 39	22 16 9	22 16 9	22 16 9
5800	10 10 18	8 22 45	5800	17 15 47	7 20 51	7 20 51	7 20 51
5900	14 18 29	4 13 34	5900	11 12 4	7 20 51	7 20 51	7 20 51
6000	19 2 40	0 5 23	6000	5 6 22	14 1 34	14 1 34	14 1 34
6100	23 10 50	25 9 57	6100	26 6 45	20 6 17	20 6 17	20 6 17
6200	27 19 1	21 1 46	6200	19 16 3	26 10 59	26 10 59	26 10 59
6300	2 14 28	16 17 35	6300	13 21 20	5 10 34	5 10 34	5 10 34
6400	6 22 39	12 19 24	6400	7 16 37	11 15 17	11 15 17	11 15 17
6500	10 5 50	8 1 13	6500	28 17 1	17 19 59	17 19 59	17 19 59
6600	15 15 1	3 17 26	6600	21 12 19	24 0 43	24 0 43	24 0 43
6700	19 23 12	28 21 36	6700	16 7 36	3 0 17	3 0 17	3 0 17
6800	24 7 23	24 13 25	6800	10 2 54	9 5 0	9 5 0	9 5 0
6900	28 15 33	20 5 14	6900	3 22 11	15 9 43	15 9 43	15 9 43
7000	3 11 0	15 22 3	7000	24 22 37	21 14 27	21 14 27	21 14 27

ASTRONOMICVM

quibus in Ianuario perspectis, indicem X inducis, ideo quia nativitas habeatur centenaria, ne cum filo plane exacta. Post hac cum filo
24 Februarii diem, natalem scz Cæsaris signa, vnde cum eodem fit
lo contra dierum ordinem procede consq, donec vel ① vel ②
⁊ occurrat, ③ ⁊ autem ostetur, quæ genitura huius praeven-
tionalis (licet ineptiori tamen astrologis notissimo vocabulo), tu fi-
mauis, præcedentem dicere nil eratueris) oppositionalitatem, quoniam
nativitatim præcedit oppositio ista, vocabitur. Per quam vbi filum
traduxeris, in Dario siue Calendario 14 Februarii diem, quo con-
tingit huiusmodi oppositio, certes. Quanq; is Bifexilis sit annus,
non opus tamen fuerit diem demere, cum lux praeventionalis siue
præcedentis oppositionis 24 Februarii non excedat, imo 14 dies,
qui inuenitur, recipiendus pro eo.

Regi FERDINANDO natalem scimus annum 1503, velut
antea, index X similiter, vt prius diem 9 horam 22 minutum 54
ianuarii superiaceat. Ostensorum modo Y super Ianuarii diem 15
vel 16 statue, & tertius annus, regius scz, in limbo rota X expref-
sus, idem cum filo notandus venit. Subtus vero filum proxima
cum 1 signata, in rotula videlicet Y, ducenta est. Post hoc
filum, vbi 10 dicti Martii, Natalicio regis, impositum, ab hinc
retro subinde quo ad 1 vel 2 obueniat, ductum fuerit, coniunctio
primum occurfare, filumque subire, horis aliquot post 25 Febru-
rii diem, videbitur. Coniunctioni huic oblate II affant, quia pra-
fensis anni secundum est eadem significant. Nativitas autem hæc
regia Astronomico coniunctionalis, eo quod coniunctio prima oce-
cursarit, nominabitur. Quo deinceps ordine in annis Christi prio-
ribus, agendum sit, paulo infra habebitur.

ENVNCTIATVM VICESIMVM TERTIVM

Luræ, Capitisp, ut dicitur, Draconis, seu Caudæ eiusdem, proposito, quovis & anno, & die, & mense, coniunctio nem medianæ inuenire, perq; illam futura sit, nec ne aliqua luminarium obscuratione, eodem temporis spacio, circa difficultatem aut dubium, præfigere.

ODEM QVO DIES, QVIBVS
Sol & Luna coniunguntur vel oppo-
nuntur, indagisti modo, Lunam &
Caput draconis coit' quoq' scies. Ra-
dice tantummodo alia ex prefenti ta-
bula excepta, indicet Z suum in lo-
cū dedito. Quæ res paradigmate
clarior euader. ¶ Annus 1500
Cæsari CAROLO natalis radicem
habet, dies 11, horas ~ M 14, Ea-
dem radix in precedentis Z tabula
lunarū perfœcta cum indice Z $\frac{1}{2}$
ondum plenus V quoq' index cum Z
satis commodè ordinata erunt. Iam
ibis inducito, & coniunctionibus &
sua subincidit caudæ vel capitis Draco-
futuram eclipsis in ea coniunctione vel
vero future cognoscere datur nodum,
coniunctio illa oppositio noctu
suis Lunæ nemini fieri potest, sicut neg-
icitur. Satis igitur nunc elo cognoui-
scerit. Ut 12 Maii φ 0 & δ
idem die præfigite liceret eclipsis, nisi
positionem illam diurnam existere. Itē
apparet, ea tamen cum sit nocturna
, sic & coniunctio 11 Iunii caudalis,
et longius est, non amplius sperabitur.
medianam φ , eclipsis Lunæ omnino futu-
rio & vera, γ die contingit. Considera
positiones, γ die quoq' Novembri pro-
t, quoniam longius quid distet, neque
sit. Diuersa in Solis eclipsi habetur ra-
diacionum linea & capitum, sive ca-
minus tamen eclipsis fieri possibile est,
ut terminus eclipticus \odot demostret,
et eandem cum Cæsare radicem obtinet
suum idem perdurat. V autem rotula
Z, & Y rota pro anno quoq' tertio
(post sequimelissimum natu' dicitur)
aut' recte disporueris, Instrumento
alil coniunctionibus & oppositionib'

Per Draconis
vacantellige te-
minū eclipsitici
quoties fecit si-
busmodi $\frac{1}{2}$
arcuā id est, te-
minū eclipsitici
inciderūt Solis
fieri eclipsis
demonstrat, Lut-
ne uero id est
quoties filii ta-
figurā $\frac{1}{2}$ atti-
git. In aliquib[us] $\frac{1}{2}$
ro exēplarib[us]
possumus terri-
nū Solis sic e-
Lunae sic $\frac{1}{2}$

Riemplg Re
gis FERDI
NANDL

CAESAREVM

infer, vbi si caput aliquod vel cauda filum subit, luminaris aliquius detectum certo praedicere potes, veluti 27 Martii, Solis deliquit, nisi noctu foret, & Lune eclipsis 11 Aprilis, & 5 Octobris, si non interdiu continget. ¶ Ante Christi tempora agendi ratio **Ante Christum** non est differens à priori, nisi quod annum propositum subtrahis **operadi mod.**, à centenario maiori, quod residuum, anni residui vocantur. Radi-
cem deinde centenarii maioris questam cum ostensoribus X & Z signas. Annos vero reliquos cum Y & V indicibus exprimis, quemadmodum supra dictum est.

ENVNTIATI HVIVS VICESIMI SE-
cundi additamentum sive complementum.

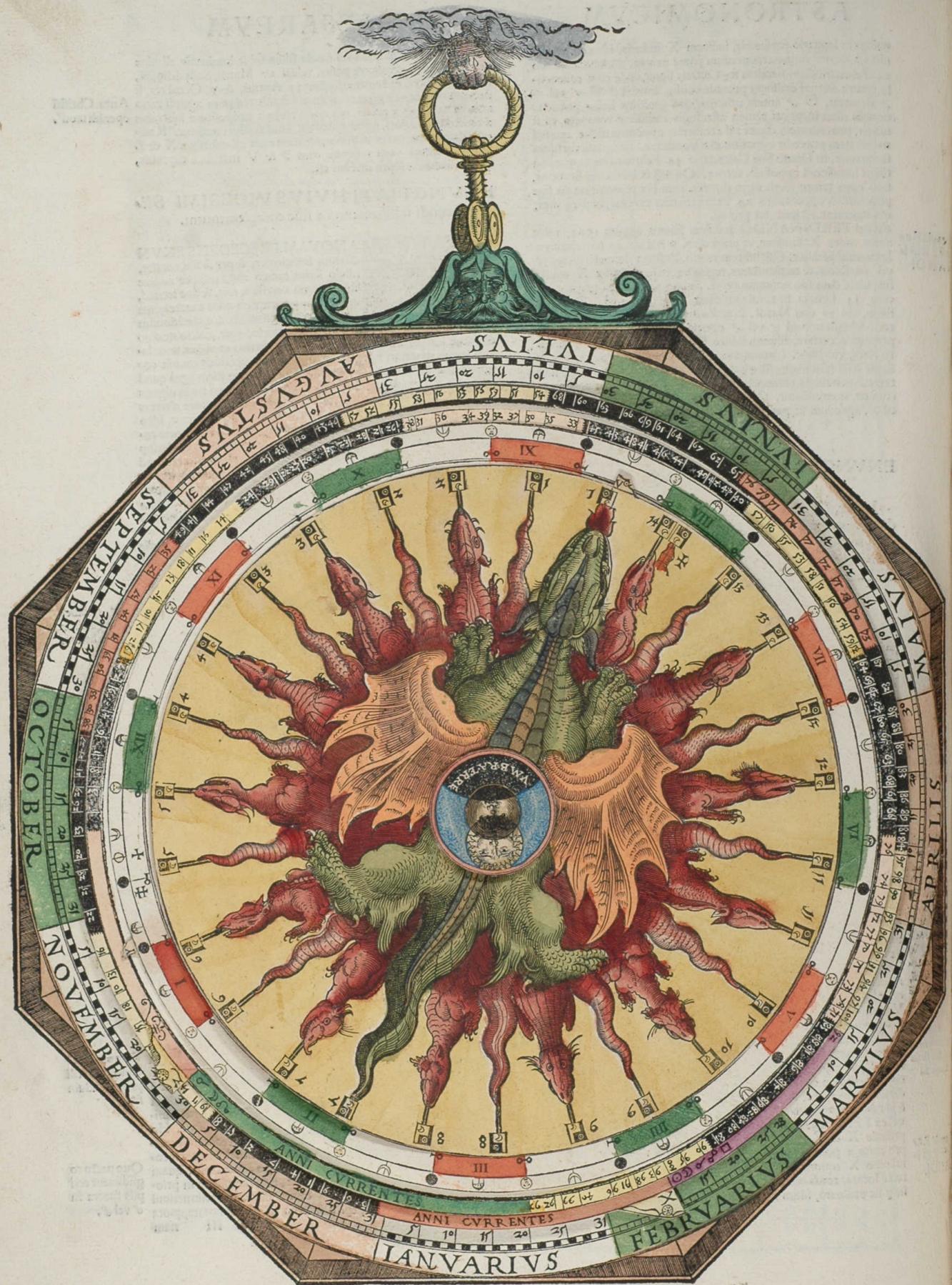

**Cur quilibet
orbis geminas
habeat litteras.**

Vsus instrum
ti.

Quomodo in
anno Bisextili
procedendum
sit.

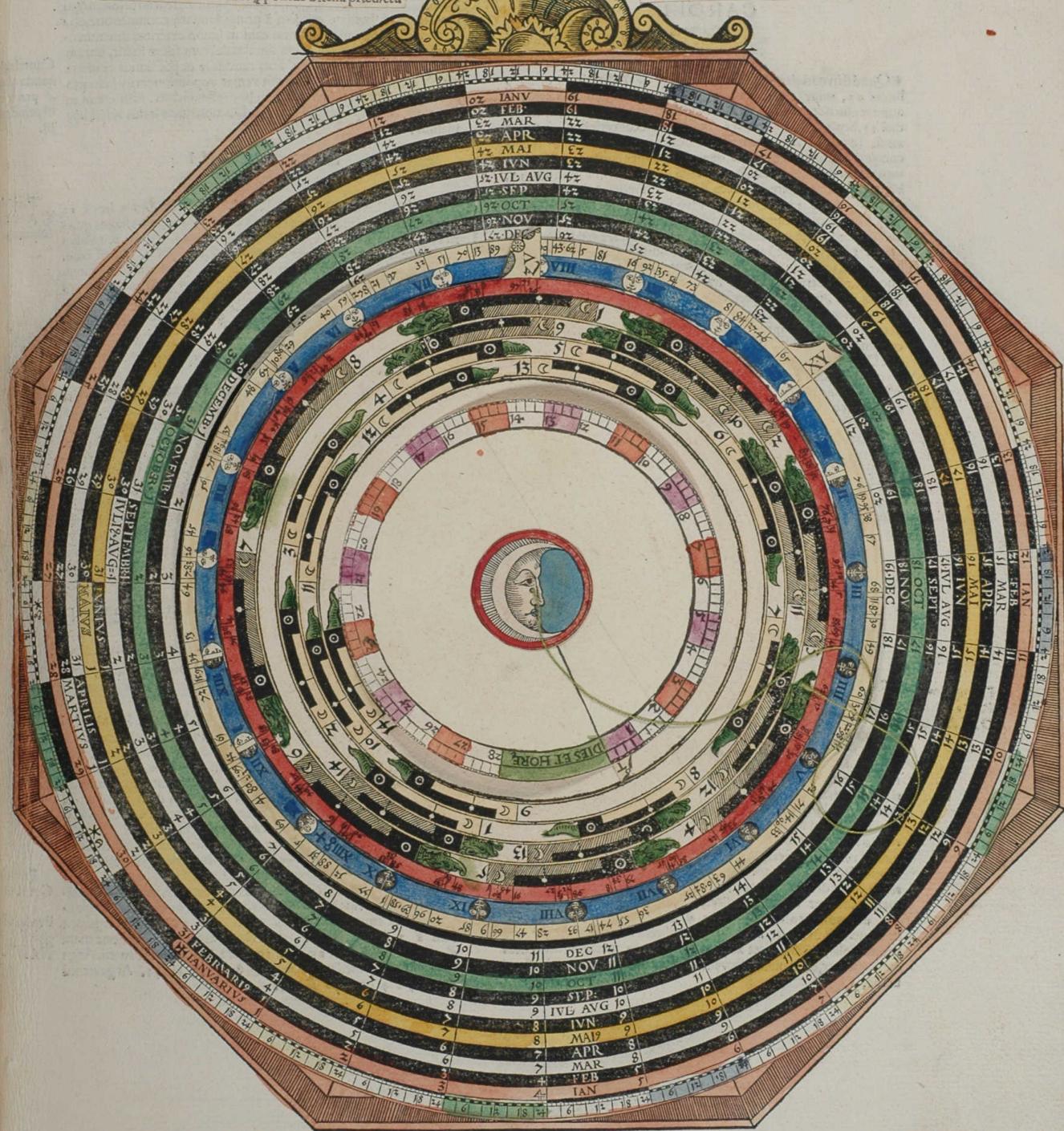
Quo pacto co-
gnoscatur eccl^s
plis futura id
o vcl o.

Cautela obseruanda in dispositione rotarum.

Operandi modus huius secundi instrumenti verus
etdem & certus est, quoties annus currens sive pro-
positus in arcu limbi inferioris rotæ ab indice XY
procedendo secundum dieg ordinem, usq; ad 29
diem Ianuarii, horam 12, mi. 44 sive stellam lunæ
sic depictingam XY reperitur. Annus ille cum filo (vt
prius dictū est) signatur, eidemq; denuo index XY
adducitur, qui invariatus ad operationis finem sic
perdurabit. Si uero post primam sive radicalem
indicus locationem annus propositus a stellæ prædicta

(supputatione secundum dierum ordinem facta) usq; ad
indice X occurrat, iam dictæ stellæ centrum in pice, p
huncq; filii tende, cui subducis indicem T. Mox deinceps
filum ducatur per ppositum sine currentem annum, ubi in
terfœcio filii cum circulo T diem tantum, aut diem horamq;
dabit. Dies ille tandem in limbo Ianuarii requisitus, cum
filo signatur, eidemq; denuo ostensor XY subiungitur, ita
autem rotæ illa ultimum sui locum fortita est. Atqui nunc
multi uideor satius superq; positionem rotæ XY declarasse,
admonens interim, ut similia de rota Z V intelligentur,
qualia derota XY prodita sunt, interesse tamen hoc unum
quod hic confiderandus erit index Z V, & centrum stellæ
iuxta 27 Ian; diem signata cū charactere draconis sic *

ASTRONOMICVM

nam sit, an prima, an secunda, an tertia ab anni principio, eandem enim coniunctionem sive oppositionem in posteriori refum instrumento, perq; eam traduces filum, quod si incidit rectius num eclipticum, sive in capite, sive in cauda illud accidat, vbiq; tandem recta illius cyfra inuenitur, certus es de possibilitate eclipsis, si modo id media coniunctione vel oppositio admittit. Quomodo vera coniunctionem vel oppositionem possibilis agnoscet debet, alibi est dictum. Ut vero terminos eclipticos rectius perdiscas, sciendū est Solis forū eclipticū, quoties filum huiusmodi arcā aut huiusmodi in quibus character repertur inedit, & hoc in die artificiali tantum, Lunæ vero deliquium sit, quoties filum talem aut talem figuram intro rapitur, sed nocturna sit illa oppositio op̄eret.

EXEMPLVM CAROLI Imperatoris.

¶ Quod si in nativitate Cæsarea indicem X Y dirigis super diē oī horas 22, minuta 54 Januarii, tum rotam hanc suo loco dederis, annus enim nondum clapsus est. Sic ostensore orbis superni Z V diei 11, horis 23 minuti 14 admove, & locata erit pro visu totius anni. Iam si instrumentum prius inspexeris 12 Maii die & mediā competes, quintam in ordine, quare si filum per quintam & instrumenti secundi ducis, ostenditur per illud in gyro Mensis Maii dies 13, hora 20, M 10 fere. Verum Bissextri ratio demes hic diem vñi, & restabunt dies 12. Quoniam vero iuxta & hanc & intenuitur cauda, & hoc in instrumento priori, eclipsis, ut fiat putandum est. Pro inde sequens etiam instrumentum erit inspicendum, (filo super oppositione & persequente) utrum terminos Lunæ eclipticos filum comprehendat, in cauda quinta, & certe comprehendendi videtur, ideo circa dubium alteruus Lunam in hac & delinqueret. Attamen, quia diuina illa & est ea propter Lunam sub horizonte confundere necessarium est, nec fieri potest ut nobis appareat illi eadem de sequentia. Repertur preterea & quedam in Maio, & hie 28 die Mensis eiusdem, coniunctio autem sexta hæc est, ab anni principio, contingens ferè caput Draconis sextum, quo circa filum pex sextum instrumenti sequentis coniunctionem si educitur, idem demonstrat diem 28 in circulo Maii, horam quoq; 14. Bissextri propter dies 27 accipitur. Nunc si videatur caput draconis sextum quoq; terminus eiusdem eclipsis solaris a filo contingit cernitur, adeo ut oporteat Solis deliquium fieri, hoc autem intelligitur secundum & medianum. Verum quia veracirca noctis medium evenit, veluti sequentia docebit, idcirco penes nos conspici nequit. At o Nouembrie & vñdecima, circa draconis caput duodecimum ostenditur, quam si per instrumentum sequentias, filum in draconis capite 12 mo terminum eclipsis Lunaris accidit, ea gitur & sine dubio, quia in nocte evenit nobis, conspiciu est.

EXEMPLVM REGIS FERDINANDII

Exemplum Regis FER DINANDI ¶ Rex FERDINANDVS easdem cum Cæsare radices habet natus, quapropter rotas X Y in diem oī, hora 22, M 54 statuitur, & demde filum per annum educitur tertium in limbo eiusdem rotas, rursumq; ostensor subducitur, & orbis ille rectificatus est. Superiorē pariter orbem hoc modo disponit, adducens primo radici quæ est dies 11 hora 23 M 14. Deinceps tertio anno, Post hoc instrumentum intuienti primum occurrit secunda & die Martii 12 fieri, terziam attingers caudam, ideo videndum est, utrum Lunæ eclipsis accidere possit. Iam si per secundam & tendit filum in instrumento posteriori, cernis quod idem incidat eclipsis Lunaris terminum nequaquam, obid neq; eclipsis speranda est, hoc intelligendum est, quo ad mediā & quo ad verā adhuc fieri potest, ut terminū incidat eclipsis & contingat, id quod sequentia satis aperiunt. Adhuc eodē anno die 27 Martii & tertia caput draconis quartum conrectat, quapropter secundi instrumenti filum per & tertiam directum ostendit in gyro Martii diem 27, exteriori vero in limbo horas 4. Preterea terminum solaris de liqui quarto in capite attingit, quamobrem certò eclipsis asseritur futura Solis, nisi accideret autem circa noctem medianam, sicut scies consequenter, ob id nullus sperauit. Eadem ratio in reliquis est vñis.

Enunciatum

CAESAREVM

ENVNCTIATVM VICESIMVM QVAR.

Cognito iam eclipsis die, horam quoq; & minutū & nis vel & nis medie euenientis, contemplari.

ENTENARII RADICEM PER spicē in eadē quā prius soluisti, coniunctionis sc̄z Lunæ & Solis tabula, quam mox in limbo instrumenti presentis require, ab hora meridiāna sc̄z 12 ordinē, Inuentam super Q ostensorē loca, Annū post hac residuum & currentem in limbo rotulæ Q querens, cum P ostensorē secunda rotas signa, Nūc horam & minutū & nis vel & nis medie cognitorū, redi ad priorem figuram, in qua distantiā eiusdem à primā Ianuarii coniunctione, observa, si coniunctionem vis, tum eam in limbo exteriori cum numeris expressam vestigia, per quam simulacrum ductum filum fuerit, horam & minutū in limbo referet. Pari ratione & oppositiones examinabis. Verum hic notabis, vt si visu veniat oppositionem in Ianuario praecedere coniunctionem, eam in hoc instrumento, sicut etiam in superiori, cum & insignitam est. Documentum huius rei sit hoc planius.

Exemplum CAROLI

¶ IMPERATORIS CAROLI radix fuit dies oī hora 22 M 54. In limbi ambitu horas 22 M 54 pometidianas quæ rit, quo mox indices Q & P vñtrosq; ducuntur. Anno oī residuo superante, & rotæ sic omnes suis redditu locis fuerint. At cū enun ciatum vñscium secundum dederit 14 Februario nativitatem præventionalem, ut ducitur, quæ secunda est & post primam anni coniunctionem, filum per secundam oppositionem secundi limbiten des, & in horarum limbo, horas & M o videbis, tempus, quod me dia coniunctionis verum est.

Exemplum FERDINANDI

¶ FERDINANDVS ROMANORVM Rex, quando eundem cum Cæsare centenarium possebat 1500 sc̄z index Q in hora 22 M 54 permanet. Verum, quia natus tertio anno currenti dicitur, P ostensor tertio anno in limbo Q rotæ applicandus est. Enunciatum 22 docuit nativitatem coniunctionalem esse, quia proximè eam anteuerit coniunctio, 25 sc̄z Februario, quæ fuit secunda in ordine, propterea eadem in instrumento lustranda est, filum per eandem dicendum, quod horam 15 M 31 post meridiā, die autem 25 in quo media illa coniunctio facta est, indicat. Non alter auturus es in annis Christiūm praecedentibus. Indicem enī Q super radicem centenarij, P super annorum reliquias inducens. Finis deinde per coniunctionem vel oppositionem extendis, quod extensem, horas & minuta in limbo signat.

ENVNCTIATVM VICESIMVM QVIN

Argumenta Solis & Lunæ media, per quæ tempus versus alicuius coniunctionis aut oppositionis discitur, consequi.

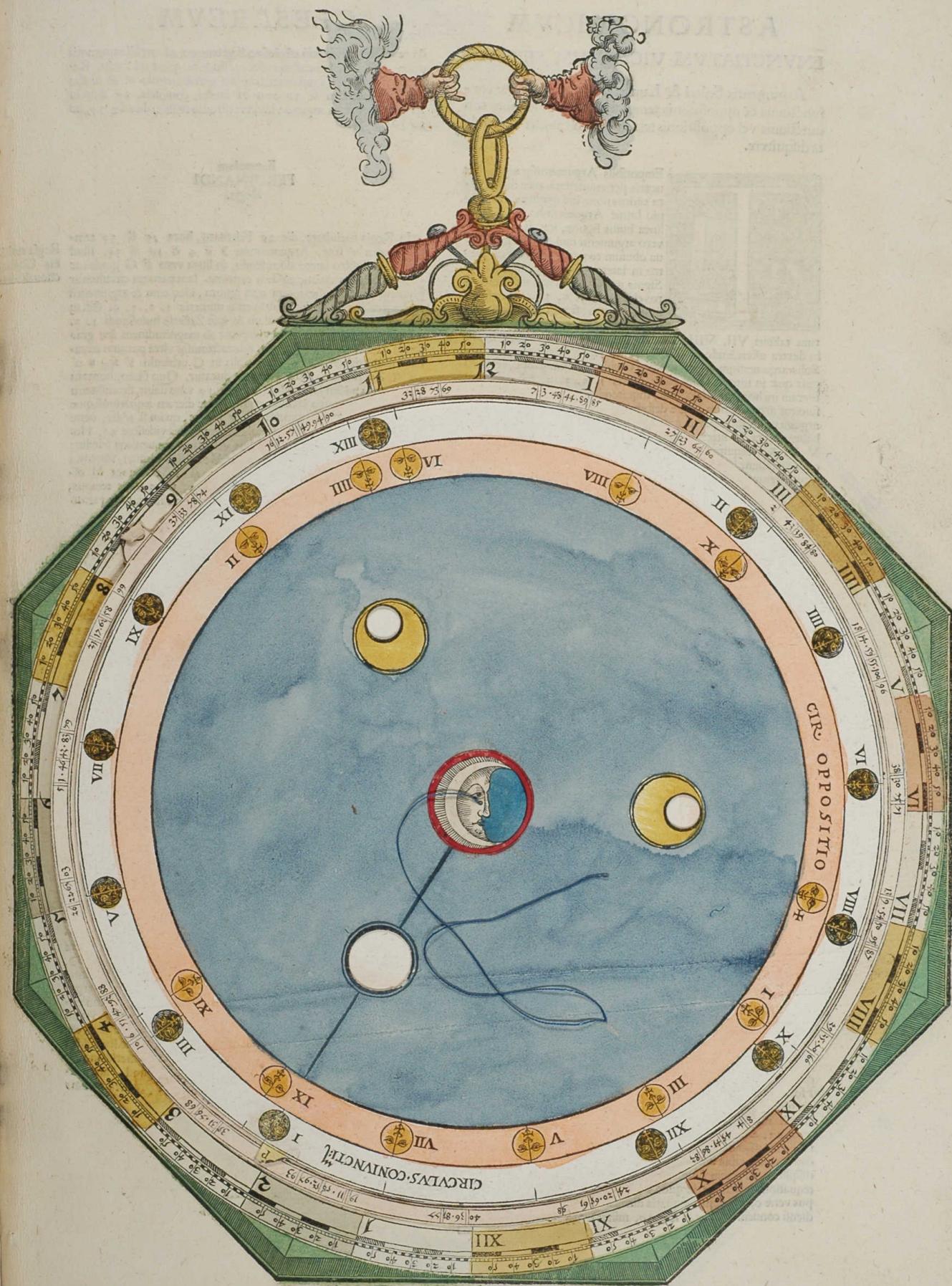
VPER IVS VBERRIME IN theoria Solis tractari est Argumentum mediū cognitionis, ad quem locum te rego, breviteri confulens. Similiter Lunæ motus, Argumentumq; eius, instrumentum proprium definitum abunde, que repentina tantum admoneo, cum pluribus ante acta persequi, & molesti legenti, & futile tradenti fit. Sed quo exempla nostra finem perfectiore fortiantur, pauca adhuc addentur. ¶ In Cæsaris præventione, sic enim loquuntur, quæ ortum eius antevebat, Solis argumentum mediū effe depræhenditur ex enunciato 12, 5 8 G 5 58. Lunæ Argumentum 5 2 G 8 M 18. ¶ In Regis autem coniunctione (nam & natura praecedit) 25 die, 15 hora, 31 mi. Februario, Argumentum Solare medium, habet 5 8 G 13 M 42. Argumentum Lunare, 5 4 gta. 16 M 34.

Exem
CAR
Imperat

Exem
Ferd
NAN

Exem
CAR

Exem
Ferd
NAN

ASTRONOMICVM

ENVNCTIATVM VICESIMVM SEXTVM

Argumentis Solari & Lunari medijs, ad mediae coniunctionis & oppositionis tempus habitus, veræ quoq; coniunctionis vel oppositionis terminos, id est, horas & minuta radisquirere.

Emporibus Argumentisq; medijs inventis per enunciata ante dicta, vera eadem nunc indagatur. Princípio Lunæ Argumentum medium in linea huius figurae, scz E F, Signū vero argumenti tam dextra quam leua obuium require. Illud autem dextro in latere offendit argumento σ. Signis minore existente, inter numeros eiusmodi. 1, 2, 3, 4, 5, 6. In sinistro autem, si argumento σ. Signatus sit, reperies cum numeris signatum talibus VII, VIII, IX, X, XI, XII. Argumento Lunæ in dextra ascendendo in Ziffris. 1, 2, 3, 4, 5, 6, accepto, tum Solis argumentum, vel in modico circulo centrum prop̄, vel in his quas in interna limbi parte Ziffris 1, 2, 3, 4, &c, iuxta C literam inchoantur, descriptis, inquirendum erit. Si in leua parte sumitur argumentum Lunæ descendendo in linea E F, iam Solis argumentum inter partis extremae ipsius limbi, Signa, quæ initio habent iuxta D litteram, & his numeris signantur I II III IIII V VI &c, requiretur. Ambobus iam Solis & Lunæ argumentis collectis, linea F E inducens, margarita argumento Lunæ superlocetur, rufusq; filum argumento Solari adiungatur, quod in limbo tum exteriori tum interiori fiet, ut coram argumento Lunæ in Ziffris vel litteris responderit, confessum enim margarita horas & minuta addenda vel subtrahenda, σnis vel σnis mediae temporis, unde vera & vel σ. resiliet, ostendat. Illud autem sic intellēs volo, quod quoties Lunæ argumentum & Signa non superat, obseruandum parvum illum circulum, cui acripsum est medietate altera, MINVE, altera ADDE. Iam si margarita (filo Solis argumentum in circulo C exprimente) prop̄ circulum parvum cediderit, ita, ut pinguë nigrantem peripheriam, cui ter ADDE verbum inest, intra fidat, tum horas & minuta ab vno expressa, sub trahenda sunt a tempore coniunctionis mediae vel oppositionis. Sed si margarita circulum extra inveniatur, nec arcum illum cui MINVE inest, iuxta littera C quoq; incipientem, intrat hora & minuta vno nonis tempore mediae & vel oppositionis addatur. Sivero margarita intra arcum MINVE, & limbum exteriorem inciderit, titulo MINVE vteris. Subtractionis enim vel additionis titulum sequeris illum, qui Solaris argumentum circulo proximus est à margarita, id quod iam parvus centrum penes indicat, quamvis illius gradus, propter illorum evidentiam maiori, in limbo sumuntur. Ac si Lunæ argumentum in sinistra queritur parte, quod sit argumento σ. Signa superante, margarita huic adducta, Solis argumentum in limbo exteriori lustrandum est, inchoanti a D littera. Filo fini argumenti imposito, margarita horas & minuta addenda vel subtrahenda ostendit. Verum autem facies, sic scies. Titulum MINVE vel ADDE considera, a limbo extremo centrum versus margarite proximum, is enim sequendum erit.

Exemplum
CAROLI
Imperatoris.

Cæsaris Cas. Hæc hactenus præcepta illustrabunt paradigmata consueta. Cæsareæ nativitatis præventionem fuisse diximus 14 Februarij, Mæoli prædictio. die vero oppositionis horam & pomeridianum cum mi: o. Argumentum Solare 5 8, G 1 M 44, Lunare 5 2 G 14 M 47 enunciatum præcedens dedit. Lunæ itaq; argumentum, quoniam 6 5 minus est, dextro in latere videndum est, gradus autem in linea E F, Filumq; vna cum margarita huic superponendum. Argumentum Solis nunc in parvulo iuxta centrum cyclo requirendum sit in circulo C in gradus minutis accipi possunt. Huic argumento rursus si filum superieris, margarita simul in area 13 Horas, 23 minuta adjicienda prodit, adjicienda eō, quod parvus circulus representator Solaris argumenti, proximulq; a centro titulus est. Ea postq; mediae σni adieceris, hora redundant 19, minuta 23, verag; & iam vocatur. Tempus hoc dupli ratione insuper ratificabitur. Prima, per 5 enunciatum, vnde æquationem dierum mutuabis hoc pacto, agens. In limbo 14 diem Februarij disquisires, per quem filum transmissum, minutum vnum in circulo æquationis abscondit, id quod tempori postea inuenio additum, tempus vero oppositionis, æquatis diebus dictum, meridiano Ingolstadiensi conueniens, horas scz 19, minuta 27, constituet, Secunda

CAESAREVM

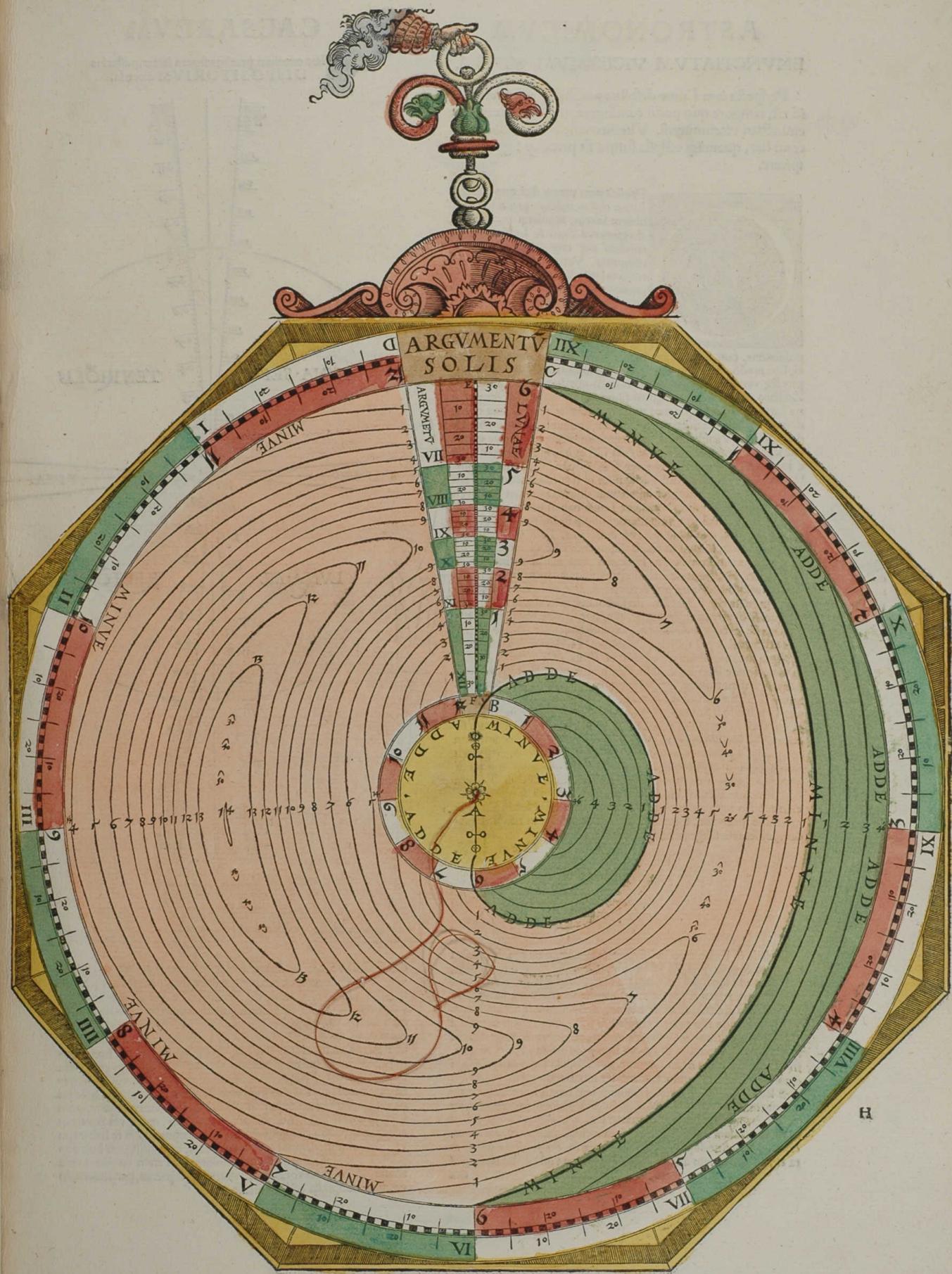
da temporis verificatio est eiusmodi, vt tempus ad meridianum natuum, id est, Gandavensem reducere studeas, quod ita facies. Regiomontium in tabula Gandavum, simulacrum titulo σ & alpe etiū, Horam o m 39 cum M littera, confipicis, 39 diminuitis a tempore iam æquato ultima verificatio resiliet, dies scz 14, hora 18 M 44.

Exemplum
FERDINANDI
Regis.

In Regia nativitate, die 25 Februarij, hora 15 M 33 tempus medie σ fuit. Argumentum 2 5 4 G 16 M 34. Illud queras in sinistro latere ascendo, in linea vero F G gradus argumenti, cumq; vno eisdem exptime. Iam parvum circulum argumenti Solis significatorem non ignora, ideo cum & argumentum 2 & circulus ipse pariter ambas cum numeris 1, 2, 3, 4, &c, in scribantur, licet cyclos, quoniam & ipse Zifferis huiusmodi 1, 2, 3, 4, &c, constat, pro alio sypurpetur ob magnitudinem scz graduum, titulus tamen additionis, subtractionisq; vltra parvum circumflexum acipi debet. Argumentum Solis in C orbiculo 5 scz 8 G 13 M 42 sumpto, filum per idem ducatur. Quo factò, horas in area figura addendas, nempe 19, M 19 vno dabat, sic enim titulus additionis centro vicinus exigit. Hinc dierum æquatione, quæ est 3 M 40 Z per enunciatum 5 repeate, quam si addis, veræ σ tempus ad meridianum Ingolstadianum, dies videlicet 26, H: 3, M 50 habes. Adhuc æquius vel magis conuenienter Medinæ vrbis habitus præcepto Enunciati 3 Medinam examina, illic enim sub titulo σ & aspectum, Hora 1 M 12 cum nota M offertur. Diminutus igitur hora 1 & M 12, veræ σnis tempus, dies videlicet 26, hora 0 M 42, id quod quæsieras, relinquetur.

Exemplum ante Christi
tempora ab Alexandro
obcunte mutuatum.

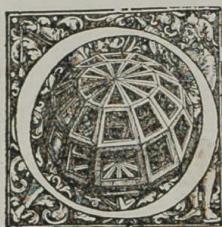
Huius rei vt exemplum quoq; afferatur ante Christum defunctus te Cœlum primum, Alexandri magni obitum delegi, ante Christum natum 313 porta annos & 93 dies factum. Nunc si scire velim, vtrum σ an p̄atio mortem hanc Alexandri proximè anteuerit, quoq; die, hora & minuto contingit, annos 313 diesq; 93 ab 400 annis subtraho, a proximo vice ceterario maiore, relinquuntur igitur 88 annos 272 dies. Hunc dierum numerum si a prima Ianuarii luce numero, recte in 29 Septembribus coincidere videtur. Hoc acto, radicem centenarii 400 è radicum tabula σnis scz 0 & 2, præsidio enuntiati 22, eximo. Quo exempta, dies 6, horam vnam, minuta 40, offert. Ea iam in Ianuario requista, indicet X expressa, & hoc in draconum instrumento. Relidios insuper annos 89 (octogintaacto enim anni elapsi iam sunt) postq; in limbo rotulae X considero, indicemq; Y super loco, vice simum secundum imitatus enuntiati, tum proxime præcedens 29 Septembribus diem p̄atio certnit, diem 20 incidens, eiudem mensis. Hæc autem p̄atio media dumtaxat fuisse ex enunciato 22 confat, hora vice σ mi: 15 pomeridianus. Enunciatum 22 iam sepe dictum præcepit vt indicem Q horæ vni, minutis 40, veluti radix 400 annorum postulat. Indicem præterea P anno 89 videlicet affigebam, filum adhæc nonæ σni (nona enim illa p̄atio a Ianuario in ordine extiterat) transmiseram, quod in limbo, horas 6, minuta 16 (iam paulo ante memorata) referebat. Per 25 deinde enunciatum huc dicitur hora & minuto, Argumentum Solis Lunæq; competentia inuegitur. Solis quidem Sig: 3 gra: 19 mi: 8, cuius ratio fuit auxilii, que Sig: 2 gra: 6 mi: 20 habebat. Argumentum vero 2, Sig: 4 gra: 17 mi: 54, Quibus ambobus præparatis, distantia vera & media σnis per hoc instrumentum deprehendi sic. Argumentum Lunari minore σ Signis, Argumentum Solis in parvo circulo recipiendum erat, filumq; per idem transmittendum, quo transmisso, margarita, quæ iuxta argumentum Lunæ iam ranificata est, in area instrumenti horas 2 mi: 36, tempori σnis media addenda, ostendebat. Oppositio hæc igitur Ingolstadiensi meridiano sub horam 8, minutum 52 apparuisse elicetur. Quod σnis tempus, si lubet, ad quælibet aliud meridianum per predicta accomodare poteris.

ASTRONOMICVM

ENVNCTIATVM VICESIMVM SEPTIM.

Perspecta iam Lunæ defectus possilitate, ut scilicet possit, id est, tempore quo possit contingere, per instrumentum enunciati vicesimtertiū. Ulterius nunc vrum scilicet nec certò fiat, quantāq; eclipsis futura sit præsenti figura perspicere.

Quofodo
eclipsis Lunæ
in plano sit for
manda.

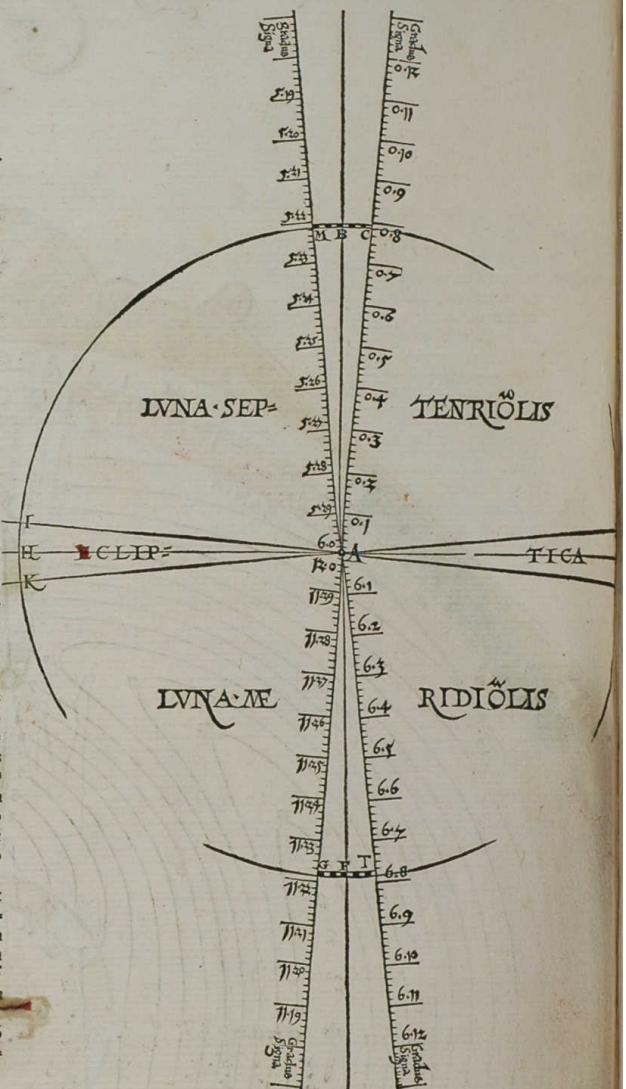
Positionem veram diei, quo futuram Lunæ obscurationem præuideras, posibilem saltem, simulatq; perspexeris, Argumenta Solis & Lunæ ad diem eundem per enunciata 12 & 25 comporta. Verum quoq; Luna locū, ciudem latitudinem, Latitudinisq; argumentum, necnon capitidis draconis lo cum verum per enunciata 17 & 18 congre. His enim congrēt, ea quæ ad eclipses attinent, cuncta contuleris. Per instrumentū q; p̄p̄nūt: 19 eclipsis possilitas, tam Solis quam Lunæ haberi potest, & melius q; in priori, hoc modo: Vbi indicem capitidis draconis rite locaueris, ad tempus vero oppositionis vel coniunctionis, locum quoq; Lunæ in Zodiaco contueberis, per quem filum directū si inter d & a C L u na iuxta caput draconis morante vel inter g & e (Luna caude draconis vicina) cederit, fateri aude Lunam in illa oppositione defecturam. Vicissim Solis defectum conspicaberis in dne quadā hac lege. Tempora omnis vero cum filo signa, quod si inter b & c iuxta caput draconis, vel inter f & g iuxta caudam draconis feratur, contingens est Soli deliquium in hac coniunctione. Verū Solis obscurationes propter aspectuum diuerstites non ita ad uniuersum, sine calculandi opera, sicut Lunæ haberi nobis potuerunt, eas tamen, deo volente, in posterum quoq; in instrumentum formam redacturos nos, quo ad licebit, nō diffidimus. Possibilitate eclipsis Lunaris agnita, linea in piano aliquo præscribe, quam H D no mina, cuius medium A sit. Huic ali perpendicularis inducta B F dicatur. Pedem nunc circini alterum in A litera fige, extensus alter circulum occultum pro Arbitrio scribat, qui idem in linea B F & punctis B F secetur. Eo facto Luna latitudinem considera, quæ si Septentrionalis fuerit, tum oportebit Argumentum eius verum esse 5 Signorum & 18 graduum ad minus, vsp in 6 Signa etiam, vel Signi nullius, graduumq; 12. Iam si Argumentum sit Signi nullius, diuidatur quarta B D in 18 partes sic, primo in tres, deinde singulas in alias tres, postea quamlibet in duas, & habebis 18 portiones, quarum siquigula 5 gradus continent. Proximo B litera puncto C ascribe, rectamq; lineam à centro A per C educito. Si vero Argumentum latitudinis Signorum sit 5, tum B H quartam dispelce, primas autem post B literam sectioni, M literam appone, perq; M & A centrum lineam, ut antea, diduc. Quod si meridionalis Lunam conspexeris, Argumentum habens 6 Signorum, & insuper aliquot graduum, tum ab F litera D versus proximum punctum elige, eundem cum T litera signans. Argumento 11 Signorum existente, ab F versus 11 cum puncto huiusmodi digredere, cui ascribe G. Hac in parte non mouearis quicquam, si gradus aliquando Signis non adiunctos viideas, obseruat diligenter Signis tantummodo.

Hæc omniū &c.

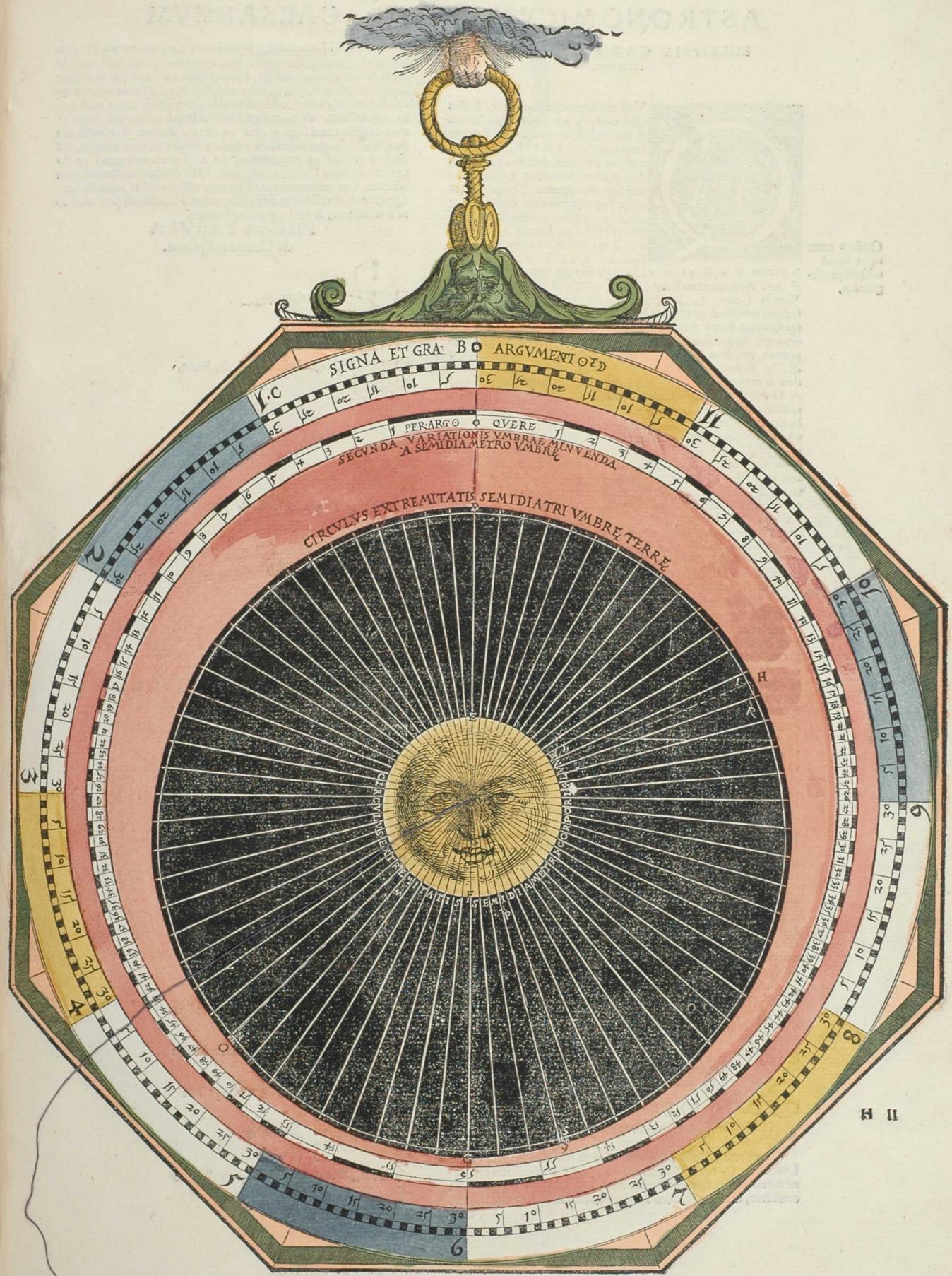
Deinde in limbo exteriori sequentis figuræ, quæ post hac instrumentum Semidiometrae vocabitur, Solis Argumentum vestiga, cui filum vbi superposueris, nota eiusdem, & limbi interioris (quæ umbrarum varietates per secundum meritum) contractum, secunda vero illa à filo abstissa, seorsum excipe. Argumentum deinde Lunæ perquirens, cum filo pariter transmisso signa, quod filum binas tibi corporis vix Lunaris & umbras terræ, semidiometras aperte. Filo sic durante, circum in centro finge, pede altero in punctu vsp, in quo nigrior area à filo tangitur, extenso, illa enim extensio semidiometer corporis Lunæ est, quam ita invariata referua. Alium post hac circum fini prioris diametri iam habiti infige, Pedem alterum eiusdem circini vsp ad areæ fusca terminum protendens, semidiometrum quoq; umbræ terrene habebis. Aream hanc circunferentia quadam carenti circunferentia includi vides, ultra quā aliam, calami latitudine, superficiem cernis, quæ in 60 secunda distributa est. Sed cum iam antea secunda varietatæ umbræ didiceris, per des

CAESAREVM

Hæc omnium præsens figura iterat, posterius DISPOSITORIVM dicenda.

des circini pro tot secundorum distantia contrahi debent, & vera umbræ semidiometer habebit. Talem postea circinum in A plani prius ad hoc præparati, vbi firmaueris, circulumq; descriperis, veram umbræ quantitatem cernis, umbras inquam terre, quæ in Lunæ transitu, oppositionis illius tempore fit. Mox in instrumento cui nomen dispositorio, Lunæ Argumentum in lineis, sive A C sive A M, sive A G, sive A T sit, contemplator. Loco obliquo pedem circini insere, extendasq; alterum in argumenti punctum. Eandem postea circini extensionem parato piano infer, pede altero in A fixo, cum altero punctum in linea paulo ante, huic rei depurata, expime, literaq; M signa. Iam circinum require, extensem, iuxta corporis Lunaris semidiometrum, quem vbi fixeris in M, cumq; codem circulum descriperis, corpus Lunæ te habere pota. Ex illis nuncdemum certus esse potes, de contingentib; huius positionis ei; ipsi, deq; quantitate ciuidem. Si enim corpus Lunæ totum sub umbram concescerit, yniuersalis, si partim, particularis, si omnino non nulla eclipsis euenit.

ASTRONOMICVM

ECLEIPSIS CAROLI PLANA
formatio.

Quibus nam
opus sit ad
eclipsis praes-
gendas.

Vobis quidem negotium adhuc uberior consumatisq; per exemplarem docen di methodum iterabimur. ¶ Annū Imperatoris CAROLI 1500, scz natalem intuenti, defectus Lunæ accidere posse eodem anno, & quinto Nō uenit eius apparere. Tempus igitur verae oppositionis illuc securor, & 5 diem, 13 horas, 52 minuta Noubris esse reperio. Locum autem Solis 23 ̄ 22 ̄ m. Locum Lunæ verum 23 ̄ 22 ̄ m. Argumentū d verum 5 ̄ 9 ̄ 22 ̄ m 59. Argumentū Solis 5 ̄ 4 ̄ 23 ̄ 29. Argumentū latitudinis d verum, 5 ̄ 11 gra, 24 ̄ m 39. Verum locum 8, 5 ̄ 1 gra, 28 ̄ m 4. Omnia ad defectum necessaria præagiendum, perspicio. His perfectis, in plāno quadam lineas sese orthogonaliter secantes, ut videre corā est, depingo. In præsentia vero Argumentū latitudinis 5 ̄ 11 comperiens, circulum F H iuxta regularē præscriptum in portiones 18 diuidio. Primum punctū prope F cum litera G notans, per etiūdem & centrum A rectam produco: quam tribus quoq; literis C A G inscribo. Argumentū deinde Solis in limbo externo præcedentis figurae qualitum, filiū expressum cum fuerit, mox à filo in circulo umbræ 51 secunda abscondi video, hæcq; scorsum referuo. In eodem postea limbo, externo scz, Argumentū Lunæ verum, Signa vñz 9 gra 22 ̄ m 59, cum filo quoque traducto reperio, quod filum círculos, corporis Lunæ in puncto B, umbræ autem in puncto H scindere animaduero. Filo itaq; sic perferante, circinorum duorum, alterum in A centro figens, in B vñq; extrendendo, eundemq; sic apertum, semidiámetrum Lunæ scz refexente, sepono; alterum in B locans, diducensq; in H, umbræ semidiámetrum cognosco. Quinquaginta vnū secunda prius ex umbræ varietate collecta, refunmo, quibus resumptis, I H lineā in 60 partes difcrenti imaginor, in qua 51 numerans, ab H incipiendo versus I, fini numerato, R litteram addo, circinūq; ab I in R iam contraho, talemq; veram umbræ diametrum continere pronunciō. Circini illius sic inuariati, pedem unum in A plani iam ante dispositi inferens, cum alio circulum describo, eundemq; cum O S Q R litteris noto, & veram umbræ quantitatem, quæ in transitu Lunæ & nō tempore contigit, cognosco. Rursum ab hinc dispositoriū illud nuncupatum ingressum, alterum circini pedem A litteræ defigens, alterum vñq; in Argumentū latitudinis, quod est 5 ̄ 11 gra, 24 ̄ m 31 distado. Diffensionē eandē, plāno cuidam importo, stūlum vñnum circini in A, linea A G, statuens, alium versū G porrectum, cum M litera significo. Prioris nunc circini pro quantitate Lunari prius diducti, pedem alterū M litteræ inferens, perferiam quandam ipsius Lunæ magnitudinem ostendenter, describo. Luna inquam & umbræ discrimen, quanta scz adhuc luceat, & quanta obfcureretur, id quod punctis 10 & minutis 50 ostenditur. Hoc autem ita iudices, ac si tota Lunæ dia metrus, in 12 puncta fundatur, quottus enim illarum partium est numerus, totidem punctis eclipsis fieri dicuntur. Quare res pofsum adum peculiari quadam demonstratione docebitur. Apparet insuper pars ima, horiz. ont inclinans, conspicua seu luminosa, superior autem obscura & tenebrosa. Obiret notis yolo tempis hocce positionis veræ fui defectus medi, nostro, id est, Ingolstadiensi meridianu congruere, subtrahit autem 39 minutis G andauo posse conferri. Verum sed Lunæ quo cursum plenius viderem, quaq; ex parte occultiari cuperit, plane cognoscere, ex puncto M, perpendiculariter erigo, vtrinq; satis producam, indeq; circini Lunæ diametrum referens, pedem in R sistens, cum altero punctum L, & hoc in linea A T signo. Mox è centro A per L vtrinq; circulum qui perpendiculariter a dextro latere in puncto N, in sinistro autem in puncto K contingit, delinio. Punctis autem K & N circinum immittens eum, qui Luna diametrum exprimit, circū N literam circulum describo, principium Lunæ deficientis dantem. Patet enim ubi Luna à terra umbræ obvelari incipiat. Eodem modo alium orbiculum circum K literam finem eclipsis illius significantem, duco. Quo peracto liquet denuo, quomodo Luna à N per M vñq; ad K transferit. ¶ Quicquid autem hucusq; super eclipsi Cæsare dictum fuit, hoc totum in sequenti figura luce clarissimi oculi edocere possunt.

QVOMODO COLOR ECLEIPSIS LVNAE sit præagiendus, Regula vniuersalis.

Quantitate eclipsis perspecta colorem eiusdem dupli ratione, Latitudinis scz & Argumentū veri præagiō. Latitudinem enim siue meridionalis, siue leptontinalis illa sit, in tabula sequenti prima considero, iuxta quam illuc eclipsis colorē ad votum deprehendo.

Vt in

CAESAREVM

Vt in desilio Imperatorio, latitudinem 29 minutorum in tabula resumo, qui tamen numerus, quoniam tabulae non inest, proximum ei 28 videlicet deligo, iuxta colorem scriptum, qui niger & rubens offertur, pro qualito excipio. Argumentum vero in secunda tabula lufranti, color distantia quam efficit Luna cum terra, cognoscitur. Vt in exemplo eodem Imperatorio, vbi Argumentū Lunæ verum Sig: 9 gra: 22 ̄ m 59 obtinet, que Signa, gradius, & minuta per secundam tabulam requiri non integræ, sed Sig: 9 gradus 15 reperiuntur, 22 ergo gradus eō quod 15 sis perant, colorem Griseum designant. Hac exequito reflat colorum mixtura, qua commode petacta, verus eclipsis color conflabitur. Quam rem si absolutius desyderas, colores huiusmodi pictorū mo re commisceto, & rem ob oculos habebis.

PRIMA TABVLA

de Colore eclipsis.

0	
2	
4	
6	
8	
10	
12	
14	
15	
18	
20	
22	
24	Nigerrima,
26	
28	
30	
32	
34	
36	
38	
40	
42	
44	
46	
48	
50	
52	
54	
56	
58	
60	

MINVTA LATITVDINIS LVNAE

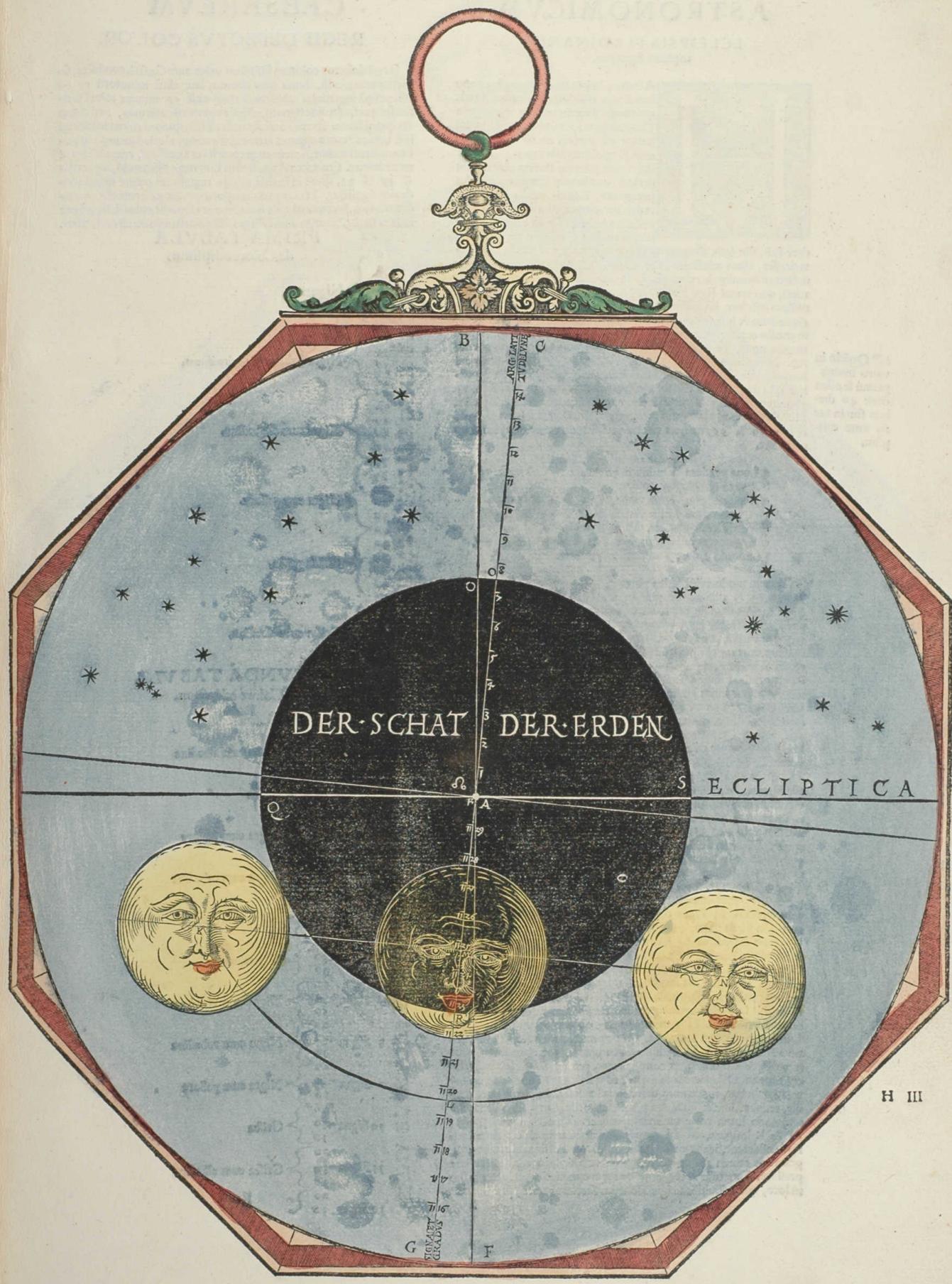
SECUNDATABVLA

de Colore eclipsis.

• Signū	0	Ruffa
1 Signa	10	
2 Signa	20	Grisea cum albedine
3 Signa	30	Grisea
4 Signa	40	
5 Signa	50	
6 Signa	60	
7 Signa	70	
8 Signa	80	
9 Signa	90	
10 Signa	100	
11 Signa	110	
12 Signa	120	

SIGNA ET GRADVS ARGUMENTI VERI LVNAE

0	
10	
20	
30	
40	
50	
60	
70	
80	
90	
100	
110	
120	

ASTRONOMICVM

ECLEIPSIS FERDINANDI
in plano figuratio,

Aetenus Imperatoris exemplo proposito Lune transitum insimum, id est, quomodo partem vmbrae inferiorem Luna cōspicua perambulauerit, superā autem sui partem occuluerit. Nunc autē Regio diuersum exponemus, scz qui Luna inferam faciem obscurerit, superiōrē vero luceat, summan vmbram pergrans. Zenith versus inclinata. Adeo per omnia, & a vertice, vt proverbium habet, v̄sp ad calcem huius libri hęc duo Cæsarum exempla, videre fuit, sibi ipsi alteras vices porrigit, ita, vt quodcumq; alteri decesserit, alteri adesset.

Neq; enim quicq; hoc modo intactū seu indicium hucq; de rebus proposito est. Annū 1503 confidēranti, quo natus Rex FERDINANDVS est, deliquit Lunæ nullum offert, nocturnū, quare retro eunti, conceptionis ad diem. Quoniam & hoc temporis cum nativitate compонendum est recte in medio conceptionis & nativitatē temporum, ecl̄psis Lunæ contingere potis, 15 videlicet Octobris die, anni 1502 deprehenditur. Nunc secundum præcepta enunciatorum priorum, veri plenilunij tempus inquirēt, medietas huius defectus, id est, spaciū illud, quo amplissimus efficitur, metetas hora 12, minuto 11 pomeridianis, Ingolstadiensi meridiano conuenienter cuenire liquēbit. Horologio idem Medinensi collaturus, subtrahet horam 1 M 12, & hora 10 M 59, tempus ultimo verificatum prodibit. Hac in operatione.

Luna gradum 1 minuta 32 8.
Sol vero oppositum tenuit.
Argumentum verum Solis, 5° 4' 6" 2 M 12,
Argumentum Lunæ verum 5° 6' 6" 15 M 33,
Verus locus Capitis, 5° 0' 6" 23 M 9,
Argumentum latitudinis verum 5° 0' 6" 10 M 23,
Latitudo Lunæ Minutorum 55 fuit.

Planū modo velut ante paretur, vbi linea orthogonales seceunt in puncto A diuidentes, pingantur. Latitudinis Argumentum Signi nullius cum sit, punctum C ex figura qua vocatur dispositio rium, transferatur hue, lineaq; A C G qua superioris à B dextrorum vergit, producatur. Hinc Solis Argumentum in limbo semidiometrorum extimo quæatur, eidemq; filum, quod in circulo varitate vmbrae, secunda 42 amputat, ea qua seorsim referuanda erunt, superimponatur. Per Lunæ postea argumentum verum idem ducatur filum limbo in extimo, que perseverante immoto, circinus ex centro A tendatur in B, & sic extensus Lunæ semidiameter dicatur. Extensione illa seposita, alter circinus in B fixus, v̄sq; in Q protendatur, quod quidem circini interuum, vmbrae semidiameter esset, nisi adhuc variante vmbram 42 2 prius collecta ostenderent, ea proper Q. R linea in 60 2 secindū, & 42 2 versus R, à Q ordineti, circinus applicari, debent. Ille siquidem circinus vera semidiameter vmbrae voabitur. Ea cum circini intercedente post hac ex centro A plani tui circulus delineatus vmbram terræ, eam qua transiunt Luna tempore, huiusque oppositionis momento fit, declarabit. Argumentum quoq; latitudinis videatur in dispositorio dicto sic. Circinus in A fixus, Argumentum v̄sq; latitudinis porrigitur, interstitium circini plano inferatur, ita. Pedum vnum in A linea A C figatur, secundusq; cū M litera notetur. Postea circinus semidiometrum Lunari conuenienter diductus, resumatur, cuius pes, alter in M fistatur, cunq; altero circulus M P, qui corpus Lunæ representat, circum scribatur, qua facto patet, quemadmodum Luna ab vmbrelari soleat. Circinus insuper in O fixus, punctum versus C signet, cum L litera notandū. Ex M vero deinde perpendicularis surgat, vtrix longiflula. Circinus pede firmato in A vno, cum alio adusq; L prodeat. Distancia illa circulum vtrix ex parte scindentem lineam perpendiculararem in punctis K & M, describat. Circum puncta K & N Lunæ quoq; magnitudo sicut factum est iuxta M punctum exprimitur. His enim peractis ob oculos patet, qualis sit Luna per vmbrae trajectus. Quot punctorum vero sit obumbrae noſcetur diuīsa M P linea 6 in partes, hoc enim facto, quot inter P & O portiones continentur, palā erit. Hoc in plano cui nomen Dispositorio fecimus, eo quod circini operam præparat & disponat, idoneamq; defectibus luminarium plenē exequendis, reddat, lineas quadam parallelas deduximus, ideo vt videoas quomodo Luna variè vmbra permeat. Tamen autem puncta M & K longius, M N vero vicinus quiddam ab ecliptica separari desiderent, ita vt obliquum cum C M A lineam constituant, grauioris tamen negoti foret, quam vt huic loco conueniret hoc prestatre. Cæterum in sequentibus idem cumulatius perfectius suo in loco, quem simulac magis idoneum fuerimus nacti, præstabitur.

Regij

CAESAREVM

REGII DEFECTVS COLOR.

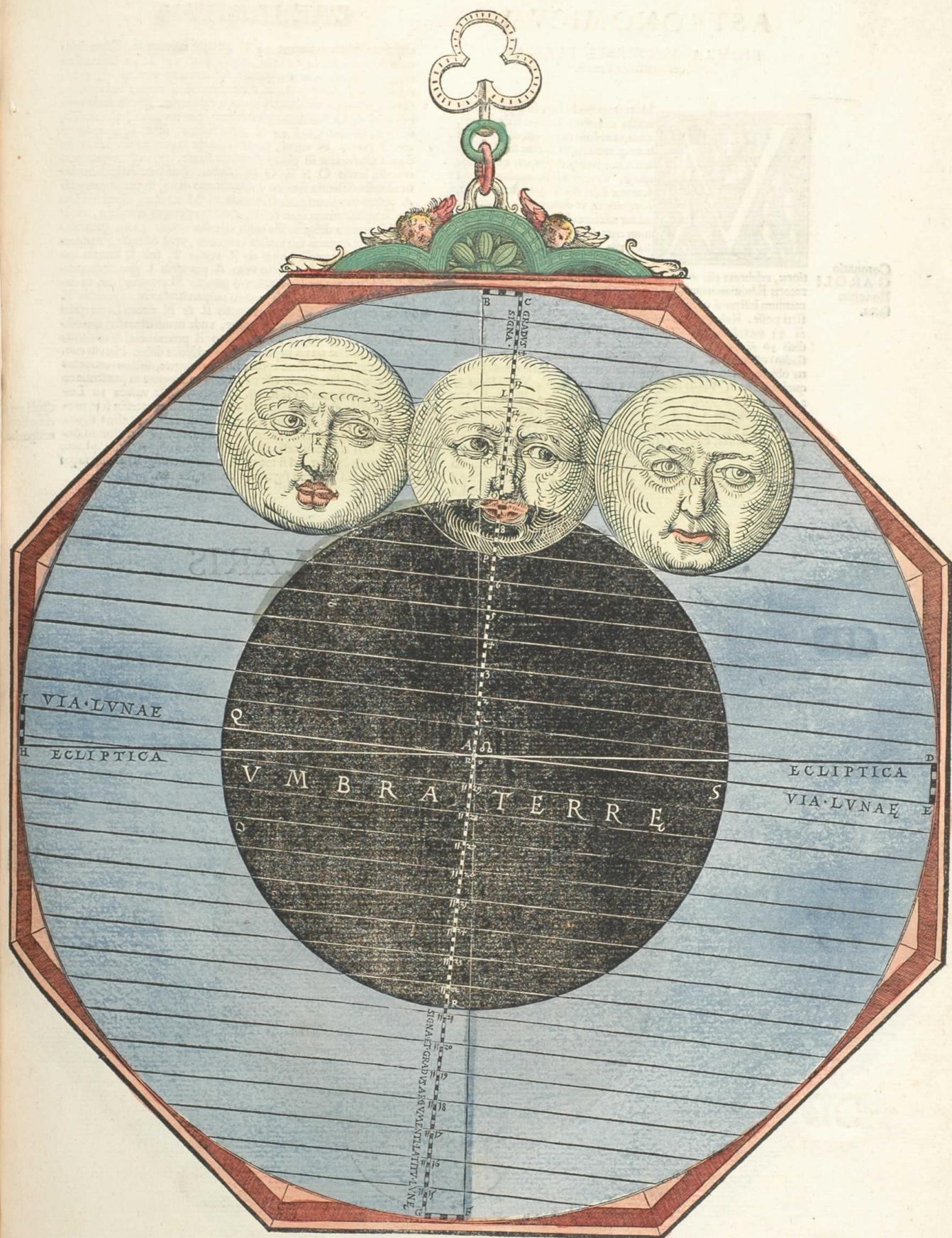
Regij defectus colorem bifariam velut ante Cæsatis condicēs, sed melhunc in modū. Luna qua obtinet latitudinē minutoriū 55 cū his primā ingredēs tabulam, iuxtaq; eadē 55 minuta colorē Griseum vna cū albedine signatū, ecl̄psis colorē esse affirmas. Sed distan- tia quoq; Lunæ a terra consideranda est hic, quanto enim vicinior teluti Luna est tanto appetat atior obscuriorq; id quod in augis oppo- sito existenti accidit, sicut in auge epicycli vera existens, remotissima à terra dicitur. Quocirca Argumentū Lunare perspiciendū. Signorū 6 ē 15 M 33, quod in sectiū tabula requiritum colorē nigru viri- demq; significat. Has ergo duas colorū species mīscēt tibi promi- ptum animaduertere est, quae nam mixta superfit, cuius deliquit pre- lens exitent. Sic ergo omnib; ages deliquorū inueniendis coloribus.

PRIMA TABVLA de Colore ecl̄psitum.

0		Nigerrima.
2		
4		
6		
8		
10		
12		
14		
16		
18		
20		
22		
24		
26		
28		
30		
32		
34		
36		
38		
40		
42		
44		
46		
48		
50		
52		
54		
56		
58		
60		

SECUNDA TABVLA de Colore ecl̄psitum.

0	Signi	0	Ruffa
10		20	Grisea cum albedine
20	3 Signa	30	Grisea cum albedine
30	2 Signa	30	Grisea
40	3 Signa	30	Nigra cum pallore
50	10 Signa	30	Nigra cum rubidine
60	4 Signa	30	Nigra cum viredine
70	5 Signa	30	Nigra cum pallore
80	6 Signa	30	Nigerrima
90	7 Signa	30	Nigra cum viredine
100	8 Signa	30	Nigra cum rubidine
110	9 Signa	30	Nigra cum pallore
120	10 Signa	30	Grisea
130	11 Signa	30	Grisea cum albedine
140	12 Signa	30	Ruffa

ASTRONOMICVM

FIGVRA ECLIPSIS PLANA coronationis Caroli.

Coronatio
GAROLI
Bononiæ
facta.

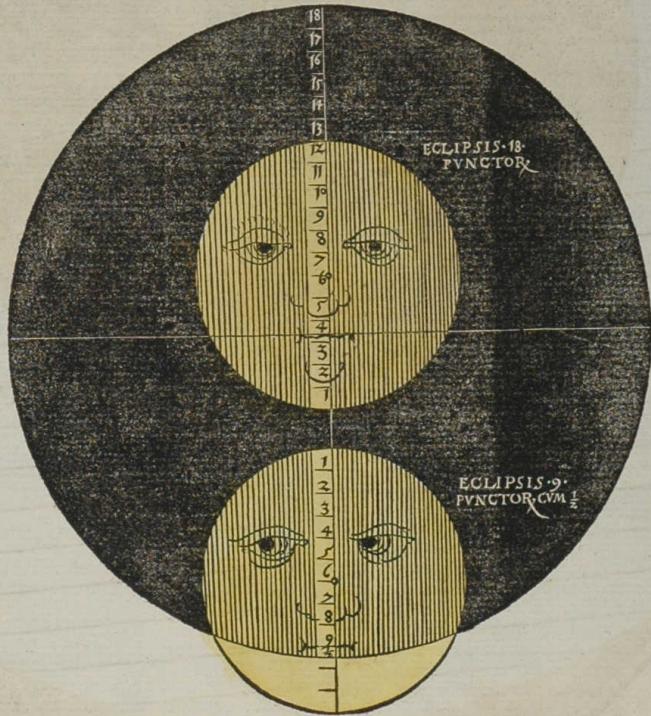
Ideo itaq; michi iam satis superq; vniuersas eclipsium rationes declarasse, adeo, ut nullam non quilibet per se qua liecum tandem sit forma statim agnoscere, in planisq; depingere oculos queat. Verum adhuc amplius nequid summae fidei deceps quis dicere possit, coronidem, vt dicitur, siue appendice adhuc adiudicere aliquam volumus. Annum coronationis (qua Bononia Italiæ urbe, dubium, an potentia, an omnigena doctrinarum copia præcessens

tiora, celebrata est) nunq; non memorabilem CAROLI Imperatoris R̄omanorum Quinti, annum scz 1530. Hunc per instrumentum lustranti mihi, apparebat & Octobris die defectus Lunæ fieri posse. Relegenti igitur oppositionis momentum. Hora 12 m 31 meridiano Ingolstadiensi quadrans, Bononiensi autem, additis 10 m, (quoniam orientalior tot minutis Bononia est Ingolstadio) offerebatur. Tempore oppositionis vere diebus non æquat oblati, motus insuper eclipsi habendæ necessarii quantiti sunt, quales fuerunt. Verus locus 0 22 g 44 m 17. Verus locus 0 20 g 4 m 17. Argumentum Lunæ verum 0 4 g 15 m 19. Argumentum 0 5 3 g 27 m 18. Plantum ad hanc, seu Papiro, seu ligneum malis, præponens, orthogonales duas in centro A coentes, ergo Argumentum latitudinis principiò vidēs, 0 6 & graduum aliquot, iccirco à puncto T, vt dictum est, lineam rectam M A T vocatā duco. Instrumēto semidiometri, Solis Argumentum, quod est, 0 3 g 27 m 18 cum filo signanti circulus

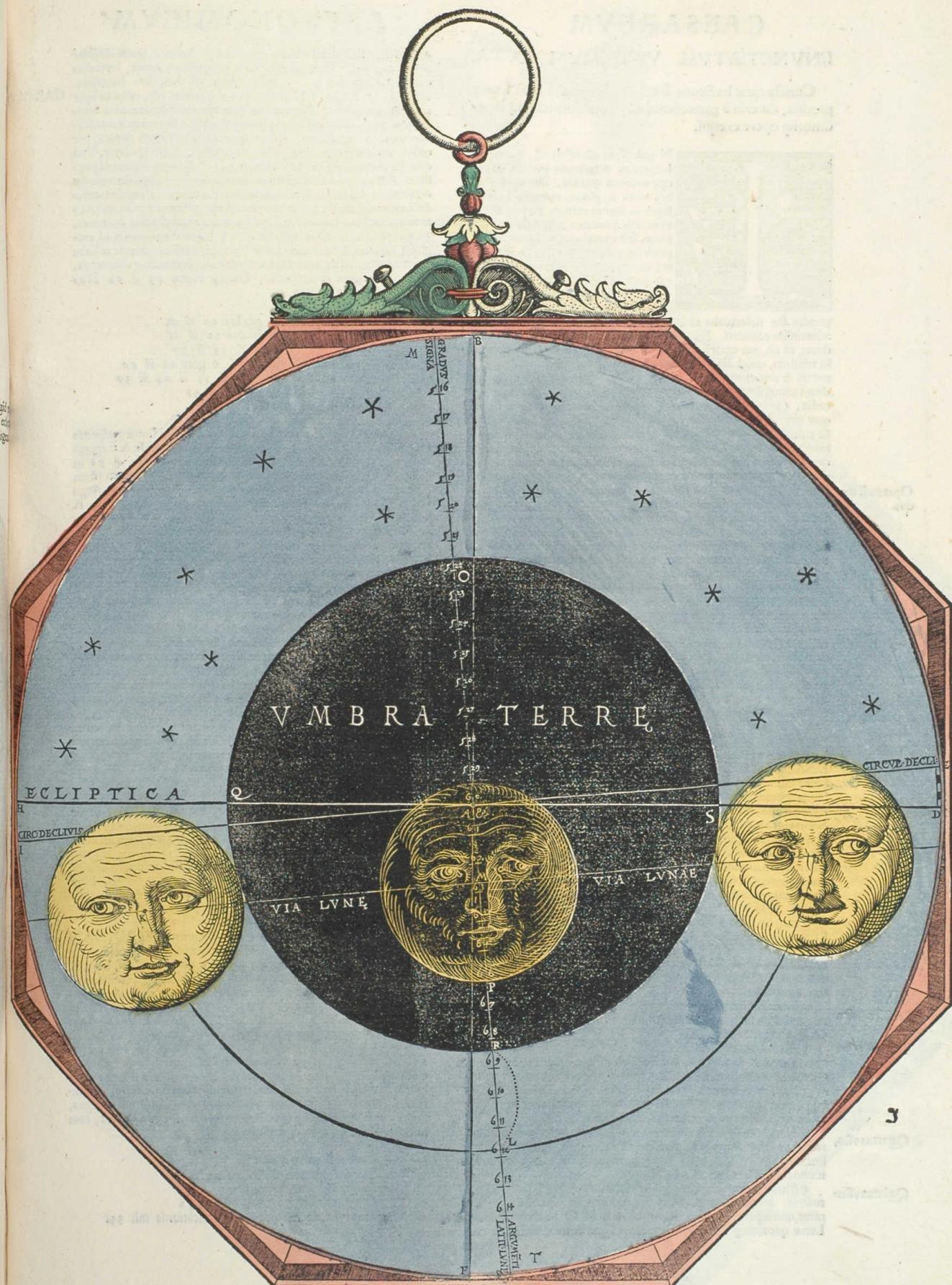
CAESAREVM

circulus umbras varietate 40 Z ostendit reseranda. Filum deinceps Argumento Lunæ vero, Signis 4 g 15 m 19 supertèsum intercipit circulum areæ migrantis, internum in puncto M, externum in O, Accipienti iam distantiam M à centro instrumenti, vera quantitas semidiometri Lunaris exhibetur. Interuallum vero inter M & O semidiometros umbras, quo tempore Luna transit, dicitur, excepto quod 40 Z prius habita, subtrahere oporteat ab O versus N eunti, id quod eueni in puncto L. Intercapito illa circini iam in plano circulum faciat, qui umbras quantitas cum sit, literis O S R Q inscribatur. Post hæc Argumentum titudinalis distantia sumpto è dispositorio dicto, in planisq; ab A centro incipienti extensa, cum litera M notetur. Corporis Lunæ, semidiometrum qua refert, dimidio resumpta, circulum, A p ex M puncto distinet, illa enim circulus veram Lunæ quantitatem, Lunæ inquam sub umbra contentæ, verè ostendit. Bandem igitur semidiometrum Lunæ ab R versus T, fini L literam apponens, extende. Ex centro vero A per idem L punctum circulus fiat. Perpendicularis istidem è puncto M erigatur, ita, ut circulus ille iam ductus ex A centro perpendiculariter in punctis R & N conrectetur. Ex eisdem punctis R & N circuli Lunæ qualitatatem repræsentantes, describantur, vnde manifestum fit, quando Luna ab N ad M, & ab M usq; in K promoveat, & remouat quiddam in fine quam in principio ab eclipsi distet. Hic vero cum veniat, umbram latissime corpus Lunæ obtegere, dictum vero prius fit, 12 eclipticas saltem esse puncta, idem reperire in praesentia cogimus. Res autem ita se habet. Quoties videatur umbra 12 Lunæ sectiones excedere, metienda est, quorū punctis excesso fiat, proportione Lunaris dimensio seruata. Cum autem praesens figura umbras & partibus superare Lunam doceat, 18 punctorum defectus fieri censendus est. Hoc autem sic intelligitur, non q; Luna tot punctis conserat, sed si tot constaret, eam obnigrari ab umbrâ posse, quæ res in praesenti figura ob oculos ponitur.

FIGVRA EXEMPLARIS SEQVITVR

Quid per
cta celo
telligend

CAESAREVM
ENVNCTIATVM VICESIMVM OCTA.

Cuncta quæ hæc tenus fuere de obscurationibus Lunæ prodita, diuerso à præcedentibus, succinctiori tamen expeditioriç opere exequi.

N prioribus ostensum est, quomodo Lunarium defectuum puncta circuli ope inueniri queant. Illic enim vmbra terræ in piano, corpusq; Lunare super eadem exaratum, puncta oculis manifeste quotquot eclipsis circumscripti, sese exposuerunt. Hic autem in præsenti instrumento quinq; simul circa circini opus omnia, solius dumtaxat vniuersis vñi adhibito, conseq; facilius, promptiusq; dictu liceret. Quorum primum est id, quod iam diximus,

puncta scz defectualia id est, partes obscurationum duodecimas adamusq; contueri. Secundum, quamdui Luna sic obscurata perdatur, id est, per quartas horas, quartu[m] minuta, seu horum alterutrum in tenebris, quod alij moram appellant, verfetur. Tertium quo[rum] horarum & minorutorum spaciū inter eclipsis principium finemq; eiusdem vniuersalem (si modo vniuersalis sit) sive ad medium vñq; intercedat. Quartum in quoniam gradibus & minutis, portione hanc, quæ alias duratio dimidia vocatur (quam videlicet tempus casus, sic enim loquuntur Astronomi, & moræ dimidia coniunctio, constituant) peragat. Quintum est, via vel transitus, id est, linea illa, quam traeatu[s] suo per tenebras Luna efficit, eandem enim præsens quoq; instrumentum, multo confutatiore, quam præcedens ostendet. Hoc itaq; organo fruiterus, verè iam enumerata quinq; si ne dubio deprehensorus qui est, agas primum omnium, vt tempus veræ oppositionis, Solis & Lunæ gradum, Solis Lunæq; Argumēta, Luna nouissimè latitudinem, statu, vt sic loquar, omnia, id est, certis temporibus constituta, colligat. Hæc enim præter, in præsens nullo opus fore sibi crediderit. Quanq; meo quidem iudicio proximior adhuc via sit illa, vt per instrumentum draconibus variegatū, primo de eclipsis eventu, quæ possibilitas alias dicitur, peticulum fiat, eodem qui præcedit die, & illo qui sequitur, pariter examinatis, vetis enim vñtrorumq; diuturnis locis, meridianis scz cognitis, locis inquam Solis & Lunæ, neminem fugere puto, quas intra meridiades oppositio proposita sese insinuat. Hac re ad vngu[m] sic animaduerfa, motus deinde Luminarium diurnos meridiab; abtrahit, sumptos collige, per motus diurnos postea horam oppositionis veræ enumertiæ 26 auxilio, vel alia, qua doctus es ratione, venare. Hora veræ oppositionis agnita, Solis Lunæq; loca certa per Signa, gradus & minuta inquire, Argumentumq; verum Lunare ex eisdem una cum latitudine Lunari, Solis itidem Argumentum verum lufra, His collectis, nihil in vniuersum operaturo defuerit, tandem nihil Solaris Lunari loco, his opus sit, præter Argumenta Solis & Lunæ, Latitudinemq; eiudem consideratā. Argumentum Luna & Solis habitis, latitudineq; eiusdem, mox in superiori limbo à B versus C Signa, gradus & minuta Argumentum Solaris, si minus est o Signis, si vero maius, in interiori limbo à C versus B inquire, Argumentum Solaris loco inuenitum filum impone, immobileq; sic retine. Post haec Signa gradusq; Argumenti Lunaris in linea F G vel D E venare. Filum mox ex puncto S vñ cum margarita super Argumentum Lunaris locum in linea F G vel D E rectificata, circunducens eundem, quoad margarita Solaris Argumentum filum tangat, tactum illum cum altera margarita, in filo A pendente signato, inuariataq; margaritam A custodi.

Jam, an Luna obscurata sit, & per quorū puncta obumbratio fiat siccire laboras, age filum A super minuta latitudinis arcus H I, & margarita in H I N area indicat quorū punctis & minutis Luna obscuratio fiat, Margarita si Aream nigram illabitur, vniuersalis defectus prædicti potest, licut etiā tanto vniuersali maior, quanto pro funditus in fidei.

Minuta insuper Latitudinis dicitur, in arcu I K cum filo A non ta, quod dum sit, horas minutaq; dimidia Lunaris moræ in area I K O P margarita ostendit.

Filum deinde vbi est latitudini Lunæ superpositum in arcu K L tum in area K L P Q minuta abvniione secta, si qua horam vñtra sunt elata, vel minuta tantum, totalem vñq; ad obscurationem, si modo totalis fiat, apparent. Verum si non totalis sit, interim tamen ab initio medium vñq; eclipsis, eadem cum minutis, vel minuta tantu[m] (que ambo, vt vocant, tempus casus sunt) ostenduntur.

Margarita si incidit aream K P T V, tunc tempus casus ho[r]e vñius minutorumq; aliquot semper videtur. Quod si margarita lineam vñtra T V, versus L Q porrigitur, tunc minuta tantummodo per Ziffas signata, indicat.

Motus Luna tempore dimidia durationis sic cognoscitur Latitudinis minuta in arcu L M perquiruntur, quæstis filum superponit, quo superposito margarita in area L M Q R minuta motus Lunæ quotcumq; à principio defectus vñq; ad medium eiusdem peregit

ASTRONOMICVM

gerit (dimidia autem duratio tempus hoc dicitur) manifestissimè oculis exponit. Illud iam in generis propositum omne, specialius exempla elucidabunt. Repetitum est identidem hæc tenus, Diuum CAROLVM anno 1500 genitum esse, visus insuper CAROLVS ciuidem anni dies 5 Nonembri defectus possibilitem in se contigit, quæ res tametis satis superq; manifestata sit, adhuc tamen enucleatus cendens repeteremus. Antea demonstrata est ratio duplex, per quam & horæ & minuta oppositionis cuiuslibet haberi poterat, Vna quæ ex moto diurno, eo tamen duplicit, id est, duorum diem id praeficit. Altera per instrumentum coniunctionibus oppositionibusq; deputatum, suo in loco & enuntiato idem perdocuit. Præterea latitudine Lunæ inuenienda ceu sit, non modo oppositionis, verum etiā omnitempore, loco Lunæ vero, capitulo draconis præhabito, doctus es. Hoc vero in loco adhuc opus est Solis & Lunæ Argumentis ad vñguem æquatis, & latitudine lunari, quæ tria si habeas, omnia te habeas rescas, quibus cū si cetera absoluens ciuimodi ordine sunt obvoluta.

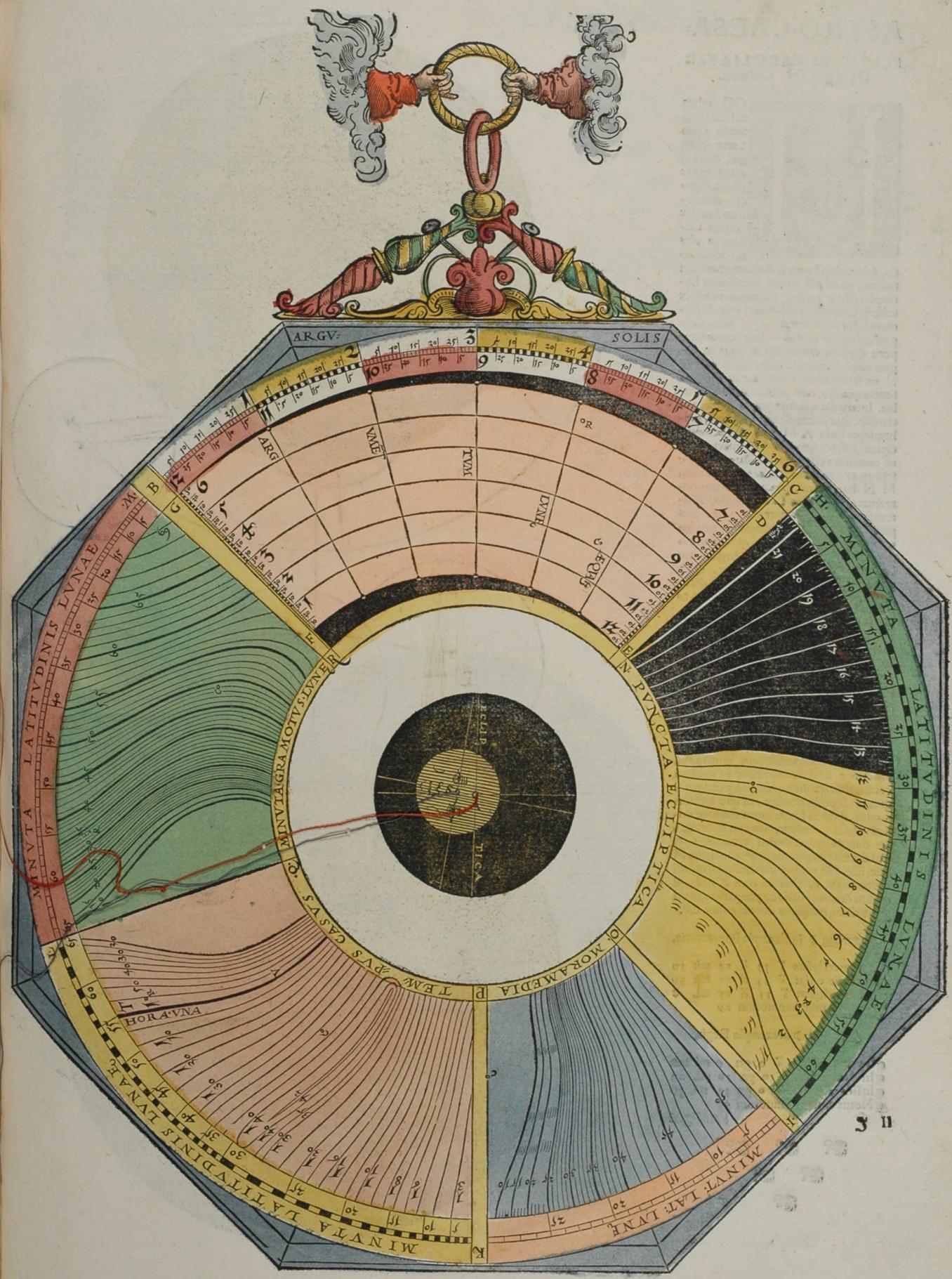
Tempus oppositionis, Dies 5 Horæ 13 m 52 Nonembri tempore æquato.

- ¶ Locus O verus, 23 gradus 22 m 39
- ¶ Locus D Verus, 23 gradus 22 m 39
- ¶ Argumentum O, 5° 4' 6" 23 m 29
- ¶ Argumentum D Verum, 5° 9' 9" 22 m 59
- ¶ Argumentum latitudinis D, 5° 11' 6" 24 m 39
- ¶ Verus locus O, 5° 3' 6" 28 m 41
- ¶ Latitudo D Minuta 29.

Argumento Solari, Lunaticq; similiter latitudine Lunæ perspectis iamq; ad manum paratis, instrumentum sequens accede, & Argumentum primo Lunare verum, quod est, Signorum 9 6 22 m 59 in linea D E, suspensorio Armile contiguo, querito, inuenio filum S, quod vicinum litera A est, superintende, & margarita. Argumento Lunæ iam enumerato applica, Alterum deinde filum ex A puncto demissum, Argumento Solari, 5° 4' 6" 23 m 39 in arcu B C superpone, quod sic immotum sinistra retinet, dextra vero filum S circunducto paululum, & videbis illud in C puncto, filum A dirimere, quem in locum margarita fili A ponitur, & sic margaritam pro vñi rexeris. Post hac in arcu H I Lunari latitudinis minuta, quæ sunt 29 numeris, numeratis filum A superpone quod superpositum in area N H I O puncta 10 in quorū Luna obscurovatur. C autem totius corporis Lunæ partes sunt offendit, idem vero punctis, cum C quoq; litera notus est. Tempus Lunæ tenebris inclusa, quod moram dicunt, hoc in loco querendum non est, cum puncta 12 vñio nondum plenè assequatur. Esto autem, vt quis per oblationem moræ tempus venetur, superq; 29 minuta in arcu I K filum extenda, nullum tamen tempus moræ occurrit, margarita extra lineam tempus hocce significantem lata, cuiusmodi quidam hoc loci C punctus referit in linea K P scriptus, planè enim iā vacat, nec vñllam moram, vt ob oculos est, indicat. ¶ Filo autem 29 minutis in arcu K L inducito, vñio horam 3 minuta 35 offendit, id quod tempus casus (et quia defectus hic mora caret) dimidia etiā duratio vocatur. Quoties autem margarita aream K P T V inciderit, sciendum est perpetuo vñam horam addendum minutis, quæ hora subinde cum Ziffa 3 additur. Postremo filum quoq; in arcu L M 29 minutis infer, & margaritam 49 minuta, eadem cum C coram notata, videbis absindere tempus scz quod à principio vñq; ad medium deliq[ui] Luna perfecitur. Iam si durationem medianam eclipsis, medio surripis, principium defectus, hora 12 m 17 relinquatur. Quod si totidem, id est, dimidiā durationem, principio defectus adieceris, finem eiusdem, qui est, 15 horæ 27 m habetur. Hoc igitur modo, omnia in defectu cognoscenda quæ sunt, consumatis, & noueris.

Exemplū aliud. Eclipsis illa quæ sub tempore, quo FERDINAN DVS Rex dimidiā in vñro morauit, transegerat, accidit anno 1502, die Octobris 15, hora 12 m 11 post metidem, Ingolstadii dienii horologio quadrans, meridianu[m] Medinensi conuens, ad horam 10 m 23, medio scz evuentis tempore intelligendu[m], hæc vi se est. Locus hic Luna verus erat, 3 gra: 32 m 39. Locus O gra: 1 mi: 32 m. Argumentum O 5° 4' 6" 22 m 59. Argumentum D verum Sig: 6 gra: 15 mi: 33. Verus locus O Sig: 0 gra: 21 mi: 19 Argumentum latitudinis D Sig: 0 gra: 10 mi: 23. Latitudo D mi: 55 Septentrionalis. Hac vñb[us] collegitis, principio Solis Argumentum in arcu B C, Luna vero in linea D E lufra, secundum hæc enim duo, vñio ordinatus punctui R innatur. Nunc cum filo & margarita si, vt prius demonstrati, est, agas, singula cum litera R signata sese, huiusmodi vt subscribuntur, tam in horis quam minutis, expressa offerent.

- ¶ Puncta ecliptica 3 quasi,
- ¶ Mora media non est, quia partialis,
- ¶ Tempus Casus minuta 56
- ¶ Dimidia duratio, hora 3 minuta 52
- ¶ Motus Lunæ tempore dimidiæ durationis mi: 34

ASTRO·CAESA·

ECLEIPSSES CAROLI & FER
DINANDI Cæsarum.

OC etiam in loco Quo modo viam Lunæ depingas, alter q̄ antea docere placet. Figuram defectum simulacrum corporis Lunæ nare in plā no descripsit.

& in eadem Lunaris Argumentum latitudinis, quod distantiam representat Lunæ ab umbræ centro, (maximo videlicet eclipsis tempore) existentem, quæ & medium eclipsis dicitur, cum M litera designatur, mox motum Lunæ, quem tempore dimidiat durationis absolvit, ab Argumento latitudinis demes, Signa gra. & M ex subtractione relicta, rursus in dispositorio quefito, cum puncto quodam signabis. Inter uallum deinde puncti huic a centro dispositoriū cum circino acceptum, umbræ super linea A M L in centro incipiens, inferes, quod ab M, quacunq; siue centrum verius, fuit ab illo cedent c scribes, ex quo rectam lineam dextrorum M N lineæ parallelam, ubi duxeris, contactum eiusdem cum L N circulo, X littera signa, illuc enim centrum Lunaris corporis est, quod defectus incipientis momento fuit. Deinde motum D, quem duratio nis dimidiat tempore habet, Argumento latitudinari defectus medi, iunge. Quo facto, latitudinis Argumentum fini defectus etiā congruens surget. Illud ipsum Argumentū in Dispositorio quoq; examina, eiusq; intercapitatem in lineam A M L, circini officio transpone, & candem cum d puncto nota. Inde lineam rectam M K lineæ æquidistantem sinistrorum trahē, intersectionem eiusdem cum circulo L K, cum V litera (centrum enim Lunæ est, quod fini defectus debetur) affixa. Tam circulos circa V & X si describis, circumscriptione legitima, V vero & X litteras recta connectis linea, verisimum Lunæ per umbras trajectum efficis. Puncta etiā illa duo c & d facilius hunc in modum consequeris, gradum quemcunq; vnum aliquem in dispositoriū elige, in quo totidem minuta, quot in Lunæ motu dimidiat durationis tempore sunt, numera, secundum tot minuta pedes circini extende. Circini deinde sic inuariati, pedem vnum in M siste, alii duo utrinq; puncta signa, quorū alterum cum c, alterum cum d nota, ē quibus duobus pūctis ita præparatis, iuxta prius dicta, parallela ducenda sunt &c.

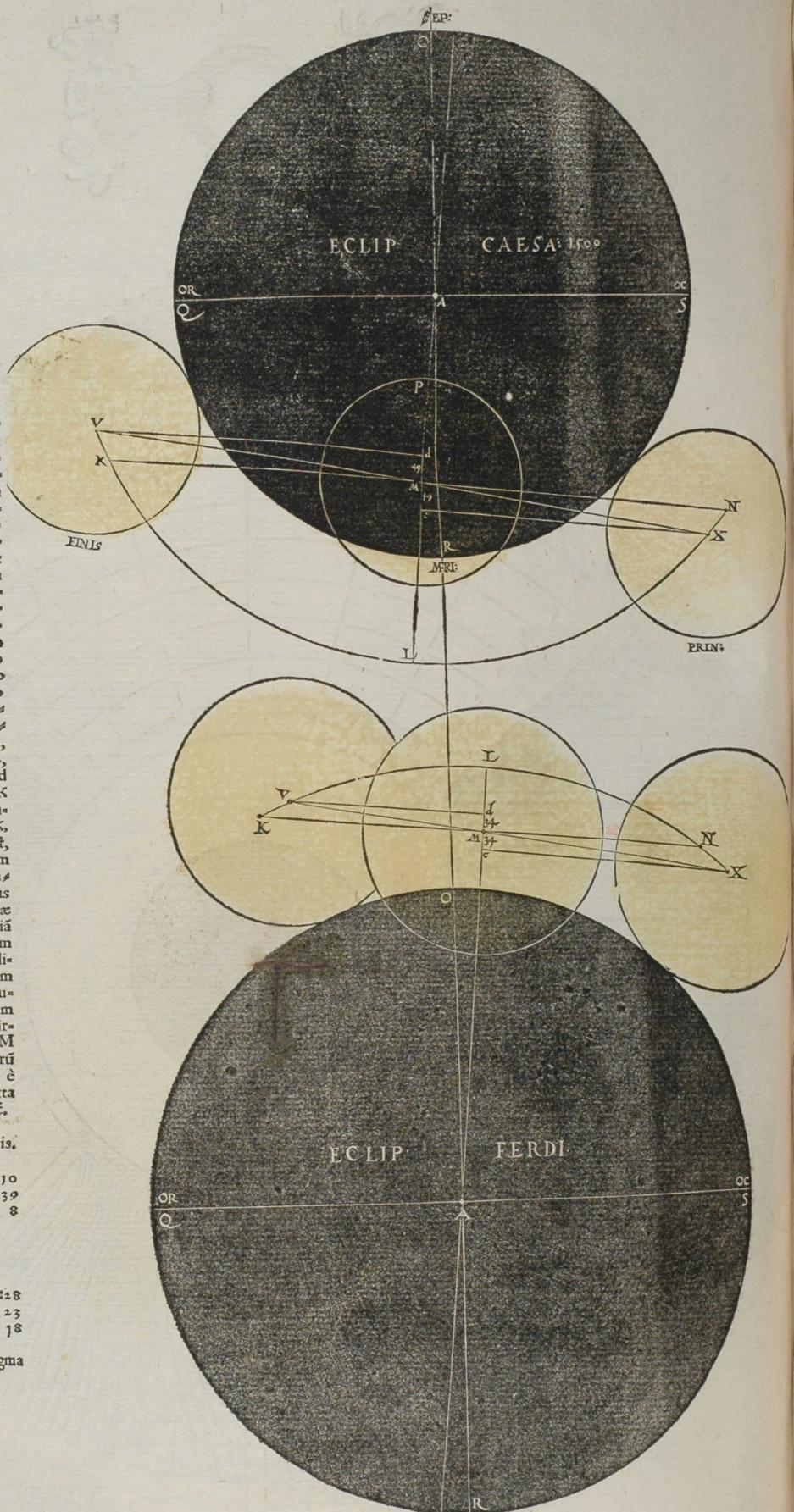
Argu: lati: D in Exemplo Imperatoris.

- ¶ In prin: eclipsi 5° 11' G 24 mi: 10
- ¶ In Medio eclsp: 5° 11' G 24 mi: 32
- ¶ In fine eclipsi 5° 11' G 25 mi. 8
- Motus Lunæ minutorum 29

Argu: lati: D in exemplo Regis;

- ¶ In princ: eclipsi 5° 0 gr: 9 mi 128
- ¶ In Medio eclsp. 5° 0 gr. 10 mi. 23
- ¶ In fine eclipsi 5° 0 gr: 11 mi. 18
- Motus Lunæ minutorum 55

Paradigma

ASTRONOMICVM
PARADIGMA TERTIVM

PARADIGMA TERTIVM,
Lunaris deliqui est, Anno 1530 facti / quando Cæsarea CAROLO Corona Bononiae impolita, Regia vero maiestas, FERDÌNANDO Aquisgranii delata est, Rhomani ambo Imperii insignia, fratribus his Imperatoribus dignissima: Hoc deliquum si nuper tradita ratione tractare malis, & transitum Lunæ per tenebras, via nuper ostensa, discere, ceteraque que in defectu considerantur, adamassim cognoscere velis, hæc subscripta tibi propone, qualia sunt.

¶ Argumentum Solis Sig: 3 gra. 27 mi. 18
¶ Argumentum Verū Sig: 4 gra. 15 mi. 19
¶ Latitudo Lunæ minutorum 14

Pro Solis igitur & Lunæ Argumentis, margaritam si direxeris, viamq; Luna recta linea, ut dictum est, iam expresseris, latitudinis Lunaris auxilio omnia hæc subiuncta reperies.

¶ Puncta ecliptica 16 mi. 36
¶ Moram medianam minutorum 44
¶ Tempuscausus Ho: 1 mi: 8
¶ Dimidiad durationem Ho: 1 mi: 52
¶ Motum Lunæ minutorum 64

CAESAREVM

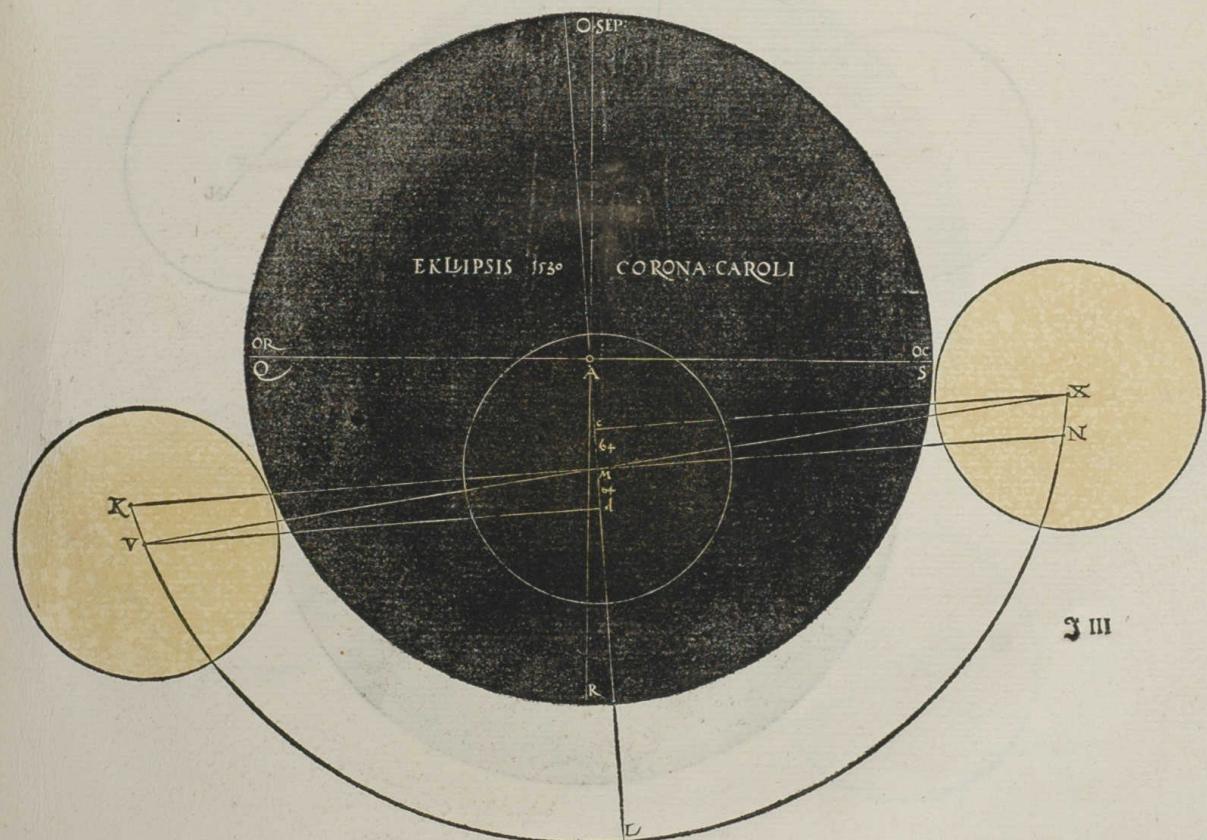
HVIJS ECLIPSIS

HANC

SVME IMAGINEM

3 III

CAESAREVM

Darius ab Ale
xandro debel
latus secun
dū Alfonsum.

Erum quod in superioribus dixerim, eclēpsim nullam in Iunio reperiri, nisi post Eusebium anno, illud sic iudicес volo. Duodecimo post bellū Per sicut anno, Eusebio authore, Christi tempora versus, Luna quidem deliq̄uum punctorum & vigintiquā minitorum, 18 Iunij, hora 11 M 32, post meridiem accidit. Alfonsum vero eundem annum Darij superata ab Alexandro terminum in suis etis statuisse, id quod liquet, vel hoc Argumēto, quod ab Alexandri obitu ad Christum annos 311 & 93 dies elapsos aferat. Alexander autem, quoniam 5 ante mortem suam anno, sicut historia vnamiter assentunt, Darij deuicit, quinq̄ 311 connumerant, 316 redundant. Tertidem ergo anni Christi prioribus & completis, iuxta Alfonsum, Darius ab Alexandre debellatus est. Sed duodecim anni hi, sunt sequentes & Christi propinquiores, illoq̄ quem Eusebius statuit computo posteriores. Nō uenit autem annis ad Christum Alfonius magis ac ego accedit. Sed quæso cui nam horum potius fidas? Alfonlo ne? verum hic sua computationis rationem nullibi manifestam producit. Eusebii ne? qui historias tam accurata sequela connectit, vt incredibile sit cum posse tot annis, nimirum 12 falli, tribus tamen annis idem Eusebius quoq̄ excidit, quos per incuriam omisso, vt veri simile est, ego dubio procul omni recte cognoui. Proxima enim eclēpsis est nostra Eusebii, cum historiæ tentur, Darij eclēpsis tempore in Iunio deuictum. Quamvis autem Eusebius computator accuratisissimus extiterit, nihilominus tamen ab anno vero lapsus est, cum neq̄ illo quem Darij capti annum autumat, neq̄ in duobus sequentibus sed tertio, quem nos cognomimus, deliquium in Iunio eveniat. Sed esto videar Eusebium his velle ab erroribus vindicare curiosius, Alfonso tamen nihil quidquam detractum per ea, quis putet, propterea quod sūt computi rationem nulquam alleget. Illud, siquidem à nullo vñquam exactum iti prævidit, satis tutum ratus, si in hoc Ptolomeum sibi ducem præstiteret, eundem quoq̄ rationes suas ab Alexandri Magni obitu numerantem. Mos enim gentibus fuit regum suorum tempora iam defunctorum obseruare, non aliter

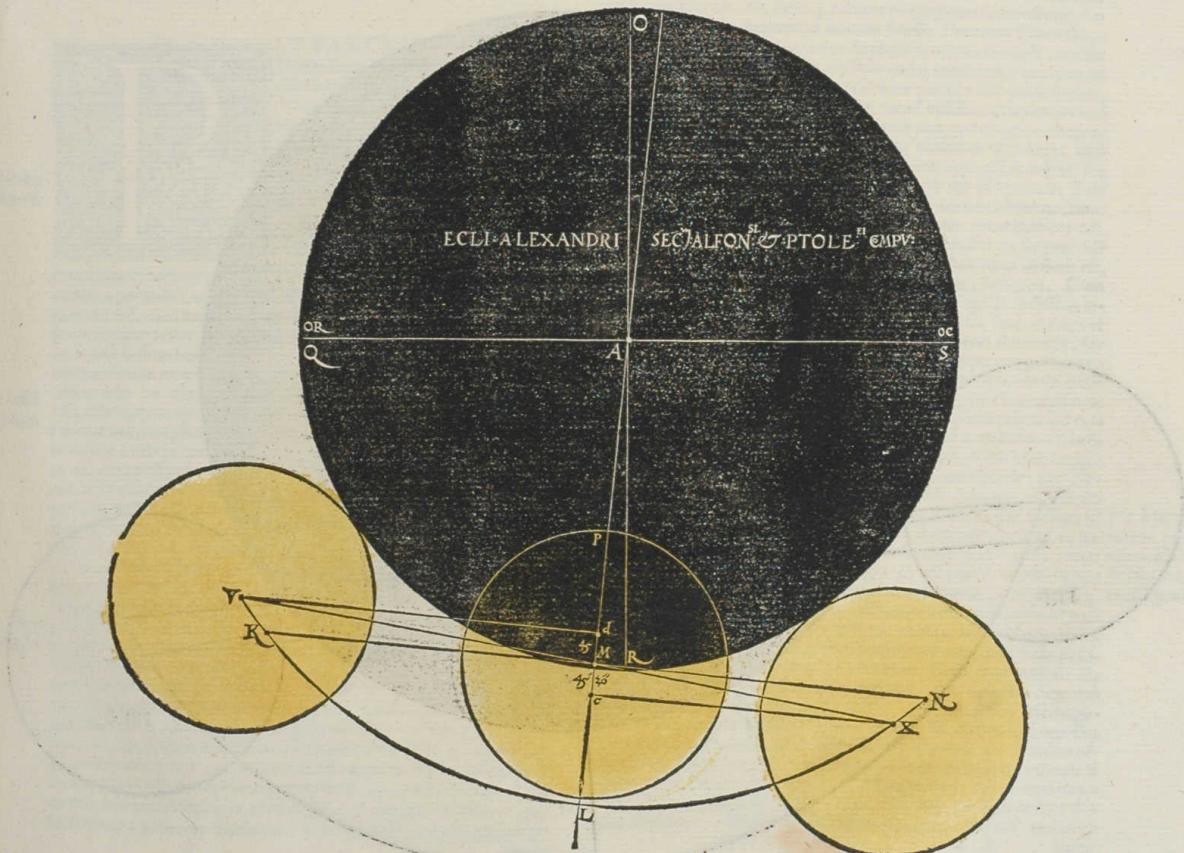
ASTRONOMICVM

aliter, quam nos à Salvatore Christo nato annos metimus. Subinde enim 403 annos post Alexandri mortem in suarum usq̄ obseruationum tempora, quæ post Salvatoris nostri nativitatem 152 anno ceperant, Ptolomeus teria magna sua constructionis dictio ne numerare videtur. Vnde satis clarum est, Alfonsum pariter à morte Alexandri, quæ 311 ante Christum memorata est, rationes suas vna cum Ptolomeo deduxisse. Ptolomeum vero si hoc in loco imitari volūmus, sicut certe velle dehēmus, cuius circa dubium suppūtatio vera est, tanq̄ illius, qui ob certitudinem anni (quia non ita longo tempore post Alexandrum vixit) & proper obseruationis diligentiam, (in hunc enim temporis fontem sive originem cetera omnia tempora direxit) falli neutriū potuerit. Hunc inquit, si imitari volūmus, quid n̄ Alfonus quoq̄ sequendus est? Sed hic quid agas tertio post Eusebium anno? in quo pariter eclēpsis Luna nulla ex parte, priori alioq̄ tempore facta, diffinis reperitur. Eiusdēcūm est magnitudinis omnino, (quemadmodū & præcedēs & sequens figura ostendit) cuius illa, quæ Alfonsi annum incidit, nec non eodem tempore contingens est. Verum rem utrū se habeat, iudicare longius definio, cum instituti præsentis non sit, historias ad plenum emendare, sed viam tantummodo aliquam ad illud conficiendum, indicare, & præstiterere. Olim, si Deus vitam concederet, historias ex integrō retractaturi, eclēpsiumq; rationibus verē firmatus sumus, vbi & hanc, & alias iterabimus. Ad propositum igitur reuertamur.

Supputatio huius Eclēpsis.

- ¶ Anno cur: ante Christum 317 bisextili.
- ¶ Dies 18 Iunij hor: 11 M 30 in merid: Gangameli.
- ¶ Motus 2 45 M 20 Z.
- ¶ Tempus Causis hora 1 M 23.
- ¶ Puncta eclēptica 6 M 20.
- ¶ Verus locus ☽ 22 M 31 II D in Z.
- ¶ Argumentum ☽ 5 0 ☽ 15 M 33.
- ¶ Argumentum ☽ Verum 5 8 ☽ 12 M 20.
- ¶ Argumentum lati: ☽ 5 11 ☽ 22 M 7.
- ¶ Latitudo 5 mi; 41 Z 27.

Enunciatio

CAESAREVM
ENVNCTIATVM TRICESIMVM.

Historicos errores per obscuratae Lunae paradigma aliud, Christi tempora praecedens videlicet, euidentius ad huc diuidicare.

Liuuius uno die segni eclipsis S. Galli tradit atque eueniunt.

Perseus regna re caput annis ante Christum 175 secundum Eusebium.

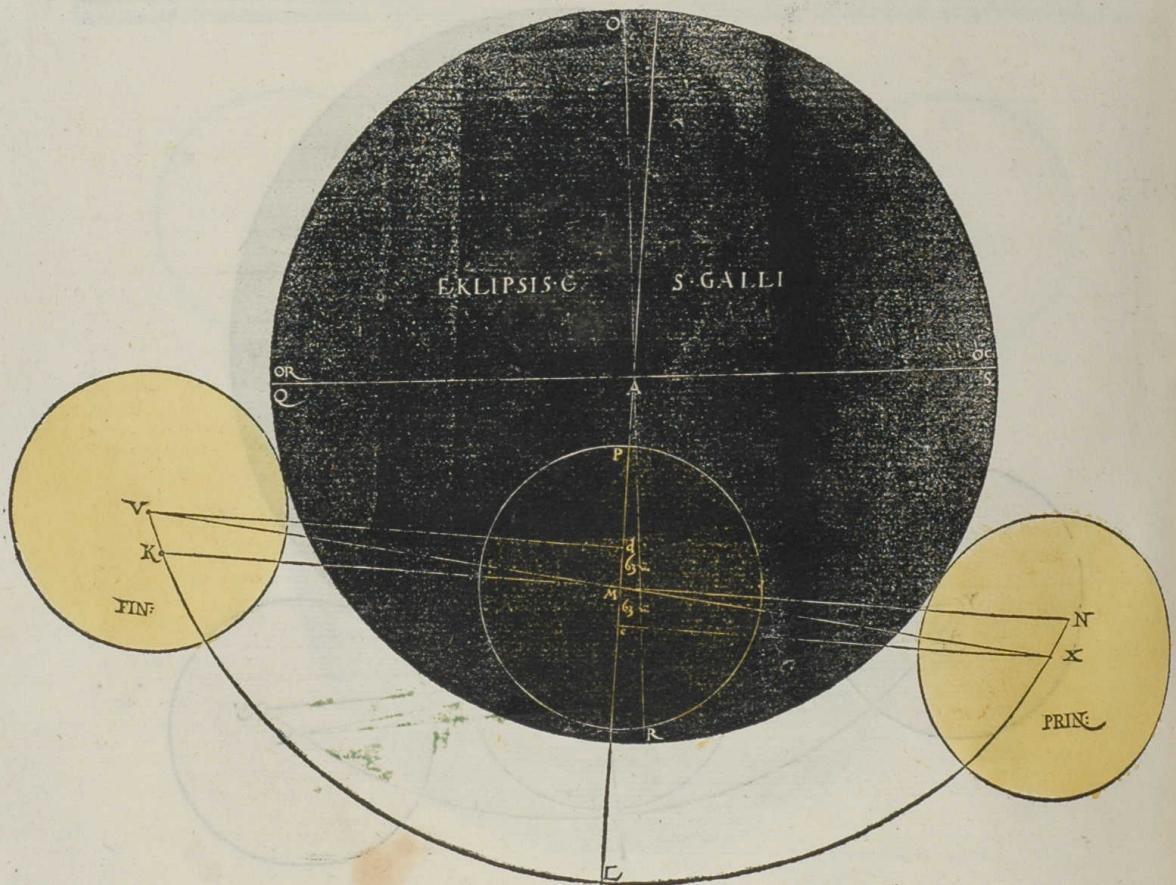
Manifesto cōtūnatur Eusebius sepiē annū in regno Persei afferendo deuiare.

A STRONO MICVM

nosq̄ (annum autem natuitatis connumerare oportet) & præterea, Decembrem, Nouembrem, Octobtem menses, vñq̄ ad Septemb̄ tertium diem retrosum abiens adieceris, tum annum verum exitus Persei tebēs. Huiusmodi autem temporis ratiotinatio, minime genitum responsum hīs est, qui annales historiarum successus ostendere nituntur, dum in yrbe condita, non parum, vt dixi, difſentiunt. Prefens exemplum intellecturi, annum principiō 165, in quo Perseus cecidit, secundum Eusebium proponamus. Ille enim fit nec ne Perseus iusta verus, hac ratione non fugiet nos. A centenario maiore 200 sub Eusebium deducimus 165, & reliquuntur 35. Radicem nunc ♂ ☽ & ☽ pitur anno 165 ad annum 200, que est dierum 14 horarum 18 minutorum 20 te Christum. Radicem itidem coniunctionis ♂ & ☽, que habet dies 8 Horas 165. 10 mi: 50 infimcūs. Indices X & Z in instrumento draconis super easdem radices deducimus. Similiter V & Y annuatim, donec oppositio aliqua in Capite vel Cauda eueniens occurrat, promovemus. Illud autem in secundo tertio vel quarto Septemb̄ dies bus contingere debet. Neq̄ vero annus, ita agentibus nobis, præter 29 post hunc alias quifquam obuenit, qui horū dierum aliquā eclipsis habent. Viginti nouem ergo annis ab 200 sublati, 171 restant, quibus si menses reliquos, vñq̄ ad tertium diem Septemb̄ retro euntes adiicimus, verum eclipsis annum prouinciam. Quinimo, si 20 aut 30 Annos, ultra citraq̄ examines studioſissimè, nunquam tamē Luna defectum eundem ad diem fieri repeteris. Ad diem dico signatè, noctem etiam includens, Luna namq; vt dictum est, interdiu defectum patinon dicitur. Post radicem ergo annorum 200, oppositionem medianam anni 29 quārens in tertio, dies duos horas 17 mi: 5 offendis, Interveram & medium oppositio nem, horas 4 mi: 25 subtrahenda vides, illisq̄ subtractis, horas 12 mi 45, tempus verā oppositionis remanere cernis. Reliqua ad eclipsis qua desiderantur, hæc sunt.

¶ Locus ☽ verus	Sig: 11 gra. 6 Mi. 38.
¶ Locus ♂ verus	Sig: 11 gra. 11 Mi. 49
¶ Argumentum ☽	Sig: 3 gra. 0 Mi. 33
¶ Argumentū lati, ☽	Sig: 11 gra. 24 Mi. 50
¶ Aux ☽	Sig: 2 gra. 8 Mi. 30
¶ Argumentū Medium	Sig: 6 gra. 4 Mi. 13
¶ Argumentū ☽ Verum	Sig: 6 gra. 3 Mi. 28
¶ Latitudo ☽	Mi. 27 Meridionalis ascen-
¶ Variatio umbrae	Z 26

Ex his

ASTRONOMICVM

Ex his deliquium inuestiganti, ceu præceptum est, eadem qua infra
subscribitur forma se offert, quæ repræsentat.

- ¶ Puncta 12 M 30.
- ¶ Dimidiam quoq; Moram M 15.
- ¶ Tempus catus horam 1 M 28.
- ¶ Motum > dimidiæ durationis tempore M 63.
- ¶ Dimidiam durationem Hor: 1 M 44.
- ¶ Principium eclipsis Hor: 10 M 57 post meridi-
- ¶ Medium Eclipsis Hor: 12 M 41.
- ¶ Finem eclipsis Hor: 2 M 25 post medium noctis;

Tempus veræ oppositiōis postremo, Macedonicum ad meridianū ¶ Persicō scz in codem debellato referendum fore, nisi in Samotracia idem captus esset, quapropter Samothracio meridiano vti quoq; maluum. Exregionum itaq; tabula, horam 1 M 32 reperta, vte
rae oppositionis temporis Ingolstadtano addentibus, Horas 14 M 13 pomeridiana, quæ furent medium eclipsis tempus Samothraticus, probidunt. Ex his vtq; liquet, sex annis Eusebii in afferenda Persei captiuitate & Macedonicī Imperij fine, tardiorē esse. Quod vero Liuius dicit eclipsis hanc conspectam à secunda noctis hora, quartam vfg esse, putandum est, non ita exacte numeratas, hoc in loco horas à solis occasu incipienti Liui, sed à crepusculo vterius, sicut erit per penes vulgum, cuius opinione mortales. se imitatus est, & pretermissi milites, quorum obseruator po-
tor in cæde quam celo, mens intentior pilo quam po-
lo, contemplatioq; absorptio in arcis quam astris po-
sita est. Quo circa, quod negligenter militari co-
missum hic esse reor, nihil nos moueat pe-
nitius, sed potius horam 12, certe
te fuit, cum minutis 29, pro
deliqui principio de-
summamus.

HISTORIAE DEPRAVATAE EXEM

plum adhuc aliud è Plutarcho sumptum,

PLUTARCHVS IN VITA
Nicias ducis Atheniensium tradit, Ni-
ciam iam à Syracusanis, quos aliquan-
di oppugnarat, quodammodo circumstetum, nocte cum suis abitum destina-
rit, nimirum 43 antequā caperetur die
vna cum Demophene, sicut ex historia
colligere est. Verum hic forte fortuna
eadem nocte Lunam deficeret contigisse,
indeq; vehementius adeo Nicias
omnesq; milites turbatos, cum propter
causa ignorantia, grande aliquod ma-
lum sibi portendi veterentur. Anaxagoras enim tunc temporis pri-
mum caperat de Luna moribus vera tradere, que vulgo adhucigno-
ta erant &c. Sed hac Luna obscuratio, quoniam tempore euenerit,
inquietum restat, hoc enim est quod instituimus. Eusebii in cro-
nicis suis bellum hoc gestum esse scribit anno mundi 4782, hic nu-
merus annum ante Christi incarnationē 417 fuisse demonstrat, siue
olimpia 90 mæ, annum secundum, quod nequaq; se ita habere, res
ipsa ostendit, verum anno post hunc tertio, 414 scz ante Christum
labente nec dum plenō die Septembri 8, quando non ita multo post
occasum Luna per quartam sui partem, id est, ad puncta tria umbra
ta est, mox post ortum suum. Annus Eusebii defectum nullum conti-
nit, neq; etiam posteriores aliquot, neq; priores illo, adeo, ut alius pre-
ter hunc nostrū esse nullus queat. Memini præterea Plutarchus Ni-
cias paulopoffa à Syracusanis iuxta fluvium Alinārum capti, his ver-
bis. Erat dies 24, tuis mensis, quem illi Carnium, Athenienses μετα-
γνωνα vocant, latinis vero Maium arbitrii appellari. Hoc in loco
me verbosiore esse cogit Plutarchi interpres, dum bis in præsentia
impingit grauita, paterna & ad textum nihil pertinientia ingenerat, que
proprietum nostrum, nisi confutent, cuertant maximè. ¶ Primus
itaq; error est in hoc, vbi dicitur, Erat dies vicelimus quartus mēsis &c, vbi legendum vicelimus septimus, minime autē vicelimus quartus, grę
cum enim exemplar per περιάρχειον φύσιν, quartum quidem signifi-
cat, sed cum qui ante finem mensis est diem, Athenienses enim decenos
quolibet & ultimos dies cuiuscunq; mensis (in tres enim decurias om-
ni mensē distribuerunt) retro numerare soliti sunt, φύσιν θέτε, id
est, deficientis, Luna nimirum vel mensis appellantes, sic ultima dies
περιάρχειον, id est vetus & noua, penultima περιάρχειον, id est, secunda defi-
cientis, antepenultima περιάρχειον, id est tertia, pro antepenultima περιάρχειον, id
est quarta φύσιν τον dicebatur. Vnde constat περιάρχης φύσιν θέτε,

quam

CAESAREVM

quam Plutarchus' περιάρχης vocat, vicecum septimum, non vicecum quartum, mensis dicti est. ¶ Secundus error vbi dicitur, Latinis ve-
ro Maium appellari arbitror. Illa enim verba Plutarchi non sunt, sed
comentū omnino translatum, institutioq; nostro, si concedamus, ad-
uersum. Quæ autem translatore illum causa impulerit cur Me-
thagitnionem Maium vocaret, meo iudicio est ista. Aristoteles li-
bro sexto de historia animalium scribit, vrsos coitē mente Elaphibolo
lione, ferre autē veterum diebus 30, post partum vero mensē tertio, ve-
re iam existente (si enim verba sonant, περιάρχης θέτε) ē specū prodire.
Plinius item libro naturalis historie octauo, capite 36 refert, vrsos
coitus hyemis initio fieri, partus autem 30 die. Sitraq; coēunt vris
hyemis initio, vt scribit Plinius, oportet ut mensis Ελαφιβολίων sit hy-
bernorum primus autem hyemis initium, quare si Aristotelē Plinioq;
audiens, omnes ordinatum mensis Graiorum examinas, Elaphibolio
nemq; ordine non repertum Decembri latino, qui & ipse principium
hyemis est, confers, Hecatambonem Aprili, Methagitnionē Maiū,
coincide necesse est. Verum ista mentium gracorum scz cum lati-
nis collatione, interpres vris est, perinde atq; nostro tempore bellum
hoc gestū foret. Nostro enim æuo Sol Capricorni singreditur (yn-
de verum hyemis initium computamus) decimo Decembri die,
quamobrem interpres nonum græcorum mensē Elaphibolionā
Decembri, Münchiona Ianuario, Thargiliona Februario, Scirrho-
phoria Martis cœtilū &c. Atqui lōge aliud erat Aristotelis siue bel-
li tempore, quod id est, ac præsentia estimare. Belli nāq; siue Aristotelis
quod fere id est, Sol Capricorni introit, nō in decimo, sed vi
timis Decembri diebus. Ita potius pro anni exordio Ianuarius erat
eligendus, ελαφιβολίων, dicendus. Quod si fecisset, videre poterat
anni Attici principiū in lunā vfg proferti. Præterea si confide-
raset Athenienses auspicari annos in nouilium saltem, indeq; fie-
ri, (sicut & belli tempore euenit) vt interdum anni origo in Iulium
vfg prograderet, facile intellexisset Methagitnionā mensē secun-
dum Augusto Septembriq; coincidere posse. Quid quod Aristote-
les illud ipsū astruit, libro de animalium historia octauo, vbi de
ceruis tractat, quos palam testatur mensē Boidromione & Mem-
etirione coitus celebrare. Hoc autem fit nobis in Septembribus initio
Sole iam decimū quintū Virginis gradum, iuxta stellam que
Leonis cauda dicitur, occupante. Sed Aristotelis auctum confide-
ravit, apparet circa Septembribus medium fere factum esse, cum Sol pri-
mum virginis gradum in Septembribus initio teneret, & ideo Boidromo-
nem mensē viterius quiddam, imò ex Septembre in Octobrem
vfg prorogatum esse, similiq; ratione methagitnionā mensē in Au-
gusto cæpum, in Septembri denum finisse. Præterea Plutarchum
innuissit Methagitnionā nomine Septembrem, tam clarū est, vt assi-
tione non egeat alia, nisi vt ciudem verba trutinentur sincerius, in
quit enim. Tunc quando Nicias abitum pararet sue profectionis,
causam proposuisti hanc maximam, quod videlicet Autumnus inci-
piens grauaret iam, aetq; subinde corruptior, pestem (moribantur
enim iam tum non pauci militum) præsentameam inuheret, imò
post pauca subiungit author idem. Siquidem cum esent relicti, scz
post stragam, in loco depresso, & ante rot, & sub dio prius in Sole
& æstu deficiebant. Dehinc superueniente autumnalium noctium
gelu, ipsa mutatione contrariorum valetudinem contrahebant &c.
Adde quod Thucidides historia græca accuratissimus scriptor, id
cum Plutarcho super hoc bello, quod Thucidide viuo gestum est,
sentiatis. Cuius verba, ne forte quis fucum putet, subiunxi. Cum
enim de Nicia iam fugiente, & iuxta collē Lepada obfessum lo-
quitur, libro Peloponēsiaci bellī, septimo, sub finem fere, in hac ver-
ba excurrit. Verum cum à tot viris ē loco eminenti ferirentur, fa-
cilius enim superne tela vibrabantur, nec possent pertrumpere, retro
se receperat, atq; quieuerat, cum præserit extiterent tonitrua, pari-
ter & imbre, qualis anni tempore in autumnū vergente fieri confluence-
re. Vnde exerit sūt, & eo vehementius, quod existimaret in sūt exi-
tū ista omnia fieri &c. Quibus dicitis, quid manifestius est bellī
tempus Autumnale, vt Plutarchus quoq; afferit, fuisse asseuerantis
bus? Satis ergo coniūctum arbitror, hoc loco, non Maium per Me-
thagitnionē acipi, sed Septembrem verius oportere. Quando
vero scribitur Nicias vicelimo septimo die captum esse, factum id
conjectur decimo tertio post eclipsis die. Athenienses enī, vt in-
fra paulum copiosius dicitur, mensū suorum dies, iuxta Lunā
ætates numerare soliti sunt. Præterea μεταγνωνα mensis secun-
dus Atticis fuit, vnde cuius promptum intelligere, principium an-
ni illius, proxima post æstivum Solstitium coniunctione inchoa-
se, eo enim tempore Solstitium æstivum ultimus Lunū vel primus Lu-
nū dies contrinebat. Autumni vero principium ingressus Solis in Li-
bram penultimam die confluit. Cum ergo eclipsis illa
prefens Autumni exordio vicina extiterit, octauo enim Septem-
bris visa est, à quo die retro adhuc 15 si numeres Methagitnionā
principium habebis, à quo adhuc 30 diebus retrogradius
ingressus æstivus mensis, id est, primi caput, quod est 26 Iulii dies of-
fenditur. Ea autem die Nouilium primum, Solstitium æstivale fe-
quens, fieri solitum est. Iam si in Methagitnionā mensē numeren-
tur 27 quo Nicias se dedidit, dies idem est 20 Septembri de-
prehendetur. Postremo Athénicos mensū suorum numeros

Arguitur Plu-
tarci interps
secundo.

Quale Atheni-
enses anni pri-
ncipium conſi-
tuerint, ex Ari-
stotele collig-
it

Per Metagiti-
nionē plutar-
chon Maius
sed September
intelligendus.

Eusebii error
define Mac-
donici Imperii
satuitus.

Quomodo Li-
tus intelligen-
dus de horis
eclipsi.

Mens Nica-
e obclispum vi-
uum.

Quando belli
Nicas gestum
fit.

Taxatur Plu-
tarci interps
primo.

ASTRONOMICVM

Lunæ æstatibꝫ aptasse, id est, secundū nouilunia disposituisse sciendū est. Quæ quidem res probatione nō eget, Nam idem author Plutarchus Calendas, Nonas & Idus, Lunæ accommodatæ græcos non semel testatur, & præcipue in vita Romuli, cum ait. Nunc igitur Rhomanorum Calendas nulla re cum græcis conueniunt. Illūn autem diem quo Rhomulus vbi fundamenta iecit trigesimum recte diem fuisse perhibent, in cœlū Lunam ex congressu Solis defecisse &c. Ex quibus liquido confat græcos secundum Lunæ tempora dies suos numerabꝫ. Obiter vero admonuisse volo, mendam textu subesse, vbi dicitur sc̄. Obiter vero admonuisse volo, mendam textu subesse, vbi dicitur Lunam ex congressu Solis defecisse, legendum autem Solem ex congreſſu Luna defecisse. Hoc enim verba græca manifeste innuit, quæ sic habent, καὶ σύνοδος ἐκλεπτικὴ ἐν αὐτῇ γενεθλίου τελέσθη ἀλισ-

CAESAREVM

qua si interpreteris, nihil omnino aliud sonant, quam eodem die Lunam cum Sole coiffē eclipticē, unde clarum est, non Lunam, sed Solem obulari oportuisse, quando Luna sphaera longe inferior Solari est. In priorē sententiā Thucidides quoq[ue] loquitur, beli Peloponnesiaci libro secundo, vbi inquit. Eadē quoq[ue] restare Calendas Lunaribꝫ hoc est, interlunio (quo solo tempore creditur posse contingere) Sol defecit, secundum meridiem, nonnullis interuenientibus stellis. Idem adhuc pluribus in vita Solonis Plutarchus exequitur, dicens. Qui vero deinceps sequeretur dies eam νεμενία, id est Calendas appellant &c. Similia plerisque in locis refert. Quicquid autem hucus super mensibus, annisq[ue] Attici principio dictum fuit, hoc totum insequens ti diario Luce clarius oculi te docere possunt.

MENSIVM GRAECORVM LATINORVMQVE COLLATIO

MENSES LATINORVM

IULIVS	26 d vii	Calendas Augusti
	27 e vi	Calendas Augusti
primo Iulii die belli tempore,	28 f v	Calendas Augusti
	29 g ivi	Calendas Augusti
	30 A iii	Calendas Augusti

Sol intrabat Leonē

KALENDÆ AVGUSTI

2 d ivii	Nonas Augusti
3 e iii	Nonas Augusti
4 f pridie	Nonas Augusti
5 g NONAE	Augusti
6 A viii	Idus Augusti
7 b vii	Idus Augusti
8 c vi	Idus Augusti
9 d v	Idus Augusti
10 e ivi	Idus Augusti
11 f iii	Idus Augusti
12 g pridie	Idus Augusti
13 A IDVS AVGUSTI	
14 b xix	Calendas Septembribꝫ
15 c xviii	Calendas Septembribꝫ
16 d xvii	Calendas Septembribꝫ
17 e xvi	Calendas Septembribꝫ
18 f xv	Calendas Septembribꝫ
19 g xiv	Calendas Septembribꝫ
20 A xiii	Calendas Septembribꝫ
21 b xii	Calendas Septembribꝫ
22 c xi	Calendas Septembribꝫ
23 d x	Calendas Septembribꝫ
24 e ix	Calendas Septembribꝫ
25 f viii	Calendas Septembribꝫ
26 g vii	Calendas Septembribꝫ
27 A vi	Calendas Septembribꝫ
28 b v	Calendas Septembribꝫ
29 c ivi	Calendas Septembribꝫ
30 d iii	Calendas Septembribꝫ
31 e pridie	Calendas Septembribꝫ
SEPTEMBRI	
2 g ivii	Nonarū Septembribꝫ
3 A iii	Nonas Septembribꝫ
4 b pridie	Nonas Septembribꝫ
5 c NONAE	Septembribꝫ
6 d viii	Idus Septembribꝫ
7 e vii	Idus Septembribꝫ
8 f vi	Idus Septembribꝫ
9 g v	Idus Septembribꝫ
10 A ivii	Idus Septembribꝫ
11 b iii	Idus Septembribꝫ
12 c pridie	Idus Septembribꝫ
13 d IDVS SEPTEMBRI	
14 e xviii	Calendas Octobribꝫ
15 f xvii	Calendas Octobribꝫ
16 g XVI	Calendas Octobribꝫ
17 A XV	Calendas Octobribꝫ
18 b xiii	Calendas Octobribꝫ
19 c xiiii	Calendas Octobribꝫ
20 d xii	Calendas Octobribꝫ
21 e xi	Calendas Octobribꝫ
22 f x	Calendas Octobribꝫ
23 g ix	Calendas Octobribꝫ
24 A viii	Calendas Octobribꝫ
25 b vii	Calendas Octobribꝫ
26 c vi	Calendas Octobribꝫ
27 d v	Calendas Octobribꝫ
28 e ivi	Calendas Octobribꝫ
29 f iii	Calendas Octobribꝫ
30 g pridie	Calendas Octobribꝫ
CALENDÆ OCTOBRI	

Principium Autunnī

Sol ingressus ē Librā

CALENDÆ OCTOBRI

MENSES GRAECORVM

● KALENDE Hecatombœonis ♂ Principium anni athénensis Sicula cladis tempore.

ORDO ET NOMINA

Græcorum mensium

Primus	Εἰρητομελέων
Secundus	Μεταγενέλιον
Tertius	Βούδριμον
Quartus	Μαμάκτελεών
Quintus	Γιαννέψιον
Sextus	Ανθεστελόν
Septimus	Πορεάδον
Octauus	Γεινιλιόν
Nonus	Ελαχριβολίον
Decimus	Μενυχίων
Vndecimus	Θερησιάν
Duodecimus	Σκιρροφεων

● KALENDE Metagitionis

1	viii	Idus	δευτέρᾳ ιστεμένῳ
2	iii	Nonarū	τετράτῃ ιστεμένῳ
3	iii	Nonarū	πετρότῃ ιστεμένῳ
4	pridie	Nonas	τοκτήντῃ ιστεμένῳ
5	NONAE		εξτήντῃ ιστεμένῳ
6	viii	Idus	εβδόμῃ ιστεμένῳ
7	vii	Idus	ογδόνῃ ιστεμένῳ
8	vi	Idus	συντάτῃ ιστεμένῳ
9	v	Idus	δεκάτῃ
10	iii	Idus	περιπέτῃ δέκατῃ
11	iii	Idus	δευτέρᾳ δέκατῃ
12	pridie	Idus	πετρότῃ δέκατῃ
13	IDVS		τετράτῃ δέκατῃ
14	xviii	Calendas	επτάτῃ δέκατῃ
15	xvi	Calendas	εξτήντῃ δέκατῃ
16	xv	Calendas	εβδόμῃ δέκατῃ
17	xiii	Calendas	ογδόνῃ δέκατῃ
18	xiiii	Calendas	συντάτῃ δέκατῃ
19	xiii	Calendas	δεκάτῃ
20	xii	Calendas	περιπέτῃ δέκατῃ
21	xi	Calendas	δευτέρᾳ δέκατῃ
22	x	Calendas	πετρότῃ δέκατῃ
23	ix	Calendas	εβδόμῃ δέκατῃ
24	viii	Calendas	εξτήντῃ δέκατῃ
25	vii	Calendas	επιμέτρῳ δέκατῃ
26	vi	Calendas	δεκάτῃ
27	v	Calendas	περιπέτῃ φεινοντθ
28	ivii	Calendas	επικάτῃ φεινοντθ
29	iii	Calendas	ογδόνῃ φεινοντθ
30	pridie	Calendas	επικάτῃ φεινοντθ
● KALENDE Boidromionis			τετράτῃ φεινοντθ
1	iii	Nonas	επικάτῃ φεινοντθ
2	iii	Nonas	ογδόνῃ φεινοντθ
3	pridie	nonas	επικάτῃ φεινοντθ
4	NONAE		επικάτῃ φεινοντθ
5	viii	Idus	επικάτῃ φεινοντθ
6	vii	Idus	επικάτῃ φεινοντθ
7	v	Idus	επικάτῃ φεινοντθ
8	vi	Idus	επικάτῃ φεινοντθ

● Dies captiuitatis ♂ Nicias & Demosthenis

περιπέτῃ φεινοντθ

τριτή φεινοντθ

δευτέρᾳ φεινοντθ

επικάτῃ φεινοντθ

ASTRONOMICVM

CAESAREVM

EXEMPLIFICATIONIBVS ISTIVSMODI
 paucis haec tenus ostensum volo, quomodo eclipsis Lunarium sub-
 fidio historias ab erroribus, qui in eis, annorum ratione, perperam
 assignata, passim offeruntur, vindicare liceat. Simili aliquando via,
 deo fortunante, Solis quodq[ue] deliquit peculiari volumine proposito
 tractaturi, in quo opera dabitus sedula, nunquid viris fundita re-
 pora verè & citra diuinationes, quibus iam olim caligamus, agnisci
 queant. Solis enim eclipses ad hoc præcipue intelligentium defide-
 rantur, neq[ue] vero verius quicquam infallibili motuum celestium sic-
 cessu est. Postremum est, & quasi parergum, ut eclipses quos fulissi-
 me descripsi, oculari quoq[ue] obseruatione contundendas doceam. Cū
 multi sint, qui variè variis videndi instrumentis utantur, omnibus ta-
 men perpetam. Alii enim in pelvi aqua referta, Alii speculis, Alii
 simplici papero perforata, Alii altere obseruare eclipses solent. Tā-
 tum vero absit, ut hui veram defectus magnitudinem discernant, ut
 insuper hiis rationibus grauissime vixum percellant. Eclipsim itaq[ue]
 Solarem contuturus, vitrea non amplius quam duo fragmenta,
 qualibus fenestræ muniantur spissiora, palmæ latitudinem & quantia
 desumatis, bicoloria tamen, altero rubro, altero viridi, flavo, pur-
 pureo, coeleoue existente. Colorum differentias ipsa experientia sta-
 tin docet. Exinde folium papiri candidioris tenuissima acu perfo-
 ratum, binis vitris inferat, ceraq[ue] vel bitumine conglutinet. Tempore
 deinde eclipsis oculis prætendat, acieq[ue] recta per foramen in Solem
 delinquentem collimer. Sic enim fiet, ut Solem nihil feciis,
 quam si Lunam intueatur, innoxie cernat. Quæ quidem res indies
 comprobari potest, maxime autem tunc, ubi Solem & Venerem,
 aut Solem & Mercurii coniungi corporaliter, ex superioribus ani-
 madueristi. Nam si candem coniunctionem per vitra, suo tempo-
 re obseruabis, citra obfuscum, citrag[ue] noxiam vixus, planetum sub
 Solis corpore, quacumq[ue] tandem in parte lateat, manifestò conspi-
 cabis.

Quomodo
eclipses Solis
etiam posint
lanoxie perfe-
ctas.

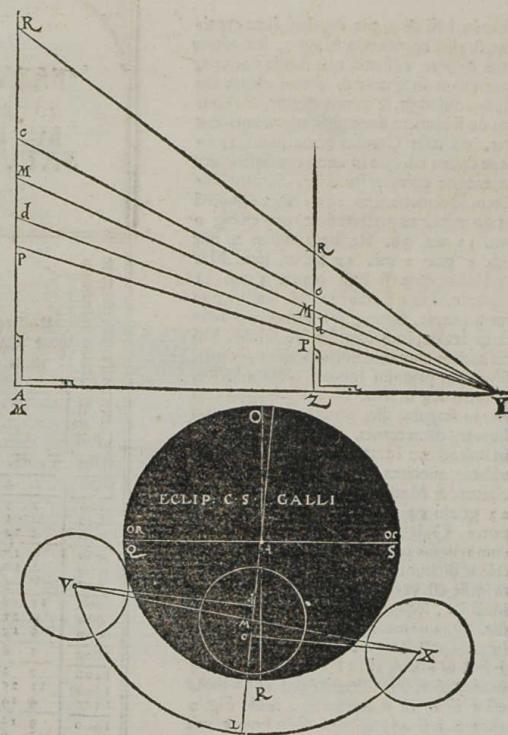
ENVNCTIATVM TRICESIMVM PRINVM

Formas eclipsis pro arbitrio, quasvis nunc minores,
 nunc maiores effigiare.

RESENS INSTRUMEN-
 torū structura postulare videbatur, figura paulo ampliores, quām cui libet for-
 tassis probari possint, easdē suo pro in-
 stituto, nūc minores, nūc maiores effi-
 gire volenti, quam ob rem ne omnino
 quid desūta fide quis in me requirat,
 adieci, quo nā pacto figuræ singulæ
 pro arbitrio formate quis queat, exi-
 guas, grandes & mediocres, idq[ue] per fi-
 guræ eclipsis, quām C. Sulpius an-
 madueritam prædictum. Propositum
 tur hac eclipsis descriptione, prima linea rectam in plano, vt libet
 prolixam tende, cuius extremorum unum cum Y, alterum cum A
 & M insigni, Mox è puncto A sive M orthogonalem, A
 R vocatam, erige. Circini deinde pede altero in A centro eclipsis
 fixo, alterum R vel O vñq[ue] promove, que circini intercapedo, semi-
 diametru vmbra cū sit, candē perpendiculari in seruo, A vero no-
 minato. Circinū rursus A litera cētris & vmbra defixū, in M pro-
 duc, idēq[ue] circini spaciū, (qua refert centrorū D & vmbra distantiā)
 perpendiculariter itidem superloca. Simili modo cū c & d age. Semi-
 diametru preterea lunarem, scilicet M P eandem in perpendicularia
 rem transferro. Quibus peractis, in linea Y A quacunq[ue] lubet,
 punctum Y signa, ex eodemq[ue] lineas in singula puncta perpendiculari-
 laris A R emittre. Postmodo in linea Y A punctum elige alium
 Z, vnde si orthogonalem educis sursum, omnes ex Y puncto du-
 etas lineas scandi ab eadem conspicies, quæ quidem linea quanto Y
 puncto vicinior est, tanto arctiores figuræ causatur, linea enim quæ
 concurrent in Y, subinde breviores, tum vmbrae, tum lunæ dia-
 metrus metitur, quale quid etiā facit vera lunaris centri ab vmbra cē-
 tro distantiā. Secundum hanc ergo divisionis proportionem, defi-
 ctuæ figuræ, repetitis prioribus, depinge. At si figuræ presenti
 bus maiores desideras, lineas ex Y ultra A R lineam prolonga,
 punctumq[ue] Z longius ab A remoue, sic enim linea in Y coen-
 tes maiores etiam diametros in perpendiculari ostendent.

Enunciatum

ENVNCTIATVM TRICESIMVM SECVN.

Coniunctiones magnas, id est, Trium superiorum plane-
 tarum 3, 4, 5, coitus, nullo non tempore, post vel an-
 te Christum præfinito, facilitate mira indagare.

TOLEMEVS TESTATVR PLA-
 netas esse ministros quodq[ue] generationis & corruptionis
 humanae, seu potius mundi huic. Errantes si-
 quidem nunc sursum nunc deorsum, nunc prosum
 nunc retrorsum, nunc longè, nunc propè eclipticæ
 canem efficeret rerum sub politarum, diuerissimos
 effectus, ortus in tertiusq[ue], causas inducere. Trium superiorum cra-
 tores siue cursus maximè obseruados, docet, horū enim precipios in
 rebus effectus fieri soleat, quales sunt, Regnorū, Religionū, Bellorū,
 Potestatum translationes mutationesq[ue] &c. quam rem ut omnia
 penitissime iudicans quinquagesimo verbo non temere Astrologi
 obseruare admonet, dicens. Ne pratermitras centum & decēm
 nouem coniunctiones, in his enim positiva est cognitio eorum, qua-
 fiunt in mundo & generationis & corruptionis &c. Quas coniunc-
 tiones cum tanti faciat, tantus astrorum Iudex, similiter & aliis om-
 nibus astrologorum cætus, nos quoq[ue] non prætermittendas in præsen-
 tiarum duximus, imo ut de illis non nihil quoq[ue] doceremus ob id
 coactis sumus. Coniunctiones magnæ quadruplices sunt, Maxime,
 Maiores, Minores & Mediae. Maxima est 3 4 & 5. Major 3
 & 4. Minor 4 & 5. Media 3 & 5. Qui iam rimabitur fu-
 turam alicuius anni coniunctionem magnam, principiò planetarū,
 quorum coniunctionem querit, è proximè subordinata tabula, sic
 vt planetarum duorum vel trium quocunq[ue] instituit, radices colli-
 git, centenarijs annorum prefinitorum competentes, hoc modo,
 Christum sequente annorum numero Radix centenarij proximò
 conueniat, anno Christum precedente proximi maioris centena-
 rijs radix eligatur, id quod fiet, si ex non completo centenarij per
 adiectionem annorum plurimum completus constitutetur. Ibi autem
 custodiendum est complementum. Nam illud hoc loco residuum,
 vel residuos annos appellabimus. Hoc vbi ritè peractum est, index
 M inferioris rotæ super radicem 3 locetur, in limbo numerus res-
 idui inuestigetur. Filo postea per illum traducto index M rur-
 sus substitutatur. Similiter omnino cum reliquis agetur offensori-
 bus, primo radici, post annis residuis eos adducendo. Ultimo er-
 go filum primo lunarij mensis diei in Kalendario fæc. Saturni ad-
 moue, idemq[ue] ad finem vñq[ue] decembri perducito. Quod si incidat
 filum in rotâ 3 ni Louis & 5 ejdem diei omnium Calendariorum,
 certum est eodem die futuram esse, aut fuisse coniunctionem trium
 planetarum medianam, quæ maxima dicitur. Vñ venit non nunq[ue] vt
 K II filum

Coniunctionis
magnarū VI
res.

Coniunctionis
appellationes.

ASTRO. CAESA

filum in huius & uis eundem diem exprimit, & est coniunctio Magna. Interdum non & certe coenit, que media vocatur, sicut etiam in uen & certem aliquando filum coniungit, & minor dicitur. Res omnes ex subiuncta exemplificatione liquidior erit. ¶ Caesar Carolus ortus anno 1500 saepe dictus est, quo in anno coniunctione ne magna euenerit ita scies. Saturni Radicem ad centenarium 1400 elige (quoniam 1500 adhuc imperfecti sunt) que est Sig 9.

Exemplum CAROLI Imperatoris.

Exemplum Regis FERDINANDI.

Ante Christi operandi menses.

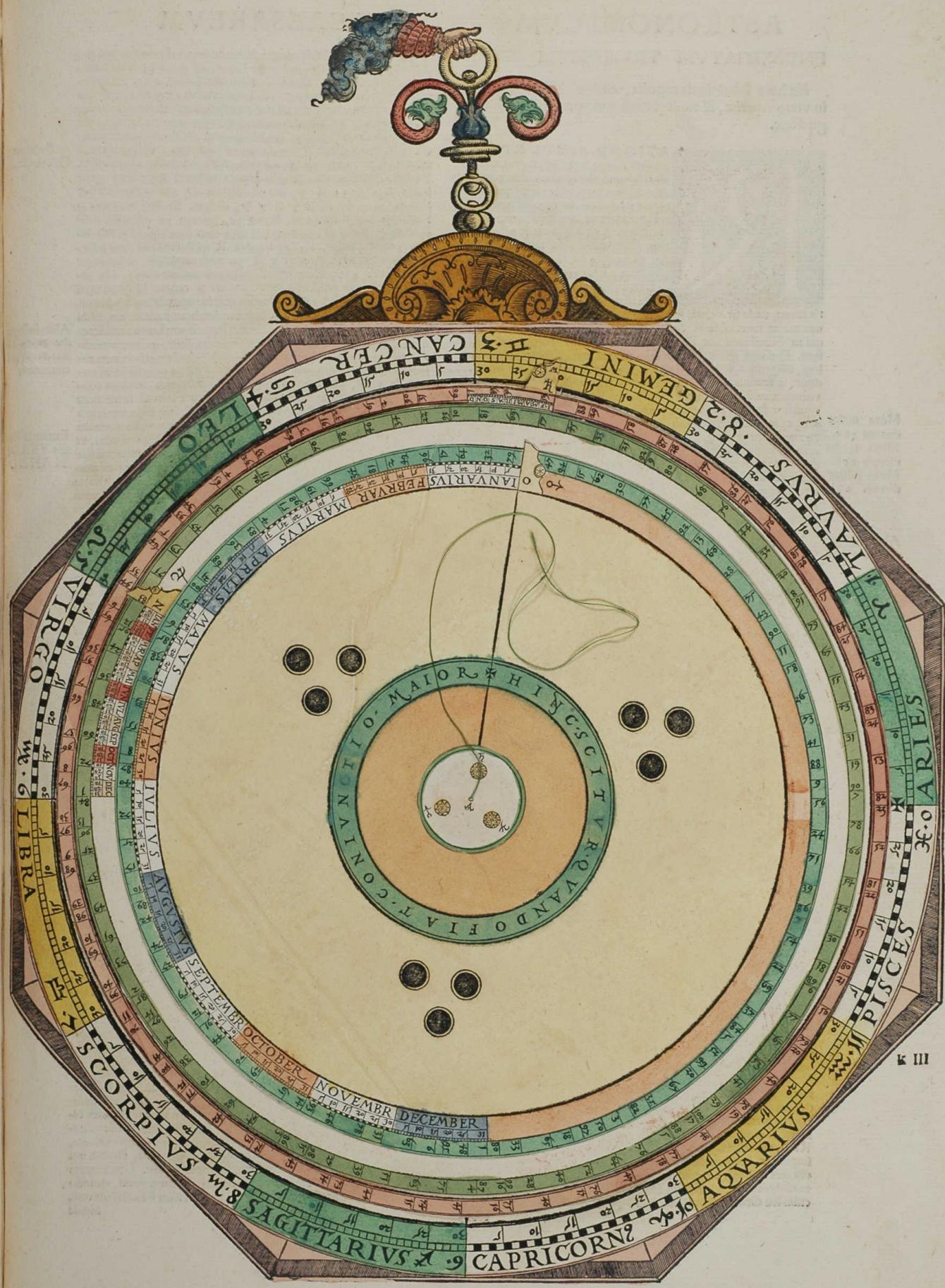
Sequuntur tabulae radicum mediorum motuum, Saturni, Iouis & Martis, ad centenarios completos ante & post Christum.

TABVLA MEDII MOTVS SATVRN

TABVLA MEDII MOTVS IOVIS

TABVLA MEDII MOTVS MARTIS

Centenarii annorum ante Chr. & post Christi aduentum		Radices ante Christum.		Radices post Christum.		Centenarii annorum ante Chr. & post Christi aduentum		Radices ante Christum.		Radices post Christum.		Centenarii annorum ante Chr. & post Christi aduentum	
Ann'	§. G. M.	Ann'	§. G. M.	Ann'	§. G. M.	Ann'	§. G. M.	Ann'	§. G. M.	Ann'	§. G. M.		
Chriti	2 14 5	100	6 0 32	100	1 6 45	100	6 1 24	100	3 12 58	100	1 11 24		
100	7 7 33	9 20 37	200	3 12 58	7 18 6	200	5 14 33	9 8 14	7 16 8	300	7 6 39		
200	0 1 1	0 3 41	300	9 19 11	2 11 53	400	9 17 42	5 5 4	11 0 20	600	11 2 24		
300	4 24 29	2 11 26	500	1 25 24	9 5 40	700	3 22 27	11 0 20	3 12 58	800	5 24 2		
400	9 17 58	7 10 13	600	8 1 57	6 1 29 27	900	7 4 35	6 2 57	8 28 45	1000	9 27 11		
500	2 11 26	2 16 45	700	1 7 50	10 23 14	1000	1 28 21	1000	4 1 56	1100	2 24 1		
600	7 4 54	9 23 16	1100	3 8 55	8 22 9	1200	1 2 28 47	1200	1 0 21	1300	10 20 51		
700	11 28 22	4 29 48	1300	8 15 56	3 15 56	1400	6 3 31	1400	6 19 16	1500	8 5 6		
800	4 21 50	0 6 20	1500	0 3 47	1 2 27	1600	11 13 45	1600	6 17 41	1700	4 16 6		
900	9 15 18	7 12 52	1700	6 27 34	5 2 30	1800	3 22 26	1800	2 9 50	1900	10 11 11		
1000	2 8 46	2 19 24	1900	1 2 42	1 28 21	2000	3 2 25	2000	6 13 2	2100	8 9 4		
1100	7 2 14	9 25 56	2200	8 15 56	12 0 32	2300	7 1 11	2300	11 13 45	2400	2 19 19		
1200	11 25 42	5 2 28	2500	0 32 0	6 2 21	2600	4 2 19	2600	4 20 54	2700	8 24 43		
1300	4 19 10	0 9 0	2700	1 21 21	10 9 43	2800	3 2 25	2800	10 25 38	2900	3 27 9		
1400	9 12 38	7 15 32	2900	6 27 34	1 1 19	3000	6 7 3	3000	1 28 48	3100	1 22 4		
1500	2 6 7	2 22 4	3100	0 3 47	5 1 27	3200	11 13 45	3200	6 17 41	3300	2 5 3		
1600	6 29 25	9 28 36	3400	5 25 42	6 7 32	3500	1 14 21	3500	1 16 5	3600	1 16 5		
1700	11 43 3	5 5 8	3600	10 16 13	1 1 19	3700	4 2 19	3700	1 2 24	3800	1 22 4		
1800	4 16 31	0 11 39	3800	3 22 26	8 8 38	3900	3 2 25	3900	1 2 24	4000	1 2 24		
1900	9 9 59	7 18 11	4000	8 18 40	9 26 12	4100	6 1 25	4100	6 1 25	4200	8 9 4		
2000	2 3 27	2 24 43	4200	2 4 47	4 19 59	4300	7 1 11	4300	6 8 11	4400	1 16 5		
2100	6 26 55	10 1 15	4500	0 17 1	11 13 45	4600	4 2 19	4600	1 16 10	4700	4 6 38		
2200	11 20 23	5 7 47	4700	5 2 33	6 7 32	4800	7 1 11	4800	1 17 44	4900	2 5 3		
2300	4 13 51	0 14 19	5000	10 19 4	1 1 19	5100	7 25 6	5100	2 19 19	5200	0 3 28		
2400	5 7 19	7 20 51	5200	4 5 51	9 25 6	5300	4 2 19	5300	4 20 54	5400	10 22 4		
2500	1 0 47	2 27 23	5500	9 12 1	2 18 53	5600	4 2 19	5600	6 22 9	5700	8 8 18		
2600	6 24 26	10 3 55	5700	2 18 24	9 12 40	5800	4 6 27	5800	8 24 43	5900	3 27 9		
2700	11 17 43	5 10 26	5900	7 24 37	11 0 14	6000	1 0 50	6000	0 27 13	6100	1 25 14		
2800	4 11 12	0 16 58	6000	1 0 50	11 0 14	6100	5 24 1	6100	3 28 48	6200	1 22 59		
2900	9 4 40	7 23 30	6200	6 7 3	1 21 51	6300	5 17 48	6300	5 22 4	6400	9 22 4		
3000	1 28 8	3 0 2	6300	3 1 55	7 11 35	6500	2 5 22	6500	7 1 58	6600	9 19 15		
3100	7 21 36	10 6 34	6600	4 19 20	2 5 22	6700	8 29 9	6700	9 3 33	6800	3 17 40		
3200	11 15 4	5 13 2	6800	9 25 42	3 2 56	6900	9 16 41	6900	1 1 57	7000	1 16 5		
3300	4 8 32	0 19 38	7000	5 2 59	6 28 4	7100	8 17 48	7100	5 0 22	7200	9 22 4		
3400	9 2 0	7 26 10	7100	1 21 16	7 11 35	7300	8 20 9	7300	6 8 11	7400	1 16 5		
3500	1 25 28	3 2 42	7200	4 19 20	2 5 22	7500	8 23 56	7500	1 1 57	7600	3 17 40		
3600	6 18 36	10 9 14	7300	1 14 21	9 16 41	7600	3 1 55	7600	3 17 40	7700	1 16 5		
3700	11 12 24	5 15 46	7700	6 20 34	5 10 30	7800	5 10 30	7800	5 9 52	7900	9 12 55		
3800	4 5 52	0 22 17	7800	11 26 47	0 4 17	7900	7 11 27	7900	7 11 27	8000	5 9 46		
3900	8 29 20	7 28 49	7900	5 2 59	6 28 4	8000	9 13 2	8000	5 9 46	8100	1 28 42		
4000	1 12 49	3 5 21	8000	10 0 33	1 21 51	8100	1 14 36	8100	3 8 11	8200	1 16 36		
4100	7 16 17	10 11 53	8100	3 15 46	8 15 38	8300	1 16 11	8300	1 1 57	8400	1 1 57		
4200	11 9 45	8 18 25	8200	8 21 39	3 9 5	8400	3 17 46	8400	9 1 26	8500	3 17 40		
4300	4 3 13	0 24 57	8300	1 27 52	10 3 12	8600	5 19 21	8600	8 1 57	8700	1 16 30		
4400	8 26 41	8 1 29	8400	7 4 5	4 26 59	8800	7 20 56	8800	7 1 52	8900	4 20 48		
4500	1 20 9	3 8 21	8500	0 10 18	11 2 46	9000	9 12 30	9000	5 0 17	9100	1 28 42		
4600	6 13 37	10 14 33	8600	5 16 31	6 14 33	9200	1 1 24 5	9200	0 17 38	9300	1 1 57		
4700	11 7 6	5 21 2	8700	10 22 44	1 8 20	9400	1 25 40	9400	1 25 40	9500	10 25 31		
4800	4 0 34	10 27 36	8800	3 28 57	8 2 7	9600	8 23 57	9600	8 23 57	9700	8 23 57		
4900	8 24 2	8 4 9	8900	9 2 10	2 25 45	9800	7 28 50	9800	7 28 50	10000	7 1 52		
5000	1 17 30	3 10 40	9000	2 11 23	9 19 41	10000	8 0 25	10000	8 0 25	10200	6 22 33		
5100	6 10 58	6 17 12	9100	7 27 56	4 13 28	10400	9 12 30	10400	5 0 17	10600	1 28 42		
5200	1 1 4 16	5 23 44	9200	0 23 49	11 7 15	10600	5 1 34	10600	0 13 3	10800	1 28 42		
5300	3 27 54	1 0 16	9300	6 0 2	6 1 2	10800	1 5 9	10800	0 17 38	11000	1 16 5		
5400	8 21 21	8 6 48	9400	1 1 6 15	0 24 49	11200	4 6 44	11200	10 16 3	11400	8 14 39		
5500	1 14 50	3 13 20	9500	4 12 28	7 18 36	11400	6 8 19	11400	6 11 54	11600	8 15 53		
5600	6 8 18	10 19 52	9600	9 18 41	2 12 23	11600	8 9 53	11600	8 9 53	11800	4 11 19		
5700	1 1 4 46	5 26 24	9700	2 24 54	9 6 10	11800	5 17 31	11800	4 16 13	12000	10 6 14		
5800	3 25 14	1 2 56	9800	6 1 7	3 29 57	12000	5 10 11	12000	5 10 11	12200	2 44 44		
5900	8 18 42	8 9 28	9900	1 7 20	10 23 44	12200	5 10 11	12200	5 10 11	12400	0 8 9		
6000	1 12 10	3 15 59	6000	6 13 33	5 17 31	12400	4 16 13	12400	4 16 13	12600	10 6 14		
6100	6 5 39	10 22 31	6100	11 19 46	0 11 18	12600	6 17 48	12600	8 5 0	12800	1 28 40		
6200	10 29 7	5 29 3	6200	4 25 59	7 5 5	12800	8 18 22	12800	6 3 25	13000	4 1 50		
6300	3 22 35	1 5 35	6300	10 2 12	1 28 52	13000	10 20 57	13000	10 20 57	13200	2 0 15		
6400	8 16 3	8 12 7	6400	3 8 26	8 22 38	13200	6 22 38	13200	2 22 32	13400	2 0 15		
6500	1 19 31	3 18 39	6500	8 14 39	3 16 25	13400	6 10 12	13400	2 24 7	13600	1 28 40		
6600	6 2 59	10 25 11	6600	1 20 52	10 10 12	13600	6 25 43	13600	4 25 43	13800	9 27 5		
6700	10 26 37	6 1 43	6700	6 27 5	5 3 59	13800	6 27 16	13800	7 25 31	14000	7 25 31		
6800	3 19 55	1 8 15	6800	0 3 18	11 27 46	14000	8 28 51	14000	5 23 56	14200	7 22 31		
6900	9 12 23	8 14 47	6900	5 9 31	6 21 33	14200	8 0 26	14200	7 22 31	14400	1 20 46		
7000	1 6 51	3 24 18	7000	10 15 43	2 15 20	14400	1 2 1 1	14400	1 2 1 1	14600	1 20 46		

ASTRONOMICVM
ENVNCTIATVM TRICESIMVM TER.

Ex hora Natuitatis cognita, tempus Moræ infantis
in utero reperire, & consequenter conceptionis horam co-
gnoscere.

Mora maior
dierum 288.
Mora media
dierum 258.
Mora minor
dierum 273.

Abortiui huic
regulæ eximū
tur.

Varie opiniones de mora invenienda.

**Comunis mo
ræ inquirendæ
ratio.**

ATIONE SIMVL ET EX-
periētia comprobato est, foetus quidē
alios septimo, alios octavo, alios nono,
alios decimo vel circiter mense, post cō-
ceptionis rēpus nasci, nec genituras ci-
tra villas cōsistere, nec vltro portigi. In-
trillois enim terminos nati, simile quidē
cum fructibus maturis, qui vltro labū-
tur, faciunt, minores autem septem
menibus partus tanq̄ crudī & imper-
fecti, & veluti poma immatura violen-
tia quadam à stirpibus auxiliā, ex vte-
ris ruunt, unde fit, vt ante septimum mensem nunq̄ aut rarissimè vi-
uis lucem foetus subeat. Septimo etiam mense nasci dicuntur illi
qui in Nouilunij aut Plenilunij aut postridie illorum concepti
sunt. Eiusmodi igitur nascendi fines naturæ cum viderent in eis astro
logi, diligenter inde putantes tempus quo foetus vtero in clu-
ditur, à seminis vspq factu, in partes tres distribuere volerunt,
vocantes easdem mansiones seu moras. Sic, yprima diceretur,
(quam 288 dies constitutum) morsa maior. In qua nasci infan-

pluri, quod manuas etiam dicunt a proposito
fra declarabatur. ¶ Abortiuos omnes septimoq mense natos
hoc nostro dogmate, quo videlicet moram in utero perquirere do-
centus non teneri praeclimius. Sed tñm eos qui aut o mense, ve-
patet, & recte fieri solet, educuntur. Si igitur fidem habemus per
uetusto rerum celestium traditori Hermeti, perpetuò gradus illi co-
li qui tempore nativitatis elimatae (elimatam voco), in qua non ad-
punctum vñq seu minutum ventura horoscopum tenuit, idem cum
eo est gradu, quem luna conceptionis momento occupat. Et econtra
gradus Lunes qñ natiuitatis tempore exilit, idem conceptionis
lata ascendens erat. Quia senectus non pauci, Atulum fuerunt

hora ascendentis erat. Quia intentio non pater Arabum fuerat, in gloriantes se, experientia teste, sufficienter rem firmasse. Illis tamen Ptolemaeus refragari. § 1. Centiloquii sui aphorismo videtur his verbis. In quo signo luna est genitura tempore, illud in conceptu fac ascendens, & in quo signo inuenta fuit. § 2. In conceptu, illud autem eius oppositum fac ascendens in partu, in quibus Ptolemaei non de gradu sed signo, loqui certi est, non nulli tamē sunt, quibus videtur non modus signi, quod in una tempore genituras incolunt, ascendens suisse conceperis, verum sed idem signum horoscopum conceptus aut oppositum occupasse. Hac nos qualisqualis tandem sit controvergia poshabita communem viam indigandi moram foetus in utero materno sequemur. Horoscopum primo nativitatis cuiusq[ue] ratificatur per quae genethliaci corporum symptomata seu accidentia scrutari solent.

Quemuis igitur sequenti figura vñitum, estimataq; gentiū aſcen-
dunt firmatur, aut moram nati in vtero prompte cognitum, ad-
monitus volo, quo primum omnium ea quanta potest diligenter
horam & minutum geniti percontari studeat, id enim natuitatis ho-
ra estimata dicitur, obſteries namq; & alii, plerique de hora ſexta
vel ſeptima interrogati, responderē, inter ſextam & ſeptimam, ſolent
aut detertia vel quarta, inter tertiam & quartam contingere referunt,
& similia. Ad queſionem igitur figura celeſtis erigenda erit, ut fi-
quid inter 6 & 7 mā dicat, figura ad ſextam horam & 30 M̄
extratur, vbi dicatur 6 hora propius tempus accedere, ad 6
horam & 20 M̄. Si vero vicinius 7 mā Horā reponſum eſt, ad
horam 6 & 40 figura conſtituitur. At ſperfectam temporis ra-
tionem audias iam in nullo ſollicitus ad candem eriges. Quia erecta
primum ascensio, deinde locum lunæ contemplaberis, gradum &
minutum ascendentis in ſuccedentis instrumenti Zodiaco queres, in-
dicemq; Q cui inscribitur ASCENDENS, eidem inuenio im-
pones. Posthac filum per lunæ locum in Zodiaco duces, & filum in
limbo exteriori rotulae inferioris diem & horam mora oſtenderet.
Idem filum retine inuariatum, diemq; mora eidem ſubſtituit ſupe-
rioris rota, & index illius rote R diem conceptus in Kalendario
dabit, vbi ſtudeyna cum die horam quoq; conceptionis cognoscere,
Diem mora superioris rotulae inter trīginta dies (quia dies minoris
morae 258 vñq; 288 ſignati ſunt) his verbis DIES MO-
RAE, venaberis. Dierum quilibet quatuor partes gerit, quarum
ſingulae 6 horas notant, prater q; in extremo rota mobilis & infimi
vbi dies quilibet 24 partes contineret. Quocirca opus hic est ani-
mauduerſione, quam horam filum orbis infimi contingat, eadem
enim ſeu diem ſeu horam in rota ſuperiori inquires, filoq; ſubdeſ.

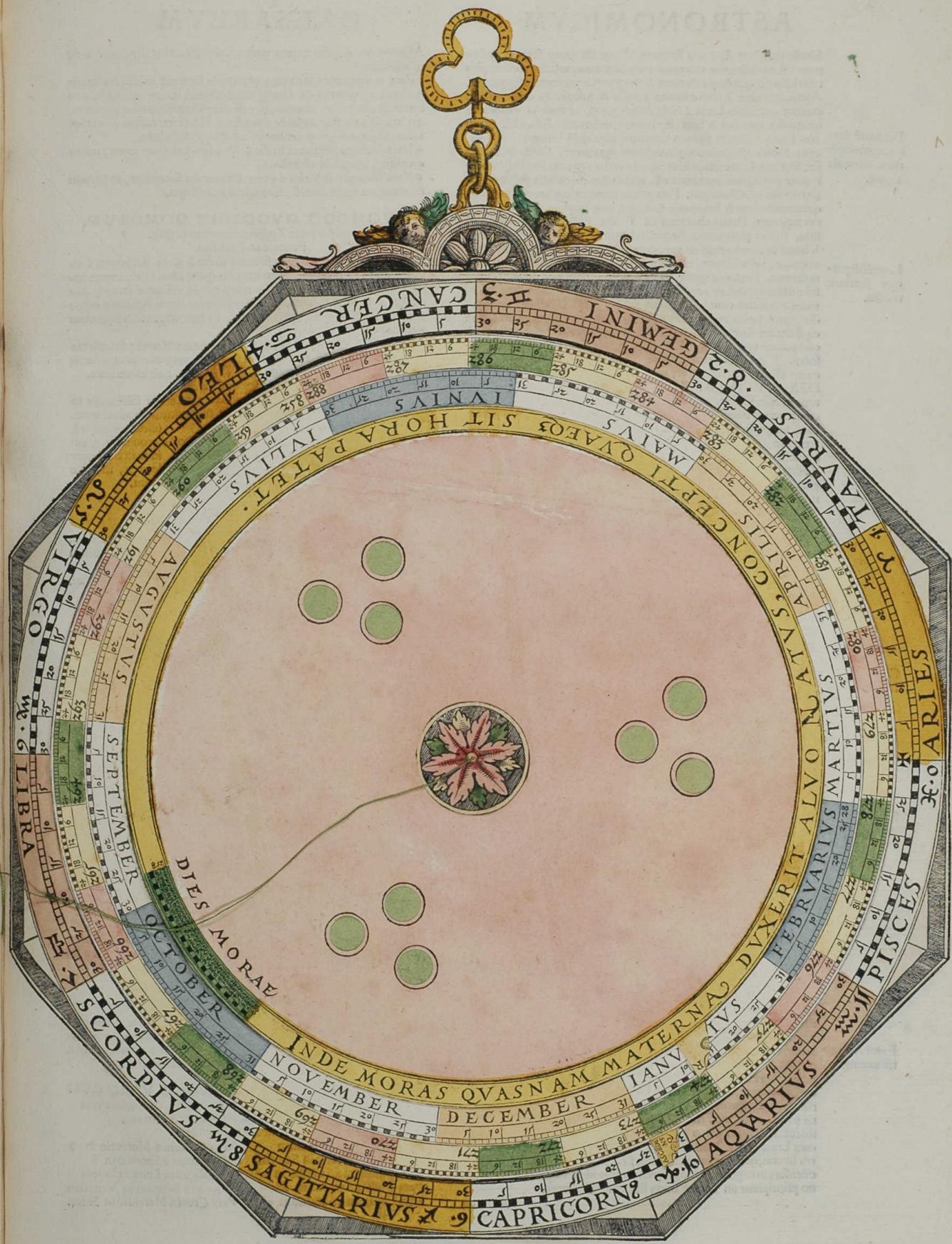
CAESAREVM

Hora dieq; conceptionis repertis, hora eadem vel minutis quoq; si potes locum Lunæ respondentem lustra, id quod ex instrumen-
to Lunæ notum erit. Locus siquidem ille Lunæ, verus Horoscopus temporis nativi dicetur. Horoscopo habito figuram eoli alteram (cui nomen figuræ coeli per conceptionem verificatae erit) posse extremitatem extrahere. ¶ Canonis præmissi documentum tale sit. Quoniam Imperator diuus Carolus Gaudau genitus est, Thæma celeste meridianio illi sine polari loci eius elevationi conueniens, temporeq; nativitatis feliciter Horis 15 $\frac{1}{2}$ m 44 pomeridianis consentaneum erige. Ibi autem nihil omnino tempus æquari postulat. Ascendens igitur huius est 9 h 31 $\frac{1}{2}$ m 27 s , cui ostensorum Q adiungens, filii per locum Lunæ, qui est 6 h 7 m 7 s , diriges. Et illud in limbi extremitate dies Mora 272, horas 19, minuta 12 ostender. Eodem dies, Horas &c. in superiori rota cum inuestigaueris sub fixo protinus reduc, quo facto index R in Kalendario rotæ inferiori 27 diem Maii, Horam 8 m 32 ante meridiem, anni nempe praecedentis 1499 nativitatem cesaream commonstrat. Illa autem hora lunam posidisse 17 h 21 $\frac{1}{2}$ m 27 s certis. Id quod veri huius genitura ascendens est. Communis autem hic operadi modus dicitur, Nunc quid ego sentia benevolus non calumnior adiungam, Mithi quidem longe consultius esse videtur, si latitudinem Lunæ confidemus, locumque Lunæ ab ecliptica mutuenum illum, quitemporentiatis, vna cum Luna circulum positionis eundem efficit, non autem longitudinis gradum, hoc enim paet Luna præcisæ in ascensione venit, Horizoni quoq; eundem positionis circum constituit. Media itidem adamantum 273 dierum cum sit rectè sicut ante factum in 27 diem Maii, Horam 3 m 44 ante meridiem incidit, Lunaq; in 14 h 28 $\frac{1}{2}$ m 27 s reperitur, quam pro ascenden- te agnosces. Regi FERDINANDO Natali Medina urbs, ut saepè iam dictum est. In hora natali scz. 8 m 47 antemeridiana, Luna gradum 1 m 20 s occupauit. Ascendens ipsum gradus 2 m 45 s fuit, lumen Q index ascendentis super illatum filium et loco Lunæ adductum cum sit ipsum in limbo rote Q Moram Regis, dies videlicet 280, Horas 12 h , 10 indicabit, Quā Moram ubi requiesceris in rota superiori filioq; substitueris ab indice R protinus diem 2 Hor. 11 m 37 Iunii, anni 1502 designari visebis, quod tempus concepti Regis certum est. Huic temporis locus Luna respondens, qui est gradus 25 m 42 s , ascendet in nativitatis omnino fuerat. Quanq; vero pleraq; astrologorum pars hunc modum sequatur, putauerim tamen esse tutius verum Lunæ locum, (quandoquidem mora nati conceptus) hora per mediū Lunæ motum indagatur) accipere, & imitari. Hoc enim modo licet vel per medium horam lapsus fiat non tamen ultra 15 m contingit errare in loco Lunæ. Proinde conceptionis die habito, gradum Lunæ pro ascendentem ad horam estimatam suppone. Per gradum autem Solis horam quare, qua scz. Lunæ gradum in ascendentem contingit esse, ea ad minutum quæsita Lunæ locum ad idem momentum considera, hunc enim gradum meo iudicio pro ascendentem recte usurabis, qualis in imperatoria nativitate gra; 11 m 44 s , in regia vero genitura, gradus 27 m 55 s fuit,

ENVNTIATVM TRICESIMVM QVAR.

Fortunæ, ut dicuntur, rerumq; omnium quantum ad astrologiam attinet, partes, præsenti figura expeditò nosse.

ASTRONOMICVM

CAESAREVM

Simile iudicium de Luna ferentes. Nam illi quoq; siuum horoscopum vel ascendentem tanquam cum Sole non parvam communio nem habenti, pauloq; inferiora Sole oriendo prefanti, assignarunt. Ascendens vero Luna etenim à Solis horoscopo in ecliptica dire merunt, quatenus Luna à Sole differt, ita vt ascends vtriq; pari intercalo, quo Sol & Luna separantur, different. Ascendentem autem Lunæ fortune partem vocarunt, ideo quia Lunæ sit, corpus, opes, formam, huiusmodi accidentia significare. Pars fortunæ seu fortuna locus secundiori aspectu vni cum luminarium facilitate præfigum optimum est, quod idem in ceteris partibus discernendis consilium erit. Pars autem fortunæ omnes alias excellit quenadmodum & luminaria ipsa quæ huic præsumt, reliquos plane superant. Pars character est. At triplex est partium inquisitione. Prima planetarum, Secunda domorum, Tertiærum aliarum. Ultima in revolutionibus annorum mundi vtmur, unde caritatem annorum, vel vilitatem, abundantiam, defectum & huiusmodi, præ noscimus. Fortuna igitur partem in præsencia habiturus organi subordinati membra considera. Rotam primi infimam & mobilem vides, cui index cum inscriptione ASCENDENS ineft, in rotula illa Signa duodecim scribuntur, per quæ duorum locorum in Zodiaco distantie summuntur, si index gradui iungitur illi, a quo distantia computare vis. Altera deinde est rotæ mobilis, superior priore, ostendit forem T gerens, & characterem ♦ qui non modo fortunæ, sed etiam aliarum rerum partes representat, quamobrè institutus IN-DEX PARTIVM. Hic vbi super locum illum, a quo numerans incipit, sifstur. Huius instrumenti vñus manifestus est, vt los cum partis si diurnum aliquem inquiris, principio solis gradum in Zodiaco perspicito, cui indicem ASCENDENS applica, ostensore rorero aliud Lunæ loco in Zodiaco adduc. Postea indices vtrq; invariatis simul promoue, donec ASCENDENS index gradum Zodiaci ascendentem contingat, & index partium exemplo locum partis fortunæ indicabit. Locum partis nocturnum habere volens, indicem rotæ inferioris super locum Lunæ, superioris autem super locum solis ponat. Deinde vtrumq; simul, salua distantia, quoad inferior ascendentem gradum in Zodiaco teneat, circum agat, sic enim superior index partis locum dat. Quamvis autem Arabes & præcipua astrologorum pars, stultus partis nocturnæ modum efficerat, Ptolemaeus tamen in 88 Centiloqui sectione, & presest in libro Apotelématum reprobare videtur. Perpetuò enim à ☽ in ♈, nec econtrario, tam diu quā noctū partes eligenti pergendum docet. Hanc diuerstatem admonuisse obiter volo, non in hoc, vt Arابum conatus improbus, sed quos nunq; non reuereo, sed ut quid Ptolemaeus hoc in loco quoq; sentiat iudicatu relinquam.

Exemplum
CAROLI.
Imperatoris.

Imperatorius natalis Ascendentem in 9 ፩ 31 ፻ ፻ habuit Gandaiano sez Horizonte, dum ☽ 14 ፩ 34 ፻ ፻ ፻, & vero 7 ፩ 7 ፻ ፻ obirent. Partem fortuna collecturus inde, rotula inferne indicem ad locum ♈ ducito (tempus enim est nocturnum) ab hinc ostensor T superior ☽ locum demonstrat, ambobus postea ex qualiter distates promoue (quod cōmode facies, si cera vtramuis connectas) quoq; ascendentis index gradum 9 ፩ 31 ፻, qui est horoscopus nativitatis teneat. Ibi enim confestim ostensor partium fortunæ partem ፩. fcz 16 ፻ 58 ፻ ob oculos dabit, & hoc secundum Arabes, sed Ptolemaeum sequens 3 gra. 4 mi. m. vi debis. Sed nondum videtur satis factum fortissimum, nisi nativitatem etiam diurnam cernas.

Exemplum Regis FERDI
NANDI.

Regem igitur Ferdinandum proponas natum sub ascendentente 9 ፩: II Medina Hispania Hora 8 mi. 47 ante meridiem. Quo nomine a ☽ in ♈ cum parte fuerit eundum. Indicem proinde inferiorem, ascendentis nempe ad ☽ gradum, qui est 28 gra. 55 mi. ፻ siste. Superiori vero ad ☽ locum sez gra. 1 mi. 20 ፻. Quo facto rotas vtrq; manu levatas circumduc, donec ascendentis index horoscopum Regis, qui est gra. 2 mi. 45 ፻ contineat. Erfortuæ partis parte ostensor gra. fcz 6 mi 35 ፻ indicabit. Paulò ante diuinis triplicè esse partium inuentione, quarum singulas nunc ostendere tempestiuum est. Quoniam autem fortuna pars, qua & Luna dici potest, omnes alias dignitate superat, frequentiorq; reliquis omnibus in vñ sit, merito hic quoq; primum locum sibi vendicat, vt tanquam argumentum cum ceteris partibus agendi se p̄beat. Quoniam vero futurorum pars, qua 44 solis dicitur, prima statim omni in negotio se offert (nam si Louis partem inuestigis, solis pars sua futurorum præscienda venit) vlo hanc etiā priorem declarare, vsumq; huius instrumenti per hanc apertoriem reddere. Futurorum itaq; pars in die summitur à ☽ in ☽, noctu contra, hos autem semel intelligas vlo de omnibus in vñnerisum partibus, vt a gradu Lunæ usq; solis ad locum, iuxta signorum succellum pergas, totidemq; insuper gradus ascendentis addas, ad horumq; finem futuri partem statuas. Hic sane modus eruenda pars priori contrarius est totus. In priori namq; à ☽ in ☽ versus ibatur index primus solis gradus connectabatur, quod presens cum Luna facit & vñluti noctu numeratur in præsenti à ☽ contra lunam, quod in priori à Luna in solem fieri soluit. Reliquum ostensorum negotiorum & operandi munus idem cum prædictis, si mos de principiis an sol an Luna sit bene custodiatur.

Futuroru
tiū inuenio.

Allorum

Allorum quoq; planetarum partes, vel partium loca in Zodiaco sic inueniuntur.

Pars h̄ queritur a loco eius ad partem fortunæ in die, noctu cōtra Iouis accipitur in die à parte futurorum locum ፻, nocte contrario, & ascendentis adicetur, hoc est enī barbare, partes proiecere.

Pars Martis sue audacitæ interdu a Marte in gradum partis fortunæ, caput nocte è conuerso, additurg; ascendentis.

Pars Veneris summitur in die à ♈ in partem futurorum, noctu è contra, iungenda ascendentis.

Pars Mercurii interdu à parte futurorum summitur, in partem fortunæ, noctu ex diuerso, & iungitur horoscopo.

QVOMODO DVODECIM DOMORVM,
celi partes in Zodiaco numerandæ sunt.

Prima domus partes

Pars ascendentis seu vitæ sumitur in die à ፻ in Saturnum è regione noctu, conferturq; ascendentis, eo quod idem sit differens loci & Saturni, quod ascendentis eiusq; partis, vel quod equo spacio distante & Iupiter & ascendens (secundum ordinem signorum numerando) quo Saturnus & pars inuenta. Et hæc est generalis quædam partium omnium ratio.

Pars Hilech accipitur in die à gradu coniunctionali (si nativitas fuerit coniunctionalis) vel à gradu præventionali (si nativitas fuerit præventionalis) vñq; ad gradum ♈ & proiecitur ab ascendentis.

Seconda domus partes

Pars substantis in die & nocte, à domino domus substantia in gradum & minutum domus substantia, & proiecitur ab ascendentis.

Tertia domus partes.

Pars fratrum in die à Saturno in louem, nocte econuerso, & ad Paras benevolentia fratrum in die à ☽ in ♈, in nocte econuerso, q; si fuerit h̄ sub radiis, accipitur in die à Sole in ፻, in nocte econuerso, semper intellige adictionem ad ascendentem.

Quarta domus partes

Pars patris in die a Sole in ፻, noctu econtra,

Pars mortis in die a Saturno in ፻, in nocte econuerso,

Pars Avorti in die a domino domus Solis in ፻, in nocte econtra,

Pars parentis sue cognationis in die a ፻ in ☽ in nocte econtra

Pars hereditatis, tam die à Saturno à Saturno in ☽,

Pars nobilitatis nativ die a gra. ☽ in gradum exaltationis sue.

Quinta domus partes

Pars filiorum in die à ፻ in Saturnum de nocte à ፻ in louem,

Pars scientia filii in die ac nocte à ☽ in louem.

Sexta domus partes

Pars azemene in die a Saturno in Martem, nocte econuerso,

Pars seruorum in die a Mercurio ad lunam, nocte a lunam ☽,

Pars egitidinis a domino sua domus ad gradum domini ascensis & adde ad gradum octauæ domus.

Septima domus partes

Pars coniugij virorum die ac nocte à Saturno in Venerem,

Pars coniugij mulierum die ac nocte a Venere in Saturnum,

Pars contentionum in die à Marte in louem in Nocte econuerso,

Octauæ domus partes

Pars mortis in die ac nocte à ☽ in gra. 8 domus, & additurs defus

per quod ambulauerit h̄ in suo signo, & computatur ab initio signi in quo est Saturnus.

Pars planeta interficiens in die a domino ascendentis in ☽ in

Pars anni in quo timetur nato mors vel afflictio seu impedimentum die ac nocte à ፻ in dominū domus coniunctionis vel præventionis,

Pars carceris in die a Saturno in partē fortunæ, in nocte contra.

Nonæ domus partes

Pars peregrinationis die ac nocte à dñio domus 9 in ☽ domus 9,

Pars itineris per aquā in die à ፻ in 15 gra. ☽ in nocte econuerso,

Pars religionis in die à Luna in Mercurium, in nocte econtra,

Pars itineris in terra a dñio 9 domus vñq; ad principiū 9 domus 9,

Decimæ domus partes,

par regionis vel regni, & quid operis faciet natus, die ac nocte à ፻

Pars regis & regni, in die a Marte in Lunam, in nocte econuerso,

Vndeclimæ domus pars.

Pars amicorum die ac nocte a Luna in Mercurium.

Duodecimæ domus partes.

Pars inimicorum die ac nocte à dñio domus 12 in gra. domus 12,

Pars electionis regis accipitur hora electionis in die à ፻ in Satur-

nū, in nocte econuerso & computatur ab ascendentis revolutiōis anni,

Pars pacis exercitum die ac nocte à Luna in Mercurium,

SEQVVNTVR NVNC MVLTIPLICES VARIARVM

retum partes, quarum in annorum mundi revolutionibus vñs

est solet nō parvus, vnde rētū p̄cia & annaz

conditiones iudicantur.

Pars ordei a Luna in louem

Pars oliuarum a Mercurio in ☽

Pars Lentis a Marte in Saturnū

Pars vuarum a Saturno in ♈

pars Fabarum a Saturno in ☽

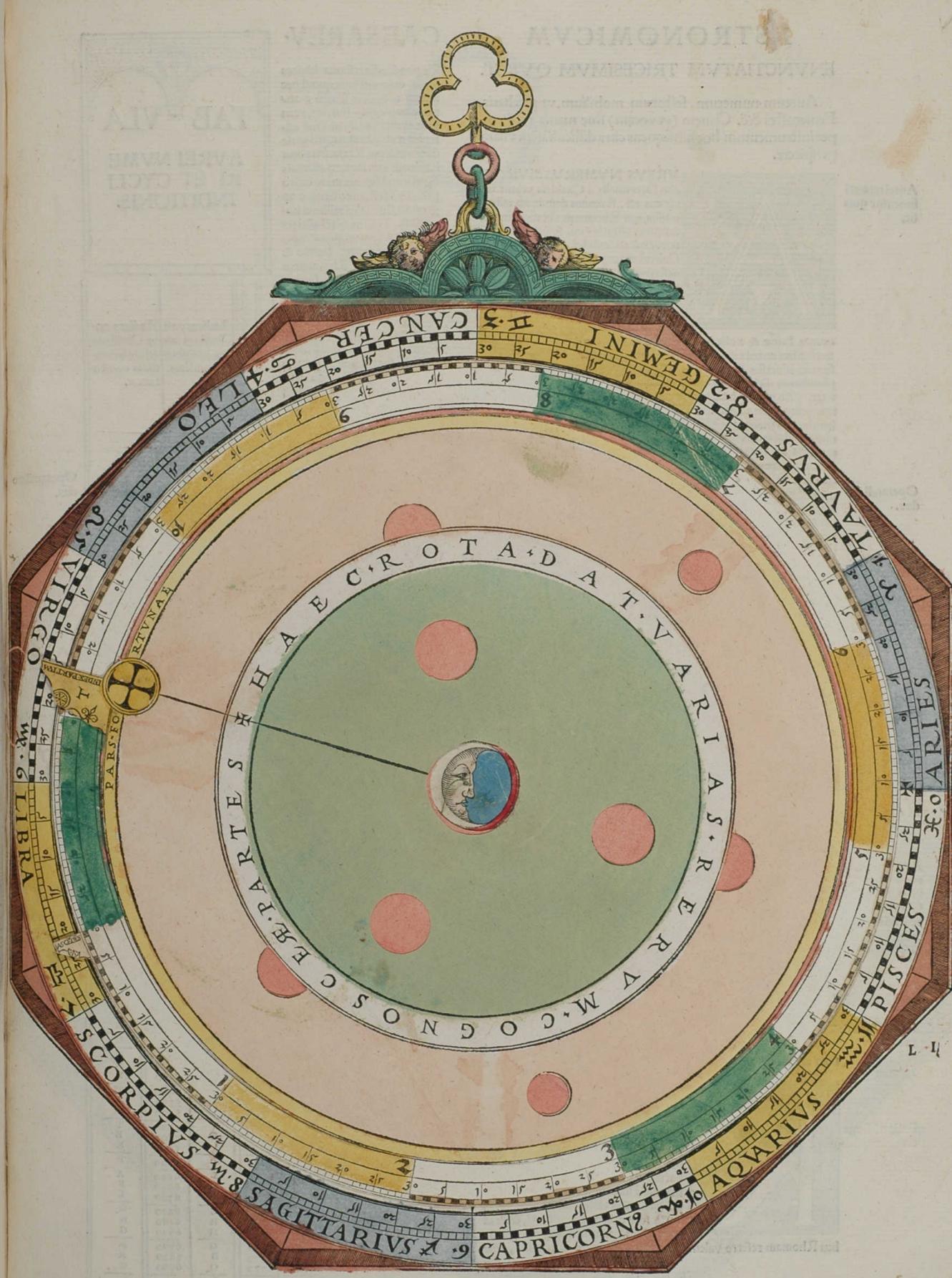
Pars Siliginis a Luna in louem

Pars Milli a Saturno in ☽

Pars vini a Saturno in Venerem

Pars Ceparum a Saturno in ☽

Pars Croci a Mercurio in Satur-

ASTRONOMICVM

ENVNCTIATVM TRICESIMVM QVINT.

Aureum numerum, festorum mobilium, ut paschatis, Pentecostes &c. Clauem (vt vocant) sive maus radicem, per instrumentum hoc subsequens citra difficultatem ullam perspicere.

Aurei numeri
inuentor quis
sit.

Operandi mo-
dus.

Exemplum
CAROLI.
Imperatoris,

Exemplum Re-
gis FERDI-
NANDI,

Aureus nume-
rus IVLII Cg-
faris tempore
Christum ante-
cedentis,

VREVS NVMERVS SIVE CY-
CLUS Decennalis à Chaldeis primus inueniens est, Romanum deinde ab ijsdem mislus, qui Rhomanis ubi cognitus est tantum utilitas cum summa facilitate complecti, eundem in sua Diaria seu Calendaria transtulerunt, aureis literis describentes, unde factum est, ut postea omnis aureus appellaretur numerus. Continet autem in se annos 19 Solares, eò quod post tot annos spaciū coniunctiones oppositionesque omnes Lunæ & solis in idem redire consueverint. Quem vero posterioribus aureus ille numerus non illud quod creditur, prestare posse animaduersus sit, non magis hunc aureum quam argenteum aut plumbeum dici consuerunt, immo dignum qui planè tolleretur iudicatur. Esto autem huic coniunctioni oppositionis negotio sit inhabilior, non tamen iecirco statim (nam in aliis viis non possumus sibi prebet) abscindens erat. Cyclus itidem qui dicitur clavium totidem annos, 19 complectitur, quorum ordo quattuor mutari solet, neq; debito procello pergere. Per hunc cyclum festorum mobilium tempora, praefatio aurei numeri, annuatim futura elicuntur. ¶ Anni cuiuspiam propositi aureum numerum vel cylū clavium scitum, ante omnia centenarius decreti temporis, tanquam in regro numero imperfectior aut minor, ex tabula coram descripta capiatur, & hoc tempore post Salutis ortum habito, literam alphabeticam minus repetamus, in succedenti rota, cui litera ab A usq; T insunt, contineatur, & cum ostensori X signetur. Annos post hac præstutus in circulo spirali (qui annos ab 1 usq; 100 gerit) legatur, quo lecto, linea intra binas à centro eductas, limborum pergeniti, cylus vel aureus numerus in limbo extimo conficietur, sicut & interiori centrorum redeunt cylus claviū manifestabitur. Quod si ante Christi tempus idem cupias, ita ages. Millennium una cum centenario propositum tuum excedente in tabula queres, ab illo propositum demens, residuum in spirali revolutione venaberis, unde recta intra lineas transversas in externo limbo aureus numerus, in interno cylus claviū, occurrit. ¶ Iustus rei methodum certam accipe. Ortus est Imperator Diuus CAROLVS Quintus anno 1500 post Christum, 1500 sumpta ex tabula, litera A secū habere cernuntur. A literæ index adiunctus, qui idem centenarius precise denotat, Aureum numerum ostendit, 19, Cyclum festorum, 38. Imperatorium hocce exemplum obscurius paulo adhuc essi videtur, eò quod præcisè in centenarium incidat, quo circa adhuc altero tanquam manifistori agendum est. ¶ Regem FERDINANDVM natum audiimus anno 1503 a Christo. Centenarius minor 1500 in tabula literam A indicat, cui index si adiungitur, in circuloq; volumino 3 annus, veluti residuum inspicatur, & aureus numerus 3 in limbo extimo, cylus claviū 34 in intimo apparebunt. Cyclus fertur, paulopq; festis mobilibus inquirendis idoneus. ¶ Tertium exemplum. Rhomano Imperio cum IVLIVS Caesar præcesset, annus ante Salutem 45 agebatur. Huic tempori aureum numerum cylumi claviū competenter dum cupio, primum est tabula quæ inscribitur ante Christum, numeri propositi maiorem centenarium scz 100 eximo, proprie centenarium 100. E literam videns, eam cum indice mobilis orbiculi signo. Hinc à 45 anno directe ascendenti in limbo primo 3, id est, aureus numerus, in secundo 34, qui est cylus claviū offertur, quo duo eo tempore, liceat horum alteri usus non fuerit, esse tamen poterant. Si nunc aureum numerum ad annum 100 in quo Christus orbi natus est quæres, vnitatisque tune pro cyclo decennali habita est, proueniet.

ENVNCTIATVM TRICESIMVM SEXT.

Cylum Inditionis Rhomanæ omnibus annis competenter dicto citius inuenire.

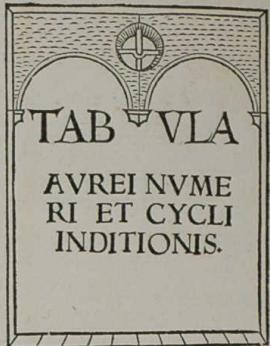

YKAOS GENERALE VOCABULUM est spaciū quod in orbem redeat, Cyclus illi Inditionarius quindecim annos includit, qui tria lustra constituit, adhuc Rhomanis non minus quam olim frequentiū vbi habita, ut passim & in cancellijs, vt vocant, seu melius scribarum contubernijs, & notariorum instrumentis sive codicillis videtur est. Origine cylci huius eiusmodi. Romanis uero ferè orbi dominantibus, & ob id ege tributa annua a singulis gentibus Rhomanam referre valentibus, tria tempora differimur, que

CAESAREV.

scz pendendis tributis, limites forēt, deputati sunt, quodlibet autem temporis spaciū 5 annos complexum fuit, ita, ut in primis lustri fine a rū vrbē adferretur ab omnibus, pro maiestate nimur Rhomanis populi, splendorēq; imperij afferēdī significandis. Secundo lustro peracto, id est, anno decimo argumentum, stipendijs militum impensum. Tertius autē lustri terminus, es & ferrum, pro armorum reparatiōne exegit. Iccirco & illud apud gentes Rhomanas editum percrebuit de Inditionis anno omnibus codicillis, libellis in serendo, (ut videlicet manifestior vberiori Inditionis memoria nationibus reddere retur) quo sine inductionis numeris, irrita fiduciā priuata instrumenta singula, non secus atq; nostra fine ligillis inutilia sunt, haberētur. Sub finem cuiuslibet quinquennii comportato simul à gentibus Rhomanis censu, Rhomanis cum omnina sacrorū pompa orbē lustra resoluti sunt. Habiturus cylus quattuor addo 3 proposito annorum numero (tertia enim inditione iuxta Dionisium Abbatem Christus natus est) sum maneg collectam per 15 partite, sic enim in residuo cylus apparetur. Illud adhuc clarissimum manuductio intellegas sic volo. ¶ CAROLVS Caesar anno 1500 est ortus, quibus addantur 3, proutenunt 1503, quæ distributa per 15, quotientem 100 reddunt, illum abiens 3 quæ restantia pro cyclo vero Inditionis pone. ¶ Regi FERDINANDO natalem esse annum 1503 non uimus, cui 3 adiecta cum fuerint, diuīsagi reliquaque 15, in ditione 6 (postulabitis in quotiente 100) prodibit. Item cylus huic 1539 debitus habiturus addo 3, pdeunt 1542, quæ per 15 diuidens inueni in quo 102, quæ omittit, ut antea dixi, quoniam nihil aliud quam tot Inditiones à nativitate domini effluxisse, nempe quindecies centenos duos annos admonent, 12 autem restituta huic anno inditionem cōpetere indicō. Notandum est semper esse 15 cylum, ubi ex diuīsage nihil redundant. Principium Inditionis cuiusvis dī Septembri primū habet, propterea quod id temp⁹ Rhomani ap̄issimum tributis & personis solvendis, & rhomanis congregendis existimatur, ideo quod labores & opere colenda telluris vbiq; gentium hoc tempore sint remissiores pauciore, que messe scz iam omnium peracta.

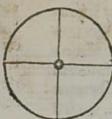
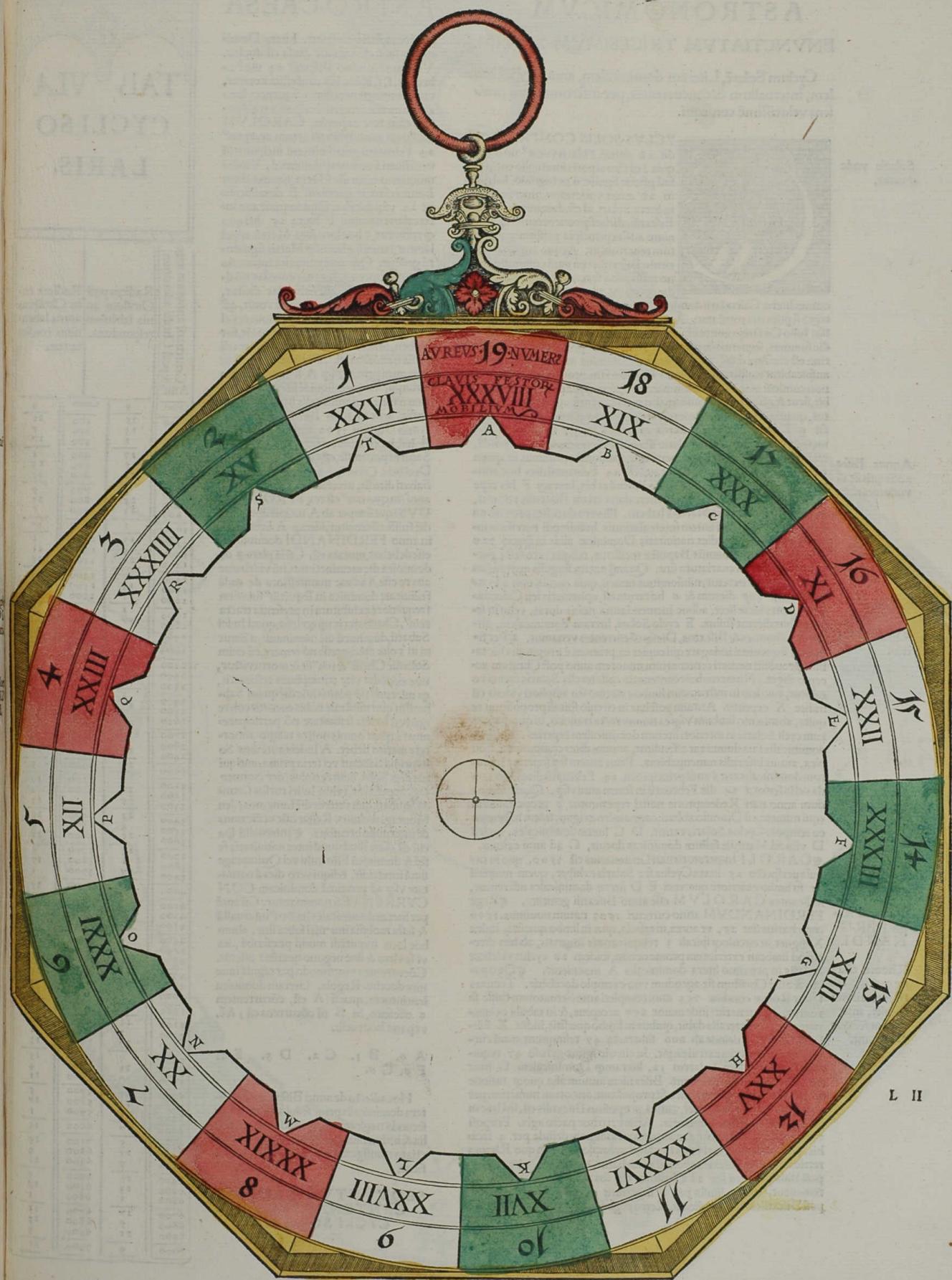
SEQVITVR TABV
LA RADICVM CYCLI
DECEMNOVALIS SI-
VE AVREI NVME-
RIANTE ET POST
CHRISTVM.

Centenarii annorum ante Ann.	Centenarii annorum ante Ann.		Centenarii annorum ante Ann.			
	T	C		T	E	K
100	O	100	100	E		
200	I	200	200	K		
300	D	300	300	P		
400	S	400	400	A		
500	N	500	500	F		
600	H	600	600	L		
700	C	700	700	Q		
800	R	800	800	B		
900	M	900	900	G		
1000	G	1000	1000	M		
1100	B	1100	1100	R		
1200	Q	1200	1200	C		
1300	L	1300	1300	H		
1400	F	1400	1400	N		
1500	A	1500	1500	S		
1600	P	1600	1600	D		
1700	K	1700	1700	I		
1800	E	1800	1800	O		
1900	T	1900	1900	T		
2000	O	2000	2000	E		
2100	I	2100	2100	F		
2200	D	2200	2200	P		
2300	S	2300	2300	L		
2400	N	2400	2400	C		
2500	H	2500	2500	H		
2600	C	2600	2600	N		
2700	R	2700	2700	B		
2800	M	2800	2800	G		
2900	G	2900	2900	M		
3000	B	3000	3000	R		
3100	Q	3100	3100	C		
3200	L	3200	3200	H		
3300	F	3300	3300	N		
3400	A	3400	3400	S		
3500	P	3500	3500	D		
3600	K	3600	3600	O		
3700	E	3700	3700	T		
3800	T	3800	3800	E		
3900	O	3900	3900	Q		
4000	I	4000	4000	B		
4100	D	4100	4100	G		
4200	S	4200	4200	M		
4300	N	4300	4300	R		
4400	H	4400	4400	C		
4500	C	4500	4500	F		
4600	R	4600	4600	B		
4700	M	4700	4700	G		
4800	G	4800	4800	M		
4900	B	4900	4900	R		
5000	Q	5000	5000	C		
5100	L	5100	5100	H		
5200	F	5200	5200	N		
5300	A	5300	5300	S		
5400	P	5400	5400	D		
5500	K	5500	5500	O		
5600	E	5600	5600	T		
5700	T	5700	5700	E		
5800	O	5800	5800	K		
5900	I	5900	5900	P		
6000	D	6000	6000			
6100	S	6100	6100			
6200	N	6200	6200			
6300	H	6300	6300			
6400	C	6400	6400			
6500	R	6500	6500			
6600	M	6600	6600			
6700	G	6700	6700			
6800	B	6800	6800			
6900	Q	6900	6900			
7000	L	7000	7000			

Exemplum
CAROLI
Imperatoris,
Exemplum
Regis FERDI-
NANDI,

Exemplum
Regis FERDI-
NANDI,

ASTRONOMICVM

ENVNCTIATVM TRICESIMVM SEPTIM.

Cyclum Solarē, Literam dominicalem, annunc Bisextis
lem, Interuallum & concurrentes, per instrumentum p̄ræ
fens velocissimè consequi.

Solaris vnde
dicitur.

Annus Bis
xtilis quis sit &
vnde dicitur.

Operandi mo
dus.

Exemplum
CAROLI,
Imperatoris.

Exemplum Re
gis FERDI
ANDI.

Rhomē cōdi
ta cyclos Sola
ris, litera domi
nicalis, inter
uallum & cōque
exitur.

YCLVS SOLIS COMPREHEN
dit 28 annos. s̄ olaris vocat? nō ideo,
quia s̄ ol tāto tēporis interuallū cursum
sui p̄ficat signifīcū peragrādo, sed qđ
in 28 annis varietates vniuerſe quā
in litera Solari, id est, dominicali, anno
Bisextili, diebusq; concurrentibus euen
tiunt ad sua principia pristinq; sta
tum revertuntur. Aequo annorū cur
ticulo Bisextilis vna cum communī an
no nullas non ferias seu dies hebdoma
dæ occupant, id est, tanto annorū lapsu
omnes literæ Calendati dominicales fiunt, ex bisextilibus duobus in
tegra septimana confatur. Annus autem Solaris diebus 365 con
stat Iulio Cæsari primum obseruatus. Huius principiū cum à mer
die summas, sequentis anni principiū vesperi post meridiem captu
rum est eiusdem diei quo prius capit. Secundus annus media nocte
auspicabitur eiusdem diei, aliquid amplius iam promouens. Tertius
non cendit magis diem sed auroram sequentem exordio suo vendica
bit, sicut & quarto anno eiusdem diei meridies rursus principiū dabi
tur, quamobrē dies integra intercalatur quanto quoquis anno, id quod
fit & Kalendas Martii, iterumq; annus incipit in eiusdem diei
meridie velut antea. Intercalatio ita nullibili commodius fieri potest,
quā in Februario, cōquid mensis ille omnium breuissimus sit, quam
obrem Sexto Kalendas Martias, qui est 24 Februario dies hoc con
sideri solet. Scribitur autem sexto kalendas bis, literaq; F bis repe
titur, quam ob causam annus intercalatis etiam Bisextilis vocatur,
qua Bis sex Kalendas Martias habens. Illi vero duo dies pro yno nu
merari solent. Tanta autem intercalatione huiusmodi necessitas in
cumbit, vt nisi fieret, dies nativitatis Dominicæ altiā in spacio 728
annorum in diem Ioannis Baptista recisurus, reliqua vero festa per
dimidium annum euariatura sint. Quāq; autem singulis quatuor an
nis intercalatio iteratur, nihilominus tamen, quia annus non ad yng
uem adeo 365 dierum & 6 horarum est, ephemeris seu Calenda
rium, sicut videlicet, adhuc inveniendum nobis durat, velut in se
quentibus dicetur fufius. E cyclo Solari, literam dominicalem, an
nos & Cōmunes & Bisextos, Dielq; & concurrentes venamur. Per si
guram sequentem indagare qui cupiet ea, primum è propinq; hic ta
bula propositi numeri centenariū minorem anno post Christum ac
cepto elget. Numerus huic centenatio collateralis Solari cyclus vo
cabitur, eundem in instrumenti limbo extremo seu ampliō videns cū
indice X exprime. Annū post hac in circulo spirali propositum re
quire, ab inuenienti limbum vñq; extimum recta traiecto, in quo num
erum cycli Solari in interiori literam dominicalem reperies. Si litera
dominicalis vna dumtaxat offendit, annū dices communē, si du
plex, annus bisextilis nuncupabitur. Prior autem seu superior litera
rum dominicalis erit à anni principio in 24 Februario diem, Secun
da vel inferior à 24 die Februario in finem anni vñq;. Quemadmo
dum anno nati Redemptoris nostri reperiuntur, 9 prope radicem
(qui numerus si Dionisio abbati, cognomē exquo, fidem habemus)
eo tempore Cyclus Solaris exstitit. D C litera dominicales, quarū
D vñq; ad Matthiae festum dominicas docuit, C ad annū exitum.
CAROLI Imperatoris nati Centenarius est 1500, quo in ta
bula perfpecto 25 iuxta Cyclus seu Solaris exhibet, quem numerū
25 in limbo exteriori querenti E D litera dominicales offerentur,
indicantes CAROLVM esse anno Bisextili genitum. Regē
FERDINANDVM anno currenti 1503 natum nouimus, 1500
centenarius dat 25, vt ante, in tabula, quā in limbo quæsita, index
X signet, in circuloq; spirali 3 reliquis annis inquisitis, ab his dire
cte ad limbum exteriorē promouendo, ibidem 28 cyclus videlicet
Solari, in proximo litera dominicalis A inuenietur. Quo pa
cto & ante Christum fit agendum vno exemplo doceberis. Tempus
igitur Rome conditæ 753 anni completi ante Seruatorem fuisse fe
runtur, Centenarius inde maior 800 acceptus, & in tabula exami
natus 21 collateraliter dabit, quibus in limbo quæsitis, index X sub
locabitur, 753 deinde ab 800 subtrahit, 47 relinquunt annū cur
rentem, in quo vrbis extruci caput. In circulo igitur gyrolo 47 requi
sita, supra se cyclum Solarem 12, literamq; Dominicalem G huic
numero congruum offendit. Bisextilem annum quoq; ratione
& expeditissima potes scire sic. Si propositum annorum numerum per
4 diuidas & nihil redundet, annus propositus Bisextilis est, sed hoc in
annis post Christum numeratis. Ante vero hoc pacto agis. Proposi
tum à centenario maiore demes, demptū summam deinde per 4 leca
bis, veluti in hoc priori vrbis fundata exemplum patet, in quo Rhoma
tertio anno post Bisextum condita videbatur, cum enim 753 annos
post fundationem se ad Christum elapsos ab 800 subtrahas, 47
remanent, quibus diuidis per 4 supersunt 3, quæ annum tertium
post Bisextilem fuisse indicant, Rerum ergo à Christo computantib; 754
annī

ASTROCAESA

anni completi occurruunt. Litera dominicalis subinde variate causa est duplex.
Vna quod in anno Bisextili 24 die Fe
bruarii, f, f, litera bis confeſtim iteretur,
vnde contingit neceſſario, sequentes lite
ras vniuersas integrō diei ſpacio tranſpo
ni, veluti hoc exemplo. CAROLVM

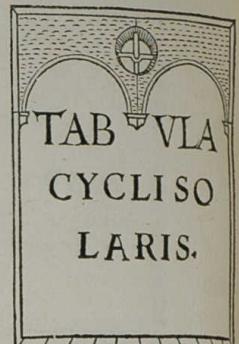
Cæſari anno Bisextili ortum accepim?
24 Februarii, quo die litera incipiunt di
uerſificari siue mutari dominice, Viceſi
moquarto enim die f litera appetat, diem

Luna referens, quoniam E dominicalis
in 24 vñq; diē fuit. Quādoquidē aut in
tercalariis nomine F litera 25 diē quo
q; tribuitur, f hoc loco dies Martis appellab
itur, tametq; hucusq; Martis signatu
rā gerſerit. Qm̄ aut annus totus vno
die nunc super aggregato procedat, nō il
lepidē à germanis ain Schaleiar dicitur,
Schalten enim Germani ppriè vocat, qđ
latini circuloquētes, manus pmouere vel
prudere, vel ut sic dicā, pagere vocat, fut
schiben, Shaltē enim & furſchibē idem di
uerſis natōibus est. Alterā cauſam efficit
finis anni principiū. A litera signatum
vtrūq;. Sequela ſiquidē literarū. A A
duarū facit vt dominicalis nō variari non
poſſit, ſicut in anno Bisextili appetat, vt
Anno Domini 1502 dominicalis litera B
habita est, oportuit ergo literā A diem
Saturni poſſedisse, eft autē A litera diei 3
Decembris. Cū itaq; nouissima Decembris
Sabati dies sit, neceſſario prima sequentis
anni (in quo nat?) eft rex FERDINAND
DV) ſic ſemper ab A incipit dominica
die ſuſſe cōincidit, ideoq; A litera quā
in anno FERDINANDI dominicalis
effe debebat, mutata eft. Cū itaq; pleriq; de
dominica die memorimus, nō videbatur
abs re eſſe, ſi adhuc maniſtiora de eadē
festiuitate dominica in ſequentiū ſuſſum
frequentiore exhibitura in p̄fentia traſta
rem. Christiana itaq; ecclēſia, quod ludei
Sabati, dominici die nominavit, a Satur
ni in ſolis diē digrediā nō temere, cū enim
Solis die Chrifṭ & nat? ſit & mortisvictor,
nos eodē die vñq; triumphans refiuitur,
qđ miretur, nō potius hūc diē quām Sab
ati in quo nihil tale nobis euenerit cole
quid cū ludei festiuitate nō participare
muſa qbus omnis noſtra religio abhor
rēmento debet. A ludeis autē dies So
lis prima Sabbati vel feria prima, antiqui
tus dies Solis, ſicut & nobis (der Sonnen
tag) appellatur, veluti ludei ſecun
dā Sabbati, quā veteres die Lung, nos (den
Montag) dicimus. Reſtat nūc vt dicamus
de interuallū breuibus. Interuallū spa
ciū eft, dieg illud quod inter nativitatē ſe
ſtū & dominica Effo mihi vel Quinque
ſimā intercidit, reliquā vero dies 2 nativi
tate vñq; ad proximā dominicanam CON
CURRENTES nominantur. Cū autē
per literas dominicales hacten? interuallū
& festa mobilia inueniri ſolita fint, alium
hoc loco inquidē modū praeficiā, ita
vt ſe vñq; & fine negotio querētis offerāt.
Cōcurrentes tantummodo per regulā inue
nire docebo. Regula. Literam dominica
lem intuere, quā ſi A eft, cōcurrentem
o effe ſcito. Si B tū cōcurrentis eft j &c.
vt patet hoc verſu.

A o. B 1. C 2. D 3. E 4.
F 5. G 6.

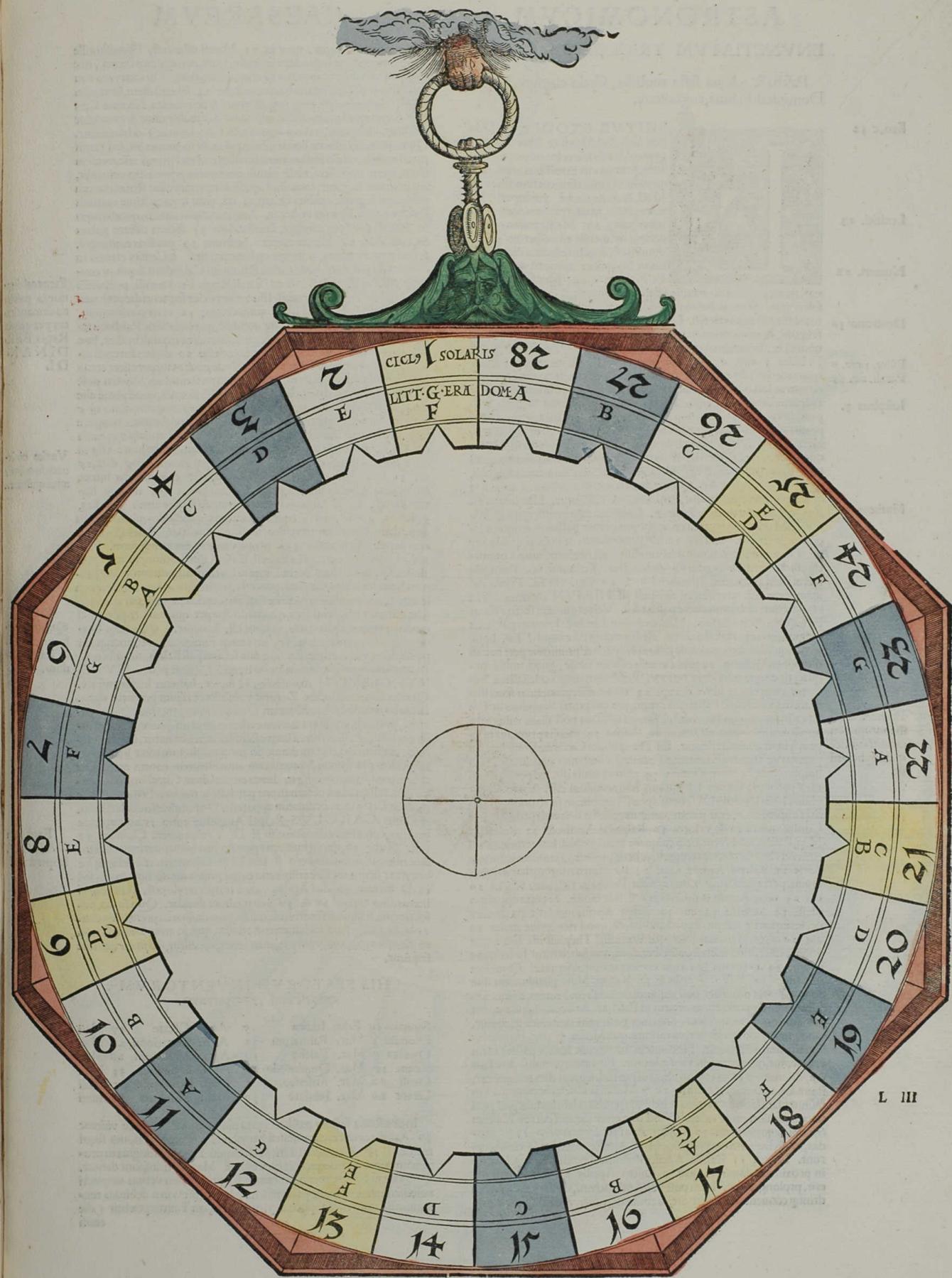
Hoc adiectio de anno Bisextili, cuius li
tera dominicalis prior ſedulo accipi debet
ſecunda neglecta. Quod ad festa mobi
lia & interuallū attinet, in ſequenti enun
ciatio tranſigetur, vbi de paſchate verba
ſint.

SEQVNVTUR RADICES
CENTENARIORVM
CYCLI SOLARIS.

Radices post
Centenarii anni ante
Annis & post Christi aduentum.

Centenarii Annis	9	Christi	9
100	25	100	21
200	13	200	17
300	1	300	1
400	17	400	1
500	5	500	13
600	21	600	15
700	9	700	9
800	25	800	21
900	13	900	5
1000	1	1000	17
1100	17	1100	1
1200	21	1200	25
1300	5	1300	1
1400	9	1400	9
1500	25	1500	21
1600	13	1600	5
1700	1	1700	17
1800	17	1800	1
1900	5	1900	13
2000	21	2000	25
2100	9	2100	9
2200	25	2200	21
2300	13	2300	5
2400	1	2400	17
2500	17	2500	1
2600	5	2600	13
2700	21	2700	25
2800	9	2800	9
2900	25	2900	21
3000	13	3000	5
3100	1	3100	17
3200	17	3200	1
3300	5	3300	13
3400	21	3400	25
3500	9	3500	9
3600	25	3600	21
3700	13	3700	5
3800	1	3800	17
3900	17	3900	1
4000	5	4000	25
4100	21	4100	9
4200	9	4200	21
4300	25	4300	5
4400	13	4400	17
4500	1	4500	1
4600	17	4600	11
4700	5	4700	15
4800	21	4800	9
4900	9	4900	21
5000	25	5000	5
5100	13	5100	17
5200	1	5200	1
5300	17	5300	13
5400	5	5400	25
5500	21	5500	9
5600	9	5600	21
5700	25	5700	5
5800	13	5800	17
5900	1	5900	1
6000	17	6000	13
6100	5	6100	25
6200	21	6200	9
6300	9	6300	21
6400	25	6400	5
6500	13	6500	17
6600	1	6600	1
6700	17	6700	13
6800	5	6800	25
6900	21	6900	9
7000	9	7000	21

ASTRONOMICVM

ENVNCTIATVM TRICESIMVM OCTA.

Pascha & reliqua festa mobilia, Cyclo clauium, literaq*e*
Dominicali habitis, cognoscere.

Exo. c 12

Leuitici. 23

Numeri. 28

Deuteron. 16

Esdre. 1 cap. 6
Parali. 2 c. 35

Iosephus 3.

Matheus 5

Primum Chri-
stianorum con-
cylium vbi &
quādū habitu-
fit.

EGIT VR EX ODI c 12 D 12 xisse Dominū Moysi & Aaroni in Aegypto, Mensis iste vobis principium mēnum, primus erit in mēibus anni. Loquimini ad vniuersum coetum filiorum Israēl, & dicite eis &c. paulopost. Est enim phasæ, id est, transitus domini. Leuitici quoq*e* 23. Mense primo quarta decima die mensis ad vesperum phasæ domini est, & quintadecima die mensis huius solemnitatis azymorū domini est. Et Numeri c 28. Mense autem primo, quartadecima die mensis, phasæ domini erit, & quintadecima die solemnis. Septem diebus vespertinæ azymis, quatuor dies prima, venerabilis & sancta erit &c. Deutro. 16. Observa mensis nouarum frugum, & verni primum temporis, ut facias Phasæ domino deo tuo, quoniam in isto mense eduxit te dominus deus tu*d*e Aegypto nocte &c. Et Esdre 1 cap. 6 Fecerunt autem filii transmigrationis Pascha quartadecima die mensis primi. In Paralipomenon 2 cap. 35 Feceit autem Iosafat in Hierusalem Phasæ domino, quod imolatū est quintadecima die mensis primi. Iosephus quoq*e* clarissimus hyfroris scriptor, libro 3 Antiquitatium iudaicarum cap. 12 in hunc modū scriptum reliquit. Mense autem Xantico, qui apud nos Nisan appellatur, id est, anni principium quartadecima Luna s*o*li opposita in Arite, quo mense liberati sumus a servitute Aegyptiorum. Sacrificium quod nunc egredientes ex Aegypto fecerunt imolare nos annis singulis, quod Pascha dicitur &c. Quintadecima succedit festiuitas azymorū quæ septē diebus celebratur, in qua vespertinæ azymorū.

Mattheus 5. Christum non venisse quilegē solueret, sed adimpleret, iĉ circa appropinquante passionis tempore legitimum pascha, quod lex 14 de primi mensis ad vesperi, quādū azymorum dies initium sumit, celebrandum non neglexit, immo opportunitatem verissimè cum suis cœlebrauit. Testatur hoc Euangelij sacrosancti assertores. Mattheus 6 & 20 cap. vbi ait. Prima die azymorum &c. acceleriter discipuli ad HIESVM dicentes. Vbi vis parsum tibi commedere pascha &c. Vespere autem factō discum bebat cum discipulis suis. Marcus t̄dem, Lucas & Ioannes paschatis tempus fatis aperte offendunt. Sed quorūm hæc inquis? Eò, bone lector, quo intelligas paschale festum & Iudeis & primiuitis post hac ali quādū ecclesiæ in 14 primi mensis cultum fuisse, quod nobis nequaq*e* sit ea quādū subdam ratione. Eusebius namq*e* ecclesiastica historiæ compilator libro 5 cap. 23 tradit disceptationem seuerissimam inter episcopos alaticos ortam, eos qui primā Synodum in Cœfarea Palestina constituerunt, Primam inquam post illam cuius acta apostolica meminerunt, utrum scz Pascha 14 mensis primi, iuxtam agem Moyis celebrari debeat. Ibi Theophilus Cœfareae Præfule, imp̄ante sic Victore Rhomano Pontifice, constanter conclusiſe, non amplius cum Sabatarij Iudeis 14 primi mensis die, sed potius dominica paschale festum Christianis honorandum esse. Vnde Theophilus idem Concilij Cœfariensis præses, quoniam id ab omnibus patiter approbatum erat, palam omnibus ecclesiis scriptum promulgavit Constitutum scz est, vt intra 12 Kalendas Aprilis, & 11 Kalendas Maii, Pascha celebretur, neq*e* cuīquam transferendi hos terminos vel citravélitra facultatem concedi, & bene profecto, quoniam tunc temporis 11 Kalend. Aprilis, id est 2 die Martij contingat æquinoctium, post quod, si 14 Luna accidat, Paschalis festiuitas vsp*e* in 20 vel 21 diem Aprilis transferri potest, hoc modo. Si enim oppositio id est, 14 Lunam 13 aut 12 Kalen. Aprilis incidat, tunc alterius decimæquartæ tempus expectandum est, quod non prius quam 19 aut 20 Aprilis euuenire solet, qui & termini Thephili est. De Luna quoq*e* præceptum non est propositum, quo iubebant Iudei lunas 7 post 14 continua feriarum consecratione obseruare. Quocirca cum inter 11 Kalen. Aprilis & 12 Kalen. Maii plenilunium siue decimæquarta offertur (post æquinoctium saltem) tum proxima Dominica post oppositionem eligitur in Pascha. At si contingat Lunam plenam dominice incidere, proxima post eam dominica accipitur, tanquam adhuc sacrificata, ea ratione, qua Moses 7 perpetuas luces sanctificatas affirmauit. Hoc autem fit, ne cum Iudeis pascha idem veneremur, qui codem die illud adorant. Fit autem & nobis dies sancta, à dominica enim vtp*e* ad alteram non nisi septem dies numeratur, ita vt & nos sacra die vna scz ex 7 Mosaicis Pascha honorem. Cōmuniter iam latinos, græcos & hebreos pascha celebrandum post equi noctium decreuise vides. Quod decretum sequuntur patres Nicenæ Synodi æquinoctium 12 Kalen. Aprilis, Pascha vero 11 Kalendas, id est, lequenti die post, vsp*e* ad 7 Aprilis procedendo constituerunt. Nam si 11 Kalen. Aprilis dominica occurrit, iam Pascha in proximam dominicæ, quæ 5 Kalen. Aprilis 28 scz Martii die erit, prolongabitur. Idem post hos Anthiocheni, Cœfatienses, Alexândrinis conuentus stabilierunt, & confirmarunt. Adistâ igitur equis nocti

CAESAREVM

nocti suppurationem, quæ in 21 Martii relata est, Dionisius ille Rhomanus abbas kalendarii sui bafim iĉgit, perinde atq*e* fixum, nec vñquam variabile sit æquinoctii tempus futurum. Ob eam vero causam, neq*e* Paschalis festum hactenus ante 21 Martii diem, sicut olim soluit, celebratum est, neq*e* in posterum (& hoc contra Nicenæ Concilii decreta, nisi mox ecclesiæ annorum iam multitudine depravatio redditus, castigetur, veraq*e* æquinoctii ratio incautus) celebrabitur. Quanquam vero sacre litera nihil æquinoctii meminerint, sed tantu*m* primi mensis, nihil secundus tamen intelligere datur primus esse mensem illum, cuius oppositio, id est, plenilunium cum æquinoctio coincidit, aut proxime lequitur, cum illud apostolorum iam olim sententia comprobatum legatur, quibus sanctum est, ante æquinoctium verum Pascha colere nemini vt liceat. Aequinoctium autem, quod tempore Synodi præfata contigit, a nostro iam 11 diebus distare palam fit, cum illud 21 Martii euenerit, nostrum 10 præsens contingat, & post paucos annos 9 die quoq*e* futurum sit. ¶ Causas erroris in celebrando paschale, vnde totius Rhomani Calendari sequitur confusio, ab solutissime didiceris ex Natali Regis Ferdinandi, proponens in exemplum 1503 annum. Illico enim vides sequenti die post natuitatem, quod est 11 Martii, æquinoctium, 12 vero plenilunium, & in ipso plenilunio Dominicam accidisse, qua occasione Paschalis festum, iuxta Theophilij statutum proxima dominica sequi debuerat, hoc est, 19 Martii. Verum ex sententia ecclesiæ 29 diebus integris dilatum, 16 Aprilis sacramentum vides. Vnde oculus vñparare licet errori rem Calendari manifestum, vtq*e* pascha non secundum Moyen post 14 primi mensis, sed post plenilunium mensis secundi, quod planè alie num videri queat, inq*e* quod adhuc amplius eo tempore, quo s*o*l 5 gradum Tauri occupat, qui immundus dicitur, celebratum tempore regis Ferdinandi sit. Quod æquinoctium subinde anticipat in causa est Trepidatio octauæ spherae, & quantitas anni Solaris humi vsp*e* in diem nondum satis cognita. Hyparchus enim annum 365 dies, 25 m*o*, 12 secunda habere prodidit. Iulius Caesar 365 dies, 6 horas, adunguem, quod à vero longe absit. Ptolemaeus 365 dies, 5 horas 55 m*o*, 22 Z annum facere asserit. Alfonsus anno 365 dies, 5 horas, 49 m*o*, 16 Z (quem si separari, quomodo quarto quo quis anno diem intercalares non video) inesse pronuntiat. Anticipatio autem æquinoctii in annis 152 proprie variatur per unum diem. Proxima Calendari corrupti causa est, illa scz, quia coniunctiones oppositiones luminarum, iuxta Dionisii Cyclum supponantur, cum ramen haud ita longo tempore processu, certitudinem suam obtineant. Considerudim ecclesiæ sequitus, cylos premisi, per quos passa nunc inuestigare disces, quomodo semper quidem vt poteris, si modo præsens ecclesiæ ritus, vt nunc est, seruetur. ¶ Cyclum Clavis paschalis enuntiatum 35, literamq*e* dominicale enuntiatum præcedens, edocerunt, per quæ duo festum paschale nunc difcetur. Numerum ergo Clavium in limbo interiori, quem penes NVMERVS CLAVIVM maiuscūlū, vt liquet, habetur literis inspice. Quem vñsum cum indice Z rotæ volubilis vexillum gerentis, signa. In limbo deinde exterioriter literam dominicalem prius inventam, proximè, post indicem, iuxta dierum ordinem obuiam queat, & eidem index adiunge, sic vt litera cum ostensori non occulatur, sed linea fiducie eiusdem indicis tantummodo medium alteram inter literam do minicalem præsentem & proximam antecedentem, contra dierum ordinem pura, sitam contingat. Illum etenim diem Christiana constitutio generali quadam obseruatione paschalem tuerit. Festi post hac mobilis suis in locis ordinatim apparent, Demonstratio ocularis esto. ¶ Diuus CAROLVS semper Augustus anno 1500 currente genito, cuius litera dominicale E D, Cyclus autem Clavium 38 fuit. Nunc 38, qui est numerus penultimus limbū interiori cum inde notetur, quoniam vero E iam litera dominicale esse desit in Februario (sicuram Bisextilis ratio exigit) index modo non in E sed in D literam 19 diei Aprilis vicinā transferendum est. Ita vt & d literas, dies autem 18 & 19 per medium diuidat. Quo facto, paschale cum reliquo festis orbiculatim suis nominibus expressis, liquet, s*o*la Septuaginta ibi aduertenda fuerit, quæ in anno Bisextilis non eo die, quem Septuaginta nomen attingit, colitur, sed in eo qui huc sequitur.

HIS FESTORVM INVENTORVM

ordo est anni 1500 currentis,

Septua. 16 Febr. Iudica	5 Apri. Cātate	17 Maii
Eftomihi 1 Mar. Palmarum	12 Apri. Rogationis	24 Maii
Quadra 8 Mar. Pascha	19 Apri. Ascensionis	28 Maii
Remi. 15 Mar. Quasimodo	26 Apri. Exaudi	31 Maii
Oculi 22 Mar. Misericordiæ	3 Maii. Pentecoste	7 Iunii
Letare 29 Mar. Iubilate	10 Maii. Trinitatis	14 Iunii

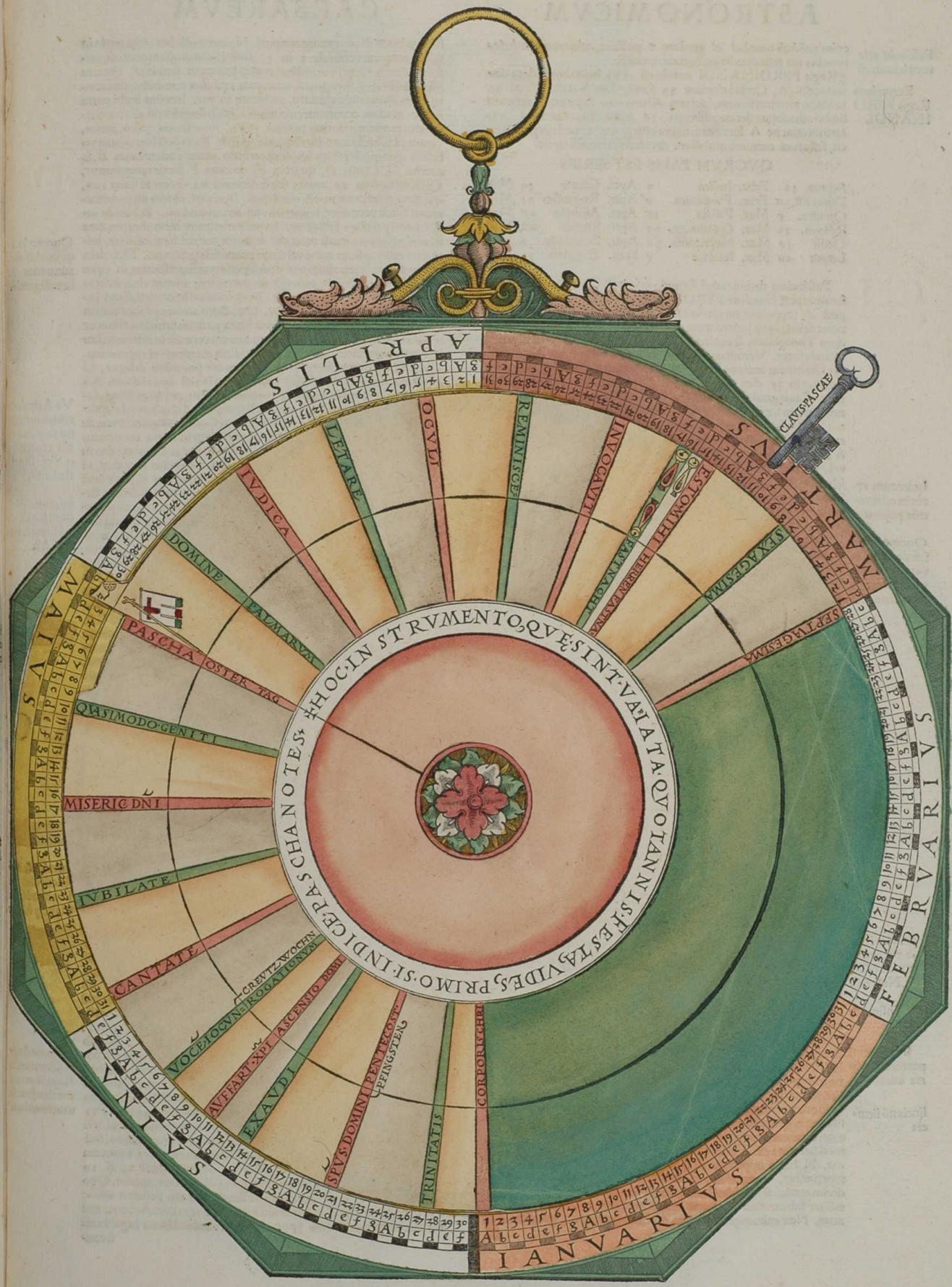
In præsencia festum paschale iuxta obseruationes ecclesia videtur 19 Aprilis exigere, cum idem si Moysen & patrum sanctiones sequi malitiam 15 Martii celebrari, aut secundum Theophilij dogma in proximam dominicam sequente (quæ est 22 Martii) transponi debeat. Quod idem obseruare coacti eramus, si æquinoctium verum amplecti voluissimus. Sed hic appetat pascha per 35 dies vñparum debitum termum dilatum esse, impurumq*e* in mensem, cui Taurus præfuit (die

Error celeste
tionis pofa
tis demoni-
tur per epif.
Regi FE
DINA
D.L.

Varia ob-
uaciones fap-
anni quādū

Quomodo
stum paschale
fit inuestigatu-
dum.

Exemplu-
CAROLI,
Imperatori,

ASTRONOMICVM

Pascha in arie
te cælebrandū enim paschali tunc Sol & gradum & polleat, cum tamē in Aie-
te nobis illa festissitas sit peragenda) incidisse.
¶ Reis FERDINANDI natalis est 1503, huius anni litera do-

Exemplum Regis FERD INANDI. Regis FERDINANDI minicialis A, Cyclus clauitum 34 scitur. Jam si index Z ad 34 in limbo interiori statuas, litera egi A proxime sequenti in exteriori limbo oftensero denuo adiungas, 16 Aprilis dies ostendetur. Viatato interim ne A litera cum indice obtegatur. Quod vbi peractum est, sefitorum omnium mobilium circularis extat descriptio.

QVORVM TALIS EST SERIES

Septua. 12	Febr.	Judica	2	Apri.	Cătate	14	Maij
Dñeica Est. 26	Febr.	Palmatum	9	Apri.	Rogatiōes	21	Maij
Quadra. 5	Mar.	Pascha	16	Apri.	Ascensio	25	Maij
Remini. 12	Mar.	Quasim. ge.	23	Apri.	Exaudi	28	Maij
Oculi 19	Mar.	Misericordia	30	Apri.	Pentecoste	4	Iunij
Letare 26	Mar.	Iubilate	7	Maii.	Trinitatis	11	Iunij

Iudeorum error in celebra-
tiōe paschatis.

Quomodo pa-
schale festum
variatur ratio-
ne diuersitatis
meridianorū.

Pascha iam denuo mensi secundo inseritur, ideo quod æquinoctiū secundo post Natalem FERDINANDI Regis contigit. Tertius post propriso (oppositio autem vera non media attendit) Prealchali celebratione debet, quae iccirco nunc 12 Martii secundum patres, secundum Theophilum & equinoctiū solidam rationem 19 Martii sancti fidicanda foret. Verum quia ecclesiastica consuetudo 15 Aprilis eligit Dionisium imitans, cuius æquinoctium 21 Martii dies est, sive familiari in 35 dies palcha ultra debitum finem producatur, Soleque in 5 Tauri gradu, impuro dicto, existente colatur. ¶ Nec vero nos tantum hic fallimur, cum & ludeis ipsis, quamvis egregie sapientibus hiboc loco videantur, æquinoctii ignorantia imponat. Non enim in primo, legi obtemperantes, sed secundo mensi contra Mosen & edita sua pascha adorant. Aequinoctium etenim statutis 13 vel 14 Martii contigit hoc presenti 1539 anno, vt 11 Aprilis passchali solemnitat^e vacarunt, cum aliās si exquisitam æquinoctii computationem lequerentur, legi sua conuenienter 12 potius Martii pompassillas paschales peregrissent. Ita 30 integris diebus verū sed peregridentes falsi sunt. Potest etiam alia de causa paschatis minus stat tempore per omnem orbem culti varietas accidere, præter Moysaicam traditionem & ecclesiam. Diueritas namque meridianorū non ultimam paschatis variandi occasionem per regiones diueras inducit. Telluris enim globositas efficit, ut à Sole tota terra simil & uno momento illuftrari nequeat, quae res diem causatur. Verum dimidiata tantum parte dies, altera nox, & econtra, dum fit non ultima festiuitatis huius venerandæ varietas contingere potest. Cuidam enim terræ partiluminarium oppositio videri potest, cùdiam minime, vni post ridiem, alteri post notes medium, ex quo fit, vt hic oppositionem ad diem Solis, ille ad diem Saturni nonnunquam conficiat. Cui in die Saturni apparuit, sequenti Dominica festum instat, Cui die Dominica cernitur oppositio, is mox octaua sequenti sollemnitat^e sacra peragit. Quæ res locum habetur, si non viuferis quædam ecclesiæ constituto per orbem euulgaretur. Sed quoniam hæc & huiusmodi nemini non per se obvia esse possunt, verbo attigilatis sit;

ENVNTIATVM TRICESIMVM NONV.

Quibus anni temporibus, diebus, horis & minutis æquinoctia contingat presentissimè contueri.

lege, & quino
etia per instru
mentum cōple
xus. Nec &c.

lege. Infima & crediderim, sed quod palam facerem in tanto temporis spacio vernalia immo, æquinoctium in Februarium usq; retro cœsirum, & quo vel sic saltē

maturius Kalendarii emendandi delyderium ecclæ indicatur. In
Instrumenti strumenti partes igitur primum, postea ysum accipe. Infima & immo-
bilis huius figuræ tota limbo constat vno, circulus plerisq[ue] cōserto, qua-
ria enarratio, rum singuli in partes 14 diuisi transuersalibus interstincti limesis sunt

lineis nō licet
cīs

De cīs et dīcis 17, diecīs et dīcis, qui sunt
& duodecim Martii. Huius limbi extremitas alba nigraq[ue] spacia vici-
sim gerit, quorum alba dies, atra noctes denotant. Luxa linea cīs
cium candens transeunt videt, M literam subinde adiunctā, qua
meridierit nota est. Linea nigrum de flēcans, mediana noctem signifi-
cat, N litera opposita. In spacio illo obscuriori C & R literae
reperiuntur, C occasum, R ortum innuens. Sub dicto colore du-
decim gradus semper habentur, duodecim horas noctis signantes, si
militer sub candido 12 horæ diei continentur, in vicem iam albe, iā
atra. Nox enim aequalibus cum die horis participat, quoniam dies

VM HACTENVS PERMVL-
TA super erroribus paſchalib⁹ egerim
equinoctii nomine, oportuni videntur
offendere nunc quomodo poſſis omni
tempore euuenies illud certifimus agno
lare. Illud autem quo foſcilius confi-
ciat, figuram per quam hoc preſta-
re iuxta dies, horas & minuta noſtri
more computata liceat, exhibui, ordi-
ens ab anno Christi 1300 usq; ad 3000
equinoctia instrumentum complecti-
tur. Negi fane ideo, quia ita opus fore
facerem in tanto tempori ſpacio vernali
vī ſret retro celſilur, & quo vel ſic faltem
andi deſyderium ecclſie inducatur. In
iunctum, poſta vī ſum acce. Infima & immo-
nū conſtat vī, circulus pleriq; cōſerto, qua-
nisi tranſuersalibus interſticii limes ſunt
in refer, qui ſunt 27 & 28 Februario
limbi extremitas alba nigra ſpacia vici-
atra noctes denotant. Iuxta lineam ſpa-
rides, M literam ſubinde adiunctā, qua-
rum deſcens, mediam noctem ſignificat
in ſpacio illi obſcuriori C & R literarē
R ortum innuens. Sub dicto colore du-
etur, duodecim horas noctis ſignantes, iā
dīci continentur, in vicem iam albe, iā
cum die horis participat, quoniam dies

CAESAREVM

illi equinoctiali congruent temporis. Numerus ille horarum tertio in spacio centrum versus de 3 in 3, à meridie in medium noctem, rursum scilicet à media nocte in meridiem, nostro pro more scribitur. Quarta huius limbi area dierum in se numerum vñam cum nominibus suis continet, vt, an dies fit Februario, an Martii feciatur. Interim limbi parte indices quidam occuruntur cum annis Christi singuli noti ab uno centenario in alium, quorum primus 1300, nouissimus 3000 annos, (omnes à Christo nato intelligendo) gestat. Rota polft haec omnia vñibz quinque offensores amplius ac ceteri, primus offensor. B. f.

Quonodo
in quinocti
us annuatim
io inuestigantur.

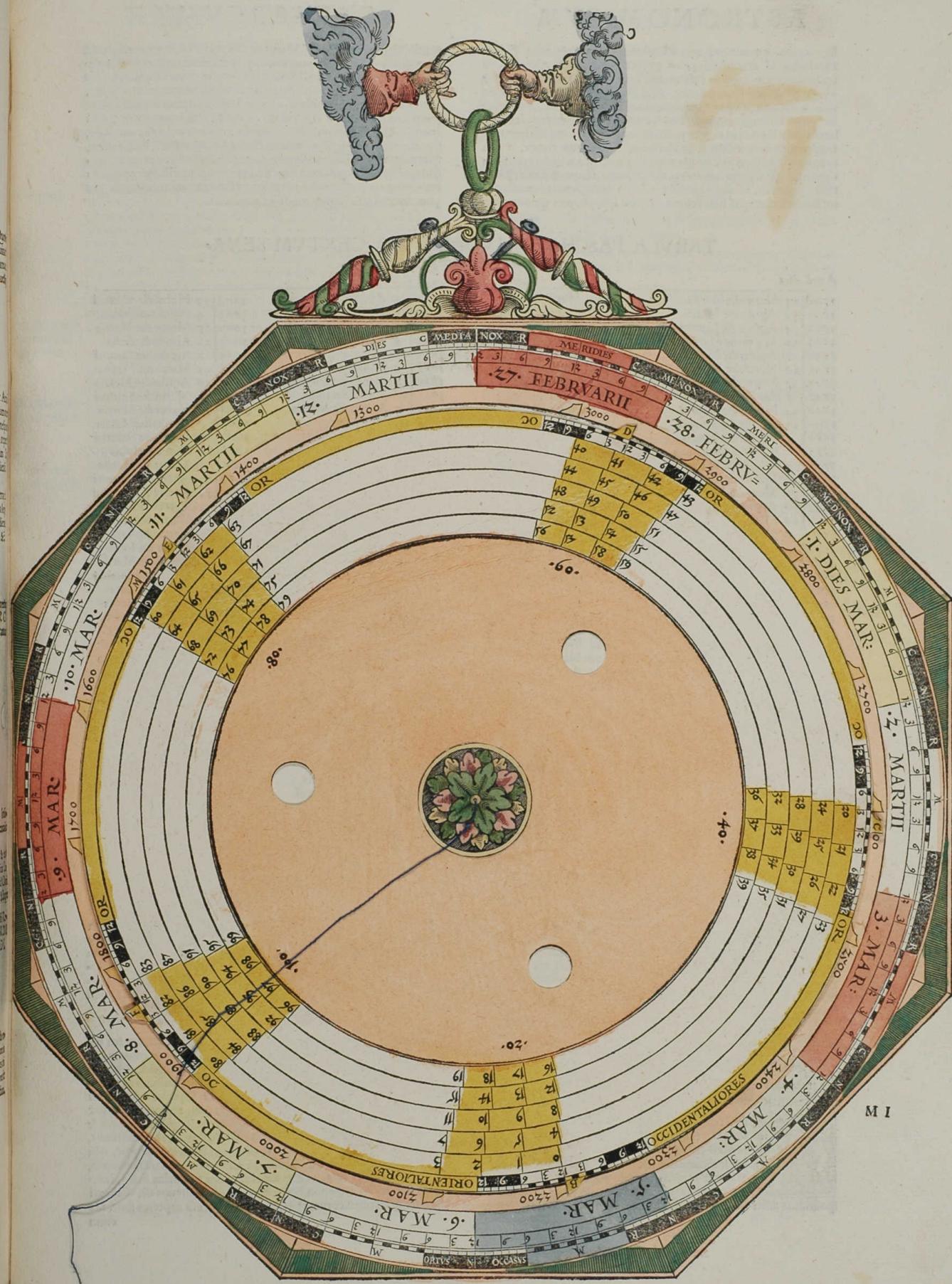
Vt Aequinoctium merita
no respondes alii repetimus
quam Ingolstadiensi.

**CAROLI
Imperator.**

Iucatan Info
la occidentalis

m- Exempli Re-
an- gis FERDI
- - - -

Quomodo
quinoctium
Regiōibus ei
entalionberit
inueniendam

ASTRONOMICVM

sentaneum, 98 annos penes ostensorum F inuenis, ideo F literam indici M centenarii 1500 applica, filumq; super lineam 98 annorum dirige, quod in instrumenti limbo diem Martii 10 horā oī 55 post meridiem indicabit. Cui si numero adicias tres dies, horā 10 minuta 42, redundabunt dies 13 hora 10 37 Septēbris, quo tempore æquinoctium Autunnale futurum erit. Ita niflabor abundū inistructus es, quo pacto sit æquinoctium duplex quotannis indagandum, itidem & pascha secundum ecclesie ritum. Cum vero concilijs vñsum sit Christianis pascha nobis cum Iudeis celebrandum non esse, non inconsultum videtur huius rei quoq; paucis meminiisse. Iudei lex Moysica prescribit, Luna decimaquarta mensis primi honorandum paschale fecit, id quod ipsi, propter ignorantiumæ quæsionis.

CAESAREVM

æquinoctii in 13 vel 14 Martii ab illis translati, nequitquam prestatre possunt. Ad hoc æquinoctium licet nihil dubius erat, traditionibus tamen propriis irretristolent. Nam si 14 luna in secundam febroram id est, diem Luna incidit, tum pascha die Martis exequi solent, & si diem Mercurii plenilunium occupat, Iouis diem in pascha recipiunt, aut si Luna 14 die Veneris occurrit, iam cum paschate in Saturni diem transirent. Id quod nulla scriptura eos iuber aut cogit, si propriis constitutionibus non ita strictè deuocerent, Luna enim, Mercurii Venerisq; dies effugere ne se pascas fiant perpetuò, ne scio qua superstitione laborant. Sed vt oculis reprehendere quas Iudeorum quotanne pascha sequentem subordinati methodum, per 160 annos certa supputatione examinata.

TABVLA PASCHATIS IVDAICI AD CENTVM SEXA-

ginta annos sequituros suppeditata.

Anni dies

1540	23 Martii die Martis	1580	31 Martii die Iouis	1620	8 Aprilis die Saturni	1660	17 Martii die Saturni
1541	12 Aprilis die Martis	1581	21 Martii die Martis	1621	27 Martii die Martis	1661	4 Aprilis die Iouis
1542	1 Aprilis die Saturni	1582	8 Aprilis die Solis	1622	10 Martii die Saturni	1662	25 Martii die Martis
1543	20 Martii die Martis	1583	28 Martii die Iouis	1623	5 Aprilis die Saturni	1663	12 Aprilis die Solis
1544	8 Aprilis die Martis	1584	17 Martii die Martis	1624	25 Martii die Iouis	1664	2 Aprilis die Saturni
1545	28 Martii die Saturni	1585	4 Aprilis die Solis	1625	29 Martii die Martis	1665	23 Martii die Martis
1546	18 Martii die Iouis	1586	24 Martii die Iouis	1626	1 Aprilis die Saturni	1666	10 Aprilis die Martis
1547	5 Aprilis die Martis	1587	13 Aprilis die Iouis	1627	22 Martii die Iouis	1667	30 Martii die Saturni
1548	24 Martii die Saturni	1588	2 Aprilis die Martis	1628	8 Aprilis die Martis	1668	17 Martii die Martis
1549	13 Aprilis die Saturni	1589	22 Martii die Saturni	1629	20 Martii die Solis	1669	6 Aprilis die Martis
1550	1 Aprilis die Martis	1590	9 Aprilis die Iouis	1630	18 Martii die Iouis	1670	26 Martii die Saturni
1551	22 Martii die dominica	1591	30 Martii die Martis	1631	7 Aprilis die Iouis	1671	16 Martii die Iouis
1552	9 Aprilis die Sabati	1592	18 Martii die Saturni	1632	25 Martii die Solis	1672	2 Aprilis die Martis
1553	30 Martii die Iouis	1593	7 Aprilis die Saturni	1633	10 Martii die Saturni	1673	22 Martii die Saturni
1554	18 Martii die dominico	1594	26 Martii die Martis	1634	3 Aprilis die Iouis	1674	11 Aprilis die Saturni
1555	6 Aprilis die Sabati	1595	15 Martii die Saturni	1635	24 Martii die Martis	1675	1 Aprilis die Iouis
1556	26 Martii die Iouis	1596	3 Aprilis die Saturni	1636	10 Aprilis die Solis	1676	19 Martii die Solis
1557	16 Martii die Martis	1597	22 Martii die Martis	1637	30 Martii die Iouis	1677	7 Aprilis die Saturni
1558	3 Aprilis die Solis	1598	11 Aprilis die Martis	1638	20 Martii die Martis	1678	28 Martii die Iouis
1559	23 Martii die Iouis	1599	31 Martii die Saturni	1639	7 Aprilis die Solis	1679	18 Martii die Martis
1560	11 Aprilis die Iouis	1600	20 Martii die Iouis	1640	28 Martii die Saturni	1680	3 Aprilis die Saturni
1561	1 Aprilis die Martis	1601	7 Aprilis die Saturni	1641	16 Martii die Martis	1681	24 Martii die Iouis
1562	21 Martii die Saturni	1602	27 Martii die Saturni	1642	5 Aprilis die Martis	1682	14 Martii die martis
1563	8 Aprilis die Iouis	1603	17 Martii die Iouis	1643	25 Martii die Saturni	1683	1 Aprilis die Solis
1564	28 Martii die Martis	1604	5 Aprilis die Iouis	1644	14 Martii die Iouis	1684	20 Martii die Iouis
1565	17 Martii die Saturni	1605	24 Martii die Solis	1645	3 Aprilis die Iouis	1685	7 Aprilis die Martis
1566	4 Aprilis die Iouis	1606	29 Martii die Saturni	1646	21 Martii die Saturni	1686	30 Martii die Martis
1567	25 Martii die Martis	1607	2 Aprilis die Iouis	1647	10 Aprilis die Saturni	1687	19 Martii die Iouis
1568	13 Aprilis die Martis	1608	22 Martii die Martis	1648	28 Martii die Martis	1688	5 Aprilis die Iouis
1569	2 Aprilis die Saturni	1609	9 Aprilis die Solis	1649	18 Martii die Saturni	1689	26 Martii die Martis
1570	21 Martii die Martis	1610	29 Martii die Iouis	1650	6 Aprilis die Saturni	1690	15 Martii die Saturni
1571	10 Aprilis die Martis	1611	19 Martii die Martis	1651	27 Martii die Iouis	1691	4 Aprilis die Saturni
1572	29 Martii die Saturni	1612	5 Aprilis die Solis	1652	14 Martii die Solis	1692	23 Martii die Martis
1573	19 Martii die Iouis	1613	27 Martii die Saturni	1653	2 Aprilis die Saturni	1693	11 Aprilis die Martis
1574	6 Aprilis die Martis	1614	15 Martii die Martis	1654	23 Martii die Iouis	1694	31 Martii die Saturni
1575	26 Martii die Saturni	1615	4 Aprilis die Martis	1655	12 Aprilis die Iouis	1695	21 Martii die Iouis
1576	15 Martii die Iouis	1616	23 Martii die Saturni	1656	30 Martii die Martis	1696	7 Aprilis die Martis
1577	4 Aprilis die Iouis	1617	10 Aprilis die Iouis	1657	19 Martii die Iouis	1697	27 Martii die Saturni
1578	23 Martii die Solis	1618	31 Martii die Martis	1658	8 Aprilis die Iouis	1698	17 Martii die Iouis
1579	11 Aprilis die Sabati	1619	20 Martii die Saturni	1659	27 Martii die Solis	1699	4 Aprilis die Martis
						1700	23 Martii die Saturni

PRIMAE PARTIS CONCLVSION

OVIDIAS, Lector amice, me omnino tuiverè coledi natū, pro huius astronomici parte prima claudenda, theorema quoddā subiecti, in quo veluti præsenti arena ob oculos cernere quæas, ad quid aftrotū motus hactenus per totā hāc operis partem, fulsisimē traditi, conferant. Tale autem est, quod quam maximē humanitatē prodeſſe valeat, cuius iūanā dā gratia, nihil non paratus subire perpetuō sum. Dies autem Criticos, id est, iudiciales, quorū præcipiū apud meditib; satis vñsum in curiobombus exhibit, nondum præsentes, sed instantes inuenire folerter docet. Vnde nifallor, lique prudētib; sat poret, quam astronomiæ scientiæ non tantummodo voluptati, verum etiam utilitati humanæ seruire soleat. Quod theorema, licet succinctum sit, nihil tamen in eo, ad meliorem astronomiæ declarationem, desiderari à quoq; putauerim.

ENVNCTIATVM QVADRAGESI-

mum & vltimum.

Dies Criticos, id est, iudiciales, medicis in morbis iudicādis necessarios, per instrumentum hoc subnexum, citra operam computi inuenire.

A Pud omnes in confessō est, astra quædam diuinæ virtutis esse instrumenta, per quæ vñiuersum illud gubernantur. Syderum enim opera, effectus seu inclinationes, seu influentias dicas, diuinæ prouidentiæ quædam esse documenta, quis est qui negat? cum nihil non in hoc mundo iuxta aftrotū dipositiones affici videamus, quamvis omnia in decum referri soleant,

Quemadmo

Quemadmodum autem non securi, operis cuiuspiam structuram trüberis, sed fabro, qui hacvitur, sic aftrotū effectus, qui motus conseruantur, consequuntur, non ipsi astris, sed deo, illarē regenti, gubernatig; causa, veluti primariæ, alcrēbē debemus. Huiusmodi aftrotū cursus & motus multiplicē, nobis, cum Deus Optimus Maximus patefaciat, cœlumq; ipsum librum tanq; apertum, in quo futura per stellarum & luminarium transcurſus significantur, recludat, pauca & nos super hijs, quæ ex eo nobis libro collecta sint, dicere inſtruiimus, & maxime de hijs, quæ ad humanā pertinere salutem videbuntur, quæ in parte licet medicis, vigilantibus in primis commode quæamus, non solum tamē hijs, verum sed alijs quoq; rationēm suę valētū dñis habitus saltem non poffrem prodeſſe animus est. Tamen illorum gratia medicorum præcipiū, qui aftrotū expertes sunt, fa-

ctum

ASTRONOMICVM

Crisis quid. Etum putauerit hoc nobis aliquis, nec immerito, fatemur enim, nostrum namq[ue] consilium fecuti, certus & praesentius mederi laborantibus poterit. Quanta enim vis sit dierum judicialium, quos Criticos vocant, nemo doctor ignorat. Quanta etiam necessitas obseruanda Crisis medico incubar, tū ahi, tū Ptolemaeus, naturæ sc̄ītissimus auctor & Centiloquii sui dictione hortatur, hiis verbis. Super & grossis critico's dies inspice, ac L unq[ue] peragrationem in angulis figure 15 angulorū. Vbi enim eos angulos bene affectos inuenies, bene erit lā quieti, cōtra male, si afflctos inuenies. Hactenus Ptolemaeus cui' verba, quoniam nō nihil obfcurat in se habet, astronomiaq[ue] tirōibus nō vñq[ue] adeo obvia sunt, euidetiora planiora q[ue] reddā. Sc̄dū ergo primo quid vocabulum CRISIS significet, κρίσις grācē, latine iudicium, velox & vehemens in morbo motus est, ad salutem vel ad parnitiem. Vehemens idcirco, quia sevis ab accidentibus contingit. Morbi enim tunc & nature pugna excitatur acerrima, nec ullum aliud morbi tempus Critico grauius exsistit. Crisis autem perfecta nulla esse potest, in qua non fit sensibili materiae delinquis expulso, ex quo constat in morbis sine materia contingentibus nullam fieti crisis. Dierum ad morbos diuidandos pertinentium quadruplex differentia est. Critici enim sunt & Indicatiui, Intercidentes & Vacui. ¶ Criticus dies qui & Decretorius vel Radicalis vel Iudicatorius appellatur, est temporis illud, quo natura consurgit ad humorum peccantium sive expulsionem sive permutationem. ¶ Indicatiuus vel Indicarius dies est, qui signum dat futurae crisi, quo die & hora, qualisq[ue] fieri debeat, apparet enim in eo omnino indicium aliquod futuri iudicij, per quod certi sumus de salubritate vel peticulo sequentis crisi. ¶ Intercidentes dies illi sunt, qui & interpolares seu provocolares dicuntur, in quibus humor noxius naturam provocat ad pugnam. Ideo intercedentes dicti, quia inter criticos & indicatiuos cadant. Crisis in eisden euident nonnunq[ue], sed per accidens tantum, vt ratione virtutis vel medicinae, vel alterius cuiuspiam symptomatis. ¶ Vacuus dies seu Medicinalis dicitur, in quo natura proflus quiescit, neq[ue] quidquam diffundi poterit & virtutem naturalem concitat, adeo, vt per diē vacuum tutò curationem, moliti lecat. Prūsij vero praxim ipsam crisis aggrediamur, alia videtur præmissa necessaria. Primo, nullum non signum peculiare quandam naturæ partem, quantum ad qualitates atinet quatuor, sibi vendicare. Aries, Leo & Sagittarius, quia calidi & siccii flauum bilem tuerintur. Taurus, virgo & Capricornus, quia frigidi & Siccii, nigri & bili respondent. Gemini Libra & aquarius calidi & humidi Sanguinem imitantur. Cancer Scorpius & pisces frigidi humidique pituita assimilantur. Proximum est Ictu, Signo cuiuslibet planetam dominari, vnde domini nomen retulit, vt arietis & Scorpionis Mars, Tauro & libra Venus, Geminis & Virginis Mercurius, Sagittario & pisces Iupiter, Capricorno & Aquario Saturnus, Cætro Luna, Leoni Sol, domini sunt. Signorum præterea quolibet ha- minis partem sibi peculiarem arrogat, quod idem faciunt domus coeli, id quod sequens figura innuit.

V respicit Caput	Prima domus Caput
V respicit Collum	Secunda domus Collum
II respicit Man' & brachia	Tertia domus Ma. & br.
ES respicit Pectus	Quarta domus Pectus
Q respicit Cor	Quinta domus Cor
M respicit Intestina	Sexta domus Intestina
E respicit Renes	Septima domus Renes
M respicit Pudibunda	Octava domus Pudibunda
Z respicit Femora	Nona domus Femora
W respicit Genua	Decima domus Genua
W respicit Suras	Videcima domus Suras
X respicit Pedes	Duodecima domus Pedes

Hoc loco notandum obiter, partem illam corporis non esse ferro violandam, quous modo, quoties Luna signum partis illius perambulatè Ptolemaeo teste. Membrorum diuisiones per Signa obseruentur studiose, quocunq[ue] enim in loco figuræ signum fuerit, nihilominus tam propteriam genuinam partis significandæ, obtinet. Simile quiddam & cum planetis fieri solet, horum enim singuli quoq[ue] naturas seu temperamenta secundum qualitates quatuor exprimit.

Saturnus	significator & autor Melancholia
Iupiter	significator & autor Sanguinis
Mars	significator & autor Bilis
Sol	significator & autor Bilis
Venus	significator & autor Phlegmatis
Mercurius	significator & autor Spiritus & sanguinis
Luna	significator & autor Pituitæ

Planetarym quilibet singulare quoddam Signum possidet, in quo constitutus, exaltari, & in eius opposito cadere dicitur. Vt

Saturnus exaltatur in Libra	cadit in Ariete
Iupiter exaltatur in Cancro	cadit in Capricorno
Mars exaltatur in Capricorno	cadit in Cancro
Sol exaltatur in Ariete	cadit in Libra
Venus exal. in X, ca. in Y, exal. in Y, cadit in X. Dex. in V. ca. in W.	

CAESAREVM

Ad hæc duodecim signa trifariam dici solent, Mobilia sc̄z fixa & Communia. Luna etenim in morbi alicuius principio mobili signorum aliquod tenente, contingit morbum illum cito terminari, & contra, si in signo fixo est Luna morbi ortu, produci eundem ferè videm⁹, sicut in Communia Luna cum sit initio affectus, plerumq[ue] mutari, in aliumq[ue] transire eundem.

Aries	Taurus	Gemini
Cancer	Leo	Virgo
Libra	Scorpi	Sagittarii
Capric.	Aquari	Pisces

Neq[ue] vero minus planetarum singuli singula corporis mēbra, morbosq[ue] diuersos innuere solent,

¶ Saturnus vesicam, leniem & auream dextram intuetur, affectus vero Cancrum, Podagram, Elephanciam, & melancholicos huic simo di omnes.

¶ Iupiter habet morbos omnes qui ex sanguine abundatiore adūstioresq[ue] proueniunt.

¶ Mars fel, pudenda, Testes, aurem sinistram & epas, Febres acutæ, Erysipela, Morpheam, Apostemata interna præcalida, significat.

¶ Sol possidet cerebrum, visum, neruos, Cor, Latus dextrum, Hyponocephalum, dextram, omnem calidum affectum, quales sunt febres ardetes & tertianarum species.

¶ Venus Renes & nucham obseruat, morbosq[ue] pudendorum quos cuncti & maxime à frigore cauatos indicat.

¶ Mercurius Pulmones respicit & linguam, animi affectus quoslibet, Phantasmatam, Somnia, mentis alienationes, & huic simo.

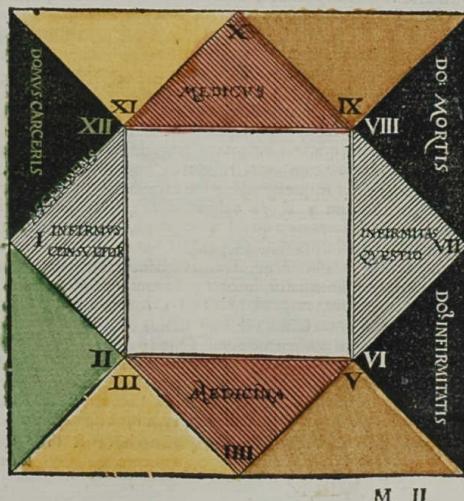
¶ LVNA Matricem & muliebria colit, Menstrua, Catharros, Morbosq[ue] frigidos & humidos, vt Apoplexiā, Paralīsim, Convulsio num species, Epilepsiam &c. indicat.

¶ Notandum est insuper planetam sub radiis vocari donec inter 15 & 12 gradum a sole reperitur, a 12 vero gradu Soli propinquam tem combustum iam dici, debilitissimi effectus est, tantoq[ue] imbecillio rem, quanto proximam Soli fiat, immo impeditum vocabulo non insuffato apud Astrologos vocari. Item retrogradum planetam ab omni virtute desitutum est scias. Luna cum fuerit in via, vt dicitur, Latet vel combusta, quod est a 12 gradu ± usq[ue] 4 m, tum eadem virtutis prop̄ decitæ videtur.

¶ Errantium quius summa virutate potestate si domos vel 10 vel 7 vel 5 tenuerit, liber saltum ab iniquiori aliorum contuitu vel commertio, vt dictum est. Idem vero imbecilli dicitur, quando 12 aut 8 domum occupant.

¶ Item dominus 12, 6 & 8 domus, quocunq[ue] in loco figuræ confit, nihilo scius damnum importat omnibus quibuscumq[ue] tandem aspectu suo participat.

SEQVITVR FIGVRA QVAE OCVLIS EXPONIT DO. MVS MEDICATVRO considerandas.

ASTRONOMICVM

DE DOMIBVS COELI

Vnde Crisis
auspicanda sit,

Critis cœli prima dominusq; eiusdem, egrum, interrogatorem si ue consulorē perpetuo referunt. Septima vna cum domino Morbi, Decima vna cum domino Medicum, qualis scz & qua fortuna morbo fit occursum. Quarta & dominus eius Medicamen, quem scz ysum affecto sit allatum, significat. Sexta octaua & duodecima, loca morborum referunt. Quod circa quandocunq; planeta melior aliquem ex quatuor angulis incoluerit, sive dominus anguli cuiusvis ex illis fortior, liber, potens, nec impeditus extiterit, tum anguli istius felici us iudicium consequitur, si minus, contra fieri.

Tempus nunc ad Crises vocat. Nunc enim & quales sint & quo parato futurae praesciantur, dies insuper Indicatiū & Vacui & Intercidētes quomodo noscantur docebimus. Studiofissimē ergo expiscabatis à laborante principiō quonam temporis momento, peius habere senserit, id quod veterius morbi principiū vocabitur, alia inuasio, nisi hora dicta, tempusq; est, quo eger se labore percepit, vropte, solis operationibus impediri sentientibus, quod quidem in morbis acutis, & his qui subito inuadunt animaduerū facile est. Atqui cum soleat 7 14 vice simoq; primo diebus, subinde pugna quædam inter morbum & virtutem nostram oritur, dies eos vocarunt Astrologi Criticos. Alios autem Criticis intercesserit, in quibus pariter, sed remissior pugna contingere vis est, Indicatiūs dixerunt. Adhuc etiam alios ab illis Iudicariis & Indicatiūs, in quibus inbecillē admodum natura & morbo certamen impendētur, aduententes, in tercedentes nominarunt. Motum enim lunarem haec in re sicut in omnibus, (vt cuius occasione humores & omnia hæc infusa vehementer simē affici scierent) scrutantes intimus, 15 angulos in Zodiaco luna res, in quibus Luna consistens natura suspectis contra morbum de bellandum ferret, deprehenderunt. Nihil vero est, quod te moueat hoc in loco, quod Arabes non imitemur, qui patricionem hanc angulorum in aequatore, non autem in Zodiaco, & id cum Ptolemaeo, vt ipsi putant, statuunt, cum te vera Ptolemaeus id nunq; somnariat, ne dum senserit. Hic mihi si fidem non habes, Pontanum aliosq; relege. Angulorum autem singuli 22 $\frac{1}{2}$ gradus habent, veluti sequens figura distinetè apertit, in qua primo index quidam cum signo X occurrit, qui gradui Lunæ in affectus principio adducitur, unde linea quædam albicans per centrum instrumenti, in quo cum alia rectos angulos efficit ducta limborum procedit. Binæ illæ linea instrumentum in 4 partes secant, locaq; Crisim in Zodiaco monstrant. Crises illæ ob differētiam aliarum atque pinguntur, in quolibet medio duarum Criticarum alia est Indicatiū nomine. Deinde inter Criticam & Indicatiūm semper interponi solet alia, Intercidēs dicta. Ita quelli bet ex his quarta & in angulos paritur, quos si connectas 16 certes, quilibet eorum intervallo 22 $\frac{1}{2}$ graduum ab alio separatum, quod inter duas, Vacūi dicitur, dum a Luna peragratur. In diebus bus ergo iam dictis qui futuros nosse desiderat, indicem X loco Lunæ, quo ad fieri exacte datur adiungat, loco inquam quem Luna morbi inchoati tempore coluit, si enim factò reliquos omnes tam Criticos quam Indicatiūs & Intercidētes (hilo linea singulatim addoto) ob oculos in Zodiaco per gradus & minuta signatos certet. Natura enim hac in parte curiosior est, neq; morbum prius aggrediatur quam auxiliū tempus presto sit, id quod potissimum quadraturae & oppositiones afferre solent. Quarti enim & oppositi aspectus ideo Crisim efficere verè solent, quod his temporibus non amplius humoris a principio peccanti Luna adsit, sed aduersaria huic inueniatur, natu ramq; potius stimulet, oppugnatris morbi veteris. Illos autem Lunæ aspectus non solum obseruabis quadram scz & oppositionem, sed etiā alios qui Indicatiūs & Intercidētes cauant, semper tales intelligentia do a morbi incipientis gradu factos, quoniam & tunc Luna quid futurum de Crisi, id est, an salubris nec ne, euentura sit, ostendit, id quod perfectus iudicabitur tum demum, si figuram coeli secundum illud regiū extrahit per plexeris. Si tempus post hac Criticum, Indicatiūm vel Intercidēs scire velis, vide quo die Luna gradus illos ingressura sit, qui à linea dierum illorum ostenduntur. Sic, meridiem eiusdem diei in pice, quo in loco Lunam habeat, que res per organum Lunæ vel per Ephemerides aequa fieri potest, loco Luna ad meridiem accerto, aduerte num gradus Criticos vel Indicatiūs &c, cum supererit necne, si enim excedit, tum hora Crisis vel Indicatiūs post meridiem eueniet, qua propter in quo gradibus fiat excessus notandum est, pro quolibet gradu horam 1 m 52 vel si maius simplicius, horas 2, & pro dimidio gradu horam vnam vel 4 m minus, si ad ynguem vis, computando, sic enim proxime aut perfecte horam inuenies, quia natura cum morbo certamen fit initia. Si vero locus instrumenti meridiē requirit minor inueniatur, similiter graduum numerum in horas ante meridiem parite, uno gradui duas vel 1 cum 52 m tribuens, & pro verum horam Crisis vel Indicationis &c, habitus es, & hoc secundum Lunæ motum medium. Quod si exactius adhuc desideras, motum Lunæ diurnum diei proposito debitum querito, vnde faciliter proportionum regula horam inuenies hinc in modum. Primo loco motum diurnum, Secundo loco 24 horas, Tertio vero distantiam loci Indicatiūi à meridiē ponas, vt motus diurnus dat 24 horas, quid distantia? Perfecta regula, quotiens horas & minuta remittit

Institutio in
strumenti pro
Crisi indagan-
da,

Qua ratione
Crisis contin-
git,

Quomodo
Crisis horas
inquirienda.

CAESAREVM

mitrit. Hac obseruata cautione interim, q; si distantia sit antemeridiem, quoties dematur (vt si prodeant horæ 3 antemeridiem, iam subtrahantur 3, & dicatur hora esse 9 antemeridiem) Pomeridianus vero per se relinquitur, quotiens, quicquid erat & à meridiē nuncupatur. Quandoquidem vero Luna non æqualem indies motum peragit necessit, dies quoq; Crisim inter se variati, nec in eundem tempore diem certò incidere, frequentius tamen 7 mo, & 14 secunda. Crisis appareat, & ratio est, quod tam cerebro illi de morbis praesertim acutis indicent □ & ♀, quorum alter in 7 mo, alter in 14 to die ferè contingit. Est etiam tertia Crisis, qua 20 die septimi aut 21 accidit, propter quadram aliam. Diebus itaq; Criticis omnibus habitis (quod de Criticis loquitur, idem de aliis quoq; indicatiūs & intercedentes dictum volo) figuram coeli erigunt planeatis & stellis fixis, praesertim in signioribus in Zodiaco vel propè hunc sitis, in eadem collocatis. Hocfacto locum ante omnia Lunæ conture, cius accidentia singula memoria excipiens fideli, scz & aspectus, paf siones, secundum omnium aliorum planetarum motus, utrum benevolos, malevolosq; sustineat. Simile iudicium de stellis fixis fac. Hec etenim si omnia decentes fuerint sortita locos, Crisim proculdubio bonam naturamq; morbo præualitatem portent. Si impeditorem Lunam videris, omnia contraria & infausta, naturamq; morbo suscubitam iudicabis. Nisi cum indicis praesentibus morbi materia pugnet, aut aspectum infortunia in Haiez, id est, similitudinis suis consistant, id quod salutis exemplum potius esse solet, quamq; per accidens, vt si effectus fit flagmaticus, id est, Frigidus & humidus, Luna vero radiatione quadam communiceat Marti calido & secco planetæ, vel econseruo. Aut si in morbo bilofo Luna frigidus & humidus astrum incolat, Planeta enim tunc esto per se obesse soleat egreditimi, sua tamen natura aduersatur adeo, vt virtutis naturalis contra morbum potius auxilium. Simile quiddam de prosperioribus stellarum tam fixis quam erantibus ceteris statuitur. Nam si harum aliqua morbo in crisi, id est, temperatura disconuenientia natura sua, critis remorari videtur, quam tamen ob genuinam bonitatem non omnino tollit. Iudicium est par in omnibus 16 figuren angulis, uno amaduelu, scz quod in criticis angulis pugnae vehementiores oriri quam in alijs soleant, propter euidentis dissimilat signorum, quod ratione qualitatū & lexitus in quadris & oppositionibus habent. Melior autem in Indicatiūs, & quasi nullum in intercedentes distri men reperi est, quare leuisima his posterioribus, naturæ & morbi prouocatio sentitur, nisi forsitan accidens aliquod grauioris luctæ causam inferat, quemadmodum si luna planetis vndiq; iniquioribus presfa, locoq; deicto & infaustiore circumscripta per talera intercedentes esset, indicatiūa autem figura Lunam rufus benignotem per omnia exhibet, tum enim haec dies alia felicior esse cur non posfit? Re ipsa Indicatiūs & Intercidētes aspectus dici nequeunt, quia tamē viciniores aspectus quam alia loca sunt, icicero cum a Luna permaneunt non infrequenter natura in surgere egreditim adserum, metas earum digerendo coquendop; consuevit. Non prætermitendi hoc quoq; scz in die cretico plerumq; egrum mori, Luna cum aliquo planetæ maligniōt coniuncta vel aspectu infelicitati participante, & maxime conmili in temperamento planeta cum morbo existente. Contrarium porrò li planetis & stellis fixis secundioribus saltentum gatur, fieri. Fit & aliquando Crisis 5. die, Luna * occupante, yn decimo quoq; Δ Lunari existente. Sed his quas iam enumeravimus potissimum rationibus nempe accidentium vñuent, Neq; vero repugnat illud Hypocratis, Quartus index Septimi, vbi quartum non quintum nominat Hypocrates. Cum enim illi de critibus præcepta regulari quadam methodo vellet astrotum imperitioribus non omnino ignorandi tradere, septimum autem & 14 Criticos tanq; insigniores exprimere conaretur, per quartos incedentium iudicavit, ideo factum sanè vt quartum potius quam quintum interferere Crisis vellet, sicut etiam 11 potius quam 10 eadem de causa, quam trinus tam in 10 quam in 11 incidat, & per consequens etiam crisis. Eodem modo 20 dixisse Hypocrate putatus & non 21, cum tamen non minus 21 q; 20 iudicia eueniunt. Porrò Crisis mutari solet non modo syderum ratione, vt audiūmus, sed aliarum quoq; rerum qua medicis numero sex sunt, quæ dīstichum eiūmodi comprehendit.

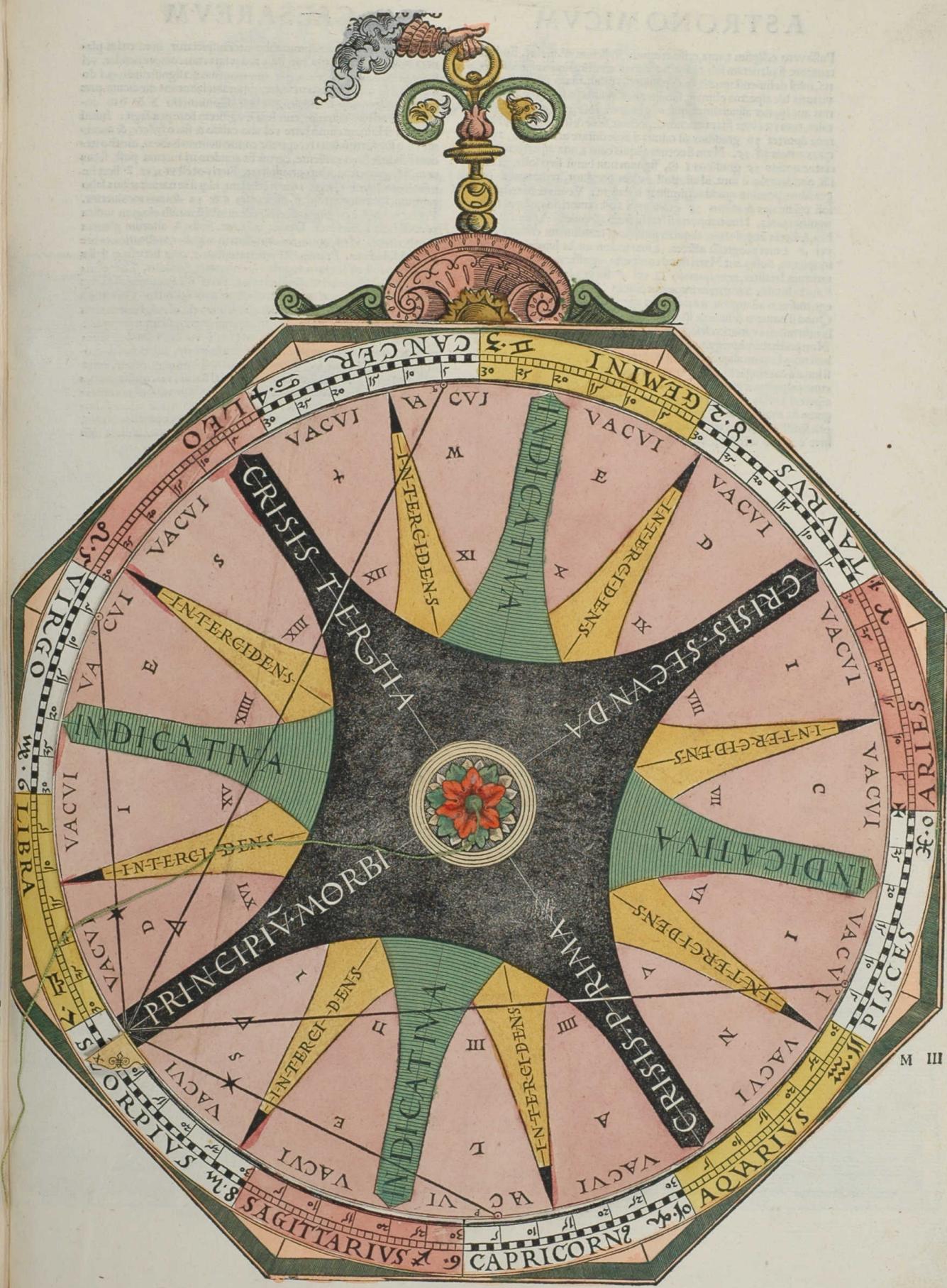
Materies, Virtus, Medicus, Symptoma, Minister,
Sydera, tot crises euariare solent.

Quomodo ex
figura Crisis
cognoscant
salubris vd in
salubris.

Sed quomodo singula fiant non est praesentis instituti docere, ybi præter astronomica nihil promittimus. Ad propositum igitur revertentes reliqua percurramus. Luna vel in morbi principio, vel in Crisis quacunq; aspectu carens alio simpliciter neq; bonum neq; malum significat, verum in huiusmodi aliquo tempore si cuiq; planetarum conspicitur naturam eiusdem tam aequi quam iniqui, sequi solet, infirmo quilibet ingerens. Quod si morbi principium Lunam obtineat aliquo aspectu participē, nō autē in die Critico post, critis im pediri cōtingit. Egreditim initio si Luna quatuor angulorū aliquo oocupet, tu afectes indicū certū in significato qualitatis fuerit constitutū.

Cause ratio
nibus Crisis

Passa

ASTRONOMICVM

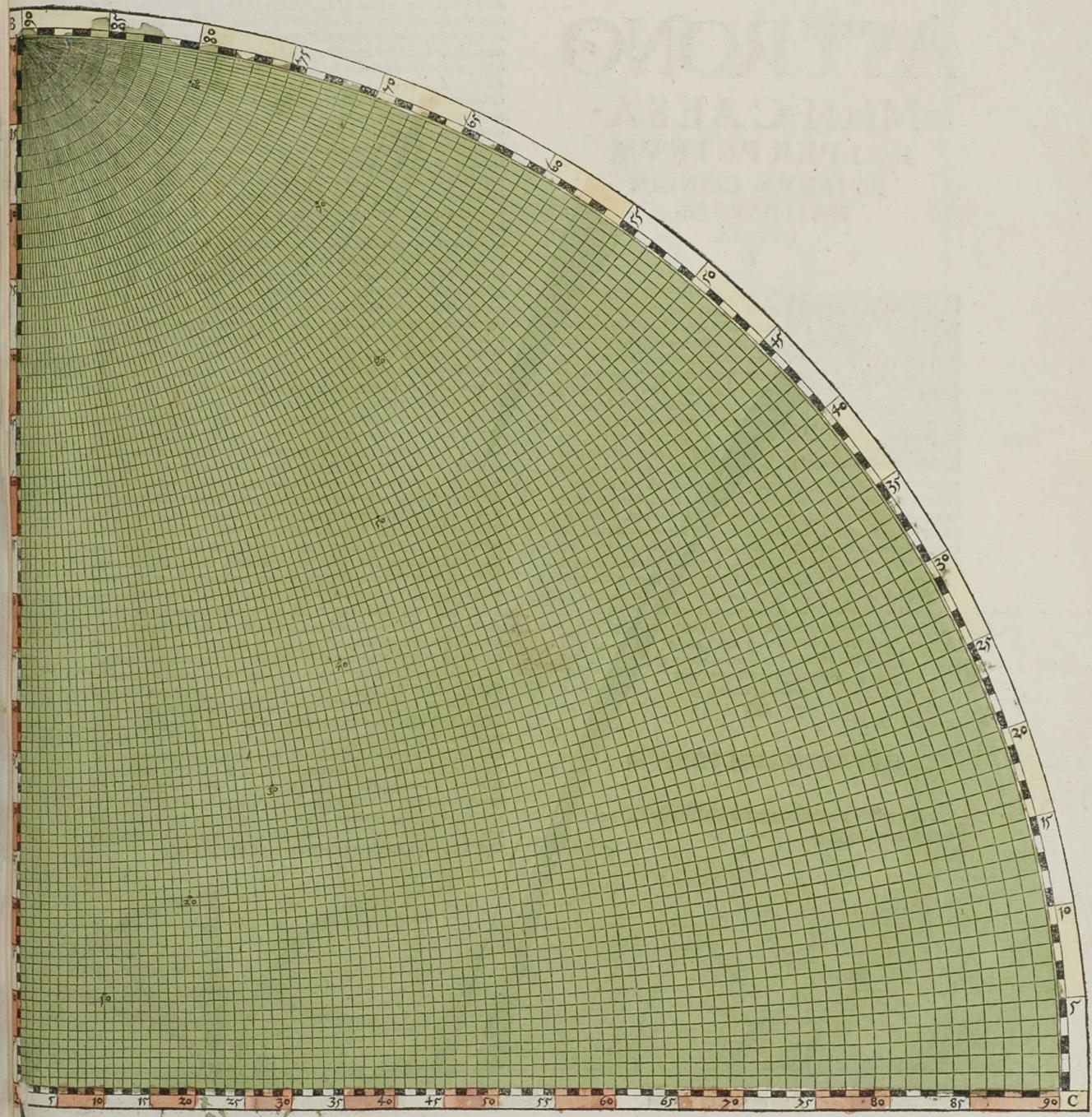
Passa vero eclipsis Luna, crisi tempore, indicium est malæ. Eodem tempore si planetam sub radijs Solaribus constitutum inspiciat Luna, nihil definendum erit, quia paulo plus nihilo/ immo nihil omnino virtutis hic aspectus obtinet, similiter in Crisibus iudica, nisi Saturinus aut Iupiter aplicantur, qui & gradibus a ☽ elongati & orientales, tum vna vim suam offendere possunt, sicut & si Mars, quem tamen oportet 10 gradibus ad minus a Sole distare orientalem, reliquos autem ad 15. Nam si eorum aliquis cum Luna aspectum efficiat remotione 15 gradibus a ☽, signum non bonum fieri solet. Tres illi, occidentales si sunt, id est, post solem occidunt, remotiones 15 gradibus, prauum quiddam similiter testantur. Venus & Mercurius soli orientales & minus 15 gradibus a sole remoti, iniquiores sunt significatores. Hoc temporis si fiat signum ascensio Aries vel Libra, & Luna angulari aliquem posidet, certissimum crism in ☽ vel & Luna progesa afferet. Luna tadem aucta lumine, morbo incipiente, Soliq aut Marti simul conspecta, significat egrum periclitatum letaliter, tunc quando ☽ vel & sui gradus attigerit, Sed si aucta lumina Saturnum inuecat, tunc in ☽ vel & colpcta post, egritudinem adaugebit, ita tamen, vt eger sit euasurus, tametsi egre. Quod si numerus & lumine simul aucta Saturnus inuecat Luna, nulla infirmitatis variatio eft sequitura, illa ☽ am vel & nem eficiente. Non polthabendum quoq illud egrorum subinde grauari diebus quis, bufcunq Lunam aliquot infaustius lumen aspicit, & eo grauus afficit, si lunam contingat in termino aspectus infortunatus confistere, veluti eundem postea egrum saluari rursus & reuelate contingit, secundo aspectu rursus accedente Luna. Luna sub initii tempus crescens, signum fit morbum in ☽ vel & to, salutiferis tantummodo radiis presentibus finitum iri, infortunatis vero accedentibus egrum letaliter omnino affectum iri. In huiusmodi figura coeli ad morti principium

CAESAREVM

cipium erecta, septima domus diligenter inspiciatur, in ea enim planeta malignior si logetur, aut aliis radijs suis eum comprehendat, vel si dominus domus infelicitus sit, quoniam medicus significator, qui do minus est 7 mæ domus pati videtur, notabit laborans medicum praesentem deserendum, & ahiu deligendum, Coniunctio ☽ & ☽ nisi occupans morbi principium, eundem longorem fore presagit. Initium affectus si Lunam cum Marte vel alio calido & secco sydere, & maxime cum suę fortitudinis receptione conuenientem habeat, morbo itidem calido & secco existente, certus sis eundem iri auctum post, secus vero, si frigiditate morbus præpollat. Fieri potest vt & licet benevoli prædicentur, ægro tamen officiant, idq si in nativitatibus laborantium, loca morborum, id est, sextam & 12 domos incoluerint. Per haec autem ex nativitate certius de morbi statu astrologum iudicari posse nemo non videt. Deinceps Luna, Solis, & aliorum planetarum beneficia, id est, optimas eorumdem in angulis constitutiones breuiter absoluemus. Primus est felicitatis status, cum beneficæ stellæ fortunæ ipse cū Luna in angulis coniunguntur, Secundus, si beneficis irradiatio in beneficis stellis illustratur. Terti⁹ si à fortunis ipsi beneficis stellis corpore vel lumine circudatur ante vel retro. Quartus si autoritarib⁹ fortunaq fuerint collocati Luna vel Sol vel planetæ vel an guli, vt in suis finibus, domiciliis, altitudinibus, triangulatibusq &c. Quintus si in suis similitudinibus, quas Haltz vocant Chaldei, reperiuntur. Sextus si in cardinibus vel succedentibus. Septimus si eō deponet anguli, id est, loci dominus quem hospitatem dicunt, bene etiam affectus sit. Tot sunt conditiones vel status, vel constitutiones eventuum prosperiorum, totidemq præsagiorum malorum contrariae dispositiones inueniuntur. Adde morbos acutos & veloces Lunæ, Cronicos vero, id est, eos qui longiori tempore durant sive tardos, Solis cursum imitari. Et haec de Crisibus, diebusq criticis dicta sufficiant.

ASTRONOMICI CAESAREI PARTIS PRIMAE FINIS.

**Meteoroscopion
Planum Apiani;**

ASTRON. CAESAREVM

ASTRONO MICI CAESA REI PER PETRVM APIANVM CONCIN NATI PARS SE CVNDA.

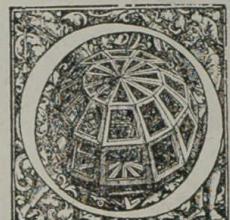
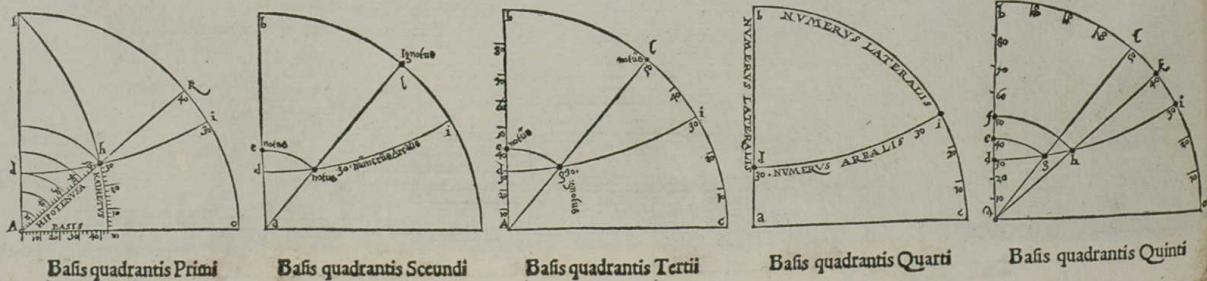

STRONOMICI HVIVS PARS
altera totius primi mobilis commodi
tates per vñsum completitur, quæ omnia
prius per instrumentum, meteoroscopium
planum nuncupatum, ostenduntur, post
demonstrationibus geometricis firmis-
ime approbantur, & hoc subfido finitū
cordarumq; computi. Admonitus ta-
men lectorem pium hic volo, ne omnes
meteoroscopii præsentis vñs arbitre-
tur simul tradi, coñmographicos nem-
pè proprio in volumine eti vñsum vber-
tim, vbi etiam disset non modo per hoc & iſtūmodi meteoroscopia
plana, quevis huius negotii deprehendi posse, verum etiam per nume-
rale quoddam meteoroscopium insuper adhuc adiectum. Præter hec
tamen si quis desideret meteoroscopiorum à me repertorum vulgo-
rumq; strüturas, seu fabricam, illum ad planisphaerium nostrum rele-
go, vbi præter illud, & alia scitu digna, omnium penè affronomico
rum reperiet instrumentorum strüturas, vt sic loquar, sive com-
positions. Sed quamvis nemo non cordariorum reliqua pri-
mi mobilis commoda, ex iam proximè sequenti triangulo
enunciato sufficenter hauserit, nihilomi-
nus tamen adhuc rem magis apertam radio
ribus esse cupiens, obseruationes quas
dam cometarum pro colo-
phone subnexui.

ENVNCIATVM PRIMVM

Instrumenti partes summatim eiusdemq; vñsum omnem
breuissimis colligere.

Organum

RGANVM HOC CVI NO-
men meteorosopio est, eo quod ea quæ
cumq; in sublimi confiderantur, in hoc
veluti ob oculos ponimus, quatuor par-
tibus constat. Lateribus duobus, lim-
bo & area. Per hac enim quatuor, sphæ-
rici trianguli negotium omne, vñs, cō-
moda vniuersa, ad vnguem patent, cu-
ius equidem trigoni singula commoda
quadrantibus quinq; offensus sum
clare, endemq; exemplis evidētissi-
mis approbaturus, similes instrumen-
ti membra declarauero. Scendum itaq; duplē additum adhuc or-
ganum patere, quorum primus arealis, secundus lateralis dicitur.
Arealis in instrumenti area, Lateralis in linea A B seu limbo B C
absolutur. Duo autem ad ingressum huiusmodi desiderantur, per
quæ alia duo velut adhuc incognita elicuntur. Adhaec, quia in om-
ni trigono rectangulo sphærico quinq; sc̄tæ in esfera se offerunt, id
circo dupli opus est ingressu, quando simplici hoc idem conferri ne-
quit. Lateralis introitus bisariam haberi potest. Primo si numerus al-
ter lateralis in linea A B inuentus cum margarita notetur. Dein
de filum in limbo promotu laterali numero alijs superducatur, sicutem
margarita numerum arcualem offendit, qui inter lineas transuerfas
continetur. Numerum itidem fundamentalem, vt sic dicam, seu ba-
sim in linea A C per circulum ex B litera cadentem, per margarita-
titam in A C vñq; porrectum indicat, vt in exemplo liquet. Nu-
merus lateralis alter 40, alter vero 50 graduum sit, vñio 40 teneat
in linea A B in puncto E. Filum autem latus aliud, gradum sc̄z
50 in limbo, quod fit in puncto L, exprimat, & margarita circum-
lum transuersum 30 vñz graduum in puncto G dederit, quod si ex
quisitus tractes, gradus 29 & 30 occurrit. Cui rei demonstra-
tionem aperiſſimam tertius quadrans exhibebit. Secundus introe-
di modus iste est. Gradus 50 requirantur in linea A B, cui mar-
garita superlocetur, postea filum si tendatur per 40 & que ac prius
30 gradus ab vñione sc̄ndi videntur, id quod in primo quadrante per
litteram h insinuat. Adhaec quomodo verius cognoscantur num-
eri areales, qui per transuersales circulos significantur, quarto in qua-
drante propoli. Quin etiam nota iam altero laterali, arealisq; ingre-
sus arealis dicitur, idem dupli via absoludum. Prima, laterali nu-
mero in linea A B quæfito, margaritaq; ad eundem inducta, filo
in limbo donec arealis circulus à margarita contingatur, hinc inde
promotu filum in limbo numerum lateralem alterum designat, quam
rem secundus quadrans habet. Secunda, lateralis numerus iam no-
tus accipitur, per eumq; vbi filum transmissum est, quo in loco area-
lis numeri arcum fecerit, obseruerat, illuc enim vñio figitur. Postea ve-
ro filo super lineam A B deducto numerus alter laterali à margarita
offeditur, id quod in quadrante etiā secundo imaginari licet, si pun-
ctum ē ignotum sit. Iam per numeros binos cognitos tertium igno-
rum inuenire didicisti. Quartum igitur vt habeas pariter, quadratum
primum in pice, in quo numeri omnes tam noti quām ignoti continen-
tur, vbi etiā quartus offendit, qui in triangulo eodem basi dicitur.
Nunc ad numerorum nomenclaturas veniendum, Quorum primus
est, qui vñptāv̄vñq; trianguli representat, per A B lineam indicatus.
Laterali vñus super linea A B quærendus semper linea A C
par exiftens. Secundus numerus per arcum C B significari solet,
nihil aliud existimandus quam angulus A trianguli H A M. Ter-
tius arealis dicitur in arcu transuersali D I reperiendus, latus H
referens, quod trianguli K L E, quæ dicas latina perpendiculari-
sum, significat. Quartus vocatur trianguli basi, id est fundamento
& in linea A C queritur, hæc basi noſcitur sedulo per punctū H.
Nam H D linea totidem, gradus quo linea A M continet. His
iā numeris adiace poteſt, quintū insuper, per angulum H iſtū triāgu-
li intelligentium, quem si reperire forsan malis triangulum inuertas ne-
cessum est, ita vt ex H M basim conſtituas, A M vero Kathetum,
hoc enim facto angulus H in puctum A recidit. Et arcus R C
quantitatē anguli A exhibet. Hocigitur pacto, & his regulis to-
tius primi mobilis negotium, si modo non plane communi ſensu ca-
reas adamassim examinare poteris. Huic vñi intentus ut triangulum
superficieq; sphærali congruum tuo pro inſtituto effingas.

Ingressus in-
strumenti du-
plex.
Arealis,
Lateralis,

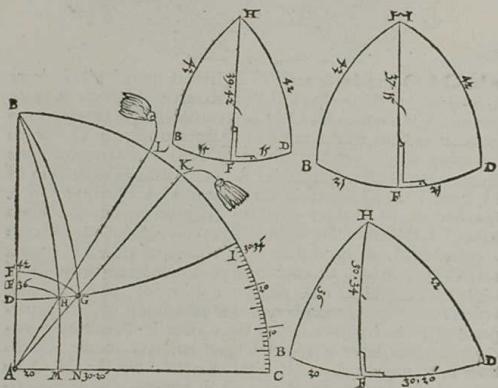
Duplex intro-
eundi modis
lateraliꝝ pri-
mus.

Arealis infor-
sus Quid,

Nomenclau-
sa numerou-
trianguli,

ASTRONOMICVM

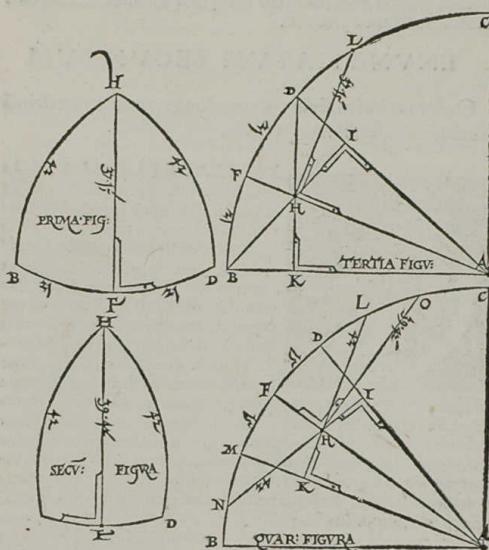
Quomodo est ut triangulos quoque spherales non rectangulos entia
triangulis agere possint. Aut enim in his omnia latera sibi correspondent, aut duo
dumtaxat, tertio minore aut maiore, aut omnia simul inter se diffident. Conuenientibus omnibus, unum aliquod in medio secundum est,
eius medietas vna si sumitur, latusque adhuc aliud, comperta duo late
ra habentur, quibus cum deinceps reliqua huius meteorologopii com
moda inuestigare ex praedictis notis. Medietas enim quilibet trian
guli est rectangulus. Duo si latera trianguli conueniant, tertium vero
arcuus aut amplius sit, idem in duo partiendo est. Et triangulus
quoque integrer in alios duos triangulos rectangulos sectus est. Cum
quibus iuxta praecepta agendum de cetero, duo enim latera cuiuslibet
agitata sunt. Inequalibus triangulis lateribus cunctis, compertis
tamen, sic age. Duo laterum breviora in linea A B vnam cum nu
meris suis querito, filum deinde alterum super lineam A B ducito,
margaritam super numerum eiusdem, fili postea secundum rursus in li
nea A B extende, & vniōne numero alteri superadde. Post hac fila sin
gula manibus singulis comprehendere, eaque in limbo iam sursum deorsum
quoque vniōnes ambo vniū & eundem in area arcu incidunt, congruum
tamen promove, congruum dixi propterea, quod bases amborum
coniuncta, latus trianguli maximū aequent. Tunc enim arcus area
lis, cui margarita innuitur, communem arcum refert, eum scilicet qui
triangulum hinc inaequalium laterum in binos alios trigonos scandit,
quorum singuli diuerteras bases continent. Exempli causa. Este B
H D triangulus inaequalium laterum, quorum B H 30 gradus,
H D 42, B D 50 & 20 m complectatur. Per instrumentum
hoc latus commune reperitur, illud quod trigonum istum in binos re
ctangulos, 30 vix gradus & 34 m, quale quiddam representat.
H F dividit. Minimi trianguli basis A M 20 gradus includit,
maximi autem basis 30 & 20 minuta complectens dicitur. L C
quantitatem anguli H B F refert, trianguli minoris, K C vero
quantitatem maioris trianguli H D F praestat, & hoc modo trian
gulus ille laterum inaequalium in binos alios rectangulos trigonos re
flectus est, quorum quilibet latera duo nota continet. Iam si quid am
plius liber inuestigare, licet, si praedicta repeatant memoria. Quic
quid autem de triangulis rectangonis iam traditum est, illud totum fe
quentes figurae iterant clarius.

Quomodo triangulus non rectangulus, ratione per quartam vi
delicit circuli partem, siue quadrantem maius appellare, in alios duos
trigonos resolvere potes, ita ut omnia corum latera concordent, vt nomi
ni exempli. Primus resummatrangulus, cuius omnia latera equa
sunt. Ponuntur autem singula 42 graduum esse. Constituo itaque
quadrantem A B C in quo statim 42 gradus pro basi propositi
trigoni, qui vocabitur B F D, in ordinem versus C, numera
tum D litera signo, simulque per D lineam rectam ex A puncto
educo, quoniam vero latera inter se aequalia sunt vicissim ex D lite
ra perpendiculariter super A B lineam demitto in puncto K desi
nentem. Similem ex B super A D in puncto I finientem per
pendiculariter duco, sic ut ambo illae in H puncto se se diuidant, iam
igitur ex A centro per literam H recta lineam eiecta, arcum quadrati
tin F tangit, & arcum B D in partes aequales fecat. Post hanc
iterum ex H orthogonalē D versus sursum ergo, & lineam hanc
quadrantis arcum H F dirimere in puncto L consipicio, adeoque
L latus iam commune triangulorum duorum partialium, id quod ante
haec H F dicebatur, esse vero gradum 17 m 15. Similiter B F
& F D gradum 21 quemadmodum inter sequentes prima & ter
tia figurae ostendunt, contine video. Vbi duo trianguli latera con
cordant, tertium vero minus est. Exemplum esto superior figura, in
illa enim duo latera 42 gradus, tertium 20 complexum fuit. Pro
ponit igitur gradus 30 in quadrantis limbo, quacunque liber ex parte
initium illorum litera M finem D exprimat. Post haec e centro A
duas protrahe, alteram in M, alteram in D rectas lineas, hec enim
intra

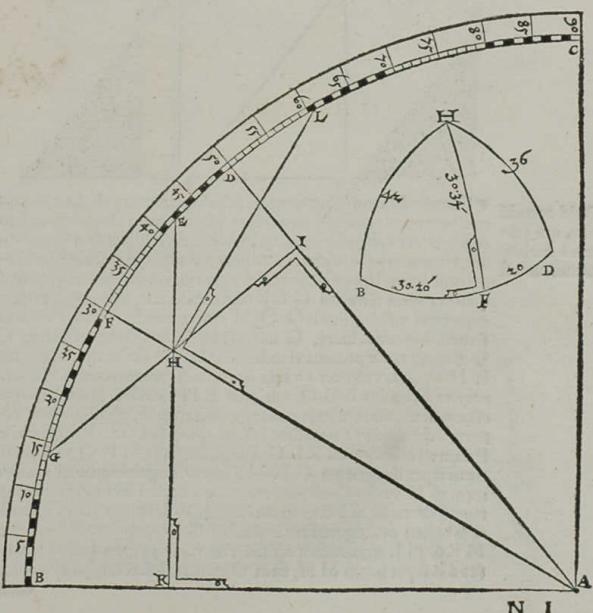
CAESAREVM

intrat 30 gradus quoque claudunt. Deinde M D arcum dispescit
in punto F, lineamque in idem F ex A centro producit, nec non ab
M versus C 42 gradus numera, cunque L nota, eodem gradus a
D contra B computatoscu N signa. Nunc perpendicularis edu
cta ab N in A D punctu I coincidens cum alia perpendiculari
erecta ex L in A M & in litera K definens, coeat in punto H
cum priori. Inde rursus alia orthogonalis L versus emissia, circulū
in O litera contrectet, 39 gradus 42 m complectens, latus hic
commune H F est, veluti secunda & quarta figurae docent subiecte.

Quod si triangulus omnia latera dissimilia habeat, aut duo quidem
similia, tertium tamen maius, huiusmodi exemplo rem exequere. Pri
mo tribus lateribus pugnantibus, vbi primum latus 30 gradus ha
beat, secundum, 42, tertium 30 & 20. Commune igitur la
tus repertum H F, locumque F in arcu B D sic agimus. In qua
drante maximum latus deligitur, quale est B D, literas deinde A
& D recta connectimus, mox e B versus C latus 42 graduum
requirimus, cumque E puncto inscribimus. Tertium deinde latus 30
graduum scilicet a D contra B excipimus, & cum G litera signamus.
Perpendiculariter post haec ex G in A D promouentes in puncto
I terminamus, sicut etiam aliam ex E suscitantes lineas A B indu
cimus in puncto K finimus, per illarum sectionem qualis sit in H
puncto rectam e centro emittimus, quae in puncto F definens com
pletetur.

Quid enim trian
gulo cui tria la
tera inaequalia
sunt, agatur.

ASTRONOMICVM

CAESAREVM

munis lateris locū nobis ostēdit. Itē perpendicularē ex H erigē, tib⁹ verius C, eā circulū in L secare cernit⁹, perq⁹ merito F L arcum scz 30 gra. 34 minutorū latus cōmune B F bāsim trianguli minoris 20 scz gra. F D autē bāsim majoris 30 gra. & 20 m̄ cōtinente pronuntiat⁹. Idem operandi modus in trigono fuerit, cui tertium latus maius duobus cōuenientibus sit, semper autē in his maior lateris arcus primū quadranti imponendus, eo quod basi eff⁹ postulat⁹, non aliter hoc modo cum B D agi vñst⁹ est, vbi etiā P pūctus requiri solebat. His itaq⁹ paucis vñuersum primi mobilis opus, seu intellectum abunde consequilicet, quæ tamē nō quod pauca hñt, sed quod preciosa, prudens lector nunq⁹ non admirari, sat scio volet, lam dñctorum forma p̄cedit.

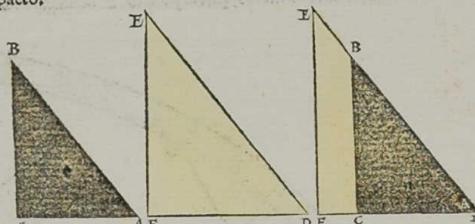
ENVNCTIATVM SECUNDVM

Omnis primi mobilis commoditatis ḡometrica dem̄stratione & ea facillima agnoscere.

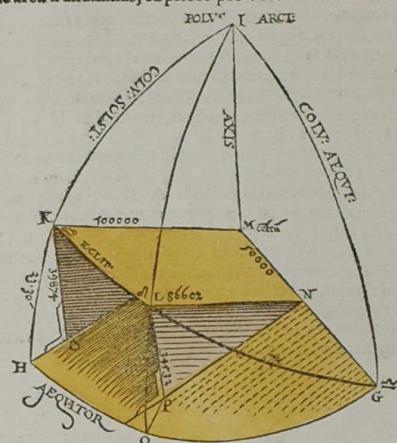
Propositio Euclidis 4 libri 6.

VM PLANETARVM A NO^m bisī curfū vna cū primi mobilis vñb⁹ fācillima, nec vñq⁹ anteā producta fidelitate, quantum ego quidem vñdeo, expōsiti finit⁹, supereft⁹ ut eiusdem primi mot⁹ contemplationem pari facilitate producam, clarissimq⁹ demonstratione fir⁹mem, hoc enim vbi fieri, sp̄ro futurum omnino, vt astronomico huic nihil prorsus deesse quicq⁹ queri possit. Ignoravi vero mihi ab omnibus p̄stulo, si hac in parte succinxiōr füero, neq⁹ in nume ram propositionum congetiem, hicut in mathematicis demonstratio nibus vñ venire solet, adduxero, animus liquidem est, rem breuissimis absoluere, quamobrem vna dumtaxat Euclidis inductione contentus ero. Quod si primi motoris tractationem ingredi penitus tent̄, v̄e reor ne plerisq⁹ ingrati faciam, preferim geometricarum certificatiōnū rudiōribus. Sed quia rem omnibus planam esse volo, paucisimis traditurum subinde pollicear vñco interim Euclidis axiomate prefare conabor, est autem q̄ h̄c Euclidis propositio libri sexti, quæ s̄ habet. Omnim̄ duorum triangulorum quorum anguli vnius angulis alterius sunt æquales, latera a quoq⁹ angulos respiciēta sunt proportionalia. Propositionem illam breuiter, triangulis binis propoſitis, hunc in modum elucidabo. Primus est A B C, Secundus D E F, horum vero amborum anguli inter se omnes cōuenientissimi sint, sicut angulus A angulo D, angulus B angulo E, angulus C angulo F per omnia respondeat. His angulis sibi assimilibus, latera quoq⁹ proportionabilia vñ sint, oportet. Sic enim primi trianguli latus A B cum secundi trianguli latere D E, sicut etiam A C linea cum D F secundi, rursus B C prioris, cum E F posterioris trianguli, siue neq⁹ conuenient. Nec non A B linea habet se ad B C lineam, sicut latus D E ad latus E F. Id quod adhuc magis obuium fuerit tyroni cuiusdam triangulos illos ambo sibi ipsi superpositos imaginant⁹ hoc pacto.

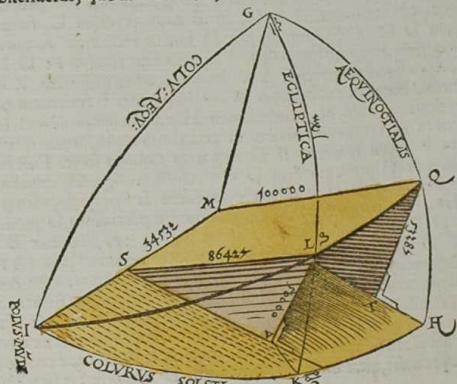

Quid agendū hūc, qui vñs primi mobilis intellectus est
Commoditatē igit̄ motoris primi, quācumq⁹ aliquam rimaturus, ante omnia triangulum quēdam sphäricum rectangulum animo concipiat, vt si cognituras sit, quātum Leonis initium ab ecliptica diſtet, trigonum primō sphäricū formet, ibi autē, quia vicinissima Leonis principio ecliptica est, iuxta Libre intitū, vbi æquinoctiale tranſit, quartā eadē illa arcus G L K conferenda erit, sicut etiā proxima æquatoris quadra literis G Q H. Committenda fuerit. Præterea Leonis initium L litera, G autem principium Libre referente, G L arcus gra. 60° pronuntiandus est, & solis declinatio longissima K H 23 gra. videbet 30 mi. dicenda est, eiusdem cum K H quantitas est angulus L G Q, quilatus K H includit. Scendum vero est, omnē trigonum non pluribus q̄ tribus angulis, tribus laterib⁹ cōstate, è quibus duo, si nota sunt, reliqua quoq⁹ hac ratione constabunt. Palam est ecliptica M K L G & æquinoctialis M H Q G superficies sece per diametrum G N M scindere, angulumq⁹ ob id vñforū mem ab M verius G constitutere, vnde si nunc à litera K rectā in cētrum sphæræ M diducis, rectam similierte ab L in diametru M G, cādem tamen orthogonaliter in puncto N fecantem protrahis, lineas M K & N L æquidistantē cernis. Præterea si perpendicularē demitas à K super basim M H, eam O punctū deferetur, quemadmodū etiam

etiam ex puncto L perpendicularis demissa, superficie M H G in litera P incidet, ita bini trianguli, alter M k O, alter N L P late-rib⁹ angulisp̄ cōproportionabilibus efficiuntur. ¶ Nunc ergo de- clinantis Leonis arcū scz L Q, ut prop̄positū est, inspiciamus, dīcdo, M k finis integer, producit K O, maximas declinationis finum, quid N L, qui finis est arcus G L, creat: Hic iuxta regulā p̄genti, quotiens L P, finum arcus L Q, quem quæsueras, remittet. Etin hunc modū Regimontanæ tabulae primo mobilis def̄erentes, supp̄itate Cōsēquēt̄ reliqua etiam & angulos & latera huius sphä- ricī trigoni, vnde vñiuerā primi mobilis cōmōda lucē accipit̄, inqui- remus. ¶ Ponamus itaq⁹ G L & L Q arcus cognitos, quare angu- lum L G Q, quia ab arcu K H significatur, featur p̄ ergo, inquires N L, qui finis est arcus G L, producit L P, qui finus M k vbi fi regulā imitatus quotum cōtulerit, quanteatē linea K O reperio. Cu- ius arcū vñz K H requirēs, verā totius anguli L G Q capacitatē co- gnoscō. ¶ Esto itaq⁹ arcus G L ignotus, angulus vero G & arcus L Q cogniti, G L itaq⁹ arcū habitus dices, inus anguli G scz K O p̄ducit K M, fini integrati, quid iā L P, qui finus est L Q arcus, pro- fert! Pro regulā operatus modo N L linea quātitate agnoscēs, cu- ius linea arcu sī asūmmas, cū priore pro voto rē absolueris.

¶ Itē G L Q angulus & arcus G Q larcant, quos simili via depre- hensari finis. Arcus ergo G Q H cū vna circuli quarta sit, & 90 gra. cōtineat, inquirendus H nobis arcus est. Qui inveniās & 90 gradibus sublatibus, residuū nobis G Q scz arcū reliquit. Quāt̄ oculari demonstratione rursum afferturū superficies binas, vñantea ima- ginor, veluti Solsticiorū colurus I K H vna cū semidiametro suo M H, & axe I M vñ superficie, siue vt quadrās I L Q cū axe I M & semidiametro M Q alterā cōstituit. Trigonū ergo nūc quāt̄ supra habes I L K literis distinctū, cuius latera duo supponimus esse nobis cognita, sicut L K, quod arcus G L cōplemētū est, & I L, quod la- tus id quoq⁹ arcus L Q cōplemētū est. Quoniam vero arcus Q H cōpleteatur angulū I L K, angulus I querēdus superest, quē codē vt supra angulum G inuenimus, modo offendemus ita. Linea per- pendicularis ex L puncto ducatur super axim I, illa enim in S pū- ctō terminatur, sinuq⁹ arcus I L significat. Aio proinde, S L cōtiner I V sinu arcus L K, quid linus vñiueris, scz M Q li- nea possidet! Et prop̄riō lineam Q T remittit. Cuius linea ar- cus est Q H anguli I quantitatē referens. Vnde si Q H arcū 20 demis, arcus G Q restat, ille qui sequit̄s est. ¶ Quod si G Q prioris trianguli notus statuat⁹, G L vero ignotus, tū L K arcus æque ac L Q superi⁹ indagabit̄, hoc modo. Dicatur M Q, to- tus scz finus Q T proginguit, quid S L: arc⁹ autē K L in quo- zo ostendetur, quo sublatō a 90, arcus L G remanet.

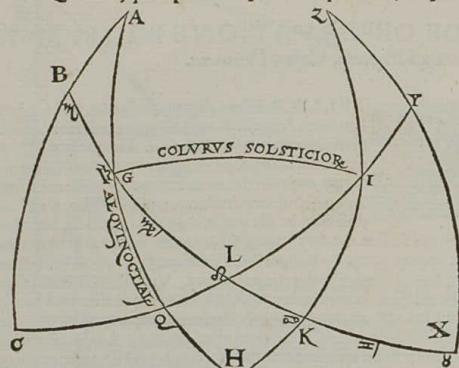

ASTRONOMICVM

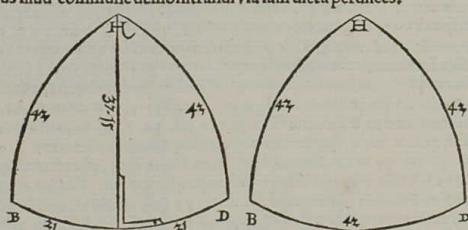
CAESAREVM

Sexta demonstratio.
Trigoni prioris lateribus G L & G Q manifestis, L Q latus minus cognitum per alia duo cognoscet, si hac proportione vsus fueris dicens, T Q dat Q M integras, sinum, quid V L promittit? Q H enim & K L arcus iā liquent (complementis corundem aperiatis) in quo L S lineg magnitudine videbis, cuius arcus est I L, cōples metu vero L Q hoc mo quāsūt offert. Ut patet in precedēti figura.

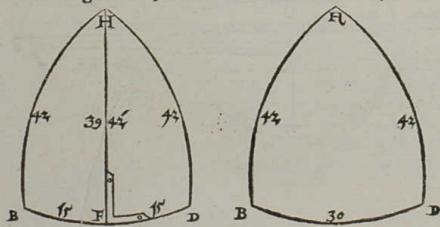
Septima demonstratio.
Refat vñ adhuc primi illius trigoni nondū ventilitū, videlicet G L Q quantus ibi angulus L sit. Illud autē duobus videre modis cebit, primo huiusmodi. Quandoquidē L Q iā patet, cōplementū quoq; suū, quod ad C vñq; se extendit, ei adhiciendū est, sicut etiam arcu L G cōplementū suū, quod ad B vñq; protendit addendū. Dicendū erit ita, Sinus L G arcus, sinū arcus G Q emitit, quid sinus totus caufabitur? Ibi quāprimum quoties B C arcū ostendet eum, qui propositum angulum G L Q includit, similiter angulum I L K angulo G L Q æqualem, tanquam contrapositum. Secundus modus ostensionis est talis, vt si dicatur, sinus arcus L I propingit sinū arcus I K (vterq; enim illorū preficitur) quid sinus integrerit? Appositē iā tractant cetera, arcus Y X occurrit, quantitatē anguli I L K referens. Sic ergo bifariā idē demonstraueris. Cu ius secundae demonstrationis rationē ita intellexeris, si triangulum L I K æquaæ atq; G L Q trigonum imaginis constitui, sphæricāq; illā trapeziam I Y X K, per omnia similem trapezium L K H Q, quapropter eadē via demonstrandi est, Y X seu B C, quā fuit ante in designādo K H arcu, quo demonstrato, angulus sibi oppositus G L Q & I L K, qui dupli via æquales iā reperti sunt, assequit' es.

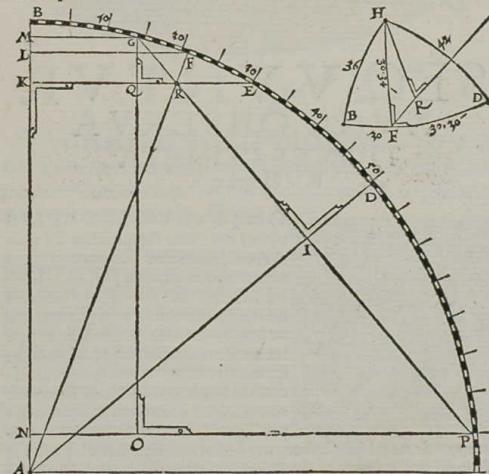
Accidit interdū qđ triangulus sphæric⁹ rectū angulū nullū habeat, verū latera tria nota. Angulos autē vt cognoscas eiusdē trigoni fieri non potest, nisi eundē in duos subdivis, ita vt quilibet rectū cotineat angulū, quo facto, promptū omnino singulorū angulorū spacia fecundū iā allatā demonstrandi methodum dimeriti. Trifariā ad hac triā gulos nonrectangulos exhiberi potest, aut enim tria, aut duo latera eequalia habens, aut tria simul inæqualia complexus, proponitur. Triā laterum equalium triangulo, qui & quilaterus appellatur proposito, eius vnum aliquod in duō per medius in puncto F seca, arcumq; ex puncto H in F vñq; prodeunt exista, ille enim propositum tibi trigonum in binos rectangulos dirimet, postquod angulos simul & latus illud commune demonstrandi via iam dicta perditces.

Quod si duo habeat adæquata latera triangulus, qualē in sequens figura prefert, tū latus tertium ambob⁹ eequalibus inseretur in duo partite, & hoc in puncto F. Iā si ab H id est, angula lateri huic adierto, arcu I F vñq; protendit, triangulum tibi propositū, ab eodē in duos triangulos rectangulos dispeci animaduertes, quos quidē triangulos, quanti sint, adducta ſape oſſeretur, modo deprehēdes. Sequuntur nūc figurae triangulog, in quib⁹ latus H B lateri H D affimilis ostendit. Tertio triāguli latere, vel maiore vel minore duob⁹ alijs existente,

¶ At si vñ venit latera oblati triāguli omnia eſe ſibi diſſimilia, prīmū eſt, vt triāgū in binos partias rectangulos, quod quam facillime pergas, alii inſuper offendit vñum excoſitau, qui eſt iſiusmodi. Quartam circuli partē, id eſt, quadratē rite cu luis ſemidiāmetris orthogonij expressam plāno ſuper aliquo delineā, cuius centru A, ſemidiāmetrū extrema B C literis inſcribe, Triāgulatus maximū limbo quadratis impone, B D literisq; ſigna. Arcū trianguli mediocrem loca vna extremitate in D verū B extendendo, alterā cu G ſigna. Minū ſtrigulū latus circa B incipiens aduersus D emittit, & B E nomina. Iā ex D in centru A linea rectā diduc, & arcū G D, me diocri triangulatus exhibēt, à D verū C in puncto P terminātum extende. Duo mox puncta G & P alia linea rectā connecte, Linea autē illa ſemidiāmetrū A D per punctū I rectangulariter uidet, G I ſinus rectū arcus propositi ſez G D vocatur. Postea ex puncto E perpedicularē ſuper A B diametrū, eundē in puncto K ſecatē, dimittit, & linea E K ſinū minimi lateris triangulū proposi tivoca. Deinde linea orthogonalē ex puncto P, linea A B ſuper iniīcē, que vñq; in procedit, ſinū arcus B P oſſendit. Hoc in loco animaduerte me di linea imaginary tantummodo loqui, per li neamq; nihil aliud, q; arcus ſinū rectū exiſtimare. Deinceps arcū G D dupla, qui duplitas G P producit. Huius G P ſinū rectum, qui eſt G O require, eundē in linea A B cū literis N M ſigna. ſinū arcus B G linea eſt M G, cui poſte duxeris eequalē N M & G O aequalitātes eſſe. Cum iigitur K E & N P parallēlā ſint, & si per illas alia terria nempe G O transuerſim eſt, ſequitur omnino angulos G Q E & G O P vñq; ſibi pares, ſimil & rectos eſſe, quod ſecundū, efto non accedit, ſufficit tamē eequalis in praefenti eſſe. Nobis nūc p̄missa ex Euclide repetit⁹, ſez Omnitū duos triangulog, quorum anguli vnius angulis alterius ſunt eequalē, latera eequalē angulos respiciens eſſe quoq; proportionalia. Succedet hunc in modū tractatio, vt anguli duo eequalē & recti, latera quoq; proportionalia cōtingent, quales ſunt G O P & G Q R triāguli p̄fentes, qui duo anguli quoniam recti ſunt, angulusq; G Q R amboſ ſunt communis, eft, pater angulū G R Q tertio quoq; G P O eequalē exiſtere. Latus inſuper Q R adhuc innotum, ex regula proportionū inueſtigabim⁹ ſic. Linea G O mōstrarū ſinū O P, quid G Q? quotus regularū ſinū Q R oſſendit quāſitū, que ſi at cū B G adiicis, ad linea nempe K Q, linea K R quantitas deſiderata ā te palā fieri. Deinde ſinū K R & ſinū K N ſingulatim in ſe duc, productā collige, collecti radix quadrata quātitatē lineæ A R oſſedit. Modo si arcū linea A R à 90 demis, arcus H F relinquit, qui ad angulos rectos sphærales ab H in F punctū defertur. R F autē eiusdem ſinus eſt, qui dicitur verū ſinū, que ſi nouiſſe velis, A R ſinū a toto ſubtrahe, residuum ex subtractione R F reſtabit. Postremo arcū B F queremus etiā hoc pacto. Imaginābū nobis lineam L F, ſinū ſez arcus B F protendit, A R autem linea vñq; in F produci, trianguli duo A R K & A F L cōſurgēt. Vnde dicitur A R dat R K quid A F? Regula ſequēti quātitatē lineæ L F in quoq; oſſeretur, cuius item arcus B F ab arcu B D ſub latus F D arcum relinquit. His peractis, prioribus ſex demonſtratiōnū viis vñs, nihil nō ad votum vñq; ſicut ſaltē neceſſarium, hic ple ne aſſequiſtis.

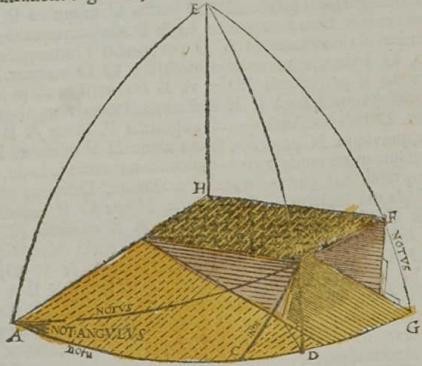

¶ Alterā cādē demonstrationē institutis ſic. Quoties triangulū nō rectāgulū triā cōplici inæqualia latera cōtingit, è quibus latera duo angulū vñus cognita ſunt, tertium vero ignoratū, quale in praefenti triangulo A B C, latus ignoratur C B, cōſtant autē A B & A C, proinde tertium C B quoq; habiturus ſic age. Principio arcū B D, cū qui ad angulos rectos sphærales ſuper arcū A C D G in puncto N II D incidit

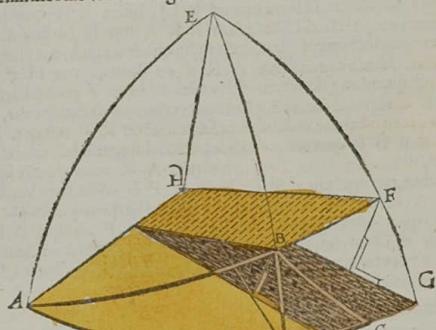
Alia demonstratio strandivia,

ASTRONOMICVM

Dividit require, hoc autem ad miniculum demonstrationis primae fiet, arcu namque L Q. et equiparatur omnino, B D iam intellecto, C D quoq; arcus erit indagandus hoc modo. Demonstratio quarta ostendit latus A D trianguli A B D, quo habito, id quod ex hypothese priori cōpertum est A C ab A D demes, residuus autem arcus C D erit, ita nouum triangulum B D C cōstituisti, qui rectangulus in puncto D est, duobus ergo lateribus cōpertis, tertium quoq; hypothesen sc̄ est, ita offendit. Si C D basim esse existimas, D B autem catherum, C B ita offendit. Si C D basim esse existimas, D B autem catherum, hypothesen C B cōdem modo quo in quinta G L arcum inuenisti, demonstratione cognoscet, veluti clarissimè exponit figura subiecta,

Adua alia via eundem triangulum condere licet, veluti si arcum A C maximum basi imponas, ut in lequeri figura appetat, hinc enim arcus B D orthogonaliter A C cadit, quod vbi fit, prima cum demonstratione arcum B D iusta, cum quarta vero basim A D, postmodum A D subtrahe ab arcu A C, & relinqueret D C, latus quoq; cognitum. Iaruris triangulum habes B D C, cuius latera B D & DC sc̄iuntur, tertium ut noscas restat, sed hoc quinta demonstratio per arcum G L docet. Hæc itaq; licet pauca sint, sufficiētia tamen ad omnes totius primi mobilis vñs intelligendos fore non diffide.

SEQ VVNT VR NVNC OBSERVA TIONES COMETA RVM quinque.

OMETARVM EXEMPLIS vñs, oportune facturum si a priorib; non discessero. Vñs ergo Cometas quinq; temporib; CAROLI & FERDINANDI Cæsarum ferè cōtinuus, pro institutione in præsens afferre non absolu mihi perfudeo. Atqui hæc nostra exemplificatio nō tam ob instrumentum solum plenè exequendum studiosiori amplectenda erit, quā propter cometā, si licet ita loqui, stellæ effentia perdīscendā, & maxime caudā obseruādam, qua de, neq; Philosophos, neq; Historicos, neq; Astrologos hunc vñs in probatoria saltē attulisse cōstat, vt taceā interim cōceptatio- nis modū, quē similiter à nemine vñq; priore ostēsum legimus traditūa, vnde nobis liqueret quo pacto & verutatisindagatorib; celestes motū cōfūsūt, quē intēm negligēt, prob dolor deplorāndā quis non videt! Sed esto nō arduū sit, quomodo cauda à Solis radis generetur cognoscere, nihilominus tamē cōsultum indicare videtur, quo pacto & ipse meteoroscopii auxilio id ipsum vñg esse cōpererit, & hoc ideo,

CAESAREVM

vt posteris quoq; si quādō post vñs postularit aliqua qua cometas huc iulmodi obseruent (quoniam hæcēnus, vñ pace omnium dixerim, nulla vel per quam exiguā fuit) ratio extet. Vñg hoc nomine nō omnia cōmetae genera inclusisse volo, quoq; aliis radios circumcrea emittentes criniti appellant, alii caudas in terrā vñq; demittunt, qualis anno 1472 apparuit, cuius nō pauci adhuc memores reperiuntur senes, pauonis caudāvocantes quoniam nō fecerūt lumen ineditum, terre caudam defixerat. Alii alio modo caudas radios proincent, super quib; à philosophis iā olim abundē disertum est. Quo autē modo sequentes Cometes quinq; caudas secundum Solem instituerint, demōstrandū assūplimū, idq; sufficiente ex meteoroscopio presenti, quā quidem probatiōnis viam aliās quoq; per numeros docuisse nos palā est. Præterea hac institutione vñs, licet non vna, fed multipli ratione idem ostendat vel demonstret, contentus tamē erit simplici inductionis exēplo, quo & cetera per se non difficulter nouerit, breuitate enim omnia comprehendere non est.

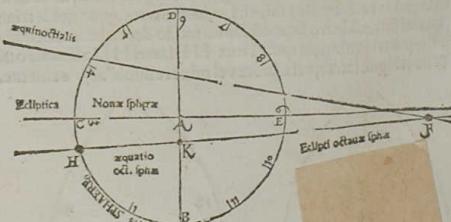
COMETARVM PRIMVS

anno 1533 luxit, eo quo Augustæ comitia per Cæsares Cæstorum & Ferdinandum celebrata sunt, à die 6 Augusti vñq; ad 23 mensis eiusdem, cuius quo pacto obserua- tionem instituerim, nunc capitulis con- sequenter 16 aperiam.

DE OBSERVATIONE PRIMVM IN stituta adornataq; Caput Primum.

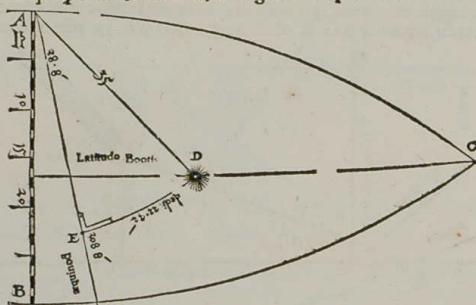
TELLA A iā diebus aliquot conspecta, īmō tertium decimum Augulti diem iā occupante de eius contem- platione cogitare sollicitus cepi. Hic autē fixū Bootis astrum cum prop̄ circum verticale cōsistere cer- nerem, eo præsterni tempore, quo Cometae eviden- tissime post Solem occulūtū luceret, nimurūm ho. 8 mi. 20 post meridiū, illico animū ad aliud transtuli. Sed obvi- cier aliquis fors me citra ratione sollicitatum, obseruare enim come- tam. Torqueti opera facilissimū fuisse, bene quidē, & fateor, sicut etiam subsequens Torqueti declaratio patefacit. Vñg sic agenti mihi neu- tiquā caudæ ratio inuestigari potuist, quare eo quē enīmo modo procedi a me debuit, per quē præter illud mobilis quoq; primi vñs ostēdi potuerunt, id quod nō minus quā aliud laborauit sedulo. Primum ergo Bootis stellæ longitudo latitudiōq; requirebantur, quoq; primum Alfonsi esse restabat 14 gra. 8 m. 2, secundum 31 gr. 30 m. septentrionale. Post hac ex tabulis eiusdem Alfonsi Augi in stellarum fixarum motus, qui & medius octauæ sphæræ motus dici potest, excep- pendus erat, huiusmodi autē à tempore Christi vñq; apparitionis ho- peragrasse videbatur 5° gr. 11 m. 16 z. 39. Postea accessus re- celulō cursum, qui & octauæ sphæræ Argumentum vocatur, collegi- mus, qui erat 5° 2 gr. 18 mi. 9 z. 8. Quē quidē motum deinceps in meteoroscopii limbo a litera C versus B requiritum, in puncto E finiri cōperimus. Filo deinde super lineā A B teno, margaritaq; in 9 gra. eiusdē lineę fixa, cum H litera expressimus, 9 enim illi gra, cir- culi trepidati semidiametrū refutem. Filo rursus per punctum E ex- tenso, margarita in area punctum F, vñi gr. 8 mi. 48 cernuntur, attin- gere inuenio. Hæc autē 8 ut sphæræ æquatio fuerat, quæ medio eiusdem sphæræ motui adiecta, augē cōmūnem, quæ est 5° 0 gr. 20 m. 5 procreat, rotidē enim gra. & stellarum errantium auges, inertans- tiūm loca à tempore Christi vñq; ad observationis diem variata sunt, Eadem ratione, motus à Christo ad Alfonsum quoq; perquirens me- dium octauæ sphæræ motum 5° 0 gr. 9 mi. 11 z. 38 offendit. At- gumētum autem 8 sphæræ 5° 2 gr. 3 mi. 34 z. 4, exequitionem eiusdē, gra. 8 mi. 4, quē medio motui adiecta, augem cōmūnem 5° 0 gr. 17 mi. 14 creat, tot enim stellarum fixarum loca, planetarum auges à Christo vñq; in Alfonso tempera promouerunt. Ultimo augē minorem à maiori subtrahenti gr. 2 mi. 51 relinquentur, quod qui- dem residuum augium & stellarū fixarum progressus ab Alfonso vñq; ad observationis tempus indicat, iccirco illud longitudini Bootis addi- tum, verum stellæ ipsius locum, Cometae tempore, gra. sc̄z 16 mi. 59 2 m. representat.

ASTRONOMICVM

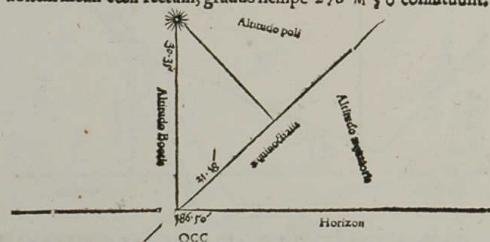
BOOTIS DECLINATIO EIVSQVE ascensio recta seu cognita sit, Caput Secundum.

PRINCIPIO ergo quantitas anguli illius, qui iuxta librum principium per eclipticam & circulum maiorem Bootem stellam transeuntem, causatur (is qui in figura sequenti per lineam A D representatur) inuestiganda fuit, hoc modo. Stellae Bootis longitudine in meteoroscopia ab A versus C accepta, gra. 16 mi. 59 cum puncto G expressa est, a puncto G sursum B versus latitudo quoque gra. 31 mi. 30 numerata, cu[m] p[ro]posito signabatur. Super F deinde filum cum margarita tensum in punto E limbum secare cernebat. Arcus autem inter C & E situs, anguli propositi quantitatibus, quae est gra. 64 mi. 34 ostendit. Filo iam denuo una cum margarita super lineam A B extenso, distans Bootis a principio librae quae est gra. 35 ostendit. Nunc solis declinationem maximam gra. 23 mi. 30 ab angulo prius inuenito dementi, relinquuntur gra. 41 mi. 4, querenda in limbo a C usque in I. Posthac si filum per I ductum est, declinatio quæ sit in area indicat a margarita iuxta L punctum, quae gra. 22 mi. 22 est. Basis autem A K cotinet gra. 28 mi. 8 inter rectas, & librae & Bootis ascensionem comprehensa, quæ ascensioni libra adiecta, ascensionem quoque Bootis rectam fecit 208 gra. 8 mi. produnt.

ALITVDO BOOTIS SVPRA HORIZONTEM in circulo verticali. Item ascensio recta occidentis & medii celi, quo tempore Cometa circulum verticalē attingeret, veluti depræhensæ sint. Caput Tertium.

Otis post intellectam declinationem, poli Ingolstadiensis altitudine, vix 48 gra. mi. 40 in limbo meteoroscopij à C versus B numerata est, finie E litera apposita, per eandem mox filum transfilum, declinationem Bootis in Area contingebat, quod factum est in puncto F cum margarita superadducta. Rursus iam filo linea A B supertento, margarita 30 gra. 35 mi. quo suple Bootes supra horizontem extat, quando circulum verticalē in orientis sue in occidentis parte cōtrectat, ostendit. Bafis vero inter A & G distrem dat ascensionem rectarum, tum Bootis, tum æquatoris occidui, quale est gra. 21 mi. 18, que dempta ascensioni Bootis recta, æquatoris gra. qui horum item contingit, Bootis verticalē occiduum contingente demonstrat, quæ sit 180 cum minutis 50. His posfremo adiecti gradus 90, ascensionem medii celi rectam, gradus nempe 270 mi 50 constituant,

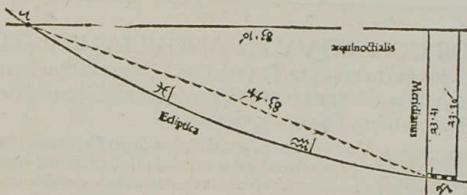

QVOMODO GRADVS MEDII COELI in Zodiaco, eiusq[ue] tum declinatio, tum altitudo supra Horizontem, deprehensa sint. Caput Quartum.

Andoque æquatoris gradus ille qui est ascensio recta medii celi (sicilicet 270 mi. 50, in quarta æquinoctialis quadra reperitur, eosdem gra. & mi. à 300 subducere oportet, refidum postea, quod est gra. 83 mi. 10 in meteoroscopij basi ab A contra C eundo numerandum, literaque G signandum, per maximamq[ue] Solis declinationem in limbo reportam filum tendendum. Mox a G sursum ad

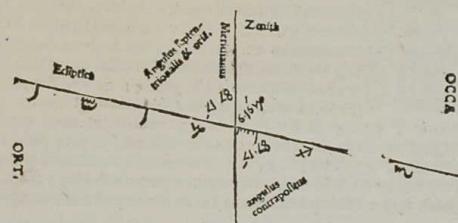
CAESAREVM

sili vñq[ue] intersectionem, & arcus numeranti gradus 23 mi 21 occurunt, declinatio scz puncti ecliptici celi medium contingens. Inter sectionem huic sili scz & arcus G B margarita admouenda, filumq[ue] super lineam A B inducendum, quo facto margarita gra. 83 mi. 44 ostendit, quos gra. & mi. contra signorum ordinem ab Aries principio summi, sextus 29 gra. & sedecimum minutum offerunt, mediæ celi in Zodiaco locus. Declinationem vero, id est, 23 gra. 21 mi. subtractis, æquinoctialis altitudini & hoc Ingolstadianæ (signum enim Capricornus meridionale est) gra. scilicet 4 mi. 20, residuum quod est graduum 17 mi. 59 altitudinem esse meridianam, quæ est 6 gra. 16 mi. 29, cognosco.

ANGVLVS VT SIT REPERTVS, ille quem meridianus cum ecliptica constituit, in parte boreali orientis, cometa circulum verticalē obtinente, Caput Quintum.

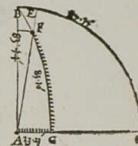
Distantia gradus mediæ celi æquatoris & eclipticæ ab Aries principio, item declinatione mediæ celi ex prioribus agnitis, facile erat angulum quoque, qualis est propositus, inuenire. Requerunt enim declinatio in eam quæ est gradum 23 mi. 21 in basi meteoroscopij & cum G litera que sitam notant, indeq[ue] sursum B versus arcum imaginanti, nec non in codem arcu distantiam mediæ celi in æquatore ab Aries principio gra: vide licet 83 mi. 10 numeranti, & cum F litera signanti, deindeq[ue] filum super lineam A B, & margarita super 83 mi. 44 (que sunt distantia mediæ celi in Zodiaco ab Aries principio) inducenti. Et postea filum ab B versus C donec nivio punctum F tenet promouent, filum in limbo anguli propositi quantitatibus, & hoc per arcum C E, gradus nimis 87 mi. 17 demonstrat. Hunc angulum nihil opus erat quevisse, sed illi contrapositum meridionalem scilicet occidentalem, quia tamen facili inuenienti ratio supponeret, hunc præsentem, iccirco eundem demonstrare potius volui. Pro eo tamen contraposito in ceteris vñrur, ratio siquidem contrapositorum eadem est.

DE GRADV ECLIPTICE OCCIDVO, eiusq[ue] à vero occatu discrimine, alius amplitudine dicto, insuper de 90 mo ab ascidente gradu, uno eodemq[ue] operatio[n]is negatio reperiendis. Caput Sextum.

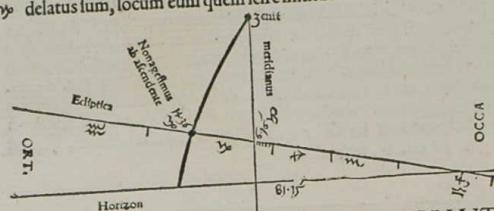
N hac inuentione opus erat iterū, veluti in superioribus, aliqua trianguli cuiusdam efformatione A B G dicendi cutis vñlatus A G altitudo gra. mediæ celi supra horizontem gra. cotinet 17 mi 59 manifestum ex 4. Capite erat, angulus etiam F A G ex proximo 87 mi 17 constans. Proinde totidem in limbo meteoroscopij numerans cu[m] puncto M no tabam. Filum deinde per punctū illud transactū ita inuariatū retinebam, hinc ab A versus C, 17 gr. 59 m[od]cupans, cu[m] G signo inscrib[er]ebā, vnde sursum B versus areæ gra. dinumerans ad sectionē vñq[ue] filii iuxta F literam gradus 81 mi. 15 reperi, eadem rursus à contacterū meridiani, & horizontis in parte australi occasum verius repetens punctum occiduum ecliptice in ipso horizonte constitutum cognoui. Vnde totidē gra. à 90 dementi, occasus spatiū sue amplitudo gr. 8 mi. 45 restare vñnt, gr. videlicet eclipticæ & m[od] à vero occatu meridiem verius distantiā. Inde ybi margarita fili & arcus G B segmentum scindet, filum autem in lineam A B rursus porrigeretur, tum ab vñione gradus 81 minuta 40 indicari cognita sunt, quem numerum resumens à celi medio inchoans in Zodiaco ordinem

N III signorum

ASTRONOMICVM

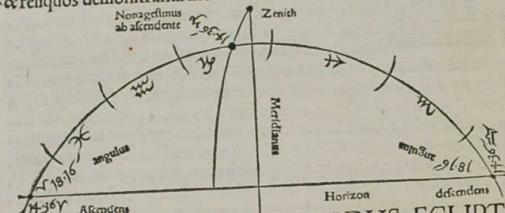
signorum contra recte in gra. 14 mi. 36 $\frac{1}{2}$ deueni. Cui summae
90 insuper gradus adiiciens iterum in Zodiaco ad 14 gra. 36 mi.
90 delatus sum, locum eum quem scire institueram.

DE CONSEQUVTA ANGVL VITI QVANTI

tate illius, qui in 14 to gra. & 36 mi. sit, sicut ex aduerso in
ariete, nihilq; aliud quam 90 mi. gradus ab ascendentē alti-
tudinem exhibet. Caput Septimum.

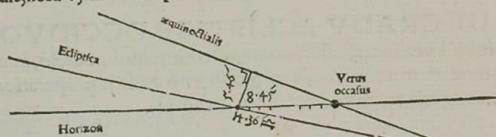
Vm constaret ex premis illis arcus ille quantum fo-
ret per punctū eclipticā occiduo & interlectione, tum
meridianū tū horizontis ex parte australi, cundē in me-
teoroscopio illico resumpsi, erat autē gra. 81 m. 15 $\frac{1}{2}$
ab A cōtra C eundo, resumptumq; G litera in
scrispi, a litera G sursum versus B. Denū altitudi-
nem eclipticā meridianā, quae fuit gr. 17 m. 59 nu-
merauit, finemq; numeri hui? F litera insigniū, per punctū deinde F
filum directū in limbo B C indicate punctū k videbatur, distas à
filum C. gr. 18 mi. 16, hac est autē altitudo 90 m. gra. supra horizo-
nem includens angulum eclipticā & horizontis, tā orientis quā occide-
tis parte. Licer autē alia quoq; via angulus iste haberi quaat, breuita-
ti tamē confulens plura agere nolo, nihil enim dubito quin per
& reliquos demonstrandi modos ex hiis facile consequaris.

DE DECLINATIONE GRADVS ECLIPTICI

ci descendē, per intervallū sui occasus reperta, Caput Octauū

Ntervalū siue amplitudinē gra. ecliptici illius qui oc-
cidebat obseruationis nostra tempore caput sextū de-
clarauit, gra. vcz 8 m. 45 meridionalē fuisse. Hac
numerata ab A versus B cum L litera margarita
tagi connecto, ab hoc autē altitudinē æquatoris In-
golstadiani que in limbo gra. 41 m. 20 habuit, cō-
spicio. Per eū vero locum filo transmissio uno iuxta
punctum F gra. 5 m. 45 qualiter vcz puncti declinationē arguit.
His igitur paucis prælibatū volo quo methodo ad Cometa obserua-
tionē instruct⁹ accesserim. ¶ Nūc quomodo cū Cometa ipso trāsege-
rim cognoscetur. Obseruatione autē prima nobis p̄acta est 13 Augusti
die, hora 8, m. 22 ferè pomeridianis, nō ita multo post Solis occulū,

DE OBSERVATIONE NVNC CO- metæ ipsius primi Caput Nonum.

Ato iā Solis occasu cū cometa verticali circulo vide-
retur esse propinquior, instrumentū capiens vocatū
planimetrum, primo Bootē cōtueri cepi, vtrum vcz
is in verticali circulo esset, nec ne. Vez cum ille exas-
tē verticalē tenere appareret, regulamētū idē Co-
metā versus dirigēs, cūlē A zīmuth ab occasu altitu-
dimq; suprahorizontē exquirere studui. Quo pera-
cto, caudā quoq; codē instrumēto suspicēs in eius extremitate punctū
quoddā imaginabar, simulac cōtēplande quātum ab occasu differet
septentrionalior, quātā p̄ ei⁹ effet supra horizontē eleuiatio. Hec autē to-
tū mea obseruationis ratio erat, ex qua ea quae sequitur sc̄le obtulētur.

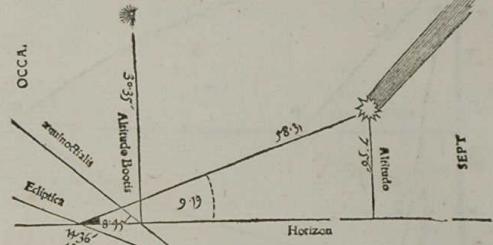
- ¶ Altitudo Cometa supra horizontem gra. 7 mi. 56
- ¶ Azimuth Cometa ab occasu versus Sept̄ gra. 49 mi. 26
- ¶ Altitudo Extremitatis caudæ supra horizontem gra. 20 m. 3
- ¶ Azimuth extremitatis caudæ occidētale & septentrionale ē 59

CAESAREVM

Fateor tamen interim me ante Solis ortum non coherēa hunc cōside-
rare, atque hoc ideo, quod 13 iam die mensis Auguſti/ quo primum
a me obseruaretur, non amplius matutinum ante ortum viſus sit, qua-
lis a principio soluit. Occultationis autem causa in sequentibus pla-
nissime disceſt, idcirco prius consilium sequutus singulas obserua-
tions partes capitām recensere malo.

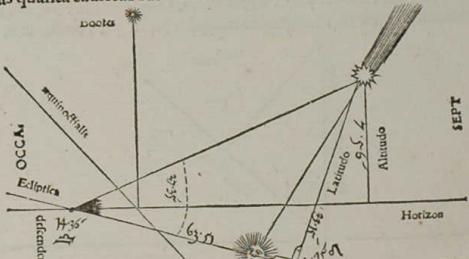
QVOMODO DISTANTIA COMETÆ à puncto occidētali eclipticæ, nec non angulus ab hoc arcu in horizonte causatus principio inquisita sint. Caput Decimū

Extum Caput demonſtravit obseruationis hora 14
gra. 36 mi. ē occidentem occupasse, à quo pun-
cto distare Cometæ verē deprehensurus, ad interua-
lum gradus occidentis quod fuit 8 gra. 45 mi. Azimuth
Cometæ 49 gr. 26 mi. iungo, summagq;
gra. 58 mi. 11 constitutam, post in meteoroloco
p̄io ab A versus C reputatam cū G litera nota,
à quo procedens seorsum B accedēdo per 7 gra. 56 mi. id quod
Cometæ altitudi fuerat per literam F signo. Per eam vero literam
dimitissum filum, sectionem eiusdem in limbo iuxta E obseruo, mar-
garitamq; in F colloco. Postrem filum in A B linea donec H
punctum vno teneat, promouens, punctum illud H distantiam Co-
metæ verē ab occasus puncto referre pronuntio. Quantitatē simili-
te anguli accipiens eā, quā arcus ille diffatū modo reperta cū horizo-
ne creat, arcum limbi G E cōsiderās gra, illius 9 m. 19 esse cōspicio.

DE VERO COMETAB LOCO IN ECLI- PTE secundum lōgitudinem cōstituti, Similiter de latitudine eiusdem cognitis. Caput 11.

R. acedē caput angulū indagauit eū quē arcus inter
cometā & gra. eclipticā occidētali cōstistēs vna cū fini-
tore efficit, gra. vcz 9 m. 19. Septimo etiā ostēs est
angulus eclipticā & horizontis, nempe ē 18 m. 16.
Quos ambos nūc cōnectenti summa gr. 27 m. 35 con-
surgit. Hac summa in meteoroloci limbo iterans à
Cordiendo ad E procedēdo, per idē E filū tendo, margarita vero cū
prius iā in linea A B diffatā cometā gr. 58 m. 3 teneat, eadē in pun-
cto F gr. 23 m. 15 diffatā cometā ab ecliptica, qua & latitudo dicatur
borealis, docet. Eodē in circulo ad G vñq; descedēs inter A & G 63 ē
51 mi offendo, quae diffatā est cometā à 14 gr. 36 mi. ē. Quos gra.
& m̄ in Zodiaco successum signoz cōtra numero 19 leonis gra.
m. 15 incidēs, vez eum Cometa locū in ecliptica esse pronuntio. At
hoc interpretādū est secundū viſus nostri linēa, aspectus enim diuerſi-
tas quanta cauſetur breuitatis huiusmodi non est in preſens dicuteſt.

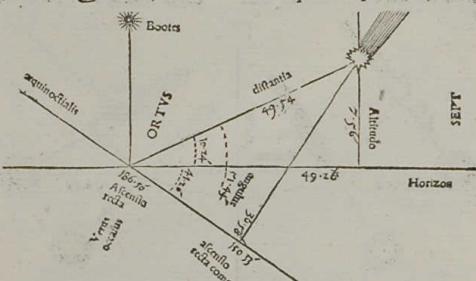

DE COMETAE DECLINATIONE ascensione recta obtentis. Caput 12

Bſeruatione prima docuit, velut Cometa 49 ē 26 m.
Azimuth ab occasu septentrionem versus diffiterit.
In altitudine vero gr. 7 mi. 56. Ideo 49 gr. 26 m.
ab A contra C numeranda erant, horumq; finis
cum G signandus. Iterum autem à G versus B
ascendenti per gradus 7 m. 56 litera F ponenda
fuit, huicq; filum cum margarita recte ordinata super inducendum,
qua extenso in limbo quantitatem anguli horizontis & ortus à
cometa ad occasum æquinoctialis ducti ostenderat, hoc est, gra. 10
mi. 27. Post hac filo in A B posito margarita gr. 49 mi. 54 in
puncto

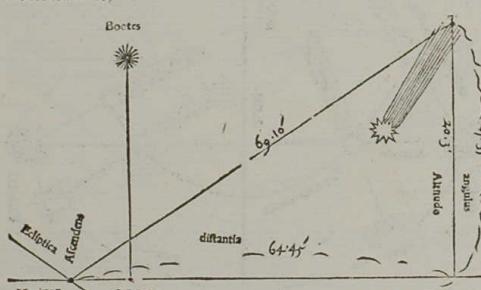
ASTRONOMICVM

puncto H, quantum scz Cometa ab occasu & equatoris elongaret innuerat. Angulo paulo ante reperto, nunc & equatoris angulus & horizontis in meridiano nostro Ingolstadiensi confertus, qui gradus habebat 41 mi. 20, producere gradus 51 mi. 44 videbatur, totalem scz angulum, quo cum declinatio & ascensio Cometa recta sic inventa est. Quantitate anguli integrum sine totalis a C versus B in limbo quæstus. E litera scripta est, mox filo in A linea reposito margarita super 49 gr. & mi. 54 illata est. Tertium filo per tracto, margarita decli. 36 58 m iuxta F in instrumento area pro dederat. Deinceps a G in A vñp denumeranti gr. 36 mi. 170 c curterant, interuersi puncti recte alcedentis cometæ, puncti equitatis defidentis. Superius autem ostendit eo, quomodo scz 186 50 mi. præcise occafum tenuerant, ecce circa iam 36 gr. 17 mi. ab eis subduco, quorum residuum gr. 150 mi. 33 ascensio cometæ recta dicitur. Tantum ergo requirebatur cognitionis ad cometam motum perscrutandum, ex quibus vñl liquebat caudam cometæ a Sole generatam & vmbra modo (qualsis reuera fuit) Solen subinde assuequitam. Quam rem, vt sim verius consequitur sequenter audies,

DE AZIMUTH ET ALTITUDINE caudæ animaduersa. Caput 13.

Coniectura iam prævalente caudæ a Sole vmbra modo generari, cōmittere non potui, quin illud exactius ad huc peruididerem, proinde huiusmodi proposito aggreffus hoecsum. In caude extremo punctū eligens, eius illico extantiam supra horizontem collegi, gradus ut ante 20 m 3, similiter azimuth eisdem, quod erat septentrionale 56 graduum. Occafus iā spaciū sine amplitudinem 14 ti gradus 36 mi. 58 brac coniungit. 64 mi. 45 orta sunt. Ea deinde graduum minitorumq; summa in meteoroscopio ab A contra C quæstus, puncto G signata est. Iam sursum a G numerans gra. 20 mi. 3 altitudinem scz cum F notabā. Postremo filum per F erectum in limbo gr. 21 m 31 in puncto E absidit, que quidem est capacitas angul ab horizonte & circulo qui ab extrema cauda in occasum 14 ti gradus minutis 36 58 ducitur, caufari. Margarita post in eodem F statuta, filoq; super lineam A B promoto, vno gra. 69 mi. 10 in puncto H per lineam A F significato demonstrat, semper enim lineae A F quantitas discenda est in linea A B, veluti ad nauseam ferè hacten inculcatum est;

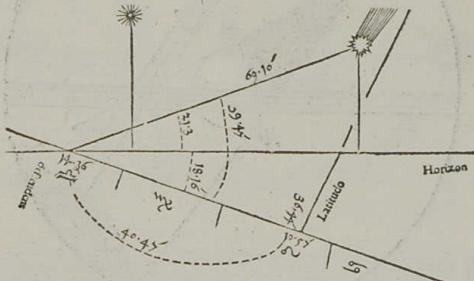

DE VERO CAUDÆ EXTREMITA tis loco, eo quæ in ecliptica possederit, dec̄p; ciudem ab eclipticâ distantiâ reperta. Caput 14,

Angulo proximè inuenito gradibus videlicet 21 mi. 31, alter ex capite 7 cognitus committitur angulus, qui idem graduum est 18 mi. 16, ex combinacione istiusmodi superant gradus 39 mi. 47. Per que verum extrematis caudæ locum, latitudinemq; sic exquirro. Filum vñl cum margarita interclusu huic, quod extremitas caudæ cu occafus puncto fecit gradus 26 scz. 69 mi. 10 in A B impones, idē in limbo super gra. 39 mi. 47 angulo

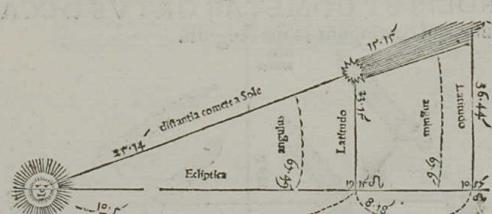
CAESAREVM

47 angulo integro seu totali protraho, & vno pūctum in area tenet, quod extrematis saepe dictæ latitudinem respectu eclipticæ, gradu nemp̄ 36 mi. 44 cōmonstrat. G vero sibi F acceptū, ab A cōputant in G vñp representat veram extreñq; caudæ computatā distantiā, videlicet gr. 40 mi. 47 in ecliptica a gr. 14 m 36 58, tōdī gr. & mi. contraria lignorū ordinē numerari, & hoc a. 14 gra. 36 m 58 incipit, verus extrematis locus in gr. 10 m 57 58 incidit,

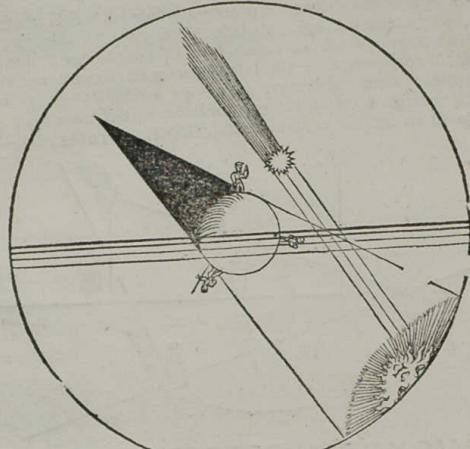
QVOMODO POSTREMVM ET CER tissimœ caudæ cometæ a Sole generatâ repertū sit. Caput. 15.

E quo Cometæ per me obseruabatur die 13. nimirū Augusti Sol 29 a. gr. vicesimiq; minutū incoluit, hic quod Solis theoricā tū perducit. Verus etiā Cō meta locus ē capite 11. cognitus effeffe 19 a. gr. & mi. 15, ita quod Solis & Cometæ discrimē 10 gr. & 5 mi. fuerit ad amissim, Ad hanc præcedens caput locū caudæ extremæ gr. Leonis 10 a. mi. 57 te nūc cōmonstrauit, vnde & illud liquet, quod caudæ extremitas a vñero Cometæ loco non nisi 8 gr. & 18 mi. abfuerit. Hoc confitibus arcū q; à Sole per cometæ mediū transiret imaginabat, arcū itē aliū à Sole per Caude extremitatē ductū. Atqui certū erat arcus ambo; à Sole tractus, alterū per corpus Cometæ, alterū per extremitas caude euntē, eosū effeffe, cū angulos pares cū eclipticæ iuxta Solis gradum efficiat, ex quo sequitur rursus lineā rectā, quæ a Sole per cometā educitur, vel educi cōcipitur, cādē per caudæ mediū lōgitudinaliter, vt sic loquar, transire oportere, quod siest, vt est, cōuincit quoq; caudam à Solis lumine caufari, quā quidē rē penitus hac industria difusus sumus. Numerantes ab A meteoroſcopi versuſ C gr. 10 mi. 5 diſtatiā scz Cometæ à Sole, cādē cū G litera inscripimus. Cometæ latitudinē gr. scz 23 mi. 15 a G sursum versuſ B cōputatē litera I notauius. Per I literā postea duces filū ab eo punctū E ostēdi vñdimus. Post arcum a C contra E contemplanti gr. 67 mi. 49 ofſ ferri cōperimus, quātūtē anguli arcus predicit, illius videlicet, qui à Sole per cometā imaginat̄ & ecliptica cōclūlus est. Hoc facto ab A locū extreñq; caudæ a Sole distantiā, qui est gr. 18 mi. 23 cōpim̄, numerato q; literā L apposim̄. Ab L deinde ascendetē B contra latitudinē extremitatis, qui est gra. 36 mi. 44 accepta F litera insigiuimus. Hinc filū per F emulsum prope limbū in pūcto E fecare vñsum est, præter pauca mi. q; procudlubo instrumenti culpa, obseruatione nimis iniquis peracta, induci potuerunt. Vt siq; gitur analulis illis sibi paribus, omnino necesse fuit arcus quoq; a sole eductus, alterū per Cometā, alterū per caudā eiusdē libi cōuenire, eosdēq; effeffe. Quod si est, oportet lineā a Sole per corpus Cometæ euntē rectā, etiā per cometā caudā secundū longitudinē rectissimē ferri debere, adeo ex hoc omni liberatus sum dubio, mo credere coactus sum, vel inuic̄, caudā à Sole oriri oportere. Post hac autē vñnon punctui I annexets, filū in linea A B promouim̄, quo promoto statim in H puncto margarita Solis & cometæ differentiam, gra. vñl 25 mi. 14 monstrauerat. Postremo vñnonē super F firmatē, in linea A B punctū M, ab A distans gra. 40 mi. 29 extrematis caudæ Solisq; discrimē didicimus. Solis & co: differentia sublata ab 40 gra. & 29 mi. reliquias 15 mi. 15 facti sunt, longitudine cauda totius verissima.

Ultra mirari forsan quis possit, qui facit sit, vt quoniam cauda à Sole sit orta, sursum tamen vergerit, nō autem deorū & terræ incumbens, qua de re, vt etiam radiorū satis fiat imaginem subiungere vt levissim est talem, in qua citra speculationem res oculis subiungit.

ASTRONOMICVM

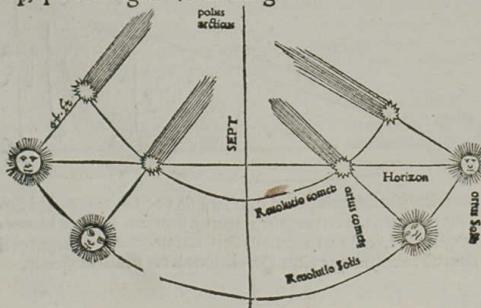
DE OCCULTATIONE ET APPARITIONE Cometæ. Caput decimumsextum.

AMETSI Cometes 13 augusti die mihi cōspectus sit primo, non defuit tamen quicundem se vidisse sexto septimoq; affirment, verè autem omnibus ab occidente paucis ab oriente visus est, & profecto fieri non potest, quin ita factum sit, licet non omnibus apparuerit, non enim ita multis post ortum suum diebus videri mane desit, ea de causa, quod subinde magis ac magis cosmicum in ortum festinaret. Nam die 18, ut videre in sequentibus est, oritur cum ipso Sole cepit, quo circa propinquor erat iam Soli 13 die quam ut cerni potuerit, ortum parante iam Sole. Inde factum est, ut plerisq; impetratioribus aliis ab eodem cometæ fusile putaretur, quali duo forent, vnius in oriente, alter in occidente, nescientibus tam in ortu quam in occa apparetur posse, non secus atq; stellâ aliam. Id quod etiam Martheo Palmerio Florentino imposuit in croniciis suis alterati binos in Ianuario cometas fulsisse, anno post Christum 729, aliumq; Solem anteisse, alium vero subsequitum, cum reuera non duo, sed unus & idem fuerit, nunc ante nunc post Solem, ea qua dixi ratione, lucens. Sed ad rem, Solcum 29 Leonis gradum possederet, occidet bat hora post meridiem 6 mi. 54, Cometæ vero hora 9 mi. 55, si declinatio eius ascensioq; recta considerentur. Vnde liquet Solem fuisse sub horizonte horis 10 mi. 12, & Cometam horis 4 mi. 10, cuius idcirco ortus hora 2 mi. 10 post noctis medium esse debuit. Cum vero de ortu & occa cometæ loqueror, non subaudias volo, mihi visum per instrumenta eo tempore quo horizontem contingit Cometæ, illud enim abunde declinatio ascensioq; rectaeius semel cognita suggerunt, & si vero per instrumentum id essem conatus, conficeri tamen nequaquam potuisset, quoties enim horizonti propinquior fieret 3 vel 4 gra, interruo, flamma eius extingui omnino videbatur, adeo, ut aliquando in me sub nubila conditum esset, donec admoneret Plinius libro naturalis historiæ 2 capi: 25, Cometas in occasu a celi parte nunquam esse, id est, nunquam apparet. Is enim genuinus Plinius intellectus est, ni fallor, quem cōlibentius ego quoq; admitto, quoniam ita oculis esse compremerim. De visu meteoroscopii nihil amplius agam, sed post finem cometæ, motum quoq; diurnum per meteoroscopium inuenire docebo, sufficiat autem hanc vnam obseruationis methodum ita fuisse, & quasi per membra tradidisse, in sequentibus enim nil preter obseruationes meras per meteoroscopium consequutas proponem. Figura præterea sequentes ostendunt altitudines Cometarum dum taxat, supra horizontem existentem tempore quo Sol occumbit, similiiter quā profundus Sol exitent sub finiture cometæ eundem scandet.

Sententia Plinii de occasu
Cometæ:

SOLIS ET COMETAE ORTVS OCCA susq; qui contingit 13 die Augusti.

CAESAREVM

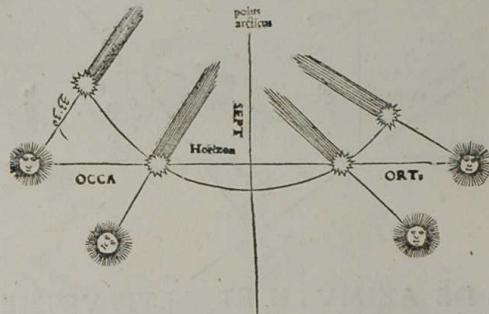
DECIMO QVARTO AVGUSTI DIE
secunda Cometæ obseruatio peracta est.

- ¶ Altitude Cometæ supra horizontem gra. 8 mi. 29
- ¶ Azimuth Cometæ ab occa versus Sept. gra. 45 mi. 22
- ¶ Altitude extremitatis caudæ gradus 23 mi. 18
- ¶ Azimuth extremitatis caudæ Septentrio. gra. 57 mi. 38

Hæc sequentia ex obseruacione consurgunt.

Latitude Cometæ gra. 23 m. 2. Locus Cometæ gra. 23 mi. 39 Ω . Declinatio Come gr. 35 m. 12 Sept. Ascensio recta Co. gr. 155 m. 5 Co. Mediat eccl̄ ho. 11 an. Amplitudo. or. & occ. 60 gr. 27 m Sep. Occa. Come. hora 9 m. 32 postme. Come. occidit 23 gra. 2 m. 18 Distantia Come. à Sole gr. 23 m. 40. Ortus Come. hora 2 mi. 28. Loc' extremit. caudæ gr. 19 m. 18 Ω . Latitu. extre. gr. 39 m. 45 Sept.

Situs Cometæ occasus tempore. Situs Cometæ ortus tempore.

DECIMO QVINTO AVGUSTI OB seruatio tertia facta est.

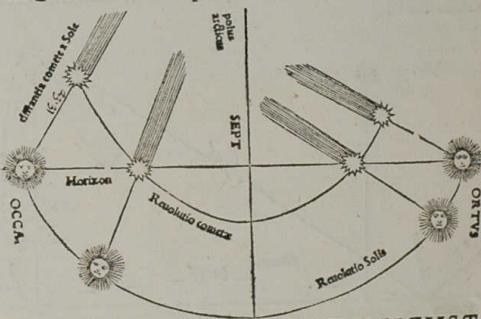
- ¶ Altitude Cometæ supra horizontem gra. 9
- ¶ Azimuth Cometæ ab occ. versus Sept. gra. 41 mi. 22
- ¶ Altitude extremitatis caudæ supra horizon. gra. 19 mi. 8
- ¶ Azimuth huius extremitatis gra. 50.

Hæc autem obseruatio collegite a qua sequuntur.

Latitude Come gra. 22. Locus verus Come. gra. 24 mi. 29 Ω . Decli. Come. gr. 33 m. 19 Sept. Ascensio recta Co. 159 gra. 20 mi. Latitude extremitatis caudæ ab ecliptica gra. 34 mi. 22 Locus verus in ecliptica extremitatis caudæ 23 gra. 2 mi. 18 Distan. à Sole gra. 23 mi. 33. Accidit. Come. hora 18 mi. 34 Occa. Come. ho. 9 mi. 44 post. Or. Come. hora 3 mi. 10 ante. Hoc die Com. heliacæ accidit, vt nō amplius ante Solis ortu cerneret.

Situs Cometæ occasus tempore.

Situs Cometæ ortus tempore.

DECIMO SEXTO DIE AVGVSTI consideratio Cometæ quarta.

- ¶ Altitude Cometæ supra hor. gra. 9 mi. 43
- ¶ Azimuth Cometæ ab occ. versus Sept. gra. 35 mi. 13.
- Super cauda nihil vltius agetur, sufficiunt enim priora, per que satis liquet à Sole caudā mutuari, quo circa in posterū de hac supeditabimur.

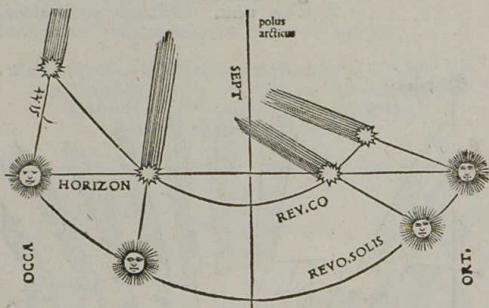
Talia ex obseruacione constant.

Latitude Cometæ ab ecliptica gra. 22 mi. 10. Verus locus Cometæ in ecliptica gra. 4 mi. 32 Ω . Declinatio Cometæ ab aequatore 30 gra. 11 mi. Septentrio. Ascensio recta Cometæ 165 gra. 33 mi.

ASTRONOMICVM

Cometa mediat cœlum hora 0 mi. 45 post meridiem:
Amplitudo cometæ ab occasu versus Sept. 49 gra. 27 mi.
Occidit Cometa hora 9 mi. 32 post.
Ortus Cometa hora 3 mi. 58 ante.
Distantia Cometa à Sole gra. 22 mi. 15.

Viu a imago Cometæ occasus tempore Situs Cometæ tempore ortus

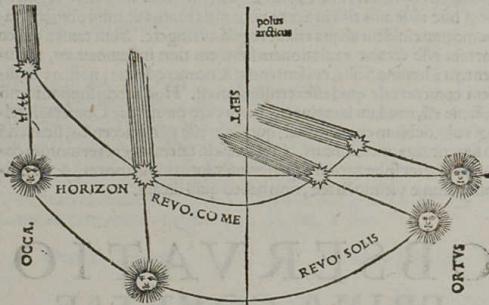
DECIMO SEPTIMO DIE AVGVSTI
examinatio quinta Cometæ facta est.

¶ Altitudo Cometæ supra horizontem gra. 10 mi. 14.
¶ Azimuth Cometæ ab occ. ad Sept. gra. 30 mi. 46.

Subiuncta ex contemplatione prodeunt.

Latitudo Cometæ ab ecliptica Sept. gra. 21 mi. 25.
Locus Cometæ verus in ecliptica gra. 9 mi. 14 m.
Declinatio Cometæ ab æquatore Sept. 27 gra. 48 mi.
Ascensio recta Cometæ 169 gra. 45 mi.
Cometa mediat cœlum hora 0 mi. 58 postmeri.
Amplitudo ortus & occasus Sept. versus 44 gra. 49 mi.
Occidit Cometæ hora 9 mi. 24.
Ortus Cometæ hora 4 mi. 31 post medium noctis.
Distantia Cometæ à Sole gra. 22 mi. 12.

Imago Cometæ occasus tempore. Situs Cometæ ortus tempore.

DECIMO OCTAVO AVGVSTI EXA
minatio Cometæ Sexta peracta est.

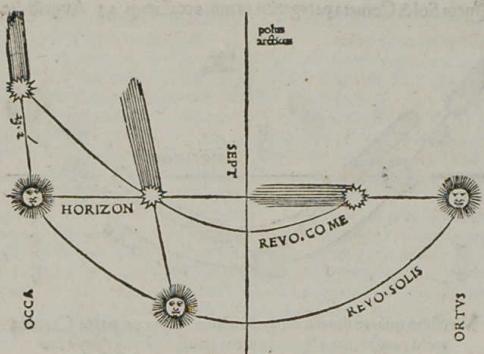
¶ Altitudo Cometæ supra hori. 10 gra. 39 mi.
¶ Azimuth Cometæ ab occa, versus Sept. gra. 24 mi. 42.

Hæc subnexa ex obseruatione elicuntur.

Latitudo Cometæ Septen. 20 gra. 12 mi.
Verus locus Cometæ in ecliptica gra. 15 mi. 30 m.
Declinatio Cometæ Septen. gra. 24 mi. 14
Ascensio recta Cometæ 175 G 7 M
Mediat cœlum hora 11 M 16 post meri:
Zenith ortus & occasus ab occ. ad Sept. 38 G 20 M
Cometa occidit hora 9 M 19 post meri:
Cometa oritur precise cum Sole hora 5 M 22
Distantia Cometæ à Sole G 23 M 2

Vicesimo

CAESAREVM

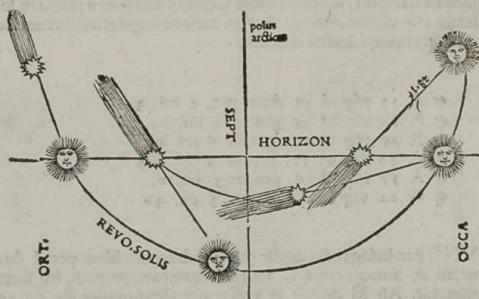
VICESIMO SECUNDODIE AVGVST
stifacta est obseruatio Septima, diebus enim Augusti 19, 20
& 21, cometæ non luxit ab aëris obscuritatem, proinde non
obseruari potuit.

¶ Altitudo cometæ supra horizontem G 11 M 25
¶ Azimuth cometæ Septe: 7 G 34 M

Subsequentia hæc ex obseruatione colliguntur.

Latitudo cometæ ab ecliptica 16 G 32 M Sept:
Locus cometæ verus in ecliptica G 1 M 23 M
Declinatio cometæ ab æquatore 13 G 33 M
Ascensio recta gra. 188 mi. 53
Mediat cœlum hora 1 mi. 55 post meridiem
Amplitudo ortus & occasus graduum 20 mi. 42
Distantia cometæ à Sole 28 gra. 16 mi.
Occidit cometæ hora 8 mi. 59
Oritur cometæ hora 6 mi. 52

Status cometæ in parte occidentis. Status cometæ in parte orientis

VICESIMO TERTIO AVGVSTICO.
meta obseruatus octauo & vltimo.

¶ Altitudo Cometæ supra horizontem gra. 11 mi. 26
¶ Azimuth Cometæ Septentionale ab occulugta. 3 M 50

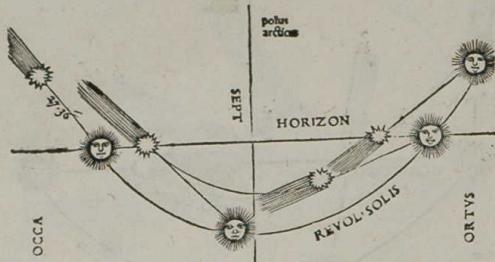
Talia ex obseruatione consurgunt.

Latitudo Cometæ ab ecliptica gra. 14 mi. 31 Sept.
Locus verus cometæ in ecliptica secundū longitudinē 2 G 51 M
Declinatio Cometæ graduum 11 mi. 26 Septentrionalis.
Ascensio recta Cometæ 190 graduum 39 minutorum.
Mediat cœlum hora 2 mi. 0 post meri:
Amplitudo ortus & occasus gra. 17 mi. 26
Occidit Cometæ hora 8 mi. 53 post me.
Oritur hora 7 mi. 4 post medium noctis
Distantia Cometæ à Sole graduum 27 mi. 36.

Q. Quem

ASTRONOMICVM

Quem Sol & Cometa peregerint ortum occasumq^e 23 Augusti die

Vicesimo quarto autem Augusti adhuc aliqua ex parte Cometa
mihi conspectus est, non autem contemplatus diligentia
priori, quomodo videlicet cauda Solem sequuta
sit, cuius occasione hanc contemplatio-
nis viam agresius sum,

DVO adhuc restant per meteoroscopium quærenda pro Comete vsu, motus nempe ipsius Cometae diurnus, id est, quantum indies promouerit, & quam incendendo semitam descriptferit, id est, quia in parte eclipticam transcedenter, quæ duo loca, qui caput & caudam draconis appellare voluerit, non errauerit. In motu diurno cognoscendo locum Comete quem in ecliptica sub obseruationis tempis tredecim videlicet diem Augusti tenuit, latitudinem quoq; eiusdem, similiter etiam loca quæ in 14 die incoluit pro exemplo desumemus. Die igitur 13 verus locus Cometae erat 19 gradus 15 mi. \varnothing . Latitudo eiusdem gra. 23 mi. 15 Septentrionalis. Die autem 14, locus Cometae verus fuit gradus 23 mi. 39 \varnothing . Latitudo gradus 23 mi. 2. Differentiam iam longitudinis est gra. 4 mi. 14, quam quidem differentiam in meteoroscopii limbo à C versus B requirens cum litera D lignet, complementum post hac latitudinis minoris, gradus scilicet 66 mi. 58 ab A versus B numerans cum litera G inscribat, filumq; cum margarita eidem adiungat. Filo rursus super D litteram acto, margarita numerum in H areae puncto prodit H numerum pro catheto supponendum. Quo supposito, gradus ab F in A numerentur, ab illisq; latitudinis complementum subtractum, qualitatatem E F relinquat. Postea rursus quantitatem E F ab A versus C computans, cum litera F, sicut in secundo patet quadrante, inscribat, unde versus B ascendens numeri H F quantitateme vocans cum litera I notet. Super I margaritam figens, filium in A B linearum promoueat, eo enim promotu, gra. 4 mi. 3 in k puncto ab unione fecari cernet, motum scilicet Comete diurnum à prima in secundam vsq; obseruationem. Eadem ratione singulorum dierum motus indagantibus, tales sece offerunt.

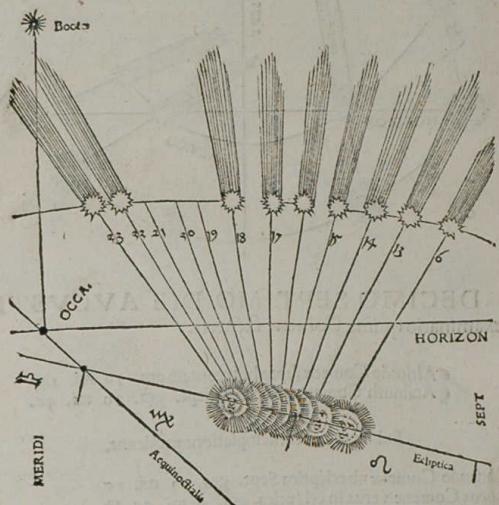
¶ A 13 vſq ad 14 diem gra. 4 mi. 3
 ¶ A 14 vſq ad 15 gradus 4 mi. 0.
 ¶ A 15 vſq ad 16 gradus 6 mi. 0.
 ¶ A 16 vſq ad 17 gradus 5 mi. 24.
 ¶ A 17 vſq ad 18 gradus 5 mi. 0.
 ¶ A 22 vſq ad 23 gradus 3 mi. 40.

NVNC pro indagandis capite caudaq; draconis, filum per I du-
catur, ab A autem versus C latitudo maior accepta cum M; litera
exprimatur. Ab M deinde B versus ascendens gradus 84 mi. 45
inuenta, in punctoq; N, finita vero Cometa loco, qui est 19 gra-
15 mi. Leonis adiiciantur, que adiecta caput draconis arguant, &
videlicet in gradum, caudam vero 14 8, Ventrem vero 14 Leo-
nis. Eodem modo caput & cauda per quemlibet motum diurnum re-
periuntur, quo licet in negotio nonnunquam differentia paucillum re-
occurrat, pro nihilo tamen duendum penitus est. Itiusmodi
operationis mentio se offeret vberior in Cosmographia no-
stra, ybi de locorum distantia, longitudinum, latitudinumq;
gradibus inueniendis tractatio absolutetur. Quilibet ve-
ro vel mediocriter petitus imaginari locum Solis sub
horizonte depræhendat facile, quomodo cauda So-
licetata sit. A principio enim in Boream inclin-
ari visu que est, postea in meridiem flectebas-
tur, ob velocitatem nimitem motus, quo
superabat Cometa Solem, quod ani-
mae suum est precipue diebus 17.
18. 22. & 23, sicuti figura
subordinata ostendit
clarissime

CAESAREVM

FIGVRA PRAESENS QVALIS.

COMETA INDIES SVPRA HORIZON
tem apparuerit, primo, die sexto Augufti, Secundo,
decimotertio. Postea decimo quarto, decimo quin
to, decimo sexto &c, donec dispareat caput,
quemque dictum motum ferè peregerit, vtq
caudam principiò in Septentrionem,
ultimo vero in meridiem à Sole
generatam reclina
uerit.

At, dicit forsan hic aliquis perperam Cometae motum diurnum, revolutionis circulum, caput caudamq; eiusdem alignari, quod illius, qui regulatum non obtinuerit in celum, cumq; iam olim philosophis & Astrologis perspectum sit, prodidimus cometas nihil esse aliud quam terrestres halitus sive exhalationes calidas & secas, pinguis & glutinosas, virtute astrorum supremam vlg; ad aëris regionem elevatas, ibidem succensas, orbes vero nequaq; Cometas habere, quarere regulam etiam carere motu. Illud equidem negare non ausim, cum tamen simillimum deprehensi sint Cometæ nostri motum absoletere regulari, neq; hoc illic auis ritu in ætere volantibus raptus sit, nihil obstat ut non motum eiusdem aliqua etiam regula astringere. Sunt tamen qui cometam esse dicunt exhalationem subtilem non inflamatam, sed luculentem à lumine Solis, cui sententia & nos accedimus, nostris siquidem cometas tale quid est certissimum est. Hoc autem supposito, nō difficile est, caudam imaginari. Nec vero omnes hic Cometas intelligi volo, dubium enim non est, quosdam esse per se accenos, sicut etiam in superioriis meminimus. Quid autem talen ingenet motum cometæ præter sphærarum superiorum raptus violentiores, & potissimum luna viciniorsc; non habeo quid dicam.

OBSERVATIO
PRIMA COMETAE
SECUNDI

ECVNDVS Cometa Anno 1532 fullit in re-
gione orientali, cœpit autem videri 25 Septembri,
in diem usq; 20 Novembris, septies per me & studi-
fissime obseruatorum. **PRIM** O autem omnium secu-
do Octobris die in Dreseno misericordi oppido (cuius lo-
ci altitudo est 51 gra.) hora Solis ortum præceden-
te quinta, In qua contemplatione Azimuth altitudo
huiusmodi repetta sunt.

¶ Altitudo Cometæ supra horizontem 13 gra. 10 mi.
¶ Azimuth eiusdem ab ortu versus meridiem 24 gra. 30 mi.
¶ Altitudo cordis Leonini gra. 34.
¶ Azimuth eiusdem gra. 19 mi. 22. Höf.

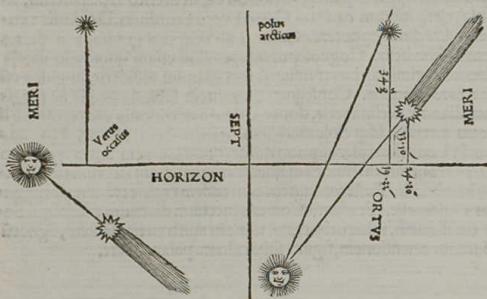
ASTRONOMICVM

Hic conquisitus operatum mihi consequenter est, hac quia solui
haec tenus ratione, non secus ac in priori Cometa factū
est eaq; mihi cognita.

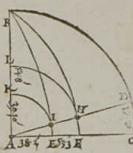
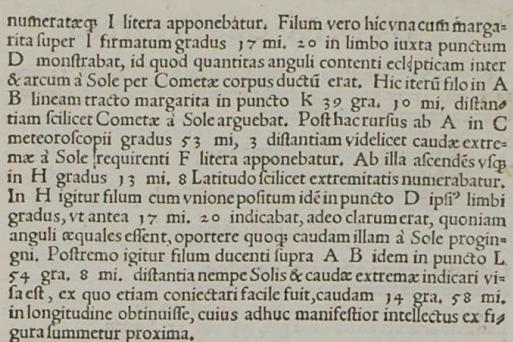
Declinatio cordis Leonini 14 gra. 32 mi.
 Ascensio recta ciudem 144 gra. 54 mi.
 Ascends eclipitica obseruationis hora gra. 3 mi. 28 $\frac{1}{2}$
 Declinatio Cometae gra. 4 mi. 25 meri.
 Ascensio recta ciudem 154 gra. 47 meri.
 Latitudine Cometae graduum 13 mi. 44 meri.
 Locus verus Cometae in ecliptica gra. 8 mi. 24 $\frac{1}{2}$ m.

Ex hiis omnibus manifestum erat cometam in occidente cœli
ora Solem praetendendo cecidisse, & ea de causa vespere
non luxuisse, cum interim non aliter caudam suam
gereret atq; prior iam dictus.

Situs Cometae occasus tempore

Situs Cometae ortus tempore,

OBSERVATIO SECUNDA

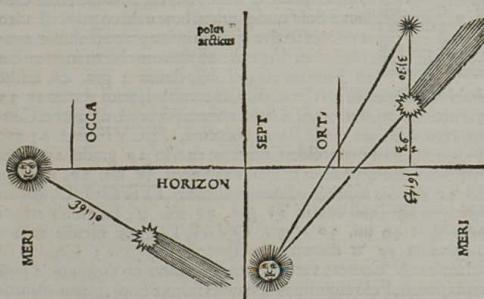
SECUNDO consideratus est Cometa die Septembri 3
eodem in loco, Cauda vero eius Solem sequi iam compre-
to extremum eius inspectum est. E qua inspectione
sequentia sic obtulerunt,

- ¶ Altitudo cordis leonini gra. 31 mi. 30
 ¶ Altitudo Cometae gra. 9
 ¶ Azimuth eiusdem ab ortu meridiem versus gra. 16. m̄ 43
 ¶ Altitudo extremitatis caudae gra. 20 mi. 42
 ¶ Azimuth eiusdem extremitatis gra. 27 mi. 6 meridi.

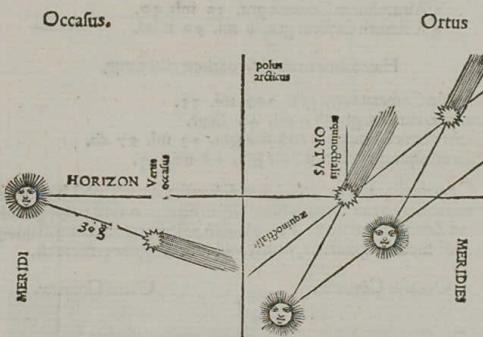
Equibus etiam subnexa elicuntur vna cum situ Cometæ, quem habuit oriendo & occidendo, & hoc per figuram.

Verus Cometa locus gra. 11 mi. 25 m.
 Declinatio eiusdem gra. 3 mi. 53 meri.
 Ascensio eius recta gra. 158 mi. 27.
 Latitudo Cometæ ab ecliptica gra. 10 mi. 12 meri.
 Distansia Cometa à Sole gra. 39 mi. 10.
 Locus Solis hora obseruationis 19 gra. 27 mi. 2.
 Verus extremitatis cauda locus in ecliptica 26 gra. 24 mi. 2.
 Latitudo extremitatis eiusdem gra. 13 mi. 8 me.

Occasus Cometæ

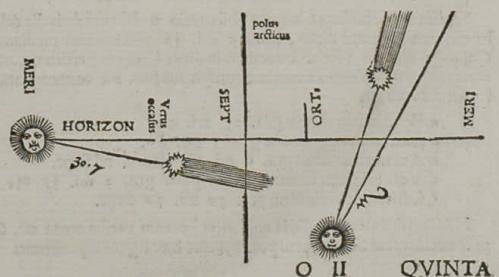
Ortus Cometae

QVARTA OBSERVATIO.

QVARTO Cometa visus est die Octobris 19, vbi eum quintūm
libræ gradum mi. 46 tenere in longitidine deprehendimus, ab ecliptica
vero Septentrioni inclinante gra. 4 mi. 51. Quomodo autem
Sole antevertens eleuatus sit, 30 gradibus ab eodem elongatus,
Præterea quomodo prior Sole occubuerit, nec post occasum eius con-
spectus sit, imago sequens aperit.

Occasus Cometae

Ortus Cometæ

Ex his igitur licebat nunc contueri vere utrum cauda Sole, ut
umbra assequeretur, constabat autem omnino sic esse, ea ratione.
Distancia Cometæ quæ erat graduum 38 mi. 2 a Sole, resumpta
in meteoroscopio scz ab A versus C in puncto E finiebatur, ab
E sursum Cometæ latitudo similiter numerabatur gra. 10 mi. 12,
numerata.

ASTRONOMICVM

QVINTA OBSERVATIO

QVINTO Cometam contemplatus sum die Octobris 31 hora 5 mi. 15 post noctis medium iterum in Dreseno misis oppido, Hac autem leuentia inuenta sunt.

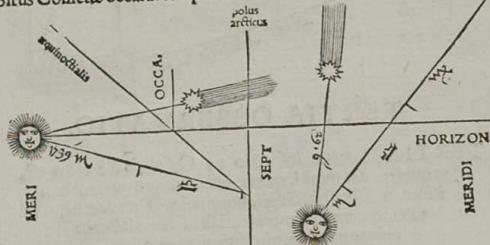
- ¶ Altitudo Bootis stellæ gra. 20°
- ¶ Altitudo Cometæ gra. 8°
- ¶ Azimuth ipsius gra. 3 mi. 43 Septem.

Ex quibus talia consurgunt.

Distantia Cometæ à Sole gra. 29 mi. 6°.
Ascensio recta Cometæ 204 gra. 47 mi.
Locus ipsius verus in ecliptica gra. 21 mi. 30°.
Latitudo eiusdem ab ecliptica gra. 13 mi. 15 Septem.
Locus Solis observationis hora gra. 17 mi. 39 m.

Eo die proximeq; ante illum caput Cometæ post Solem occidere, parumq; videri vespere, quale quid ferè subnexa tabella ostendit.

Situs Cometæ occasus tempore. Situs Cometæ ortus tempore.

SEXTA OBSERVATIO.

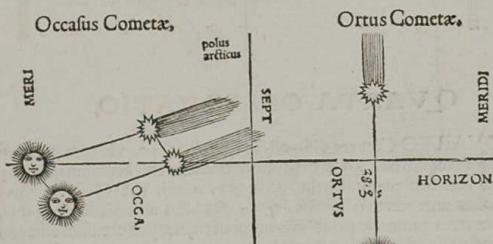
SEXTO Cometam lustrantes, Nouembris priori quoq; in loco hæc subscripta compemimus.

- ¶ Bootis altitudinem gra. 26°
- ¶ Altitudinem Cometæ gra. 12 mi. 40°
- ¶ Azimuth eiusdem gra. 8 mi. 50 meridi.

Hæc subnexa ex observatione elicuntur.

Ascensio recta Cometæ gra. 207 mi. 33°.
Latitudo eiusdem gra. 14 mi. 42 Sept.
Locus verus Cometæ in ecliptica gra. 23 mi. 57°.
Distantia quoq; eiusdem à Sole gra. 28 mi. 34°.

Cometa ille caudam primò meridiæ versus direxit, post hac indies magis ac magis eam eleuans hunc usq; in diem quo ferè perpendicularis ad Zenith erigebatur. Proculdubio Solem post occidentem quoq; tametsi modicè apparet, sicuti ex subiuncta figura cernere est.

SEPTIMA OBSERVATIO.

Septima & nouissima Cometæ observatio 8 Nouembris die celebra, loco proximè dicto, hora 5 mi. 12 post noctem medium. Quanq; vera 20 usq; Nouembris in diem Cometæ perfiterit, ob acri tamen turbulentiam minime conspicuus fuit. Ea contemplatio sequentia collegit.

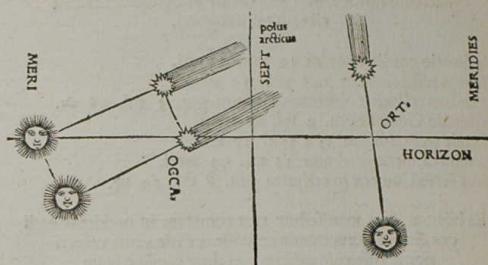
- ¶ Bootis altitudinem gra. 25 mi. 40°
- ¶ Altitudinem Cometæ gra. 7 mi. 20°
- ¶ Azimuth eiusdem gra. 0 mi. 30 ab occ. ad Sept.
- ¶ Verum locum Cometæ in Ecliptica gra. 3 mi. 35 m.
- ¶ Latitudinem eiusdem gra. 19 mi. 36 Sept.

Huius diebus cauda satis evidenter boream versus mota est, & post occidentem Solem cerni potuit, velut hæc figura representat.

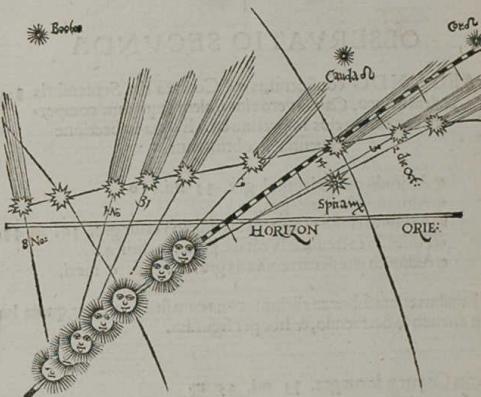
CAESAREVM

Occulus Cometæ

Ortus Cometæ

MOTVS ille si penitus consideratur, ostendit quododo & ille Cometa pronus & via directa incesserit, eclipticamq; in Libra prima cipio secuerit, quam quidem sectionem caput merito appellauerim, finiti Arietis initium caudam, Canceris vero exordium, Draconis ventrem. Declinans præterea Cometa ab ecliptica gradibus 9 m 24 deprehenditur. Cognoscitur insuper illud etiam quomodo cauda Cometa primis diebus transversa meridianum diffiderit, angulos cu eo rectos efficiens. Consequentia autem subinde magis ac magis meridiano se acclinauerit, donec ultimo apparitionis die rectissime lineam meridi, idq; Sole meridi faciente superietur. Hoc autem in loco mirari plerosq; non miror, quod Cometa anno 1531 aparentis contrarium huic ex diametro nactus sit, qui imprimit meridiano incuberit. Postremo autem cum eodem rectos transuersos angulos causatus sit. Praesentis Cometa incessum diurnum caudæq; à Sole emisionem, nunc in boream, nunc in austrum tendentem, signorū diurnam emensionem, figura subordinata palam offert.

OBSERVATIO COMETAE TERTII

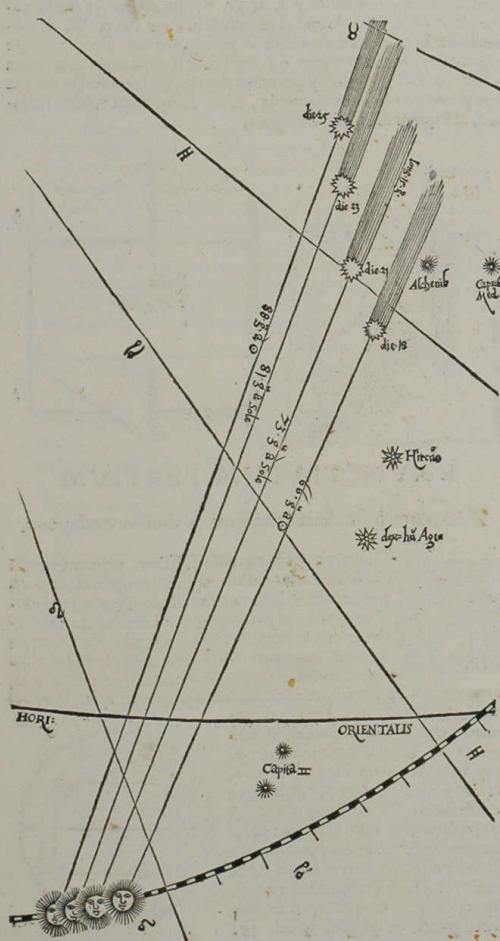
ERTIVS Cometarum anno 1533 apparuit mensa lunio, qui licet multis diebus luxerit, non tamen amplius quam 4 à me vissus est, citissime enim caudiā à Sole quoq; gingini huic mihi cogniti est, ad eum videtur fructu opera insumpturus sediuor contemplator. In primis ad primam observationem die 18 Iunii me accinxii, ibi q; statim 3 gra. 40 mi. II inhabitare Cometam perspexi, deuiantem ab ecliptica gradibus 32 septentrionali, non longe à stella vocata Alchenib diffantem. Caudam vero ad stellam candē fixam dirigentē, SECUNDО 21 mo eiusdem mensis die contuitus Cometam eum in 29 gradu 20 m 8 deprehendi, elongatum ab ecliptica gradibus 36 mi. 20, caudāq; eius 15 gradus in longitudine æquante. TERTIO Cometam inspiciens 23 Iunii eum in 21 gra. 30 mi. 8, latum ab ecliptica gradibus 40 mi. 30 reperi. QUARTO, 25 mensis die incole gradum 15 8 dimotus ab ecliptica gradibus 43. Cometam deprehensus est. Cometa vero ille nunq; occidere ob vicinitatem poli arctici potuit, Polo enim ita propinquus fuit, ut horizontem continere nequerit. In prima siquidem observatione à polo absuit, gradibus 38. In secunda gradibus 35. In terciâ gradibus 33 mi. 50. In quarta gradibus 33 mi. 20, circa noctis medium conspicuus sedulo usq; ad Solem orientem, regionem ceci eandem perpetuo inhabitantra intra Boream & subsolanium situs. Sole iā orituro, ferè meridianum iā eleuatus tenebat. Cometæ semita longissime ab ecliptica circa

ASTRONOMICVM

circa Arietis principium, ferebatur, illic enim 60 gradibus integris ab ecliptica distitit, quic locus venter Draconis erat, Cancer autem initium caput, & Capricorni cauda draconis esse debuit. Sed scio Cometam hunc non parum inter Astrologos philosophosq; paritum diffidit, eo quod motus contra signorum ordinem fit, ex Geminis enim in Virgo recessit, veluti ex sequenti patet figura. Nec quo pacto nos exticatur si quis hoc loco satius noui, qui uno anno affirmauerimus haec tamen Luna sphaeram, secum ignis orbem vnam supremam aetis sedem, & id secundum signorum ordinem, quod est ab occasu in ortum volueret.

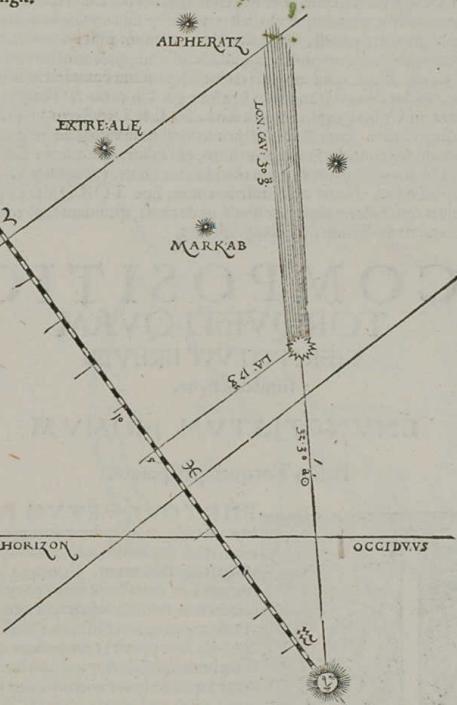
Cum Cometam praesentem minime ita motum apparat, quem tamen magis quam aliorum quemque sic moueri opportuisset, remotionem scilicet a terra quam aliud longissime enim a Sole absit. Nam si prope terram fuisset remotione a Sole, fieri non posset quin umbras terrae incideret, & proinde occultus mansisset. Quin & illud in questionem veniet, recte nec ne Ptolemaeus centesimo centiloquio sui aphorismo Cometas unde in signis a Sole distare definit. Praesens enim Cometes prima obseruationis methodo deprehensus a Sole elongari est gradibus 60, secunda gradibus 73, tercia gra. 81, quarta 88. Quae quidem distantia rectissima fuit, esto quis exigat numerari oportere eam a vero Cometae loco in ecliptica, neque sic tamen Ptolemaeum saluauerit. Verus namque locus Cometae a Sole in ecliptica inuentus, primo gr. fuit 61 mi. 20, secundo gr. 68 mi. 30, tertio gr. 78 mi. 23, quarto gr. 86 mi. 48. Sol autem primo reportatus est in gr. 5 mi. 6 secundo in 8 gr. 12 tertio in 9 gr. 53 mi. 12, quarto in 11 gr. 48 mi. 12. Existimandi motu certe non difficile fuerit iudicare, igneam & supremam aetis sphaeram non viisque ab impetu Lunaris sphaerae rapi, alioquin enim Cometam ab occasu in ortum ferri par erat. Ex eo autem quod motus eius feret regularis fuerit, mirari desin quoq; extirps qui putauerint, Cometam esse stellam huiusmodi, quae nunc ad Solem accederet, nunc ab eodem discederet, iuxtag; Solem existens non videretur. Mercurius veluti, Quanque haec opinio nulla sit, & Cometes omnibus contraria, maximeq; his quinq; quanto enim magis hii a Sole disiunt fuerunt, tanto minus visi sunt, adeoq; elongatores multo minus, immo semoti, aliquando 30, aliquando 60, aliquando 80 gradibus a Sole vel aliquid amplius nonnunquam, sicut in figuris ubiq; patet, prorsus evanuerunt.

Igneam & sus
premam aetis
sphaeram non
rapi a Luna,

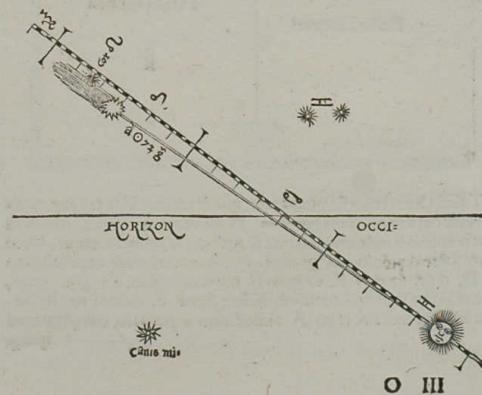
CAESAREVM OBSERVATIO COMETEQVARTI.

ARTVS in ordine Cometa anno 1538 mensie Ianuario conspectus est, à 17 vñq; in 21 mensis eiusdem post occasum, versus Zenith caudam erigens rectissimè. Locus in ecliptica ipsius erat verus, gra. 5 × Latitudine Sept. gra. 17, in ipso pegaso collo constituta. Cauda 30 gradus proprie in longitudine complexa est, angustiori tamen latitudine, Mane nemini vñlus est ante Solem ascendente, a quo distabat gra. 32 mi. 30, quam rem praesens imago designat.

OBSERVATIO COMETAE QVINTI

LTIMVS Cometarum & Quintus numero luxit anno 1539 à Sexto die mensis Maii vñq; in 17 mensis eiusdem quido mihi conspectus est hora noctis decima supra horizontem extans, gradibus 19, prope circulum verticalē, nisi quod quinq; aut et paulominus gradibus australior est, in gra. 17 12 situs, ab ecliptica 3 gradi, meridiē versus, Sole in 5 12 existente. Di crine Solis & Cometæ 72 gr. apparet, id quoq; assertioni ptolemaice plusq; inconveniens. Cometa ille perquam exilis & subobscurus fuit, cauda permittens breuiorē actioq; ut quodammodo ex figura liquebit subiecta.

ASTRONOMICVM
PARTIS SECUNDÆ TOTIVS,
QUE ASTRONOMICI
GONCLVSI.

HACTENVS errantium inerrantium stellarum motus quo ad luci sufficiens exposimus. Verum si quis adhuc hereret dicens, se quidem, vt dicta sint, omnia intelligere, tenereq; omnes omnium iuxta precepta motuum supputationes, attamen adhuc dubitare vtrum sic nec re ipsa sint, imo vt oculis idem usurpare licet, optare. Proinde o bone hoc a nobis instrumenti superadiectum est, in quo oculari fide omnia constat, instrumentum in qua nomine TORQVETVS, cuius stratura primo, deinde visus subnectitur. Per hoc enim quilibet per femer & sine quo quam institutus administrculo stellas quæcumq; tam erroneas quam fixas cognoscere potest. Illud siquidem omnium instrumentorum & usum præbet expropria sum, absolutissimumq; & minimo comparabile est. Nunc quid amplius commodi primum complectatur mobile, quidem demonstrationis, ultra haec per Conetas & Torquetum allata, in Cœnographia nostra mox edenda fuisse discetur, in qua teræ superficie (nam illa mobilis primo similitudine quadam respöder) abunde descripturus sum, quo in libro, nisi fallor, quicquid in Cœnographia occurrit questionum elucidabitur omne, exempliq; & figuris palam fieri. Nunc vero instrumentum hoc TORQVETI pro operis conclusione apponere libuit, ea de causa, quoniam ferè totum voluminis artificium in se comprehendit.

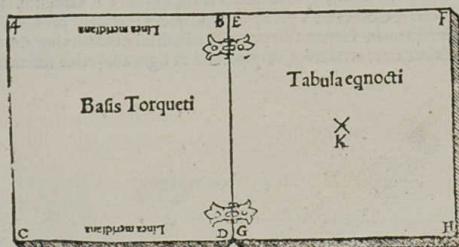
COMPOSITIO
TORQVETI QVAM
FIERI POTVIT BREVIS.
simè descripta.

ENVNCTIATVM PRIMVM

Basis Torqueti præparare.

BENE TORQVETVM FABRICARE si vis, quod instrumentum omnium est, & inveniensimum, & intellectu usurpatuq; facilimum. Principio tibi laminam ex metallo planam propone quadratam, non nimis subtilem tamen, utiustam conseruet crassitatem (nam ex ligno vix fieri potest vt torquetum conficias bene durable & quod non incurvetur) quanto latior autem lamina ista fuerit, tanto melior erit, & omnivisi cōuenienter, sit autem ea exactè quadrata, nullo penitus latere exuperans. Angulos quatuor iste quatuor literis describito A B C D, totam autem hanc laminam Basis Torqueti appellabimus. Deinde adhuc laminam consimilem adaptato, quæ itidem non flectatur facile, eius angulos confignato literis E F G H, illamq; tabulam æquatoris dicemus, siquidem adiutam illius altitudinem eleuari ipsam quoq; oportet. Lamina haec cum latere B G lateri ipsius Basis B D adfigetur vinculis firmis, ita, vt tabula æquatoris versus basis deflecti & inclinari possit, atq; vicissim ab ea eleuari. Centrum illius dicetur K.

Tabula hac vtraq; sic præparata, quadrantem tibi compone, quem voles modo ne nimis parvum. Nam vt aliâs, ita hic, quo maiora sunt huiusmodi instrumenta, hoc & meliora & certiora erunt, illum more solito diuide in 90 gradus, quadrantem totum appellabimus A B, centrum eius E, ex ipso B numera sursum 23 gra. 30 mi., quæ maxima solis declinatio est, ibidem signa F, deinde ex B sursum adhuc numera versus A altitudinem æquatoris, complementum quoq;

CAESAREVM

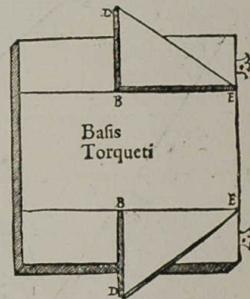
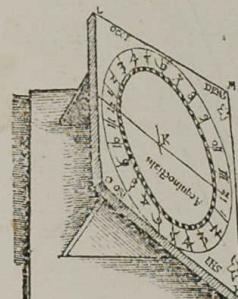
quoq; elevationis polaris, & ibi scribe C. Postea lineam erige orthogonalem ex ipso B, ea æquidistantem sive parallela erit semidiametro E A, illam quoq; duc in eam sublimitatem quæ voles ipse, Et vbi deinceps regulam posueris super centrum E cum una parte, cum altera autem super C, duxerisq; sic lineam ex centro illa sanè contingat perpendiculariter istam in puncto D, & habebis iã triangulum B E D, Basis autem erit E B, dicetur triangulus æquatoris. Similiter etiam duclineam ex E puncto per F, eâq; tangentem orthogonaliter in puncto G, conficitur triangulum E B G, & dicetur deinceps triangulus maximæ declinationis Solis. Omnia autem quæ haec tenus descripsimus, una haec tibi ob oculos subicit figura.

ENVNCTIATVM SECUNDVM

Tabulam alteram quæ æquatoris dicitur, & confidere & eleuare.

A M portu rufus tabulam tibi propone æquatoris, eamq; ex altera etiam parte configna literis quatuor, ita vt supra F, L, super E ponas M, super G, N & super H scribas O, Centrum illius si K, vt prius. Supremam hanc tabulæ partem diuide per centrū duabus diametris in partes æquales quatuor, & circulum quem poteris maximum describe ex centro, deinde modice adducto circino, aliam adhuc circumferentiam deduc paulo angustiore ex eodem centro, ita vt in horum duorum circulorum intercallo numerum horarum describere possis. Adhuc paulo angustius adduc circinum, & tertium etiam sic duc circulum, in cuius & proximi majoris interstitio depingashorarum quartalia, vel gradus, quorum quilibet 4. minuta temporis representat, & meridianâ quidem horam in medio inter L & O, horam autem 1/2 medie noctis inter M & N, sextam ante meridiem inter N & O, & diæmetraliter ex opposto ipsius horâ 6 pomeridianam. Facta autem æquatoris diuisione in partes 24, sive horas, statim tabulâ istâ eleua his duobus triangulis ad elevationem æquinoctialis confessis, sicut in fine primi enunciati inuenimus, & sic Torquetum videbis eleuatum, vt sequens tibi monstrat figura.

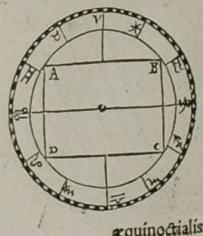

ENVNCTIATVM TERTIVM

Zodiacum iusta elevatione simul & diuisione adaptare.

Odiaci autem compositio sic habet, primum omnibus orbis duos tibi constitue eiudem magnitudinis & copiositatis densitatis, ita debet esse amplitudo, vt nec latiores nec ampliores tamen sint interiora illorum, vel minus circulo æquinoctialis, qui gradus aut horarum quartalia continet. Orbis sive zodiacus inferior dividendum erit tibi in latere sive superficie spissitudinis, Eo modo, totam circumferentiam diuide in partes 4, quamlibet harum rufus partire in 3, harum singulas iterum in 3. Dehinc quamlibet illarum in 2, & has quoq; tandem in 5. sicutq; habebis partes seu gradus 30°. At hæc omnia occulte operare & sic va ne videantur. Nunc deniq; tibi propone tabulam subiectam, & contemplare quoniam singularium signorum principia sive repositus, & quo pacto signa omnia perquinos gradus sive diuersus, Puta quum gra. 5. Arietis vis in Zodiaco signare, accipe gra. 4 mi. 35°.

ASTRONOMICVM

equinoctialis, hoc est in circulo occulto, Deinde si cupis adnotare 10 gra. Arietis, accipe 9 gra. 11 mi. & quatuor &c. secundum exigentiam tabulae ascensionum rectarum quae sequitur. Haud secus ac iam percepimus adiumentum tabulae alia ligna Zodiaci inscribes. Postea quodlibet spaciū diuide in 5 partes aequales, & habebis quodlibet signum diuisum in 30 gra. Series quoq; signorum co modo inscribi debet, quem subiecta figura te docent.

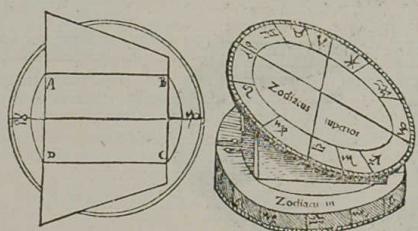
Tabula ascensionum rectarum signorum Septentrioinalium.

γ	δ	α	β	π	ω	ζ
G gr. m	G gr. m	G gr. m	G gr. m	G gr. m	G gr. m	
5 4	5 1	5 2	4 2	6 3	5 3	2 7
1 0 9	1 1	1 0	1 7	1 0 6 8	2 1	1 0 1 0 0
1 5 1 3	4 8	1 5	4 2	1 1	1 5 7 3	4 1 1 5
2 0 2 3	9	2 5	3 2	2 8 4	2 5	2 5 1 6
3 0 2 7	5 4	3 0	5 7	4 8 1 0 9 0	0 1 0	1 2 2 1 0 1 5 2

Tabula ascensionum rectarum signorum Meridionalium.

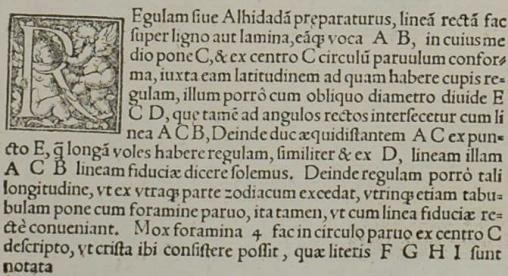
γ	δ	α	β	π	ω	ζ
G gr. m	G gr. m	G gr. m	G gr. m	G gr. m	G gr. m	
5 1 8 4 3 5	5 2 1 2 4 2	5 2 4 3	5 1 2 7 5 2 7	5 1 3 0 7 2 2	5 1 3 3 6 5 1	
1 0 1 8 9 1 1	1 0 2 1 7 3 5	1 0 2 4 8 2 1	1 0 2 8 0 5 1	1 0 2 1 2 2 7	1 0 3 4 1 3 3	
1 5 1 9 3 4 8	1 5 2 2 2 3 1	1 5 2 5 3 4 5	1 5 2 8 6 1 7 1 5	1 5 2 1 7 2 9	1 5 3 4 6 1 2	
2 0 1 8 6 2 7	2 0 2 2 2 3 3	2 0 2 5 0 7 0 7	2 0 2 9 1 9 2 0	2 0 2 2 2 2 5	2 0 3 5 0 5 0	
2 5 2 3 3 9 2 5	2 5 2 2 2 8 2	2 5 2 6 4 3 3 2 5	2 5 2 9 6 5 7 2 5	2 5 2 2 7 8 2 5	2 5 3 5 5 2 5	
3 0 2 2 7 5 4 0	3 0 2 3 7 4 8 0	3 0 2 7 0 0	3 0 1 0 2 1 2 3 0	3 0 1 3 2 2 6	3 0 3 6 0 0	

Superior verò Zodiaco rotula in superiori parte sive superficie Zodiacum tantum habeat aequaliter diuisum, infra quodq; dicetur Zodiacus superior: est illo vt simplicissima omnia facilius diuisio, quā circumferentiam primo, in 12 partes aequales (eas signa dicimus) in gulis illas rufus in partes seu gra. 30 diuidimus aequaliter. Hiis ita constitutis, utrumq; hunc Zodiacum compone, superiorē inferiori supraponens in hunc modum. Triangulos tibi diuos confice, maxime declinationis Solis capacitatem comprehendentes, iuxta enuntiatum 1, eos cum basi, hoc est linea A B impone Zodiaco inferiore, huc vno prius obseruat, vt principiū diametrum ducas a principio ω per centrum vscp ad principium γ , illi diametro deinde aequidistantes alias duas due ex vtrq; parte, quae vbi cūmq; circulum zodiaci interiorē contingent, ibi obliquas trahē lineas duas, & habebis quadratum altera parte longius, configuratum quatuor literis A B C D, tuncq; bene poteris triangulos illos duos erigere. Zodiacum nīc tandem superiorē triangulis illis superimpone, ita vt ω superior, directe constat super γ inferiori rotula: & sicde γ intelliges, modo vt ω summam hic occupet altitudinem triangulorum, sicut ex figuris satis appetet. Zodiacus porrō, quia ex dubibus tantum rotulis compositus est, clavo quadam, quem Arabes Alchirot vocant, tabula equinoctialis adfigendus est, ita tamen, vt clavis sit rotundus per ipsum centrum & equinoctialis & centrum zodiaci inferioris transeat, & zodiacus in eo sic circumvolui commode possit.

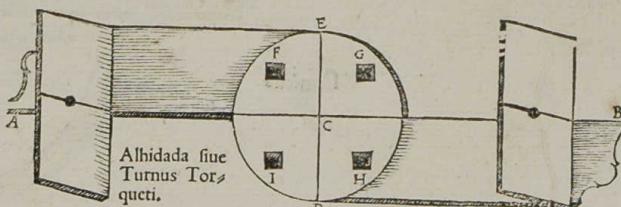
ENVNCTIATVM QVARTVM

Alhiadam vnā cum Crista præparare.

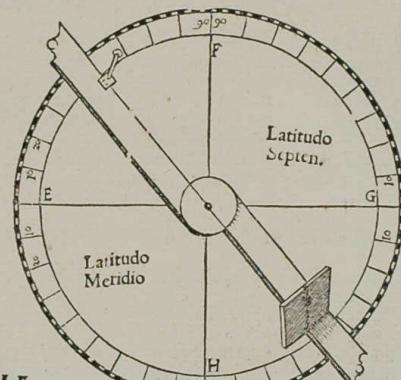

Egulam sive Alhidadā preparaturus, lineā rectā fac super ligno aur lamina, cāpi voce A B, in cuius me dio pone C, & ex centro C circuitū parvulum confor ma, iuxta eam latitudinem ad quam habere cupis regulam, illum porrō cum obliquo diametro diuide E C D, quae tamē ad angulos rectos interfecetur cum linea A C B, Deinde due aequidistantem A C expunto E, q̄ longā voles habere regulam, similiter & ex D, lineam illam A C B lineam fiduciae dicere solemus. Deinde regulam porrō tali longitude, vt ex vtrq; parte zodiacum excedat, vtrq; etiam tabulam pone cum foramine parvo, ita tamen, vt cum linea fiduciae recte conueniant. Mox foramina & fac in circulo parvo ex centro C descripto, vt crista ibi confistere possit, quae literis F G H I sunt notata.

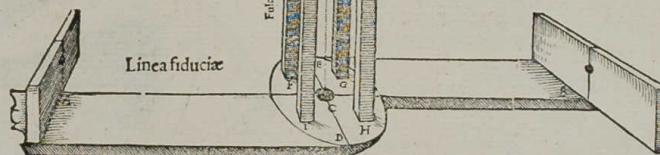
CAESAREVM

Cristam porrō sic conficies, primum omnium columnam fac par tum cum quatuor fulcimentis, quae in supradicta regulae foramina F G H I orthogonaliter imponantur, superius autem super ipsam columnam fulcimento, & rotulam fac parvam, cā in quatuor partes aequales diuide, hoc est, in quatuor quadrantes, eo modo, vt diametra F H demissa vscp ad regulam, directe in C centrum partii circuli cōsideret, alterāq; diametra E G per centrum cristae transiens aequidistantē lineas fiducias A B. Nam hoc tamen sic intellige, quafi aequidistantes esse debeant in una superficie, sed vt E G transeat per medium circifex, non etiam eam ipsam E G Eclipticā esse. Debent igitur numeri graduum in crista a linea E G sursum deorlungari describi, vscp in 90, & quicquid supra lineam E G est, latitudo septentrionalis dicitur: sub ea autem, latitudo stellæ vel planetarū meridionalis.

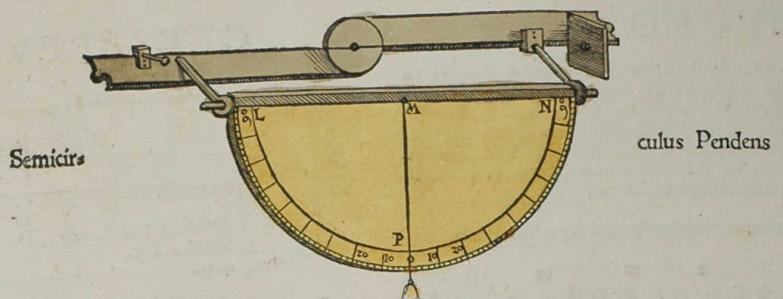
FORMA CRISTÆ

Ad extreum regulam alteram paulo subtiliorem confice, nēq; tā firmam, vt illam priorem, sed per omnia ad eundē modum vt in Astro fibro formari solet. Consultum tamen hic equidem iudicarim te non duas pinnulas hoc loco facere perforatas, sed unam tantum cum foramine vnico, insta granuli lenticulae vnius diuidito, ex altera autem parte stylum tenuem erige, in eius summitate nodum fac paulo lenticula maiorem, Nāmq; hoc probno non temere sed sape expertus, obseruationes stellarum rectè admodum fieri per eiūmodi nodulos, pinnaculum autem cum foramine patulō ad oculum verti semper debet, nunquam verò nodulus.

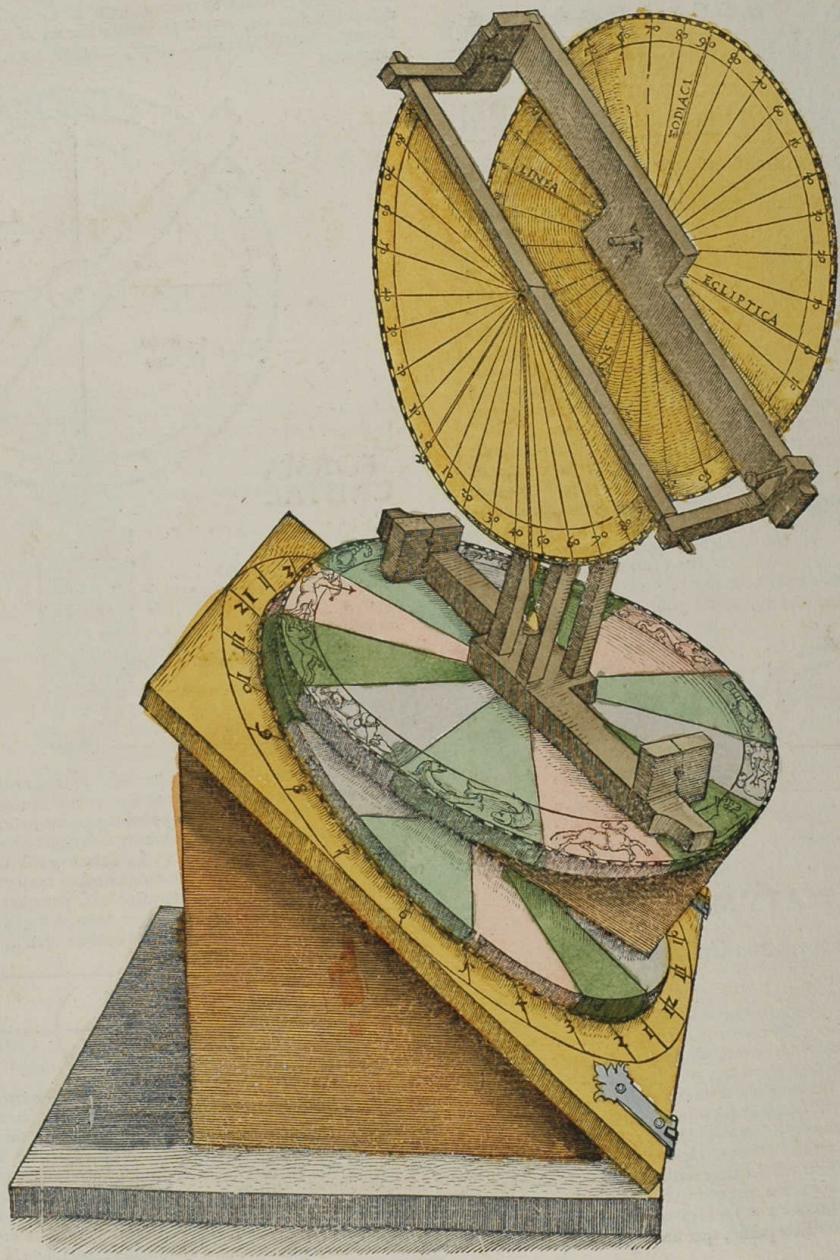

Postremo iam regulae cristæ adnecti semicirculum oportet, illumq; pendere ex fulcimentis seu baculis parvis duobus in satis magna distātia, Cuius rei rationem experieris infra, quando zodiacum Torqueti huc illuc promovebis. Porro semicirculus facita pendeat, vt diameter quodq; L M N aequidistanter pendeat linea fiducia ipsius regulae, sive id altius sive demissus fuerit parum referr, modo circumferēcia semicirculi in suos gradus 180, diuidatur, numeriq; à litera P vtrq; versus diametrum L M N describantur vscp in 90, atq; ex centro M filum pendeat cum massa plumbi exigua, sicut hic patet ex subiecta figura.

Et hæc quidem de compositione Torqueti dicta sufficiant, nunc adgrediamur qua nam via proxime
vsum illius tradamus, parti tum facilitate tum breuitate, qua haec tenus compositionem docuimus.

**HAEC EST FORMA VIVA QVE TOR:
QVETI MAGO SVIS, ET NVMERIS, ET CIRCUS
lis, & lineamentis, & proportionibus veris perfectissimè exhibita.**

ASTRONOMICVM VSVS TORQVETI ENVNCTIATVM PRIMVM.

Signum & gradum Solis ad Singulos dies indagare.

RADVM SOLIS ET SIGNVM si indagare cupis, principio fac co-gites decretat ne dies an augeatur, id ubi cognitum habes, Torquetum pone super aliquam superficiem planam ho-rizonti aequidistantem, & in nullam pat-tem deflexam. Deinde compassum po-ne super basim, ita, ut latus compassi æ-quidistet lineæ C B vel etiam A B, nam ea utræque meridianæ est. Mox Tor-quetum simul cum horologio illa viato-rio huic illuc promove, & tibi dñi mag-netem videris recte cōsistere, & latus basis A C versus meridiem ver-gere, sicq; noris Torquetum bene & ad omnem usum esse aptissimè co-positionis. Deinde si forte adcrescit tum dies versus Solem verte latus illud zodiaci, quod V S & c. continet, Sin autem decrescit, altera partem quæ m & reliqua signa descendentiæ habet, Post hæc alte-ra manu regulam circumuertere inferiorem siue turnum hinc inde, alte-ra zodiacum totum donec solis radios per foramina duarum pinnula-rum excepis in regula inferiori. Deinceps vide ad aliquid signi, quæ gradum linea fiducia ipsius Alhidadæ ceciderit, & is tibi erit gra, in quo sol est illa die. Eundem quoq; gra, statim quæcum in zodiaco infe-riori, & circumlufra apud quam horam, quæq; minuta illum reperias & hoc tibi tempus etiam horæ certæ atq; minutorum erit.

ENVNCTIATVM SECUNDVM

Cognito iam Solis gradu, horam diurnam ex radiis sola-ribus cognoscere.

in æquatoris circulo.

ENVNCTIATVM TERTIVM

Quacunq; hora diei signum & gradum lunæ inuestigare.

Rincipio fac horam quæras per primum illud vel æ-nunciata, & si zodiacum tene (inuenta hora) immotum, regulam autem inferiorem simul cum cri-sta verte versus centrum corporis, & que si minor fuerit, quām vt centrum recte dignoscas, illud imagi-nare saltem, quum q; sic lunam iuxta superficiem cri-stæ conficias, regulam adsumme superiorem, eius pīn nacium perforatum, verte ad oculum tuum, diligenter obseruans, quomodo lunam per pinnulum & nodulum istum deprehendas, id ubi recte feceris, iam tibi linea fiducia regulæ inferioris gra, & monstra-bit in zodiaco, & linea fiducia superioris regulæ distantiam ab Eclipti-ca, vel meridiem versus vel ad septentrionem.

ENVNCTIATVM QVARTVM

Horam tam diurnam q; nocturnam ex lunariib. radiis deprehendere.

L In eam fiducia regulæ inferis super gradum Lunæ colloca in Ecliptica, & ubi sic visum tuum per pinnacida superiora, vel di-rekte iuxta cristam perduxeris vñq; ad Lunam, tunc gradus Solis in zo-diano inferiori horam quæsitam tibi monstrabit in æquatore.

ENVNCTIATVM QVINTVM

Ex stella aliqua cognita horam noctis certam inuenire.

Vm iam ex capitulo primo primi Cometæ cognitū ha-bes & perspectum, quomodo colligas gra. longitudi- & latitudi, aliquid stellæ quam prius nōtū, tunc regu-lam inferiorem in superiori zodiaco pone super gra. longitudini stellæ, & regulam superiori in crista colloca super gra. latitudini simul, tamen hoc obser-uans, an stella sit in latitudine septentrionali vel meridionali. Deinde zodiacū

CAESAREVM

zodiacum totum reuelue (regulastamen sic manentib. immotis) huic illuc, tantisper dum stellam istam per superiorē regulam perfpicere quæas, vel ipso nodulo stili contegere, ita statim gradus solis zodiaci inferioris monstrabit tibi in æquatore horam noctis quæsitam.

ENVNCTIATVM SEXTVM

Stella fixa præcognita, reliquarum omnium, tam erran-tium q; fixarum vera, secundum longitudinē & latitudinē loca deprehendere.

X priori propositione quære horam per stellam ali- quam fixam, ea inuenta, iam zodiacum habes ad il-lud momentum compositum, quem hoc modo serua immotum, & cristam huic erte, regulam quoq; ipsius attolle & deprime tantisper, dum stellam, cuius gradum sece cupis ad pinnacida perduxeris, & sicli-nea fiducia regulæ inferioris gradum tibi monstra-bit longitudinis stellæ, superior autē gradum latitudinis. Similq; hic difces meridionalis sit in septentrionalis.

ENVNCTIATVM SEPTIMVM

Idem absq; stellis præcognitis, efficere.

Vn si stellarum tibi etiam ignorarum gradus longi-tudinis aut latitudinis certos nōtē deſyderas, effo quod prius cognita habeas vera minuta horarū, idq; per horologium rectissimum, ad eam horam & minu-ta promoue gradum in quo Sol est illa die, vel etiam ea ipa hora, & habebis zodiacum sic recte ordinatū, deinde regulam superiorem erte ad quacumq; vo-les stellam, & linea fiducia ambæ monstrabunt tibi superius & inferius gradus tum longitudinis tum latitudinis.

ENVNCTIATVM OCTAVVM

In cognitionem stellæ cuiusvis vel fixe vel erroneæ citra præceptoris operā solo Astronomici præsentis auxilio per-uenire.

I forte vnam tantū stellam fixam cognoscis, & utrāq; regulam ad gradus longitudinis & latitudinis illius re-ponis. Zodiacum quoq; deinceps rectificas, sicq; stel-lam aut planetam sine magistro aliquo cupis agnosce-re, age, gradus ipsius tum longitudinistum latitudini-um ex Altronomico hoc noſt̄o fac conquiras, vel ex tabulis Alphonſi, aut aliunde, & sic zodiaco recte cō-fituto, regulam infinitam promoue super gradum longitudinis plane-tæ vel stellæ fixæ, superiorem autē in crista pone super gradum latitudi-nis & mox per pinnacidum superioris regulæ intuere nodulum, qui tibi stellam contegit in cœlo antea optatam, tantum nunc etiam vere inuentam.

ENVNCTIATVM NONVM

Ascendentem Zodiaci gradum cuius momento debitum, præsens per instrumentum oyſſimē deprehendere.

Odiaco iam vna cum crista debite locato, veluti prio-ri docerunt enunciata, punctum N in crista re-gula signatum versus signiferum (ea qua maximè ho-ritontem supra videtur elevari parte signifer) dirige. Cristam vero vna cum regula huic illuc, donec filum perpendiculari gradum semicirculi sui altissimum occu-pet, age. Dehinc Zodiaci gradum, quæ fiducia linea exprimit, qualis est, utring ab Horizonte fitus 90° gemitu obserua, cui si 90° alia adiçis gradus exortiuus vel ascendens refilit, si autem 90° demis, id si retro contra signorum ordinem in Zodiaco numeras, occi-ditus siue descendens redundat.

ENVNCTIATVM DECIMVM

Expedita facilitate longitudinem regionis inuenire.

EC ORVM est quod hic adgrediamur docere Lector, & hac propositione inuestigare. Quod si forte aliquot annis cœlum nunquam videris: igno- res etiam (quod fit non raro) ubi nam gentium, terra-rum, locorumq; fies, neq; id inquirere possis, tua ta-men adhuc fretus arte & industria, quam vel ex pro-uerbio, Omnis terra alit, cupias exte ipso id relatiſſe-re. En modum tibi quo in Torqueta huiusmodi inuenias facilime Principi-

ASTRONO CAESAREVM

Principio itaq; bene institutum te esse oportet in supputando motu lunari ad quilibet horas. Quandoq; ergo siue interdiu siue noctu (modo Lunam video) regionis inquirere longitudinem cupis, horā aliquā tibi certam propone, & zodiacum rectificia in die per Solem, no ētu per planetam aut stellam aliquam fixam, quo sic apte composito, regulam superiore simul cum crista versus lunam converte & inuenies verum gradum iuxta lineam fiducie regule inferioris. Verum in longitudinis gradu considerando aspectum diuerfitas, nō nihil erroris ingenerare potest, qua ratione etiā in loci longitudine aberrare cōtingit. Proinde peccatum hoc, vt evitetur, 90° mus ab ascendentis gradus, per enunciatum precedens inquirendum est ante omnia, quo habito, regula ad lunam dirigenda, directa regula, si gradus lunæ idē cum 90° ab ascendentis est, certus es lunam omni aspectu diuerfitate, quo ad longitudinem carere. Ita etiam per gradum lunæ loci quoq; tui seu oppidi longitudinem cognoscere potes, si horam primo, vnocti, requiris, horæ insuper gradum competentem, meridiani ingolstadiensi conuenientem ex luna theoria mutuari. Motum tamē vnius horæ ex motu Lunæ diurno hic accipias oportet. Nam simū lac differentiam loci ex theoria reperi, & loci è Torqueto sumpti, ha bueris, eam per horarum motum diuidis. Quod quidem productum meridiani Ingolstadiensi & loci alterius propositi differentiā refert. Quod si locus Lunæ per Torquetum inuenitus maior est, locum pro politum occidentaliorem Ingolstadio esse designat, quamobrē ab Ingolstadio mendus est, Minor Torqueti gradus eo q̄ē theoria ostendit, locum propositum Ingolstadio orientaliori inuenit, quare adden da ista longitudinis differentia est, vt vera loci longitudine oblati p̄deat.

ENVNCTIATVM VNDECIMVM

Ortum Solis & occasum, quantitatē quoq; dici & nos tis inquirere.

RTVM Solis agnoscere volens, regulam fiducie in seriem pone super gradum Solis in supremo zodiaco, & regulam cristę superiorem super lineam E. G. Dein zodiacum simul cum gr. Solis deuolue ad orientem (modo video) vt torquetum semper ex compassi regula, priusquam ut eius recte sit constitutum & canisper eum huc illuc verte dum filum cum massa plumbi in semicirculo super punctum P (qui nullus est gradus) depe dat. Deinde vide quam horam gradus Solis Zodiaci inferioris demonstrat in aequatore, ea erit hora ortus simul & tempus seminocturnum. Complementum eius ad 12° occasum Solis simul & tempus semidurum, quod idem est, relinquit. Duplicato tempus semidurum, & habebis totius diei longitudinem, similiter tempus seminocturnum duplicatum, præbet tibi longitudinem noctis.

ENVNCTIATVM XII. ET VLTIMVM

Horam occasus aut ortus stellæ, & arcum illius diurnum & nocturnum inuenire.

Egulam cum sua linea fiducie pone in zodiaco super gradum longitudinis stellæ siue planetæ (quamus latitudine stellæ hic parum indiges) cumq; gradū verti versus orientem tam diu, donec filum cum plumbō cadat super mediam lineam semicirculi, & sic gradus solis vbiq; confiterit tibi monstratorum & eius minutum, quo stella ista exoritur. Atq; cum tē pore seminocturno operare sicut superiore enunciatio edocet es.

FINIS.

ACTVM ET ACTVM INGOLSTADII IN AEDIB^{VS}
MVS NOSTRIS. * ANNO A CHRI^{STO}
M^{DC}X^{IV} * ERGAVIMILLEMO QV
DRAGESEMO * MENSES
M^{DC}X^{IV}

M. Iodocus Nas.
Anno M D LXIII.

IN INSIGNIA PETRI APIANI CARMEN DIALOGICON CHRI STOPHORI STATMIONIS M. D.

Cur Apianus habet primum noua symbola Petrus,

Antea non illi munera sueta domo!

Ille sui generis primum decus exitit, unde

Nominis æterni talia dona tulit.

Dic ergo cur Aquilam monstrat? quia gestit ut illa,

Hic quoq; perpetuō cominusire l'oui.

Ardua cur nubes inter volat illa? quod ille

Scrutetur celi sydera summa poli.

Cur nubes septem tantum? (mihī namq; videntur

Non plures.) Septem bis licet esse putas.

Est bene, sum septem, fieri non possit A pelli

Hoc aliter, nubes exprimat ille modo.

Hæ totidem coeli referunt errantia vasti

Sydera, perigili mente tuenda viro.

Cur capitū summum, pedis ima vtriusq; sub auro

Irradiant, reliquo corpore nigrit auis?

Ingenium quoq; quod habet preciosus auro

Et mentem doctas fingere quæq; manus.

Que duo si nusquam praesenti diceret libro

Simodo cui libeat, satq; supergi licet.

Aurea quid clypeo superaddita quæq; corona

Vult fibi? Diœcum est regia stella decus.

Hæ etenim velut ornato fiat gloria coelo,

Sic coeli docto vult decus esse viro.

Conueniunt certe studiis in ligna summis

Summa: nec à genio sunt ea dona leui.

Autor honoris quis? deus est. Deus ille quis oro?

Quintus Rhomano Carolus Orbe potens.

Vnum mens recte prefagit: sed mihi dicas,

Cur nam terreno des homini esse deo?

Quid vetera assimiles rerum vel dicere coedem,

Cum præter loca nil separet hosce duos.

Hic regit astra potens, hic terre cuncta gubernat,

Illi sceptra canunt, sceptra loquantur cum,

Ambo nonne vides Aquilæ velut alitis arma

Et coelo & mundo clara subinde vehant?

Hinc adeo vere similes dicuntur viri,

Iuppiter ille poli, Iuppiter ille soli.

De Aquila P. Apiani à diuo Cæsare Carolo Quinto pro insigni gentilicio eidem collata M Symonis Mineru*decalfictione*.

Cur Apianæ & Louisales gentis imago est?

Ab loue q; cum Aquila multa Apianus habet.

Fulmine illa instar cursum sub nubila condit,

Ille celer penetrat nubila & affra polos.

Aduersus Solēm radius hæc cernit, at ille

In Sole & coelo lumina fixa tenet;

Ferrum volucrum primas super astra ministrat tonantis,

Astricolum nulli Petre secundus eras,

Quam bene conueniunt data Cæsare symbola rebus,

Cæsaris i genio numeri ineffe nega.

IN INSIGNIA P. APIANI, MATHEMATICI

Ingolstadiensis, Marcus Tatus.

Iuppiter ortus erat, Crætaq; abductus in Idam

Proluvioti dederat Patris ab auro fugam.

Dumq; ferit clypeos, atq; æra sonnit Gallus,

Tutus inaudito quo fleator. Puer,

Eccipi sonitu Benewizi excita canoro

Adulat, Atq; loui mella manuq; apis.

Potquam igitur Patrem regnū cœlū siffrer auit,

Tali rex vicit oritur oris ait.

Latis Amaltheas ac Benewici munere mellis

Cœlipotens factus, præmium vtriq; dabo.

Altera sydis erit: spectator syderis alter

Gaudet Astra animo supposuisse suo.

Tantus apud Latias mutato nomine gentes,

Qui Benewizus erat, post Apianus erit.

Vtq; meus sublime volans in nubibus Ales,

Solare aduerso reficit ore iubar.

Tali Apianus idem speculabitur Aethera vultu,

Cœlesteq; suo numine pandet opes.

Hinc diuina sua, ferat hinc Insignia ab arte,

Extensamq; Aquilam, Nubiugaq; sinus,

Errones septem septena volumini Nubis,

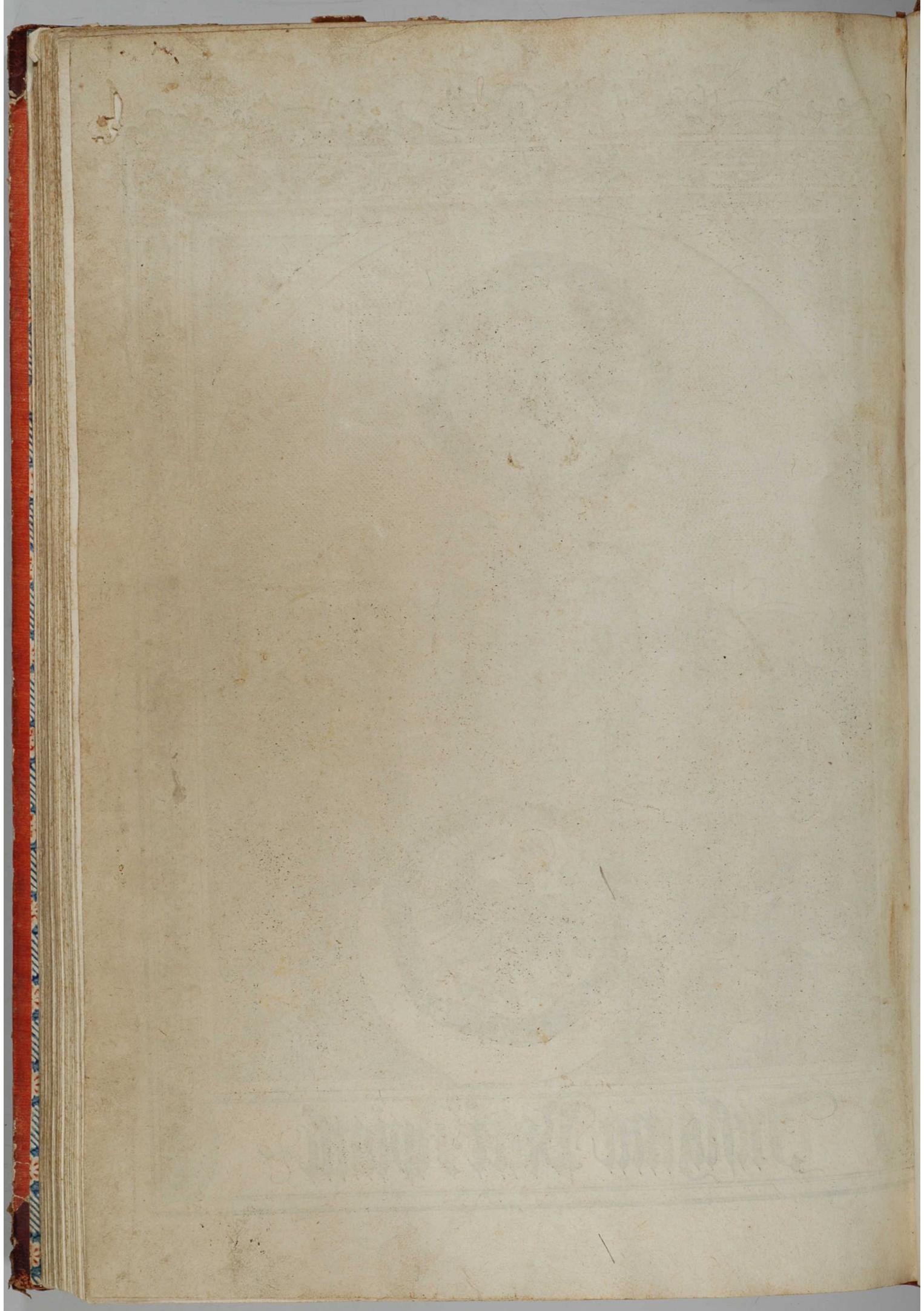
Meq; Aquila authorem denotet ipsa louem,

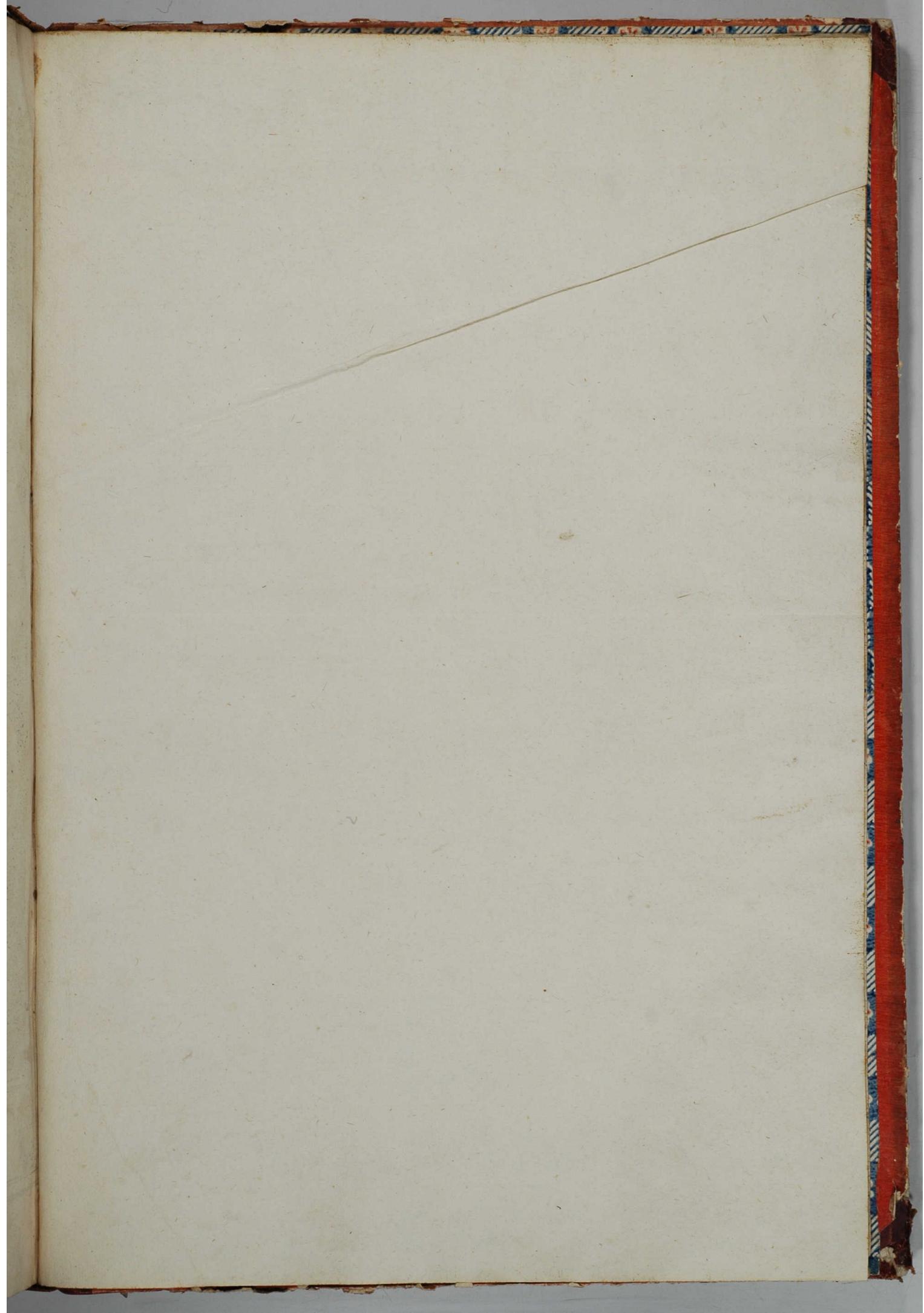
Lapsaq; Rhomanus post plurima secula Cæsar

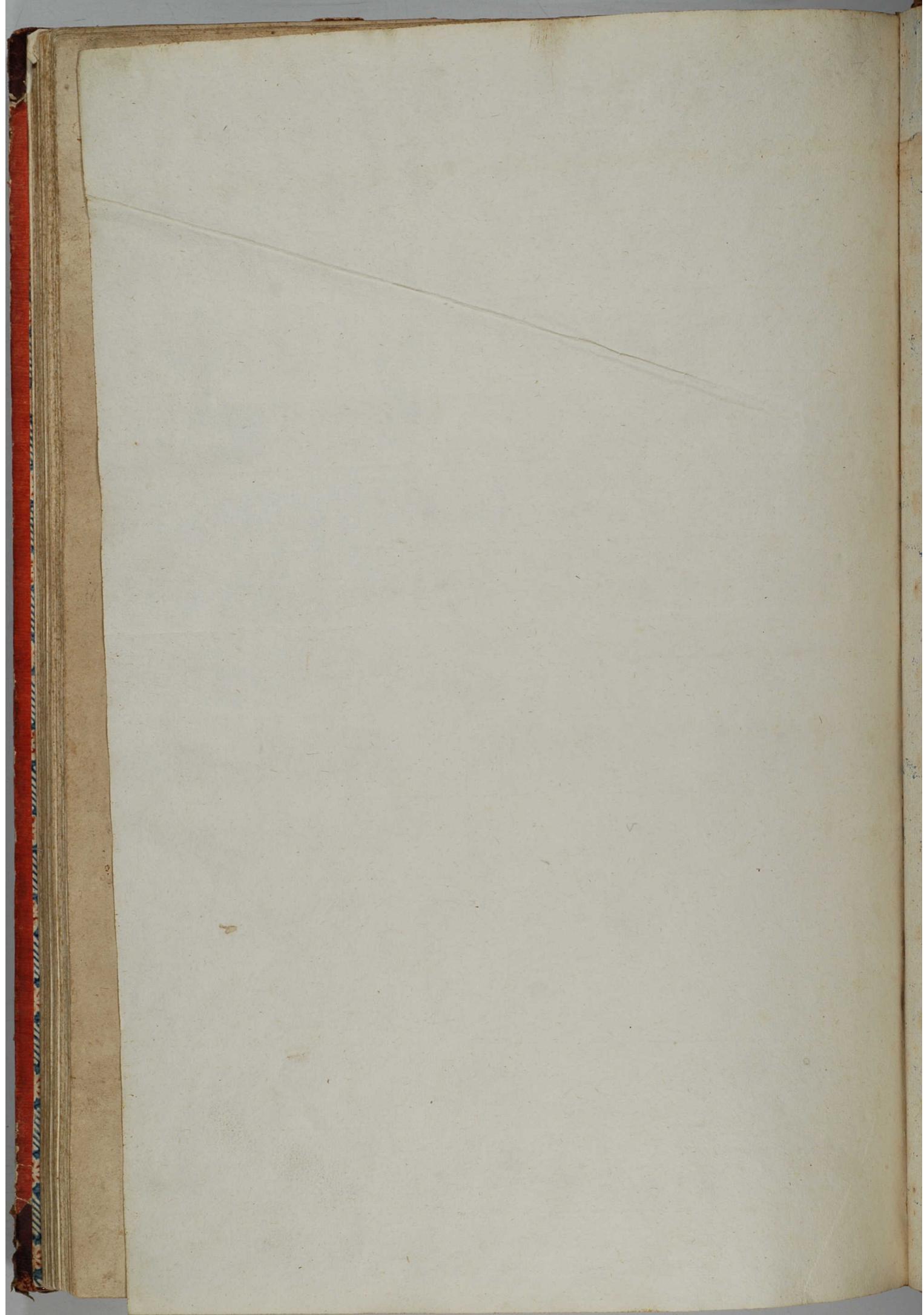
Iussit hæc Quintus Carolus esse rata.

Insignia Vesti Noiām

80

